

TESI DOCTORAL

La mediatització
dels escàndols polítics,
els "casos Blasco"

GERARD FULLANA MARTÍNEZ

Departament de Teoria dels llenguatges
i ciències de la comunicació

Programa de doctorat en comunicació i interculturalitat

Tutors: FRANCESC ANDREU MARTÍNEZ GALLEGO

ANTONIO LAGUNA PLATERO

Juliol 2019

VNIVERSITAT DE VALÈNCIA

A la Rosa, per acompanyar-me sempre.

A ma mare i mon pare per ensenyar-me a creure que tot és possible.

Al Marc, la Laia i la Júlia per ser font de la meua energia positiva.

ÍNDIX

ÍNDIX	3
1 Introducció	7
1.1 Plantejament general.....	7
1.2 Per què una tesi amb Rafael Blasco com a fil conductor per analitzar l'escàndol polític?	13
1.2.1 Els lligams de la vida política de Blasco amb el context polític valencià.....	14
1.2.2 Blasco i les xarxes de poder polític valencià.	18
1.2.3 Blasco i els escàndols polítics.....	21
1.3 <i>Las Provincias</i> i <i>Levante-EMV</i> com a objecte d'estudi de la representació mediatitzada de l'escàndol polític valencià	26
1.3.1 La importància de la premsa escrita en la transmissió de l'agenda i el clima d'opinió	27
1.3.2 Índexs d'audiència i distribució que justifiquen la selecció del diari <i>Levante-EMV</i> i <i>Las Provincias</i>	28
1.3.3 Claus de l'estructura de <i>Levante-EMV</i> i <i>Las Provincias</i> i situació en la clivella política	31
2 Objectius, hipòtesis i metodologia.....	37
2.1 Objectius i hipòtesis	37
2.1 Metodologia.....	43
2.1.1 Introducció.....	43
2.1.2 La construcció mediàtica de la realitat: l'anàlisi crítica del discurs i el seus vincles amb la teoria del <i>framing</i> i l' <i>agenda-setting</i>	44
2.1.3 L'Opinió pública i l'opinió publicada: l'establiment d'agenda i els mitjans de comunicació	54
2.1.4 El <i>framing</i> en la representació mediada de l'escàndol polític.....	62
2.1.5 <i>Framing</i> i <i>new icons</i> en l'escàndol mediat	65
2.1.6 <i>Framing</i> i personalització de la política	67
2.2 Corpus de la mostra	70
3 Marc teòric de l'escàndol.....	73
3.1 Què és un escàndol?	73
3.1.1 Escàndol, corrupció i suborn.....	78
3.2 Aproximació als efectes, dades i percepció de la corrupció política a l'Estat espanyol	85
3.3 L'evolució de l'escàndol com a fenomen social.....	94
3.3.1 La transformació de la visibilitat com a element central de l'escàndol.....	96
3.3.2 Escàndol polític, opinió pública i mitjans de comunicació.....	96
3.3.3 Les particularitats dels nous escàndols mediats.....	102
3.3.5 Les fases de l'escàndol mediat.....	104
3.4 La naturalesa de l'escàndol polític.....	106

3.4.1 La importància del poder simbòlic. Què és el que fa que un escàndol siga un escàndol polític?	106
3.4.2 Els escàndols en l'esfera i la subesfera política	109
3.4.3 Els factors que expliquen l'augment de protagonisme contemporani dels escàndols polítics	109
3.4.4 Els escàndols de poder: l'escàndol paradigmàtic	112
3.4.5 Les conseqüències de l'escàndol polític.....	113
3.4.5 Cap a una visió actualitzada de l'escàndol polític.....	118
4 El marc polític i social dels escàndols polítics centrals d'anàlisi	125
4.1 Informació general i marc polític de l'escàndol polític de principis dels anys 90.....	125
4.1.1 Les institucions valencianes de finals dels anys 80.....	126
4.1.2 El marc contextual en l'esfera política interna del PSPV.	128
4.1.3 El marc social i econòmic del moment.	130
4.2 Marc polític i social de l'escàndol de l'any 2010.....	131
4.2.1 Informació general i marc polític de l'escàndol de 2010	132
4.2.2 El marc social i econòmic del moment.	136
4.2.3 Democràcia, política mediàtica i poder polític en els governs del Partit Popular (1995-2010).	139
5 Estudi Empíric: El primer escàndol polític de Rafael Blasco: el "cas Blasco" o "cas Paterna"	147
5.1 Les fases de l'escàndol polític de 1989 vinculat a Rafael Blasco.....	147
5.2 La definició del cas Blasco com a escàndol polític	148
5.3 Anàlisi de la fase de revelació a la premsa diària	149
5.3.1 27 de desembre: de l'esfera privada a l'opinió pública	150
5.3.2 28 de desembre: la completa mediatització de l'escàndol.....	161
5.3.4 La cursa informativa de l'escàndol polític.....	190
5.3.5 Conclusions generals de la fase de revelació.....	195
5.4 Anàlisi de la fase resposta i dramatització a la premsa diària	201
5.4.1 Anàlisi de les dades i dels principals marcs descrits en la fase de resposta	202
5.4.2 Conclusions de la fase de resposta o dramatització	243
5.5 Fase de culminació o desenllaç.....	251
5.5.1 Anàlisi de les dades i dels principals marcs descrits	251
5.5.2 Conclusions de les fases de desenllaç i conseqüències	283
6 Estudi Empíric: El segon gran escàndol polític de Rafael Blasco: el "cas Blasco" o "cas Cooperació"	291
6.1 Les fases de l'escàndol polític vinculat a Rafael Blasco	291
6.2 La definició del cas Blasco o Cooperació com a escàndol polític.....	291
6.3 Anàlisi de la fase de revelació a la premsa diària	293

6.3.1 7 i 8 d'octubre: de l'esfera privada a l'opinió pública	293
6.4 Anàlisi de la fase resposta a la premsa diària	329
6.4.1 Descripció de dades i principals referències als marcs establerts en la fase de resposta i dramatització.	329
6.4.2 Conclusions fase de resposta o dramatització.....	614
6.5 Anàlisi de les fases de desenllaç i conseqüències a la premsa diària	635
6.5.1 Descripció de dades i principals referències als marcs establerts en la fase de desenllaç i conseqüències.....	635
6.5.2 Conclusions de la fase de desenllaç i conseqüències	684
7 Conclusions finals.....	691
7.1 Evolució i tractament dels <i>frames</i> principals específics del cas.....	692
7.2 Rutines de redacció periodística de l'escàndol mediàtic en la transmissió dels <i>frames</i> principals de producció periodística	696
7.3 L'honorabilitat en el centre del debat polític com a pilar d'atac i defensa del poder simbòlic	705
7.4 L'anàlisi dels protagonistes dels escàndols mediàtics	706
7.5 Els vincles de l'escàndol polític mediatitzat amb el context social, econòmic i polític	709
7.6 La interacció de l'escàndol mediàtic amb els processos judicials.....	714
7.7 L'escàndol polític mediatitzat com a producte mercantil i font tangible de prestigi	716
8 Índexs de taules	717
9 Bibliografia	721
10 Annexos.....	731
10.1 Format de taula d'anàlisi	732
10.2 Apunts en brut de les taules d'anàlisi	733

1 Introducció

1.1 Plantejament general

L'escàndol és un concepte instaurat en la centralitat del sistema polític. El seu abast quantitatiu arreu del món és innegable, milers de publicacions en fan referència diàriament i en els darrers anys els estudis estadístics situen aquest fenomen¹ en els primers llocs de la preocupació ciutadana en les principals democràcies del món. La percepció i impacte social de l'escàndol polític ha assolit xifres rècord, fins al punt de semblar un element propi de finals del segle XX i principis del segle XXI, encara que el marc teòric ens demostrarà que aquest no és un fenomen contemporani.

L'allau presencial de l'escàndol polític en les nostres societats contrasta com bé destaca Thomson (2001) amb els no tant freqüents estudis rigorosos sobre el concepte. Sovint, explica el mateix Thomson, s'ha tractat la qüestió com:

Massa intranscendent per al respectable analista dels assumptes públics i hi ha relativament pocs estudis que tracten d'examinar d'un mode més crític la naturalesa dels escàndols i les condicions socials que determinen la seua aparició, el seu desenvolupament i les seues conseqüències. (p.22)²

El marc teòric d'esta investigació es basa principalment en la clara i profunda elaboració de la teoria social de Thomson (2001)³. Aquesta tesi té com a objectiu contemporitzar i ressituar

¹ Les diferents dades de percepció pública a les quals farem referència situen la preocupació de la ciutadania en la classe política en general, l'honestedat i credilitat de dita classe política o concretament en els escàndols de corrupció política.

² Traducció pròpia

³ Thomson, John.B (2001, p.13) especifica com a objectiu central del seu treball: "El meu principal objectiu en aquest llibre consisteix a desenvolupar una memòria analítica de l'escàndol polític i perfilar una teoria social de les seues condicions i conseqüències"

les reflexions de Thomson en el marc de la cultura política valenciana i espanyola, així com reformular-les en conceptes que cal explorar des de nous punts de vista.

A nivell quantitatiu l'exposició de la política valenciana a l'escàndol polític especialment en els darrers deu anys fa necessària una anàlisi de la qüestió. Com indiquen Alaminos, Laguna, Martínez i Piqueras (2011): “La corrupció política – en la seua vessant de venda de decisions i creació d’una ampla borsa de vot captiu- caracteritza les pràctiques polítiques de la Comunitat des de 1995 a partir de l’accés al govern autònom del Partit Popular”.⁴ Aquest estudi ha d’oferir respostes analítiques sobre els motius d’este fenomen, ja que no ens podem conformar en una explicació casual de l’assumpte. En el fons de la qüestió han d’haver motius tangibles arrelats en els condicionants contextuais del moment que expliquen esta realitat. L’augment de casos de corrupció política o en el seu defecte l’augment de la percepció dels mateixos traduïts en escàndols polítics ha de tenir uns motius concrets. Què fa que estos casos apareguen i es mediatitzen? Quins són els seus condicionants i les seues conseqüències? Existeix una rutina de producció mediàtica estable dels escàndols polítics? Quins elements condicionen els seus efectes? Com afecta tot això al sistema polític vigent i a tots els seus actors? Les causes i conseqüències dels escàndols polítics mediat d’ara són les mateixes que les de fa 20 anys? Quin paper ha jugat i juga l’escàndol polític en la societat valenciana?

Aquest estudi pretén fer una adaptació teòrica i pràctica de l’escàndol polític mediat en el marc valencià, tot establint l’anàlisi de diferents casos però usant la figura d’un actor polític com a eix transversal de seguiment: Rafael Blasco. El seguiment d’escàndols polítics vinculats

⁴ Llibre referenciat a partir de la seua edició digital a *Kindle* i, per tant, cita sense indexació per número de pàgina sinó per posicionament, en concret posicionament 203 de 4837. Traducció pròpia.

al que ha sigut membre del govern valencià tant amb el PSPV com amb el PP ens permet una anàlisi completa des de diferents punts de vista.

Altre tret diferencial que justifica el present estudi és el fet que analitza especialment el moment previ al canvi de govern valencià que posa fi a més de 20 anys d'executius autonòmics del Partit Popular. D'esta forma després d'un seguit de reflexions que col·lidien amb el fet dels escassos efectes electorals subsegüents als escàndols de la classe política governant valenciana arriba este estudi que analitza el moment en què sí que es produeix un efecte electoral canviant coincident, com veurem, amb una crisi estructural del Partit Popular de la Comunitat Valenciana. Des d'este punt de vista aquest treball que analitza mediàticament en profunditat l'escàndol polític vinculat al frau de les ajudes a la cooperació valenciana que transcorre entre els anys 2010 i 2014, moment clau per determinar què succeïx amb una estructura de poder que s'enderroca després d'haver controlat fermament l'esfera pública valenciana i molt especialment l'estructura mediàtica inherent.⁵

L'estudi emmarcat des de l'època de Blasco en la seua primera etapa en el govern del PSPV comença l'any 1989 i clou l'any 1992. D'altra banda, la segona gran fase d'estudi l'emmarquem, com ja s'ha dit, entre els anys 2010 i 2014, període en què es mediatitza l'etiquetat com a cas *Cooperació*. L'anàlisi es durà a terme a través de l'estudi inductiu de totes les notícies vinculades a dits escàndols polítics que parteixen de les cobertes del diari *Levante-EMV* i *Las Provincias* des del moment de revelació de l'escàndol fins a la seua resolució⁶, encara que en els dies clau s'incorporarà l'anàlisi puntual de la notícia apareguda al diari *El País*. Això és, s'analitzen les notícies sempre i quan aquestes parteixen d'un fet vinculat

⁵ Per aprofundir sobre com el Partit Popular construeix una estructura de poder basada essencialment en el clientelisme i en l'omnipresència mediàtica veure Alaminos et Al. (2011).

⁶ En aquest sentit es segueixen per a dur a terme l'estudi les fases de l'escàndol polític enumerades per Thomson (2001), i en ambdós escàndols polítics analitzats es finalitza l'estudi quan acaba el procés judicial mediat.

a l'escàndol polític en estudi que el diari decideix destacar a la portada. En tot cas, deixarem per a l'espai dedicat a la metodologia la concreció metodològica del present estudi.

A més, com bé remarquen diferents autors com ara Thomson (2001) o Jiménez (1995) l'escàndol polític no és un fet aïllat, es produeix en un context social i polític que el determinen àmpliament. És objectiu d'este treball com ja s'ha destacat l'anàlisi d'este context, de forma comparada entre els dos casos estudiats.

Hi ha moltes incògnites al respecte, per exemple, una candent podria ser si el context de greu crisi econòmica dels anys on explota el conegut com cas *Cooperació* accentua la percepció de l'opinió pública de l'escàndol i, per tant, en determina les conseqüències. Hi ha alguna aproximació teòrica a esta qüestió, com la que realitza Palau (2013), que vincula una preocupació alta per la situació econòmica de l'opinió pública amb una major percepció crítica envers l'escàndol polític. De tot això i més, farem una visió profunda en l'apartat dedicat al marc teòric d'esta Tesi Doctoral.

La qüestió econòmica com a determinant contextual només és una més de les variables comparatives que ens permet analitzar este estudi. Serà vital també comprovar com han canviat el pes de les clivelles polítiques que emmarquen la cultura política. Té realment més pes l'escàndol polític en l'actualitat? Si és així per quin motiu? És possible que els grans eixos ideològics anteriors s'hagen difuminat i que altres elements com la credibilitat individual dels actors polítics hagen guanyat pes i això explique la hipòtesi del creixement en incidència dels escàndols polítics?

En definitiva, les característiques del personatge en qüestió ens permeten una anàlisi completa tenint en compte variables d'especial importància que han sigut teoritzades prèviament per separat. Precisament, aquest és un dels factors clau del present estudi, la possibilitat d'aprofundir en l'escàndol polític a través d'un mateix personatge que és el centre

d'atenció de dos grans escàndols de corrupció política mediats separats per més de 20 anys de diferència.

El present estudi preveu també recolzar-se en altres casos d'escàndols polítics, donat que per donar resposta a totes les línies d'investigació es fa necessari cercar en diferents camps, així com per contrastar i relacionar rutines socials i comunicatives d'aquest fenomen.

Cal apuntar que l'anàlisi representa una aportació sobre l'abundant marc teòric que aborda la mediatització dels fets per part des mitjans de comunicació i els mecanismes derivats de construcció de l'opinió pública. L'escàndol polític és un fenomen especialment representatiu per estudiar aquest procés (Arroyo, 1997), en podríem dir que hiperbolitza el paper referencial de la realitat que exerceixen els mitjans de comunicació. La capacitat de l'escàndol d'emmarcar la realitat de forma especialment dramatitzada ens permetrà avançar en la descripció de rutines dels mitjans de comunicació per referenciar els fets i els seus protagonistes. Tot sense defugir de l'esperit de l'anàlisi crítica que ha de conjugar este procés amb els interessos polítics i econòmics inherents ja que com bé explica el mateix Arroyo (1997, p.357): "Cal que situem el debat no només en la licitud de la conducta dels personatges de la *fábula*⁷, sinó també en els interessos dels *fabuladors*".

En definitiva, aquest estudi és justifica per quatre grans necessitats d'estudi diferencials en el present moment i que justificarem en la primera part del treball: per l'actor polític triat i l'estructura de poder en què transita; pel moment exacte en què s'ubica l'estudi i que permet analitzar els efectes de l'escàndol mediat en una democràcia valenciana fins el moment acotada per l'estructura de poder establerta; i per la capacitat comparativa de l'estudi en dos èpoques amb diferents contextos.

⁷ Es manté el mot en llengua castellana per mantenir el sentit de la cita intacte.

No és possible acabar este primer punt introductori sense realitzar una breu anotació personal sobre la qüestió i sense la qual no s'entendria la preocupació en primera persona sobre l'assumpte. Este treball naix de la voluntat personal d'anàlisi en el camp comunicatiu d'un fenomen que com a periodista que ha exercit la professió en mitjans de comunicació i gabinets de premsa no pot passar desapercebut per la magnitud dels escàndols polítics en el relat i cultura política actuals i que en el moment d'escriure estes línies segueix creixent sense parar. Però, sobretot, l'empenta final en la redacció d'este treball analítica arriba fruit del paper que he exercit com a representant polític en la recent escena política valenciana⁸, que és indissoluble de la meua faceta com a comunicador i investigador. En el període comprés entre els anys 2015 i 2018 he sigut testimoni en primera persona de la incidència de l'escàndol polític⁹ com a vertebrador d'un relat centrat en la destrucció de la credibilitat personal, de la magnitud de les noves tendències de qüestionament de l'honorabilitat que han evolucionat dels escàndols polítics clàssics a allò que hem passat a etiquetar com a *post-veritat* i més vulgarment com a *fake news*. Estes tendències aboquen els representants polítics i comunicadors sovint a una desorientació estratègica vital i a no encertar en els mecanismes que originen el fenomen i, per tant, a no encertar en les respostes possibles. No es pretén ací amb esta apreciació encetar un debat moral o apocalíptic del moment amb caires personalistes, simplement apuntar en este punt introductori motivacions personals que han influït en el transcurs d'este procés analític. Cal apuntar també que este treball parteix de l'anàlisi d'un fenomen precedent al moment i debat actual sobre les conegudes com a *fake news*. Les conclusions d'esta Tesi Doctoral són un marc important previ per a analitzar l'evolució de l'escàndol polític cap a formats que tot i tenir

⁸ Com a portaveu d'un grup polític a una institució supramunicipal valenciana.

⁹ Sense voluntat d'introduir més detalls sembla important destacar que en les darreres setmanes de revisió d'este treball el jutjat d'instrucció de Dénia obria les diligències sol·licitades pel fiscal arrel d'un cas vinculat a la creació d'un mitjà de comunicació el director del qual es manté investigat per delictes d'injúries greus i extorsió a representants polítics entre els quals hi figure.

relació pel que fa a posar en la diana política la credibilitat i honorabilitat com a fonts del poder simbòlic representen una degradació del seu concepte tradicional.

Aquest treball té justificació pròpia al marge de qualsevol consideració personal, però sense dubte no s'haguera afrontat amb la mateixa perspectiva sense els condicionants esmentats que alhora estic convençut han hagut, per força, d'enriquir el producte final. Si més no, no és baladí que una de les màximes a les qual apunta Van Dijk (1999) en l'essència de l'anàlisi crítica del discurs del qual participa este estudi és:

“Els investigadors crítics no es contenten amb ser conscients de la implicació social de la seua activitat (com qualsevol sociòleg de la ciència ho seria), sinó que assumeixen posicions explícites en els assumptes i combats socials i polítics. I ho fan no només com a ciutadans, sinó també en tant que, precisament, investigadors” (p.24)

1.2 Per què una tesi amb Rafael Blasco com a fil conductor per analitzar l'escàndol polític?

És cabdal en este apartat introductorí desfilat els motius que justifiquen una tesi doctoral que a partir de la trajectòria de Rafael Blasco intente destacar les característiques de l'escàndol mediatitzat¹⁰ en diferents èpoques en el context valencià. Per a fer-ho es fa indispensable aglutinar un marc contextual biogràfic d'aquest polític valencià, i apostem per fer-ho de manera parcel·lada¹¹. Blasco és un personatge icònic de l'estructura política valenciana, ha sabut

¹⁰ Preferentment s'usarà el qualificatiu d'escàndol mediatitzat abans que mediat especialment pel que respecta a l'època contemporània, ja que com s'explicarà més endavant aquest adjectiu ens proposa un grau d'intervenció major dels mitjans de comunicació en la narració de l'escàndol polític (Arroyo, 1997). En tot cas el grau d'intervenció variarà en un i altre escàndol.

¹¹ No existeix una proliferació de treballs que tracten estructuralment la biografia de Rafael Blasco, encara que si que trobem una extensa recopilació de referències directes i indirectes en articles d'opinió i anàlisis polítics. Vegeu en els annexos les taules d'anàlisi de contingut per consultar els articles que en fan referència i a partir dels quals s'ha elaborat esta secció.

interpretar els moments per situar-se sempre en el relat dominant: lluita contra el franquisme en l'època predemocràtica, primera línia política en l'època hegemònica del govern socialista dels anys 80 i reubicació en l'eix polític del Partit Popular en la seua època de màxima esplendor. En tot aquest període han aparegut escàndols mediats o mediatitzats de major o menor magnitud vinculats a la suposada creació de xarxes clientelars. De fet, Rafael Blasco és protagonista del primer escàndol mediatitzat de grans dimensions de la democràcia valenciana i d'un dels darrers amb efectes penals i mediàtics importants. És moment en este apartat introductori d'argumentar de forma concreta per què s'analitzen amb profunditat els escàndols vinculats a Rafael Blasco per aportar fonaments a la teoria contemporània de l'escàndol polític valencià. A continuació, els perquès que ho justifiquen extrets de la informació present a l'anàlisi inductiva duta a terme en este estudi.

1.2.1 Els lligams de la vida política de Blasco amb el context polític valencià

Rafael Blasco va nàixer a Alzira el 9 de febrer de 1945 en el marc d'una família republicana (el seu pare era un republicà liberal represaliat) encara que d'una posició benestant. Ben prompte manté una acció política activa que s'enceta en el marc del Sindicato Democrático Universitario. A finals dels anys 60 participa en el Movimiento Comunista de España (MCE) i més tard és partícip de la seua escissió, el Partido Comunista de España Marxista-Leninista (MCE Marxista-Leninista) des d'on trasllada la seua activitat al Frente Revolucionario Antifascista Patriota (FRAP). En el marc de la seua activitat en esta darrera organització va ser empresonat a la presó de La Modelo de Barcelona el 2 de juny de 1976 quan tornava d'una reunió clandestina a França. Posteriorment, Rafael Blasco és indultat. En aquesta època Blasco aprova les oposicions al cos de secretaris i interventors de l'Estat.

Amb l'arribada de la democràcia Rafael Blasco s'integra en el PSPV coincidint el 1979 amb el canvi estructural dins el partit que viatja cap a la socialdemocràcia. L'any 1982 Joan Lerma accedeix a la presidència a la Generalitat Valenciana i amb ell Blasco esdevé sotssecretari de presidència i un any després conseller de Presidència. L'any 1985 Blasco és nomenat conseller d'Obres Públiques. En aquest moment Rafael Blasco és un polític que aglutina un poder orgànic en el PSPV important, és el referent polític del PSPV a una comarca clau com la Ribera, i manté aliances destacades en altres comarques com l'Horta a través de lligams de poder que difuminen les relacions polítiques i familiars.

A propòsit del primer gran escàndol polític analitzat en este estudi que esclata l'any 1989 Blasco és cessat del govern valencià i abandona posteriorment tots els seus càrrecs orgànics en el PSPV. Finalment, és absolt del judici originat pels fets emmarcats en este escàndol i que seran posteriorment narrats.

Els primers anys de la dècada dels 90 Blasco viu una nova època de transició política, en aquest cas amb l'intent fallit de crear el que es va conèixer com a *Convergència Democràtica Valenciana*, que pretenia fondre l'espectre polític d'Unió Valenciana amb l'imaginari d'un sector de l'etiquetat com a *fusterianisme*. És el moment en què Blasco intensifica la seua tasca acadèmica i es doctora en dret.

Entre l'any 1993 i 1994 Blasco s'integra en la disciplina electoral del Partit Popular de la Comunitat Valenciana (PPCV), i és partícip de l'estratègia que clouria amb el pacte amb Unió Valenciana (UV) i que faria a Eduardo Zaplana president de la Generalitat. A Blasco se li atribueix la iniciativa del discurs del PPCV que va acabar integrant el relat regionalista o *blaverisme*¹² absorbint UV. El 1995, Blasco es nomenat subsecretari de Planificació, i en la

¹² La literatura sobre el moviment regionalista valencià conegut popularment com a *blaverisme* és extensa. Per a una visió contextualitzada vegeu Viadel (2006).

següent legislatura ocuparà la cartera en el govern valencià de Treball. A partir d'ací, amb el Partit Popular, Blasco va ostentar les àrees en els diferents governs vinculades a Territori, Sanitat, Benestar Social i Immigració amb tres presidents autonòmics diferents.

Pel camí, Rafael Blasco es va involucrar a crear plataformes electorals que competien amb l'espectre ideològic del PSPV com ara el Partit Socialdemòcrata Independent que guanya les eleccions a Alzira l'any 1995, després que el PSPV desallotjara l'any 1992 de l'alcaldia a Francisco Blasco, germà de Rafael. També l'espectre de Blasco està vinculat al posterior Partit Socialdemòcrata Valencia (2006), que compartia màxims responsables amb els dirigents d'associacions cíviques impulsades pel propi Blasco (Favcova i Fundación Centro Cívico) que prèviament havien rebut ajudes que superaven els 4.2 milions d'euros, essencialment provinents de conselleries dirigides per ell mateix¹³. Aquests lligams conviden diferents autors a destacar que “la creació de trames cívico-polítiques és una de les especialitats de Rafael Blasco” (Alaminos et Al., 2011)¹⁴.

Sobre esta tendència a estar presents en escàndols polítics vinculats a xarxes clientelars i de desviació de poder és remarcable destacar el que es va mediatitzar com a “pacte per la integració”. Es tractava d'una proposta de la conselleria d'Immigració i Ciutadania dirigida per Rafael Blasco que exigia una espècia de contracte i que inicialment va rebre crítiques d'entitats de lluita contra el racisme però que posteriorment es va traduir en tot el contrari. Es perseguia

¹³ Veure Alaminos *et Al.* (2011, pos. 1447) per una descripció més exhaustiva sobre els orígens del PSD, Favcova i Centro Cívico. En aquesta obra es remarca que (cita en idioma original):

El PSD se creó para restar votos al PSPV con una marca semejante, allí donde el trasvase de votos de la izquierda al PP no daba más de sí. Varios de los principales dirigentes del partido lo eran también de la Federación de Asociación de Vecinos de la Comunidad Valenciana (FAVCOVA) y de la Fundación Central Ciudadana. Favcova y Central Ciudadana recibieron periódicamente ayudas de la Generalitat, de diputaciones, de municipios, de empresas públicas autonómicas y hasta de la fundación Agua y Progreso por valor de más de 4,2 millones de euros.

(...)

Todos lo indicios apuntan a que las ayudas públicas a Favcova y Central Ciudadana sirvieron para financiar el PSD. (pos.1447)

¹⁴ Cita de llibre electrònic on no s'especifica la paginació sinó la posició, en aquest cas 1460.

el contacte i influència amb les organització d'immigrants amb el que alguns autors han denunciat clars interessos electoralistes (Alaminos et Al., 2011). En estes propostes d'interacció la conselleria acabaria destinant prop de 3 milions d'euros¹⁵.

Similar comportament s'entreveu darrere de la creació de la Federació d'Associacions per al Codesenvolupament (Fedacod) al setembre de 2010 que es va crear coincidint amb les protestes que la Coordinadora Valenciana d'ONG convocarà davant les retallades i exigències per justificar les ajudes al desenvolupament de la conselleria que ara ostentava Rafael Blasco, sobre la creació de la qual s'ha entrevist la figura de Rafael Blasco com veurem en este propi estudi. La Fedacod va esdevenir un actor de defensa mediàtica actiu en l'escàndol mediatitzat ací analitzat de les ajudes de cooperació al desenvolupament.

Amb Francisco Camps com a president de la Generalitat Rafael Blasco serà nomenat, a més, síndic del Partit Popular a les Corts, i seguirà sent persona referent en l'estratègia del Partit Popular. De fet, a ell se li atribueix l'estratègia de defensa de les primeres investides pel cas *Gürtel* al mateix Camps. El propi Camps no l'inclou en el seu darrer executiu, tot i que el manté com a portaveu del seu grup a les Corts.

Finalment, arrel del mediatitzat com a cas *Cooperació*, es veu forçat a presentar la seua dimissió com a portaveu i al seu trasllat al grup mixt a l'estiu de 2013 després d'un intens conflicte polític intern.

¹⁵ Sobre la importància electoral i l'ús de les organitzacions d'immigrants per a este propòsit Alaminos *et Al.* (2011, pos. 1514) destaquen el fet que per a les eleccions de l'any 2011 calia inscriure's en el cens abans de la fi de l'any 2010 i en aquest sentit la influència en les organitzacions d'immigrants semblava decisiva. És significatiu, com expliquen aquests autors, que en la documentació vinculada a estes accions apareixen enquestes amb informació sobre l'orientació política per nacionalitats dels immigrants.

Amb tot, queda palès que la figura de Rafael Blasco ens permet una anàlisi de les incidències des de diferents òptiques ideològiques, des de moltes estructures de poder i en diferents èpoques.

1.2.2 Blasco i les xarxes de poder polític valencià.

L'escàndol polític habita entre l'espai públic i l'espai privat, és la transició entre ambdues esferes el que en moltes ocasions l'alimenta. En aquest sentit, una anàlisi de la figura de Rafael Blasco i els escàndols mediatitzats on està implicat esdevé d'especial interès per la seua representativitat. Rafael Blasco és un representant polític on de forma especial s'entrellacen les esferes personals familiars amb les xarxes de poder del sistema polític, la seua esfera familiar esdevé clau per entendre el seu context polític. És el que es mediatitza com a "clan Blasco".

En l'àmbit del seu nucli familiar més proper Rafael Blasco té dos germans. Francisco Blasco és el primogènit de la família, va nàixer l'any 1931 i ha sigut alcalde d'Alzira (1979 a 1992), així com president de la Diputació (1988 a 1991). El germà menor va ser diputat socialista al Congrés a partir dels comicis de 1986. Els tres germans van estudiar dret i són interventors municipals de professió. Els vincles polítics són especialment tangents en el cas dels dos germans majors, fins al punt que el conflicte intern del PSPV arrel del cessament de Rafael l'any 1989 no s'entendria sense la presència de Francisco, a qui el PSPV va desallotjar de l'alcaldia d'Alzira mitjançant una moció de censura. Francisco va deixar el PSPV l'any 1994 i de la mà del seu germà creà un nou partit, el Partit Socialista Independent de la Comunitat Valenciana (PSICV), amb qui al 1995 aconsegueix ser el candidat amb més vots tot i que un pacte de la resta de forces polítiques del consistori li va impedir, com s'ha dit, mantenir l'alcaldia. Va ser regidor per esta formació a Alzira fins l'any 2000. El conflicte amb Rafael

Blasco s'estén a través dels vincles familiars entre institucions valencianes. És latent en la present anàlisi la xarxa de poder que mantienien els germans Blasco a nivell orgànic i institucional en el PSPV i molt especialment en la comarca de la Ribera.

Però els vincles de poder en l'esfera familiar de Rafael Blasco no s'acaben ací. L'any 2003 la seua neboda, filla del seu germà Francisco, liderarà el mateix partit PSI, i serà clau en la investidura d'Elena Bastidas com a alcaldessa d'Alzira. Gisela apareix en l'escàndol etiquetat com a cas *Cooperació* per haver adjudicat a empreses implicades en el cas en la seua època en el govern d'Alzira.

Així mateix, Sergio Blasco, també nebot de Rafael Blasco, es convertirà en Diputat a les Corts Valencianes i en gerent de l'Hospital General de València fins a l'any 2014. El mateix Sergio serà detingut en març de 2013 per presumptes irregularitats en adjudicacions a empreses, que tindrien vincles amb empreses propietat de la família i en concret del seu germà Francisco Blasco, que també és detingut en l'operació anomenada per la UDEF "Osvaldos", i d'altre nebot Francesc Manel Blasco Tello, i la mateixa Gisela Blasco.

La policia activa esta operació arrel dels interrogatoris en el marc del judici del cas *Cooperació* per la concessió del programa *Abucasis* de la conselleria de Sanitat quan Rafael Blasco era conseller. Així mateix, el propi Sergio Blasco ja havia dimitit al 2014 del seu càrrec com a gerent de l'hospital per la seua implicació en un presumpte cas de benefici personal en l'assessorament per al desenvolupament d'hospitals a Perú a través d'empreses adjudicatàries de dit hospital que va investigar el jutjat número sis de València i que finalment és arxivat.

Però els vincles de l'esfera interna amb les xarxes de poder i els seus escàndols polítics no s'aturen amb el nucli familiar propi, sinó també amb els de la família política. A la universitat, Rafael Blasco intima amb Ciprià Císcar, polític clau en l'esfera interna del PSPV com a membre destacat del govern de Joan Lerma, com a representant clau orgànic en la

comarca de l'Horta, com a diputat al congrés dels Diputats, i com a col·laborador de Blasco en la lluita interna pel control del PSPV de finals del anys 80. Císcar i Blasco tenen uns lligams polítics fermes, però els lligams esdevindran familiars. En l'època que Blasco era conseller de Presidència coneixerà a la germana major de Ciprià, Consuelo Císcar, i finalment encetaran una relació sentimental que clourà en matrimoni. Consuelo Císcar donarà el salt a la primera línia política essencialment amb el Partit Popular d'Eduardo Zaplana, qui la nomenarà directora general del Museu de Belles de Arts de València, càrrec que ostentarà des de l'any 1995 al 2001. Després va ostentar diferents càrrecs de govern en l'àmbit cultural i patrimonial. Com a directora de l'IVAM (2004-2014) es va veure implicada en l'escàndol pel blanqueig de capitals de la xarxa vinculada a Gao Ping, a qui l'IVAM va pagar 500.000 euros per 63 fotografies. L'aleshores president de la Generalitat, Alberto Fabra, la va destituir l'any 2014. L'any 2016 Consuelo Císcar va ser imputada per fets vinculats a la subscripció de publicacions i sobrecost en la compra d'obres d'art. El fill de Rafael i Consuelo, de nom també Rafael i conegut pel nom artístic *Rablacci*, també ha estat en el centre d'atenció dels escàndols polítics. Està investigat en el conegut com cas *IVAM* que afecta a la seua mare, i alhora està implicat en la causa contra l'exdirectora de l'SGAE a la Xina per promocionar amb diners públics la seua obra amb l'agreujant que el seu marit hauria cobrat de l'IVAM alts imports econòmics.

Amb tot, s'entén el *subframe* detectat en l'anàlisi d'esta tesi "clan Blasco", com una complexa xarxa de poder que se sustenta en relacions familiars i que afecten a multitud d'institucions i empreses. I queda amplament justificada la selecció del subjecte d'estudi per extrapolar conclusions envers les xarxes de poder i els seus escàndols en l'àmbit valencià.

1.2.3 Blasco i els escàndols polítics

Si analitzem els escàndols mediatitzats valencians dels darrers 25 anys ens adonarem que tant quantitativament com qualitativa Rafael Blasco ocupa un paper destacat. L'estudi de la seua figura i els escàndols vinculats esdevé en este sentit representativa de la història dels escàndols mediatitzats en la democràcia valenciana. És molt remarcable el fet que l'estudi de la seua figura ens permet extrapolar conclusions en contextos temporals, econòmics, socials i polítics diferents. A més, la seua figura ens permet contraposar la cobertura dels mitjans en diferents eixos d'anàlisi ideològic. Això és, com un mateix mitjà de comunicació mediatitza els escàndols on Rafael Blasco està implicat però amb la variant d'estar-ho formant part en diferents èpoques de partits polítics antagònics tant en la clivella ideològica esquerra-dreta com la identitària.

Dos grans marcs cerquem en els escàndols mediats i mediatitzats de Rafael Blasco. D'un costat el seu paper com a gran desestabilitzador intern, la seua estratègia de tensionar l'esfera interna i portar a l'esfera pública dita tensió en favor del seus interessos per mantenir el poder simbòlic que ostenta. I de l'altre la denúncia de xarxes clientelars que el vinculen a ell però on participen de forma estable al llarg del temps tant persones de la seua esfera familiar com persones amb vincles personals cap a ell. En aquest punt aportem la següent taula esquemàtica del pas dels escàndols interconnectats al llarg dels darrers 25 anys centrats en la figura de Rafael Blasco i que justifiquen l'actual estudi. En essència, dos grans escàndols marquen la seua trajectòria (els analitzats de forma central en el present estudi) i en part són la matriu de tota la resta.

Taula M.1
Cronologia d'escàndols polítics¹⁶ de Rafael Blasco

Època	Escàndol	Fets
Anys 70	No és un escàndol mediat	Participa de l'escissió del MCE que es traduirà en la creació del MCE Marxista Leninista.
Any 1989	Escàndol cas <i>Paterna</i> / cas <i>Calp</i>	Acusació de suborn a Calp i arrel de la investigació descobriment de presumpte cas de corrupció en la compra de terrenys a Paterna
Anys 90-91	Conflicte intern	Conflictes interns derivats del cas <i>Paterna</i> .
Any 1992	Conflicte Intern	Fundador del PSI.
Anys 1992-1993	Conflicte intern	Intent de fusió UV-Fusterianisme.
Anys 2000-2003	Cas dels geriàtrics	Època de Blasco com a conseller de Benestar Social. Concessions de geriàtrics a una UTE amb persones vinculades a ell políticament -secretari de l'Ajuntament de Carlet, Joan Ramon

¹⁶ En aquesta accepció proposem un concepte definidor ampli d'escàndol polític per elaborar la taula, donat que en alguns casos i com després es veurà no es produeix un procés d'escàndol polític en el temps present dels fets tenint en compte les definicions aportades del concepte.

Taula M.1
Cronologia d'escàndols polítics¹⁶ de Rafael Blasco

Època	Escàndol	Fets
		Ferrís-. Esta UTE cedeix el contracte a una empresa “adormida”, que després la ven a un promotor sevillà.
Anys 2000-2003	Cas Lonerson	Època de Blasco com a conseller de Benestar Social. Adjudicacions a Lonerson, empresa “adormida” vinculada a Augusto César Tauroni, ex soci del germà de Blasco i protagonista del cas <i>Cooperació</i>. Contractes en UTE amb Asispas i Tissat. Possibles irregularitats en les adjudicacions vinculades al centre de la dona 24h (6,7 milions d’euros) i abans uns 700.000 euros més al servei de teleassistència. CGS, empresa de Tauroni rep

Taula M.1
Cronologia d'escàndols polítics¹⁶ de Rafael Blasco

Època	Escàndol	Fets
		paral·lelament un milió d'euros
Anys 2003-2006	Precedent cas <i>Gürtel</i>	En esta època se signa el primer contracte amb <i>Orange Market</i> amb la Generalitat Valenciana, a través de Vaersa, que depén de la conselleria de Territori en mans de Rafael Blasco. En aquest concurs es convida a tres empreses que en realitat tenen el mateix administrador per valor de 138.000 euros. Fets escandalosos en la gestió de VPO, amb l'elecció discrecional de l'empresa privada que completa les empreses mixtes. No s'adjudicà cap VPO finalment

Taula M.1
Cronologia d'escàndols polítics¹⁶ de Rafael Blasco

Època	Escàndol	Fets
Any 2006 i 2007	<i>Cas Informàtica</i>	Rafael Blasco és conseller de Sanitat. El cap de servei d'informàtica (Alfonso Giménez) abandona la conselleria per enfrontar-se a una licitació de manteniment de 3 milions d'euros a una empresa que no era de les millors valorades pels tècnics. El substitueix Marc Llinares, que ve de la conselleria de Territori amb Blasco i el seguirà a la cartera futura de Solidaritat. A mesos de les eleccions Blasco inverteix 3,3 milions d'euros en una gran campanya de publicitat de postes i tanques per tot el País Valencià.
	Creació de partits	Crea el PSD a partir d'USD i PSI. Els primers llocs els ocupen dirigents de

Taula M.1
Cronologia d'escàndols polítics¹⁶ de Rafael Blasco

Època	Escàndol	Fets
		FAVCOVA, entitat veinal acusada de ser creada per dividir i controlar el sector sota coordinació de Blasco
Any 2007-2010	Cas <i>Cooperació</i>	Adjudicacions alterades a empreses i persones vinculades a Rafael Blasco i desviament de fons amb falsedat documental.

Font: buidatge de l'anàlisi de notícies ubicades a l'annex 10.3

1.3 Las Provincias i Levante-EMV com a objecte d'estudi de la representació mediatitzada de l'escàndol polític valencià

És motiu d'este apartat explicar els motius de tria dels dos diaris seleccionats per a realitzar l'anàlisi. Com és lògic, caldrà repassar l'estructura d'estos mitjans per emmarcar l'acció analítica. En definitiva, estructurarem este punt en base a tres motius centrals de selecció en estreta relació a les característiques dels mitjans: la importància de la premsa escrita en la transmissió de l'agenda i el clima d'opinió, els índexs d'audiència, distribució i territorialitat d'ambdós mitjans i, finament, l'estructura de propietat i el posicionament en la clivella política.

1.3.1 La importància de la premsa escrita en la transmissió de l'agenda i el clima d'opinió

Abans d'aprofundir en el motiu de tria de les dos capçaleres concretes d'estudi convé destacar els motius pels quals l'estudi se centra en la premsa diària i no en altres canals de comunicació.

És evident que l'accés a la documentació comparada en dues èpoques separades amb més de 20 anys de diferència a través de l'hemeroteca podria ser sota una anàlisi més superficial un dels motius. Certament, l'hemeroteca permet un accés directe i una anàlisi detallat de la documentació. No obstant això, els motius van més enllà.

En els estudis de les agendes que marquen l'opinió pública sembla haver un consens que assenjala la premsa com el canal que té especialment encomanada esta funció (McClure i Patterson, 1976)¹⁷. El diaris marquen un debat que la resta de mitjans només poden recollir en la seua superfície. La premsa escrita compta amb una audiència més restringida però alhora més selecta pel que fa a l'atenció política i d'esta forma es permet aprofundir més en les narracions (Arroyo, 1997, p.339). En aquest sentit, la narració de l'escàndol polític no és una excepció a este fet sinó que més bé n'és una oportunitat referencial. En alliberar-se de les limitacions tècniques temporals de la ràdio i la televisió els diaris tenen l'oportunitat de contextualitzar millor la narració dels escàndols polítics i la seua interpretació crítica. De fet, sovint el que succeeix, com explica Arroyo (1997, p.339) quan la televisió aborda un escàndol polític ho sol fer després arrel dels detalls de les filtracions a diaris i molt sovint compta amb la presència dels propis redactors d'estos mitjans escrits.

Així Wolf (1987, p.170) diferencia entre el “perfil alt d'agenda” i el “perfil baix d'agenda”. El primer és propi de la premsa escrita amb arguments estructurals i estratègies de

¹⁷ Citats a Arroyo (1997, p.339)

relat polític i el segon és propi dels mitjans audiovisuals més competitius i simbòlics. Amb tot, no s'ha de confondre el grau d'importància entre uns i altres, donat que possiblement la televisió i la ràdio podrien tenir una grau de penetració major, però sí que sembla adient destacar que l'anàlisi de la premsa escrita pot aportar més detalls en la investigació sobre els escàndols polítics que en este treball ens ocupa.

En aquesta direcció també s'expressa Arroyo (1997) quan destaca:

El públic més atent, que sol ser precisament el que llig la premsa, dibuixa el món dels més inactius (...) En l'escàndol observem amb especial nitidesa el flux de comunicació en dos nivells que acabem de descriure –del periòdic als ciutadans atents o als mitjans audiovisuals, i d'aquests a la resta-, perquè l'escàndol sol derivar d'investigacions abordades pels diaris (p.354).

Així, en resum, justifiquem l'elecció de premsa per la seua funció referencial tant pel públic més atent com per als mitjans audiovisuals; i per la seua capacitat discursiva més profunda en la transmissió de missatges en la configuració de l'opinió pública o clima d'opinió¹⁸.

1.3.2 Índexs d'audiència i distribució que justifiquen la selecció del diari

Levante-EMV i Las Provincias.

És motiu d'este punt justificar altra de les raons de tria del diari *Levante-EMV i Las Provincias* en aquest estudi: una major audiència i distribució tenint en compte el dos períodes analitzats.

¹⁸ Més endavant abordarem els matisos entre els conceptes d'opinió pública i clima d'opinió en base a les reflexions d'Elisabeth Noelle-Neuman (1995).

En la Comunitat Valenciana disposem de quatre diaris distribuïts i editats en aquest territori, tot i que la seua propietat pertany a grups d'àmbit estatal. És el cas de *Levante-EMV*, *Información*, *Las Provincias* y *Mediterraneo*. Alhora en l'època d'anàlisi de l'estudi més extens, l'any 2010, els quatre principals diaris estatals editats a Madrid (*El País*, *El Mundo*, *ABC* i *La Razón*) mantenien edicions autonòmiques o provincials¹⁹. Per la seua difusió també és remarcable, en el cas del període de 2010, la presència dels diaris gratuïts *20 minutos*, *Que* i *ADN*.

Si observem les dades històriques d'audiència i distribució entendrem el motiu de la selecció de les capçaleres de la mostra.

Taula M.2
Difusió i audiència de *Levante-EMV* i *Las Provincias* (1990-2008)

Any	<i>Levante-EMV</i>		<i>Las Provincias</i>	
1990	46.133	253.000	57.984	214.000
1992	43.656	252.000	58.805	217.000
1994	56.172	324.000	59.050	235.000
1996	56.383	348.000	59.351	304.000
1998	60.293	345.000	57.552	262.000
2000	56.946	344.000	51.416	239.000
2002	47.173	267.000	42.905	182.000
2004	47.866	356.000	42.921	194.000
2006	60.170	305.000	56.228	192.000
2008	41.021	316.000	38.278	192.000

Font: Institut Valencià d'Estadística (dades d'OJD i EGM)²⁰.

¹⁹ L'abast territorial de les mateixes variava segons el diari.

²⁰ Esta taula apareix a González, J., Martínez, F., Jurado, M., i Doménech, H. (2010): "La prensa en la Comunidad Valenciana: periódicos tradicionales, gratuitos y medios étnicos" a López García (2010, p. 149)

Las Provincias i *Levante-EMV* han sigut en termes quantitius d'audiència i distribució els diaris capdavanters a la Comunitat Valenciana i especialment a la província de València. Els dos diaris han viatjat cap al concepte d'empreses periodístiques multimèdia integrades en grans grups de comunicació d'àmbit estatal.

Com observem en la gràfica els diaris han sigut generalment hegemònics, encara que progressivament s'han vist afectats a partir de 1990 per una major competència de la premsa editada a Madrid i la seua aposta per les seccions provincials i autonòmiques. La resposta tant de *Las Provincias* com de *Levante-EMV* va consistir des de finals del anys vuitanta en la creació d'edicions comarcals. Del 1987 al 1994 *Levante-EMV* va activar 7 edicions comarcals i una de provincial a Castelló, mentre que de 1988 al 2005 *Las Provincias* en va obrir huit²¹.

Per tant, ha estat la combinació entre el localisme i la globalitat la clau per mantenir l'hegemonia d'ambdós diaris²², com a mínim fins al moment que afecta l'anàlisi que ens ocupa. I precisament aquest és també un fet destacat en el nostre treball donat que els escàndols polítics vinculats a Rafael Blasco, com comprovarem, mantenen lligams d'àmbit comarcal destacats. Tant pel que fa a l'espai dedicat a l'actualitat política regional com comarcal *Las Provincias* i *Levante-EMV* ens proporcionen un espai més ampli d'anàlisi.

Alhora *Las Provincias* i *Levante-EMV* han mantingut en el període que transcorre entre els dos escàndols centrals analitzats una lluita per l'hegemonia destacada. Als anys 80 *Las Provincias* n'era el diari hegemònic²³. Per tant, en l'escàndol polític analitzat en primer lloc l'any 1989 era aquest diari el de major difusió. Tot i això, a partir de l'any 1997 com es pot

²¹ Per a més informació veure González et Al. (2010, pp. 145-151)

²² L'any 1992, en finalitzar l'estudi del primer cas analitzat extensament, els diaris d'àmbit regional essencialment *Las Provincias* i *Levante EMV*, mantenien una audiència del 79,67% del total; i en el segon període analitzat la xifra era de 65,21%. Per a més informació veure: González et Al. (2010, p. 152).

²³ *Las Provincias* ocupava el lloc 16 en difusió de la premsa diària espanyola, mentre que *Levante-EMV* n'ocupava el 23. Per a més concreció veure Laguna (2000).

comprovar a la taula 1 la tendència es reverteix i, per tant, en l'escàndol polític de 2010 serà *Levante-EMV* el diari hegemònic.

Siga com siga als anys 90 els dos diaris mantenen generalment una tendència d'audiència i difusió a l'alça. *Levante-EMV* arriba al seu màxim de lectors l'any 2004, amb 356.000, mentre que *Las Provincias* ho fa l'any 1996, amb 304.000, encara que l'any 2000 mantenia una xifra de 239.000 lectors.

A estes xifres cal que fem referència al creixement que va experimentar el diari *El País*, que va passar dels 139.000 lectors l'any 1992 als 222.000 el 2008. El motiu va ser l'obertura de la secció d'informació valenciana l'any 1995, amb una presència de 28 redactors l'any 2004 en les redaccions de València, Alacant i Castelló. De fet, durant el període que afecta a l'escàndol de 2010 el diari lidera la difusió els diumenges. Amb aquest motiu el present treball incorpora els dies essencials especialment del moment de la mediació de l'escàndol conegut com a cas *Cooperació* a l'octubre de 2010 l'anàlisi de notícies d'aquest diari.

En definitiva, com hem vist els diaris tractats per a la mostra d'estudi ens ofereixen en els dos períodes de temps d'un costat un major nombre de notícies a analitzar en tractar la realitat regional i comarcal de forma més extensa, i alhora són diaris amb un nombre de difusió i audiència tant en 1989 com en 2010 que justifica la tria.

1.3.3 Claus de l'estructura de *Levante-EMV* i *Las Provincias* i situació en la clivella política

És objectiu d'este subapartat desgranar de forma resumida el context i estructura dels mitjans de comunicació triats per a l'estudi. Així mateix esdevé cabdal justificar el posicionament en les clivelles ideològiques de *Levante-EMV* i *Las Provincias* en el context

valencià, en el sentit que estem davant d'un estudi que persegueix de forma inductiva comparar el tractament de l'escàndol polític d'ambdós diaris i en esta línia es justifica la tria de dos mitjans que representen un ampli espectre de posicionament polític.

Com expressa Castells (2003, p.419) a les societats democràtiques “els mitjans majoritaris són, essencialment, grups empresarials, de manera progressiva més concentrats i interconnectats globalment”. El sistema de mitjans valencià es caracteritza també per “la concentració de la propietat entorn a grans grups nacionals, la progressiva homogeneïtzació del missatge, l'absència de mitjans netament locals / autonòmics i el caràcter minoritari i minoritzat del valencià” (Bernardo, J.M, Gámir, J.V i Martínez, F., 2010, p.40). En aquesta direcció cal afegir que cap dels diaris d'informació general distribuïts al territori valencià pertanyen a un grup de comunicació valencià. Aquesta òptica és reproduïda per diferents autors, des d'on es referma que “a diferència del sistema comunicatiu català, el valencià és un sistema, sobretot pel que fa a la premsa però també a la ràdio i la televisió, provincialitzat i subsidiari del sistema comunicatiu espanyol en el seu conjunt” (Beltrán, 2009).

Pel que fa a la premsa de pagament es disposa de quatre mitjans editats i distribuïts únicament a la comunitat autònoma: *Las Provincias*, *Levante-EMV*, *Mediterráneo* i *Información*. En el cas dels diaris que ens ocupen com ja s'ha destacat ambdós pertanyen a grups estatals.

El diari *Levante-EMV*, conjuntament amb *Información*, era l'antiga capçalera del Movimiento Nacional²⁴ en les províncies de Valencia i Alacant, respectivament. Després de la transició la solució aportada per la subhasta d'aquests diaris (*Levante EMV*, *Información* i *Mediterráneo*) va contribuir poc a l'objectiu de consolidar un sistema de mitjans de premsa

²⁴ Durant la transició l'ens propietari va adoptar el nom de Organismo Autónomo Medios de Comunicación Social del Estado

autònom. Sota la presidència de Felipe González, *Información* i *Levante-EMV* van passar (1984) a mans del grup Editorial Prensa Ibérica de l'empresari Javier Moll, mentre que *Mediterráneo* va passar a una empresa controlada en aquell moment majoritàriament pel partit socialista. La subhasta va consolidar la provincialització del sistema de premsa i va generar una alta competència per a mitjans pròpiament valencians com ara *Noticias al Día* (Beltran, 2009).

Las Provincias pertany en l'actualitat al grup Vocento, coincidint amb el diari ABC, i és de tradició conservadora i regionalista, apadrinant marcs que ens permeten conjuntament amb els del diari *Levante-EMV* observar la tasca de *framing* des d'una perspectiva ampla. Aquest diari pertanyia fins a l'any 1990 a l'editorial Federico Doménech i va ser fundat l'any 1866 per Teodor Llorente. Posteriorment va ser adquirit pel grup Correo, que a la vegada es va fusionar l'any 2001 amb el grup Prensa Española donant vida a l'actual grup Vocento.

El diari *Las Provincias* ens permet reconèixer el comportament d'un diari que especialment en l'etapa com a president de la Generalitat de Francisco Camps, esdevé altaveu central dels marcs del partit al govern en la Generalitat Valenciana. En l'etapa de Francisco Camps desapareixen certes friccions que van existir entre el Partit Popular d'Eduardo Zaplana i este diari²⁵ i es produeixen decisions com l'atorgament de llicències TDT l'any 2005 on aquest diari i el grup²⁶ al qual pertany obté entre d'altres un dels dos canals autonòmics televisius en concurs.

²⁵ Veure Alaminot *et Al.* (2011). En este llibre s'explica com en els darrers anys com a president de la Generalitat d'Eduardo Zaplana es produeix una significativa fricció entre mitjans del grup Correo (abans propietari de *Las Provincias* i *ABC*, entre d'altres) i el Partit Popular. És un diari d'aquest grup, l'*ABC*, qui publica una informació segons la qual l'expresident estaria intentant afavorir el grup Tabarka Media a través de pressions perquè grups vinculats a Aguas de Valencia avalaren dit grup en el marc de la negociació de renovació de la concessió de gestió hídrica de l'Ajuntament de València. El 16 de desembre de 2002 l'*ABC* va publicar una notícia amb el següent titular: "El presidente de la Comunidad Valenciana desea favorecer la emergencia de un grupo de medios de comunicación integrados por activos existentes de TV, prensa i radio"

²⁶ Fins al 2001 *Las Provincias* pertanyia al grup Correo, que com s'ha dit després es convertirà en el grup Vocento. La fusió entre Correo i Prensa Ibérica es produeix l'any 2001 tot i que el nom Vocento apareixerà l'any 2003. Veure: Redacció (3 de maig de 2003). Grupo Correo Prensa Española pasa a denominarse Vocento.

A partir de finals dels anys 80 *Levante-EMV* i *Las Provincias* van destacar en la proliferació d'edicions comarcals per afrontar la competència de l'arribada de capçaleres de Madrid. L'estratègia es va compaginar a finals del segle XX amb l'inici de la voluntat d'esdevenir empreses periodístiques multimèdia integrades en grans grups de comunicació estatal, com ja hem explicat en l'anterior apartat. S'enceta un procés de creixement a nous sectors com també de potenciació de les edicions web o es dóna el salt al mercat audiovisual amb la compra d'emissores de ràdio i especialment amb l'obertura de televisions locals en TDT²⁷. *Levante-EMV* (Prensa Ibérica) adquireix en esta època, per exemple, el diari *Superdeporte o El Boletín*, l'emissora InterValencia (97.7) i crea els canals Levante TV i Información TV l'any 2008. *Las Provincias* concreta el seu pas a empresa multimèdia aglutinant al diari gratuït *El Micalet* i les emissores LP Radio i LP Televisión Valenciana.

Este model expansiu s'allarga fins l'any 2008, amb alguns retrocessos ocasionats per l'auge de la premsa gratuïta a principis de segle. En tot cas, és a partir de la crisi econòmica quan es provoca una baixada important dels ingressos publicitaris. En el cas de Vocento en línies generals esta baixada d'ingressos arriba 18.8%²⁸. Un any abans de l'inici de l'anàlisi de l'escàndol polític vinculat a les ajudes de cooperació ambdós diaris es veuen obligats a iniciar un procés d'ajust i reestructuració que va afectar a més de 80 treballadors i treballadores entre els dos mitjans (Bernardo et al., p.151)

Sembla indicat fer un incís sobre els directors del diari en les èpoques d'anàlisi. En l'anàlisi referent a l'escàndol de 1989 ens trobem en els darrers anys com a director de José Ombuena Antiñolo que deixarà el diari l'any 1992 després de 36 anys en la direcció. En l'altra

ABC. Recuperat de https://www.abc.es/hemeroteca/historico-30-05-2003/abc/Comunicacion/grupo-correo-prensa-esp%C3%B1ola-pasa-a-denominarse-vocento_184458.html

²⁷ Televisió digital terrestre

²⁸ Xifra extreta dels informes oficials de Vocento citats a González, J, Martínez, F., Jurado, M., Doménech, H., (2010, p. 150)

època analitzada el director del mitjà és Julián Quirós. Pel que fa al diari *Levante-EMV* el seu director era en ambdues ocasions Ferran Belda.

Ideològicament, ja hem dit que *Levante-EMV* respon a un perfil de diari més progressista, encara que es detecta també una estratègia editorial atenta a les fluctuacions de l'opinió pública (Xambó, 2010). Esta determinació per les fluctuacions de l'opinió pública que detecten diversos autors sembla indicada per calibrar els marcs imperants en la mediatització de l'escàndol polític.

Pel que fa al diari *Las Provincias* a l'inici de l'estudi del primer escàndol analitzat, l'any 1989, el diari acaba de viure un dels seus moments de més auge del que s'ha conegut com l'anticatalisme popular (Xambó, 2010), i que perviurà amb constància. Adolf Beltran (2009) concreta:

La premsa valenciana va jugar – tot i algunes temptatives aïllades d'apertura que van quedar en no res- un paper, primer de contenció de les energies de canvi desencadenades per la democràcia, i acte seguit de combat virulent contra el nou moviment regenerador valencianista, inspirat per l'escriptor Joan Fuster, que justificava les aspiracions autonòmiques. El lideratge del diari conservador de la ciutat de València, *Las Provincias*, en este sentit va resultar indiscutible. El vell diari va jugar la carta d'un anticatalanisme histriònic, ple de connotacions xenòfobes i ultradretanes i en va traure profit, tant pel que respecta a les vendes com a la influència sobre l'opinió pública, així com pel que afecta a la capacitat de condicionar el poder polític que els socialistes van hegemonitzar fins a l'any 1995 (p.317)

De fet, com ja hem comprovat²⁹ el 1996 este posicionament li val al diari el seu màxim de difusió amb prop de 60.000 exemplars venuts. En passar a formar part del grup Vocento manté el seu caire conservador tot i que es comprova una certa homogeneïtzació de marcs respecte l'espectre ideològic conservador estatal.

Amb tot, com hem comprovat, els diaris ens permeten analitzar la mediatització de l'escàndol polític en una capçalera, *Levante-EMV*, que podríem ubicar en el centre-esquerra i que fluctua orientada pel que s'interpreta com a corrents majoritàries de l'opinió pública; i per altra la capçalera conservadora que transita entre la dreta anticatalanista d'una primera fase i el conservadurisme més homogeneïtzat i depenent de marcs estatals en una segona etapa.

²⁹ Veure taula M.1

2 Objectius, hipòtesis i metodologia

2.1 Objectius i hipòtesis

El present estudi planteja diferents línies d'investigació. D'una banda es pretén indagar en la reformulació de les diferents teories socials de l'escàndol polític. Convé ací actualitzar plantejaments ja aportats prèviament a este treball i alhora adaptar-los a la realitat contextual valenciana. En essència ens referim als plantejaments recopilats en l'obra de Thomson (2001), en el sentit essencialment de qüestions estructurals com els motius pels quals un fet resulta en un escàndol polític i els determinants que hi intervenen; l'evolució comparativa entre diferents èpoques dels motius, desenvolupament i conseqüències de l'escàndol polític; el caràcter funcional o de crisi de l'escàndol polític o els vincles entre clivelles ideològiques tradicionals i l'escàndol polític, entre d'altres enfocaments que anirem tractant³⁰.

És necessari ací destacar breument que les aportacions d'este treball no se centren exclusivament en el que podríem destacar com *el fons* de la qüestió sinó que com comprovarem ací es basteix una aportació de *la forma*. És a dir, es pretén investigar analíticament sobre les característiques de l'escàndol polític mediat en el context valencià en diferents èpoques, però també s'investiga ací sobre el propi model investigador en el sentit d'adaptar una metodologia d'anàlisi de l'escàndol polític a través dels enquadraments o *framing*. El resultat pretén ser d'aquesta forma també una aportació a la manera d'analitzar els escàndols mediats o

³⁰ És important remarcar que tot i que es subratlle l'aportació de síntesi i propositiva de Thomson (2001) aquest treball vol representar una revisió dels continguts analítics esmentats al voltant de l'escàndol polític mediat aportades essencialment per Jiménez (1995, 1997); Dayan i Katz (1995), Arroyo (1997); Canel i Sanders (2005, 1999); Madem (1997); Yanai (1990); Garzón (1997); Alaminos *et Al.* (2011), entre d'altres.

mediatitzats contemporanis i el seu posicionament inevitable en l'omnipresent debat sobre els efectes dels mitjans de comunicació i l'opinió pública. Novament caldrà remarcar que esta aportació no pot ser altra cosa que una humil revisió propositiva, atesa la magnitud dels estudiosos que es prenen ací com a referència i que parteixen en primer origen dels plantejaments estructurals de Lippman (2003), McCombs (2006) o Entman (1991), entre d'altres³¹. Serà motiu central dels punts posteriors resumir els plantejaments d'estos i altres autors que han servit de suport per enumerar en definitiva en este treball una rutina de producció mediàtica d'emmarcament que a partir de l'escàndol polític pretén traslladar marcs conceptuals al que es coneix com opinió pública³².

Detallem ara les hipòtesis de treball:

Cal analitzar la relació entre opinió pública i escàndol polític. L'escàndol és un fenomen on es reproduïxen de forma més accentuada els mecanismes generals de construcció de l'opinió pública. Des d'aquest punt de vista es qüestiona preliminarment la visió funcional i sistèmica de l'escàndol.

L'escàndol no és només un mecanisme del sistema per mantenir unes normes, l'escàndol va molt més enllà, és un mecanisme de transmissió de marcs hiperbòlic. Per aquest motiu s'ha potenciat una cultura política de l'escàndol on cada vegada la transmissió de marcs és més explícita.

³¹ Són d'especial importància ací també els plantejaments que en l'apartat corresponent abastirem d'Amadeo (1999), Lang i Lang (1981), Sábada (2001, 2006), Aira (2006), Zamora i Marín (2011) o Koziner (2013).

³² Vegeu l'apartat destinat en este treball al marc teòric i metodològic on de forma resumida s'aborda el concepte d'opinió pública a partir de les aproximacions de Lippman (2003), Habermas (1987), McCombs (2006), Noelle-Neuman (1995), Bourdieu (2000), Sartori (1998), Balandier (1994), Price (1994), Badia (1997), Aira (2006) o Eco (1981) entre d'altres. De tot el profund debat, cal apreciar l'interessant discussió per abastir una definida transició, si és que aquesta existeix, entre els conceptes d'opinió mediada i opinió pública.

Hi diferències en el tractament remarcables entre la mediatització d'un escàndol polític ara i vint anys enrere

Seguim la hipòtesi que hi ha una major cobertura quantitativament dels escàndol polítics així com un major dramatisme.

Els escàndols polítics són un fenomen el desenvolupament dels quals està més lligat al context que els envolta que al propi fet en si.

Això és, el context determina marcadament les conseqüències de l'escàndol. Això implica que hi ha una configuració prèvia que determina l'escàndol. Aquest plantejament de base ens situa ja en un marc concret d'anàlisi. L'escàndol polític no és un fet aïllat, el fet en si no és allò que escandalitza l'opinió pública donat que un mateix fet en contextos diferents pot esdevenir un escàndol que es propaga en l'opinió pública o no.

D'aquesta forma ens dispoem a investigar quins són els factors contextuals determinants que condicionen l'existència de l'escàndol³³.

El context econòmic és el factor determinant en la percepció i efectes de l'escàndol polític mediat

Abans hem fet referència al fet que l'escàndol polític no és un fenomen isolat, està determinat pel context. Al marge d'esta reflexió inicial mereix un punt propi l'anàlisi comparat

³³ Ací resideix la importància de realitzar un estudi comparatiu d'escàndols mediat amb un mateix polític com a afectat central i en un mateix espai polític però en un marc temporal separat de vint anys. Hom podria pensar de forma prematura que la situació econòmica del moment esdevé el motiu condicionant únic i central, però observarem com la investigació ens ajuda a contraposar que en similars situacions econòmiques es produeixen diferents magnituds de l'escàndol polític.

de la percepció de l'escàndol polític en relació a la situació econòmica del moment. En aquest sentit, trobem treballs previs que intenten generar un vincle entre ambdós conceptes, aspecte que analitzarem en el marc teòric contigu. Els resultats d'aquests treballs no semblen aportar aspectes concloents encara que apunten a una tendència d'increment dels efectes en cas d'una percepció econòmica de la ciutadania molt negativa.

Com hem comentat amb anterioritat, Rafael Blasco ens aporta la possibilitat d'analitzar dos grans escàndols polítics en contextos temporals diferents.

Els escàndols polítics impliquen un ascens de factors com l'honorabilitat a l'hora d'aconseguir el poder simbòlic i un descens de les clivelles ideològiques

Ens proposem ací encetar una línia d'anàlisi segons la qual l'escàndol polític presenta un nivell d'autonomia escàs, en el sentit que un mateix fet pot resultar escandalós o no en un mateix context geogràfic i social depenent de la configuració ideològica de la persona. Esta hipòtesi recupera la importància de les clivelles ideològiques, i camina en contra direcció d'un sector de pensadors que han situat l'escàndol polític com a conseqüència d'una difuminació ideològica de la societat. Aquest sector defensa que en desaparèixer la importància de la segmentació ideològica hem entrat de ple en altres reclams polítics, com ara la credibilitat individual de les persones. Aquest línia d'investigació no camina en contra de la tesi anterior, però sí que disminueix la seua intensitat. Analitzar amb profunditat els equilibris entre ideologia i escàndol polític és un element cabdal en la matèria, i amb pocs referents analítics previs.

Existeix una diferència de tractament del cas segons siga analitzat un mitjà de comunicació o altre.

Segons aquesta hipòtesi, l'escàndol no només és determinat pel context sinó per la pròpia estructura dels mitjans de comunicació en un lloc determinat. L'estudi naix amb la perspectiva inicial de la diferenciació de tractament segons el mitja de comunicació analitzat. Aquest és una camp que sí que compta amb anàlisis anteriors documentats.

L'era de l'escàndol polític ha provocat una *superexposició* dels representants polítics. Han canviat els llenguatges, el focus es posa en la intercepció de l'esfera pública i privada. Això ha agafat desprevinguts els i les polítiques i a molts d'ells i elles la seua buscada sobreexposició els ha superat sense les eines adequades.

Es tracta de la tendència de representants polítics que han falsejat la seua regió privada i l'han venuda com a frontal, seguint l'esquema de metàfora dramaturgic que planteja Goffman (2009). En aquest sentit l'actual tesi doctoral cercarà evidències que aporten a informació en esta direcció.

La proliferació d'escàndols i l'ús dels mateixos com a eina per a aconseguir el poder simbòlic per part dels eixos ideològics tradicionals genera canvis estructurals: en els partits, en les institucions i en el context comunicatiu de forma general.

La política de l'escàndol té efectes que condicionen el dia a dia del sistema polític i en les diferents vessants del mateix.

Les noves tecnologies de la informació i la comunicació faciliten la difusió de l'escàndol, sobretot en el sentit que són usades pels polítics per mostrar una esfera privada en línia amb els interessos que tenen a l'esfera pública.

El ciutadà i els poders tradicionals fan ús d'esta informació i alhora utilitzen les xarxes de comunicació per desemmascarar el relat del polític. Les noves xarxes de comunicació també augmenten la rapidesa per traslladar l'escàndol a l'esfera pública, tant per la pròpia ciutadania com pels poders oponents.

2.1 Metodologia

2.1.1 Introducció

Aquest estudi pretén aportar informació a un fet que generalment ha passat desapercbut de les anàlisis en profunditat: l'escàndol polític. Aquest fenomen és bàsicament una realitat mediada (Thomson, 2001) donat que no existeix si no es fa visible en l'opinió pública.

Des d'aquesta òptica aquesta tesi doctoral centra la seua metodologia en l'anàlisi dels mitjans de comunicació. S'analitza el discurs mediàtic de forma comparada en diferents capçaleres a través de l'anàlisi crítica del discurs i dels enquadraments. Es presta especial atenció a la construcció mediàtica de la realitat. En aquesta direcció s'analitzaran el relat i discursos mediats dels actors dels escàndols polítics, essencialment de Rafael Blasco.

En concret s'estudiaran els mitjans de comunicació *Levante-EMV* i *Las Provincias* primer en el període del 27 de desembre de 1989 al 24 de juliol 1991 i després del 8 d'octubre de 2010 al 30 de maig de 2014 coincidint amb el conegut com cas *Cooperació*. En aquesta anàlisi es profunditza en l'enfocament, el discurs i la mesura i jerarquia de les notícies. També s'usarà de forma menys extensa la publicació *El País*.

Pren especial importància també l'anàlisi dels articles d'opinió conjunts a dites notícies, com a elements que ens permeten enquadrar els marcs dels líders d'opinió i per tant desxifrar el termòmetre de l'opinió mediada envers els escàndols polítics analitzats.

Cal destacar la visió comparativa de l'estudi envers els diferents mitjans de comunicació i opinions que ens permetrà abastir un model comparatiu adient.

D'altra banda, s'analitzarà la percepció de l'escàndol polític a través de variables contextuais, tant individuals com socials i econòmiques. Ho farem a través de l'anàlisi

mediàtic, però també comparant aquesta realitat mediada amb plantejaments teòrics anteriors i estudis estadístics estatals previs contemporanis als escàndols analitzats, especialment pel que es refereix al segon escàndol analitzat. Cal destacar que s'analitzen la presència d'altres notícies en coberta que fan referència a escàndols molts representatius o a dades contextuals. Així, s'usaran especialment les notícies principals de coberta referents al context econòmic, social i polític dels intervals de temps ja esmentats.

En definitiva, es relacionarà el contingut dels mitjans de comunicació amb el procés de producció de la notícia, i contrastarem estes evidències amb dades objectives, així com determinarem els elements personals, culturals o sistèmics que poden influenciar dites notícies dels escàndols polítics vinculats a Blasco en dos períodes diferents. Aquest element temporal dual ens ha de permetre també cercar diferències d'enfocament mediat.

2.1.2 La construcció mediàtica de la realitat: l'anàlisi crítica del discurs i el seus vincles amb la teoria del *framing* i l'*agenda-setting*

Com bé ens explica Iyengar (1991) l'ésser humà no pot tenir coneixement de tota la realitat que l'envolta. Per això en la recepció de la informació els mitjans de comunicació funcionen com a filtre de dita informació. Aquest fet provoca un gran poder als mitjans de comunicació i una gran influència en la configuració de la realitat de la ciutadania.

En aquest sentit, hi ha una dependència de la ciutadania envers els mitjans de comunicació per a mantenir-se informat. Allò que no apareix als mitjans no existeix. Bàsicament esta és la base de la teoria de McCombs i Shaw (1972)³⁴ sobre l'establiment de

³⁴ En el nostre cas hem treballat centralment amb l'edició de Paidós traduïda (McCombs, 2006)

l'agenda (*agenda-setting*), d'allò que és i no és notícia per part dels mitjans de comunicació. Aquest element determinarà allò que l'opinió pública desxifrarà com a important o no.

En el cas dels escàndols polítics el fet de ser o no mediats és definitori. Un escàndol que no transcendeix a l'opinió pública a través de la seua mediació en els mitjans de comunicació no és un escàndol polític, com bé remarca Thomson (2001, p.132). En este sentit, l'anàlisi de la presència i extensió dels escàndols polítics en la premsa diària ens pot aportar informació sobre la percepció dels mateixos.

Aquest estudi analitzarà essencialment de forma qualitativa, encara que qualsevol estudi qualitatiu implica també una quantificació, el tractament de notícies vinculades als escàndols polítics protagonitzats per Rafael Blasco i els motius de la presència o absència d'informacions. Aquesta quantificació i anàlisi inductiu de la presència mediàtica dels citats escàndols mediàtics anirà acompanyada d'una anàlisi del context dels mitjans de comunicació de premsa diària. Ens haurem de preguntar els motius pels quals s'estableix una agenda mediàtica i no altra en cada mitjà. El nostre treball en dues fases temporals ens permetrà preguntar-nos per què una capçalera tracta un tema en profunditat i altra no en contextos diferents, o per què l'emmarca d'una manera o altra.

El simple registre de cobertures mediàtiques ens aporta un llistat quantitatiu de l'assumpte, tot i que en essència ens interessa, com ja hem destacat, en aquest estudi la visió qualitativa. Més enllà de l'element informatiu concret que ens aporta elaborar un llistat quantificat, la visió inductiva esdevé clau, en la mesura que s'analitza com mitiem la realitat, com es transfereixen marcs interpretatius concrets. En aquest sentit resulta impossible una visió objectiva de la situació. Burguet (1997) explica que en la construcció de les notícies quan algú diu o fa alguna cosa, o deixa de dir o fer alguna cosa, implica molt més que dir o fer aquesta cosa o deixar de dir o fer aquesta cosa. En definitiva, qualsevol proposició present en una

notícia té una arrel subjectiva i com a tal l'hem d'analitzar. En aquest sentit és l'anàlisi inductiva la més adient.

Aquesta declarada subjectivitat afecta també a la pròpia metodologia de l'investigador ja que com destaca Beltran (1985, pp.7-41): "Tota ciència social que es fa està inevitablement colorejada per allò que pensa l'investigador, i tot això de forma més o menys conscient. Resulta paradoxal que la ciència social positivista es capfique en una asèpsia impossible". Això ens convida, de nou, a posar l'accent en enfocaments qualitius.

Des d'aquesta òptica la visió de l'anàlisi crític del discurs (ACD) dels mitjans al voltant de la cobertura de dits escàndols esdevé una orientació destacada d'estudi. Entenem aquest enfocament com l'anàlisi d'un contingut amb certa distància, tot inferint els elements propis del context. S'entén que l'anàlisi crítica del discurs defuig de l'objectivitat, més bé, en destaca la contradicció que subjectes duguen a terme anàlisis objectius. Aquestes propietats han estat destacades per teòrics com Van Dijk (2003, p. 144) que expressa literalment: "l'anàlisi de discurs expressa opinió, i està orgullós d'això". El propi Van Dijk (1999)³⁵ ens aporta la següent definició:

³⁵ El propi Van Dijk explica en l'article escrit l'any 1999 i titulat *El análisis crítico del discurso* (traducció de Manuel González de Ávila) que aquest inclou reflexions presents en les següents obres de l'autor (bibliografia citada per ell mateix):

Van Dijk, T.A. (1984), *Prejudice in discourse*. Amsterdam: Benjamins.

- (1987), *Communicating racism: Ethnic prejudice in thought and talk*, Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.

- (1988a), «How 'They' hit the headlines. Ethnic minorities in the press», en G. Smitherman-Donaldson y T.A. Van Dijk (eds.), *Discourse and discrimination*, Detroit, MI: Wayne State Univ. Press, 221-262.

(1991), *Racism and the press*, Londres: Routledge.

- (1993), «Principles of Critical Discourse Analysis», *Discourse and Society*, 4(2), 249-283.

- (1993a), *Elite discourse and racism*, Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.

- (1996), «Discourse, Power and Access», en Carmen Rosa Caldas-Coulthard y Malcolm Coulthard (eds.), *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*, 84-104.

L'anàlisi crítica del discurs és un tipus d'investigació analítica sobre el discurs que estudia primàriament el mode pel qual l'abús de poder social, el domini i la desigualtat són practicats, reproduïts i ocasionalment combatuts, pels textos i la parla en el context social i polític. L'anàlisi crítica del discurs, amb aquesta peculiar investigació, pren explícitament partit, i espera contribuir de manera efectiva a la resistència contra la desigualtat social (p.23).

Tradicionalment l'anàlisi crítica ha estat contestat com una espècie de visió ideològica més que d'un estudi pròpiament dit. En aquest marc, aportem les reflexions més contemporànies del professor de redacció periodística Francesc Burguet (1997) que estipula que l'única diferència entre l'opinió o informació no és l'objectivitat o subjectivitat sinó més bé el caràcter implícit o explícit de l'opinió, que sempre és present.

Aquest treball prestarà especial importància als elements implícits en les notícies que ens aporten informació important. És en aquest punt on posarem en relleu l'ús del llenguatge com a element essencial de l'anàlisi crítica del discurs.

Evidentment tot aquest treball s'inserirà en un context concret, que determinarà l'estudi. Més encara si tenim en compte que una part vital d'esta tesi resideix en el fet que s'analitza un mateix fenomen –l'escàndol polític- en dos moments històrics diferents, separats per més de 20 anys. Des d'aquest punt de vista Van Dijk (2003, p.161) ens recorda que un discurs és producte de la seua època i també d'un determinat marc històric, polític, social, econòmic i ideològic. De fet, els efectes i comportaments envers l'escàndol polític estan amplament

- (1998), «Towards a Theory of Context and Experience Models in Discourse Processing», en H. van Oostendorp y S. Goldman (eds.), *The construction of mental models during reading*, Hillsdale, NJ: Erlbaum.

- (1998b), *Ideology. A multidisciplinary study*, Londres: Sage.

determinats per aquests factors contextuals o com a mínim esta és una de les hipòtesis formulades.

Convé interrogar-nos de forma més minuciosa des de quina òptica ens interessa aquesta visió analítica que ens proporciona l'anàlisi crítica del discurs per abastir un estudi complet sobre els escàndols polítics estudiats i en concret sobre els que afecten la figura de Rafael Blasco. Sembla interessant vincular conclusions de diferents autors, essencialment de John B. Thomson, amb les pròpies de Van Dijk per avançar en este assumpte. En primer lloc resulta adient la perspectiva des de la qual treballa l'ACD. Van Dijk (1999, p.24) defensa que l'ACD és una aproximació "funcional" que cerca explicar l'ús del llenguatge i del discurs "més enllà de la frase", en termes "més extensos d'estructures, processos i condicionants socials, polítics, culturals i històrics. En aquest sentit, com veurem, l'escàndol polític va molt més enllà dels fets en si que cal ubicar en una estructura i context determinats, cercar estos condicionants socials, econòmics, polítics o històrics és ja establir una visió d'anàlisi crítica, és atribuir un rerefons d'interessos que condicionen el procés i per tant l'ACD des d'aquesta òptica ens és un plantejament útil.

Si ens centrem en el concepte de domini i poder, al voltant de les nocions de "context", "discurs" i "estructura social" que expressa Van Dijk (1999) observarem també altres vincles amb el nostre propòsit d'anàlisi:

Una noció central en la major part del treball crític sobre el discurs és la de poder i més concretament el poder social de grups o institucions. Resumint una complexa anàlisi filosòfica i social, definirem el poder social en termes de control. Així, els grups tenen (més o menys) poder si són capaços de controlar (més o menys), en el seu propi interès els actes i les ments dels (membres de) altres grups. Aquesta habilitat pressuposa un poder bàsic en l'accés privilegiat a recursos socials escassos, tal com la força, els diners, l'estatus, la fama, el coneixement, la informació, la cultura, o inclús varies

formes del discurs públic i de la comunicació. Tancar el cercle del discurs-poder significa per últim, que aquells grups que controlen els discursos més influents tenen també més possibilitats de controlar les ments i les accions de la resta. L'ACD se centra en l'explotació de tal poder, i en particular del domini, això és en el mode en què s'abusa del control del discurs per controlar les creences i accions de la gent en interès dels grups dominants (p.26).

El darrer fragment literal de Van Dijk connecta amb els vincles que el mateix Thomson atorga entre l'escàndol polític i el poder, en concret sobre el "poder simbòlic³⁶". Les reaccions d'uns i altres persegueixen tombar el poder simbòlic polític o mantenir-lo. Des d'aquest punt de vista l'anàlisi crítica del discurs és, per exemple, una eina d'estudi de la capacitat de Rafael Blasco, el representant polític central d'estudi, de cercar el control d'organitzacions polítiques i de l'opinió pública, com també de contrarestar escàndols que l'afecten. La pròpia voluntat de dominació i d'augmentar el seu poder a través sovint de la manipulació esdevé escandalosa i la descripció d'estos mecanismes de dominació són un objectiu bàsic que es pot reflectir a través de l'ACD.

Des d'aquest punt de vista, hom podria entendre l'escàndol polític com una eina al servei dels menys poderosos, en el sentit que a simple vista l'escàndol polític sembla generalment un moviment que fa trontollar el poder polític present des de fora amb el just reclam de proclamar un canvi que depure èticament el sistema. Així, entendríem l'escàndol polític com una estratègia contra la dominació. A aquest respecte, Dahl (1985)³⁷ explica que existeixen alguns frens i compensacions, sobretot en les societats més o menys democràtiques, on els grups competeixen pel poder. A aquest respecte, ens interessa aquesta reflexió perquè

³⁶ Vegeu per una concreció contemporània del concepte el punt d'esta tesi: 3.4.5 Cap a una visió actualitzada de l'escàndol polític

³⁷ Citat a Van Dijk (1999, p.32)

en part este procés podria estar vinculada a l'estructura dels escàndols polítics. En relació al que expressa Robert Alan Dahl trobem en Van Dijk (1999) una reflexió d'interès per al nostre estudi:

Cap esperar contracorrents en el procés descrit, que comprèn moltes formes de lluita i de resistència. No hi ha un únic grup que controle tot el discurs públic per complet, i inclús si existira, el discurs pot controlar amb freqüència només marginalment la ment dels grups dominats, i en menor grau encara les seues accions. Després de tot, també els grups dominats tenen, coneixen i segueixen els seus propis interessos, en ocasions contra tot pronòstic. I no només existeixen diversos grups poderosos (tal i com els defineixen el gènere, la classe, la casta, l'ètnia, la "raça", l'edat, les professions o el control sobre els recursos materials i simbòlics), que poden tenir interessos enfrontats; també és possible que alguns sectors dels grups de poder senten i mostren solidaritat amb els grups dominats, i que els recolzen en la seua lluita contra la desigualtat. Una vegada aquests grups "dissidents", del mateix mode que els grup dominants, aconseguisquen assegurar-se una influència creixent sobre el discurs públic, la mateixa lògica explica com esdevenen en un contrapoder, també gràcies a la seua influència en general en les ments del públic. I dita influència tendirà a disminuir la influència i, per tant, el poder dels grups dominants (p.32).

Som conscients que, amb tot, la contribució pura de l'ACD al nostre estudi ha de ser per força parcial o si més no adaptada, entenent com diu Van Dijk (1999, p.28) que aquest enfocament "s'ocupa específicament d'aquelles formes de control del context que treballen en favor dels interessos del grup dominant". I en aquest sentit, en este treball analitzem l'escàndol polític en totes les direccions i no únicament en la direcció oprimits-opressors.

Hem explicat fins ara les perspectives que entenem vàlides de l'ACD per estudiar els processos que tenen a veure amb els escàndol polítics, però és adient abastir de forma resumida el procés pel qual explica esta teoria es fa efectiva la dominació. Ens serà útil l'explicació d'este procés per sumar a esta operació de síntesi i vincles entre l'ACD, la perspectiva dels enquadraments, l'*agenda-setting* i l'estudi dels escàndols polítics.

Explica Van Dijk que cal entendre els processos pels quals es controlen dos grans vessants: el control dels discursos i el control de la ment dels grups. Mitjançant el control del context d'un costat i del text i la parla³⁸ per l'altre els dominants controlen el discurs i, per tant, controlen els models³⁹ i en aquest sentit també les creences socials, donat que usem estos models per crear les nostres pròpies creences. El control de dits models implica que aquelles persones que parlen o escriuen seleccionen models en base als seus interessos i a la seua interpretació dels esdeveniments. D'aquesta forma, segons Van Dijk (1999, p.27) es construeixen "models preferencials".

Pel que fa al control de la ment, Van Dijk (1999, p.30) diferencia entre coneixement social i opinions socials. Els coneixement socials són "creences que els membres d'un grup o una cultura consideren verdaderes, d'acord amb els criteris de veritat (històricament canviants)". Dites creences es pressuposen en el discurs i no necessiten ser afirmades. D'altra banda les opinions estan basades en normes i valors, no es pressuposen s'afirmen i es defenen. No obstant això, també les opinions parteixen de coneixements compartits. Això és, podem o no estar a favor dels aliments transgènics però compartim un coneixement que ens permet

³⁸ Van dijk (1999, p.27) defineix *context* com "l'estructura (mentalment representada) d'aquelles propietats de la situació social que són de relleu per a la producció i la comprensió del discurs". Per exemple, dominar el context és dominar el temps, el lloc o els participants en una exposició comunicativa. Pel que fa al text i la parla Van Dijk destaca que són l'accés a les estructures del text i de la parla, al seu control.

³⁹ Els models mentals són representacions memorístiques subjectives d'esdeveniments específics (Van Dijk i Kintsch, 1983).

saber de què parlem. En aquest sentit entenem ara també el segon mode que proposa Van Dijk de control discursiu de la ment: a través d'influenciar les creences socialment compartides d'un grup. Aquestes són més generals i les desxifren més gent per entendre esdeveniments o discurs més concrets.

En un nivell de concreció major, l'ACD (Van Dijk, 1999) proposa propietats del discurs que determinen este procés i que han influenciat este estudi. Una de les més importants són les "macroestructures semàntiques" o temes que organitzen el significat d'un discurs en el sentit que se situen les proposicions més importants en els llocs més rellevants. També es destaquen les superestructures o esquemes textuais que organitzen un discurs, això és la jerarquia dins un propi text que pot emfatitzar informació o no, com podria ser ubicar un fet en un titular o en una conclusió. Així mateix també assenyala Dijk com a important en la determinació del discurs, entre d'altres, el significat local, l'estil en el sentit de les estructures lèxiques o semàntiques; o els recursos retòrics tals com les comparacions, eufemismes...etc.

Ja hem dit que l'absorció del paradigma de l'ACD del nostre treball és parcial i en aquest sentit ens interessen els vincles que s'estableixen en el procés comunicatiu dels escàndols polítics entesos com estructures complexes on es produeix una tensió entre el grup o individu representant del grup que ostenta el poder imperant i nous poders dominants o dominats. En este procés es produeix una lluita del discurs on el context i el text i la parla són determinants, i alhora també es reproduïx un procés de control de la ment explicat per Van Dijk a través de la influència de les creences compartides. Sovint en els escàndols polítics es reproduïx el joc de dominació entre grups dominants i dominats, encara que com s'ha dit també afecta en el marc de l'esfera interna dels partits polítics o entre grups dominants en potència que no ostenten el poder.

En definitiva, com hem vist l'escàndol polític podria funcionar parcialment com una superestructura temàtica en el sentit ampli del concepte de Van Dijk, encara que la direcció de la línia dominants-dominats no és unidireccional⁴⁰.

L'anàlisi del discurs i l'anàlisi crític del discurs a la premsa en este treball és, en definitiva, una tasca per desxifrar l'enquadrament mediàtic envers l'escàndol polític en un context determinat, el tractament en l'esfera mediada del fenomen sota uns interessos determinats. És ací on entenem que la perspectiva de l'anàlisi dels enquadraments i de l'ACD són coincidents. Entman (1993) ens afirma que l'anàlisi dels diferents enquadraments en les notícies dins un context de producció, distribució i interpretació ens permet realitzar una relació entre aquestes notícies i la distribució de poder en una societat determinada, d'alguna manera interpretem que la teoria del *framing* és una proposta per desxifrar les propietats del discurs que amaguen una voluntat de dominació, de construcció de creences socials essencialment pels grups dominants.

També este vincle s'estableix com no pot ser d'altra manera entre l'ACD, la teoria del *framing* i la teoria de l'*agenda-setting*⁴¹. L'estudi de la jerarquia de temes als mitjans de comunicació per imposar una agenda de temes a la ciutadania és com no pot ser d'altra manera una eina important per a l'ACD. Les macroestructures semàntiques, superestructures lèxiques, estructures lèxiques o recursos retòrics per dominar el discurs són una concreció dels enquadraments. La teoria del *framing* pressuposa la voluntat de perpetuar uns discursos

⁴⁰ Si observem les conclusions d'este estudi entendrem que, en definitiva, la reflexió al votant de les rutines de producció de l'escàndol polític no deixa de tenir la seua arrel en les anotacions al voltant de la producció de discursos dominants de Van Dijk que ens porten a la consolidació de creences socials que ens ajuden a desxifrar futurs processos amb unes pautes predeterminades.

⁴¹ Vegeu per un ampli coneixement ordenat de la teoria McCombs, M. (2006). En aquest treball trobareu també un apartat on es resumeix els preceptes essencials de la teoria de l'*agenda-setting*.

connectats a interessos a través de manipular els models i per tant les creences socials que afecten al pensament de les persones.

Més endavant transitarem de l'anàlisi crític del discurs a la teoria dels enquadraments o *framing* i a l'*agenda-setting*, valga ara la puntualització establerta per connectar mètodes i marcs d'anàlisi.

Finalitzem este punt destacant que aquest estudi se centra de forma explícita i amb coneixement de causa dels elements d'estudi subjectius propis de l'ACD, fet que no implica també aportar elements quantitius determinats per paràmetres concrets que s'usen de forma sistemàtica, propis també de l'anàlisi de contingut.

2.1.3 L'Opinió pública i l'opinió publicada: l'establiment d'agenda i els mitjans de comunicació.

Un debat que hem d'assolir com a punt previ al nostre anàlisi és l'aproximació al concepte d'opinió pública i la seua relació amb els mitjans de comunicació. No debades l'estudi de l'escàndol mediat amb exemples concrets està com no pot ser d'altra manera vinculat a aquest concepte. Convé destacar que en aquesta tesi es duu a terme una anàlisi sobre la percepció de l'opinió pública envers l'escàndol mediat, tot i que som plenament conscients de les dificultats i el debat acadèmic alhora de destriar l'opinió pública de l'opinió publicada, un debat d'amplíssima i d'enorme complexitat que supera els objectius presents. Ens conformarem a remarcar que aquest treball pretén analitzar les característiques de l'escàndol mediat entenent la producció dels mitjans de comunicació com una expressió destacada configuradora de l'opinió pública i que determina l'agenda i reaccions dels actors polítics. En aquest sentit convé recollir de forma resumida algunes de les més cèlebres reflexions sobre el

concepte d'opinió pública així com el paper tant d'establidor d'agenda (*agenda-setting*⁴²) com de constructor de la mateixa (*agenda building*⁴³) dels mitjans de comunicació envers l'opinió pública. Esdevé important discernir sobre aquests conceptes si tenim en compte que el present estudi pretén analitzar l'agenda i l'enquadrament que els mitjans de comunicació duen a terme de determinats escàndols mediats així com la interacció amb altres actors en aquest procés com són els polítics, institucions i diferents representants d'àmbit social.

Sobre el pes de la interrelació entre l'opinió pública i els mitjans de comunicació ens sembla oportú recollir de forma resumida les aportacions generals dels filòsof Jürgen Habermas en el marc de la teoria de l'acció comunicativa⁴⁴. Les seues reflexions ens interessen en aquest estudi no només pel seu enorme pes d'influència sobre el paper dels mitjans de comunicació envers el concepte d'opinió pública, sinó que a més ens aporten llum sobre el fet de si els escàndols mediats responen a una lògica d'interessos funcionals⁴⁵ de la societat o dels interessos del poder polític i econòmic.

Habermas (1987) fa una diferenciació d'etapes en el seu anàlisi dels mitjans de comunicació i la seua influència en l'esfera pública. En una primera etapa arrelada al segle

⁴² Aquest aspecte el tractarem en el punt 2.1.5 i tindran especial rellevància les reflexions tant de Walter Lippmann, del qual hem partit de la seua cèlebre obra *Public Opinion* publicada l'any 1922 en concret de l'edició traduïda editada el 2003 per l'editorial Quaderns de Langre. Amb posterioritat prendrem l'obra de Maxwell McCombs com el treball de referència, donat que aquest representa una continuïtat de les reflexions oferides pel propi Lippmann. McCombs és professor a la Universitat de Texas a la facultat de Comunicació, i és considerat un dels autors de la teoria de l'*agenda-setting* conjuntament amb el professor de la Universitat de Carolina del Nord Donald L. Shaw. L'obra de referència inicial de l'*agenda-setting* és l'estudi "The agenda-setting function of mass media" publicat l'any 1972. Nosaltres hem usat com a referència de treball la versió editada en castellà l'any 2006.

⁴³ Concepte lligat al *d'agenda-setting*. Però que incidex en la capacitat dels mitjans de comunicació no només de determinar els temes que estan al centre del debat públic-establiment de l'agenda- sinó d'un pas més vinculat a la seua creació i als enfocaments que se'n donen -construcció de l'agenda. De fet, molts dels autors que en parlen defensen que aquest concepte ve immers ja en el propi *d'agenda-setting*. Sobre aquest concepte Toni Aira (2006) recull en la seua tesi doctoral una treballada recopilació teòrica d'aquest concepte on se citen les reflexions del matrimoni Lang, que defensen que els mitjans van molt més enllà de l'establiment de l'agenda i que alhora en aquest procés participen també altres actors. (Vegeu Lang, G. E. i Lang, K., 1981).

⁴⁴ Per aprofundir-ne més vegeu Habermas, J. (1987)

⁴⁵ Sobre el caràcter funcional o no dels escàndols polítics en el sentit d'autoregulació social es durà a terme una intensa reflexió en este estudi que serà abordada teòricament en l'espai dedicat a la recopilació acadèmica envers l'escàndol polític i posteriorment en l'anàlisi empírica i apartat de conclusions.

XVIII de l'època burgesa a Anglaterra hi destaca l'efervescència cultural del moment que propicia debats sobre temes públics de grups de persones involucrades que s'interrelacionava entre l'esfera privada i pública. Aquests intercanvis comunicatius propiciaven que la ciutadania s'autorepresentarà en el concepte abstracte del que es coneix com a opinió pública. Alhora aquesta efervescència en les relacions socials, tot i que limitada al món burgés, va provocar la necessitat de l'existència de mitjans de comunicació liberals que tenint en compte les limitacions del moment fiscalitzarà públicament l'acció de govern.

Tot plegat Habermas manté està situació on l'opinió publicada representa un cert debat de la societat de forma fidedigna fins a finals del segle XIX, on l'Estat en expansió dominaria el debat de l'esfera pública i el poder econòmic faria ús com a propietari dels mitjans de comunicació pel seu propòsit. En aquest nou context l'opinió pública, remarca Habermas, es mantindria manipulada pels mitjans de comunicació i la ciutadania ocuparia el paper de consumidora passiva. L'opinió publicada seria doncs una invasió del poder econòmic i polític del debat a l'esfera pública.

En aquesta dinàmica, no obstant això, Habermas identifica "forats" que representen una excepcionalitat a esta tendència invasiva dels poders econòmics i polítics. Hi ha espais del que s'identifica com a món de la vida on la ciutadania exposa arguments, actua i es redevat la invasió constants dels poders. És en aquests "forats" on Habermas defensa que naix l'opinió pública, que això sí, està permanentment assetiada.

En definitiva, Habermas esdevé un referent en les reflexions posteriors sobre l'establiment de l'agenda. Això no obstant, si ens referim als precedents de les reflexions sobre dit establiment de l'agenda i la configuració de l'opinió pública cal retrocedir unes dècades

més en l'aportació teòrica i situar-nos en l'arrel de molts d'estos pensaments: Walter Lippmann⁴⁶.

Lippmann (2003) centra la seua reflexió entorn a l'opinió pública en la percepció de l'ésser humà sobre la realitat. En aquest sentit s'estableix una visió relativa de la realitat condicionada per la percepció de les persones, més que conèixer la realitat coneixem la percepció que tenim de la mateixa, construïm uns mapes mentals sobretot pel fet que cada vegada les nostres experiències són més indirectes. Ací és on inserix l'autor el paper destacat dels mitjans de comunicació com a interpretadors que orienten la percepció humana, i a aquesta interpretació l'anomena "imatge mental". Aquest seguit d'interpretacions de la realitat porten a Lippmann a parlar també de "pseudomón". L'autor destaca que l'opinió pública té a veure amb elements del món exterior extrets d'interpretacions de terceres persones, són "imatges mentals" creades per estes terceres persones vinculades a les seues percepcions i condicionaments. Lippmann (2003) ho remarca així:

No veiem primer i definim després, sinó ben al contrari. Davant de la confusió bulliciosa i radiant del món exterior, seleccionem allò que la nostra cultura ja ha definit per nosaltres, de manera que ens decantem per percebre allò que hem triat en forma d'estereotips culturals⁴⁷ (p.82).

Des d'aquest punt de vista tot un seguit d'autors han mostrat el seu escepticisme al voltant del concepte d'opinió pública, o com a mínim han remarcat l'intrusisme entre opinió

⁴⁶ Fem referència ací a reflexions que apareixen a l'obra que l'autor va escriure l'any 1922 *Public Opinion*, tot i que s'ha consultat per aquest treball Lippmann, W. (2003).

pública i opinió publicada⁴⁸. De la recopilació teòrica al respecte que proposa Aira (2006) per a aquest treball té especial importància les reflexió de Roger-Gérard Schwartzberg (1978) en el sentit l'espectacularització de la política, com a producte per a consumidors amb set dels escàndols que generen⁴⁹.

També aclaridora és la reflexió de Manuel Castells (2003) en el marc de la seua trilogia *L'era de la informació: economia, societat i cultura*⁵⁰. Sobre la influència dels mitjans de comunicació en el sistema polític Castells (2003) destaca:

Per actuar sobre les ments i les voluntats de la gent, les opcions polítiques en conflicte, personificades en partits i en candidats, fan servir els mitjans com a vehicle fonamental de comunicació, influència i persuasió. En fer-ho, mentre els mitjans siguen relativament autònoms del poder polític, els actors polítics s'han d'atenir a les regles, la tecnologia i els seus interessos. Els mitjans enquadren la política (p. 418).

Aquesta darrera afirmació flueix novament entre les concepcions ja remarcades de Van Dijk i Entman sobre la dominació a través de la manipulació del discurs. Alhora Manuel Castells (2003) ens transita fins a al concepte de *mediacràcia*. Així l'autor fa un pas més en les reflexions al voltant de l'opinió pública i mediada atorgant els mitjans un paper condicionador clau:

⁴⁸ Veure l'interessant recopilació teòrica de la qual ens hem nodrit en este estudi que proposa Toni Aira a la seua tesi doctoral. En aquest recopilatori destaquen: Bourdieu, (2000); Sartori (1998); Schwartzberg (1978) i Price (1994).

⁴⁹ Toni Aira (2006) recull en la seua tesi doctoral la següent reflexió sobre l'obra de Schwartzberg (1978):
Segons aquest autor, la política ha esdevingut un espectacle, ja que per augmentar les vendes, els mitjans han degradat els polítics, convertint-los en simples actors, per atreure consumidors interessats pels escàndols que generen (...) Considera que els partits, adaptant-se a aquest context, han après a configurar la seva acció comunicativa per ser captats pels de vendes (p.82)

⁵⁰ En concret prenem com a referència el segon volum de l'obra dedicat a la identitat. En paraules de Castells (2003, p.17): "El tema d'anàlisi que presenta la trilogia es la relació contradictòria entre una nova estructura social global -la societat de la xarxa- i la resistència a les formes de dominació implícites en aquesta estructura social". Originalment el segon volum, que és titulat *El poder de la identitat*, va ser publicat l'octubre de 1997 i aquesta és una nova edició actualitzada i traduïda per Marta García Madera completada el mes d'abril de 2003.

Un cop la política ha estat capturada en l'espai dels mitjans, els mateixos actors polítics tanquen el camp de la política mediada mitjançant l'organització de l'acció política principalment entorn dels mitjans: per exemple, filtrant la informació per fomentar un projecte personal o polític determinat. Això porta, inevitablement, a contrafiltracions, amb la qual cosa els mitjans es converteixen en el camp de batalla en què les forces i personalitats polítiques, i també els grups de pressió, intenten debilitar-se mútuament per recollir-ne els beneficis a les enquestes d'opinió, a les urnes, als vots parlamentaris i a les decisions de govern...Sense una presència activa als mitjans, les propostes o els candidats no tenen possibilitats de reunir suport ampli. La política dels mitjans no és tota la política, però tota la política ha de passar pels mitjans perquè influeixi en la presa de decisions. En fer-ho queda fonamentalment enquadrada en el seu contingut, organització, procés i lideratge per la lògica inherent del sistema de mitjans, sobretot pels nous mitjans electrònics (pp. 420-421).

Aquesta *mediacràcia* es tradueix en l'adopció per part dels projectes polítics i els i les polítiques d'unes formes determinades i en aquest sentit Castells (2003, p.426) concreta que “no és que el mitjà siga el missatge, perquè les opcions polítiques sí que difereixen i les diferències són importants; però, quan entren a l'espai dels mitjans, els projectes polítics i els polítiques prenen unes formes determinades”. Aquestes formes estan vinculades a una política simplificada, personalitzada i espectacularitzada, una política de “cursa de cavalls”⁵¹.

Es feia indispensable per abordar l'establiment de l'agenda envers els escàndols polítics els darrers aclariments abreujats envers la idea d'opinió pública. Així mateix íntimament lligat a aquest marc trobem el mètode de l'*agenda research*, de qui Aira explica (2006):

⁵¹ Es recuperaran les reflexions de Manuel Castells en el marc de les formes polítiques determinades per la mediacràcia en l'apartat que dediquem a la personalització de la política.

Aquest model d'investigació examina, en essència, el debat que s'estableix entre tres entitats susceptibles d'influir i de ser influïdes entre sí, per a la jerarquitització i la definició de les qüestions públiques: l'opinió pública, les elits polítiques i els mitjans de comunicació (...) Entre els avantatges que aporta aquest model d'investigació per a l'estudi de l'ecosistema mediàtic i les seves funcions dins del sistema social, destaquem que fa possible connectar causes i conseqüències de la mediació informativa (pp.100-102).

Aquest mètode, per tant, esdevé cabdal si el nostre objecte és dur a terme una radiografia comparada en el temps de les rutines de producció dels escàndols mediats partint d'una anàlisi de continguts i dels enquadraments dels mateixos. La connexió de les causes i conseqüències del procés de mediatització dels escàndols polítics en diferents èpoques és un objecte vital d'estudi.

En el procés històric sobre l'anàlisi dels mitjans de comunicació de masses⁵² caldria ubicar la proposta de l'*agenda-setting* en el context de la tornada als efectes potents dels mitjans de comunicació que s'enceta a partir de 1970 i segueix a la proposta dels efectes limitats dels mitjans. L'agenda dels mitjans esdevé l'agenda pública i alhora no es conforma en dir-nos sobre què pensar sinó que s'endinsa també en el com pensar (Aira, 2006).

És en aquest punt argumental on es fonamenta el vincle central que justifica la connexió entre la teoria tradicional de l'*agenda setting* i la proposta d'analitzar els enquadraments o *framing*. Això és, analitzar el *què* publiquen i *què* prioritzen els mitjans i també el *com* ho publiquen. Sobre els fonaments centrals del *framing* hi dedicarem un capítol d'este treball amb posterioritat, ací el que es pretén ara és centrar el debat sobre els vincles entre l'agenda dels

⁵² Per a una perspectiva històrica crítica de la investigació de masses veure Wolf, M (1991).

mitjans i l'enfocament o atributs centrals d'aquests temes i com este plantejament o "imatges mentals" en termes de Lippmann condicionen la percepció de la realitat de la ciutadania.

Una de les propostes més interessants per sintetitzar este procés l'encapçalen Lang i Lang (1981)⁵³ quan parlen de quatre fases en el procés de l'*agenda-setting* en relació als *frames*. La primera tindria a veure en la selecció d'uns elements que es decideixen noticiables i que es prioritzen. En la segona fase se situaria l'emmarcament on es remarquen aspectes de dit element noticable, en la tercera fase entra en joc la utilització de símbols que connecten l'element emmarcat amb el context indicat i finalment els diferents actors interactuen amb dit elements i articulen propostes per reclamar l'atenció dels mitjans de comunicació.

Sembla apropiat establir vincles entre estes reflexions d'establiment d'agenda i de construcció de l'opinió pública amb el que Martin Serrano (1993)⁵⁴ qualifica com "mediació cognitiva" que fa referència al procés pel qual els mitjans permeten que la realitat quede internalitzada pels individus. El mateix autor qualifica els mitjans com a fonts de creació i manteniment de mites. Aquest element es vincula als escàndols polítics perquè la mediació cognitiva es clau en destacar explícitament (en el cas dels escàndol polítics) o implícitament allò que és socialment reprovable i el que no ho és (Arroyo, 1997, p.337).

Aquest mapa descrit al voltant de l'*agenda-setting* i el seu vincle amb el procés de *framing* coincideix plenament amb el nostre objecte d'estudi, que és l'anàlisi de la presència de l'escàndol mediat en l'agenda mediàtica i els atributs d'emmarcament que se li confereixen; i alhora la interacció que se'n produeix amb els actors polítics, el context o estaments com ara el judicial. Ens centrarem ara en abordar de forma central el concepte de marc o *frame*.

⁵³ Citat a Aira (2006, p. 148)

⁵⁴ Citat a Arroyo (1997, p. 336)

2.1.4 El *framing* en la representació mediada de l'escàndol polític

Definim el concepte de *frame* a partir de l'aportació de Canel i Sanders (2005 i 2006): “és el contingut manifest –que inclou elements simbòlics- que pot evocar contingut absent i que, fent ús de ressonàncies culturals, ajuden a fer més comprensible el món social, i a la vegada impliquen un judici sobre el mateix”. En definitiva, són enquadraments que interpreten tenint en compte paràmetres culturals un fet.

Aquests enquadraments es tradueixen en aquest treball en l'anàlisi de variables prèvies que establirem. Essencialment es tracta de la interpretació mediada dels arguments de defensa del personatge afectat i dels denunciants, tipus d'elements lingüístics descriptius dels personatges i els fets, dramatització dels fets, personificació, imatge i designacions icòniques...etc. Ens permetrà aquesta anàlisi elaborar un conjunt de variables que triades en bloc configuren els discurs mediat en tant els dos escàndols que analitzem en este treball.

Entman (1993) també proposa estudiar la qüestió a través de les següents dimensions: Identificació i definició de personatges, etiquetes o categoritzacions, generalitzacions i l'atribució de responsabilitat determinada per unes causes.

Canel i Sanders (2006) proposen sumar la dimensió (*frame*) per a analitzar la cobertura dels escàndols com també els codis culturals i la utilització de la notícia icona, per establir connexions temàtiques. Això es dona quan “una història completa, una narració o un conflicte s'associa i representa per un succés únic que cristal·litza en una imatge que domina la narració originària i modifica l'enfocament d'altres notícies posteriors” (Bennett i Lawrence, 1995)⁵⁵. En resum: és un element que es convertix en el símbol d'un escàndol polític com podria ser per exemple els vestits de la *Gürtel*. També proposen com a paradigmàtiques les referències a

⁵⁵ Cita provinent de Zamora i Marín (2011, p. 215).

personatges de la màfia o pel·lícules. Es tracta de la simplificació d'un relat en un símbol contundent que representa tot l'escàndol.

Zamora i Marín (2011) fan una esquematització interessant de les aportacions teòriques sobre els enquadraments vinculats als escàndols de corrupció política. Citen a Amadeo (1999) quan parla de la "tematització de la corrupció", com un nou *frame*, quan s'emmarca com un problema global en un context amb unes conseqüències. A esta dramatització, afegixen, pot contribuir la "personificació" Arroyo (1997, p.342) quan "la narració dels fets es provisional de força dramàtica representant en personatges concrets les posicions de la controvèrsia i, per tant, simplificants". Esta dramatització es presenta sovint en un marc d'herois i malvats (Giglioli, 1996). Arroyo afig (1997): "L'escàndol és resultat de la fabulació, de l'assignació de determinats individus renombrats dels papers clàssics del drama, de la seua estigmatització o idealització".

En aquest repàs teòric convé sumar la proposta de Semetko i Valkenburg (2000) que alhora recopila visions anteriors al respecte. Aquests autors identifiquen cinc *frames* que poden aparèixer en una notícia i, per tant, són una proposta efectiva per analitzar-les. En concret identifiquen: d'interès humà (destaca la visió humana i emotiva), de conflicte, de conseqüències econòmiques, de judicis morals i d'atribucions de responsabilitats.

En referència a l'aplicació d'estos cinc *frames* d'anàlisi al nostre treball val a dir que ha sigut d'importància en el treball general i més endavant se'n farà referència. No obstant això en les taules d'anàlisi hem preferit elaborar una anàlisi menys general de l'emmarcament tot proposant dos grans *frames* vinculats al propi cas concret. A més entenem que quantificar estos cinc frames manca d'un sentit exacte, ja que en definitiva molts dels 5 frames són

complementaris i no existeixen dificultats a dividir-ho de forma absoluta⁵⁶. Per tant, fruit d'una primera anàlisi qualitativa hem destacat dos *frames* concrets, defugint dels enquadraments més generalistes però que tindrem en compte.

Cal afegir que el fet que s'analitzi l'enquadrament mediàtic de dos grans escàndols polítics d'un mateix personatge però separats en 20 anys ens pot permetre també estudiar les diferències interpretatives dels mitjans de comunicació, un element que pensem baremarà l'estat de l'opinió pública envers l'escàndol polític en dues èpoques diferents.

En definitiva, la metodologia del *framing* ens ha de servir per detectar el que anomenem marcs o *frames* generals de l'escàndol polític, que són els marcs comuns en la mediació de la majoria d'escàndols. També cercarem els *frames* secundaris que apareixen generalment en tots els escàndols mediats. En aquesta direcció del general al concret identificarem els *frames* general del cas, que és el marc central de l'escàndol en concret on es posiciona cada mitjà de comunicació, així com també el *frames* secundaris concrets de cada escàndol mediat.

Introduïrem més nivells de concreció a través d'eines compartides amb l'anàlisi de continguts i l'anàlisi crítica del discurs que ens han de permetre desxifrar com es construeixen des de la base aquests marcs generals i específics dels escàndols mediatitzats. Això és, no ens conformarem a detectar i analitzar inductiva i deductivament els marcs conceptuals presents sinó que ens capficarem en les rutines que el suporten i faciliten la seua transmissió. És objecte d'este estudi dissecionar les rutines de producció mediàtica dels marcs conceptuals que traslladen els mitjans de comunicació.

⁵⁶ Si s'observa la fitxa d'anàlisi de les notícies es comprovarà com no apareix identificada la classificació seguint els cinc *frames* generals proposats per aquests autors. En un primer moment es va iniciar la proposta incloent-los i va sorgir la tendència que en ser notícies centrades en el marc de l'escàndol polític es fusionaven diferents dels 5 marcs proposats en cada notícia, essent poc significatiu per a les conclusions este mètode dimensional d'anàlisi. Finalment es va optar per centrar l'estudi en el que hem anomenat *frames* generals específics del cas i en els mecanismes usats per traslladar-los a l'opinió pública i en la interacció comunicativa entre actors, mitjans de comunicació i altres estaments com els judicials.

2.1.5 *Framing i new icons en l'escàndol mediat*

En la transmissió d'informacions dels mitjans de comunicació hi ha elements que adquireixen formes i significats de molta força simbòlica, fins al punt d'arribar a construir elements recurrents per a evocar determinats principis i realitats més complexes. Esta afirmació de Canel i Sanders (2005, pp. 163-178) és la base sobre la qual parteix bona part del present estudi. Els dos investigadors suggereixen com a exemple la imatge de les Torres Bessones caient que ens evoquen la notícia en si mateixa però sobretot ens recorden tot un problema de terrorisme internacional amb actors, accions i valors. Esta mediació simbòlica de les realitats pren especial importància en el periodisme polític, i també en els escàndols polítics. Canel i Sanders (2005, p. 175) ens expliquen que "els escàndols sorgixen per la participació de certs actors, s'elaboren amb lentes i complexes investigacions i arriben a convertir-se en autèntiques històries, amb uns protagonistes, trama i desenllaç".

En aquest marc el concepte de "notícia icona" introduït per Bennet (1995) i amb una destacada interpretació sobre el seu sentit per part de Canel i Sanders (2005) és essencial. Com destaquen diferents referents teòrics (Canel, 1999b) podem dir que el periodisme té un caràcter narratiu ineludible i en este sentit podem afirmar que els escàndols són històries narrades per uns narradors. Una vegada que un escàndol comença desencadena tot un procés de comunicació que compta amb herois i antagonistes, delictes i immoralitats, en definitiva plantejament, trama i desenllaç. "Es una història sobre la qual els periodistes projecten un marc interpretatiu, que se sustenten en els diferents enfocaments que apareixen en les informacions" (Canel i Sanders, 2005).

En concret, pren especial importància un tipus específic d'enfocament, el *news icon*, que és interpretat per Bennet i Laurence (1995, p.46) quan una narració s'associa a un succés

únic que cristal·litza en una imatge que domina la narració inicial i modifica l'enfocament de notícies subsegüents.

Dahl i Bennet (1996, p.46)⁵⁷ usen un exemple concret per escenificar la definició: la imatge de George Bush vomitant a Tokio junt al primer ministre del Japó en el viatge oficial que va realitzar l'any 1992. La imatge, àmpliament reproduïda pels mitjans, va permetre als periodistes realitzar interpretacions: va servir per transmetre la idea que una economia americana malalta sol·licitava ajuda a l'economia japonesa. En definitiva, Canel i Sanders destaquen de Dhal i Bennet sis característiques de la notícia icona:

1 Partix d'un fet novedós (Viatge oficial al Japó)

2 Té a veure en primera instància el reporterisme del periodista (hi ha algú cobrint el fet noticiós)

3 Quan la notícia icona apareix per primera vegada en un mitjà té forma d'imatge o paraula vívida. (el president dels EUA vomitant)

4 La imatge es reproduïda extensament pels mitjans.

5 No queda restringida a l'esdeveniment específic que l'origina, sinó que enllaça amb altres elements (La imatge de Bush continua il·lustrant en setmanes posteriors la situació econòmica dels EUA i el Japó). Per tant, s'introdueix en l'enfocament d'altres notícies. (la imatge de Bush connecta no només amb el viatge, sinó també amb les relacions diplomàtiques o els valors de la Borsa d'ambdós països).

6 La notícia icona no només lliga successos, sinó que a més realitza connexions temàtiques mitjançant referències interpretatives (tensió cultural entre els dos països, final de

⁵⁷ Citats a Canel i Sanders (2005, p.166)

l'equilibri polític dels territoris i dels temors dels americans a perdre l'hegemonia mundial). Això és, mitjançant la notícia icona els periodistes simbolitzen valors, contradiccions o canvis.

7 Les notícies icona poden mantenir certs temes en la premsa encara que no es produïsquen fets noticiosos al respecte.

En definitiva, de la literatura sobre el *framing* i l'ús de notícies icona concloem que una de les fonts de poder de la premsa és l'habilitat per a construir narracions amb força que enfoquen els incidents de forma memorable i apunten cap a significats més extensos. En aquest apartat metodològic convé tenir presents estos conceptes per poder dissecionar la mediatització dels escàndols polítics de forma adequada.

2.1.6 Framing i personalització de la política

L'estudi dels enquadraments de les notícies és, com ja hem destacat, un element cabdal en la metodologia d'anàlisi d'una política cada vegada més mediada i on la personalització ha menystingut el debat ideològic en ascens d'una simbologia on l'escàndol representa un paper clau, transversal i gairebé omnipresent.

De fet, l'estudi dels *frames* se centra en gran part en l'estudi de les tècniques de transmissió de símbols connectats amb valors arrelats en una societat a través de diferents mecanismes lèxics i icònics, entre d'altres.⁵⁸

Començarem sumant l'aportació de Bennet (2012) a les narracions citades, com és la tendència a la personalització de la política, el que al nostre entendre té una connotació especial en l'escàndol polític, donat que aquests s'articulen a través de la personalització de la part al

⁵⁸ Fruit de la present anàlisi trobarem l'elaboració final d'una taula de les rutines de producció de l'escàndol mediatitzat on es concreta aquesta afirmació. Vegeu taula C1.

tot. Explica Bennet en el seu article al voltant de la personalització de la política que l'acció col·lectiva ha sigut desplaçada per la individual, tot en relació a la fragmentació social i crisi de les adopcions a grups, i tot plegat ha acabat en una personalització de la política.

És moment de reprendre ací les aportacions que Manuel Castells (2003) realitza al respecte i les quals hem deixat interrompudes en el capítol dedicat a l'opinió pública i l'opinió publicada. Es tracta que la *mediacràcia* determina les formes de la política dels i les polítiques en general. Gitlin (1980, p. 28)⁵⁹ remarca en esta direcció: “A les notícies els interessa l'esdeveniment, no la condició subjacent; la persona, no el grup; el conflicte, no els consens; el fet que anticipa la notícia, no el que l'explica”

Així, la política esdevé un símil d'una retransmissió esportiva, una sort de *futbolització* de la política, en el sentit que és simplifica tot a una cursa entre guanyadors i vençuts on allò que destaquen els mitjans de comunicació es converteix en un esdeveniment polític en si mateix. Castells (2003, p.427) remarca, de fet, la “personalització dels esdeveniments” com un *frame* addicional més, i remarca que “els polítics, no la política, són els actors del drama”. Tot aquest procés, centrat en les qüestions personals de caràcter, es juga sota la preeminència dels mitjans de comunicació on “el missatger es converteix en missatge”.

Amb tot, la conseqüència és que les males notícies dominen l'escenari, els missatges negatius per destruir l'oponent substitueixen el programa propi. “El seguiment diari dels atacs personals i els contraatacs, o l'amenaça de dur-lo a terme, amb acusacions similars, es converteix en una part fonamental de la vida política”, explica Castells (2003, p.428). El resultat també és una simplificació dels missatges polítics, la creació d'una constant “dicotomia” o “política de referèndum”.

⁵⁹ Citat per Castells (2003, p.426)

Sobre aquest aspecte, el de la personalització de la política, tornem a fer ús de l'intens bagatge teòric abastit en la tesi doctoral d'Aira (2006), qui ens ha apuntat cap a la lectura d'autors importants per dur a terme el present anàlisi.⁶⁰

Segons Dader (1998, p.118-119) la personalització de la política es tradueix en una "condensació d'imatges" que desplacen els arguments en benefici de les simbolitzacions; i condensar tots aquest símbols o "hipersímbols"⁶¹ en una persona n'augmenta la potencialitat. Tots els arguments de Dader expliquen l'auge de l'escàndol mediat en l'actualitat, però cal destacar especialment el que fa referència a la mitificació, on els o les líders carregats d'imatges visuals mitificades s'idealitzen i això desemboca en "relats dramàtics" amb "protagonistes mitificats" que enceten una lluita per consolidar-se estigmes positius i per traslladar els negatius al oponents polítics. En aquest procés la ciutadania esdevé espectadora secundària d'esta lluita. És en aquest fil argumental sobre la personalització de la política detallat per aquest autor encaixa a la perfecció la proliferació de l'escàndol mediat actual.

Price (1994) apunta també a esta direcció quan en termes generals destaca com una política personalitzada en actors que es disputen l'hegemonia sota la narració dels mitjans de comunicació provoca un públic passiu no participatiu. Tot plegat, això es tradueix en la debilitació del discurs polític en favor de la política espectacle entesa com un producte mercantil. Més endavant observarem en aquest estudi com el propi escàndol polític és un dels grans productes mercantils de la política contemporània, a la venda en els transmissors de fets polítics com són els mitjans de comunicació.

⁶⁰ En concret, de la lectura prèvia de la tesi de Toni Aira (Aira. Op. Cit., pp. 105-195) hem accedit a textos citats per este d'autor que fan referència a la personalització de la política de Price (1994), Balandier (1994), Dader (1998).

⁶¹ Dader (1998) parla d' "hipersimbolització" per fer referència a la gran distància que separa en l'actualitat el símbol del seu suport referencial.

Aquesta mercantilització de la política a través dels mitjans de comunicació ha provocat diferents reflexions d'altura. Georges Balandier (1994)⁶² afirma:

“El que està en qüestió és com l'aspecte mediàtic ha acabat per supplantar el polític: fins no fa gaire, el poder ocupava sense discreció l'espai televisiu; en l'actualitat és aquest el que envaeix els dominis del poder. L'abús ha canviat de bàndol; són els polítics els qui es pleguen a les exigències de la comunicació audiovisual, els qui depenen dels nous poderosos – periodistes estrella i comunicadors– que han nascut d'ella”.

2.2 Corpus de la mostra

La mostra consistirà en la recollida de notícies als diaris *Levante-EMV* i *Las Provincias* en els dos períodes vinculats als escàndols polítics analitzats. A partir d'ara anomenarem escàndol de 1989 per referir-nos a l'escàndol vinculat en primer lloc a la requalificació dels terrenys de les salines de Calp i que després desemboca en un escàndol principal vinculat al presumpte suborn en la compra dels terrenys propietat de la Generalitat Valenciana ubicats a Paterna. En el segon cas anomenarem escàndol de 2010 per referint-nos a l'emmarcat com a cas *Cooperació*, vinculat al frau en l'atorgament de subvencions a ONG per ajudes al desenvolupament.⁶³ En concret s'analitzaran els mitjans de comunicació *Levante-EMV* i *Las Provincias* primer en el període del 27 de desembre de 1989 al 24 de juliol 1991 i després del 8 d'octubre de 2010 al 30 de maig de 2014.

⁶² Citat a Aira (2006, p. 172)

⁶³ Ens decantem així per etiquetes les més acèptiques possibles, entenent que precisament aquesta anàlisi cerca les designacions com a mecanisme destacat d'enquadrament. A més, ambdós escàndols polítics tenen en molts casos la mateixa nomenclatura i es podria induir a error.

Se seleccionaran totes les notícies de cobertura en un i altre diari i les informacions a l'interior vinculades al cas⁶⁴. Així mateix també s'analitzaran les notícies principals a cobertura dels diaris vinculades al context econòmic, polític i social en el període de temps en què es desenvolupen les fases de l'escàndol polític. Així mateix en els dies amb esdeveniments clau s'analitzarà també el diari *El País* de forma puntual per sumar-hi una tercera mostra.

L'estudi es concretarà a través de taules d'anàlisi on s'anoten les descripcions d'accions i dades concretes, on es recull una fitxa descriptiva de cada notícia (Gènere, espai, autor, titular, cintet, avantítol, destacats i fotografia), on s'anoten les principals referències lèxiques i connotacions que ens condueixen a marcs o frames generals i específics i on finalment s'extrauen les declaracions literals dels protagonistes que són destacades per cada diari.

En total, s'han analitzat en el cas 1989 prop de 600 notícies⁶⁵ mentre que en el cas 2010 la xifra ha sigut de 569 suports informatius al diari *Levante-EMV* i 295 en el cas de *Las Provincias*.

⁶⁴ En l'escàndol de 1989 inicialment es tria una mostra major i se sumen notícies destacades que no apareixen en cobertura durant els dos primers mesos d'anàlisi, i posteriorment s'observa que la quantitat de notícies no aporta especials diferències respecte una mostra més concreta com són les notícies de cobertura i que alhora representen millor la voluntat del diari de destacar-les.

⁶⁵ El sistema de mesura de suports analitzats varia respecte del segon cas estudiat, com ja s'ha dit.

3 Marc teòric de l'escàndol

3.1 Què és un escàndol?

Un dels grans treballs que al meu entendre aconsegueix dur a terme una completa teoria social de l'escàndol polític és el del sociòleg nord-americà John B. Thomson (2001). Aquest desenvolupa una memòria analítica de l'escàndol polític i perfila una teoria social de les seues condicions i conseqüències. Per aquest motiu, entenem que un adequat marc teòric al voltant de l'anàlisi de l'escàndol polític ha de repassar per força els elements essencials de la seua obra.

A l'inici del seu treball central envers la qüestió, Thomson (2001) remarca que l'escàndol polític és un fenomen sovint deixat de costat per la teoria social. Moltes vegades s'ha interpretat aquest fet com a fruit de la baixesa moral periodística, com un element purament banal de la vida pública sense més importància que el pur entreteniment i que apareix en resposta a la necessitat humana de tafanejar. No és fins a ben avançada la segona meitat del segle XX quan apareixen les primeres mencions a l'escàndol, primer tímidament i cada vegada de forma més analítica.

Hom podria pensar que els escàndols en l'esfera pública són un fenomen propi del segle XX. No obstant això, en un treball historiogràfic que repassa aquest fenomen el mateix autor ens recorda que no és així. En tot cas sí que sembla cert que ha anat assolint cada vegada més protagonisme.

A nivell etimològic el mot escàndol té una arrel indogermànica, "scand". Al grec va passar com a Skandalon, amb el significat "d'obstacle, causa d'una ensopegada moral". Amb posterioritat el mot adopta un significat vinculat a la culpabilitat, molt possiblement —explica Thomson (2001)— a causa del Cristianisme. Els primers usos del concepte en llatí "scandalum"

s'emmarcaven els segles XVI i XVII en contextos religiosos per referir-se a la conducta d'una persona religiosa que provocarà descrèdit de la religió o a alguna cosa que suposarà un obstacle per a la fe o la creença religiosa. També es troba en esta època una connotació no tant religiosa que feia al·lusió a accions o afirmacions que foren difamatòries.

Thomson (2001, p.32) fa un seguiment de les diferents accepcions del terme i ens aporta una definició pròpia que seguirem com a marc definatori en este treball. Escàndol és per a ell “aquelles accions o esdeveniments que impliquen certs tipus de transgressions que són posats en coneixements de tercers i que resulten suficientment seriosos per a provocar una resposta pública”. Estes accions-segons Thomson (2011, pp.32-43) han de posseir les següents característiques:

- a) Transgressió de normes, valors o codis morals

Cal apuntar per completar l'afirmació de Thomson que no totes les transgressions són escandaloses. Anthoni King (1986, p.175)⁶⁶ diu que “els escàndols ocupen la zona intermitja de les indecències”, i que, per tant, son suficientment sèries per generar la desaprovació de tercers però no arriben a l'atrocitat dels crims més atroces”.

També és cert -apunta Thomson en aquest sentit- que el context sociohistòric de cada lloc determina també la susceptibilitat de l'escàndol, així com el fet que tampoc tots els individus són igual de susceptibles de ser afectats per l'escàndol. En relació amb aquest punt també sembla remarcable que els escàndols poden funcionar com un element per refermar normes, valors i morals.

- B) Són ocults, però són fets que es fan públics.

⁶⁶ Citat a Thomson J.B. (2001, p.35)

C) L'escàndol pressuposa que en ser públic tindrà grau de desaprovació. Això depèn dels codis de morals i normes, pot passar que siga greu però que no escandalitze i caiga en la banalització. Això dependrà de cada societat.

D) Cal que es comuniqui d'unes persones a altres la desaprovació. Si no hi ha resposta de les terceres persones no hi ha escàndol. Thomson parla del "discurs inflamant", és un discurs que estigmatitza (desacredita a l'individu que ha comès l'escàndol) a través de comentaris que expressen rebuig cap a una norma o valor transgredit.

E) L'escàndol és un fenomen on està en joc la reputació de l'individu i això supera qüestions com les merament legals.

En definitiva, Thomson ens proposa un esquema social de l'escàndol, on trobem una transgressió acompanyada d'una ocultació que se sotmeten a una revelació pública. Sovint el subjecte que pateix l'escàndol duu a terme unes al·legacions públiques, tot just abans de dur-se a terme una desaprovació pública.

El procés es podria ampliar amb el que Thomson (2001, p.45) cataloga com a "transgressions de segon ordre", això és, incórrer en falsedats per defensar-se de l'escàndol, amb el que generalment es genera un nou escàndol públic.

Alhora, en aquest esquema de l'escàndol, Thomson exposa els possibles mecanismes de resposta: desmentir, el contraatac judicial, el reconeixement i la justificació posterior amb motius superiors que justifiquen les accions inicials o la confessió pública, que implica combatre el comportament deshonest amb un acte honest.

No només Thomson aconseguix una aproximació després de fer un seguiment històric minuciós del l'assumpte. Jiménez (1995, p.23) defineix l'escàndol polític com "una reacció de l'opinió pública contra un agent polític a qui es considera responsable d'una conducta que és

contemplada com un abús de poder o una traïció de la confiança social sobre la que es basa la posició d'autoritat que manté o pot arribar a mantenir aquest agent”.

També Jiménez (1995) explica que l'escàndol té una estreta vinculació amb el context fins al punt que el significat que es done a la conducta de l'escàndol no està inscrita en ella mateixa, sinó que depèn de la tasca interpretativa portada a terme per diversos sectors de les elits en un context cultural, històric i institucional determinat. En aquest sentit, és interessant recollir els quatre elements que Jiménez destaca com essencials per a estudiar i determinar l'essència de l'escàndol polític: el context cultural, institucional i temporal; l'especificació dels principals actors que prenen part en el desenvolupament de l'escàndol; les fases de l'escàndol i les conseqüències del mateix.

En aquest sentit, Jiménez (1995, p.24) ja apunta-com farà Thomson anys després- que l'escàndol “posa en qüestió la confiança social o la representativitat sobre la que descansa la autoritat de l'agent polític implicat”. L'escàndol és, per tant, un “intent d'estigmatitzar a un agent, de manera que quede marcat en avant per una identitat amb una categoria moral inferior”.

Les aproximacions a la definició d'escàndol polític i corrupció política són nombroses. Afegim també les reflexions de Malem (1997, p.84) entre les quals remarca que “és una reacció d'indignació del públic contra un agent polític al qual s'adscriu una conducta que es percebuda com un abús de poder o com una deslleialtat cap a les regles que regulen el càrrec que s'exerceix”.

Graeme Modie (1994, p.217)⁶⁷ destaca que l'escàndol polític depèn de tres elements: l'informant, els canals a través dels quals s'informa i l'audiència que rep esta informació.

⁶⁷ Citat per Malem (1997, p.85)

Existeixen generalment motius de l'informant per destapar l'escàndol que com veurem en el present estudi solen estar lligats sovint a les lluites de poder en l'esfera interna dels propis partits. La importància del canal transmissor és cabdal com bé ja hem remarcat que explicava Thomson i sembla cada vegada més evident la existència d'una mercaderia d'escàndols polítics donada la tendència dels mitjans de comunicació a narrar les desviacions socials. Pel que fa a l'audiència, aquesta s'ha de veure colpida, sobresaltada pels fets narrats.

També Canel i Sanders (2005, p.165) extrauen un comú denominador de la literatura (Llull i Hinerman, 1997; Markovits i Silverston, 1988; Arroyo, 1997; Thomson, 1995; Jiménez, 1995 i 1997) respecte del concepte d'escàndol polític. Afirmen en el seu article que del concepte podem extraure com a característiques comunes el caràcter de representació simbòlica, així com la repercussió social, ja que el que desencadena l'escàndol és un procés d'acusació i reacció de l'acusat, en el qual la comunicació desenvolupa un paper de capital importància.

Pel que fa als efectes dels escàndols polítics la literatura prèvia a aquest treball no ofereix determinacions unívokes al respecte. Si més no, les variacions de context i l'heterogeneïtat de circumstàncies i valors en cada societat semblen estar en l'origen de dita indeterminació. Apuntarem, no obstant això, els vincles contextuais remarcat per Jiménez (1995) com a fet determinant. A més apuntarem dins d'este marc contextual condicionant que les campanyes contra certs fets desviadors del comportament social, com puga ser la corrupció política, "no es duen a terme quan les coses van bé" (Reisman, 1981, p. 212)⁶⁸. Això és, que les reaccions o efectes dels escàndol polítics "depenen essencialment de la solució que es done a una crisi general de confiança" (Malem, 1997, p.86). Per aquest motiu els efectes són complicats de preveure i poden anar des del quebrament del sistema fins a la recuperació dels valors simbòlics o elits polítiques posades en qüestió.

⁶⁸ Citat a Malem (1997, p. 86).

3.1.1 Escàndol, corrupció i suborn

És important que diferenciem en aquest marc teòric el concepte d'escàndol respecte d'altres termes vinculats però no idèntics. Diferenciarem entre escàndol polític i rumor, però sobretot ens interessa reflexionar sobre la diferència entorn al concepte de corrupció política. Per dur a terme esta determinació terminològica ens centrarem centralment en Thomson (2001), però també en Jiménez (1995), Malem (1997) i Arroyo (1997), entre d'altres amb contribucions més puntuals que anirem concretant.

3.1.1.1 Escàndols, rumors i suborns

La diferència entre el rumor i l'escàndol és difusa. Podríem definir el rumor com un fet sense concreció ni confirmació. De fet, moltes vegades representa un precedent de l'escàndol.

Sembla oportú definir també el concepte de suborn, que implica l'intercanvi d'al·licients destinats a influir en determinades decisions o resultats a favor del donant.

3.1.1.2 Escàndol i corrupció política

Thomson (2001) afirma que el concepte de corrupció implica d'una banda incomplir les normes, convencions o lleis relacionades amb l'adequat exercici de les obligacions públiques amb l'objectiu d'assolir objectius de benefici privat o personal; i de l'altra la perversió de les normes d'integritat vinculades amb la vida pública.

D'altra banda, altres autors han treballat la definició de corrupció política, i del seu treball (Malem, 1997; Garzón, 1997; Laporta (1997), Villoria i Jiménez, 2012) es desprèn que corrupció política és la transgressió de lleis o de principis ètics en els quals es fonamenta el sistema polític o un tipus de moralitat cívica, amb relació al que constitueix un abús de la funció pública, amb el fi d'obtenir un benefici privat directe o indirecte, material o immaterial, podent

afectar d'aquesta forma al que es considera socialment com l'interés general o el funcionament propi de dit sistema. Repassem ací detingudament les definicions aportades:

Malem (1997, pp.73-84): Explica que un acte "políticament corrupte" ha d'implicar la violació d'un "deure posicional" i, per tant, ha d' "haver un sistema normatiu de caràcter polític que servisca com a referència" tenint en compte que "no sempre ha d'haver una acció antijurídica" i que "els actes de corrupció política estan vinculats a l'expectativa d'obtenir un benefici extraposicional".

Així mateix, Malem (1997, p.84) remarca com a fet diferencial entre escàndol i corrupció que "l'escàndol polític no es vincula només amb els casos empírics de corrupció, sinó que ho fa amb la percepció que el públic té de la corrupció". Des d'este punt de vista defensa aquest autor que l'escàndol polític està més relacionat amb la percepció que es té de la corrupció que amb la corrupció mateixa.

Garzón (1997):

La corrupció consisteix en la violació limitada d'una obligació per part d'un o més decisors amb l'objecte d'obtenir un benefici personal extraposicional de l'agent que el/s suborna o a qui extorsiona/n a canvi de l'atorgament de beneficis per al governant o l'extorsionador que superen les costes del suborn o del pagament del servei extorsionador⁶⁹ (p.52).

Heidenheimer (1989)⁷⁰:

La corrupció es dona quan algú que té el poder encarregat de certes coses (...) és induït mitjançant recompenses monetàries o d'un altre tipus a realitzar accions que

⁶⁹ Veure Garzon (1997), que no parla d'autoritat sinó de "decisor", i diferencia el concepte de "ganància extraposicional", referent a un guany extern a l'activitat mateixa.

⁷⁰ Citat a Laporta (1997, p.20)

afavoreixen a qui ofereix la recompensa i en conseqüència malmeten al grup i a la organització al qual el funcionari procedeix (...).

Friedrich (1996)⁷¹:

Sempre que algú que deté el poder i té l'obligació de fer certes coses, és a dir, que és un funcionari responsable o ocupa un càrrec, és induït per recompenses monetàries o d'una altra mena no legals, a emprendre accions que afavoreixen qui siga que proporciona les recompenses i que, per tant, perjudica el públic i els seus interessos (p.74).

Laporta (1997):

Quan un agent investit d'autoritat pren una decisió respecte d'un ciutadà o persona jurídica privada o pública, de forma que tal decisió genera per a l'agent (o per a una organització, partit o cercle al qual pertany l'agent)- a través d'una transferència de recursos del sector públic o del privat- un guany personal. D'esta forma la funció pública és convertida il·lícitament en una font d'enriquiment privat (p. 20).

Piqueras (Piqueras *et al.*, 2011) defineix corrupció política com:

La compra i venda per diners de decisions, influències, treball o distincions atorgades per governants i funcionaris públics. Exigeix la participació de decisionaris i adjudicataris en una transacció que implica reciprocitat i que es duu a terme violant la legalitat en detriment del bé públic i dels interessos de tercers que es veuen privats del concurs en règim de transparència i igualtat de condicions.⁷²

⁷¹ Citat a Castells (2003, p.440)

⁷² Cita original (Piqueras *et Al*, pos. 139) Por corrupción política se entiende la compra y venta por dinero de decisiones, influencias, empleos o distinciones otorgadas por gobernantes y funcionarios públicos. Exige la participación de decisionarios y adjudicatarios en una transacción que implica reciprocidad y que se lleva a efecto

Luis Arroyo (1997, p. 335) defineix la corrupció política com “la utilització de béns públics en benefici particular, aprofitant les possibilitats que comporta el desenvolupament d’un càrrec públic. Corrupció, per tant, remet a una conducta individual, en si mateix considerada”.

Villoria i Jiménez (2012):

Podem considerar la corrupció com un abús de posició per un servidor públic, amb un benefici extraposicional directe o indirecte (per al corrupte o per als grups dels quals en forma part) amb incompliments de normes jurídiques que regulen el comportament dels servidors públics. En suma, l’abús de poder ha d’unir el benefici privat i l’incompliment normatiu (p.114).

Els mateixos autors (Villoria i Jiménez, 2012) diuen que esta darrera és una definició en part parcial perquè recull només una part de la corrupció existent. Per tant, reconeixen que és “*office-base*”, presumeix un marc cultural homogeni i dins d’ella només s’incorpora la jurídicament sancionable. Un fet que com ja hem destacat ja apuntava Malem (1997). Si només ho reduïm a l’incompliment normatiu -expliquen- no considerem els possibles acords corruptes previs perquè la llei no incorpore com a prohibits actes no ètics, però que interessa a actors públics de relleu que no es persegueixen. En tot cas, tot i els entrebancs, Villoria i Jiménez trien esta definició per ser la que més s’apropa al marc cercat.

Així mateix , en el mateix article Villoria i Jiménez (2012) ens proposen fent un repàs a la literatura existent una classificació que diferencia la corrupció política i l’administrativa.

violando la legalidad en detrimento del bien público y de los intereses de terceros que se ven privados del concurso en régimen de transparencia e igualdad de condiciones

La primera afecta els responsables polítics electes o càrrecs nomenats per raó de confiança política; la segona implica els funcionaris triats per meritocràcia.

Els arguments dels darrers autors al voltant de les dificultats per cercar una definició exacta són reproduïts per altres teòrics. Per exemple, el debat sobre si és menester que l'acció estiga tipificada o no com a il·legal enfronta a autors. Si Thomson entén que ha de ser-ho com bé ja hem remarcat, Laporta (1997, p.21) basant-se en Rose-Ackerman (1978) especifica que “no es menciona especialment la legalitat de la decisió de l'agent públic perquè tal decisió pot haver sigut formalment legal”.

El mateix Francisco J. Laporta (1997, p.21)⁷³ ens aporta una tipologia genèrica de corrupció política, que s'enumeraria de la següent manera: suborn, extorsió, arranjaments⁷⁴, alteracions fraudulentament del mercat, malversacions i frau, especulació financera amb fons públics, parcialitat, col·lusió privada i ús d'informació privilegiada.

Ens sembla de relleu incorporar aquí la interessant reflexió entre l'eix corrupció-moralitat que incorpora Ernesto Garzón (1997) i que serveix de la mateixa manera per a l'eix escàndol polític-moralitat. Garzón (1997, p.40) qüestiona que la “perspectiva de moralitat” es pugui aplicar lligada sempre al concepte de corrupció, això és que no es pot establir com categoria que tots els casos de corrupció són moralment reprovables. Segons l'autor aquesta perspectiva de moralitat impedeix diferenciar un sistema normatiu positiu respecte un sistema de moral amb pretensions d'universalitat. Garzón ho exemplifica, per exemple, amb el cas de suborns duts a terme per Oskar Schindler als caps dels camps de concentració nazis per rescatar vides de presos jueus. El fet sembla més fàcil d'exemplaritzar quan ens referim al concepte

⁷³ Per a una descripció més extensa veure Laporta (1994, p.21) on es defineix la tipologia que aquí només s'enumera.

⁷⁴ En l'original Laporta (1994, p.21) parla de *arreglos* que s'ha traduït com a *arranjaments*, conscients que es perd part del sentit original.

d'escàndol polític en el sentit que si un fet no sobrepassa el sistema de valors d'un territori podria ser no normatiu i no esdevenir escandalós per això.

Sembla oportú aportar l'argument que Castells (2003, p.445) desenvolupa segons el qual s'explica la "matriu de corrupció política sistèmica" com a conseqüència precisament de la preponderància dels mitjans de comunicació perquè els i les polítics arriben al públic. Aquesta política mediàtica és cada vegada més costosa i per assumir-la no existeix el finançament reglat adient. "Després d'exhaurir les fonts legals els partits acudeixen a les donacions per sota mà a canvi d'afavorir els seus interessos", remarca l'autor i això explica un rerefons de negocis a l'ombra amb tots els seus intermediaris.

En la mateixa línia que Castells s'expressen Piqueras *et Al.* (2011)⁷⁵ que expliciten⁷⁶:

Els casos més freqüents de corrupció en democràcia de països desenvolupats guarden relació amb el funcionament del règim electoral competitiu que reclama despeses creixents als partits polítics i també als seus candidats (...) La campanya electoral on competeixen les opcions polítiques passa a ser concebuda en termes de competència de mercat. Els partits, llistes i coalicions són percebudes i venudes com a marques.

Este argument és amplament recolzat en la literatura teòrica de l'escàndol polític, també l'explicita Laporta (1997, p.26) quan destaca que "els partits polítics, (estan) obligats a jugar un paper fonamental en la competència política però (son) incapaços de sobreviure en la competència econòmica pels recursos necessaris".

⁷⁵ Consulta del llibre en format electrònic en la plataforma Kindle i, per tant, no s'estableix la indexació per pàgina de la cita sinó per posicionament, en concret en este cas el 153 de 4837.

Ens sembla també important en l'àmbit teòric de la corrupció política mencionar l'*equació bàsica* de la corrupció plantejada per Klitgaard (1988, pp. 74-75)⁷⁷ segons la qual la corrupció és el resultat del monopoli de la decisió pública sumat a la discrecionalitat de la decisió pública. Al resultat d'esta suma cal restar-li la responsabilitat per la decisió pública, en el sentit de l'obligació de rendir comptes. Per tant, un àmbit reductor de corrupció política seria, segons Klitgaard, el de comptar amb agents decisors plurals o de poder consensuat, amb criteris de decisió objectius i taxats, i amb un alt nivell de fiscalització i rendició de comptes.

Retornant a la dicotomia escàndol-corrupció, hem apuntat anteriorment diferents definicions de l'escàndol polític, i si les revisem conclourem el que apunten Amadeo (1999) i Canel i Sanders (2005): sense un procés d'accions i reaccions en els mitjans de comunicació sobre el comportament de les institucions o actors implicats, no es desenvolupa l'escàndol.

En aquest sentit, podem sumar la reflexió de Villoria (2006) quan afirma que hi ha tres possibilitats de la relació dels conceptes d'escàndol i corrupció. En primer lloc situacions en què es barregen escàndol i corrupció; en segon lloc situacions en què hi ha corrupció però no escàndol, perquè no s'arriben a conèixer o perquè encara que es coneixen o no generen un discurs de crítica socialment compartida; i finalment escàndols que s'originen sense que hi haja corrupció política com sol ocórrer en nombrosos escàndols de naturalesa sexual o per acusacions falses.

En resum, sembla important destacar que no podem associar sempre corrupció amb escàndol. La corrupció pot donar lloc a l'escàndol i alguns dels escàndols més importants s'han basat en acusacions de corrupció (com és el cas que implica a Rafael Blasco), però no tots els casos de corrupció generen escàndols, com tampoc tots els escàndols són casos de corrupció. De fet, en moltes societats la qüestió que s'incumplisca una norma determinada pot esdevenir

⁷⁷ Citat per Laporta (1997, p.27)

un cas de corrupció que no mereix l'atenció de tercers i, per tant, no esdevé un cas escandalós. Òbviament aquesta qüestió estarà condicionada pel context, i pels valors de la societat en què tinga lloc.

3.2 Aproximació als efectes, dades i percepció de la corrupció política a l'Estat espanyol

Una vegada diferenciats els conceptes d'escàndol i corrupció política es fa necessari, donat el vincle d'ambdós conceptes, aprofundir en la qüestió. Com es mesura la corrupció política i l'escàndol polític? Quines dades concretes podem aportar en el nostre context més proper? Com s'interpreten estes dades i quin marc teòric podem configurar per interpretar-les?

Ens tornen a servir ací de les valuoses reflexions de Villora i Jiménez (2012). La primera dificultat que ens trobem és la problemàtica a l'hora de mesurar la corrupció política, essencialment explicada perquè en la seua naturalesa resideix la clandestinitat i alhora provoca delictes sovint sense víctimes evidents. Aquest autors citen a Solimano (2008) alhora de presentar tres formes de mesura de la corrupció política:

- Objectivament: d'acord amb les denúncies de corrupció i les investigacions obertes pel ministeri públic o els jutges de la instrucció. A Espanya presenta un cert problema perquè no existeix un cens de casos de corrupció ni de sentències dictades. A més, l'existència d'una causa oberta no implica que vaja a haver-hi una condemna, ni tan sols processament. Per exemple, de les 4000 diligències contra l'administració pública (2004-2009, segons recullen Villoria i Jiménez) és molt probable que tan sols un 10% arriben a convertir-se en acusacions. I després no totes serien sentències condemnatòries. Després també ocorre que moltes de les

denúncies són fetes per actors polítics opositors amb una agenda pròpia amb l'objectiu de desacreditar.

- Enquestes de percepció de corrupció: a experts o a la ciutadania en general

- Enquestes de victimització: on es pregunta a la ciutadania sobre la seua experiència directa en el pagament de suborns o extorsions que han patit per part dels funcionaris de l'Estat.

Segons expliquen Villoria i Jiménez (2012) en les enquestes hi ha certs problemes de validesa ja que, per exemple, no defineixen la corrupció, sinó que cada enquestat en fa la seua valoració, tot generant un problema de "*content validity*". També hi ha un efecte "*echo chamber*", la percepció de la ciutadania està influenciada pels escàndols mediats. La corrupció i la percepció sobre la mateixa no tenen perquè ser aspectes directament proporcionals. També hi ha un problema de retard en els efectes o *lag times* (Johnston, 2009)⁷⁸, donat que quan un govern persegueix la corrupció i hi ha detencions i escàndols polítics es genera una percepció posterior segons la qual hi ha més corrupció que abans, quan no es perseguia. En definitiva, augmenta la percepció quan comença a reduir-se el problema. Això ha passat marcadament a l'estat espanyol. Ens servirem ara de xifres estadístiques de percepció de la corrupció generals a l'Estat espanyol centrades essencialment en el període previ i contemporani de l'escàndol polític central d'este estudi, el que s'inicia l'any 2010.

Taula M.3
Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política I

Any	Persones que pensen que la corrupció és un problema important
2005	75%
2007	83%
2009	88%

⁷⁸ Citats a Villoría i Jiménez (2012).

Font: Eurobaròmetre 245, 291, 325⁷⁹

Taula M.4			
<i>Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política 2</i>			
Any	Sí que l'han pagada	No l'han pagada	NS/NC
2004	2	97	1
2005	0	96	4
2006	2	98	
2007	3	97	
2009	2	98	
2010	5	95	

Font: Baròmetre Global de la Corrupció. Transparency Internacional. Persones que reconeixen haver pagat suborns a l'administració.⁸⁰

Les xifres, com determinen Villoría i Jiménez (2012), no són molt coherents amb les dades de percepció, això és la percepció és major a les dades estadístiques de corrupció política, i això implica un component cultural en les respostes, vinculat possiblement a la desafecció institucional. Ho veiem en el següent gràfic sobre percepció de corrupció.

Taula M.5				
<i>Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política 3</i>				
	2009	2010	Puntuació CPI	Eurobaròmetre 2009 (Corrupció és un problema important en el meu país)
Àustria	2	9	7,9	61
Rep.Txeca	11	14	4,6	88
Dinamarca	1	0	9,3	22
Finlàndia	2	2	9,2	51
França	2	7	6,8	73
Alemanya	2	2	7,9	75

⁷⁹ Taula citada a Villoría i Jiménez (2012, p.117).

⁸⁰ Taula citada a Villoría i Jiménez (2012, p.118).

Taula M.5

Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política 3

Grècia	18	18	3,5	98
Hongria	14	24	4,7	96
Holanda	2	2	8,8	51
Polonia	4	15	5,3	81
Portugal	2	3	6,0	93
R.U	3	1	7,6	74
Romania	14	28	3,7	93
Espanya	2	5	6,1	88

Font: Baròmetre Global TI, CPI-TI (Índex de percepció de corrupció de Transparency International) i Eurobaròmetre 325. ⁸¹

La taxa de criminalitat dels funcionaris espanyols en els darrers anys és quasi inexistent, amb una taxa de 0,014 funcionaris condemnats de cada 100, és a dir, un de cada 10.000. La xifra de percepció de la corrupció en l'administració contrasta amb estes dades, és molt més elevada per a la ciutadania. Al gener de 2007, el 34,3% dels enquestats considerava que bastants o quasi tots els funcionaris públics estaven implicats en casos de corrupció a Espanya (CIS 2671). Les dades d'esta enquesta tenen una continuïtat en anys successius i fins i tot s'incrementen a mesura que la crisi fa sentir els seus efectes (enquesta desembre 2009, CIS 2826). L'any 2009 a la pregunta de: Creu que la corrupció està molt estesa, bastant, poc o res entre els treballadors de l'administració pública? Els que pensen que està molt o bastant estesa són el 35,5% i al 2011 la xifra puja al 48,4%.⁸²

De les dades objectives es desprèn que a l'Estat espanyol les dades de corrupció són eminentment polítiques i no administratives. Tot i així, les dades extretes de la fiscalia tampoc igualen les xifres de percepció de la corrupció amb les dades de què disposem. Villoria i

⁸¹ Taula citada a Villoría i Jiménez (2012, p.119).

⁸² Dades del CIS que s'aporten seguint l'esquema d'anàlisi a Villoría i Jiménez (2012)

Jiménez ho defensen amb dades en el seu article: d'un total de 70.000 càrrecs polítics, l'índex d'acusacions per corrupció política tenint en compte dades de la fiscalia⁸³ rondaria el 0.7% de criminalitat. Esta xifra és molt superior a les proporcions de corrupció administrativa, aproximadament de 100 a 1, encara que reiteren que és molt inferior a la percepció ciutadana.

Altre dels elements que analitza dit estudi és la percepció de la corrupció depenent de l'àmbit polític: estatal, de comunitat autònoma o local. Novament trobem una disparitat entre la percepció ciutadana mitjançant enquestes i les xifres objectives de què disposem

Taula M.6								
<i>Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política 4</i>								
Any	1	2	3	4	5	6	NS	NC
2009								
Política local	19,4	37,6	13,1	18,1	2,6	0,2	8,8	0,2
2011								
Institucions locals	32,00	41,7	9,3	10,1	1,0	0,2	5,3	0,4
2009								
Política Autònoma	18,4	39,2	14,4	15,7	1,7	0,3	9,9	0,4
2011								
Institucions Autònom.								

⁸³ Villoria i Jiménez (2012) es basen en les dades que els fiscal general de l'Estat, Cándido Conde-Pumpido revela en compareixença en el Congrés al novembre de 2009 en relació a les 730 causes en investigació que en aquell precís moment afectaven a càrrecs públics electes o de designació política en delictes comesos en l'exercici de les seues funcions.

Taula M.6								
<i>Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política 4</i>								
	32,4	43,6	10,1	6,5	0,6	0,1	6,3	0,4
2009								
Política	22,2	41,8	13,6	12,0	1,2	0,2	8,6	0,4
Nacional								
2011								
Instit.	29,6	42,8	9,8	8,9	1,0	0,0	7,6	0,4
Administ.								
Central								
2009								
La política de la UE	12,8	24,8	10,6	16,5	3,1	0,5	31,2	0,6
2011								
Les Institut. de la UE	21,0	31,5	8,4	11,2	2,2	0,3	25,0	0,4

Font: CIS. Estudi 2826. (Desembre 2009) i CIS. Estudi 2905 (juny 2011)⁸⁴

Sembla lògic per qüestions de proximitat que la ciutadania valore més les administracions locals, tot i que les xifres d'acusacions en l'àmbit local són molt majors. Dels 110 municipis amb més població i/o capitals de província, en 39 d'ells hi ha hagut investigacions del 2004 al 2010. En el mateix període hi ha uns 200 municipis amb causes obertes.

⁸⁴ Taula citada a Villorúa i Jiménez (2012, p.122).

La polarització i la crisi econòmica podrien ser elements esclaridors que expliquen la percepció de corrupció d'àmbit estatal. Per exemple, els votants del partit contrari al que governa l'Estat tenen una percepció major de corrupció en este àmbit que la dels votants del partit governant. En la taula podem comprovar com al desembre de 2009, amb el Govern socialista de José Luis Rodríguez Zapatero, la percepció de corrupció és 10 punts major en els votants del PP que del PSOE. Les relacions que s'estableixen en el context de la política estatal envers la valenciana veurem en la present tesi que són destacades.

Taula M.7

Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política 5

	Mitjana	Record del vot PSOE	Record del vot PP
Confiança en el govern central	3,47	4,95	2,39
Confiança en el govern local	4,06	4,38	4,21
Extensió de la corrupció en la política nacional: molt estesa	22,2	15,9	25,9

CIS. Estudi 2826 (desembre de 2009)⁸⁵

Costas Pérez (2001) demostra en un estudi que són les notícies estatals les que tenen un major impacte sobre la percepció. El CIS va elaborar un estudi⁸⁶ sobre la presència de corrupció en les capçaleres dels periòdics més importants de l'estat. La crisi econòmica, les disputes entre partits, més la corrupció ocupen quasi el 50% de les notícies dels diaris. Per tant, sembla factible afirmar la importància dels mitjans de comunicació en la generació de l'escàndol, més enllà de les xifres objectives de corrupció.

⁸⁵ Taula citada a Villorúa i Jiménez (2012, p.123).

⁸⁶ Veure taula M.8

Taula M.8

Impacte de les notícies sobre corrupció política a les principals capçaleres

Publicacions	El País	El Mundo	La Vanguardia	El Periódico	El Correo	ABC	Total
Economia general	7,5%	9,3%	8,5%	6,7%	10,6%	12,6%	10,2%
Crisi econòmica	9,8%	10,6%	15,0%	12,8%	11,5%	11,2%	11,4%
Corrupció	18,2%	14,6%	7,6%	10,5%	3,1%	7,6%	11,9%
Partits Polítics	14,4%	15,5%	19,1%	17,1%	16,5%	16,6%	15,8%

Font :Grup de treball Agenda y Voto. Impacte de la corrupció ens els mitjans de comunicació. juny 2008-juny 2010⁸⁷

La Corrupció és el segon ítem més present a les portades dels principals diaris, i en conseqüència podem deduir que influeix en la percepció ciutadana, que és marcadament superior als casos objectius.

En conclusió, segons aquest article de Villoria i Jiménez del qual hem extret en essència les dades i reflexions anteriors podem afirmar que la corrupció percebuda és bastant major que aquella sustentada amb dades.

D'altra banda la corrupció a Espanya és eminentment política i no funcional, la vessant administrativa és baixa. En aquest sentit, la meritocràcia com a sistema per a l'accés a l'administració sembla un factor clau.

Pel que fa a l'àmbit de la corrupció, es donen més casos de corrupció en l'àmbit local, encara que la percepció de la ciutadania no recolza aquest fet, possiblement a causa de les variables històriques, culturals i ideològiques; de llunyania o de la major exposició mediàtica dels casos estatals (Villoria i Jiménez, 2011).

⁸⁷ Taula citada a Villoría i Jiménez (2012, p.127).

Així mateix, existeix un cercle viciós de desconfiança que s'autoalimenta, un cercle pel qual la lluita contra la corrupció genera notícies de detencions de polítics que a la vegada provoquen la percepció d'una major corrupció. Aquesta percepció reforça variables clau en la nostra tradicional desafecció institucional i política, fet que podria afavorir el desenvolupament de la corrupció. Aquest cercle viciós segons Villoria i Jiménez (2011, p-130) "no desapareix només amb l'aplicació del Codi Penal i caldria implementar-ne polítiques preventives".

Hem vist fins ara les xifres estadístiques d'àmbit estatal i internacional contemporànies al principal escàndol polític analitzat, i ens disposem ara a concretar-les a nivell autonòmic.⁸⁸ El Baròmetre del CIS pràcticament coetani a la revelació de l'escàndol polític vinculat a les ajudes a la cooperació internacional oferia dades contradictòries pel que fa a l'alta percepció sobre la presència de corrupció política i alhora l'escassa capacitat de la ciutadania de discriminar la informació o a desvincular la percepció de valoracions positives sobre la gestió d'un representant polític respecte la no honradesa del mateix (Piqueras *et Al.*, 2011). Així, u de cada cinc valencians i valencianes senyalava just abans d'esclatar l'escàndol de l'any 2010 vinculat a Blasco que el principal problema del país són els polítics, el quart per importància; i el 58,4% dels enquestats considera que el Govern de la Generalitat no ha demostrat honradesa en la gestió. Alhora els enquestats consideraven majoritàriament que la corrupció es donava per igual en la política general o l'autonòmica. A més el 61% dels enquestats considerava aquest mateix any 2010 a Camps poc o gens honrat, i al 63% li mereixia poca o cap confiança. Però, no obstant això, la xifra dels que aprovaven la seua gestió política i els que la suspèien es mostrava empatada al 40%.

⁸⁸ CIS. Baròmetre Autonòmic II. Estudi 2829 (gener-març 2010)

3.3 L'evolució de l'escàndol com a fenomen social

Com ja hem vist, l'escàndol no és un fenomen contemporani. Tenim diversos exemples de segles anteriors. No obstant això, els principals autors que han ajudat a confeccionar un marc teòric sobre el fenomen coincidixen a afirmar que sí que es tracta d'un fet que ha anat guanyant en protagonisme, sobretot en el context polític. L'increment de l'escàndol ha anat vinculat a l'evolució de la comunicació mediada. Els escàndols, de fet, no són fets puntuals separats dels mitjans, són provocats fins a cert punt per la comunicació mediàtica. Thomson (2001, p.55) destaca els vincles que expliquen aquesta associació que resumeix en els següents punts.

1) L'escàndol ven. L'evolució cap al sistema privat de mitjans de comunicació ha ajudat a cercar continguts atractius pel públic.

2) Els mitjans de comunicació esdevenen en esperit una mena de guardians de l'interès públic, este sentiment creix, i traure a la llum escàndols esdevé un factor en aquesta direcció.

3) Les transformacions en les relacions de l'esfera de la vida privada i la vida pública influencien. Hi ha nous tipus de visibilitat i publicitat. El progres tecnològic i la capacitat i necessitat dels actors polítics de confeccionar una imatge pública a partir d'elements propis de la vida privada ha crescut.

4) Diaris de massa cada vegada més econòmics en mans d'un lector més massiu per l'alfabetització.

5) En un principi, s XVII i XVIII els diaris tenien molt de suport econòmic dels partits polítics. Canvia la relació, la premsa en part s'emancipa, vol declarar la seua neutralitat. Es posiciona com els ulls perquè la ciutadania vega allò que està ocult en l'esfera política.

6) Apareix la professió periodística al s XIX. S'incrementa la visió d'investigació lligada a la professionalitat periodística.

7) Rivalitats entre professionals. La competència dóna valor a la velocitat a l'hora de publicar. Els diaris miren què publiquen els altres diaris i generen una "circulació circular d'informació" (Bourdieu, 1998)⁸⁹. Es genera així una homogeneïtat en els assumptes que han de ser notícia. Això afecta també a que proliferen escàndols polítics: qui primer publica guanya. De vegades aquesta tendència implica sacrificar el criteri de veracitat. Thomson cita a Altschull (1973, p.489) per denominar a esta situació de lluita entre mitjans per la primícia en l'escàndol com a "síndrome del xacal".

8) Els objectius polítics. Individus que usen els mitjans per aconseguir els seus objectius polítics. Moltes vegades són els propis partits els que intenten situar l'escàndol en l'esfera pública. Sovint el paper d'Internet o petites publicacions és destacar algunes coses i si no són rebutats legalment salten a grans publicacions. Cal destacar en aquesta línia com l'origen dels molts escàndols són les pròpies tensions en l'esfera privada dels partits. De fet, observem que casos de corrupció com l'etiquetat com a *Gürtel* són portats a l'esfera pública per membres del propi partit d'on procedeixen els acusats.

Aquests darrers factors sí que ens conviden a afirmar que l'escàndol mediàtic és un fenomen modern que des de finals del segle XVIII és molt present en les nostres vides.

⁸⁹ Thomson cita a este autor en l'edició de la traducció anglesa, en este treball i en la bibliografia el citem en l'edició traduïda al castellà per Tomas Kauf: Bourdieu, P. (1997). *Sobre la televisión*, Barcelona: Anagrama

3.3.1 La transformació de la visibilitat com a element central de l'escàndol

Si llegim amb atenció els punts que connecten l'evolució dels mitjans de comunicació i l'escàndol observarem que hi ha un element que mereix una especial atenció: la transformació de la visibilitat, la redefinició d'allò que és públic i privat.

Abans -explica Thomson- un esdeveniment públic ho era perquè s'exposava davant una pluralitat d'individus que es trobava físicament present en aquest moment. Thomson és referent a això com la "publicitat tradicional de copresència". Això canvia tangencialment quan apareix la publicitat mediada.

En aquest nou context els polítics no només es poden presentar com a dirigents, sinó com a éssers humans, oferint una visió propera a través de la selecció d'elements de la seua vida privada. "Adreçar-se no com a súbdits sinó com a amics" diu Thomson (2001, p.66). De fet, aquest element és molt visible a l'estratègia comunicativa de Blasco, com veurem en l'estudi posterior.

Tot això provoca una transformació, cada vegada més els polítics són apreciats per les seues qualitats personals com a individus i no només per les seues fites en la vida pública. Per tant, la sinceritat, l'honestat, la seua integritat i la seua condició de persones dignes de confiança esdevenen factors clau. Evidentment aquest context propiciat per l'aparició de mitjans com la ràdio, la televisió i més recentment les xarxes d'Internet genera oportunitats però també riscos. Es multiplica la publicitat dels individus, però també la seua exposició.

3.3.2 Escàndol polític, opinió pública i mitjans de comunicació

Ens basem primerament en l'autor Jiménez (1995) per fer referència a aquest punt. Per a Jiménez, l'escàndol està íntimament lligat a l'opinió pública, en el sentit que aquesta va

l·ligada al concepte de representativitat en democràcia, i alhora a la confiança. Per aquest motiu recuperarem alguns conceptes introduïts amb anterioritat en el marc metodològic, però en aquest cas ho farem sempre per concretar posicionaments estrictament lligats ara al marc teòric de l'escàndol polític.

En aquest sentit, sembla oportú recuperar la cèlebre definició que ens ofereix Noelle Neumann (1995)⁹⁰ sobre opinió pública: “Opinions sobre temes controvertits que cadascú pot expressar en públic sense temor a quedar aïllat”. Aquesta definició ja ens aporta un lligam clar entre opinió pública i mitjans de comunicació donat que com defensa Neuman els mitjans influeixen en la percepció d'allò que podem dir sense temor a quedar aïllats.

Les reflexions de Lippmann en la seua obra *Public Opinion* (1922)⁹¹ enllacen amb tot això i aporten un element interessant que anomena “pseudomón”, al qual fa referència Jiménez (1995) en el seu treball que usem en este capítol com a referència. Segons Lippmann (2003) en un món tan complex, tan gran i tan canviant no ens queda altre remei que simplificar-lo a través d'un model selectiu d'estereotips que donen lloc a aquest “pseudomón”. Tan Neumann com Lippman afirmen que són aquests estereotips els que ens permeten saber quan hem de callar o quan hem de parlar. Els mitjans de comunicació són essencials en la creació i difusió d'estos estereotips i este element és cabdal en els escàndols mediats.

No podem continuar parlant de la influència dels escàndols en relació a l'opinió pública i el paper dels mitjans de comunicació sense fer una lleugera recuperació de les principals

⁹⁰ Edició traduïda de l'original: Noelle-Neumann, E. (1984) *The Spiral of Silence: Public Opinion. Our social skin*. Chicago: University of Chicago Press.

⁹¹ Jiménez (1995, p. 28) cita a Lippmann i ho fa en referència al llibre editat per l'editorial MacMillan el 1949; en el nostre cas s'ha consultat i es referencia a la bibliografia la traducció de Blanca Guinea Zubimendi editada l'any 2003: Lippman, W. *La opinión pública*. San Lorenzo del Escorial: Cuadernos de Langre, 2003.

teories dels efectes dels mitjans de comunicació. En definitiva, estem fent també una reflexió sobre com afecten els mitjans de comunicació a la creació d'un escàndol.

Fins al 1940 es té la convicció que els mitjans de comunicació tenen uns efectes directes grans.⁹² Ara bé, a partir de la dècada dels 40 els teòrics es decanten més sobre l'afirmació segons la qual els mitjans reforcen els posicionaments, però no els canvien. S'afirma que els efectes estan limitats pels mecanismes de selecció en funció de la dotació prèvia d'actituds.

Autors com Berelson (1954) n'evolucionen la concepció i destaquen que poden haver-hi efectes limitats en orientacions per exemple partidistes, però hi ha altres temes on l'efecte pot ser gran. Concretament, en les qüestions noves o que no s'han debatut amb molta amplitud, aquelles qüestions que no han estat prefixades encara.

Més recentment, ha tornat a prendre força la idea segons la qual es torna a pensar en l'efecte important del mitjans de comunicació, teories de llarg abast com la de *l'agenda setting* continuen molt vigents. Sembla un punt de consens l'afirmació segons la qual els mitjans de comunicació ens diuen sobre què pensar.

En aquest debat sobre el paper dels escàndols polítics i els mitjans de comunicació en el marc de la creació de l'agenda i l'opinió pública recuperem les reflexions de Luis Arroyo (1997):

L'escàndol polític és un magnífic laboratori per a estudiar els processos de construcció de la realitat política, perquè en ell es mostren amb tota la seua força les lleis que, encara que generalment amb menys intensitat, estan sempre presents en l'acció exercida pels mitjans en la societat en general i en la política en particular (p.335).

⁹² Són partícips d'esta visió autors com Tocqueville, Mill o Lippmann.

Sobre esta acció exercida pels mitjans, convé recordar el paper d'estos en el que com ja hem destacat amb anterioritat Martin Serrano (1993) identifica com a fonts de creació i manteniment de mites dins de la funció de mediació cognitiva que atorga este autor als mitjans de comunicació. Seguint esta argumentació, novament recorrem a Arroyo (1997) per il·lustrar l'explicació segons la qual l'escàndol polític és un mecanisme explícit pel qual els mitjans estableixen allò que és legítim i allò que no ho és:

Les seues narracions encara que s'amaguen sota el pretext de l'objectivitat periodística, són sempre *fàbules*, que reforcen uns determinats valors posant en relació el bé i el mal (...) Com qualsevol construcció dels mitjans, l'escàndol és, en definitiva, el resultat de la internacionalització social de determinats mites, implícits en les narracions dels esdeveniments (p.337).

Així, si observem la dinàmica dels escàndols polítics ens adonarem que aquestes característiques s'exageren en la seua narració mediada i per tant esdevenen un material idoni com a objecte d'estudi.

Per referir-se a aquesta situació Nolle-Neumann (1995) parla més que d'opinió pública a "clima d'opinió", en el sentit de la influència que s'exerceix per desxifrar valors i objectius comuns. En el cas de l'escàndol l'expressió es pot adaptar de forma nítida en el sentit d'una amenaça d'aïllament que una societat adreça cap a agents desviats. I en aquest procés els mitjans de comunicació obtenen el paper central per transmetre este clima d'opinió.

També Umberto Eco (1981)⁹³ es concentra a descriure el marc referencial que acoten els mitjans de comunicació i que és especialment palpable en la narració dels escàndols polítics. Així, Eco parla d'un *món de referència*, que representaria l'estructura referencial homogènia

⁹³ Citat a Arroyo (1997, p.348)

que els mitjans creen per a la ciutadania; i el *món real*, que és el dels fets en si mateixos. Així l'escàndol polític s'ubicaria en el citat món de referència. Arroyo (1997, p.348) usa la nomenclatura d'Eco per remarcar que “les normes d'atenció periodística constitueixen la dimensió de consens de la notícia, donat que creen un món de referència compartit”.

Això no obstant, el mateix Luis Arroyo seguint els paràmetres inicials d'Umberto Eco ens adverteix de forma eloqüent que conjuntament a esta dimensió de context de consens de les notícies existeix una dimensió de conflicte. Això és, existeix una estructura de pautes homogènies que ens marca l'atenció periodística per exemple sobre allò que és o no escandalós o essencialment sobre allò que és susceptible de ser notícia, però dins d'eixe marc existeixen diverses possibilitats d'enfocament, en essència existeix una discrepància de posicionaments, ideològica fonamentalment. Es tracta de les diferents *versions* dels fets, de les diferents possibilitats. Umberto Eco es refereix a este fet com a *món possible*. En la construcció d'este *món possible* els diaris reproduïxen els seus dos objectius principals, que són la influència social i la rendibilitat econòmica (Arroyo, 1997, p.349). En definitiva, el diari ha de resultar creïble a la seua audiència per assegurar-se un mercat de lectors i alhora configurar el seu *món possible* potenciant la seua perspectiva de les narracions periodístiques. En aquest camp resulta lògic destacar els escàndols polítics com un exponent nítid de tot este procés.

Aquesta lògica ens convida a definir el paper dels mitjans de comunicació més com a mediatitzadors que mediadors, en el sentit que aquests adapten els esdeveniments per construir el seu món possible i no a l'inrevés. Els conceptes expressats al llarg d'este marc teòric es fusionen, perquè en el fons aquesta és una reflexió paral·lela a la proposta de parlar més d'*agenda building* que d'*agenda setting*.

Alhora, com s'ha explicat, és en la premsa on aquest procés es viu més intensament i on el públic més atent adquireix esta interpretació del món a través de la mediatització de la

realitat. D'esta forma es produeix una segona fase de transmissió del *mon possible*, la d'este públic més atent cap a un públic menys actiu que nodreix bàsicament la seua realitat política de la televisió i la ràdio. Luis Arroyo (1997) explica este procés i la seua traducció a l'escàndol polític de forma reveladora:

En l'escàndol observem amb especial nitidesa el flux de comunicació en dos nivells que acabem de descriure –del periòdic als ciutadans atents o als mitjans audiovisuals, i d'aquests a la resta-, perquè l'escàndol sol derivar d'investigacions abordades pels diaris (p.354).

En aquest procés hom podria concloure que la ciutadania està necessitada d'estar informada abastament del món que s'allunya de la seua experiència personal, però no són poques les evidències que qüestionen esta afirmació. “El públic sol decantar-se per informacions que siguen curtes, senzilles i molt referencials, en una paraula estereotipades” (Zaller, 1992, p.7)⁹⁴. I és precisament en la creació d'estos estereotips, d'esta dramatització per estigmatitzar o idealitzar individus que sobreix l'escàndol (Arroyo, 1997, p.355).

I en aquest àmbit convé posar atenció als interessos que s'amaguen darrere d'este procés referencial, i això implica posar l'accent en la conducta dels personatges de la *fábula* contada, però també en els interessos dels *fabuladors* (Arroyo, 1997, p.357). Observem ací el rerefons d'aplicar les màximes de l'ACD a l'anàlisi dels escàndols polítics, desxifrant els interessos dominants que intervenen.

Per tant, i en definitiva, si estudiem el procés de creació d'opinió entorn un procés com l'escàndol polític és essencial analitzar els mitjans. Si més no, sense la realitat mediada com ja hem defensat no existiria l'escàndol polític com a tal.

⁹⁴ Citat a Arroyo (1997, p.355)

En concret, aquest treball prestarà especial atenció a l'anàlisi del discurs de diversos mitjans entorn als escàndols vinculats a la figura de Rafael Blasco. Ens interessa especialment el fet d'analitzar *la batalla* que es reproduïx als mitjans de comunicació per crear un *clima* d'opinió pública propici a un emmarcament o altre quan apareix un escàndol. En aquest marc cal citar la reflexió de Jiménez (1995, p.31) per les quals es mostra interessat a investigar "el desenvolupament dels esdeveniments pels quals unes elits socials determinades intenten estigmatitzar a un agent polític concret mentre altra part tracta de defensar-lo de l'estigma".

Des d'altres punts de vista, apunta bé Jiménez (1995) que diferents autors, (com Entman, 1991; Canel i Sanders, 2005 i Giglioli, 1996) classifiquen els discursos mediats de l'escàndol polític. Davant la corrupció, la investigació i també la cobertura mediàtica trobem dos tipus de discursos: tècnic i moral. El discurs tècnic segons Giglioli concep la corrupció com a conseqüència de causes estructurals; mentre que el discurs moral ho associa a la degradació dels culpables i la purificació ritual de la societat.

Amadeo (1999) identifica també certs tipus de discursos referits als personatges implicats en els casos: legalista (termes referits al procés judicial), polítics (termes vinculats al poder i la lluita per l'opinió pública i moral (aprovació o sanció ètica als protagonistes).

3.3.3 Les particularitats dels nous escàndols mediats

En un dels punts anteriors hem fet esment dels principals canvis en l'estructura dels mitjans que propicien aquest augment dels escàndols. Ara, ens centrem a detallar les principals característiques dels escàndols mediats.

Thomson (2001) diferencia entre el que ell anomena escàndols circumscrits i escàndols mediats.

Taula M.9

Els escàndols circumscrits i els escàndols mediats

Característiques	Escàndols circumscrits	Escàndols mediàtics
Tipus de transgressió	Predomina la de primer ordre	De primer i de segon ordre
Tipus de publicitat	Publicitat tradicional de copresència	Publicitat mediàtica
Forma de revelació	Comunicació cara a cara	Comunicació mediada
Modalitat de la censura	Comunicació cara a cara	Comunicació mediada
Fonament de les evidències	Relativament efímer	Relativament durador
Marc espai-temporal	Circumscrit	No circumscrit

Font: Thomson (2001, p.92)

En resum, Thomson explica que en els escàndols mediats existix una transgressió de primer i de segon orde, hi ha una publicitat mediàtica, comunicació mediada, són duradors i no tenen circumscripció d'espai i temps.

Arribats a aquest punt és important recollir l'aportació que ens fa Goffman (2009) sobre la diferència entre el que ell denomina “regió frontal” i la “regió darrera”. En la primera els individus projecten una imatge d'ells que concorde amb el marc en què estan, allò que els interessa projectar. En canvi, a la regió darrera trobem tot allò que els personatges públics volen silenciar perquè poden desprestigiar la seua imatge. Els mitjans de comunicació –explica Goffman- poden alterar aquestes dues regions, en contra de la voluntat del personatge públic.

Exemples en la nostra vida política diària d'això en tenim molts, sovint un micro obert quan no s'espera n'és una bona mostra. En el nostre treball intentarem destapar la versió frontal i del darrera del personatge central d'investigació, Rafael Blasco.

En definitiva, hi ha un conjunt de coses que estaven ocultes que ara les podem veure milers de persones sense necessitat de trobar-nos en un mateix espai. Sembla una tendència que el ciutadà pren com a més fidedignes les regions darreres que les frontals, donat que s'entenen com a més sinceres. Ací, com veurem en la present anàlisi, el paper dels mitjans com a “descobridors” de la part oculta pren especial importància.

3.3.5 Les fases de l'escàndol mediat

El desenvolupament temporal de l'escàndol ve condicionat pel ritme d'organitzacions mediàtiques i altres institucions. Generalment és una tònica que l'escàndol o s'acaba mitjançant una confessió, una dimissió o un judici o bé es diluïx en el temps i perd interès. En aquest procés, segons Thomson (2001, p.107), es repeteixen quatre fases:

- 1 Revelació: no comença amb l'acte en si, sinó més bé amb la revelació d'un element que roman ocult
- 2 Resposta. Del subjecte afectat per l'escàndol, i a partir d'aquest moment poden haver desmentits amb el risc de transgressions de segon orde, amenaces de querella, de noves revelacions...
- 3 Culminació o desenllaç: el punt crític de l'escàndol, condueix a una admissió de la culpabilitat, a una dimissió o a un procés penal. També es pot donar la pèrdua d'interès per l'escàndol. En aquest marc, em sembla oportú citar a Dayan i Katz (1987)⁹⁵ quan parlen

⁹⁵ Citats per Thomson (2001. P. 110). Cal afegir que Thomson matisa quan cita a Dayan i Katz que “seria un error considerar a mode general que els escàndols en els mitjans de comunicació són esdeveniments dels mitjans de comunicació en el sentit que expressen Dyan i Katz. I això perquè els escàndols dels mitjans de comunicació poques vegades són esdeveniments que s'orquesten tan cuidadosos i que es planifiquen d'avantmà”. Al respecte en este treball incidirem en esta qüestió arrel dels escàndols mediats analitzats a partir de l'any 2010 i on es demostra que la tendència destacada per Dyan y Katz va en augment, en detriment de l'apunt de Thomson.

de “l’esdeveniment mediàtic”. Es tracta d’una fase final amb espectacularitat, amb la solemnitat com per exemple d’un judici retransmès.

4 Conseqüències: pertanyen a aquest camp les reflexions posteriors una vegada l’escàndol ha passat.

Aquesta estructura ens porta a parlar de la “narrativitat de l’escàndol”. Thomson (2001, p. 111) es val de la teòrica Elizabeth Bird (1997, pp.99-121) per explicar el concepte: “Els escàndols mediàtics són esdeveniments de narració continuada”. Segons Bird són realitats que es configuren a mesura que transcorren, moltes vegades de manera incontrolable.

Lawrence Sherman (1978) també fa una tasca de sintetitzar les fases de l’escàndol polític, una classificació per la qual es decanta en el seu estudi més contemporani Jiménez (1995). Parla de revelació, publicació, defensa, dramatització, processament i estigmatització. Crida l’atenció d’aquest autor la descripció de les opcions de defensa, de les quals diu que tindrà garanties d’èxit si poden detindre l’escàndol anticipant-se a les noves revelacions possibles i minimitzant l’estigma de les dades ja revelades. En aquest sentit parla de cercar “zones vulnerables” dels reveladors per així atacar la legitimitat del mode en què s’han fet les revelacions sense entrar en la seua veracitat o no. Proposa la fórmula d’acollir-se a l’estratègia de “les pomes podrides” en el sentit de negar que la corrupció estiga generalitzada en l’àmbit de l’organització a què estiguen vinculades a canvi d’admetre la culpabilitat dels responsables individuals. Sembla interessant la part dedicada a la dramatització, que en resum la vincula Sherman a l’element simbòlic de donar-hi un significat als fets ocorreguts que els fa rellevants per a la societat sencera. D’altra banda, la fase de processament o també anomenada per l’autor reajust institucional consisteix a la intervenció d’un dels mecanismes institucionals previstos en la societat concreta. En la fase d’estigmatització Sherman destaca tres condicions perquè

dita estigmatització tinga èxit: que el públic siga conscient que l'organització a què pertanyen els acusats no es capaç de vigilar, castigar els excessos dels seus membres; que qui revela les primeres informacions tinga credibilitat; i que es perceba que allò que es revela és seriós (per això -remarca Sherman- és important que els dramatitzadors de la fase anterior siguen figures públiques de relleu).

3.4 La naturalesa de l'escàndol polític

Fins ara hem abordat un marc teòric vinculat a l'escàndol com a fenomen social en general. Ara ens centrem especialment en allò que particularitza l'escàndol polític envers la resta d'escàndols. Què és el que fa que un escàndol siga un escàndol polític? Què el caracteritza? Què és el que hi ha en la naturalesa de la política de les societats modernes perquè l'escàndol siga una amenaça tan greu per als dirigents polítics?

3.4.1 La importància del poder simbòlic. Què és el que fa que un escàndol siga un escàndol polític?

Algú podria estar temptat a dir que es tracta de qualsevol escàndol que afecte a un polític. Però no es pot explicar només amb aquest fet. Cal fer una mirada més ampla dirigida al context que envolta el cas: institucions, relacions socials...etc.

Per completar el nostre marc teòric en aquest assumpte podem valer-nos de diferents autors. Thomson (2001) proposa essencialment a Markovits i Silverstein (1988, p.6) expliquen que no depèn de la posició social dels individus implicats, depèn més bé de la naturalesa de la transgressió. En aquest sentit -expliquen- un escàndol polític implica una “violació del procediment degut”, i per aquest concepte entenen les normes i procediments legalment vinculants que regulen l'exercici de poder polític, per tant és un concepte públic, obert i

universal, marcadament accessible. Ací també és important el concepte que els mateixos autors introduïxen de “lògica de poder”, entès com un exercici de poder, que s’emergeix de forma “privada, secreta i sovint oculta”. Per a estos autors “els escàndols polítics sorgeixen en l’instant en que la lògica del procediment degut se superposa a la lògica del poder.

S’afirma també que els escàndols polítics només ocorren en les democràcies liberals ja que és l’únic context on existeix un procediment degut. Afirmen que “la característica decisiva en qualsevol escàndol polític no resideix en el fet del benefici personal, sinó més bé en la presència de qualsevol activitat que pretenga incrementar el poder polític a expenses dels processos i procediments adequats”. Per tant, per a Markovits i Silverstein els escàndols sexuals i econòmics existeixen però no són escàndols polítics.

En una revisió posterior, Thomson (2001) diu que eixa visió és massa restrictiva, es proposa fer-ne una de més flexible. Diu que ha de ser més ampli, la concepció de Markovits la qualifica com “escàndols de poder”. Però, segons ell, també hi ha econòmics i sexuals, per exemple.

També qüestiona Thomson que apareguen només en democràcies liberals, tot i que és la tònica també en règims totalitaris. Hi ha més en democràcia per la competència entre partits, l’escàndol és, de fet, una arma poderosa. A més, en les democràcies liberals la reputació té importància per a l’èxit electoral i afecta la relativa autonomia de la premsa en les democràcies.

Un element que ens pot ajudar en la definició de la naturalesa de l’escàndol polític és el concepte d’esfera política introduït per Pierr Bourdieu (1988) i que amb anterioritat ja hem tractat. L’autor explica que és un espai estructurat de posicions socials les propietats de les quals es definixen principalment per les relacions entre aquestes posicions així com pels recursos que estan associats a ella. En definitiva, ens referim a una esfera d’acció i interacció que serveix de suport per a l’adquisició i exercici del poder. Rep la seua forma de les

institucions de l'estat. Aquest estat és també bàsicament un sistema d'autoritat. Un estat només pot existir si s'autoritza a unes persones per a exercir el poder i s'obliga a altres a l'obediència, i per defensar este extrem Thomson cita a Max Weber (2007) qui destaca que l'estat imposa la seua autoritat si pot exercir dos formes distintes però relacionades de poder: poder coerció (força física en essència) i poder simbòlic. La primera implica risc i es poc acceptada sovint. Aleshores l'estat per mantenir l'autoritat fa ús de la difusió de formes simbòliques concebudes per a cultivar i sostenir la confiança en la legitimitat del poder polític.

Per exercir aquest poder simbòlic els individus es valen de recursos. Bourdieu (1988) parla del capital cultural i capital simbòlic, i el reconeixement i prestigi són elements importants del capital simbòlic.

Sabent això, sembla molt oportuna la definició que proposa Thomson (2001, p.141) tot sintetitzant les aportacions dels darrers autors. Esfera política és aquella esfera d'acció i interacció que s'ocupa de l'adquisició i l'exercici de poder polític mitjançant l'ús, entre d'altres, del poder simbòlic. El poder simbòlic és cabdal doncs per a mantenir la legitimitat i exercir l'autoritat.

En aquest context, i tornant ja a l'actualitat és produïx una lluita del poder simbòlic, uns per mantenir-se i altres per introduir-se. Es busca el mode de desacreditar els rivals, tant dins del partit com del partit cap a la ciutadania. (esfera i subesfera). En aquest marc cal tenir en compte el paper dels mitjans de comunicació per exercir el poder simbòlic.

Un cop exposats els arguments anteriors entenem la importància que un escàndol polític té en el marc del poder simbòlic, ataca directament la credibilitat i per tant la legitimitat del poder. En aquest sentit, ara entenem més que mai la importància de l'escàndol polític, que lluny de ser una banalitat anecdòtica es converteix en un element substancial del sistema, ataca el cor de la legitimitat del poder polític.

3.4.2 Els escàndols en l'esfera i la subesfera política

Un element que ens aporta concreció a esta radiografia teòrica de l'escàndol polític és la distinció entre l'esfera i la subesfera política. En el segon espai trobem l'àmbit circumscrit en l'interior del sistema i dels partits polítics, mentre que en el primer trobem els escàndols mediats. Segons Thomson l'escàndol es produeix en la superposició de la subesfera política i mediàtica.

En el nostre àmbit d'estudi concret comprovarem com el subjecte d'estudi Rafael Blasco juga amb els missatges adreçats a l'esfera i la subesfera. De fet, per exemple, la versió oficial de Blasco en el cas de 1989 és el fet que el seu és només un conflicte polític intern en la subesfera política que els seus enemics han disfressat d'escàndol polític a l'esfera mediada. Segons Blasco és un conflicte partidista, el partit s'inventa un cas de corrupció per minar el seu poder simbòlic en el partit.

3.4.3 Els factors que expliquen l'augment de protagonisme contemporani dels escàndols polítics

És cert que cada vegada els escàndols són més importants i freqüents, i sembla que el factor no pot ser que ara ens preocupen més els valors morals que abans. Novament ací ens centrem en el treball analític de Thomson (2001, p.153) com a punt de partida del camp teòric. Aquest afirma que hi ha 5 canvis essencials per a explicar-ho:

- a) Més visibilitat dels dirigents polítics

Existeix un contacte molt mediat entre polítics i ciutadans, més a Internet, la visibilitat ha augmentat exponencialment. Aquest element ha portat a molts dirigents polítics a caure en

la seua mateixa trampa, donat que com més visibilitat es tinga més creix l'interès i exigència en un polític.

- b) Canvis en les tecnologies de la comunicació i vigilància
- c) Canvis en la cultura periodística per la importància del periodisme d'investigació
- d) Canvis en la cultura política pel que fa al declivi de la política ideològica.

L'estructura de partits de classes derivada de l'època industrial es difumina. Aquest element és essencial perquè passem a una política de la confiança. Com més important siga la credibilitat d'un polític i integritat més importància hi donarem a les debilitats en aquest sentit. Fins i tot afecta al camp privat dels polítics, en el sentit que, per exemple, mentir a la teua parella pot indicar a la ciutadania una manca d'integritat.

- e) Més legislació en la vida política.

Sembla oportú ací també introduir les reflexions de Manuel Castells (2003) sobre els factors geopolítics que determinen les aparicions dels escàndols polítics. Explica Castells que els factors geopolítics frenen els efectes dels escàndols, en el sentit que no reben, per exemple, tant de ressò exterior i menys pressions del sistema. Durant la Guerra Freda, per exemple, els partits polítics Democràcia Cristiana a Itàlia o Partit Liberal Democràtic al Japó amb afers escandalosos com ara contactes amb associacions de la màfia o les *yakuza*, no van representar cap obstacle per al suport internacional donat que els partits eren clau en la dinàmica dels blocs contra el comunisme i socialisme. Passada la barrera de la Guerra Freda cada partit va quedar abandonat a la seua sort, a la dinàmica política de cada país no aglutinada per la presència de

cap enemic exterior. Aquest fet va contribuir, defensa Manuel Castells, a l'afloració d'escàndols polítics que fins ara no es mediatitzaven ni tampoc es judicialitzaven⁹⁶.

En el marc dels motius que ens ajuden a explicar la presència dels escàndols polítics en l'agenda mediàtica ens sembla oportú citar les pautes que segons Böckelmann (1983)⁹⁷ determinen la importància i l'interès dels fets en un mitjà de comunicació. Veurem com aquests estan estretament vinculats als trets de l'escàndol polític. En primer lloc destaca Böckelmann la regla de la “búsqueda de referències a allò personal i allò privat” i ací el vincle amb l'escàndol polític és altíssim on estes característiques són quasi omnipresents. Explica l'autor que la personificació porta a la dramatització i aquesta facilita la narració i en conseqüència la simplificació.

En segon lloc, es remarca la regla de la “cerca dels símptomes de l'èxit i de l'exercici del poder, de la competició, la lluita per l'estatus i la rivalitat personal”. La identificació d'actors polítics com a herois o contraherois en l'escàndol polític és una constant.

En tercer lloc els mitjans presten atenció a allò “novedós, anormal, extraordinari o exòtic”. L'escàndol polític marca la barrera entre allò que és normal i allò que no ho és, i com veurem, destaca constantment detalls excèntrics.

Finalment, els mitjans presten com a regla general atenció, segons el mateix Böckelmann als “sistemes de crisi”, que inclouen símptomes de violència i dolor o amenaces al sistema. Amb la mediatització de l'escàndol es posa el focus en les amenaces al sistema.

⁹⁶ Per exemple, l'any 2002 l'alt tribunal italià va condemnar a Andreotti, representant essencial dels demòcrates cristians italians per cooperació amb la màfia. Castells (2003) cita a Tranfaglia (1992), Bouissou (1991) i Johnson (1995) per documentar-se sobre la qüestió.

⁹⁷ Citat a Arroyo (1997, p.340). D'ara endavant se seleccionen fragments que defineixen les regles aportades per este autor en base a la selecció que elabora Luis Arroyo de les mateixes en la seua obra.

D'altra banda, un dels fets que es posen en el centre de l'esforç investigador d'esta tesi doctoral és el vincle entre ideologia i escàndol polític. En aquest sentit es troben reflexions segons les quals la crisi dels models ideològics clàssics estaria darrere de la proliferació de l'escàndol polític, com ja apuntava Castells (2003). D'esta forma, per exemple, s'afirma que "el consens que va seguir a la caiguda del comunisme sobre els beneficis de la democràcia liberal s'ha traduït en majors exigències al sistema de govern representatiu" (Posada, 1994, p.19).⁹⁸

3.4.4 Els escàndols de poder: l'escàndol paradigmàtic.

Com ja hem vist diversos autors diferencien entre escàndols financers, sexuals o també de poder. Segons Thomsons (2001) aquests darrers impliquen un mal ús o un abús del poder polític com a tal. És la forma més pura de l'escàndol polític. Com els escàndols financers poden venir acompanyats de transaccions econòmiques, però no són la font essencial sinó que primen les transgressions de normes i lleis que regulen l'exercici de poder. Ataca, per tant, la cimentació del poder legítim. Un cas paradigmàtic d'escàndol polític de poder és el cas *Watergate*. Sovint, com en el cas *Watergate*, es posa de manifest que darrere de l'escenari públic on s'exercix el poder de forma visible hi ha formes ocultes de poder i modes encoberts de prendre decisions. Esta és una de les grans característiques de l'escàndol de poder.

Fent una retrospectiva històrica semblen tenir raó els autors que defensen que l'escàndol és propi de societats democràtiques, donat que a les monarquies absolutistes el poder estava ocult, l'únic públic era l'ostentació d'aquest poder. Amb l'estat constitucional el poder es fa visible i apareixen noves formules d'ocultar activitats, s'inventen noves formes de poder

⁹⁸ Citat a Arroyo (1997, p.348)

invisibles i noves formes de poder encobert. Un exemple el podríem trobar en els *secrets oficials* vigents en les societats democràtiques contemporànies.

En un sentit similar s'expressa Castells (2003, p.441) quan atribuïx l'escàndol polític a un fenomen essencialment de les democràcies destacant fins i tot que "la denúncia de la corrupció podria ser precisament un bon indicador d'una societat democràtica, i de la llibertat de premsa". Defensa l'autor que els escàndols polítics que afecten un govern no democràtic queden ocults o fins i tot no es produïxen en no existir una separació de poders que permeti la seua denúncia.

Així doncs, els escàndols de poder són escàndols en què les formes ocultes del poder queden sobtadament al descobert davant els ulls de qualsevol observador de l'esfera pública.

3.4.5 Les conseqüències de l'escàndol polític

Fent un resum de les principals teories aportades per diferents autors observem visions diverses sobre els possibles efectes d'un escàndol polític. Tot i que amb anterioritat hem apuntat de forma aïllada alguns dels efectes dels escàndols polítics, en dediquem ara un apartat específic que prenent com a referència novament a Thomson però sumant-hi perspectives d'altres autors sintetitza quatre enfocaments:

1 Els dels escàndols sense efectes. Aquesta visió aposta per destacar que els escàndols polítics són una invenció dels mitjans de comunicació i poc més i que són una espècie de premsa rosa de la política.

2 Teoria funcionalista de l'escàndol. Pot tenir conseqüències però més bé de manteniment i reafirmació de *l'statu quo*. Referma les normes i les convencions que resulten

transgredides per l'activitat en qüestió. L'escàndol seria per dir-ho d'alguna manera una forma secularitzada del "pecat".

3 Teoria de la trivialització: segons aquesta teoria l'obsessió dels mitjans pels escàndols soterra la qualitat del discurs i el debat públic. Els debats més seriosos queden eclipsats. Política i entreteniment es fusionen.

4 Teoria de l'escàndol com a subversió. Impulsada, com apunta Thomson, sobretot per John Fiske (1989), i on els escàndols són vistos com a comunicació popular subversiva en contra del bloc de poder. L'escàndol enriqueix perquè qüestiona les normes dominants en el periodisme i intenta revertir el poder de poderosos i privilegiats.

En aquest marc teòric de l'escàndol i seguint en part la percepció de Thomson, cal qualificar la primera teoria com una visió superficial, després de tot el que hem explicat sembla evident que l'escàndol no és només una curiositat, i en l'actualitat s'ha convertit en un element central d'obtenció i pèrdua de poder. Pel que fa a la segona visió, en origen podria ser vista com a vàlida i és possible que en molts casos s'adeqüe. No obstant això, cal apuntar que en moltes ocasions els escàndols ataquen la legitimitat del propi sistema. Seguint l'exemple, l'escàndol de *Cooperació* certament pot contribuir a estimular una visió ètica de la gestió de les ajudes al desenvolupament, però també pot generar desconfiança en el sistema, desconfiança en les ONG i minar la participació de la societat.

Pel que fa a la trivialització, quan parlem d'escàndols de poder hi ha molt més en joc que la invasió de l'esfera pública per part de l'esfera privada. Sembla evidenciar-se ací -com diu Thomson- una visió nostàlgica del passat, en el sentit d'afirmar per se que anteriorment l'esfera privada es mantenia separada de la pública.

Pel que fa a la quarta proposta, Thomson diu que podria donar-se en algun cas però que la premsa oficial també publica contra la gent del poder, i que les notícies populars també estan lligades a grups de poder. La premsa “de qualitat” també publica escàndols. En tot cas, i distanciant-nos del marc que proposa Thomson, sembla indicat afirmar que aquesta visió de la difusió d’escàndols com un element *grassroot* de baix cap a dalt sembla prendre sentit en la difusió actual propiciada per les xarxes socials. Sovint un rumor impulsat des de les xarxes dóna el vot a l’esfera pública mediada i no a l’inrevés.

A més de la classificació de Thomson, és oportú completar aquest punt amb les reflexions de Jiménez (1995). Aquest també anomena la visió funcional de l’escàndol, en el sentit d’investigació o càstig davant d’un desafiament de les normes i valors compartits. No obstant això, ell es decanta per defensar el que anomena una “visió dinàmica de l’escàndol”. Aquest punt de vista –explica Jiménez- defensa que no sempre l’escàndol ha de sorgir com a conseqüència de la violació d’una norma que pertany a la consciència col·lectiva. No totes les normes són compartides, hi ha zones que no són blanc o negre, són com va anomenar Heidenheimer (2011)⁹⁹ “zones grises”, on no està clar si es violen o no normes i valors compartits. Per descobrir-ho, una bona estratègia és estar atents a la resposta del subjecte protagonista de l’escàndol. Si aquest nega els fets és clarament zona negra, reconeix la inacceptabilitat del seu comportament. Els límits entre una zona i altra són límits culturals.

Precisament és aquest concepte de zona grisa recollit per Jiménez i encunyat per Heidenheimer el que esdevé clau. En si mateix planteja un problema: Per què una conducta pot o no escandalitzar? Per què una mateixa conducta en diferents casos pot escandalitzar o no?

En relació a este debat Jiménez planteja que hi ha un factor cultural, institucional i també temporal. Cada moment té un context d’índole social i política i això compta molt. Per

⁹⁹ Citat a Jiménez (1995, p.35)

exemple, l'indole política podria ser la fortalesa o no d'un partit, la tensió existents entre partits... mentre que l'indole social faria referència a elements com la major sensibilització de l'opinió pública envers un tema o altre.

En aquest marc centrat en cercar respostes a la naturalesa i tipologia de l'escàndol de poder paga la pena fer referència a aquells escàndols que generen una crisi política i afecten el sistema, escàndols que són catalitzadors de canvis polítics irregulars. Este tipus d'escàndols els anomena “*affaires* polítics” Nathan Yanai en un article de 1990¹⁰⁰ i en paraules seues són una amenaça a la “fórmula política” d'una societat.

Siga una amenaça en major o menor grau com expressa Yanai sembla adient destacar l'advertència al respecte de les conseqüències de l'escàndol polític que llança Manuel Castells (2003, p.450) quan afirma que: “El que caracteritza la política de l'escàndol és que tot els actors polítics que la practiquen esdevenen atrapats pel sistema i, sovint, es converteixen en la seua víctima: el caçador de hui és la presa de demà”. En aquest sentit, Castells ens proposa que les tensions entre actors polítics, socials i financers convida a l'ús dels mitjans de comunicació per mediatitzar esta lluita, però que este fet arrela una mercantilització d'este tipus d'informacions que es tradueix en una política informacional cada vegada més degradada.

Això ens podria fer pensar, en el sentit de parlar de les conseqüències de l'escàndol polític, que la proliferació d'aquests provoca una major intenció de control empresarial dels mitjans. I això és ben cert, la literatura per exemple de com això va succeir en el sistema polític italià de la mà de Berlusconi no és reduïda (Castells, 2003; Walter, 1994)¹⁰¹. Això no obstant,

¹⁰⁰ Citat per Jiménez (1995, p.45)

¹⁰¹ Els autors expliquen com el primer ministre italià Silvio Berlusconi va aglutinar canals públics i els tres canals privats de televisió entre d'altres qüestions per dur a terme una campanya centrada en els escàndols polítics de corrupció en el sistema italià.

en esta línia de reflexió sobre el control dels mitjans que pot esdevenir de la política de l'escàndol el mateix cas italià ens convidava concloure, explica Castilla (2003) que:

L'aclaparadora influència empresarial als mitjans no equival al control en la política informacional. El sistema mediàtic, amb les seves vinculacions simbiòtiques amb les institucions judicials i processals de la democràcia, estableix el seu propi ritme i rep senyals de tot l'espectre del sistema polític per transformar-los en vendes i influència (p.450).

Així mateix, en el marc de les conseqüències cal remarcar que els i les representants polítics també poden tenir un paper actiu envers la preponderància dels mitjans de comunicació per recuperar la seua autonomia envers el poder simbòlic, com poden ser les actuacions sobre els mitjans de comunicació o en la seua pròpia defensa en base a elements legislatius com podria ser la immunitat del càrrec (Castells, 2003).

Les postures que destaquen alhora funcions i disfuncions dels escàndols polítics són també recurrents. D'esta forma Luis Arroyo (1997, p.356) destaca d'una banda el paper de reforç de la democràcia per la seua capacitat de distingir allò legítim d'allò il·legítim posant en qüestió la seua perversió. D'altra banda també remarca Arroyo que tot i que aïlla els fenòmens escandalosos identificant els seus protagonistes activa un fenomen de desprestigi desmesurat de la funció pública tot potenciant una percepció segons la qual tota la política està immersa en l'escàndol.

Tant els escàndols polítics com la concepció de corrupció política general tenen per a altres autors també conseqüències estructurals. Per a Laporta (1997) la corrupció política genera:

Un sentiment d'allunyament i cinisme que té conseqüències directes en termes d'inestabilitat i desconfiança cap al sistema i conseqüències perverses: la percepció de frau a les lleis indueix en la ciutadania a l'actitud pícara del que tracta de cercar mètodes al marge de la llei, amb el qual els esquemes generals de cooperació política, social i econòmica es ressenteixen i els governants es veuen obligats a redactar més normes, més procediments i cauteles, que porten directament a la sobreregulació, que a la vegada, és un espai de promoció de corrupció (p.24).

En la mateixa línia d'identificar els efectes de la corrupció política o els escàndols de corrupció política Garzon (1997, p.67) remarca que aquests representen un atac a l'ideal de cooperació democràtica per formes de competència i imposició contraris a l'essència democràtica. D'esta forma, explica Ernesto Garzón que augmenta el nombre de persones que “atribueixen un sentit utòpic al projecte democràtic de la modernitat”.

Així mateix, els escàndols polítics poden portar com a conseqüència mesures per evitar-los que alhora usen recursos innecessaris i precaucions desmesurades que augmenten la ineficiència del sistema¹⁰². Per aquest motiu, remarca Laporta (1997, p.35) que “entre esta transparència indesitjable que atenta contra els drets individuals i la tendència a l'opacitat pròpies de tants governs hi ha un territori intermedi”.

3.4.5 Cap a una visió actualitzada de l'escàndol polític

Novament, ens servirem de les reflexions de Thomson per fusionar tot el marc teòric expressat anteriorment i aportar noves reflexions al mateix.

¹⁰² Laporta (1997, p.24) pren el terme prestat d'“anomia boba” (Nino, 1992) per referir-se a esta situació derivada d'un excés de recel en les mesures de precaució contra la corrupció.

En definitiva, com hem vist ens decantem pel fet que els escàndols són lluites de poder per l'obtenció del poder simbòlic en què està en joc la reputació i la confiança (Thomson, 2001, p.338). Els escàndols no destrüïxen la reputació o la confiança, però sí que tenen la capacitat per a fer-ho. Per tant, els conceptes clau ací són, com bé anticipa Thomson, el poder, la reputació i la confiança.

Thomson (2003, p.340) parla de dos tipus de reputació:

- 1) Reputació lligada a l'habilitat (habilitats particulars, com ara podria ser el d'un bon pianista)
- 2) Reputació lligada al caràcter (individu veraç i digne de confiança, una persona íntegra i honesta).
 - a. Costa molt de temps adquirir la reputació
 - b. És intrínsecament polèmica, depèn de l'estima d'altres, obert a desacords i disputes.
 - c. La reputació no s'esgota amb l'ús. Però s'esgota de forma ràpida amb el mal ús. Molt afectable pels "reductors" de reputació.
 - d. Molt difícil de restaurar, en certa manera és un recurs no renovable.

L'escàndol, en aquest sentit, segons Thomson és un "reductor de reputació". Els escàndols a més són capaços d'afectar a altres virtuts. Quan afecten un subjecte suplanten ràpidament altres virtuts del mateix. En aquest sentit qui recorda hui la reputació d'habilitat, per exemple, de Nixon o en un cas molt més proper de l'ex ministra de Sanitat, Carmen Montón?

Com hem vist, la reputació és bàsica per a l'obtenció del poder simbòlic. Els escàndols polítics són potencials reductors de reputació en un àmbit en què la reputació és una vital font

de poder. A més, la reputació no és només dels individus, sinó que també pot ser de les institucions. Els partits polítics són molt vulnerables als reductors de reputació. Governos i administracions també. Estes es basen en certes formes de confiança.

És important destacar que en les relacions mediades això encara afecta més: no coneixes la persona però et guies per la reputació. En aquest marc trobem les reflexions de nombrosos autors, com ara Putman i Coleman (1993)¹⁰³, entre d'altres, que parlen de la confiança com un element central del capital social.

Thomson aprofundix en el concepte de confiança i explica que és un recurs que s'amplia amb l'ús. Hi ha mecanismes per a economitzar la confiança: contractes, documents que tanquen un acord, fer coses davant notari... En definitiva, l'aparició d'escàndols provoca l'aparició d'elements que lluiten contra els reductors de confiança. Això sí, també és certa l'opinió presentada per diversos autors segons la qual aquests optimitzadors de confiança provoquen també sovint un embús burocràtic i la conseqüent ineficàcia.

La desconfiança pot portar a induir la ciutadania a valorar més el caràcter dels dirigents o dels aspirants que la seua competència com a actors polítics. Cada vegada s'és més exigent, els detalls es miren minuciosament i molta gent vàlida pot quedar apartada. No és baladí el fet pel qual en aquesta segona meitat de l'any 2018 un polític amb una ampla formació com ara el cas de posseir una tesi doctoral es sotmès a major estrès mediàtic sense fets constatats que ho recolzen. El cas de l'actual president del Govern en funcions, Pedro Sánchez, n'és paradoxal¹⁰⁴.

En aquest marc sembla ocurrent recuperar la cita de Thomson (2001, p.356) que afirma que "és improbable que el govern d'uns dirigents virtuoses però decididament incompetents

¹⁰³ Citats a Thomson (2001, p.347)

¹⁰⁴ Vegeu la notícia publicada al diari ABC al respecte. Chicote, J. (14 de setembre de 2018). El presidente del gobierno cometió plagio en su tesis. ABC. Recuperat de https://www.abc.es/espana/abci-presidente-gobierno-cometio-plagio-tesis-201809130552_noticia.html

fóra capaç de millorar el benestar col·lectiu”. En tot cas, sí que és cert que podríem interpel·lar a Thomson sobre la probable i necessària possibilitat que la virtuositat i la competència siguin dos elements compatibles en els actors polítics.

També Castells (2003) ens aporta apunts de les peculiaritats dels escàndols polítics contemporanis. En resum, en destaca aquest autor que el que és realment destacat és la utilització de l'escàndol polític com a arma fonamental dels actors polítics, els interessos empresarials i els grups socials per competir entre ells. D'alguna manera Castells referma ací la importància del joc entre l'esfera privada i l'esfera pública dels actors que es visualitza sovint amb l'aparició d'escàndols polítics.

Tot el món de la política i els mitjans de comunicació sap (o creu que sap) que si es mira de prop i durant prou de temps es pot trobar informació perjudicial sobre pràcticament tots ells. I els periodistes assoleixen la seva tasca com a informadors d'investigació i busquen material per incrementar el públic i les vendes (...). La majoria del matèria perjudicial publicat pels mitjans és filtrat pels mateixos actors polítics, o per interessos comercials associats (...). Finalment un cop es crea el mercat per a la informació política perjudicial si no hi ha prou material definit entren en joc les al·legacions, les insinuacions i fins i tot les invencions... el que compta és la repercussió final sobre l'opinió pública, per l'acumulació de molts impactes diferents (p.445).

D'esta forma, defensa Castells, en els escàndols polítics contemporanis les tensions entre actors polítics, grups socials i financers generen un mercat d'informació política tòxica pels propis actors que enceten la roda, un mercat que és insaciable i que viatja més enllà dels límits deontològics quan l'oferta d'informació política perjudicial n'és menor a la demanda.

En aquest cercle destaca Castells (2003, p.446) els jutges, els fiscals i els membres de les comissions d'investigació estableixen una “relació simbiòtica” amb els mitjans de

comunicació donat que “protegeixen els mitjans (asseguren la llibertat de premsa) i sovint els alimenten amb filtracions calculades”. És aquest un procés certament contradictori, des del punt de vista que estos actors lluiten per la democràcia i per un govern transparent tot disminuint poder polític institucional per transferir-lo a la societat, però alhora deslegitimen els partits, els i les representants polítics i en part també el sistema democràtic¹⁰⁵.

La conclusió que aporten estes darreres reflexions del sociòleg català és que el sistema polític “queda sepultat en la turbulència interminable dels informes, les filtracions, les contrafiltracions i la creació d’escàndols dels mitjans” (Castells, 2003, p.451)

Des d’aquest punt de vista, tanquem aquest bloc dedicat al marc teòric de l’escàndol polític amb aquesta reflexió sobre si la proliferació d’escàndols aporta algun element que propicie una més sòlida forma de democràcia, o si pel contrari introdueix elements distorsionadors que dificulten i distorsionen l’exercici polític en democràcia.

En tot cas, a mode de conclusió d’este marc teòric, recupere les propostes que Thomson elabora per minimitzar les possibles conseqüències dels escàndols polítics. Thomson convida

¹⁰⁵ Vegeu Manuel Castells (2003) per documentar-vos sobre una visió interessant al voltant d’este procés aplicat al sistema polític espanyol des del 1990 fins al 2000. Castells remarca:

La política de l’escàndol practicada en la dècada del 1990 contra el Partit Socialista Espanyol governant, ofereix una il·lustració interessant d’aquesta anàlisi. Després de la victòria socialista del 1989 (la tercera consecutiva), una coalició de grups d’interès entre bastidors va decidir que havia arribat el moment de posar fi al domini indiscutible dels socialistes en la vida política (...). Es van filtrar, descobrir, manipular o inventar arxius explosius, que es van publicar a la premsa.

(...)

L’actitud dels jutges espanyols, que van fer el possible per avergonyir el Partit Socialista, va tenir una importància capital en aquest procés polític (...). Durant gairebé cinc anys els escàndols polítics van passar a ser el pa de cada dia dels titulars dels mitjans de comunicació espanyols i van paraitzar, literalment, l’acció de Govern (...). Així, els socialistes van perdre les eleccions del 1996 i les del 2000. (...)

Així doncs, en definitiva, i sense tenir en compte la motivació personal o els interessos empresarials específics, els mitjans de comunicació van afirmar el seu poder de manera col·lectiva i, en aliança amb el poder judicial, es van assegurar que la classe política espanyola, també la conservadora, aprengué la lliçó de cara al futur (p447).

a la transparència per eliminar suspicàcies, a marcar pautes de conducta concretes als funcionaris públics, potenciar mecanismes d'investigació efectius, defensar el respecte a la intimitat dels mitjans de comunicació de forma compatible amb la llibertat de premsa i finalment prestar especial atenció a una anàlisi sensata i de precaució sobre allò que és publicable.

4 El marc polític i social dels escàndols polítics centrals d'anàlisi

4.1 Informació general i marc polític de l'escàndol polític de principis dels anys

90.

El cas de l'escàndol polític de 1989 vinculat als terrenys de Paterna i de les Salines de Calp representa dos acusacions de corrupció política l'any 1989 que afecten en última instància a Rafael Blasco com a màxim responsable polític i provoquen la destitució de l'aleshores conseller d'Obres Públiques. El relat d'este cas de corrupció té la particularitat d'un capgirament cronològic ens els seus fets. El seu primer pas en l'esfera mediada és la destitució del conseller per part del president de la Generalitat, Joan Lerma, i és a partir d'aquest fet quan ix a la llum pública l'escàndol en qüestió. El cas és denunciat dies abans al fiscal per la directora general d'Urbanisme, Blanca Blanquer. Aquesta posa a disposició del fiscal una denúncia per una presumpta acusació de xantatge a uns constructors de Calp per part de personal d'Obres Públiques. Dos dies després d'aquest anunci es fa públic també que existeixen unes gravacions ordenades per la fiscalia on Rafael Blasco hauria fet unes declaracions que el comprometen i se sumen a les acusacions. Dites declaracions estan vinculades a la venda d'uns terrenys a Paterna, per un preu que segons s'informa podria ser d'un terç del preu real. En concret, les acusacions se centren en el fet que Blasco pactara la infravaloració amb un conegut empresari francès anomenat Jacques Lacroix. De fet, aquest segon cas es converteix en el centre de l'escàndol polític al voltant de la figura de Rafael Blasco de finals dels 80 i principis dels 90.

Hom podria concloure erròniament que vint-i-cinc anys enrere l'estructura de partits tindria menys permeabilitat alhora de veure's obligada a reaccionar de forma contundent davant la pressió dels escàndols polítics, però una mirada retrospectiva adequada ens convida a tractar amb reserves este supòsit. A principis dels anys 90, tant el Partit Socialista Obrer Espanyol governant com el Partit Popular afrontaven situacions de tensió que els obligaven a

actuar en format de potenciadors de credibilitat davant la tensió mediada arrel dels escàndols polítics. El conegut com a cas *Guerra* va acabar diluint la carrera política del vicepresident del govern socialista Alfonso Guerra en el cas del PSOE, i el coetani a l'anterior escàndol conegut com a cas *Naseiro* va provocar un terratrèmol polític en l'estratègia d'ascens al poder de Jose María Aznar oferint com a conseqüència entre moltes altres qüestions l'aprovació d'un codi ètic en el Partit Popular l'abril de 1993 contra la corrupció política.¹⁰⁶ En definitiva, l'efervescència de la política de l'escàndol en el moment polític a l'estat espanyol és inqüestionable¹⁰⁷.

Per a dur a terme este treball és important que comencem en tot cas fent un resum del marc polític i social valencià del moment.

4.1.1 Les institucions valencianes de finals dels anys 80.

L'any 1989 governava la Generalitat Valenciana el Partit Socialista del País Valencià, en guanyar les eleccions a les Corts Valencianes celebrades l'any 1987 amb una majoria de 42 escons de 89, quan la majoria absoluta se situava en 92 diputats. La resta de grups polítics es repartien els escons de la següent manera: Alianza Popular 25, CDS 10, EUPV 6 i Unió Valenciana 6. Per tant, el PSPV requeria de l'acord amb algun altre partit per obtenir majories en les votacions a les Corts. Els socialistes havien perdut la majoria absoluta obtinguda l'any

¹⁰⁶ Veure Piqueras et Al (2011). El codi ètic preveia entre d'altres qüestions que qualsevol càrrec públic del Partit Popular abandonaria el seu càrrec (cita en idioma original): "(...) Si de la apertura de cualquier procedimiento jurisdiccional puedan derivarse indicios racionales de la comisión de un delito".

¹⁰⁷ A manera il·lustrativa recuperem l'afirmació ja apuntada en altre epígraf d'este treball de Manuel Castells (2003):

Durant gairebé cinc anys els escàndols polítics van passar a ser el pa de cada dia dels titulars dels mitjans de comunicació espanyols i van paraitzar, literalment, l'acció de Govern (...). Així, els socialistes van perdre les eleccions del 1996 i les del 2000 (p.447).

1983. Este és un element d'anàlisi que tindrem en compte a l'hora de fer el nostre treball, en el sentit de si tenen algun efecte o no els equilibris de poder a l'hora de l'aparició i desenvolupament de l'escàndol polític.

Les tres diputacions valencianes també estaven en mans del PSPV, i en especial pren especial importància en aquest assumpte el fet que el germà de Rafael Blasco fóra el president de la Diputació de València.

En línies generals i fent referència a l'estructura de poder valenciana del moment és adient citar a Giovani Sartori (1980)¹⁰⁸ per contextualitzar la situació. Seguint la classificació d'aquest autor dels models polítics situarem l'estructura política de govern valencià del moment com a pluralisme moderat. Hi destaquen dos grans partits majoritaris, el Partit Popular i el Partit Socialista del País Valencià. Amb menys incidència electoral trobàvem dos grups menors com eren Unió Valenciana i la coalició estructurada al voltant d'EUPV (Esquerra Unida del País Valencià). Durant una primera etapa compresa entre 1979 a 1991 el PSPV havia exercit com a partit quasi predominant en haver governat els principals Ajuntaments i les tres diputacions, i de 1983 a 1995 la Generalitat Valenciana. Sartori identifica com a partit predominant a aquell que és capaç de guanyar un mínim de tres eleccions consecutives per majoria absoluta tot conservant les normes del pluralisme. En les eleccions autonòmiques el PSPV va bordejar esta situació en obtenir la majoria absoluta en 1983 i 1991, però quedant-se a tres escons l'any 1987 de la mateixa on va descendir al 42% del vots i va quedar a tres diputats de dita majoria. És aquesta legislatura que s'enceta al 1987 i clou el 1991 on s'inserix el primer gran escàndol polític de Rafael Blasco analitzat, i on el PSPV es va veure obligat a recolzar-se per obtenir majoria en les diferents votacions a les Corts Valencianes o bé amb la coalició

¹⁰⁸ Citat a Piqueras et Al. (2011, pos. 206)

conformada entre EUPV i UPV (Unitat del Poble Valencià) o bé amb el CDS (Centro Democrático y Social).

4.1.2 El marc contextual en l'esfera política interna del PSPV.

L'any 1987 el PSPV va guanyar les eleccions autonòmiques, però va perdre la majoria absoluta que va aconseguir en els darrers comicis tot deixant-se 10 punts en el camí. Esta situació produeix cert tensionament en l'esfera interna del partit. Per entendre els argumentaris i fer una anàlisi del discurs adequat s'escau fer una xicoteta radiografia interna del PSPV¹⁰⁹.

La transformació interna en general en molts dels partits va ser la tònica general en els anys 80. El PSPV sorgeix de la unió de diferents corrents, i en aquest sentit l'heterogeneïtat interna hi era present.

Abans de la dècada dels 80, el PSOE no disposava de quasi presència al País Valencià. L'any 1975 es crea la Federació al País Valencià, i es duu a terme un esforç amb el punt de mira a les eleccions democràtiques per eixamplar el Partit Socialista. Al 1977, el Partit Socialista del País Valencià tenia més militància que el PSOE-PV, que sumava uns 200 militants.

No obstant això després de les primeres eleccions democràtiques del 1977, el PSPV va sofrir una escissió que el va debilitar, mentre que el PSOE va aconseguir la victòria al País Valencià. Després d'este resultat les escissions del PSPV es van fusionar amb el PSOE donant lloc al PSPV-PSOE el mes de juny de 1978.

¹⁰⁹ Partit Socialista del País Valencià-PSOE (s.f). A *Wikipedia*. Recuperat el 5 de maig de 2017 de https://ca.wikipedia.org/wiki/Partit_Socialista_del_Pa%C3%ADs_Valenci%C3%A0-PSOE

Josep Lluís Albinyana es convertiria en el president del Consell Preautonòmic, tot i que es va veure obligat a dimitir al desembre de 1979, arrel d'un acord entre el PSOE i la UCD. Fruit d'aquest acord va assolir la presidència del Consell Enric Monsonís, d'UCD. Poc després l'Estatut de Benicàssim va confirmar l'autonomia valenciana mitjançant, això sí, la via reservada en la Constitució per a les comunitats no històriques.

Amb una clara victòria, el 1983 Joan Lerma esdevindria president de la Generalitat Valenciana en les eleccions a les Corts Valencianes, càrrec que ocuparà fins l'any 1995.

En aquest marc d'efervescència i heterogeneïtat interna són constants els debats interns en el PSPV, i també els debats sobre el seu lideratge. Figures com Ciprià Ciscar o Rafael Blasco encapçalen grups interns de pressió al president Lerma i això alimenta, com veurem, les especulacions als voltants de l'escàndol polític que es revela el 28 de desembre de 1989.

4.1.2.1 El posicionament dels Blasco en l'estructura interna del PSPV.

La figura de Rafael Blasco¹¹⁰ ha estat lligada a la política valenciana durant 30 anys. Des de la seua militància al FROB fins a la seua dimissió i posterior entrada a la presó per l'etiquetat com a cas *Cooperació*.

A finals de 1980 el PSPV té una estructura consolidada a les comarques valencianes. Per a la nostra investigació ens crida especial atenció la situació a la comarca de la Ribera. És aquest punt geogràfic l'espai on té especial força política Rafael Blasco, i també el seu germà, Francisco Blasco.

¹¹⁰ En la introducció d'aquest treball trobem una densa biografia elaborada en base a articles periodístics que emmarca la trajectòria de Rafael Blasco. Ens limitem ací a introduir paràmetres generals vinculats a l'escàndol polític de 1989.

Francisco Blasco va guanyar les primeres eleccions municipals a Alzira, i posteriorment va convertir-se en secretari general del partit a la Ribera. Ell i el seu germà van teixint la seua xarxa de poder des de la comarca, i ambdós consoliden la seua posició i assoleixen els càrrecs de president de la Diputació i conseller d'Obres Públiques, respectivament, durant la legislatura 1987-1991.

Arrel del cas de l'escàndol de 1989 les tensions dels dos germans amb el PSPV són contínues. L'any 1989 Lerma destitueix Rafael Blasco i el 1992 el PSPV li planteja una moció de censura a Francisco Blasco a Alzira, conflicte que acaba amb la creació d'una nova formació política (PSICV), que guanya les eleccions de 1995 a Alzira.

Aquest mateix any, el 1995, Eduardo Zaplana va guanyar les eleccions autonòmiques i nomena Rafael Blasco subsecretari, és la tornada del polític de la Ribera al Consell, aquest cop de la mà del Partit Popular.

4.1.3 El marc social i econòmic del moment.

El context¹¹¹ on s'insereix l'escàndol polític vinculat a Blasco és de creixement econòmic, immers en el període expansiu de l'economia de 1986-1991. En aquest període la seua participació en el PIB en el conjunt de l'Estat arriba al 10,23%, un dels màxims del context contemporani a l'escàndol estudiat. Una tendència que es frena l'any 1992 i que continua descendint en l'època de contracció posterior de 1993. La taxa d'atur se situa l'any 1991 en una xifra inferior al 16%, xifra positiva comparada amb les anteriors i les posteriors i, per tant, es confirma la tendència econòmica positiva que emmarca l'escàndol polític.

¹¹¹ A partir de les dades citades a Sevilla, M. (1998).

En aquest mateix període 1986-1991 el creixement mitjà anual del PIB valencià se situa en el 4,8%, dos dècimes per damunt de les xifres d'àmbit estatal en el mateix període.

Per sectors, es tracta d'un període de canvis. La construcció és encara un sector que representa un percentatge del PIB similar a la mitjana espanyola, un fet que canviarà ràpidament a partir de 1994, quan la construcció creixerà el doble de ràpid que a nivell estatal. Del 1986 a 1991 trobem un descens constant del pes de l'agricultura en l'economia valenciana, que passarà del 5,9% l'any 1986 al 5,1% l'any 1997. A nivell estatal en el mateix període passa del 6,1% al 6,4%. El percentil industrial és major que a la resta de l'Estat espanyol.

Respecte el PIB per càpita, el context en el qual s'emmarca el cas Blasco és clarament expansiu, i no és fins l'any 1992 i 1993 quan els efectes negatius es deixen notar amb força. L'any 1987 el PIB per càpita valencià se situa en un índex del 106,09% respecte la mitjana d'Espanya, mentre que l'any 1996 se situa en un 99,08%. L'estancament del creixement a partir de 1991 unit a un creixement sostingut de la població expliquen este fenomen. Respecte a la renda per càpita a nivell europeu l'any 1991 es recull el màxim nivell de la sèrie històrica amb un índex del 78,8%, que contrasten amb el 75,5% del 1997.

La població ocupada valenciana creix en el període 1986-1997 un 4,5% més que la mitjana estatal. De fet, fins i tot en el període de crisi de 1992 i 1993 la destrucció de treball és inferior al territori valencià que a la resta de l'Estat (5,3% front el 7%). L'any 1986 la taxa de desocupació és un 1.5% inferior a la mitjana estatal, el 1994 s'igualava i després torna a estar per sota de dita mitjana.

4.2 Marc polític i social de l'escàndol del 2010

4.2.1 Informació general i marc polític de l'escàndol de 2010

Aquest cas, etiquetat com a cas *Cooperació* o cas *Blasco*, ocorre al País Valencià entre els anys 2008 i 2010 i esclata el 8 d'octubre d'aquest darrer any, durant la presidència de la Generalitat de Francisco Camps. El partit Popular revalida l'any 2011 la majoria absoluta en un context de profunda crisi econòmica i de l'aparició de multitud d'escàndols i processos judicials de corrupció política que afecten el dirigents d'aquest partit.

De fet, en la fase inicial del cas que afecta a la Conselleria de Solidaritat el president de la Generalitat dimiteix per la seua imputació en el conegut cas derivat dels regals a càrrecs públics del mediatitzat com a cas *Gürtel*. Després d'una primera fase on sembla que dits escàndols no tenen cap efecte polític observem com la situació social, política i econòmica deriva en una situació d'alta tensió interna i pública cap al Partit Popular que condiciona el desenvolupament de l'escàndol mediatitzat analitzat. A finals de 2011 té lloc la pèrdua del poder del Partit Socialista al govern de l'Estat, després de quasi 8 anys de govern de Jose Luis Rodríguez Zapatero. Aquest fet, com veurem en l'anàlisi, determina la mediatització i els efectes del conegut com cas *Cooperació*.

L'escàndol al voltant de les ajudes de cooperació s'insereix en una etapa de profund domini de les institucions del Partit Popular que s'enceta l'any 1995 i s'allargarà fins l'any 2015. De la mateixa manera que ens hem referit a Sartori (1980) per etiquetar el model de control polític contextual en l'escàndol polític destapat el 1989, ara seguim el mateix esquema i en base a este autor catalogarem l'any 2010 com el moment de màxim auge d'un "patronasme de partit"¹¹² instaurat pel Partit Popular. Seguint a Sartori, la fase política que s'enceta l'any 1995 esdevindria en un model polític no competitiu, perquè tot i que es conserva dins d'un

¹¹² L'ús de Sartori per definir l'estructura de domini polític del Partit Popular és pròpia d'Alaminos *et Al.* (2011) així com l'etiquetatge del moment com a "patronasme polític".

context democràtic i amb cert pluralisme no es duu a terme en un marc de normes justes i igualitàries (Piqueras et Al., 2011, pos. 206).

Així l'any 1995 el Partit Popular guanyaria les eleccions amb el 43% dels vots i s'alçaria amb el poder després del conegut com a “pacte del *pollo*”¹¹³ entre Eduardo Zaplana i González Lizondo. Al 1999 el Partit Popular va aconseguir la majoria absoluta amb el 48,6% dels sufragis que es va repetir l'any 2003 amb el 48% dels vots i va ser ampliada l'any 2007 amb el 53% dels vots, amb una diferència de vots respecte del PSPV en augment i que arribaria a 18 punts percentuals. D'esta forma, el PSPV va passar del 53% dels vots l'any 1983 a una xifra sota mínims del 34% en les properes legislatures a partir del 1995.

Esta situació ha de ser imputable com no pot ser d'altra manera a la manca de mecanismes de connexió amb la societat de l'oposició però és important remarcar que la diferència es construeix essencialment per la capacitat del Partit Popular de “revestir-se dels atributs d'un partit hegemònic que conservant les normes democràtiques impossibilita de facto la competència en igualtat de condicions” (Piqueras et Al., 2011, pos. 219)¹¹⁴. Esta situació, expliquen els autors, implica que “les regles del sistema competitiu han sigut alterades per una part, el que implica el perill que la democràcia quede alterada per qui ocupa el poder”.

L'estudi de Piqueras *et Al.* (2011) citat té importància per la radiografia de poder que emmarca els escàndols mediatitzats que ací s'analitzaran, si més no aquest estudi reflecteix

¹¹³ Es tracta del pacte entre Partit Popular i Unió Valenciana que va rebre este nom per haver-se signat en el despatx de Federico Félix, aleshores president de l'Associació Valenciana d'Empresaris (AVE) i propietari d'una important empresa de venda de carn de pollastre. L'aleshores president d'AVE va ser un dels principals impulsors del pacte. Veure: Ortiz, P. (8-8-2010). Pacto del pollo? “Hicimos lo que había que hacer: presionar a Zaplana y a Lizondo para que los dos partidos conservadores alcanzaran un acuerdo”. *Las Provincias*. Recuperat de <https://www.lasprovincias.es/v/20100808/comunitat/pacto-pollo-hicimos-habia-20100808.html>

¹¹⁴ Els autors van més enllà i especifiquen (cita en idioma original): “Para ello resultó esencial organizar el secuestro de la democracia creando una trama delictiva destinada a recaudar ingentes sumas de dinero para el partido a cambio de concesiones públicas y a la vez utilizar recursos públicos para generar una clientela amplia i fiel mediante métodos que se inscriben en variantes modernas de patronazgo de partido. La diferencia con lo que podemos advertir en otras regiones de caciquismo tradicional y en otros países de nuestro entorno es que la estructura corrupta clientelar tiende a constituirse en sistema”.

com tot i els successius escàndols de corrupció política presents en el moment de la seua redacció no existeix una traducció en una davallada electoral del partit al poder. En aquest sentit la present Tesi Doctoral reprèn l'estudi en aquest moment polític històric, el moment en el qual a partir de l'any 2011 sí que es produeix un cert desgast electoral.

Sobre la mateixa radiografia del mapa polític del moment resulta decisiu reflexionar sobre les motivacions electorals de la societat valenciana. Resultarà important per abordar precisament la qüestió de la percepció sobre la gestió política i els escàndols de corrupció per part de la ciutadania. Observarem en l'estudi i a través també de la literatura (Alaminos *et Al.*, 2011) que el Partit Popular centra el seu reclam principal en els elements sentimentals vinculats a la identitat. Aquest fet es combina amb la creació permanent d'un "nosaltres" i un "ells" que per context polític se sol situar en estos anys respecte del govern de l'Estat presidit des de l'any 2004 per Jose Luis Rodríguez Zapatero. D'aquesta forma sembla que el Partit Popular té com un dels seus principals èxits situar-se com el baluard dels defensors dels valencians i valencianes, identificar els seus marcs amb la valenciania. Resulta especialment significatiu en les dades¹¹⁵ del mateix any de mediació de l'escàndol polític conegut com cas *Cooperació* segons les quals la majoria de la ciutadania valenciana fa responsable al Govern central de la gestió quasi estructural de tot, fins i tot de les àrees competencials de la Generalitat. Ni en una sola de les àrees enquestades (vivenda, educació, seguretat ciutadana, atur, medi ambient, infraestructures, sanitat, economia i immigració) la ciutadania valenciana entén, en la majoria dels casos per molt, que la Generalitat Valenciana té una responsabilitat especial en la seua gestió. D'esta forma al govern valencià del Partit Popular se l'avalua per elements vinculats al sentiment i la identitat, mentre que tot i estar a l'oposició en les Corts Valencianes el PSPV

¹¹⁵ CIS. (2010). Barómetro Autonómico II. Comunidad Valenciana (2829). Recuperat de http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2820_2839/2829/Es2829CVal.pdf

observa un desgast a manera de govern. Així, per exemple, després de les eleccions de 2007¹¹⁶, el Partit Popular és pel 45,2% dels enquestats¹¹⁷ el partit que millor defensa els interessos dels valencians i valencianes, per només el 16.3% de Compromís i el 15% del PSPV. En el present estudi tindrem l'oportunitat de confrontar evidències empíriques en un moment en què es produeix un canvi de govern de l'Estat en favor del Partit Popular, a partir del mes de novembre de l'any 2011, en ple epicentre de l'escàndol polític analitzat i només dos mesos abans de les primeres detencions ordenades per la jutge.

Si la identificació entre un “ells” i un “nosaltres” havia resultat clau en el relat del Partit Popular de Francisco Camps des de l'any 2004, altre element a tenir en compte és l'apel·lació a un partit que s'allunyarà d'allò “ polític” per mostrar-se com una opció pragmàtica centrada en l'eficàcia gestora allunyada de *fonamentalismes* polítics. D'alguna manera el Partit Popular semblava defugir del seu relat de partit en la clivella de la dreta amb uns lligams històrics reconeixibles amb el franquisme i es convertia en un partit pragmàtic que situava la Comunitat Valenciana “en el mapa” front la marginació i atacs d'ells” (Alaminos et Al., 2011). Des d'aquest punt de vista s'entenen les dotzenes de macroprojectes que apel·len al sentiment d'autoestima col·lectiva, el discurs ideològic es transmuta pel de “bons” i “mals” valencians i valencianes fins al 2004 amb els discurs anticalanista únicament i posteriorment sumant-hi el govern de Jose Luis Rodríguez Zapatero.

Retornant a l'assumpte origen de l'escàndol polític en qüestió i que s'enceta l'any 2010, s'acusa a Rafael Blasco com a conseller de Solidaritat i Ciutadania d'haver desviat sis milions d'euros dels fons que el Govern Valencià dedicava a la cooperació amb els països en vies de

¹¹⁶ CIS (2007). Postelectoral elecciones autonómicas 2007 (2714). Recuperat de http://www.cis.es/cis/export/sites/default/-Archivos/Marginales/2700_2719/2714/Es2714mar_A.pdf

¹¹⁷ Quatre anys abans, després de les eleccions de l'any 2003, esta xifra se situava molt per davall, en el 28,8%. CIS. (2003). Postelectoral elecciones autonómicas 2003 (2519). Recuperat de http://www.cis.es/cis/openm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=3130

desenvolupament i que mai van arribar al seu destí. A l'octubre de 2010 arriben les primeres denúncies a la fiscalia per part del PSPV i Compromís. El primer document dut a fiscalia denuncia que la Conselleria de Solidaritat i Ciutadania havia adjudicat a l'associació Cyes 1,66 milions d'euros per a realitzar treballs de cooperació a Nicaragua, dels quals només hi van arribar 43.000 euros. S'acusa a Cyes d'haver usat la resta per a comprar dos entresols i dos garatges a València. Com a intermediària de l'operació trobem a la Fundación Solidària Entre Pueblos, que més tard passarà a anomenar-se Hemisferio. Al seu capdavant se situa l'empresari Augusto César Tauroni, el qual fa de fil conductor entre les ONG i el propi Rafael Blasco. Tauroni i altres empresaris facturaven gran part del valor de les subvencions per feines inexistents.

Una segona denúncia centra la seua exposició en este paper d'intermediació de la Fundació Hemisferio, en el fet que la majoria de les subvencions atorgades no arriben al seu destí i que un conjunt d'empreses vinculades als directius d'esta fundació facturem la majoria de contractes amb sobrecost o amb treballs inexistents. Les primeres detencions es duen a terme el 26 de febrer de 2012 i s'apunta com a màxim responsable de les desviacions d'ambdues ONGs al cap del departament que concedia les ajudes, Augusto César Tauroni. A l'estiu de 2012 Blasco és imputat i finalment serà condemnat l'any 2014, i actualment s'està duent a terme el judici de la segona part del cas, i més recentment se li ha atorgat un règim de semilibertat. Quan esclata l'escàndol, Blasco és portaveu del grup parlamentari a les Corts.

4.2.2 El marc social i econòmic del moment.

El cas salta a l'esfera mediada a finals de l'any 2010, amb les denúncies a la fiscalia de PSPV i Compromís. L'Estat espanyol i el País Valencià es troben en un context d'una profunda crisi econòmica nascut arrel de la crisi financera mundial i que va tenir la seua particularitat

europea posterior amb la crisi del deute sobirà. A l'Estat espanyol la crisi té els seu principal focus en l'àmbit financer, model productiu i augment de l'atur amb xifres prolongades superiors al 20%.

Al febrer de 2009¹¹⁸, la recessió a l'Estat espanyol i la davallada dràstica de la renda per càpita ja eren una realitat oficial¹¹⁹. La crisi immobiliària va afectar de ple a Espanya amb una descens d'una quarta part de les seues vendes entre 2007 i 2008. Mesos abans l'atur havia assolit xifres mínimes per sota del 8%, però en tres anys se situaria en una xifra propera al 23%.¹²⁰

Paral·lelament l'octubre de 2011 Moody's descenia d'A1 a AA2 la valoració de l'Estat, després que de l'any 2007 al 2010 pràcticament es duplicarà el deute públic i la prima de risc escalara vertiginosament posicions per sobre dels 500 punts.

A les portes de l'estiu de 2012, i davant el greu deteriorament del sistema financer, el Fons Monetari Internacional va anunciar un rescat d'uns 100.000 milions d'euros als bancs. Aquest fet es va traduir amb l'exigència de dràstiques mesures econòmiques de reducció de deute públic i augment del pes impositiu.

La crisi i les decisions polítiques també van tenir una vessant de contestació social. Se'n podrien remarcar moltes, des de les vagues generals del 2010 i 2012, al naixement d'un moviment social de ressò internacional conegut com el Moviment 15M. El 15 de maig de 2011,

¹¹⁸ Crisis financera espanyola. (s.f.). A *Wikipedia*. Recuperat el 10 de juny de 2017 de https://ca.wikipedia.org/wiki/Crisi_financera_espanyola

¹¹⁹ Redacció (21-06-2012). La renda per càpita cau per sota la mitjana de la UE per primer cop en 10 anys. El Punt Avui. Recuperat de <http://www.elpuntavui.cat/article/4-economia/18-economia/552486-la-renda-per-capita-cau-per-sota-de-la-mitjana-de-la-ue-per-primer-cop-en-10-anys.html>

¹²⁰ Bolaños, A. (29 d'abril de 2011). El paro alcanza un nuevo máximo con 4,9 millones de personas. El País. Recuperat de https://elpais.com/economia/2011/04/29/actualidad/1304062373_850215.html

es convoquen mobilitzacions a 58 ciutats de l'Estat espanyol en un moviment que qüestiona la legitimitat estructural del sistema polític i de partits.

4.2.1.1 Les particularitats socials i econòmiques valencianes

El País Valencià és un dels territoris més afectats per la crisi econòmica (Bandrés, 2013). Des de l'any 2008 al 2013 la caiguda del PIB és del 9%. Un dels elements més alarmants de les xifres econòmiques ha estat la destrucció de llocs de treball que ha sigut del 21%, i la taxa d'atur de població activa es va triplicar, passant del 7.8% al juny de 2008% al 29%. La desocupació en el sector de joves va arribar al 60%. Abans de 2008, els valencians se situaven en el lloc 7 en l'índex de desenvolupament humà que té en compte els valors de serveis sanitaris, educatius, entre d'altres indicadors de benestar; i al 2013 aquest índex baixa fins al número 13. L'Índex de pobresa econòmica (pobresa material més exclusió social) se situa 15 punts per damunt de la mitjana. Si a tot l'Estat espanyol les llars amb pobresa han augmentat un 2%, en el territori valencià l'augment ha sigut del 8%. Segons l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques un 28% de la població valenciana presentava a finals de 2013 risc de pobresa o exclusió social.

Dit informe publicat per FUNCAS informa que gran part d'este major deteriorament el té el pes que va arribar a ocupar el sector immobiliari valencià, fins al 22,2% del PIB.

Fent una retrospectiva des de l'inici del govern del Partit Popular a la Generalitat Valenciana (Piqueras et Al., 2011) es conclou una tendència contraliberal pel que fa l'augment de les despesa pública en línies concretes sovint no vinculades al serveis públics bàsics. Al 1995 el deute valencià estava situat en la mitjana espanyola del 6,4% del PIB; al 2005 aquesta xifra doblava la mitjana i ascendia a l'11,6% del PIB; mentre que l'any de revelació de

l'escàndol polític analitzat el 2010 la xifra de deute era la major de totes les comunitats autònomes en relació al PIB, el 16%, segons el Banc d'Espanya 16.280 milions d'euros. El mateix any, el 2010, el deute de les empreses públiques era de 2.500 milions d'euros mentre que el deute públic consolidat total superava el 170% dels ingressos corrents de l'any.

També des de 1995 la renda per càpita valenciana descendeix fins arribar al 96,5% de la mitjana estatal l'any 2000, en el 91,6% en el 2006 i en el 88,6% en el 2010¹²¹. Segons els mateixos economistes (Gil, Llorca i Picazo, 2006) l'economia valenciana s'ha anat transformant. Al 1975 la població industrial era d'una de cada tres persones mentre que al 2005 esta xifra baixa al 21% i al 2009 al 16%. L'agricultura passa del 18% al 1975 al 3% al 2009. En el mateix període de temps el sector de la construcció s'ha multiplicat per quatre, mentre que el sector serveis creix fins al 70% al 2009¹²².

El País Valencià presentava en l'estructura del seu creixement econòmic de principis del s.XXI un alt índex de vulnerabilitat¹²³, dependent d'un alt nivell d'inversió de capital públic i això implica una alta influència política a qui decideix dita inversió pública i un nivell potencial de clientelisme molt elevat (Alaminos *et Al.* 2011).

4.2.3 Democràcia, política mediàtica i poder polític en els governs del Partit Popular (1995-2010).

S'ha destacat ací com diferents autors (Alaminos *et Al.*, 2011) han senyalat la tendència dels governs del Partit Popular al "patronasme polític" o clientelisme. Però abastir com es

¹²¹ Alaminos *et Al.* (2011) citen a Gil, Llorca i Picazo (2006) per enumerar i valorar estes xifres.

¹²² Instituto Nacional de Estadística (INE). Enquesta de població activa 2009.

¹²³ Vegeu Alaminos *et Al.* (2011). Els autors recopilen dades per concloure que entre les principals característiques trobem altes xifres d'economia submergida, escassa incorporació tecnològica i forta dependència del comportament d'altres sectors econòmics.

tradueix esta tendència en l'àmbit mediàtic esdevé cabdal en este resum contextual del principal escàndol polític mediat analitzat.

El Partit Popular ha sigut tendent a apel·lar directament a la ciutadania a través dels mitjans de comunicació. Este fet comporta un tret diferencial també dels populismes amb líders forts que apel·len al poble (Arditi, 2004)¹²⁴, i alhora representa una temptació de substituir la idea dels mitjans de comunicació com a quart poder i la seua funció vigilant per uns mitjans de comunicació aliats del poder i coopartíceps d'una visió monopòlica del relat polític mediat (Frei i Rovira, 2008).¹²⁵

Per a aquest propòsit, Eduardo Zaplana primer i Francisco Camps després han centrat la seua estratègia en primer lloc en la simplicitat simbòlica sobretot a través de la creació d'enemics comuns; potenciació de les línies de fractura horitzontals tal com la identitat en detriment de les horitzontals construïnt-se per ells mateixos un fals perfil no-polític; i finalment cerca de les emocions per sobre de les argumentacions (Alaminos *et Al.*, 2011).

Per a materialitzar este propòsit al 1995 Eduardo Zaplana es troba un context mediàtic poc propici (Laguna, 2000). Hi ha una balança positiva de la premsa no afí al Partit Popular d'Eduardo Zaplana a nivell provincial, amb *Levante-EMV* superant ja pràcticament a *Las Provincias* el 1995 a València¹²⁶, amb el diari *Información* multiplicant per cinc a *La Verdad* a Alacant i a Castelló amb l'omnipresència de *Mediterráneo*. En l'àmbit de diaris estatals, *El País* és el líder indiscutible de la situació de la premsa diària. L'àmbit radiofònic no era ni molt

¹²⁴ Citat per Alaminos *et Al.* (2011, pos. 1938)

¹²⁵ Citat per Alaminos *et Al.* (2011, pos. 1938)

¹²⁶ El 1995 és el moment en què el diari del Grupo Moll atrapa a *Las Provincias* en tirada després d'una extensa trajectòria al capdavant del diari regionalista. El 1995 *Las Provincias* tenia una tirada de 53.700 exemplars diaris, mentre que *Levante-EMV* es disparava ja amb 51.300, una tendència que va continuar fins a situar a aquest darrer diari com a líder de tirada fins a l'actualitat.

menys més adient per al PPCV, la cadena Ser, també del grup Prisa, poesia 43 emissores i era líder indiscutible d'audiència.

D'esta forma el Partit Popular des d'inicis del seu mandat arriba prompte a la conclusió que els seu projecte polític necessitava d'un impuls determinant del context mediàtic¹²⁷. L'any 1996 Zaplana situarà al capdavant de la televisió autonòmica Canal 9 a la persona que estarà en l'epicentre de la seua estratègia mediàtica, company d'escola i amic personal, Jesús Sánchez Carrascosa (Sierra, 2000). Altre dels noms clau en la transformació inicial del mapa mediàtic valencià fou Genoveva Reig, periodista de la Cadena Ser incorporada per Zaplana com a cap de protocol a l'Ajuntament de Benidorm primer, com a Diputada a les Corts al 1995 i com a directora general de Mitjans de Comunicació de la conselleria de Presidència a partir de 1996 i posteriorment directora de Canal 9 al 1998 en substitució del propi Carrascosa. La transformació mediàtica a partir de 1995 ha sigut descrita per Gamir (2005) com:

Les variacions que va sofrir el ponorama comunicatiu de la Comunitat Valenciana durant els set anys de mandat en els quals Eduardo Zaplana va ostentar la presidència de la Generalitat evidencien la influència que pot exercir el poder polític en la conformació i transformació de l'estructura mediàtica d'una societat. No obstant això, la política comunicativa duta a terme pel Partit Popular al front del govern autonòmic no hauria sigut possible sense la existència de l'ambigu i flexible marc legal creat anys enrere pel Partit Socialista (p.18).

En aquest sentit s'enceta d'un costat una transformació del grup RTVV que banalitzava el seus continguts cap a l'espectacularització i la desideolització o en tot cas la promoció

¹²⁷ En este punt per una descripció més extensa vegeu Alaminos *et Al.* (2011), Gamir (2005), Laguna (2000), Martínez Gallego (2000), Sierra (2000), Xambó (2001), Sebastià (1996), Vidal (2000), Bayarri (1996) o López Garcia (2010).

exclusiva de l'acció de Govern (Gamir, 2000), alhora que enceta un procés de recomposició¹²⁸ pel que fa a la contractació de periodistes pels informatius com a la contractació externa privada de programació que consolidava una xarxa d'estructures d'empreses privades estretament vinculades entre elles i connectades al Partit Popular, que s'engreixaven amb sobre costos finançats per l'ens públic autonòmic¹²⁹. El resultat, explica Gamir (2000, p.19) va ser “una programació de cada vegada menys qualitat, sobretot, un ens públic sotmès als desigues del poder”.

En l'àmbit de la radio i premsa privada és destaca l'estratègia d'intentar promocionar i consolidar un gran grup mediàtic vinculat política i econòmicament al poder polític, i confeccionat en base a suports privats connectats clientelament al poder públic establert pel Partit Popular. Essencialment ens referim al grup Tabarka Media i al Grupo de Comunicación Arco Mediterraneo.¹³⁰ Estos grups, que estaven intervenculats, es trobaven en el centre de tots els intents del Partit Popular d'Eduardo Zaplana pel control de l'espai mediàtic valencià a través del sobre finançament publicitari, política de concessions radiofòniques¹³¹ i fins i tot

¹²⁸ Blay (2000, p.453) explica el procés de contractació de 54 periodistes nous per als informatius alguns d'ells recent llicenciats procedents del CEU i altres provinents de la redacció de *Las Provincias*.

¹²⁹ És especialment significativa la lectura del compendi de vincles que donaven vida a esta xarxa decriu a Alaminos *et Al.* (2011).

¹³⁰ Entre les moltes operacions intentades remarcuem l'intent de crear un contrapés al diari *Información* en la província d'Alacant a través d'este grup mediàtic, diari que va rebre el nom de *La Prensa de la Provincia de Alicante* dirigida per Enrique de Diego. El diari no va assolir les expectatives i va haver de rebre un rescat públic el 1998 sota el paraigua de l'Institut Valencià de Finances de 90 milions de pessetes que no van evitar la seua fallida l'any 2000. També és remarcable l'intent de monopolitzar el diari gratuït de València *Minidiario* l'any 2002 a través de Bouygues (que mitjançant l'empresa Saur era accionista majoritari de Aguas de Valencia), empresa que intentava ser concessionària a la ciutat de València del servei d'aigua pendent de renovació de concessió l'any 2001. Com ja hem apuntat en una nota anterior, els diaris del grup Correos havien quedat al marge dels privilegis mediàtics d'Eduardo Zaplana, i sembla que per aquest motiu es van dedicar a indagar al respecte periòdics com l'*ABC*, que va fer públic el 16 de desembre de 2002 informes de Bouygues que deien literalment: “El presidente de la Comunidad Valenciana desea favorecer la emergencia de un grupo de medios de comunicación integrados por activos existentes de TV, prensa i radio”. Es tractava segons remarquen Alaminos *et Al.*(2011) de mitjans participats per Tabarka Media, i s'inclouia l'operació de *Minidiario*. Finalment Aguas de Valencia va avalar accions financeres de Tabarka Media i es va renovar la concessió per a aquesta empresa durant 50 anys més a la ciutat de València, fet que va provocar la crítica i l'eixida de diversos consellers del consell d'administració de l'empresa que van denunciar pressions polítiques al respecte.

¹³¹ Especialment els processos de concessions radiofòniques a Medipress S.A, vinculada a Tabarka Media i Arco Mediterraneo, l'any 1998 amb quatre emissores concedides tot i que l'empresa va ser fundada el 2 de setembre de 1998, un mes i mig després de convocar-se el concurs de concessions radiofòniques FM (veure Alaminos *et Al.*, 2011).

complicitat de les entitats financeres com la Caja de Ahorros del Mediterraneo (CAM)¹³². Estos grups ahora establien connexions amb grups mediàtics estatals, com va ser el cas de la Telefónica de Juan Villalonga, amic personal de Jose María Aznar i del popi Eduardo Zaplana i que a través d'Onda Cero va ser l'emissora que més va créixer en la Comunitat Valenciana durant esta època amb 24 emissores¹³³, just per davant de La Cope que va passar a posseir-ne

13. La idea de crear grups independents o autòctons va quedar desterrada.

L'obra va quedar inconclusa perquè Eduardo Zaplana va ser nomenat ministre de Treball al juliol de 2002. Era el moment del relleu de Francisco Camps, que no va fer més que aprofundir en l'estratègia general, però això sí variant els actors fidels a Zaplana per nous actors fidels a ell mateix, amb l'afegit que a la província d'Alacant, Jose Joaquín Ripoll sí que va seguir intentant mantenir l'herència mediàtica del fins ara president de la Generalitat.

Per tant, la consolidació de Francisco Camps al capdavant de la Generalitat Valenciana a partir de les eleccions de l'any 2003 no va produir cap canvi de fons en aquest panorama contextual en tot cas sí ens els actors donada la pretensió ràpidament explicitada d'aquest en produir el seu propi escenari mediàtic propici.

D'esta forma l'ofensiva de control mediàtic va venir molt destacadament a través de l'atorgament de llicències de la TDT l'any 2005,¹³⁴ en concret de dos canals autonòmics i 42 canals locals de 14 demarcacions. Les llicències autonòmics van atorgar-se a *Las Provincias* TV i Televisió Popular del Mediterráneo S.A.

¹³² El president de la comissió de control de la CAM (responsable de la fiscalització de préstecs de l'entitat financera) era Antonio Alcalá de Vargas Machuca, que allora era accionista dels grups Tabarka Media i Arco Mediterráneo; i que a més era un càrrec discrecional proposat pel Partit Popular. Entre l'any 2000 i 2003 l'entitat financera havia atorgat crèdits a estos dos grans grups mediàtics i a altres vinculats com eren Canal 37 Televisión de Alicante S.L, Onda Mariola, Televisión Vega Baja, Visión Castellón i Mediapress Valencia, entre d'altres.

¹³³ Per exemple, Medipress S.L a través dels seus canals emitia Europa FM que alimentava la programació d'Onda Cero, propietat de Telefónica S.L des de 1999.

¹³⁴ El conseller responsable fou Esteban González Pons.

Las Provincias és propietat del grup Vocento i, de fet, ens permet afirmar els majors llaços que unien les polítiques mediàtiques de Francisco Camps amb este grup respecte del seu antecessor, Eduardo Zaplana¹³⁵, fet que se suma a les motivacions per haver elegit el diari insigne d'este grup en territori valencià per a l'anàlisi de l'escàndol polític vinculat al Partit Popular i Rafael Blasco l'any 2010 com ja hem destacat en l'apartat de justificació de tria de mitjans.

D'alta banda Televisió Popular del Mediterráneo S.A. pertany a la Conferència Episcopal, es coneix amb la marca de Popular TV i és la imatge televisiva de la cadena radiofònica COPE.

En l'àmbit de les concessions locals de TDT la balança es va decantar sobre quatre grups: Homo Virtaulis S.A¹³⁶, UNEDISA-EL Mundo¹³⁷, Livertad Digital S.A¹³⁸., i Mediamed Comunicación Digital. Aquest darrer grup va obtenir representació en 13 de les 14 demarcacions a concurs i estava format per diverses empreses vinculades a càrrecs del Partit Popular (Alaminos *et Al.*, 2011). Les conegudes tensions entre persones afins al nou líder del Partit Popular i l'anterior es van veure traduïdes amb l'arraconament en la concessió TDT del grup Tabarka Media a la província d'Alacant sota el paraigua de Canal 37. El que va dirigir les concessions radiofòniques com a conseller responsable l'any 1998, Jose Joaquín Ripoll, mantenia ara sota mínims al grup que més es va beneficiar aleshores. “Mediamed¹³⁹ es la nova Tabarka” conclou Alaminos *et Al.* (2011).

¹³⁵ Només com a apunt sobta com en poc de temps desapareixen les friccions entre el Partit Popular i el grup Vocento. Només dos anys abans d'estes concurs l'aleshores portaveu del Partit Popular Alejandro Font de Mora va acusar als diaris *Las Provincias* i *Levante* de ser grups de fora, un català i l'altre basc. Trobareu esta informació a Alaminos *et Al.* (2011, pos. 2187).

¹³⁶ Intereconomia és la traducció televisiva d'este grup que va obtenir llicències a Sagunt, Alcoi, Elda i Oriola-Torrevella. És propietat de Julio Ariza Irigoyen, antic diputat del Partit Popular al parlament de Catalunya.

¹³⁷ Amb la cadena Veo 7

¹³⁸ Lligada al periodista Jiménez Losantos, i que va obtenir concessions a Elx, Torrent, Sagunt i Alzira.

¹³⁹ Javier García del Moral és la persona que estava al capdavant de l'empresa, sustentada per diversos accionistes i que no era de caràcter autònomic (en la seua gestió apareixia el despatx d'advocats Eius, on treballava el germà de la cap de gabinet de Francisco Camps, Jose María Michavila; eren accionistes coneguts

Tot això es complementava amb la política de despesa publicitària i amb accions com les inversions en premsa per repartir exemplars als centres educatius.

Si observem la política de concessions tant radiofòniques com especialment de TDT que emmarquen el context previ actual cercarem en els suports informatius i d'entreteniment¹⁴⁰ diverses característiques especialment pronunciades del que Castells (2009) denomina política escàndol, i aquest context comunicatiu forma part del marc essencial en el qual es desenvolupa l'acció política immediatament prèvia al principal escàndol analitzat.

Pel que fa al context de la televisió pública autonòmica d'esta segona etapa del Partit Popular que arranca l'any 2002, el grup RTVV té aquest mateix any un deute de 45.000 milions de pessetes, fruit en gran part d'una política d'externalització de serveis que arriba ja al 73% de la programació. En el centre d'esta externalització de serveis duta a terme fins l'any 2002 novament es troben vincles amb els grups, periodistes i empresaris lligats a l'activitat mediàtica de Tabarka Medios o de canals com Intereconomia, Libertad Digital o Valencia Te Ve.

A partir de l'any 2002 el model de la televisió autonòmica aprofundeix com a mitjà transmissors dels enquadraments principals de l'estratègia política del Partit Popular (Verdú,

empresaris vinculats al Partit Popular com Jose Luis Ulibari, Martín Beaumont, Andres Selma, Perfecto Palacio, Ángel Raga o Alfonso Bullón, entre d'altres. Algunes d'estes empreses apareixen després amb importants concessions d'obra pública. Veure Alaminos *et Al.* (2011).

¹⁴⁰ Veure la descripció d'estos suports que elaboren Alaminos *et Al.* (2011) segons la qual es caracteritzen per: oposició als principis bàsics de qualitat informativa, cadenes amb periodistes afavorits o deutors del Partit Popular i finalment són cadenes de discurs i d'acció.

2008)¹⁴¹, ahora que augmentarà el seu dèficit fins els 1287,5 milions d'euros¹⁴². Al 2010 la seua quota de pantalla era d'un 7,9%¹⁴³ (Alaminos *et Al*, 2011).

En definitiva, el context mediàtic ens interessa perquè ens ajudarà a entendre més sobre la situació en què s'emmarca la realitat mediada de l'escàndol vinculat a les ajudes de cooperació, així com el relat tant de mitjans com d'actors polítics. El context, en resum, ve marcat per un mapa mediàtic sota una estratègia accentuada del govern valencià del moment per monopolitzar-lo.

¹⁴¹ El treball de Verdú (2008) se centra en les qüestions hidrogràfiques i urbanístiques però serveix com a paradigma d'allò que s'ha afirmat en estes línies.

¹⁴² Simón, F. (31-12-2011). RTVV dobló su plantilla y mutiplicó la deuda por 40 con la gestión del PP. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/diario/2011/01/31/cvalenciana/1296505078_850215.html

5 Estudi Empíric: El primer escàndol polític de Rafael Blasco: el “cas Blasco” o “cas Paterna”

5.1 Les fases de l’escàndol polític de 1989 vinculat a Rafael Blasco.

En el marc de la metodologia investigadora ens decantem per analitzar el primer escàndol polític vinculat a Rafael Blasco a partir de la definició de fases que ens aporta Thomson (2001). Des d’aquest punt de vista inserirem les notícies aparegudes en la premsa escrita en les diferents fases per així completar l’estudi cronològic dels fets i l’anàlisi de discurs i enquadraments.

El desenvolupament temporal de l’escàndol ve condicionat pel ritme d’organitzacions mediàtiques i altres institucions. Generalment és una tònica que l’escàndol o s’acaba mitjançant una confessió, una dimissió o un judici o bé es diluït en el temps i perd interès. En aquest procés¹⁴⁴, segons Thomson, es repeteixen quatre fases:

1 Revelació: no comença amb l’acte en si, sinó més bé amb la revelació d’un element que roman ocult

3 Resposta: del subjecte afectat per l’escàndol, i a partir d’aquest moment poden haver desmentits amb el risc de transgressions de segon ordre, amenaces de querella, de noves revelacions...

4 Culminació o desenllaç: el punt crític de l’escàndol, condueix a una admissió de la culpabilitat, a una dimissió o a un procés penal. També es pot donar la pèrdua d’interès per l’escàndol. En aquest marc, és oportú citar a Dyan i Katz (1995) que parlen de

¹⁴⁴ Veure l’apartat del marc teòric en este estudi vinculat al desglossament del concepte d’escàndol polític per a una dissertació més detallada.

“l’esdeveniment mediàtic”. Es tracta d’una fase final amb espectacularitat, amb la solemnitat per exemple d’un judici retransmès.

5 Conseqüències: pertanyen a aquest camp les reflexions posteriors una vegada l’escàndol ha passat.

Aquesta estructura ens porta a parlar de la narrativitat de l’escàndol, com bé recorda Elizabeth Bird (1997) que a més remarca que els escàndols polítics són realitats que es configuren a mesura que transcorren, moltes vegades de manera incontrolable.

Lawrence Sherman (1978) també fa una tasca de sintetitzar les fases de l’escàndol polític en el seu estudi d’àmbit policíac, com bé hem destacat en l’apartat de marc teòric. Parla de revelació, publicació, defensa, dramatització, processament i estigmatització.

5.2 La definició del cas Blasco com a escàndol polític

Seguint el paràmetres teòrics observem com el que la majoria de mitjans de comunicació designen com cas *Blasco* s’adapta al que coneixem com escàndol polític. Efectivament observem com es produïxen unes accions o esdeveniments – el procés de venta de terrenys del polígon sud a Paterna- que són posats des del 27 de desembre en coneixement de tercers i que resulten suficientment seriosos –provoquen la destitució del conseller i una denúncia al jutjat així com la negociació dels fets situant-nos en la “zona negra” descrita per Jimenéz (1995)- per a provocar una resposta pública.

Efectivament, tots els supòsits que els principals autors proposen que es complisquen com a condició per esdevenir escàndol estan presents. La transgressió de normes, valors o codis morals; el fet que les accions siguin ocultes però finalment es fan públiques (27 de desembre); la desaprovació es comunica d’unes persones a altres –és des del 27 de desembre un escàndol

mediat amb presència del que Thomson (2001, p.40) anomena “discurs inflamant” dels propis actors; i finalment hi està en joc la reputació de l’individu – la de les persones acusades i especialment la de Rafael Blasco-.

Sembla evident doncs que el cas en qüestió respecta el paràmetres d’escàndol, com també sembla evident que se li pot afegir la determinació d’escàndol polític. Ho seria per a Markovits i Silversten (1998) que afirmen que la qüestió no és tant que afecte a un polític sinó més bé de la naturalesa de la transgressió, que consistirà en una superposició de la lògica o exercici de poder i el procediment degut vinculat a normes legalment vinculants. Més concretament, els fets vinculats a Rafael Blasco a finals de la dècada dels 80 i principis del 90 encaixarien en el marc del que Thomson (2001) qualifica com a escàndol de poder. Encara que es manté la intenció d’una part a vincular-lo únicament com un escàndol econòmic, és evident que és present una lluita per la reputació política com a principal mantenidor del poder simbòlic bàsic en les democràcies liberals. Tot això, s’anirà demostrant al llarg del present estudi.

5.3 Anàlisi de la fase de revelació a la premsa diària

Determinarem la fase de revelació en el punt que els fets passen de l’esfera privada a l’esfera pública. La data concreta d’este punt és el 26 de desembre de 1989, encara que es reflecteix a la premsa el dia següent, 27 de desembre, i inclourem també el dia 28 de desembre, donat que és quan la majoria de diaris se’n fan ressò ja amb la suficient informació. Es tracta d’anàlitzar tots els detalls de la mediatització del cas durant aquests primers dos dies, en concret s’hi realitzarà una anàlisi crítica del discurs, d’elements significatius del text a través del seu lèxic i enquadraments, una descripció analítica dels elements destacats de la notícia així com dels tractament dels actors que hi són presents. S’inclouran, per tant, elements qualitius, encara que sempre implica això una visió híbrida perquè inevitablement es quantifiquen

elements. En aquesta fase, en tractar-se de dies molt acotats farem una anàlisi diari. En les posteriors fases es realitzarà un resum de les conclusions diàries.

5.3.1 27 de desembre: de l'esfera privada a l'opinió pública

5.3.1.1 Descripció de dades presents:

El diari *Las Provincias* és el mitjà de comunicació que primer fa referència al cas de forma explícita. El dia 27 de desembre llança al carrer un exemplar amb notícia d'obertura (Pr.89-001) a la coberta i amb desplegament ampli interior. La notícia se centra en la figura del fiscal en cap del TSJCV, Enrique Beltran, qui segons apunta el diari ha obert almenys dos investigacions arrel de la denúncia presentada fa un mes per la directora general d'Urbanisme, Blanca Blanquer. El diari no especifica més actors, però sí que indica el volum econòmic vinculat al que qualifica com a irregularitats, uns 1000 milions de pessetes, així com també el fet que existeixen proves sobre el que denomina corrupció funcional. Sobre la investigació s'afegix que és doble i que una estaria relacionada amb uns terrenys al Penyal d'Ifach i l'altra, la més greu, amb la requalificació de terrenys a la província de València i Alacant.

Cal destacar que *Levante-EMV* es veu forçat a substituir la seua primera edició (L.89-001) que no recull cap informació dels fets per una segona que sí ho fa. En un primer moment aquest estudi no va ser conscient de l'existència de dita segona edició donat que no apareixia a hemeroteca, i és a partir d'una citació de *Las Provincias* que en som conscients. La competència entre mitjans genera una informació a *Las Provincias* on es destaca que *Levante-EMV* ha hagut de canviar la coberta i una plana interior de matinada una vegada és sabedor que altre diari recull l'exclusiva.

En la segona edició del dia 27 de desembre (L.89-002 / L.89-003), *Levante-EMV* ofereix detalls actualitzats, encara que de forma genèrica i amb certes imprecisions. Destaca que es tracta d'una "corrupción funcional¹⁴⁵" i que s'ha dut a terme en el moment que uns funcionaris demanen un suborn de 400 milions de pessetes per acceptar la modificació del PGOU de Calp. S'informa que les investigacions han fracassat donat que els pagadors no es van presentar a la cita orquestada per la policia. També s'informa de la subhasta als terrenys de Paterna, i es concreta que l'oferta era en primera instància molt baixa, de 350 milions i que després va passar a ser de 750 milions. El diari ja especifica noms, i en concret el de Blasco i Lerma. *Levante-EMV* avança ja la sol·licitud de dimissió que li fa Lerma després d'haver-se reunit amb ell i prèviament amb el fiscal en cap.

En ambdós diaris el fet de destacar a Madrid (Govern de Madrid i dirigents estatals del PSOE) és cabdal i reiteratiu.

5.3.1.2 Relat dels actors i tractament dels mitjans als mateixos

En ser el primer dia de la mediatització de l'escàndol el relat i tractament d'actors apareix de forma tímida, encara que *Levante-EMV* publica una segona edició amb més detalls. Amb aquest motiu elaborarem una descripció general d'aquest apartat.

En aquest primer moment, *Las Provincias* (Pr.89-001 / Pr.89-002) no cita al que serà protagonista central d'estes accions, el encara conseller Rafael Blasco. Únicament es fa referència de forma central a la directora general d'Urbanisme, Blanca Blanquer, i al fiscal en

¹⁴⁵ Cal anotar el sistema de reproducció del contingut analitzat a la premsa diària. Aquesta tesi doctoral pren com a llengua vehicular el valencià, tot i que el contingut analitzat en llengua castellana es reproduïx sense traduir atesa la vinculació oficial d'ambdues llengües en el territori i l'oportunitat de ser més fidelignes al que expressa el mitjà de comunicació. Des d'este punt de vista les paraules o fragments que se citen de forma literal apareixen entre cometes i sense cursiva, enteses les dues llengües com a pròpies del treball. Quan la citació de paraules o fragments es duu a terme de forma isolada al text, mitjançants taules o requadres, no apareixeran entre cometes, com tampoc ho faran les enumeracions de paraules o grup de paraules que s'extrauen com a enumeració de tendències generals acumulades i no com a text concret extret d'un espai i dia concret. Quan parlem analíticament d'una paraula n'entendrem que és en un ús paralingüístic i l'escriurem en cursiva.

cap del TSJCV, Enrique Beltran. No existeixen qualificacions ni enquadraments significatius vinculats a estes dos persones en esta primera notícia en relació a irregularitats. A més, se cita al Fiscal General de l'Estat, Javier Moscoso, i també al vicepresident del Govern, Alfonso Guerra, de qui es diu que està informat de l'operació judicial. Les referències a "Madrid" són constants al dos diaris.

En la seua segona edició *Levante-EMV* ja situa l'eix central de disputa del cas en l'eix Lerma-Blasco. No cita declaracions, però informa que Lerma es mostra decidit a exigir la dimissió de Blasco per "prudència política". Sobre Blasco es diu que no ha respost a l'exigència i que ha demanat temps. El diari també avança que si Blasco no dimitix, Lerma té la intenció de cessar-lo. El diari no atribuïx cap fet directament imputable a Blasco més enllà de ser el màxim responsable de la COPUT.

5.3.1.3 Lèxic i enquadraments significatius: anàlisi qualitatiu i quantitatiu

Com ja hem destacat al marc teòric definim el concepte de *frame* (enquadrament) a partir de l'aportació de Canel i Sanders (2006, p.59): "és el contingut manifest –que inclou elements simbòlics- que pot evocar contingut absent i que, fent ús de ressonàncies culturals, ajuden a fer més comprensible el món social, i a la vegada impliquen un judici sobre el mateix". En definitiva, són enquadraments que interpreten tenint en compte paràmetres culturals un fet.

Aquests enquadraments es tradueixen en l'anàlisi d'aquesta fase de revelació de l'escàndol polític conegut amb el *frame*¹⁴⁶ *cas Blasco* a partir de variables prèvies com són la interpretació mediada dels arguments de defensa del personatge afectat i dels denunciants, tipus d'elements lingüístics descriptius dels personatges i els fets, dramatització dels fets, personificació, imatge i designacions icòniques...etc. Cercarem, en definitiva, els símbols que

¹⁴⁶ Este treball inclou una anàlisi inductiva acumulatiu. Així s'observarà que en avançar el treball i especialment quan arribem a les aportacions de l'estudi de l'escàndol polític de 2010 les nomenclatures als enquadraments aniran canviant. D'esta forma el que ara anomenem *frame* preferirem etiquetar-ho després com a *subframe*.

els mitjans de comunicació creen i que són essencials perquè l'opinió pública desxifre la fase revelació de l'escàndol polític. Ens permetrà aquest anàlisi elaborar un conjunt de variables que triades en bloc configuren el discurs mediat en tant aquesta primera fase d'escàndol mediat.

Certament es fa difícil situar la diferència entre la fase de l'anàlisi de discurs propi dels actors i fets elaborats en el punt anterior i l'actual, com és lògic algunes qüestions ja s'han abordat en el punt anterior.

En la següent taula classifiquem temàticament els diferents enquadraments:

Taula A.89.1		
<i>27 de desembre: Las Provincias i Levante-EMV</i>		
Concepte	<i>Frame</i>¹⁴⁷	Repetició
Marc dels fets/accions	Corrupción	17
	Posible corrupción	2
	Supuestas actuaciones irregulares	1
	Corrupción técnica	2
	Escándalo urbanístico	1
	Escándalo	1
	Corrupción funcional	2
	Precio irrisorio	1
	Sospechas	1
	Conducta funcionarios	1
	Cargo intermedio	1
	Presunta acusación de chantaje	1
	Calificación de terrenos	3

¹⁴⁷ Este treball inclou una anàlisi inductiva acumulatiu. Així s'observarà que en avançar el treball i especialment quan arribem a les aportacions de l'estudi de l'escàndol polític de 2010 les nomenclatures als enquadraments aniran canviant. D'esta forma el que ara anomenem *frame* preferirem etiquetar-ho després com a *subframe*.

Taula A.89.1
 27 de desembre: Las Provincias i Levante-EMV

Concepte	Frame ¹⁴⁷	Repetició
	Pago de 400 millones	1
	Especulación	1
	Modificación de uso	1
	Soborno de 400 millones	1
	Urbanización	1
	Escuchas telefónicas	1
Investigació	Mutismo absoluto	1
	Investigación hermética	1
	Pasar desapercibida	1
	Investigación a funcionarios	1
	Investigación	1
	Pesquisas	3
Conflicte polític intern	Exige	2
	Dimisión	2
	Operación de limpieza	1
	Substitución	1
	Renuncia (al cargo)	2
	Confianza política	1
	Nuevo conseller	2
	Peso pesado del partido (Blasco)	1
	Hombre fuerte Pspv (Blasco)	1
	Disidente político	1
	Causar baja	1

Taula A.89.1

27 de desembre: *Las Provincias* i Levante-EMV

Concepte	Frame ¹⁴⁷	Repetició
	Importantes logros (Blasco)	1

Font: elaboració pròpia

Las Provincias 27 de desembre: el marc de la corrupció

Analitzem ara l'anterior taula per capçaleres. Si anem d'allò general a allò concret el primer que ens ha de preocupar en el present apartat és el tractament dels *frames* escàndol polític i corrupció.

Com ja hem dit *Las Provincias* és l'únic mitjà de comunicació imprés que tracta en primera edició la qüestió el dia 27 de desembre, jornada central de la fase de revelació. En la coberta d'aquest dia (Pr.89-001) els *frames* utilitzats per emmarcar el fets són: *presuntos casos de corrupción / presunta corrupción / posible escándalo de corrupción urbanística, presuntas irregularidades*¹⁴⁸.

Trobem la repetició del mot *corrupción*, que en coberta i notícia interior es repeteix fins a 17 vegades en les següents formes (presunta corrupción, corrupción, corrupción técnica, escándalo de corrupción, corrupción funcional). El *frame* corrupció és usat essencialment pel diari *Las Provincias*, 16 de les 17 mencions són seues.

¹⁴⁸ L'ús de cursiva ací respon al fet que s'està fent en part un ús metalingüístic en usar la llengua per parlar de la pròpia llengua, en el sentit que s'enumeren extractes lingüístics per generalització del text. No s'usa la cursiva per remarcar que és altra llengua diferent a la vehicular de la tesi doctoral, donat que no es tradueixen els extractes analítics del text pel fet que ens permet ser més fidelignes i perquè s'entén l'espanyol com a llengua pròpia també del treball. No s'usen les cometes ací perquè no són extractes literals d'un punt concret, sinó marcs lingüístics que es repeteixen en un sol text o en diferents textos. Quan els extractes apareixen en taules només s'usaran les cometes en cas que es pugui donar confusió en diferenciar aportacions dels periodistes de declaracions dels protagonistes. Este tractament serà la tònica general en l'anàlisi empíric.

Observem ací com en quasi tots els casos el diari en aquest primer dia usa un qualificatiu de prudència davant dels *frames* amb els mots *posible* i *presuntas*. Sembla lògic pel fet jurídic de presumpció d'innocència i per l'encara fragilitat de les informacions que aporta el diari. A *Las Provincias*, el qualificatiu de *presunta o possible* és present en 9 dels 16 casos, sobretot en elements més visibles del text com titulars, destacats...etc. Està present en el titular de coberta i la seua entradeta, com també ho està en el titular de la notícia interior així com en el del text. Destaca també com tot i no citar cap actor concret situa el *frame escándalo* en el marc de l'executiu valencià amb l'afirmació: “poner un punto de escándalo en la vida política del ejecutivo”.

També és significatiu que en aquest moment el diari remarca implícitament els graus semàntics de cada concepte sense barrejar-los. Quan parla de “escándalo de corrupción urbanística”, ho fa conscient que el concepte escàndol està en grau superior de generalització a corrupció i que *urbanística* és a l'hora un tipus de corrupció. El diari entén, ni que siga de forma implícita, que un escàndol no té perquè incloure corrupció, i que existeix una tipologia de corrupció, i encara més concretament que per les dades que s'hi aporten no semblen haver encara indicis d'una lluita de poder polític immersa i que, per tant, l'escàndol és més urbanístic que polític, fins i tot tècnic o funcional.

D'altra banda, *irregularidades* s'usa de sinònim ací de *corrupción*, així com *desviaciones*.

En el plànol quantitatiu el *frame corrupción* s'usa a la coberta 4 vegades, la paraula *escándalo* apareix una com també *irregularidades*. Tant el titular principal com l'avantítol usen algun d'aquests mots.

En la notícia interior (Pr.89-002) el tractament és molt similar encara que com és lògic més extensa. Es repetixen i s'amplien les designacions significatives vinculades a la

catalogació dels fets però s'hi suma un nou enquadrament simbòlic significatiu relacionat amb la investigació

És consolida en la mediatització de l'escàndol que ens trobem davant d'un enquadrament de corrupció. Ací observem com per primera vegada l'ús dels mots *escándalo* i *corrupción* es barregen induint a la sinonímia entre ambdós conceptes. El diari concreta a mesura que aporta dades i especifica l'espai simbòlic de la corrupció com a "técnica" i "funcionarial". Des d'aquest punt de vista el diari en aquest primer dia genera un marc semàntic en el qual no s'implica generalment vincles de lluites de poder amb representants polítics. També s'enquadren els fets als dos diaris com a "crisis" (Pr.89-001 / L.89-003)

És significatiu en esta fase de revelació com el diari emmarca el procés d'investigació. Amb les designacions "mutismo absoluto", "investigación hermética" i "pasar desapercibida", el diari genera una dramatització determinada que ens conduïx a una narrativitat concreta. Els enquadraments es reforcen amb el relat que aporta el diari, i com a prova referent cal destacar la narració de com es produeix una hipotètica entrevista entre el fiscal i la denunciante Blanca Blanquer: "La conversación-declaración se produjo en la biblioteca de la fiscalía y no en el despacho del propio fiscal jefe, que habitualmente permanece abierto. Se trataba, al parecer, de que la presencia de Blanca Blanquer en la fiscalía pasase desapercibida". Les referències als aspectes de la part oculta de l'escàndol són constants quan es fa tractament dels relats dels autors. Ho veiem ací quan s'interpreten les explicacions de Lerma sobre la seua reunió amb Blasco el dia que decidix cesar-lo (Pr.89-005) : "Pero como si nada se limitó a decir que se trata de reuniones cuyo contenido es de carácter reservado".

Sembla evident que aquest marc ajuda a generar un marc inicial narratiu de cara a l'opinió pública: hi ha elements ocults en una esfera interna judicial i política que no es volen

revelar de moment i que el diari intenta desemmascarar. El diari explicita l'existència de l'espai que en el marc teòric hem establert com espai frontal i espai de darrere de la vida política.

El diari *Las Provincias* parla ja també sense confirmar cap actor acusat de “ceses” i de “una acción quirúrgica que apartara de las esferas de decisión a presuntos implicados en posibles casos de corrupción evitaria salpicaduras políticas y marcaría con la suficiente antelación una línea de conducta rígida frente a cualquier tipo de desviaciones”. En aquest àmbit convida a plantejar-nos les fonts de les revelacions, en el sentit que aquests enquadraments emmarquen el relat que presenta el sector afí al president de la Generalitat.

Ens sembla remarcable el destacat de columna que *Las Provincias* usa per emmarcar les possibilitats del fiscal davant de la investigació. Sota el qualificatiu de “Operación de limpieza” emmarca el diari les accions del fiscal. Tot i ser de moment una aportació puntual el *frame* evoca continguts culturals simbòlics absents importants. El diari dóna els primers passos de dramatització cap a una narrativitat de l'escàndol polític amb una simbologia determinada: hi ha fets ocults pel sistema, que gràcies al treball del diari el lector pot conèixer parcialment i paulatina, i que es produïxen en un context fosc, d'un espai que cal netejar.

Levante-EMV 27 de desembre: emmarcament cap al conflicte intern:

D'altra banda, si analitzem la segona edició de *Levante-EMV* (L.89-002 / L.89-003) a més dels aspectes ja comentats anteriorment, concloem per l'anàlisi d'enquadraments lèxics que el pes se situa ja en el conflicte polític Lerma-Blasco, cosa que sembla lògic tenint en compte que aquesta és una edició més actualitzada que permet ja identificar el pols discursiu entre Blasco i Lerma. Més enllà del fet d'actualitzar la segona edició detectem ja una inclinació

de *Levante-EMV* cap a convertir el cas en un veritable conflicte de poder intern més enllà dels propis fets.

El titular de la portada modificat n'és un exemple clar: “El presidente de la Generalitat exige la dimisión de Rafel Blasco”. En la mateixa coberta conceptes com “confianza política” “investigación de funcionarios”, “renuncia al cargo” confirmen esta actualització informativa de Levante. El diari situa ací ja a Lerma com a subjecte de les accions i la reputació i credibilitat en el centre d'atenció.

A *Levante-EMV* el pes lèxic de les designacions cap al marc del conflicte intern es mostra igualat o inclús superior als del propis fets presumptament corruptes. Ho veiem clar si observem el camp semàntic complet analitzat del dia 27 de desembre restringit només a *Levante-EMV*: *Exige, dimisión, substitución, presunta acusación de chantaje, corrupción técnica, precio irrisorio, peso pesado del partido (Blasco), sospechas, conducta funcionarios, cargo intermedio, hombre fuerte pspv (Blasco), disidente político, alineado con la tesis renovadoras, presunta acusación de chantaje, calificación de terrenos , pago de 400 millones, especulación, modificación de uso, causar baja, pesquisas, soborno de 400 millones, Lerma, Blasco.*

La notícia interior a la pàgina 5 (L.89-003) del diari confirma la tendència de manera molt explícita amb fragments com:

“En el fondo de ese delicado asunto, cuyo calado judicial y posibles implicaciones están todavía por determinar, radica una circunstancia política de capital importancia. Rafael Blasco Castany, hombre fuerte en el PSPV en la comarca de mayor afiliación de la Comunidad Valenciana, es el único disidente que queda en el seno del Consell de la Generalitat Valenciana. Alineado con las tesis renovadoras del vicesecretario general, Ciprià Ciscar, Blasco orillado Ciscar en el Congreso de

Diputados, es en estos momentos el único conseller con peso orgánico en el partido de los socialistas valencianos. Esta singularidad es la que habrá hecho sopesar al secretario general y presidente de la Generalitat su sustitución. Sustitución con la que se venía barajando antes del estallido de este afer, en fechas próximas a las elecciones europeas”.

5.3.1.4 Fonts

Las Provincias és el primer diari que recull els fets. No s'especifica cap font, i es presenta la informació amb “según ha podido saber LAS PROVINCIAS”; “según hemos podido averiguar” o “según las fuentes a las que ha tenido acceso LAS PROVINCIAS”. Observem ací la voluntat del diari a protagonitzar la primícia, recollint un dels elements que han potenciat el tractament d'escàndols als mitjans de comunicació, els prestigi i la voluntat de potenciar-se comercialment.

L'esquema és molt similar a *Levante-EMV*, amb vagues especificacions de fonts com ara “por lo que Levante-emv ha podido saber...”.

Tot i que no podem saber-ho amb certesa el tipus d'afirmacions d'un i altre diari ens conviden a pensar que el revelador del cas és l'entorn oficialista del PSPV donat que la majoria d'informacions, com ara els encontres no públics que va tenir Joan Lerma amb el fiscal o membres del partit a Madrid, només les pot conèixer aquest propi actor. Aquest tema no és baladí ja que ens permet detectar com, per què i quan es produïx la mediatització de l'escàndol. La importància de l'esfera interna del partit en la fase de revelació és determinant, almenys en aquest cas.

5.3.2 28 de desembre: la completa mediatització de l'escàndol

5.3.2.1 Descripció de dades presentades:

El 28 de desembre esdevé una data als diaris analitzats d'especial importància en l'estudi. Ho és perquè forma part del punt culminant de la revelació dels fets que generen l'escàndol: l'opinió pública coneix els principals actors del procés, i es confirma l'eix de doble relat de Blasco i Lerma. Però paral·lelament es tracta d'un dia que pertany també parcialment al que la majoria d'autors qualifiquen com la segona fase, de resposta. Resposta per part del principal afectat mediat, Blasco; i resposta de l'altre gran antagonista o protagonista de les accions, el president de la Generalitat Joan Lerma. La resposta s'avança a la mediatització de l'escàndol o inclús podem afirmar que és el propi Govern qui impulsa els fets com a escàndols, qui etiqueta les acusacions com a suficientment escandaloses per reaccionar amb un cessament mediat.

Aquest dia, Joan Lerma anuncia la destitució "por prudencia" de Rafael Blasco i en conseqüència destapa que és aquest qui està sent investigat pel fiscal. Hores abans Rafael Blasco havia convocat una roda de premsa on es negava a dimitir.

Las Provincias dona ja informacions concretes de l'existència de dos casos, un a Calp i altre a Paterna. *Levante-EMV* pública la denúncia íntegra de Blanca Blanquer i precisa informacions només del cas a la Marina Alta en aquest segon dia. En aquest cas vinculat a Calp els diaris especifiquen un motiu de requalificació de sòl a canvi de diners i que afecta a dos funcionaris i que podria tractar-se d'un suborn de fins a 300 milions de pessetes, i en el segon es concreta que es tracta d'una subhasta de terrenys a Paterna, a través de l'IVV. L'escàndol es produeix per l'acusació que esta subhasta és fraudulenta perquè es valora amb un preu inferior al cost i s'intenta adjudicar a una empresa francesa determinada. En ambdós casos se citen ja

quasi la totalitat dels implicats. Blasco convoca una roda de premsa de matí i de vesprada és cessat.

Destaca com a particularitat que *Levante-EMV* haja tingut accés a la denúncia íntegra de Blanca Blanquer i la publique. També és remarcable que en la seua segona edició del dia anterior *Levante-EMV* remacara el cas de Paterna, i el dia 28 no oferisca continuïtat a esta informació i només ho faça dels fets ocorreguts a Calp.

Las Provincias també aporta noves dades. Presenta el cas amb certa prudència, tot anticipant que Blasco hauria tingut contactes amb el gerent d'una "poderosa" empresa francesa. Ja parla de dos casos, el de Calp i el de Paterna, i els delimita amb informació concreta. En el cas vinculat als terrenys de Calp s'acusa als funcionaris d'haver cobrat 300 milions de pessetes a canvi de fer una requalificació. Especifica l'altre cas (el de Paterna) com "el más espinoso", i el vincula a Blasco, i a aquest amb l'empresa francesa Gold Smith, així com amb el gerent de l'IVV. S'informa de l'intent dels darrers de dur a terme una subhasta fraudulenta dels polígons d'accés a Ademús per beneficiar a l'empresa Golden Smith. S'informa també d'un error administratiu de Juan Jose Esturi en el procés, per haver fet públic al BOP la subhasta abans que es pronuncie el consell de l'IVV. Parla de les gravacions i del contingut. S'afirma que el responsable de l'empresa francesa ha mantingut reunions en un restaurant (Bergamonte) amb Ubeda i Esturi.

En el moment de revelació de dit escàndol sembla evident per l'anàlisi dels mitjans que la configuració interna del PSPV condiona els fets en si mateixos.

5.3.2.2 Relat dels actors i tractament dels mitjans als mateixos

Relat dels actors:

Rafael Blasco: El relat de la conspiració en la seua contra

Rafael Blasco ofereix una roda de premsa abans de ser cessat. La versió de Blasco és situar el debat en un conflicte intern del partit que ha desembocat en una persecució contra la seua persona. Es mostra també desafiant. Se situa en el marc de víctima i destaca la seua voluntat “porque las investigaciones lleguen hasta las últimas consecuencias y que se depuren todas las responsabilidades”. Afirmar que “no hay que prejuzgar ninguna situación antes de que se haya podido demostrar algo”. Davant la pregunta de si està implicat Blasco destaca “esa pregunta mereceria que la considerara una impertinencia, pero como se busca clarificar la cuestión entiendo la misma, solo puedo decir que la duda ofende, pero de todos modos en unos días estaremos en condiciones de saber todo lo que ha pasado aquí” i “ahora ya le puedo asegurar que no”. Són entenedores les afirmacions “no me siento acosado, en todo caso contestado políticamente, pero esa es una cuestión que plantearé cuando se termine la investigación”. Són explícites les declaracions:

“Apuesto por la transparencia del sector público, pero la información sobre este tema es de una imprudencia que alguien tendrá que justificar, se ha dado incluso una información más amplia de la que yo mismo tenía, más incluso que la que tuve después de hablar con Lerma, son las mismas personas desde presidencia que la llevaron a una campaña hace unos meses sobre una supuesta crisis de gobierno en la que yo aparecía. Hay que informar, pero en verdad. Yo me doy por aludido por esas informaciones de ahora”.

Blasco es mostra contundent i afirma:

“Cuando se acusa hay que dar nombres y apellidos, lo contrario es temerario, son afirmaciones gratuitas”. “No creo que este tema sea serio, igual me equivoco pero creo que PSPV y Consell no tienen ni han tenido ningún asunto delicado desde el punto

de vista que estamos hablando aquí. Estamos hablando de una administración que igual es un fiel reflejo de la sociedad a la que sirve".

"Me parece grave que alguien use este asunto que de momento no es nada para manipular o desacreditar las instituciones"

Blasco no dimitix tot i saber que seria destituït, com a estratègia força que Lerma el cesse, segurament per potenciar el seu paper de víctima i generar un marc on presentar a Lerma com el líder de la conspiració política contra ell. En una peça contigua (L.89-006) *Levante-EMV* recull unes declaracions de Blasco on es podria deduir que estudiava una possible dimissió una vegada la justícia es pronuncie: "Tengo decidido lo que pienso hacer, pero lo haré cuando se clarifique el tema, que no creo que tarde muchos días. La decisión será personal". Sembla evident que Blasco ha traçat una estratègia clara, que preveu una vida curta al procés judicial i que es veu en condicions de mantindre en l'esfera privada determinades informacions. Queda clar també que Blasco entén que dimitir ara no concorda als seus interessos i que, per tant, les accions preventives que propugna Lerma no formen part de la seua primera reacció davant l'escàndol. Es sobreentén que dimitir representa per a Blasco l'assumpció de culpabilitat, i que el fet de ser cessat s'interpretarà com una acció que reforce el seu relat. De fet, Blasco compareix unes hores abans que Lerma segurament de forma premeditada, sabedor que el cessaran però sense fer menció a la informació que li ha traslladat Lerma. Blasco dóna senyals de dominar l'esquema de comunicació, perquè en avançar-se provoca que Lerma haja de fer el paper de contestar posteriorment a moltes de les seues afirmacions, recupera iniciativa política. Blasco no fa absolutament cap referència als fet en si, el seu relat desvia l'atenció a la crisi interna i el relat mediat sembla permetre este fet.

De fet, l'estratègia de Blasco de comparèixer abans de Lerma sense informar de l'anunci de cessament que seguirà en les properes hores i sense avançar el contingut de la

reunió que havia mantingut amb Lerma un dia abans provoca que els diaris tinguen problemes amb la cronologia dels fets. *Las Provincias*, en el seu destacat d'entrada de la notícia Pr.89-005 suma al final del text la frase: “Por otra parte, el señor Blasco, que se negó a comentar aspectos de su entrevista con el presidente Lerma, fue destituido por éste en la tarde de ayer”. Clarament, esta informació s'afegix amb posterioritat, quan Lerma anuncia el seu cesament. Blasco es nega constantment a avançar si finalment serà cesat o no en unes hores i el contingut de la reunió amb l'aleshores president de la Generalitat:

“...me perdonarán que no hable ahora de esa conversación con el president del Gobierno. Cuando se esclarezcan los hechos y se vea exactamente que es lo que sucede, ya tendremos ocasión de hablar de algunas cosas, incluídas algunas de las que yo hablé con el presidente Lerma”.

Novament, Blasco manté informacions de l'esfera política privada oculta i aquest fet podria apuntar a una hipòtesi sobre la mediatització de l'escàndol i el tractament de les esferes públiques i privades dels polítics segons la qual abans hi havia una major tendència a poder mantenir en l'esfera privada determinades informacions amb major facilitat que ara.

Una qüestió que sembla evident és el fet que el context previ de conflicte intern a qui fa constant referència el mateix Blasco i els propis diaris aporta credibilitat al relat de l'inculpat i li permet una primera resposta sense fer menció als fets en si mateixos.

En aquest mateix dia (L.89-007 i Pr.89-005) es recullen declaracions de Blasco per part de *Levante-EMV* i *Las Provincias* que confirmen la línia del seu relat de defensa: “La batalla política se presenta en los congresos, porque es legítimo pelear en democracia, aunque en ningún caso se puede perder la honestidad política”. Blasco es mostra explícit quan diu: “Estamos hablando de una administración, no de un partido”. Ací Blasco situa l'atac cap a la seua persona com una deshonestat. S'entreveu ací una de les característiques remarcades en

la literatura del l'escàndol polític: la batalla per l'honestedat política per consolidar el poder simbòlic. De fet és concloent, com veurem més endavant, que els dos principals protagonistes usen els mateixos camps semàntics en direccions contraposades: Lerma justifica el cessament per la credibilitat i honestedat de les institucions, i Blasco alhora qualifica l'acció de Lerma contra ell com a deshonest.

Així mateix, Blasco es presenta com a víctima en la peça de *Levante-EMV* (L.89-005) i *Las Provincias* (Pr.89-005) però complementa el seu relat amb una voluntat d'investigar la corrupció quan afirma que no veu "incorrecta" la denuncia de Blanca Blanquer.

Joan Lerma: El relat de regeneració de la política

Lerma té un paper determinant en la fase de revelació. De fet, un dels paradigmes dels fets analitzats resideix en la situació que el cas ix a l'opinió pública a partir d'una acció que se sol situar a la part final d'un escàndol: el cessament del principal protagonista, Rafael Blasco. Lerma mediatitza el cas a partir de la seua pròpia decisió de cessament quan encara no s'ha generat l'escàndol al voltant de l'aleshores conseller d'Obres Públiques. El dia 27 de matinada la intenció de cessar a Blasco s'avança a la segona edició de *Levante-EMV* i el dia 27 es fa pública després que aquest es negue a dimitir.

Lerma afirma que "creo en la inocencia de Blasco" i argumenta la seua decisió a partir dels següents enquadraments vinculats al discurs regenerador moral de la vida pública: "prudencia política" i "garantizar credibilidad de las instituciones y transparencia después de la investigación del fiscal".

En resposta al relat de la conspiració impulsat el mateix dia per Blasco, Lerma exposa el seu contrarelat respecte al ex conseller: "Ojalá la interpretación final sea esa, me parece magnífico"; "el gobierno no se mide por cuotas"; "su relevancia la han adquirido por su

gestión”; “me parece absurdo que un equipo que tiene la tarea de dirección y coordinación del Gobierno se dedicara a desestabilizarlo. Es absurdo que yo quisiera acosar a los miembros de un gobierno que puedo cesar cuando quiera”.

Partit Popular:

Aquest dia 28 de desembre a mig camí entre la revelació i les reaccions *Levante-EMV* elabora una peça molt secundària on inclou la resposta inicial del principal partit de l’oposició (L.89-012). Es denota una estratègia de fer de la part d’uns fets el tot, la generalització de la corrupció i l’escàndol a tot el govern del PSPV, i de remarcar el partit més que la institució. Es fa latent en les declaracions: “El tráfico de influencias y la corrupción se hallan instalados como moneda de cambio en la Administración socialista”. Les referències a l’honestedat com a valor del poder simbòlic també són constants: “...es indispensable que los dirigentes políticos, más aún si se encuentran al frente de cargos públicos tengan una conducta irreprochable así como que exhiban la disposición de mantenerla siempre abierta en la investigación”.

El PP introdueix un nou matís als relats defensats per Blasco i Lerma, els accepta com a coincidents i compatibles: “...hay que felicitarse de que las discrepancias internas en el Pspv-Psoe hayan servido para que se limpie lo que aparece como cobijo de intereses y resplandezca la luz ante la sociedad”. Dita afirmació explícita un element d’especial importància, el conflicte d’interessos en el marc de l’esfera interna per assolir el poder en una organització política són un catalitzador de la creació d’un escàndol polític, des del punt de vista que pot ajudar a la seua mediatització.

Violeta Rivera: alcaldessa de Calp

Explica que l’Ajuntament és innocent, i usa un llenguatge vinculat a l’honradesa. Proposa una marc d’innocència de voluntat d’investigació quan diu “quien la hace la paga”.

Las Provincias recull una versió segons la qual l'alcalde de Calp relata que la conselleria tenia una contradicció en l'estratègia a seguir amb els propietaris de les salines de Calp.

Altres: de moment no són significatius per les seues pròpies accions recollides als diaris.

Tractament dels actors per part dels diaris:

Com que en este segon dia que hem ubicat en la fase de revelació el tractament dels actors és més concret i ampli generem este espai dedicat als enquadraments dels diaris sobre dits actors. Si en l'apartat anterior hem analitzat les paraules dels propis protagonistes que destaquen els diaris, ací analitzem els enquadraments que fan dels mateixos els diaris

El fiscal:

A *Las Provincias*, el fiscal és l'únic subjecte de la notícia el primer dia de la mediatització dels fets. Tant en coberta com a la notícia de l'interior "El fiscal" esdevé subjecte dels elements titulars, sense especificar-ne el nom. La mediatització de la figura d'Enrique Beltran provocarà en notícies posteriors que ja se l'identifique amb el seu cognom en titulars, però en aquest moment encara no s'ha dut a terme el procés de consolidació de personatges en un marc narratiu.

La Moncloa / Madrid / Alfonso Guerra:

Com a Moncloa s'engloba el poder polític del govern de l'Estat. També es reconegut aquest estament com "Madrid". També se cita a les notícies emmarcades en la fase de revelació al vicepresident del Govern, Alfonso Guerra. Es diu: "La Moncloa mantuvo un hilo directo con la Generalitat para seguir la crisis"; "Si Madrid lo admite, Eugenio Burriel será el sustituto del

cesado”; “La Moncloa mantuvo ayer hilo directo con el palacio de la Generalitat”. Es sobreentén, per tant, que l’escàndol polític és un element que emmarca tot una organització política més enllà dels límits administratius on ha tingut lloc, i que en aquest sentit s’aplica una jerarquia de decisions que afecta a tot el partit a nivell estatal.

Rafael Blasco:

En el cas del primer dia de la fase de revelació, cal remarcar que *Las Provincias* fa una cobertura sense citar a l’aleshores conseller d’Obres Públiques. És el dia 28 de desembre quan el nom de Blasco apareix ja en els elements titulars. Tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias* apareix en el titular de coberta i notícia principal.

Es produïxen diferències importants entre els tractaments per diaris. *Las Provincias* (Pr.89-003 / Pr.89-004) segueix la línia del dia anterior de situar els òrgans judicials en el subjecte, (en aquest cas “investigación judicial”) i situa a Blasco com a complement directe, el verb central és *afectar*. En canvi *Levante-EMV* (L.89-004 / L.89-005), situa al president de la Generalitat, Joan Lerma, com a subjecte de la notícia en la coberta amb un verb de càrrega forta com és *destituye*. En aquest cas Blasco és el complement directe, en un plantejament inicial que de forma implícita situa des del primer dia el debat entre els dos grans relats d’aquest escàndol polític. Des d’aquest punt de vista, en la fase de la revelació *Levante-EMV* planteja ja el marc de debat intern molt present.

Este plantejament es reforça amb els elements de la notícia, *Levante-EMV* presenta característiques periodístiques que ajuden a dramatitzar l’escàndol polític. Un exemple és la ubicació d’un cintet temàtic (L.89-005 fins a L.89-0012), per emmarcar les notícies vinculades. En aquest cas se cita el protagonista “el cese del conseller Blasco”, novament el diari *Levante-EMV* posa l’èmfasi noticiable en l’acció de Lerma de cessar, per davant dels propis fets que es presumeixen escandalosos.

Levante-EMV cobreix les reaccions inicials de Blasco en la notícia L.89-007, en la pàgina quatre, després d’haver situat la notícia amb les reaccions de Lerma en la pàgina tres. Novament, en el marc dels símbols de l’espai de la notícia observem un marc de confrontació explícit de relats. Observem com a molt destacat que *Levante-EMV* sembla dibuixar un canvi al marc cronològic dels fets, la cobertura de la roda de premsa de Blasco sembla situar-se com a resposta al cessament de Lerma, quan en realitat aquesta es produïx hores abans sense conèixer encara amb exactitud l’anunci del president de la Generalitat. La situació convida a pensar en una mutació de la cronologia real dels fets amb l’objecte de potenciar la narrativitat i dramatització de l’escàndol polític per part del diari *Levante-EMV*. Clar està, aquest fet és possible també perquè el mateix Rafael Blasco s’avança i convoca una roda de premsa per confirmar la seua honestedat i negativa a renunciar al càrrec quan ja tots els indicis indiquen que Lerma l’havia informat que si no dimitia ell el cessaria. En tot cas, sembla provat la intenció manifesta del diari *Levante-EMV* a potenciar la narrativitat dramatitzada de l’escàndol més enllà de la cronologia real, i també que Blasco és conscient de la necessitat d’usar la mediatització per exposar el seu relat i influir en l’opinió pública. El fet que Blasco vulga mostrar una part d’allò ocult de l’escàndol de l’esfera privada a la pública mentre altra se la reserva explícitament també és significatiu, com també ho és, com ja hem dit, que la premsa del moment accepte en part aquest joc de mediatització a mitges. Respecte a l’anàlisi de l’escàndol de 2010 observem una situació periodística menys prefixada.

El titular destaca que “Rafael Blasco considera su cese como una maniobra política del presidente Lerma”. En les declaracions de Blasco no observem l’ús explícit de “maniobra política”, el diari aporta la interpretació. És en l’avantítol quan el diari situa declaracions literals que ja han sigut analitzades en el punt anterior.

Entre les interpretacions que realitza el diari de la intervenció de Blasco destaquem: “Blasco se consideró ayer víctima de una guerra política contra sus posiciones desatada por el

presidente Lerma i sus seguidores”; “Blasco manifestó su interés en que la justicia aclare el tema de la presunta corrupción detectada i depure todas las responsabilidades”; “Insiste en su versión política de todo lo acontecido”; “Consideró ofensivas las acusaciones”.

Observem que tot i que la versió de Blasco indica com ja hem explicat victimisme i induir cap a una batalla política, el diari intensifica esta versió i usa un llenguatge que així ho emmarca. En una peça adjunta a esta notícia principal (L.89-007 / L-89-008) el diari interpreta de les declaracions de Blasco que “si dimite ahora, tal i como le había insinuado el propio Lerma, se entendería que reconocía su implicación en el caso”. El diari situa la dimissió davant la revelació d’acusacions del fiscal com un reconeixement dels fets, i això sembla posar en dubte el relat que exposa Lerma de “prudencia política”.

En esta primera fase que en este particular cas està a mig camí entre la revelació i les reaccions, *Levante-EMV* suma una columna (L.89-009) amb un marcadíssim lèxic lligat al relat d’escàndol provocat per friccions internes del partit. Tot citant “fuentes cercanas a Rafael Blasco” es qualifica l’acusació de maniobra política “burda” i s’afirma:

“Blasco ha confesado a sus más íntimos que no piensa abandonar la batalla política en el seno del PSPV-PSOE, y sus propios colaboradores estiman que a partir de ahora, libre de las ataduras de su participación en el gobierno de Lerma, podrá plantear una verdadera batalla política e ideológica al lermismo. Blasco confía en un archivo de la denuncia y en pasar al contrataque político”.

Levante-EMV és el diari que amb diferència més remarca el relat de tensió política interna com a detonant de escàndol polític. També el dia 28 de desembre suma una nova peça informativa (L.89-010) on els elements titulars deixen molt latent dit marc. El titular afirma “Enfrentamientos mal disimulados” i l’avantítol “Lerma i Blasco chocaron con la aprobación definitiva del plan Valencia”.

En canvi, el mateix dia *Las Provincias*, com ja s'ha dit, situa a Blasco en subjecte d'acció i aporta molta més informació dels fets origen de la querella així com de les gravacions subsegüents que se'n deriven. És rellevant pel que fa al tractament del diari a la figura de Blasco la següent informació (Pr.89-004): "Decidieron (Blasco y Esturi) inicialmente establecer un precio irrisorio para esos terrenos (...) sin embargo posteriormente se decidió que aquello podía ser bastante escandaloso sobre todo porque UGT se les echaría encima y adoptaron la decisión de efectuar una subasta pública".

A nivell cronològic, i a diferència de *Levante-EMV*, *Las Provincias* situa les reaccions de Blasco del dia 28 en la pàgina 15, una plana abans de les explicacions de Lerma i, per tant, respecta la cronologia dels fets. De fet, en la cronologia dels fets de *Las Provincias* se situa primer una notícia a la pàgina 14 dedicada als fets, altra a la pàgina 15 dedicada al relat de Blasco i una tercera a la pàgina 16 a les explicacions de Lerma. En contraposició, *Levante-EMV* situa a Lerma el primer en l'ordre en la prioritització d'espai a la pàgina tres, després es narra la reacció de Blasco a la pàgina quatre, posteriorment es dedica la pàgina cinc a una informació sobre la rivalitat entre els dos polítics i no és fins a la pàgina sis que s'aborden els fets concrets de la denúncia. *Levante-EMV* i *Las Provincias* construeixen una prioritització d'ordre narratiu contraposats dels mateixos fets en els dos primers dies mediats, aspecte que ens convida a estudiar com les interpretacions de la premsa en la mediatització dels escàndols polítics afecten a la seua narrativitat.

Joan Lerma

El tractament que fa la premsa al voltant de la figura de Joan Lerma en la fase de revelació del dia 28 de desembre és significatiu i diferent per mitjans.

A la coberta de *Las Provincias* (Pr.89-003) Lerma té un clar paper secundari, com queda latent amb el titular d'obertura ("La investigación judicial afecta directamente a Blasco")

o inclús en l'avantítol que tot i fer referència al cessament obvia el subjecte de l'acció que és el propi ex president de la Generalitat ("Cese fulminante del conseller de Obras Públicas"). De fet, Lerma només és citat en tres ocasions, una de forma diluïda en el text i dos en el destacat. Sí que resulta significatiu un dels destacats que de forma explícita situa els fets en el marc del relat de Blasco de disputes internes de partits ("Lerma prescinde de otro dirigente socialista que pudiera hacerle sombra"). No obstant això, esta informació queda aïllada respecte el marc general de la notícia que ocupa pràcticament la totalitat de la coberta.

La coberta porta a la notícia central (Pr.89-004) ja dins del diari que té coherència amb allò dit anteriorment. *Las Provincias* se centra en l'explicació dels fets i Blasco és el subjecte principal.

Sembla significatiu en el marc de la lluita de relats Lerma-Blasco dins la narració mediada de l'escàndol la següent aportació:

"Curiosamente, el presidente de la Generalitat, Joan Lerma, tenía mucho interés en que la gerencia del Instituto Valenciano de la Vivienda la ocupase un hermano de Sanús. No obstante, el conseller Blasco convocó un concurso de selección a través de una empresa de una empresa especializada y el puesto fue para Juan José Esturi".

Per la seua banda, *Levante-EMV* sí que situa a Lerma com a subjecte de la notícia principal. Ho fa en coberta (L.89-005) i en la notícia d'obertura (L.89-006) del diari com ja hem dit amb els següents titulars: "Lerma destituye a Blasco" i "Creo en la inocencia de Blasco, pero la prudencia política aconsejaba su cese". *Levante-EMV* fa una aposta clara per presentar un marc on la dicotomia de relats Blasco-Lerma centren l'atenció.

En la mateixa notícia (L.89-006) són latents les aportacions del diari en aquest sentit, fins al punt d'emmarcar els fets dins del procés de remodelació del govern encetat adés. "Esta

decisión cierra el proceso de remodelación en las distintas carteras del Gobierno autonómico”. El diari es mostra explícit qualificant la decisió de Lerma de destituir a Blasco com “drástica medida” (L.89-005).

En aquest marc, concloem que en l'esfera mediada és tan vital el context com els propis fets en si, en el sentit que el diari remarca el context de conflicte intern previ en el PSPV com a marc central de l'escàndol polític

Trobem nombroses mostres en esta línia, també en elements destacats de la notícia. Sota la interpretació “acoso y derribo” *Levante-EMV* organitza la segona part de la notícia central (L.89-005), i en aquest mateix espai el diari interpreta: “Lerma salió muy bien del paso a la pregunta de si se trataba de una guerra de familias interna con el fin de quedarse sin enemigos internos”.

També a la pàgina quatre, *Levante-EMV* aporta una peça informativa secundària però amb matisos molt interpretatius (L.89-006) al voltant de la figura de Lerma. El president de la Generalitat segueix sent el subjecte quan es titula: “La decisiva entrevista de Lerma con el fiscal”. El text de forma explícita vincula el fet a l'esfera interna: "La conversación con el fiscal ha hecho que el presidente de la Generalitat venza los temores que históricamente les han impedido proceder a la substitución de Blasco"; "Su máxima obsesión ha sido que no se hagan lecturas políticas del cese"; "Lerma no quiere más acusaciones de maniobrero político; "Es evidente que no lo ha conseguido"; "Estupefacción es la palabra que mejor resume el estado de ánimo de muchos militantes socialistas".

El text també contradiu a Lerma quan diu que no ho ha consultat internament amb Madrid, diu que és evident que ha consultat.

Las Provincias deixa per a l'última pàgina de cobertura del cas del dia 28 el protagonisme de Lerma (Pr.89-008). El diari recull les principals declaracions ja analitzades. El marc que presenta de forma implícita és de resposta de Lerma al “desafío de Blasco al no dimitir”, expressió que repetix en dos ocasions. També afirma que “Blasco centró toda su artillería en la fontanería de presidencia”.

Mentre que per *Levante-EMV* la notícia se centra en l'acció de Lerma cap a Blasco, *Las Provincias* situa a Lerma en un grau més secundari, quasi com una reacció inevitable davant els fets escandalosos. Com ja hem dit anteriorment, *Las Provincias* situa la reacció de Lerma en la darrera pàgina de cobertura mentre que *Levante-EMV* ho fa en la primera plana interior de cobertura del cas.

Ja han estat analitzades les peces del dia 28 de desembre (L.89-005, L.89-006, L.89-007, L.89-008, L.89-009, L.89-010, L.89-010, L.89-011, L.89-012) en el tractament a Blasco, i com és lògic el tractament de Lerma se'n deriva també d'estos anàlisis que no repetirem.

Charles (Jacques) Lacroix:¹⁴⁹

Las Provincias és l'únic que cita a Jacques Lacroix en aquesta primera fase dels dies 27 i 28 (Se cita el nom de forma errònia com a Charles Lacroix). Se'l connecta amb Alfonso Guerra, també amb les negociacions urbanístiques de Rafalell. Ací observem la intenció d'avançar informacions dels diaris, que afecta a la veracitat de les informacions.

En aquest cas, sembla oportú destacar les designacions significatives que genera *Las Provincias* per a aquest autor que apunten cap a la creació de personatges cridaners emmarcats en una narrativitat senzilla i de consum de masses.

¹⁴⁹ La confusió Charles / Jacques respon de forma buscada a la confusió de la premsa els primers dies a citar-lo.

A continuació destaquem les designacions que aporta el diari de Lacroix:

...gerente de Gold Smith, hombre del entorno del alcalde de Marsella, casado con la secretaria de Manuel Pino, hombre de confianza de Alfonso Guerra, este personaje, su primer viaje a Valencia lo hizo en representación de Carrefour empresa en la que tiene una gran participación el partido socialista francés, paralelamente está muy relacionado con la Caisse Nationale de Credit Agricole en Madrid, en sus viajes posteriores a Valencia dispuso de un coche oficial perteneciente a Obras Públicas.

Partit Popular:

Encara que de forma puntual, veiem interessant destacar com *Levante-EMV* qualifica en una notícia el fet que el Partit Popular vincule pressió interna i aparació d'escàndols a la llum pública com un “alarde de perversión”. El Partit Popular afirma “hay que felicitar de que las discrepancias internas en el Pspv-psoe hayan servido para que se limpie lo que aparece como cobijo de intereses y resplandezca la luz ante la sociedad” (és aquesta declaració que *Levante-EMV* presenta com un “alarde de perversión”).

5.3.2.2 Lèxic i enquadrament dels diaris: anàlisi qualitatiu i quantitatiu

L'enquadrament es manté estable a les cobertes del dia 28 (Pr.89-003, L.89-004) del segon dia de la fase de revelació. Com ja hem dit els diaris del dia 28 caminen a mig camí entre la revelació i la resposta davant d'aquesta. En aquest sentit, l'enquadrament es configura ja cap al context de l'escàndol polític pur, en el sentit que Thomson i altres autors situen una lluita pel poder simbòlic amb la credibilitat i honestat en el centre del manteniment de dit poder. En aquest marc el camp semàntic és la prova més evident, sobretot a *Levante-EMV*, de la lluita

de relats enfrontats entre els dos grans protagonistes de l'escàndol, Blasco i Lerma. És un joc d'intercanvi de rols entre acusador i acusat.

Si el primer dia ubicat en la fase de revelació trobàvem una preeminència o en tot cas un equilibri entre els conceptes emmacats en la descripció dels fets i aquells vinculats a l'esfera interna dels partits o a la defensa de l'honestedat com a font del poder simbòlic, en el segon dia d'escàndol mediat les xifres es decanten cap al segon camp. De fet, aquesta apreciació ja es pot fer en la comparativa cronològica de la segona edició de *Levante-EMV* del dia 27 de desembre, molt més centrada en aquests elements que la primera edició de *Las Provincias*. Cal destacar que el dia 28 de desembre del 1989 el trobem a mig camí entre la revelació i la resposta.

A nivell general, en el sentit d'analitzar l'emmarcament genèric dels titulars de coberta, els dos diaris destaquen el subjecte de Blasco el dia 28, però sí que podem destacar que mentre en els principals elements titulars *Las Provincias* podria emmarcar-se sota la proposició: Blasco està implicat directament en el cas; *Levante-EMV* situa a Lerma en la iniciativa política emmarcant la següent proposició temàtica: Lerma cessa a Blasco perquè ha perdut la confiança política en ell. Això és, es manté estable el que ja s'apuntava el dia 27 de desembre i, per tant, això ens convida a pensar que el fet d'haver actualitzat posteriorment la informació aquest dia no és condicionant determinant temàtic únic per *Levante-EMV*, que aposta per evidenciar el marc del conflicte intern. Ho veiem també a les pròpies cobertes del dia (L.89-004, Pr.89-003), on *Las Provincias* situa com a subjecte a "la investigación" i deixa pels destacats la presència de Lerma i Blasco, mentre que *Levante-EMV* situa a Joan Lerma, com ja hem explicat amb anterioritat. També és rellevant la presència del cintet "el Cese de Blasco" que emmarca totes les informacions de *Levante-EMV* del dia 28 de desembre, aspecte que ens convida també a destacar que aquest diari genera en el contingut i en la forma un emmarcament mediat de tots un fets sota una òptica general concreta centrada en l'acció de Lerma. En tot cas, aquests

elements ja han sigut tractats en punts anteriors. S'observa clar en la taula d'anàlisi de les cobertes del dia 28 de desembre.

Taula A.89.2

Anàlisi de cobertes del 28 de desembre

Diari	Elements de la notícia	Lèxic, enquadrament destacat	Actors
<i>Las Provincias</i> Pr.89-003	Coberta Titular: La investigación judicial afecta directamente a Blasco Avantttítol: Cese fulminante del Conseller de Obras Públicas Subttítol: Si Madrid lo admite, Eugenio Burriel será el sustituto del cesado Foto: en gran cartell d'eixida d'emergència (foto Penalba) Destacats: Lerma dice que cree en la inocencia de Blasco, pero que	Presuntos casos de corrupción Comprometidas conversaciones telefónicas Hacerle sombra Credibilidad Confianza política Cese (3) Inocencia Credibilidad Crisis Dirigente socialista	Blasco / Lerma / Blanquer / Beltrán /Emèrit Bono / Úbeda/ Alfonso Guerra / Burriel/ Moncloa / Manuel Pino

Taula A.89.2

Anàlisi de cobertes del 28 de desembre

Diari	Elements de la notícia	Lèxic, enquadrament destacat	Actors
	"el ciudadano no tiene por qué creer en ella".		
	El cese, según asegura, se lleva a cabo para mantener "la credibilidad de las instituciones"		
	La Moncloa mantuvo hilo directo con la Generalitat para seguir la crisis		
	Lerma prescinde de otro dirigente socialista que pudiera hacerle sombra		
<i>Levante-</i>	Coberta	Cese	Lerma / Blasco /
<i>EMV</i>	Titular: Lerma destituye a	Presuntas	Burriel
L.89-004	Blasco	Corrupciones	
	Avantítol: El delegado del Gobierno, Eugenio Burriel, será	Abandonar Dimitiría	

Taula A.89.2

Anàlisi de cobertes del 28 de desembre

Diari	Elements de la notícia	Lèxic, enquadrament destacat	Actors
	el nuevo conseller de Obras Públicas y Urbanismo Entradeta, 2 fotos, gran de Blasco i xicoteta del nou conseller. Porta a pàgines 3,4,5,6 i 12.	Obligar Confianza política 0	
	Cintet que emmarca totes les notícies interiors de <i>Levante- EMV</i> : El cese del Conseller Blasco		

Font: Elaboració pròpia

Ens sembla oportú, a partir de l'anàlisi de les cobertures del dia 28 de desembre de *Levante-EMV* i *Las Provincias* elaborar la següent taula d'emmarcaments¹⁵⁰:

¹⁵⁰ La gran majoria aportats pels diaris, i també s'inclouen les designacions atribuïdes als actors en declaracions perquè en definitiva els tria citar el propi diari destacant-ne uns i descartant-ne d'altres, se sumen els elements apareguts a titulars, destacats i text de forma acumulativa

A.89.3

Levante-EMV i Provincias 28 de desembre

Concepte	Frame	Repetició
Eixos que afecten el poder simbòlic	Credibilidad	8
	Confianza política (perder la)	3
	Inocencia	10
	Prudencia política	5
	Acusación	5
	Cese/cesar	16
	Destitución	4
	Transparencia	3
	Implicado	1
	Corrupción	19
	Responsabilidades (penales) (depurar)	5 2
	Prejuizar	2
	Demostrar	1
	Aclarar/clarificar/claridad	4
	Desacreditar instituciones	1
	Honestidad	3
	Honradeza	1
	Culpa	1
	Dimisión/Dimitir	15
	Imprudencia	1
Implicado	1	

Concepte	Frame	Repetició
	Cobijo de intereses	1
	Intereses	1
	Conducta irreprochable	1
	Escándalo/escandaloso	4
	Affaire	3
	Soborno	1
	Conversaciones comprometidas	1
	Caso espinoso	1
	Injusto	1
	Limpiar / Limpieza	2
	Irregularidades	4
	Inculpar	1
	Involucrar	1
	Mancha (aceite)	2
	Enjuagues especuladores	1
	Untar	1
	Provecho desmedido	1
	Movimiento misterioso	1
	Trama calificadora	1
	Condena	1
	Ética perdida	
Conflicte intern	Obligar	1

A.89.3

Levante-EMV i Provincias 28 de desembre

Concepte	Frame	Repetició
	Acoso i derribo/Acoso/Acosado	7
	Guerra (política, dossiers, intoxicación)	4
	Adversario interno	1
	Discrepantes	1
	Cuotas	1
	Partido (socialista)	8
	Cargos	1
	Comité federal	1
	PSOE/PSPV	5
	Madrid	1
	Remodelación	1
	Carteras	1
	Familias socialistas	1
	Drástica medida	1
	Mártir	1
	Batalla (política)	6
	Interior del partido	1
	Militantes socialistas	2
	Lermismo/Lermistas	5
	Barones	1
	Lectura política	1
	Lectura interna	1
	Raíz política	1

A.89.3

Levante-EMV i Provincias 28 de desembre

Concepte	Frame	Repetició
	Crerios interns	1
	Maniobrero políticu (maniobra)	2
	Socialistas	2
	Temores	1
	Substitución de Blasco	1
	Estupefacción	1
	Víctima	1
	Ofensivas acusaciones/ofender	2
	Contestado políticamente	2
	Crisis	3
	Campanya	1
	Manipular	1
	Afirmaciones gratuitas	1
	Pelea	1
	Fontanería	4
	Blasquista	1
	Blasquistas	2
	Contrataque político	1
	Mala baba	1
	Chocar	1
	Enfrentamiento/enfrentar	3
	Divergencias	1
	Discutir	1

Concepte	Frame	Repetició
	Apoyo	1
	Grupo municipal	1
	Endurecer	1
	Posiciones	1
	Moción	2
	Maraña	1
	Oponerse	1
	Directrices del partido	1
	Discrepancias internas	2
	Despartización administración	1
	Moncloa	1
	Hacerle sombra	1
	Dirigente socialista	1
	Gravaciones	1
	Bomba	1
	Desafío de Blasco	2
	Artillería	2
	Hormiguero	1
	Filtraciones	1
	Desestabilizar	1
	Enemigos internos	1
	Inocencia/inocente	9
	Facciones políticas	1

Concepte	Frame	Repetició
	Impertinencia	1
	Ofender	1
	Carga política	1
	Imprudencia	1
	Congresos	1
	Traumàtic	1
	Lesiones de pronóstico reservado	1
	Ácido político	1

Font: Elaboració pròpia

Anàlisi de taula. L'emmarcament dels fets: corrupció, escàndol i *affaire*

Seguint la tendència d'analitzar del més general al més concret, és oportú ara destacar la designació als propis fets que realitzen els diaris a partir de la taula anterior.

A nivell general, és duu a terme un emmarcament dels fets sota designacions lèxiques directes en 24 ocasions. El *frame*¹⁵¹ *corrupción* és el més emprat, fins a en 19 ocasions, més del 70% de les designacions, mentre que s'usa la denominació *·escándalo* i *irregularidades* en 4 ocasions i “*affaire*” en 3. En la majoria dels casos s'usa de forma indistinta.

Anàlisi de taula. L'atac al poder simbòlic: credibilitat i honorabilitat

D'altra banda, com observem a la taula, en el segon dia de mediatització hi ha un increment evident dels *frames* dedicats a la credibilitat i honorabilitat. Per tant, és remarcable vincular estretament l'escàndol mediat amb un atac o defensa a estos valors encarnats en un

¹⁵¹ En evolucionar el present treball el concepte *frame* l'usarem amb un sentit més general, usant l'etiqueta *subframe* *lèxic* per a este ús que en este cas se'n fa.

representant polític. De fet, és significatiu que el concepte *credibilitat* o *honorabilitat* o bé termes sinònims es repetisquen aquest dia fins en 27 ocasions. (*Credibilidad -8-, Honorabilitat, Honradeza, honestidad, confianza, desacreditar, conducta irreprochable*). Ja s'ha tractat en l'apartat de l'anàlisi del discurs dels actors, però són representatives les paraules de Joan Lerma “el cese se lleva a cabo para mantener la credibilidad de las instituciones” encara que afirma que “creo en la inocencia de Blasco”. El fet és paradoxal, perquè el president de la Generalitat opina que Blasco no en té cap de responsabilitat però així i tot per damunt dels fets se situen valors de manteniment del poder simbòlic ja que “el ciudadano no tiene por qué creer en la credibilidad de Blasco”. En total, hem localitzat 145 *frames*¹⁵² vinculats amb la defensa o l'atac al poder simbòlic que com explica la teoria és vital en el manteniment o consecució del poder polític.

Anàlisi de taula: La lluita d'emmarcaments entre escàndol de corrupció i escàndol intern en el partit

Si observem el buidatge lèxic elaborat de l'anàlisi de les portades i notícies interiors del dia 28 de desembre conclourem el viratge determinant cap a l'emmarcament d'un cas d'escàndol intern polític. S'han localitzat després de l'estudi de les peces (L.89-004, L.89-005, L.89-006, L.89-007, L.89-008, L.89-009, L.89-010, L.89-011, L.89-012, Pr.89-003, Pr.89-004, Pr.89-005, Pr.89-006-Pr.89-007, Pr.89-008, Pr.89-009) un total de 138 *frames* que ens evoquen a un terreny simbòlic d'un escàndol provocat per lluites internes al partit, xifra que iguala, de fet, els emmarcaments simbòlics de qualsevol altre camp present en aquesta primera fase de revelació. Conseqüentment, les referències al camp orgànic són nombroses (*partido,*

¹⁵² Posteriorment, com ja s'ha dit, passarem a denominar com a *subframe lèxic* les paraules que en grup ens condueixen a un *frame* concret.

comité federal, PSOE/PSPV, Madrid, militantes socialistas, socialistas, interior del partido, barones, lectura interna, raíz política, criterios internos, cargos, Moncloa...).

Fent un estudi general observarem com es crea un enquadrament de dos bàndols, i això queda marcadament reflectit en el lèxic: *Blasquistas, lermistas, lermismo, adversario político, cuotas, facciones políticas, discrepantes, familias...* De fet, el treball de buidatge lèxic ens permet elaborar dos categories vinculades als dos protagonistes centrals de la fase de revelació, Joan Lerma i Rafael Blasco, en les quals es volquen enquadraments estables.

Esta situació és remarcable perquè ens duu a destacar el fet paradoxal que el protagonista en la mediació d'aquest escàndol en la fase inicial no és essencialment l'implicat en els esdeveniments que han sigut emmarcats com a corrupció política per una investigació del fiscal, Rafael Blasco, sinó que també ho és el propi president de la Generalitat, Joan Lerma. Observem els enquadraments lèxics associats a una i altra figura.

Taula A.89.4 Enquadraments de Rafael Blasco i Joan Lerma	
Joan Lerma	Rafael Blasco
Obligar	Acosado
Acoso i derribo	Adversario interno
Drástica medida	Discrepantes
Lermismo	Martir
Lermistas	Víctima
Maniobrero político	Contestado políticamente
Ofensivas acusaciones	Blasquistas
Afirmaciones gratuitas	Hacerle sombra (a Lerma)

Fontanería	Desafío
Mala baba	Enemigos internos
Impertinencias	Inocencia/inocente

Font: Elaboració pròpia

En el camp lèxic vinculat a Lerma s'associen conceptes vinculats al caràcter autoritari a l'hora de mantenir el que en el marc teòric hem definit com poder simbòlic, tant dins com fora de l'organització del seu partit. Moltes d'estes accepcions provenen d'acusacions literals de Rafael Blasco o del seu entorn, i altres les aporta el propi diari. En tot cas, són els mitjans de comunicació els que seleccionen tant les declaracions que reproduïxen com les designacions que trien en la seua narrativa.

Les etiquetes lèxiques que recull el diari s'uneixen donant lloc a la narrativa de l'escàndol polític intern de forma constant. Ho veiem especialment a *Levante-EMV*: “Lerma salió muy bien del paso a la pregunta de si se trataba de una guerra de familias interna con el fin de quedarse sin enemigos internos” i “Esta decisión cierra el proceso de remodelación en las distintas carteras del Gobierno autonómico” (L.89-005), entre moltes altres. De fet, no és baladí aquesta darrera frase, perquè situa els fets com un procés de remodelació del Govern.

Pel que fa a Rafael Blasco, els termes provenen del marc victimista associat no a un comportament irregular sinó a la relació amb el propi Joan Lerma. Els mots *víctima*, *acosado*, *màrtir o contestado* en són un exemple. També apareix *inocente/inocencia*, encara que és remarcable en aquest cas que és Lerma qui incorpora en primera instància la paraula associada a Blasco (“Creo en la inocencia de Blasco” L.89-005)

Com ja hem explicat, és el diari *Levante-EMV* qui més accentua la presentació dels fets com un possible escàndol de poder intern al partit, la tendència es repeteix tant el 27 com el 28 de desembre. Es veu clar només amb l'anàlisi dels subjectes dels titulars de coberta (L.89-004,

Pr.89-003) on *Levante-EMV* situa a Lerma en el subjecte i planteja ja la dicotomia d'este escàndol mediat.

Més enllà dels conceptes que s'associen a un o altre subjecte és molt remarcable els *frames* introduïts vinculats directament a l'espai simbòlic bèl·lic. Trobem 30 accepcions explícites a llenguatge bèl·lic, això és un 30% del llenguatge vinculat al conflicte intern és un llenguatge d'origen militar.

Taula: A.89.5

Emmarcament en la narrativa bèl·lica

Guerra política, guerra de dossiers, guerra de intoxicación, adversario, màrtir, batalla, maniobra, víctima, ofensiva, campanya, pelea, enfrentamiento, chocar, contrataque, maraña, bomba, militante, artillería, desafío

Font: Elaboració pròpia

5.3.4 La cursa informativa de l'escàndol polític

En el marc teòric s'estableix com una de les característiques contemporànies de l'escàndol polític el prestigi que reporta als mitjà de comunicació que aconsegueix primícies en aquest camp. A més, s'explica que representa una oportunitat mercantil per augmentar la seua audiència. Aquest fet ha col·laborat en la proliferació d'escàndols contemporanis. Amb aquest motiu hem volgut aportar un apartat a esta qüestió en cada fase de l'escàndol estudiat. En especial, partim de la hipòtesi segons la qual en la fase de revelació serà més pronunciat.

Si acudim a les fonts d'investigació de la premsa diària, en aquest cas a l'hemeroteca, comprovarem que aquest recurs ens aporta les cobertes i notícies del primer dia de revelació. En la de *Levante-EMV* la notícia principal presenta una informació sobre l'efecte de la pluja en

les mandarines. Las *Provincias* sí que destaca ja com a notícia principal la investigació en la conselleria d'Obres Públiques.

En aquest marc, es confirma clarament la competència informativa que s'instaura entre mitjans de comunicació. El dia 28 de desembre, en la notícia principal *Las Provincias* no perd l'oportunitat d'explicitar-ho:

“La información publicada por este periódico cayó como una bomba en medios políticos y de la promoción de viviendas, así como en un medio informativo de la ciudad de Valencia que tuvo que cambiar su primera página de urgencia a las dos de la madrugada ya que en su primer edición hablaba del problema que representaba el agua para las mandarinas”.

El fet és especialment de relleu donat que esta afirmació com ja hem dit és present a la notícia principal i en el tercer paràgraf, es prioritza a les informacions bàsiques del cas.

També ha resultat significativa esta aportació del diari perquè ens ha permès que esta informació en segona instància de *Levante-EMV* no passe desapercibuda, donat que les principals hemeroteques conserven la primera edició i no la segona, que ha sigut aportada a este estudi directament per *Levante-EMV*.

El simple fet que *Levante-EMV* decidisca retirar la seua primera edició ja al carrer per cobrir la informació és molt significatiu per afirmar la importància de la cobertura de l'escàndol polític com a element de prestigi i venda dels diaris.

Els diaris emfatitzen cada informació exclusiva que aporten. És el cas de *Levante-EMV* que aporta en exclusiva el text íntegre de la denúncia i ho destaca:

“Levante-EMV-EMV ha tenido acceso al texto de la noticia, de cuyo relato omitimos, por razones obvias, los nombres y las direcciones que en ella se mencionan, dice así:..”

Així mateix, aquesta competició informativa per la cobertura produïx que els diaris sacrificuen sovint el valor de la veracitat de les dades, donat que avancen informacions inexactes o directament errònies. Si observem les dades que ofereixen *Las Provincias* i *Levante-EMV*, comprovarem que hi ha dades entre ells que es contradiuen. Fem a continuació un llistat de dades que després es demostrarà que són inexactes o no verídiques:

Taula: A.89.6

Dades inexactes a la premsa

Mitjà de comunicació / Data	Dada inexacta o errònia	Comentari
<i>Las Provincias</i> 27-12-89	Volum econòmic vinculats al que qualifica com irregularitats a Calp, uns 1000 milions de pessetes	Finalment la xifra es concreta en uns 300 milions de pessetes
<i>Las Provincias</i> 27-12-89	El diari afirma que el cas de Calp està vinculat als terrenys del Penyal d'Ifach	Són terrenys vinculats a les salines de Calp
<i>Las Provincias</i> 27-12-89	Hi ha un cas a Calp, i altres vinculats amb València i Alacant	Els casos es concentren a Calp i a Paterna
<i>Las Provincias</i> 27-12-89	S'afirma que "según fuentes judiciales se trataría de corrupción técnica" i "se tienen pruebas de varios casos de corrupción funcional"	Hi ha també polítics imputats

Taula: A.89.6

Dades inexactes a la premsa

Mitjà de comunicació / Data	Dada inexacta o errònia	Comentari
<i>Levante-EMV</i> 27-12-89	Es tracta d'una "corrupción funcional" funcionarial"	Hi ha també polítics imputats
<i>Levante-EMV</i> 27-12-89	S'ha dut a terme en el moment que uns funcionaris demanen un suborn de 400 milions de pessetes per acceptar la modificació del PGOU de Calp.	Finalment la xifra es concreta en uns 300 milions de pessetes
<i>Levante-EMV</i> 27-12-89	S'informa que les investigacions han fracassat donat que els pagadors no es van presentar a la cita orquestada per la policia (Cas de Calp)	Esta afirmació no es contrasta i no té cap continuïtat en el temps, més enllà del fet que la policia arriba tard per error a un encontre Lacroix-Blasco
<i>Levante-EMV</i> 27-12-89	El diari remarca: "Las escuchas no dieron resultado puesto que se detectaron fallos en el sistema de escucha y cuando se susanó la anomalía los autores ya estaban sobre aviso"	La gravació es duu a terme, els problemes seran jurídics

Taula: A.89.6

Dades inexactes a la premsa

Mitjà de comunicació / Data	Dada inexacta o errònia	Comentari
<i>Las Provincias</i> 28-12-89	Charles Lacroix	Error en el nom, és Jacques Lacroix
<i>Las Provincias</i> 28-12-89	“A este periódico le ha llegado la información que altos funcionarios de la conseleria de Obras Públicas podrían haber exigido dinero a una empresa de Estocolmo a cambio de actuar mediante la compensación de terrenos y no expropiar con lo que saldría esta empresa perjudicada. De hecho <i>Las Provincias</i> ha podido saber que se presentó una demanda y curiosamente con posterioridad, el abogado encargado del caso recibió órdenes de retirarla alegando que se había rectificado”.	No consta cap prova ni es torna a repetir dita informació vinculada a cap empresa d’Estocolm posteriorment

Font: Elaboració pròpia

Per tant, és una conclusió ferma que la competència entre mitjans genera que aquests sacrifiquen veracitat i comprovació de dades en benefici de guanyar la carrera de la primícia.

5.3.5 Conclusions generals de la fase de revelació

Cal dir a mode d'introducció a les conclusions d'aquesta primera fase d'aquest escàndol polític que aquest és el primer escàndol mediat de grans dimensions de la democràcia valenciana. D'alguna manera Blasco és un personatge icònic de l'estructura política valenciana, ha sabut interpretar els moments per situar-se sempre en el relat dominant: lluita contra el franquisme en l'època predemocràtica, primera línia política en l'època hegemònica del govern socialista dels anys 80 i reubicació en l'eix polític del Partit Popular en la seua època de màxima esplendor. És precisament la crisi de les institucions polítiques tradicionals nascuda arrel de la situació econòmica mundial de 2008 allò que marca la seua devallada pública, les bases del sistema que ha dominat a la perfecció cauen i amb ell també el poder simbòlic de Rafael Blasco.

Si analitzem d'allò més general a allò més concret, el primer que cal preguntar-nos és què cal perquè quelcom o algú estiga en el centre d'uns fets políticament escandalosos. En este cas concret, es tracta d'indagar sobre els factors que provoquen que es genere dit escàndol polític al voltant de la figura de Rafael Blasco els dies 27 i 28 de desembre de 1989.

En el primer dia de la fase de revelació, i tenint en compte que no es donen a conèixer els fets concrets ni els subjectes a qui afecta, determinem que l'obertura d'investigacions per part de les institucions judicials són motiu suficient perquè uns fets siguen catalogats com a escàndol polític. L'escàndol polític és un element que aporta notorietat al mitjà de comunicació i són explícites les referències al respecte. Els mitjans de comunicació mantenen, per tant, un interès a enquadrar elements noticiosos en el marc dels escàndols polítics amb objectius de prestigi i mercantils.

Si avancem en la cronologia, observarem com podem matisar aquesta darrera informació, en el sentit que als fets en si que són publicats com escandalosos es multiplica

l'atenció si sumen els condicionants contextuals que queden especialment latents a partir del dia 28 de desembre. La situació interna del govern i del PSPV determinen tant o més l'escàndol polític que els propis fets.

Un dels paradigmes de la mediatització de l'escàndol polític vinculat a Rafael Blasco l'any 1989 és que en termes generals es revela a partir de la fase de resposta d'un dels actors centrals, Joan Lerma. Diverses evidències senyalen l'esfera interna del Govern i del partit com els catalitzadors inicials de les revelacions d'informacions inicials i, de fet, és la voluntat del president de la Generalitat de "moralitzar" mitjançant l'anunci de cessament allò que mediatitza els fets que es presumeixen escandalosos. Els diaris en major o menor grau es veuen superats per la cronologia dels fets i es veuen obligats assumir com a antiga la revelació de la implicació de Rafael Blasco perquè el mateix dia s'anuncia el seu cessament. La reacció de la institució presenta escassos precedents en estos termes, la reacció front l'escàndol d'una institució se sobreposa a la mediatització del propi escàndol. La relació causa-efecte queda diluïda, inclús invertida. Aquests esdeveniments ens poden convidar a concloure que en l'escàndol mediat el trasllat a l'opinió pública no provoca dites reaccions i conseqüències, i que aquestes es decidixen quan els fets romanen encara en l'esfera privada interna i que, per tant, són reaccions davant un escàndol en potència. Això és, en aquest cas nascut l'any 1989 la pressió de l'opinió pública podria ser menys decisiva que la pròpia pressió de l'esfera interna del sistema polític.

La confusió entre la causa i l'efecte alimenta, consegüentment, el relat de la confabulació del principal implicat, Rafael Blasco, confirmant-nos les apreciacions recollides al marc teòric efectuades per Lawrence Sherman (1978) segons les quals l'anticipació i l'atac a la credibilitat i mode en què s'han fet les revelacions sense entrar a valorar els fets en qüestió representaran un mode efectiu de resposta dels inculpats.

Sembla oportú destacar que ens trobem davant el relat enfrontat del doble escàndol. L'aparent culpable de l'escàndol mediatitza, d'acord amb un context prèviament ja latent, la idea que està sent víctima d'un escàndol intern del partit que consisteix a estigmatitzar-lo de forma il·lícita. Queden latents els dos grans relats que marcaran aquest escàndol polític: el relat moralitzador contra un escàndol de corrupció política al departament de Rafael Blasco que defensa Joan Lerma, i el relat de l'escàndol intern de l'aparell del partit contra l'ex conseller d'Obres Públiques que defensa el propi Blasco. Els protagonistes són conscients de la importància de la mediatització de l'escàndol, del seu efecte en la legitimitat política i dibuixen en conseqüència les seues estratègies, avançant informacions i accions, i silenciant-ne d'altres. Es produeix una transmutació cronològica que naix de la pròpia estratègia dels protagonistes, de manera que determinades accions queden temporalment desdibuixades, és el cas de la roda de premsa de Blasco i l'anunci de cessament de Lerma que segons el mitjà llegit semblen bé una resposta bé una causa. Blasco compareix unes hores abans que Lerma segurament de forma premeditada, sabedor que el cessaran però sense fer menció a la informació que li ha traslladat Lerma. Blasco dóna senyals de dominar l'esquema de comunicació perquè en avançar-se provoca que Lerma haja de fer el paper de contestar posteriorment a moltes de les seues afirmacions, recupera iniciativa política.

És en aquest àmbit on podem identificar els marcs o *frames* generals, tot i que cal remarcar que no s'entreveu inicialment una confrontació frontal d'emmarcaments generals dels dos diaris. D'un costat es dibuixa inicialment el *frame* que es podria resumir amb la proposició: Blasco és víctima d'un complot intern per apartar-lo del poder. De l'altre observem de forma tímida: Blasco podria estar implicat en fets irregulars vinculats a la venda de terrenys. Cal concloure inicialment i amb prudència que sembla que al 1989 els mitjans no mantenen des de l'inici un enfrontament inicial amb *frames* consolidats.

En aquest marc, concloem que en l'esfera mediada és tan vital el context com els propis fets en si, en el sentit que el diari remarca el context de conflicte intern previ en el PSPV com a marc central de l'escàndol polític. En el moment de revelació de dit escàndol sembla evident per l'anàlisi dels mitjans que la configuració interna del PSPV condiciona els fets en si mateixos. Dita afirmació explicita un element d'especial importància, el conflicte d'interessos en el marc de l'esfera interna per assolir el poder en una organització política són un catalitzador de la creació d'un escàndol polític, des del punt de vista que pot ajudar a la seua mediatització i fase inicial de revelació.

S'entreveu amb força en el present estudi una de les característiques remarcades en la literatura del l'escàndol polític: la batalla per l'honestedat política per consolidar el poder simbòlic. Es produïx una competició entre els dos grans relats amb l'honestedat en el centre d'atenció, els dos principals protagonistes usen el mateix camp semàntic en direccions contraposades. Lerma diu ser honest perquè actua preventivament per consolidar la credibilitat de les institucions, i Blasco diu ser honest perquè els fets no l'impliquen i només són motivats per evitar que una força renovadora com la que ell diu representar pugui desplaçar del poder al partit i al govern a Joan Lerma. És un joc d'intercanvi de rols entre acusador i acusat.

La interpretació dels mitjans de comunicació a través dels enfocaments, lèxic i prioritització d'informacions facilita que es trasllade un o altre relat a l'opinió pública. En aquest sentit, *Levante-EMV* amplia les informacions al voltant del conflicte intern del partit respecte a *Las Provincias*, que aporta més informacions dels fets presumptament il·legals. Tot i que es fa difícil extraure conclusions exactes al respecte, apuntem la hipòtesi que l'entorn de Lerma filtra primer a *Las Provincias* determinades informacions, i que així influeix la cobertura, tant de *Las Provincias* com de *Levante-EMV*. *Las Provincias*, més centrat amb els fets que vinculen a Blasco, sense centrar tant el focus polèmic en Lerma, i *Levante-EMV*, que no aporta informació fins a la seua segona edició del dia 27, fent més ressò del relat de la tensió interna.

Podríem apuntar a la hipòtesi que un actua en part agraint i que el fet de deixar de costat en la primícia a un diari pot tenir un efecte de certa venjança mediàtica. Això és, el fet de facilitar la mercantilització d'un escàndol podria atorgar a un actor polític un o altre tractament.

Este plantejament es reforça amb els elements de la notícia, *Levante-EMV* presenta característiques periodístiques que ajuden a dramatitzar l'escàndol polític i en concret el diari aporta una narració que dona força a l'escàndol de poder intern. Un exemple és la ubicació d'un cintet temàtic per emmarcar les notícies vinculades.

L'escàndol polític té com a característica en la seua primera fase la creació d'una dramatització adreçada al sosteniment de l'expectativa i amb aquest motiu els diaris usen connotacions lèxiques narratives, pròpies a la novel·la negra. En aquesta narrativitat, els diaris impresos potencien la imatge col·lectiva que el sistema amaga quelcom que roman ocult i que gràcies a l'acció del diari es descobreix. Hi ha implícita una visió funcional dels mitjans de comunicació en la preservació de l'honestedat del sistema que es referma amb emmarcaments i relats concrets per part d'aquests.

Hi ha un procés de consolidació dels personatges en un marc narratiu. Primer se'ls dona a conèixer amb una identificació general, asèptica i a mesura que es crea un personatge narratiu es completa el procés per designar-los a través de determinats valors. En el camp lèxic vinculat a Lerma s'associen conceptes vinculats al caràcter autoritari a l'hora de mantenir el que en el marc teòric hem definit com poder simbòlic, tant dins com fora de l'organització del seu partit.

Pel que fa a Rafael Blasco, els termes provenen del marc victimista associat no a un comportament irregular sinó a la relació amb el propi Joan Lerma. Crida l'atenció la tendència a generar personatges exòtics que generen atenció, tot i que encara es donen pocs detalls destaca en este sentit la primera descripció de Jacques Lacroix per part de *Las Provincias*.

Aquesta dramatització afecta als personatges i a altres aspectes de la narració, és molt significatiu l'evocació a determinats camps semàntics concrets dels diaris, com per exemple el camp bèl·lic.

A nivell lèxic també és destacable que escàndol i corrupció actuen generalment com a sinònims per als dos mitjans de comunicació, encara que en alguna ocasió aïllada s'especifica un "escàndol de corrupció política".

Existeix una carrera per ser els primers i oferir la màxima informació, i aquesta competència entre mitjans genera freqüents errors i imprecisions en les informacions. Hi ha plena consciència del valor d'arribar primer a les notícies de fets presumiblement escandalosos. Per tant, és una conclusió ferma i provada que la competència entre mitjans genera que aquests sacrifiquen veracitat i comprovació de dades en benefici de guanyar la carrera de la primícia. Novament l'escàndol polític sembla ser un producte que pot generar beneficis econòmics i de prestigi als mitjans.

Hi ha una actitud constant de Blasco per traslladar una part d'allò ocult de l'escàndol de l'esfera privada a la pública mentre altra se la reserva explícitament. Blasco ofereix una roda de premsa i desapareix de la primera persona en l'escàndol polític. És significatiu que la premsa del moment accepti en part aquest joc de mediatització a mitges, i sembla oportú comprovar si aquesta llicència es manté en l'escàndol més recent sobre les ajudes a la cooperació amb altres països que analitzarem posteriorment.

Per les constants referències al govern de l'Estat i a la direcció federal del PSOE se sobreentén que l'escàndol polític és un element que emmarca tot una organització política més

enllà dels límits administratius on ha tingut lloc, i que en aquest sentit s'aplica una jerarquia de decisions que afecta a tot el partit a nivell estatal.

5.4 Anàlisi de la fase resposta i dramatització a la premsa diària

Determinarem la fase de resposta i dramatització a partir del tercer dia de la mediatització de l'escàndol polític, això és el dia 29 de desembre de 1989. Les línies divisòries entre fases de vegades són difuses, encara que és a partir d'este moment que les principals dades ja són conegudes i comença un posicionament dels protagonistes i dels mitjans de comunicació al respecte. Situarem la fi d'esta fase el dia 3 de juny de 1991, data en què s'enceta el judici que ubicarem ja com proposa la literatura prèvia en la fase de desenllaç de l'escàndol polític. Esta segona fase és doncs la fase més extensa, encara que és cert que no per ser més extensa esdevé el període clau. En este sentit, i com ja s'ha dit s'analitzaran totes les notícies referents a l'escàndol polític en qüestió que estiguen en coberta i el seu posterior desenvolupament en pàgines interiors. Es farà de forma més esquemàtica a la fase anterior, que tot i ser més curta esdevenia més intensa i amb més extensió per exemplar i, per tant, requeria una anàlisi més minuciosa. En este sentit, es realitzarà un seguiment inductiu de les referències al cas a coberta i provinents de coberta. En aquest cas, una vegada establerts els marcs i característiques principals en la primera fase es farà un buidatge genèric en relació als mateixos en un sol macroapartat.

5.4.1 Anàlisi de les dades oferides i dels principals marcs descrits en la fase de resposta.

Des d'una perspectiva general ambdós diaris fan un seguiment constant des del dia 29. En tant les cobertures de dades, els darrers dies de desembre i primers de gener de 1990 hi ha encara una fase descriptiva del relat dels fets, especialment del cas que afecta els terrenys de Paterna. Aquesta segona branca del cas que inicialment apareix amb motiu de la qualificació de terrenys de les salines de Calp anirà guanyant protagonisme.

Levante-EMV, que havia començat amb retard a relatar el cas ofereix informació extensa ara que ja abans havia explicat *Las Provincias*. S'explica en els darrers dies de desembre que L'IVV¹⁵³ enagena les parcel·les i una part es pretén destinar a habitatges socials i altres a ús terciari. Els d'ús terciari ixen a la venda per 350 milions d'euros, una xifra "irrisòria" segons experts. En el concurs d'1 de desembre de 1989 s'adjudiquen a la Cooperativa d'UGT. Es produïx una segona subhasta que afecta a la part sud i es presenten de nou UGT unida a Mercasa, i d'altra banda l'empresa OCC¹⁵⁴ (Occidental de Centros Comerciales). Aquesta segona subhasta queda deserta, perquè la Generalitat preferix una subasta que li siga més beneficiosa. La subhasta ix publicada posteriorment el 14 de desembre per 715 milions de pessetes, tot i que el Consell d'Administració d'IVV ho haja aprovat abans, dit anunci s'anul·la per la Generalitat el 28 de desembre i es diu que ha sigut un error.

Tant *Levante-EMV* com *Las Provincias* centren les seues cobertes en la resposta del president de la Generalitat de cessar el conseller i la resta d'alts càrrecs de la Coput¹⁵⁵. Sí que observem una certa variació en el fet que *Levante-EMV* centra el subjecte de titular de forma més accentuada en les accions de Lerma com a possible resposta escandalosa i presumptament

¹⁵³ Institut Valencià de la Vivenda

¹⁵⁴ Sigles de l'empresa *Occidentale de Centres Comerciaux*

¹⁵⁵ Sigles amb les quals es coneixia l'antiga Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transport de la Generalitat Valenciana

provocada per motius polítics més enllà de l'escàndol, mentre que *Las Provincias* situa el focus també en l'escàndol situant en el debat per primera vegada en el representant d'OCC Jacques Lacroix. En la narració dels fets dels darrers dies de desembre i primers de gener, per tant, *Levante-EMV* dóna més pes a l'eix de conflicte intern que *Las Provincias*. No obstant això, en major o en menor mesura un i altre diari recullen peces informatives d'ambdós marcs.

S'informa en els dos diaris dels nous nomenaments, especialment del nou conseller, i se situa en el centre d'atenció el tractament a Blasco en els nomenaments. En concret la no menció a Blasco per part dels nous càrrecs o el propi president. La tensió en l'eix Lerma-Blasco esdevé un *frame* recurrent que alimenta la tensió dels dos *frames* principals del cas que ara veiem consolidats com a: *pomes podrides versus conflicte intern*¹⁵⁶.

Es recullen les primeres reaccions coordinades de l'oposició, que obrin les seues pròpies investigacions i apunten al president destacant el *frame* de corrupció generalitzada en el PSOE. No obstant això, és recurrent també la fluctuació inicial de l'oposició en el *frame conflicte intern versus pomes podrides*. Hi ha certa confusió en el discurs de l'oposició que recullen els diaris, on els mateixos partits s'inclinen pel conflicte intern però després afirmen la corrupció generalitzada en el govern i per tant la necessitat de dimissió del president. És evident que el posicionament dels actors envers l'escàndol polític està condicionat pels seus interessos en la lluita per la consecució del poder simbòlic, i és remarcable que en un primer moment els actors polítics no tenen clar si el posicionament més beneficiós serà el de qüestionar el conflicte intern o bé denunciar la corrupció generalitzada. Treballem amb la hipòtesi que en el segon escàndol que analitzarem, el de 2010, les posicions estaran més definides ja des del principi.

¹⁵⁶ L'ús de la cursiva respon ací al fet que entenem un cert to metalingüístic quan citem els propis marcs lingüístics denominats *frames*. Cal tenir en compte com a anotació que la paraula *frame* i la paraula *versus* s'escriuen en cursiva per ser mots propis d'altres llengües a les vehiculars del treball.

Les informacions de l'esfera interna tenen una especial importància, els actors cerquen posicionaments i pren importància la situació del PSPV que pretén recolzar a Lerma però sense generar un conflicte intern visible amb la figura de Blasco que segueix en el partit.

El 19 de gener *Levante-EMV* informa de la presentació de dos querelles per part del fiscal, una relativa a l'assumpte de Calp i altra al de Paterna, sent aquesta segona la més destacada. En línies generals els dos diaris tenen moltes confluències, observant-se una major cobertura de l'eix de conflicte intern per part de *Levante-EMV* i major cobertura a elements propers de la investigació judicial especialment referits a Lacroix per part de *Las Provincias*.

No és fins a mitjans de gener que el principal partit de l'oposició defineix els seu posicionament, el 19 de gener el PP amenaça a presentar una moció de censura si Lerma no dimiteix. Els dos diaris recullen la reacció de l'oposició que va des de la dimissió i la moció de censura, a la qüestió de confiança passant per una comissió d'investigació. A partir que l'oposició sembla assentar-se en un altre relat, *Las Provincias* consolida un seguiment més estable als actors PP i UV, mentre que *Levante-EMV* amplia la seua informació encara que el seu marc majoritari segueix sent les informacions al voltant del PSPV, tant les que llança el partit de forma intencionada com quan no ho fa.

En les reaccions dels actors s'usen diverses estratègies que emmarquen els fets i els protagonistes. La cerca de referents per aconseguir traslladar el marc pretès és una constant, un exemple són els referents provinents del món del cinema. Com veiem el 17 de gener amb les afirmacions de l'oposició: "Lerma és Jekyll/hyde en el caso Blasco".

És interessant també observar com el PSPV respon a les crítiques situant el debat en la clivella política esquerra-dreta, és recurrent el titular de *Levante-EMV* del 5 de gener: "El PSPV y la Generalitat responden al PP alegando que la patente de la corrupción es de la derecha".

Destaca la informació de *Levante-EMV* que afirma que ha tingut accés a una de les actes clau de l'IVV. En la notícia *Levante-EMV* diu que ha tingut accés a les actes, sembla que descarrega gran part de les responsabilitat en Juan Jose Esturi, el gerent de l'IVV. El diari informa que és Esturi el principal actor que pren la decisió de posar a la venda els terrenys però que no tenia competències. S'afirmen contactes entre Blasco i Lacroix. Es diu que la policia ha gravat la sessió de l'IVV i s'explica que fins i tot s'intenta manipular l'acta. El 4 de desembre l'IVV decidix fer una subhasta i no un concurs, i tot i que Esturi la convoca n'envia les bases als membres del consell amb només 48h de temps. La xifra ara és de 715 milions i ix publicat el 19 de desembre. El consell torna a tirar cap a enrere la subhasta i es publica una rectificació al DOGV¹⁵⁷. Uns dies després Lerma destituïx a Blasco i Esturi.

Levante-EMV oferix per primera vegada informació sobre Jacques Lacroix, centrada en el fet que l'ambaixada francesa havia advertit temps enrere a l'alcalde de València que Lacroix no els representava. Lacroix volia fer un centre comercial *Carrefour* a València prèviament. Hi ha una notícia per perfilar la imatge de Lacroix, hi ha una personificació dramatitzada, amb el titular: “Un encantador y simpático “yuppie” francès llamado Jacques Lacroix”.

Levante-EMV incrementa en els darrers dies de gener el perfil dramatitzat de les notícies, convertint l'escàndol en un *frame* propi. Es profunditza sobre Lacroix, fins al punt d'oferir una peça d'investigació on es viatja a Madrid a l'adreça postal de l'empresa OCC, on no apareix ningú i d'ací s'afirma que és una “empresa fantasma”. Es localitza a l'antiga dona de Lacroix que afirma que no té cap vincle i desmentix informacions aparegudes a premsa segons les quals ella era l'actual secretària del president de la Diputació de Sevilla.

¹⁵⁷ Diari Oficial de la Generalitat Valenciana

La voluntat de dramatitzar i incrementar la informació provoca precipitació a la premsa, fins al punt que *Levante-EMV* confon la imatge de Lacroix per la d'altra persona en la mateixa coberta del dia 20 de gener i es veu obligat a rectificar dies després

Levante-EMV sembla rebre informacions del sector lermista del PSPV que funcionen com a globus sonda cap a Blasco, en el sentit que citant fonts de “tota solvència” s'explicita que si Blasco no dimiteix de l'executiva del partit l'obligaran a dimitir, alhora com també s'informa de reunions no públiques entre Blasco i la direcció del partit on se'l pressiona perquè deixi de formar part de l'executiva. El diari fins i tot arriba a parlar de “rumorologia”. El llenguatge vinculat al secretisme és ben present en les cobertes i principals titulars, on paraules com “secretisme” i “mutisme” es repeteixen.

La reunió entre García Miralles president del PSPV i Rafael Blasco la cobreix posteriorment també *Las Provincias*. Tant *Levante-EMV* com *Las Provincias* recorren al mot “rumorologia” per emmarcar els fets que narren nascuts de dita reunió no confirmada oficialment. *Las Provincias* afegeix que l'exigència de dimissió a Blasco arriba ja des de la direcció del PSOE a Madrid.

El 25 de gener s'admet a tràmit la querrela contra Blasco, Inmaculada Sánchez, Esturi, De Juan, Juan Manuel Chulià i Lacroix i ho recullen en coberta els dos diaris. També els dos diaris recullen la reacció de Lerma i el PSPV d'afirmar que ara l'assumpte està ja als tribunals i, per tant, ha deixat d'implicar-los. No obstant això, en ambdós diaris el conflicte intern en el relat és majoritari. *Levante-EMV* segueix destacant més en este aspecte i, de fet, este mateix 25 de gener prioritza una entrevista a la corrent interna del PSPV, Izquierda Socialista, on es fan greus acusacions a la direcció del PSPV i se'ls culpabilitza de l'escàndol i de la corrupció generalitzada. Es vincula el discurs de pèrdua de democràcia interna amb la corrupció. És significatiu el paral·lelisme amb *Las Provincias*, que un dia després, el 26 de gener, publica

una entrevista amb el portaveu de la corrent Democràcia Socialista que també usa el *frame* de corrupció generalitzada en el PSOE i demana canvis en el partit i legislatius per evitar-ho.

Les mencions a Lacroix creixen i *Levante-EMV* se centra en omplir de significat el personatge, amb contextualitzacions dels vincles que ha tingut amb el PSPV en el passat en assumptes urbanístics, com el de Rafalell. Cada dia que passa els diaris i sobretot *Levante-EMV* que en un principi no hi va estar tant interessat centren informació en la figura de Lacroix. El 26 de gener en coberta principal *Levante-EMV* titula “La querella por el «caso Paterna» salpica a una financera francesa”.

Observem també com encara existeix certa anarquia en la denominació del cas, que apareix ara a *Levante-EMV* com “caso Paterna”, encara que després s’imposarà el “caso Blasco”.

El dia 26 de gener es fa referència a opinions de Blasco amb comentaris que no inclouen declaracions literals, és de les poques ocasions on apareixen opinions del principal afectat per l’escàndol que prefereix apartar-se de l’esfera pública. Es presenta com a víctima d’un complot. Hi ha també a *Levante-EMV* un conjunt d’informacions de com els anomenats blasquistes pretenen connectar a Lerma amb Lacroix, ací sembla clar que el diari es converteix en pantalla d’un altre sector en una lluita per la preponderància d’un o altre marc de l’escàndol. També es connecten casos a *Levante-EMV*, que enllaça notícies que vinculen a Blasco i el germà d’Alfonso Guerra en assumptes urbanístics en l’Alfàs del Pi. *Levante-EMV* dedica molt més espai a l’esfera interna de partits i governs, a usar l’escàndol com a eix connector entre actors i a dramatitzar el context.

Levante-EMV recull també en els darrers dies de gener que es proposa una comissió de tràfic d’influències per part del PSPV, en una clara estratègia de potenciador de credibilitat.

El 28 de gener *Levante-EMV* fa pública l'acusació a Blasco, i en dies successius segueix amb informacions d'esfera interna i connectant diferents escàndols bé siga directament o bé per ubicació en pàgina de diari.

Aquest mateix dia 28 de gener *Levante-EMV* apunta a vincles entre Lacroix i la Generalitat a propòsit d'una proposta de creació de premsa comarcal. El dia 29 presidència de la Generalitat es veu obligada a contestar. La versió de presidència és que Blasco li'l va presentar, i la de l'entorn de Blasco és la contrària, així ho recull el diari. Versions oposades, es dona més informació i testimonis sobre la primera versió.

Es donen informacions sobre altres possibles irregularitats de Blasco perquè la Coput va donar llicències il·legals en el Montgó, en base a un informe intern del PSPV. L'Ajuntament de Dénia les va donar amb coneixement de la COPUT, s'afirma. Es dona el cas que es potencia la tesi que si hi ha hagut un escàndol han d'haver-hi més. Sembla la pròpia esfera interna del partit la que ho potencia mitjançant les filtracions d'un i altre sector. La majoria de les notícies no tenen continuïtat en el temps.

Altra notícia del dia a *Levante-EMV* parla sobre el fet que Gisbert, Ubeda i Sanus van bloquejar les intencions inicials de Blasco de vendre a l'empresa de Lacroix els terrenys de Paterna. La font és un informe al qual *Levante-EMV* ha tingut accés sense cap concreció més.

Las Provincias baixa la intensitat de la cobertura. Ara sembla seguir les informacions que abans ha cobert *Levante-EMV*. En tot cas, és comuna als dos diaris la voluntat de concatenar escàndols mitjançant notícies i la creació d'espais físics que situen l'escàndol polític a manera de secció del diari. En este sentit el dia 30 de gener, la notícia principal parla del fet que Blasco es va reunir amb Juan Guerra després de ser cessat, reunió vinculada als terrenys de l'Alfàs del Pi. Es diu que prèviament un testafarro de Guerra li trasllada a Blasco que Blanquer estava posant "las cosas difíciles".

El darrer dia de gener és remarcable l'exclusiva que publica *Levante-EMV*, que podríem qualificar com un escàndol de segon ordre. S'informa que Lerma havia nomenat Lacroix representant del Consell en un projecte, i es publica el document filtrat per un advocat d'OCC al diari. Es tractava d'un projecte anomenat Universitat del Mediterrani. Es recullen afirmacions de l'entorn de Lerma que denunciïen una campanya contra ell. Clarament se cerca ací el que la literatura assenyala com un escàndol de segon ordre, el diari amb esta informació qüestiona l'afirmació de Lerma segons la qual no ha tingut contactes amb Lacroix.

Tant *Las Provincias* com *Levante-EMV* recullen certa unitat d'acció de l'oposició a centrar el seu missatge en la responsabilitat de Joan Lerma. També destaca en ambdós diaris que es cree un eix temàtic de notícia desvinculades a través de l'escàndol de Blasco. Passa amb altres escàndols com el vinculat a Juan Guerra, així com amb altres notícies escandaloses vinculades al PSPV però inclús es genera amb el vincle familiar de Rafael Blasco. És el cas de la notícia de *Las Provincias* del 30 de gener titulada "Blasco sigue olvidándose de las mociones de la oposición en los plenos", en referència al germà de Rafael Blasco que és president de la Diputació de València i que se situa físicament al costat de la notícia de l'escàndol polític sense cap motiu evident.

Levante-EMV també matisa informacions anteriors, com la del Montgó o la relació entre Guerra i Blasco en el terrenys de l'Alfàs del Pi. Les informacions sense concreció de fonts i sense connexions evidents se succeïxen i la majoria no tenen continuïtat.

Tanmateix és remarcable que en la defensa explícita de la versió de conflicte intern la veu més remarcable que recullen els diaris és la del propi Lacroix. Els diaris recullen una estratègia de defensa que capgira la situació i es presenta com una víctima d'un conflicte intern del PSPV que està disposat a acudir als tribunals com a perjudicat en l'assumpte. És remarcable

el titular de *Levante-EMV* del 31 de gener: “OCC podría reclamar la propiedad de los terrenos de Paterna que salieron a concurso”.

Els darrers dies de gener i primers de febrer de 1990 l'eix comunicatiu de *Levante-EMV* i *Las Provincias* es manté entre el nexa de les figures Lerma-Lacroix, com a principals subjectes representants dels dos grans *frames* presents en l'escàndol polític en qüestió. L'1 de febrer ambdós diaris situen en la seua coberta la denúncia de robatori del document publicat per *Levante-EMV* el dia anterior. El subtítol de coberta dels dos diaris difereix, en el sentit que *Las Provincias*, en no haver publicat l'exclusiva recull les crítiques del consell a la manca d'ètica d'alguns mitjans de comunicació, mentre que *Levante-EMV* ho obvia. Queda latent ací la competència entre mitjans de comunicació. Els dos diaris recullen la versió del govern que dita correspondència formava part dels habituals contactes per cortesia en la regió francesa representada anys enrere per Lacroix i el president de la Generalitat.

Destaca el 7 de febrer a *Levante-EMV*, on es publica en coberta una imatge que remarca l'escàndol de segon ordre en les afirmacions de dies anteriors de Lerma. Es publica una imatge on apareix Lerma amb Lacroix anys enrere. El diari titula: “Ciscar era el quinto hombre de la fotografia”. L'inici del *lead* en coberta és recurrent en aquest sentit en dos direccions, destaca el paper de *Levante-EMV* a descobrir allò ocult de l'escàndol i prova l'escàndol de segon ordre: “El ex conseller Císcar era el quinto hombre que no aparecía en la fotografia que ofreció *Levante-EMV* después que el Consell negarà haver contactado con el intemediario Lacroix”.

Els primers dies de febrer *Levante-EMV* continua més receptiu a publicar notícies que surxixen de filtracions d'un i altre sector que generen un context afí al marc de conflicte intern. La qüestió de les notícies al voltant de la gestió urbanística en el Montgó on es pretén involucrar a Blasco és recurrent ací.

Durant tot el mes de febrer s'intercalen notícies vinculades a la gestió de l'IVV (canvi de gerent, contradiccions sobre les actes) i afirmacions de defensa i atac dels advocats de Lacroix.

El diari *Las Provincias* al febrer segueix la mateixa línia, encara que destaca com dedica més atenció als escàndols d'àmbit estatal del PSOE que a l'escàndol vinculat a Blasco i sovint genera un marc de corrupció generalitzada en el PSOE. Segueix donant més visibilitat a PP i UV en les seues afirmacions.

El sis de febrer comencen les primeres declaracions davant del jutge de la causa jurídica. La cobertura d'ambdós diaris passa a dedicar més espai a l'àmbit judicial per tant.

Durant el mes de gener i febrer pren especial importància també el debat a la premsa de la continuïtat o no de Blasco en l'executiva del PSPV, amb filtracions interessades sobretot del sector afí al president de la Generalitat amb l'objecte de pressionar la seua eixida. Són recurrents també les informacions sobre la petició de l'oposició perquè Lerma comparega per segona vegada a les Corts, fet que el PSPV "frena". En la cobertura de l'acció de Corts *Las Provincias* es mostra més incisiu amb estes peticions dels grups de l'oposició.

El 10 de febrer els dos diaris recullen en coberta el fet que Blasco abandona l'executiva, a *Levante-EMV* el subjecte de la notícia és "El PSPV" mentre que a *Las Provincias* és "Blasco". Ambdós diaris destaquen que és "voluntariamente" o "por su voluntad" als titulars de coberta.

Sembla destacable el fet que com en tota narrativitat els diaris es veuen en l'obligació cada cert període de temps de recapitular i resumir els fets per potenciar que la seua narrativitat pugui ser adientment descodificada pels i les lectores. Un exemple clar d'això és la informació

de l'11 de febrer de *Levante-EMV* que recapitula tota la informació. És oportú reflectir un resum¹⁵⁸ de la cronologia dels fets que aporta Levante-EMV en aquesta peça informativa:

1 Denúncia de dos empresaris a Blanquer sobre un intent de suborn de dos funcionaris a canvi de favors urbanístics

2 Blanquer porta el cas al fiscal

3 El fiscal ordena punxar línies. En estes converses decau l'interès pel cas Calp i es descobreix converses sobre cas Paterna, IVV. Es descobreix que tres membres del IVV s'oposen a una venda que sembla impulsar el gerent Esturi, amb el coneixement de Blasco. Es publica al docv el 20 d'octubre del 89 l'oferta. En concret el sisé paquet en oferta és el problemàtic. 173.772 metres quadrats d'un terreny al costat de TVV amb un preu de 337,9 milions d'euros. Els tècnics diuen que el solar val uns 1400 milions de pessetes. Els tres membres (Ubeda, Gisbert i Sanús) que s'oposen diuen que ells no ho han autoritzat, que el Consell no ho ha autoritzat i que això contradiu els estatuts de l'IVV. Aquest concurs s'anul·larà finalment.

4 Al concurs segon es presenta OCC (Lacroix) i IGS-Mercasa. Hi ha una versió que diu que la segona és una proposta oficialista coordinada per Lerma per evitar la venda a OCC. IGS és la consultora urbanística d'UGT, que té la cooperativa immobiliària PSV, que ha obtingut la majoria de terrenys al costat d'aquest solar en qüestió. Finalment, es torna a convocar el consell de l'IVV, que segons l'acta decidix declarar desert el concurs i convocar una subhasta pels terrenys.

5 Fins i tot la policia té una ordre de registre a Lacroix, perquè l'home de negocis ve a València. No obstant això, la policia arriba tard a l'aeroport. La primera eixida a concurs del terrenys sud s'havia anul·lat (337m), la segona és per subhasta a l'alça i es

¹⁵⁸ Resum i traducció pròpia fideligna a l'esquema que proposa *Levante-EMV* dels fets

parteix de la xifra 715m, tampoc ix per discrepàncies, s'arriba a anul·lar la seua publicació al DOGV. Hi ha moltes tensions entre la gent que els diaris vinculen a Blasco i la gent que els diaris vinculen a Lerma a l'IVV. Tot el cas arriba al president de la Generalitat Joan Lerma i comença a mediatitzar-se el 27 de desembre de 1989. Lerma es reünix amb Blasco el 27 de desembre, li demana que dimitisca i Blasco demana un dies, però com que la premsa comença a parlar-ne es pren la decisió.

El 13 de febrer ambdós diaris recullen en la coberta la notícia de la declaració de Blasco davant el tribunal per la querella presentada pel fiscal. No transcendeix res concret de les declaracions, la notícia és el fet de declarar. *Levante-EMV* construeix un titular asèptic (“El ex conseller Rafael Blasco abrió la ronda de declaraciones ante el juez de los querellados por cohecho”). Mentre que *Las Provincias* se centra en les curtes declaracions de Blasco a l'eixida dels jutjats (Rafael Blasco: “he venido a colaborar con la justicia”)

Tot i haver dimitit de l'executiva nacional es manté el qüestionament en ambdós mitjans a la continuïtat de Blasco en l'òrgan del comitè nacional i fins i tot com a militant.

Hi ha una intenció estratègica jurídica dels assessors de Blasco i mitjans de comunicació d'implicar també judicialment a Lerma, sorgeixen notícies que potser ha de declarar.

Mentrestant se succeïxen les notícies sobre l'altre cas als jutjats, l'anomenat majoritàriament com a cas *Calp*, s'informa que el procediment avança amb una acusació ferma cap als quatre processats de suborn de 300 milions de pessetes i que les proves semblen confirmar-ho. Al mes de febrer es consolida el tractament progressivament més diferenciat dels dos casos, un pren un tractament més jurídic mentre altre més dramatitzat.

El degoteig de debat intern al voltant de Blasco és constant, en aquest cas *Levante-EMV* recull al febrer de 1990 com les Joventuts Socialistes qüestionen el tractament a Blasco per part del partit amb el titular: “Juventudes socialistas critican a Joan Lerma por no respetar la presunción de inocencia de Rafael Blasco”.

Durant la segona quinzena del mes de febrer de 1991 es succeïxen les declaracions davant dels tribunals tant del cas que afecta els terrenys de Paterna com els de Calp. Els acusats ofereixen poca o ninguna informació, només la declaració de Blanca Blanquer es trasllada en major mesura a la premsa. Este fet xoca aparentment amb la major tendència actual a la filtració general de les informacions dels processos judicials.

Especial importància en la narrativitat dels fets té la roda de premsa que ofereix Lacroix el 17 de febrer de 1990 amb especial cobertura per part de la premsa. És principal notícia del dia als dos diaris. *Las Provincias* titula: “Jacques Lacroix exige saber la verdad”; i subtitula: “Admite que conoció y trató con Blasco y Lerma”. Mentre que *Levante-EMV* titula: “Lacroix dice que Lerma estaba informado”; ahora que recull en coberta també la reacció de l’entorn del president de la Generalitat: “«Lacroix intenta confundir a la opinión pública», según presidencia”.

En definitiva, Lacroix segueix sent la veu més explícita de recolzament al *frame*: Blasco víctima d’un conflicte intern. El representant francès acusa a la Generalitat d’haver-lo perjudicat i de pretendre afavorir a Mercasa¹⁵⁹. Declaracions de Lacroix (en roda de premsa), que llança acusacions a Lerma, posen en qüestió el concurs i s’afirma que s’exigiran responsabilitats. Fa declaracions i mostra un document concret, es defensa amb una estratègia concreta, bastant oberta i directa.

¹⁵⁹ Sigles d’Empresa Nacional de Centrales de Abastecimientos, SA, que es presenta al concurs de forma unida amb el sindicat Unió General dels Treballadors (UGT)

Lacroix desqualifica a Mercasa, diu que Lerma els va afavorir i que no estaven preparats. No entén com es va quedar desert el concurs si ells, explica, complien tots els requeriments. Diu que es canvia un concurs per una subasta perquè d'altra forma Mercasa no tenia possibilitats. Destaca que el concurs implica una visió qualitativa de l'oferta mentre que subasta només implica recaudar més. Explica el representant d'OCC que això li ho vol fer arribar a Blasco i per això viatja a València el 14 de desembre. Diu que en esteencontre Blasco es compromet a vetlar perquè tot siga transparent i correcte i a canvi l'empresa de Lacroix no farà accions legals ni públiques que embruten la imatge de les institucions.

Els dos diaris usen a Lacroix com a personatge clau en la dramatització i generen un perfil seu molt personificat amb detalls concrets de la seua vida pública i privada. Lacroix obliga a l'entorn de Lerma a contrarestar el missatge potenciador d'un *frame* per l'altre de *pomes podrides* i cas judicial. Destaca la cobertura en este sentit de *Las Provincias* amb el titular que explicita la batalla d'enfocament també del 17 de febrer: "Presidencia insiste: es un problema judicial y no político". També els dies successius el president de la Generalitat es veu obligat a fer declaracions desmentint el relat de Lacroix i els diaris ho recullen. Destaca el subtítol d'una de les notícies a pàgina sencera de *Levante-EMV* que interpreta: "El ejecutivo francés vino sobre todo a defender a su empresa, soltar humo hacia Lerma y defender a Blasco".

El 20 de febrer Lerma anuncia una nova compareixença en les Corts, que l'oposició demanava des de feia setmanes. La roda de premsa de Lacroix del 16 de febrer intensifica la necessitat de potenciadors de credibilitat del govern, este n'és un.

El dia 22 de febrer es recullen informacions contradictòries sobre una presumpta intenció de Lerma de comparèixer a última hora de la vesprada i sense premsa, una informació que afirma l'oposició i és negada des de Presidència.

El 23 de febrer es recull la compareixença de Lerma. Els diaris reporten els anuncis de potenciados de credibilitat que usa Lerma com a estratègia: una investigació i una auditoria de l'IVV. *Levante-EMV* centra el subjecte del dia en l'oposició en el titular principal de coberta i en els destacats de la mateixa (“La oposición responsabiliza a Lerma del «escándalo de la Coput»”). PP i UV demanen la dimissió del president de la Generalitat. *Las Provincias*, per la seua banda, destaca en la seua coberta: “Lerma negó haber favorecido a nadie”.

Ambdós diaris dediquen destacats i avantítols recollint la sol·licitud de dimissió. Especialment PP i UV ja usen l'escàndol com un gran reductor de credibilitat del president de la Generalitat. Destaca el titular de *Levante-EMV* del mateix dia 23 de febrer que ho explicita: “La oposición pretende convertir a Lerma en responsable de lo ocurrido en la Coput”.

Destaca que el president de la Generalitat després d'haver incurrit en contradicció i, per tant, en una espècie d'escàndol de segon ordre matisa el seu vincle amb Lacroix i ho recullen els diaris. En aquest sentit *Levante-EMV* destaca: “El presidente negó haber mantenido contactos con Lacroix por los terrenos de Paterna y Rafalell y Vistabella”.

El dia següent, 24 de febrer, Lacroix declara davant del jutge, ofereix un discurs preparat davant del jutge amb una mesurada escenificació posterior davant la premsa. Anuncia, de fet, una campanya contra la Generalitat i referma contactes amb Lerma pels terrenys de Paterna, potenciant l'escàndol de segon ordre cap a Lerma per haver mentit. Genera un marc de defensor de la justícia d'un representant d'una societat avançada contra un representant d'un sistema polític arcaic i clientelar. Com a element curiós cal destacar que es nega a escoltar les cintes, i de fet, aquesta informació apareix en el mateix titular de coberta de *Levante-EMV* i en destacats de *Las Provincias*. El titular de coberta de *Levante-EMV* és: “Jacques Lacroix se negó a escuchar las cintas y declaró que «el caso Blasco» debía darse por archivado” mentre que el de *Las Provincias* és: “El caso Blasco debe ser archivado”.

Hi ha una personificació del relat destacable, la dramatització converteix a Lacroix en personatge novel·lesc de l'escàndol polític. Es dibuixa un perfil certament extravagant, però d'altura: "antropólogo" (no aporta res però es posa sempre), "hombre de gran cultura", "ejecutivo", "imagen irónica casi jactanciosa", "seguro de si mismo", "como cabreado"...

Li arriben a preguntar (premsa) en què pot assessorar a empreses un antropòleg. La seua resposta denota la seguretat i condescendència amb què s'exposa a la mediatització de l'escàndol: "No en antropología, hijo, la antropología es una faceta de mi currículum, también soy lingüista y no te voy a decir como te tienes que expresar en castellano o valenciano... Habrán pensado que mi capacidad intelectual valdria de algo...no? Porque a mi empresa le importa un bledo que yo le hable del conjunto catalán del s XVII."

En definitiva, domina l'esfera pública des de l'esfera privada i aporta elements potenciadors de credibilitat, com ara dossiers i documents concrets de defensa i la premsa ho recull: "todo lo que he dicho viene con pruebas y señales". També simbolitza la seua estratègia, donat que es nega a escoltar gravacions en jutjats perquè diu que no són vàlides. Anar més enllà del que es diu i simbolitza el que es diu sembla ser una estratègia precursora d'esta persona, més pròpia en aparença de l'anàlisi de l'any 2010 que en la segona part del treball es durà a terme.

Les afirmacions de Lacroix a la premsa provoquen respostes, com la del representant de la immobiliària propietat d'UGT (PSV)¹⁶⁰ que acusa el mateix dia en el diari *Levante-EMV* al representant francès de conèixer prèviament l'oferta i de protagonitzar "el timó del francès". El màxim responsable de la cooperativa d'UGT, IGS¹⁶¹, acusa OCC i posa en sospita el concurs denunciant que es duu a terme només amb 14 dies i a 300 euros el m². Diu que ho sabien amb

¹⁶⁰ Sigles que fan referència a la Cooperativa Promoción Social de Viviendas

¹⁶¹ Sigles del grup vinculat a PSV i lligat a UGT que es crea el 1989 anomenat Iniciativas de Gestión y Servicios

antel·lació. Demana que Lacroix deixi d'acusar a UGT perquè la querrel·la acceptada a tràmit és contra ell (317 milions per 170.000m² de sol terciari). Per això diu "el timo del Francés". Afirmar, a més, que Lacroix diu que invertirà 3000 milions de pessetes, però IGS ha invertit 11.000 en economia social. Diu que ells per construir vivenda social en el polígon nord de Paterna pagaran entre 8000 i 12.000 pessetes cada m². Aquesta informació mereix per a *Levante-EMV* el titular principal de coberta: "PSV-UGT califica de calumniador y mentiroso al francés Lacroix".

A partir del mes de març, quan ja han conclòs les principals declaracions davant el jutge, es produeix una fase de selecció de la informació per part dels mitjans de comunicació més anàrquica, en el sentit que no és ja tan coincident i és de càracter més anecdòtic.

Destaca el 9 de març una publicació del diari *Las Provincias* perquè recull diferents *frames* recurrents de l'escàndol polític. Elabora una entrevista, amb cert to satíric, al cap de gabinet del president de la Generalitat, Ximo Puig, on explica l'esfera interna de l'escàndol polític especialment en referència als interrogants del cessament de Blasco. Explica la part de darrere del assumpte, que segons Puig és que el fiscal havia demanat a Lerma que esperés alguns dies per destituir a Blasco.

És interessant veure la reproducció de la defensa de Lerma en la veu del seu cap de gabinet. Desacredita a Lacroix, defensa la postura de cesar per precaució a Blasco, defensa el *frame*: corrupció política amb pomes podrides. També hi és present la qüestió del *frame* obscurantisme, simplificació del relat i prestigi de *Las Provincias* per atorgar-se haver destapat el cas. El titular de coberta és recurrent: "Sólo cuando Las Provincias destapa el caso, el fiscal da vía libre para destituir a Blasco". També les designacions de la peça que qualificaríem com a entrevista satírica són destacables. Al final se centra en la qüestió interna, on Puig nega que hi haja una qüestió interna de partit darrere i el periodista ho posa en dubte. Destaquen moments

com el següent, on s'expliciten molt més pel format de l'entrevista determinats marcs analitzats en este estudi i esmentats:

P. Cúál es exactamente su cargo, señor Puig?

R. Director del Gabinete del Presidente de la Generalitat

P. Es decidr, fontanero mayor del reino.

R. Fontanero, bombero y hasta torero si hace falta. Lerma parece distante, frío... Es una persona mucho más humana que lo que puede aparentar

P. El problema es cuando desaparecen papeles. Aquí también hay brujas

R. Y supongo que una investigación. Hay una investigación tipo funcionarial, administrativa. El secretario general ha designado a una persona que actúa como instructor del caso. Según el resultado, se decidirá administrativamente. En principio.

P. En principio?

R. En principio

P. Tan grave es que desaparezca un papel?

R. Más que el papel lo grave es la intención. El papel no decía nada.

P. Pero usted, el hombre en la sombra salió a la luz.

R. No, yo hablé en los periódicos cuando vino un señor de fuera y empezó a decir tonterías

P. Por qué les dan tanta importancia a este señor?

R. Nosotros no le damos importancia, pero había que desmentir algunas cosas que decía.

P. No peca presidencia de oscurantismo?

R. No hay oscurantismo. Hay problemas que tienen múltiples explicaciones

P. Extraña su insistencia en decir que no conocían al señor Lacroix.

R. En ningún momento se dijo que no se le conocía. Lo que pasa que estamos hablando de un tema judicial y cada uno plantea su defensa como quiere. Es lógico

P. Lógico?

R. Es lógico que él intente buscarse una defensa, porque el encausado es él, y no el presidente.

R. Y un conseller. No, y un exconseller...

P. Era conseller cuando...

R. Mientras hay confianza en una persona se cree que lo está haciendo lo mejor que puede. Lerma perdió la confianza. En el momento en que se siembran dudas...y sí, había indicios que permitían dudar.

P. Pero Lerma siempre ha dicho que es inocente?

R. Y lo sigue diciendo. Pero el caso afecta a la institución.

P. Y entonces, hala, desituación.

R. Yo creo que ha sido una actuación lógica, muy clara y rápida.

P. Rápida, hasta que las Provincias no publica...

R. De alguna manera el mismo día de la publicación, el fiscal ya le da vía libre al presidente

P. Ha tenido suerte Lerma con sus rivales políticos dentro del partido?

R. Rivales?

P. Pérez Casado, Asunción, Ciscar, Blasco... Todos fuera de juego

Es denota un canvi en l'estratègia donat que només dos dies després és Lerma qui ofereix una entrevista a *Levante-EMV*, es denota també la competició entre mitjans. En

l'entrevista de l'11 de març de *Levante-EMV* Lerma manté el relat de moralitzar davant les "pomes podrides" per corrupció, mentre que el periodista manté viu el *frame* vinculat al conflicte intern de forma constant. Lerma destaca en diferents respostes:

"...destituí a Rafael Blasco porque entendí que no podía existir un proceso de interinidad del gobierno mientras tenía lugar el proceso judicial. El tiempo me ha dado la razón y creo que acerté con esta decisión";

"...para los ciudadanos ha quedado claro que ante cualquier sombra de duda, el gobierno actúa de una manera clara y deja fuera cualquier posibilidad de sospecha sobre el funcionamiento del Consell.";

"...la moralización del interior del partido es una labor muy positiva que ha ayudado a mantener la credibilidad de la organización".

(Destaca pregunta del periodista sobre: "els cadàvers polític que ha deixat pel camí").

Les notícies de la segona i tercera setmana de març transiten entre els mecanismes interns sobre la continuïtat o no de Blasco com a militant del partit i la possibilitat que càrrecs del govern com Lerma o Puig hagen de declarar en l'etiquetat com cas Blasco. Es remarcable que Blasco usa la disciplina del partit i el silenci mediàtic com a millor arma de defensa, així com el fet que Lacroix i alguns articulistes siguen el seu altaveu principal. D'alguna manera, Blasco és l'*antiestablishment* en este escàndol, mentre que 20 anys després és l'*antiestablishment* el que el denuncia a ell.

El 17 de març *Levante-EMV* publica una enquesta¹⁶² interessant per avaluar els efectes de l'escàndol polític a la societat del moment. Les principals dades són:

El 41% dels valencians pensa que Lerma hauria de dimitir i el 31% opina el contrari, un 25 es mostra indecís al respecte.

Per partits: el 57% del votants socialistes creuen que Lerma ha de seguir i no ha de dimitir, el 17,1 demana la dimissió

66,4% de votants de EU demanen dimissió, 66,5 dels votants del PP i 51,1 del CDS.

Un 49,7% pensa que hi ha més corrupció en el govern de la nació que en el de la Generalitat i només el 10,7% pensa el contrari.

El 57,4% pensa que els dirigents valencians s'han beneficiat personalment o econòmicament des que estan en el poder. Un 20,5 % opina el contrari. (el 31,1% dels votants del PSOE ho pensen i el 73,5% dels d'EUPV).

Informa d'intenció de vot: 39,5% dels vots PSOE i a 15 punts del PP

La darrera setmana de març continuen les declaracions davant dels tribunals pel cas. De la cobertura dels diaris destaca l'escassa informació que es filtra de dites intervencions, aparentment semblen menys detallades que el que passa en l'actualitat. Es veu clar en els titulars com: "La declaración de dos técnicos del IVV ante el juez duró casi cuatro horas" (*Levante-EMV*, 27 de març de 1990).

El 7 d'abril de 1990 tant a la coberta de *Las Provincias* com de *Levante-EMV* es destaquen els resultats de l'enquesta del CIS amb entrevistes dutes a terme el mes de gener, i

¹⁶² De l'empresa Sigma dos. 800 entrevistes aleatòriament, error més menys 3,5%, feta entre el 23 i 26 de febrer de 1990, director Carlos Malo de Molina.

segons la qual el PSPV repetiria la majoria absoluta augmentant en escons però no en intenció directa de vot. *Levante-EMV* conclou que, per tant, el denominat cas *Blasco* no està influenciant electoralment al PSPV, i així el marc de cas (“pomes podrides”) aïllat de Lerma semblaria imposar-se. Destaquen afirmacions del diari com les següents: “El electorado valenciano parece apostar por la reflexión antes de emitir su voto y no por los escándalos aislados”; “...la imagen de corrupción no se vincula con el Gobierno”; “...similar a Andalucía, donde el llamado caso Juan Guerra no influye en la opinión de los andaluces sobre la Junta de Andalucía”.

Sobre l'enquesta destaquem les següents dades que recullen els diaris:

55% diu que el govern és "sincerament democràtic", 17% diu que no és "sincerament democràtic", 24% no sap o no contesta.

Sobre si és "caciquil" el govern: 51% diu no, 15% diu sí, 28% no sap o no contesta.

51% diu que el govern està "capacitat per a governar bé", un 18% opina que no està "capacitat per a governar bé". 25% no sap o no contesta

44% diu que el govern "no és corrupte". 36% no sap, 8% no contesta, 12% diu “és corrupte”.

33% diu que no hi ha autoritarisme, 30% diu que sí, 32% no sap o no contesta i 5% no contesta

42% diu que el Consell és honest, 14% que no, 36% no sap o no contesta, i 8% no respon a la qüestió.

La segona setmana d'abril esclata el cas *Naseiro* al País Valencià. La dinàmica de cobertura d'escàndols previs sembla provocar una rutina més definida des del principi en la cobertura del diari, a partir d'estructures, lèxic i *frames* ben definits. Destaca la tendència del

que anomenarem contraescàndol polític, escàndols que se solapen i les actuacions es defineixen a partir del marc de l'altre escàndol tot i que no tenen cap vincle aparent. Cal remarcar que en esta fase inicial de l'estudi apuntem només que hi ha fets escandalosos que s'usen en l'argumentari d'altres fets escandalosos per a defensar-se o atacar. Les connexions en este sentit són recurrents als diaris. "Los socialistas no podían ocultar un cierto regocijo después de varios meses de soportar el peso del caso Blasco"· destaca *Levante-EMV*. I ahora els diaris i els actors convergeixen els escàndols, el PSOE pren la línia argumental segons la qual a tothom li pot afectar un escàndol dins del seu marc de "pomes podrides", que el PP també pot tenir corrupció, i que ara tot el que deien de Blasco canvia. En definitiva, usen el cas com a redenció. Són significatives les declaracions del membre del PSPV Victor Fuentes: "La conducta de un miembro no puede desprestigiar todas las Instituciones".

Crida l'atenció també el cintet del diari ("escándalo en el PP") i que la notícia no va signada. Contrasta amb l'esquema de cobertura del denominat cas *Blasco*, on el cintet és "escándalo en la Coput". També és significativa la reacció del PP d'atac a la decisió judicial per considerar-la extremada. Sembla oportú recollir ací les principals declaracions de cada representant polític:

Gayà (PP): Sólo en casos extremos se trata así a la gente" / "No dudo de la honestidad de los implicados" / "Se está haciendo daño al partido".

Ansuátegui (PP): "El juez tendrá que dar explicaciones claras y contundentes y pruebas para justificar esta actuación, cuando en otras ocasiones no se ha hecho así por lo que podría cometer un agravio comparativo"-en alusión al caso Blasco- / "Estos hechos estan perjudicando a la refundación del partido en la Comunidad Valenciana". "Ni Naseiro ni Palop han dado motivo alguno en su vida para la sospecha".

Bru (PSPV): "que no olviden ahora a Montesquieu y la emprendan con los jueces cuando sus actuaciones les perjudican gravemente"

Nebot (PSPV): "Hay que esperar que la justicia se pronuncie tanto en éste como en el caso Blasco"

Ernest Fenollosa (PSPV): "El sistema tiene mecanismos para depurar posibles responsabilidades en ilegalidades". (declaració escàndol com a sistèmic)

Víctor Fuentes (PSPV): "La conducta de un miembro no puede servir para desprestigiar todas las instituciones"

Jose Luis Boado (CDS): "Estas actuaciones deben de reforzar la confianza de los ciudadano en la democracia"

Mayor (UPV): "La admnistración ha facilitado el que se produzcan estas situaciones, sin actuar contra la especulación urbanística". "No se puede meter en el mismo saco a todos los políticos"

L'aparició del que anomenem com a contraescàndol mediàtic és recurrent a partir de l'11 d'abril. És destacable que el "Cas Naseiro" explota de forma molt mediàtica en el moment paral·lel al "Cas Guerra" i "Cas Blasco". El cas agafa un espectre estatal. Observem com el secretari general del PP, Jose Maria Aznar, usa potenciadors de reputació hores després d'esclatar l'escàndol, ofereix tots els comptes del PP i demana una comissió d'investigació. Estos fets els recullen tant *Las Provincias* com *Levante-EMV* durant el mes d'abril de 1990 i les referències creuades entre escàndols es succeïxen.

Amb tot, el debat intern entorn a la figura de Rafael Blasco continua amb accions a un i altre bàndol. A l'abril tenen lloc actes de defensa de Blasco, alguns molt explícits com

l'homenatge a Castelló de la Ribera que recullen els diaris. *Levante-EMV* titula: “La agrupación socialista de Villanueva de Castellón rinde homenaje a Rafael Blasco”.

El debat sobre la convergència d'escàndols com a fets casuístics o no segueix sent recurrent, i destaquen informacions i opinions explícites al respecte com l'article del director del diari *Levante-EMV* del 24 d'abril titulat: “La chiripa del PSPV”. També és significatiu l'article de Pérez Benlloch del 6 de maig de 1990 “Tres notas opacas”, on s'entremesclen escàndols per defensar la presumpció d'innocència de Blasco.

Dit debat s'allarga durant mesos i és recurrent a tots els mitjans de comunicació, com a exemple paradigmàtic citem la notícia de *Las Provincias* titulada: “Caso Naseiro: Palop dijo que los Blasco estaban metidos en los peajes”; amb una imatge de l'implicat en el denominat cas Naseiro, Palop, i els dos germans Blasco. Esta notícia apareix en coberta i en la mateixa se citen i vinculen fins a 4 escàndols del moment: els etiquetats com a casos “Guerra”, “Naseiro”, “Blasco” i “Casino Costa Blanca”. I es fa a través d'un tema no vinculat com és un presumpte cas de cobrament de comissions a partir d'una gravació on Palop ho insinua. És remarcable que *Las Provincias* recullga que en estes presumptes gravacions Palop emmarque a tot el PSPV en el presumpte fet de les comissions. Es diu que “lo tendrían todos” i que “los socialistas valencianos están clavándose la navaja a tope”. Estes dades amb escassa aportació de proves són suficients perquè el diari afirme: “Las últimas revelaciones del Caso Naseiro sitúan en primer plano del escándolo al propio PSOE y sus prácticas de peaje”. El fet és remarcable perquè no només s'usa un escàndol com a contraescàndol d'altre, sinó que el mateix contraescàndol és usat amb efecte boomerang doble a l'escàndol cronològicament inicial de l'entorn a Blasco. *Las Provincias* reproduïx dita conversa.

La notícia-reportatge del 12 de maig del diari *Levante-EMV* és molt recurrent, compara com s'han revelat els casos Blasco i Naseiro, i la seua similitud en el modus operandi d'eixir a

la llum a través de gravacions que cercaven altres fets delictius. Hi ha ací l'ús d'un marc cinematogràfic a través de la comparació explícita amb la pel·lícula *Procedimiento ilegal*. Les dos escoltes es fan per casualitat, en un cas es cerca un cas vinculat a les salines de Calp i es topen amb les accions urbanístiques a Paterna, en l'altre es cerca tràfic de drogues i es topen amb un presumpte suborn. És remarcable també l'avantítol de la notícia que diu: “Durante casi un mes los inspectores de ambos casos compartieron la misma sala de escuchas”.

Cal destacar la informació convergent entre els dos casos també que vincula l'esfera interna del partit com a desencadenant de la mediatització dels escàndols. Ho fa molt evident *Levante-EMV* el 19 de maig de 1990 a partir de reportar les sospites cap a Carlos Manglano. El titular de la notícia és: “Carlos Manglano niega ser el topo del PP que filtró la información del «caso Naseiro»”. L'avantítol és: “El ex presidente provincial asegura que se dará de baja del partido si se sospecha de él”. Novament el lèxic ens aporta claretat de l'emmarcament usant mots com: *topo, filtrar, traición, traidores, sospechosos, sacrificar, dar de baja, acusación...*¹⁶³ La notícia entra en l'àmbit privat de l'expresident del PP a València, s'entra en l'esfera privada familiar de Manglano.

En la mateixa plana i provocant una convergència física de cobertura d'escàndols, *Levante-EMV* recull les declaracions de Lerma que refermen la conclusió que els escàndols mediàtics es fan convergir per interessos dels actors i alhora s'evidencia que és recurrent en la defensa de les persones afectades la visió de l'escàndol com a funcional i sistèmic. Això és, si apareix un escàndol és que el sistema de vigilància funciona. D'aquesta forma el mateix 19 de maig és remarcable el titular de notícia “El presidente Lerma se felicita porque los «casos

¹⁶³ Remarquem que es reproduïxen els extractes o mots procedents dels textos analitzats en la llengua original del mateix. Els extractes literals apareixen entre cometes mentre que quan es parla de paraules en si en el sentit que són representatives en diferents textos apareixen en cursiva sempre que no estiguen inserides en taules d'anàlisi. Per tant, l'ús de la cursiva en esta enumeració no respon al fet que s'use una llengua diferent (perquè ja hem especificat que s'usen en este treball les dues llengües oficials com a pròpies) sinó que respon al cert to metalingüístic de l'enumeració en el sentit que parlem dels propis mots enumerats en un nivell generalitzador i no d'extracte literal del text. Aquest tractament serà una constant en l'anàlisi empíric inductiu dels dos casos.

Blasco y Naseiro» se hayan descubierto en Valencia”; amb l’avantítol: “El titular del Consell cree que estos escándalos refuerzan las credibilidades de las Instituciones”.

El 23 de maig *Levante-EMV* avança la notícia segons la qual el jutge desestima el recurs de la defensa per declarar no vàlides les cintes. Això pot afectar també el cas que afecta a Palop i Naseiro. Encara que la defensa vol recórrer al Constitucional.

Crida l’atenció que a mesura que avancen els mesos creix la desproporció quantitativa en el seguiment de la notícia entre *Levante-EMV* i *Las Provincias*, en favor del primer. També és destacable d’estos dies l’increment del llenguatge jurídic.

Tot i que augmenta el llenguatge jurídic arrel del debat al votant de l’admissió de cintes la qüestió interna en el PSPV és latent i quan apareix el llenguatge bèl·lic és el predominant. El 8 de juny *Levante-EMV* titula: “Ciscar y Blasco unen sus fuerzas en la batalla precongresual del PSPV-PSOE”. En una correlació ràpida de lèxic trobem la repetició del mot *batalla* en la notícia de fins a 4 vegades i de reiteracions de conceptes com *unir fuerzas*, *alianza*, *maniobrar*”, *Lermistas*(6 ocasions), *blasquistas*, *ciscaristas*...

Del seguiment inductiu de l’actualitat a *Levante-EMV* i *Las Provincias* observem com es dibuixa de forma implícita una estratègia de Rafael Blasco i el seu entorn de dur a terme un relat de silenci i respecte judicial i a la investigació però amb constants filtracions interessades de conflicte i intern i també de proliferació de contraescàndols que podrien afectar el sector majoritari del partit de recolzament a Lerma. Aquest darrer element es fa explícit per exemple en la publicació d’una notícia el 13 de juny de 1990 on es desmenteix una notícia escandalosa en veu del secretari d’organització del PSPV, Pérez Ferre, insinuant que ha sigut una filtració del propi Rafael Blasco. Ferré afirma que es tracta d’una “intoxicación de Blasco” i que “ningún socialista es capaz de filtrar filtraciones que perjudiquen al partido, aunque sea en beneficio propio”.

Novament ens trobem amb l'estratègia del contraescàndol, on es calla a l'esfera pública i s'ataca en el marc de l'esfera privada. Certament, caldrà comprovar si en el segon escàndol vinculat a Rafael Blasco l'estratègia de la discreció en l'àmbit mediatitzat es pot mantenir amb la mateixa efectivitat.

El 22 de juny de 1990 ambdós diaris recullen en coberta el fet que el jutge envie al fiscal les diligències del cas Calp.

El 28 de juny amb portades de cobertura ampla ambdós diaris recullen que el Tribunal Suprem admet com a proves les cintes gravades amb el propòsit d'investigar les requalificacions de terrenys a Calp i on es destapen les converses del cas dels terrenys dels polígons de Paterna. El Tribunal Suprem ha desestimat el recurs de la defensa perquè no foren admeses com a prova. La defensa de Rafael Blasco afirma que es planteja acudir al Tribunal Constitucional. Les notícia de caràcter jurídic augmenten. El 28 de juny *Levante-EMV* informa que el Tribunal exculpa a l'exgerent de l'IVV Esturi, afirmant que tenia competència per vendre els terrenys de Paterna. La notícia de *Levante-EMV* referma els vincles entre els casos anomenats "Blasco" i "Naseiro", donat que en la mateixa coberta hi ha un apartat molt destacat dedicat a la tornada del regidor Palop al plenari de l'Ajuntament de València, i es remarca que torna per a votar la construcció en el terrenys dels Jesuïtes.

El cas vinculat als terrenys de les Salines de Calp té una cobertura molt menor però les principals novetats s'incorporen. Tant *Levante-EMV* com *Las Provincias* recullen l'anul·lació de la justícia de la suspensió de treball i sou a Rubén Muñoz per considerar-la improcedent.

És recurrent que cada cert temps i en una aposta clara per mantenir l'atenció narrativa en el cas els diaris recapitulen i fan un resum del cas amb els seus marcs. Ho torna a fer *Levante-EMV* el 4 de juliol amb una columna titulada "Cronología de un escándalo". És un prova més de la dramatització i narrativitat de l'escàndol polític.

El 20 de juliol hi ha un fet remarcable i paradoxal a *Levante-EMV*: una entrevista amb Rafael Blasco. Però lluny del que es podria pensar l'entrevista apareix en la secció d'Alzira i menys d'un 50% està dedicada a l'escàndol polític que l'afecta i aquestes qüestions vinculades més que preguntes semblen invitacions al relat de Blasco. És evident que es pacta no fer referència al fet en qüestió i si es fa fer-ho des d'un marc determinat, en una nova mostra de les llicències del moment perquè Blasco es mantinga capaç de no participar en primera persona en la mediatització (Blasco ho etiqueta com "la disciplina del silenci"). Ni tan sols l'entrevista es duta a terme per una periodista que faça seguiment del cas, sinó per una informadora comarcal. De fet, el fet dels límits de l'entrevista són explícits, el mateix Blasco afirma: "Tenid en cuenta que lo hago exclusivamente por mi ciudad, al tratarse del suplemento especial de fiestas, y con la advertencia de que no voy a pronunciarme, como es lógico, sobre ninguna de las cuestiones que son ahora mismo materia de investigación judicial, por respeto a ellas", i l'entrevistadora destaca que "accedió después de no pocas negativas a ser entrevistado en su tierra".

El diari fa un titular en coberta i altre en interior, d'alguna manera usa l'entrevista en coberta alçant expectatives que després no es compleixen informativament en una mostra també de l'ús de l'escàndol polític com a element de venda i prestigi del diari. A la coberta es titula a partir de les declaracions de Blasco "Cuando el proceso termine, las dudas serán de otra índole" i en l'avantítol es ven l'expectativa mediàtica: "Rafael Blasco, en la primera entrevista que concede desde su cese".

En l'interior de la notícia es titula amb les declaracions: "Un poco de descanso no vendrá mal, pero ni está el ayer ni el mañana escrito"; i es reitera el posicionament del diari en l'avantítol: "Primeras declaraciones en exclusiva del político alcireño desde que fue cesado como conseller de Obras Públicas". El diari destaca a l'interior les següents declaracions:

“Mi primera meta es remontar y normalizar mi actual situación, aunque el ritmo no depende de mi”¹⁶⁴

“La credibilidad, como el DNI, es algo que te pueden robar, pero es difícil hacerla desaparecer para siempre”

“Tengo la impresión de que la gente duda menos de mí de lo que parece, y creo que cuando el proceso judicial acabe, las dudas que quedarán serán de otra índole”

“La disciplina del silencio es dura cuando le lanzan a uno los demonios en aluvión, pero es necesaria al estar en juego otras responsabilidades”.

Entre les afirmacions de Blasco que es poden relacionar amb l'escàndol destaquem la seua intenció de situar-se en el paper de víctima, quasi en un paper èpic, i de defensa permanent de la seua honestedat però sense oferir cap detall en una actitud permesa per l'entrevistadora.

Les reproduïm ací íntegrament:

Taula. A.89. 7

Conceptes vinculats a l'ètica i credibilitat política introduïts per Blasco a l'entrevista 20-07-90:

“No hay que olvidar que también está en juego la imagen de mi partido, que considero que es algo más importante que la mía personal”

“La política es un compromiso ético voluntario, estrechamente vinculado a un alto sentimiento de la profesionalidad y la responsabilidad”

“Tengo la impresión que ha dudado menos la gente de lo que a simple vista parece, porque, afortunadamente, en democracia nos conocemos todos”

¹⁶⁴ Cap recordar en els requadres només s'usen les cometes per remarcar les declaracions dels protagonistes, i no per destacar extractes literals redactats pel o la periodista.

“Soy consciente del desgaste, pero en la vida cuenta la trayectoria global de uno y no la anècdota”

“La credibilidad, como el carnet de identidad, es algo que en un momento dado te pueden robar o romper, pero es difícil hacerla desaparecer para siempre. Tengo un trabajo, una dedicación, un itinerario vital que ninguna caza de brujas, ningún conjuro mágico pueden hacer desaparecer de un plumazo”

(Sobre la pregunta del "clan de los Blasco"). "No existe tal clan, sí que hay en cambio una larga tradición familiar de lucha por la democracia y las libertades en este país, que no tiene porqué corresponderse con las luchas de poder".

Èpica i victimisme

"Hay que manifestarse sobre cada cosa a su debido tiempo. Sin embargo la disciplina del silencio es dura cuando se le lanzan a uno a los demonios y además en aluvión. Pero también es necesaria cuando están en juego otras responsabilidades. No hay que olvidar que también está en juego la imagen de mi partido, que considero que es algo más importante que la mía personal y está en juego mi actitud de principios ante la justicia. Hay un viejo poema de Kipling, que dice algo así: si puedes soportar que falseen tus palabras los pícaros, para así excitar a los tontos y oír como sus lenguas falaces te calumnian...". Algo parecido a este viejo poema, que recuerdo de los ambientes estudiantiles de izquierdas en los que participaba durante mi paso por la universidad puede estar ocurriendo”

“Siempre vale la pena luchar por los ideales del socialismo democrático y trabajar por un sistema social de relaciones basado en la libertad, la igualdad de las

personas, el aprecio al mérito y al esfuerzo y el principio de la solidaridad. Yo lo he hecho toda mi vida, y a veces en circunstancias mucho más difíciles que ahora”

“Cuando la instigación política logra que durante meses algunos medios de comunicación abandonen el campo de la información para sumir las nobles labores del carnicero sería absurdo negar que no haya quedado un poso que, en mi caso, creo que es sobre todo de confusión. Pero tengo la impresión que ha dudado menos la gente de lo que a simple vista parece, porque, afortunadamente, en democracia nos conocemos todos”.

“Creo que cuando el proceso judicial llegue a su fin las dudas que quedarán serán de otra índole”

“Tengo un trabajo, una dedicación, un itinerario vital que ninguna caza de brujas, ningún conjuro mágico pueden hacer desaparecer de un plumazo”

“Sólo la desesperación puede dictar que en política o en la vida vale todo. En política lo que cuenta es facilitar y mejorar la vida de las gentes, aquello que les ayude a expresarse en libertad y a resolver los conflictos desde planteamientos democráticos, transparentes y civilizados.”

“Me preocupa la situación de las personas que han sufrido por haber trabajado o colaborado conmigo”.

“Me he sentido muy fortalecido por las innumerables muestras de adhesión que he recibido, no sólo de la comarca de la Ribera, sino de todas partes. Es gratificante comprobar como en los momentos difíciles los amigos siguen a tu lado”

Font: elaboració pròpia

En referència al lèxic i emmarcament emprat per la periodista destaca una narració que ens encamina cap a un personatge quasi màrtir enmig d'una batalla. Hi ha una certa tendència

de vassajatge periodístic, on s'adapta el llenguatge al relat de Blasco, fins i tot en la designació del cas ("llamado Caso Paterna" / "*affaire* de la conselleria"). Destaquem el següent:

"Cuartel general (en referència a instal·lar-se a Alzira després de tot el que ha passat); "su feudo político"; "no parece dispuesto a arrojar la toalla y arrodillarse"; "dispuesto a dar batalla", "estrategia de la tortuga, siempre lenta de movimientos y dispuesta a encerrarse en su caparazón..."; "¿Cree usted que a pesar de todo lo que ha sucedido vale la pena seguir luchando por un ideal político?"; "clan de los Blasco"; "*affaire* de la conselleria"; llamado caso Paterna"; "Muy pocos han cuestionado aquí su honradez; y quienes han llegado a dudar de su conducta ni siquiera se han atrevido a manifestarlo".

Reproduïm també el sentit de les preguntes de l'entrevista:

- 1 Sobre si ara tindrà més temps de gaudir de les festes d'Alzira
- 2 Sobre si seguix la política local d'Alzira
- 3 Sobre com gestiona el seu germà l'alcaldia
- 4 Obres determinades d'Alzira
- 5 Sobre el proper alcalde i si serà el seu germà
- 6 Per què el seu silenci des que va ser cessat?
- 7 Sobre si val la pena seguir lluitant pels ideals polítics
- 8 Que troba en la política per seguir nugat a ella.
- 8 Sobre si li molesten els dubtes que s'han creat al voltant de la seua figura
- 9 Què és el que troba a faltar des que no es conseller?
- 10 Sobre si es conscient que la seua imatge ha quedat malmesa
- 11 Val tot en política?

12 Sobre si “El clan dels Blasco” ha perdut força

13 La seua meta és el congrés nacional del PSPV?

L’entrevista ve seguida d’un perfil de Rafael Blasco amb un marcat *framing* personalista, és el subjecte de moltes coses, sembla un perfil fet a mida en sentit propositiu. És un perfil de líder, de somni amerirà gairebé, del terreny de la lluita democràtica contra el franquisme assolint gestes de màrtir fins a la contrucció dels fonaments de la democràcia valenciana. De l’entrevista també destaca el caràcter en consonància del ja explicat de les imatges de Blasco, en to dialogant i de lideratge.

El 20 de juliol *Las Provincias* publica una informació segons la qual s’haurien esborrat les cintes de l’acta plenària del 5 de juliol on l’alcaldessa de Calp reconeixia que dos funcionaris de la Coput havien cobrat comissions per una operació urbanística. Més enllà de la informació destaca el *frame* habitual d’obscurantisme i secretisme en la mediatització de l’escàndol polític, molt explícit a elements com el subtítol de la notícia: “Nuevos misterios se añaden al caso Calpe”

El 28 de juliol són remarcables les notícies per les quals la defensa dels acusats de l’anomenat cas Blasco recorren al Tribunal Constitucional la il·legalitat de les proves extretetes de les escoltes. Les defenses diuen que els acusats no han gaudit del mínim grau de protecció en un estat de dret perquè s’han escoltat extractes que no eren l’objectiu de les escoltes, i que hi ha sentències prèvies dictades pel Tribunal Europeu dels Drets Humans (casos “Kruslin” y “Huvig”). Critiquen el sistema legal que permet gravacions de conversacions privades d’un mode “indiscriminado”. Diuen que la legislació és poc clara i “incompleta”

Las Provincias publica una enquesta el 5 d’agost, on el PSOE manté el seu recolzament i, per tant, podríem dir que no hi ha un efecte electoral de l’escàndol segons dit estudi analític.

L'efecte expansiu de l'escàndol polític provoca referències creuades de publicacions. És el cas de *Levante-EMV* el 14 d'agost que en coberta titula: “Un semanario afirma que el ex conseller Blasco recibió un maletín de dinero «negro» del narcotráfico gallego”. Ho fa sense tenir evidències pròpies. Observem una dramatització amb una narració que vincula escàndols sense cap criteri raonable, sembla més bé un guió de pel·lícula, amb filtracions i atacs distorsionadors que connecten tres casos en un: “Blasco”, “Narcòtics” i “Guerra”. S’afirma que Guerra volia invertir diners de la màfia de la droga als terrenys de Paterna. L’avantítol de dita notícia és: “Portabales conecta a Blasco, Lacroix y Juan Guerra con los capos de la droga investigados por Garzón”.

Al dia següent el diari publica els desmentits dels advocats de Blasco i l’advertència dels mateixos de dur les difamacions als tribunals. La notícia és desacreditada també pel propi PSPV a través del diputat Leandro Picher que afirma: “Oscuridad y confusión tienen su origen en una mala estrategia política de IU y PP desde las europeas. Querían ganar las elecciones desde los juzgados, lo que se ha revelado inútil, y ahora tenemos a medio país acusando de corrupción al otro medio y ya no sabemos a qué atenernos”. Ni esta ni la notícia del dia anterior van signades.

Las Provincias ofereix menys importància a informacions tan dramatitzades. El dia 14 no publica la informació de *Cambio 16*, publica directament en coberta principal el desmentit de Blasco. A més, el desmentit el fa Blasco a *Las Provincias* en primera persona, a diferència de *Levante-EMV* que contacta únicament amb l’advocat de Blasco. El dia 15 d’agost *Las Provincias* usa el costat més personal de Blasco per desmentir la notícia a través de destacats com: “Ha acudido a su medico”; “El exconseller de Obras Públicas estava profundamente abatido”; “Después del disgusto que se llevó de buena mañanita fue a visitar a su medico”; “Esta pasando por uno de los momentos más amargos de su vida”; “Inició su calvario político”. També publica les següents declaracions: “Esto es desesperante, estoy destrozado, estoy hecho

polvo”. Crida l’atenció com hi ha designacions lèxiques que es converteixen en icona del cas, com ara l’expressió *calvario político* per a definir la situació de Blasco. Sembla molt destacada la reacció dels adversaris polítics en la cobertura de *Las Provincias* d’aquest 15 d’agost. Tots ho valoren de forma prudent, no ataquen tant a la lleugera com es té la sensació que es faria en l’actualitat

Les connexions entre escàndols no són un element puntual, formen part de la narració del diari a través de diferents notícies que es mantenen en el temps. El mes d’agost es publica una notícia a *Levante-EMV* que parla de la nova legislació i titula “todos los escándalos bajo una misma ley” i amb l’avantítol: “Gracias a los nuevos procedimientos, los conocidos como casos Blasco, Calpe, Naseiro y Guerra se ven agilizados”.

Els diaris sumen els rumors a la cronologia de l’escàndol polític, si unes declaracions aïllades i sense contrastar del narcotraficant Portabeles serveixen per implicar a Blasco en la coberta del 15 d’agost, en la del 19 del mateix mes i arrel de les mateixes declaracions també s’implica a Lacroix. Tot i que els titulars de coberta i pàgina interiors poden induir a la sospita, el diari és conscient de la manca de credibilitat de la informació, i es fa evident amb el destacat: “La clave de caso está en saber si Portabales está «enloquecido» como algunos piensan, o si de verdad todo lo que declara es cierto”. Crida l’atenció que estes se centren totes el mes d’agost apuntant a l’ús de la difusió del rumor en l’escàndol polític en temps de relaxació informativa.

Com és la tònica general la referència a Lacroix va seguida d’una creació de marc estrambòtic, a la manera de bufó del relat. En aquest cas crida l’atenció el destacat “Un viajero incansable”, on es dona informació personal sense cap importància pel cas, sobre la seua ex dona, sobre els seus hàbits de vida, sobre els seus viatges exòtics. En dies posteriors *Levante-EMV* segueix alimentant dita connexió amb fets inconnexes, el 16 de setembre publica en tema principal de coberta: “Un empresario del «caso Guerra» cubre un barranco sin licencia”.

En una notícia on *Levante-EMV* no cita fonts observem com la premsa i en aquest cas es connecten escàndols en la seua tasca de consolidació de *frames* i de generació d'expectativa. En el cas del 23 d'agost de 1990 *Levante-EMV* connecta la investigació del cas Guerra amb la COPUT durant l'època de Rafael Blasco i ho fa com a tema principal de coberta, en una informació que té continuïtat el 13 d'octubre i segons la qual investigadors de la policia andalusa analitzen els vincles entre negocis dels socis de Juan Guerra i la gestió de la COPUT, i fins i tot *Levante-EMV* posa el focus en uns terrenys de Paterna propers als de l'etiquetat com a cas "Blasco". Cap d'estes informacions té ressò en la resta de mitjans i tampoc és confirmada o se'n fa més seguiment.

A l'agost i setembre són constants les notícies sobre els congressos interns comarcals del PSPV i en tots els marc de batalla interna entre Lerma i Blasco és present. Per tant, el calendari orgànic influeix també en la cobertura dels escàndols, i en aquest cas especialment.

Des d'agost de 1990 hi ha una destacada disminució de la informació periòdica, que durant els primers 8 mesos era quasi diària. El marc semàntic informatiu, no obstant això, es manté en uns paràmetres similars.

Al novembre té lloc un augment de notícies vinculades a temes orgànics del PSPV amb motiu del seu congrés. En aquest marc la qüestió de Blasco és recurrent i indirectament es reforça el *frame* conflicte intern. De fet, i tenint en compte les dades exposades els diaris semblen incrementar la sensació de conflicte intern respecte de la realitat. Així, el 14 de desembre veiem a *Las Provincias* en coberta el titular: "El aparato del PSPV no cede ante los críticos". En l'interior del diari la peça informativa queda en el titular "Sólo el 8% de las delegaciones no aprobará la gestión de la ejecutiva".

Cal destacar l'entrevista a Lerma del 20 de novembre a *Las Provincias*, amb dos preguntes que citen l'escàndol de Rafael Blasco. Lerma abandona les explicacions detallades i

es limita a destacar que és una qüestió jurídica i que la versió institucional està resolta. Destaquem també com el vincle entre escàndol polític i efectes en la consecució de poder és present, ho veiem en la mateixa entrevista amb la pregunta: “Estos temas suelen afectar, sobre todo, en procesos electorales. ¿Tienen encuestas como partido o como gobierno sobre cómo pueden ir?”. El diari segueix identificant escàndols polítics amb elements obscurs i defineix el cas com “sombra”.

El 26 de desembre els diaris recullen les novetats judicials: el jutge anuncia judici oral i es fan públiques les acusacions als 6 imputats. Es coneix l'acusació del fiscal en cap, Enrique Beltrán: tres anys de presó per un delictes de suborn en grau de frustració, amparat per l'art.385 del codi penal; la resta d'acusats tenen la mateixa qualificació. Les conversacions telefòniques són el nucli fonamental de l'acusació. En el destacat, es diu que el silenci és la millor estratègia del conseller. Han parlat amb ell per telèfon, es diu que també està afectat anímicament. En les reaccions les defenses continuen afirmant que les proves no són vàlides.

A finals de desembre de 1990 es duu a terme el judici pel cas que afecta als terrenys de Calp, en realitat els dos processos es retroalimenten i de vegades tenen el tractament d'un sol tema encara que tinguen elements clarament diferenciats.

La guerra mediatitzada que es juga entre *pomes podrides versus conflicte intern* viatja sovint també a corrupció generalitzada que afecta també al president de la Generalitat i el seu entorn. A finals del 1990 és encara present. Destaca la coberta de *Las Provincias* del 29 de desembre que titula: “Lerma y Guardiola se interesaron por los terrenos de Calpe”. Esta notícia, que és tema principal de la coberta, es llança a partir de la filtració de les afirmacions que fan els acusats davant el jutge. Esta informació és relativa al procés judicials del cas que afecta a Calp.

Al desembre també s'informa des de *Las Provincias* que les cintes han estat acceptades com a prova en el cas de Calp. La defensa al judici havia demanat que no foren proves vàlides perquè segons transmet el diari: "...vulneran la Ley, el derecho a la intimidad personal y familiar, el secreto de las comunicaciones, a la tutela judicial efectiva y a un juicio justo".

Respecte a les cròniques judicials destaquen els elements dramatitzats personals de l'actitud dels presents. Es narra de forma dramatitzada la tensió del moment, els sentiments ("esperaban sonrientes", "relación tensa", "dar la sensación que asistían a un partido de ping-pong")

El 30 de gener s'informa sobre la declaració de Joan Lerma en el judici pel cas que afecta els terrenys de les salines de Calp. En aquest escrit es fa referència a les informacions que un mes abans publiquen els diaris sobre el fet que ell es va interessar pels terrenys. *Las Provincias* titula que "Lerma sólo se interesó por el valor paisagístico de las Salinas". D'alguna manera *Las Provincias* rectifica la seua informació donat que introduïx elements valoratius explícits al titular amb el terme "sólo".

Las Provincias recapitula informacions els mateix 30 de desembre a partir d'una peça informativa que titula amb la declaració d'un dels denunciants que afirma que "me dijeron que les pidieron 300 millones por la recalificación". El diari recopila els següents fets segons els quals funcionaris de la COPUT demanen a través del constructor Miguel Camaño diners a canvi d'operacions urbanístiques, sol·licitaren presumptament als dos empresaris socis de DEBIMAR S.A 300 milions de pessetes per requalificar terrenys de les salines que eren no urbanitzables i eren d'especial protecció

És *Las Provincias* qui fa un seguiment més exhaustiu del judici pel cas vinculat a Calp al gener de 1990. Apareixen elements que en el cas judicial ocupen un espai més anecdòtic però que els diaris usen per multiplicar la dramatització del cas. El 31 de desembre *Las*

Provincias titula: “El anterior propietario de las Salinas fue amenazado de muerte por alguien «del partido» para vender la finca”. Es tracta de la declaració d’un súbdit suec que afirma que el van amenaçar del partit (socialista) per vendre els terrenys. A més, declaren càrrecs de Calp de diferents partits que afirmen que era Violeta Rivera, l’alcaldessa, qui portava la competència de l’urbanisme. El regidor d’EU Francisco Morató afirma que Blanquer li va dir que “en Calp va a suceder algo muy gordo en 15 días”. S’informa que Blasco es nega a declarar.

El 31 de gener de 1991 *Levante-EMV* publica un element destacable, una part de la transcripció de la cinta que es presenta com a prova base del cas. El marit d’Immaculada Sancho, funcionària de la Coput imputada, telefona a Juan Manuel Chulià, president del col·legi d’aparelladors i parlen d’un sobre que podria ser per a Esturi, gerent de l’IVV. El titular d’aquest dia de *Levante-EMV* és: “El secretario de finanzas del PSPV conocía la presunta corrupción en Calpe cuando todavía era un secreto”. Amb tot, és recurrent que en la selecció de les informacions es prioritza sovint els elements informatius que connecten l’escàndol amb la direcció del PSPV.

Durant el mes de febrer les notícies que vinculen als acusats, a membres del PSPV o a l’alcaldessa les responsabilitats dels fets se succeïxen tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias*.

Es van succeint notícies de la situació interna del PSPV, i en les mateixes el conflicte Blasco-Lerma és un eix candent. Com a exemple la notícia de *Levante-EMV* del 7 de febrer que titula: “Lerma es el dirigente regional con más poder en el PSOE”; i que afig: “Los hermanos Blasco siguen atrincherados herméticamente en la Ribera Alta”.

Al maig de 1991 hi ha eleccions municipals i autonòmiques, i és interessant veure en els propers mesos els vincles que s’hi desenvolupen al respecte. El primer incís el trobem el 12 de febrer de 1991 quan *Levante-EMV* fa públic amb un titular principal: “El juicio del «caso

Blasco» començarà el dia 3 de junio, una semana después de las elecciones”. S'interpreta per part del diari que s'ha fet així per no intercedir en les eleccions. La informació es completa amb les principals característiques del judici, com és l'acusació concreta de suborn i delictes de maquinació per alterar el preu de les coses, en grau de frustració amb la demanda de 3 anys de presó. La defensa demana l'absolució perquè no hi ha proves suficients i demanarà la nul·litat de les cintes.

L'1 de març de 1991 els diaris recullen la sentència condemnatòria pels fets urbanístics a les salines de Calp. *Levante-EMV* titula: “La Audiencia condena a los cuatro acusados del «caso Calpe» por un delito de cohecho en grado de tentativa”. Es produeix una condemna en grau de temptativa, no de frau perquè no hi ha cap prova que referma que ells van demanar un benefici. Però sí de suborn. Ruben i Inmaculada van mediar perquè els propietaris pagaren 300 milions d'euros per la recalificació. Les cintes són clau, la defensa intenta dir que parlen d'altres terrenys però el jutge no els creu.

Durant aquest període (març-juny 1991) hi ha un descens molt notable de la informació vinculada al cas dels terrenys de Paterna. Trobem diferents enquestes que evidencien que dit escàndol polític no tindrà efectes polítics per al PSPV a la Generalitat. Fet que es confirma el 26 de maig amb la victòria per majoria absoluta de Joan Lerma en les eleccions quan aconseguix 45 dels 89 escons. Aquests dies es repeteixen els titulars que destaquen la victòria contundent que es personaliza com una victòria de Joan Lerma.

Els darrers dies de maig observem com la premsa es prepara pel que nosaltres hem destacat com la tercera fase de l'escàndol polític: l'esdeveniment mediat. El fet que la sala es puga quedar menuda per l'assistència de mitjans mereix un espai en coberta per a *Las Provincias* del 29 de maig. “La sala serà pequeña para tanta expectación”, destaquen. Els mitjans generen expectatives per generar este esdeveniment mediat. Són també recurrents els fragments:

“El juicio ha generado tal expectación que el presidente del TSJCV convocará a los medios para intentar organizarlos. Se han tomado distintas medidas para evitar que los focos y flashes de las cámaras puedan molestar a los diferentes testigos... A pesar de todo estos profesionales han planteado la posibilidad de coger imágenes frontales tanto del banquillo como de los testigos...”

Es prepara l'esdeveniment mediat i es fa una recapitulació de fets en esta i altres notícies per reenganxar en la narrativitat als lectors

5.4.2 Conclusiones de la fase de resposta o dramatització

Les especials característiques de la mediatització del present escàndol polític pel que fa a certa involució de la causa-efecte en ser l'acció de cessament de Lerma la que determina el trasllat a l'opinió pública, generen certa confusió en la resposta dels diferents actors. Una confusió que també ens permet induir conclusions interessants.

La primera estaria en l'evidència que el posicionament dels actors envers l'escàndol polític està condicionat pels seus interessos en la lluita per la consecució del poder simbòlic, i és remarcable que en un primer moment els actors polítics no tenen clar si el posicionament més beneficiós serà el de qüestionar l'autoritarisme i ús de les institucions per part de Joan Lerma per solucionar un conflicte intern o bé denunciar una corrupció generalitzada en el partit del govern. Són constants les concrecions que hem trobat en esta línia i les contradiccions que sorgeixen segons les informacions avancen en una o altra direcció.

A més, estos posicionaments no es concreten amb propostes de l'oposició que van des de la moció de censura fins a la qüestió de confiança fins a la tercera setmana de gener, vint dies després d'esclatar l'escàndol. Esta podria ser una diferència respecte l'escàndol polític actual, que es regeix per reaccions quasi immediates. Això ens porta a destacar que els actors

polítics semblen reaccionar de forma més lenta i concisa que en l'actualitat davant dels escàndols polítics. Uns i altres recorren a comparacions amb marcs de la literatura o el cinema per transmetre el seu missatge. Observem també com en la defensa des del PSPV s'intenta emmarcar el debat a la ideologia, reforçant la idea que la corrupció està vinculada a la clivella política de la dreta.

Tot i la confusió inicial en la resposta, podem concloure que els actors que no ostenten el poder simbòlic institucional van confeccionant el seu posicionament tenint en compte el relat que més els acosta a aconseguir dit poder. És a dir, sempre que siga possible intenten crear un relat contra la credibilitat de la figura política més alta possible i que, per tant, els acosta més a la consecució de l'anomenat poder. Podem destacar que el subjecte d'un escàndol deixa de ser centre de pressió per part dels oponents polítics quan impedeix ser un reductor de credibilitat per al poder polític, per tant quan ja ha perdut el càrrec i no representa un símbol del poder que es vol assolir. Blasco ja no és conseller, és més bé també un subjecte reductor de credibilitat de Lerma i, per tant, no se'l responsabilitza des de l'oposició.

La segona conclusió que induïm del fet que aquest escàndol nasca primer amb l'efecte que amb la causa, com ja succeïa en la primera fase, és que dita confusió inicial implica certa transmutació dels *frames* adoptats pels mitjans de comunicació respecte els seus marcs de referència ideològics globals. La tendència de la primera fase de l'escàndol en el fet que *Las Provincias* dedica més espai als fets i *Levante-EMV* a elements del conflicte intern es manté al principi de la segona fase, encara que esta situació anirà diluint-se a mesura que passen els mesos. Per tant, concloem que en la fase de resposta els mitjans tendeixen a ressituar-se en concordança amb el seu marc de referència. Observem com a nivell quantitatiu *Levante-EMV* i *Las Provincias* mantenen una cobertura similar les primeres setmanes i posteriorment *Las Provincias* descendeix en cobertura. A més, en un principi *Las Provincias* sembla centrar-se més en els propis fets que conduirien a pensar en un cas aïllat, i progressivament avança

augmentant el *framing* de víctima d'un conflicte intern. En canvi, *Levante-EMV* manté certa ambigüïtat en este aspecte oferint cada vegada més informació que connecta amb Blasco amb dubtes sobre la seua gestió i connexions amb altres escàndols.

Així mateix, *Las Provincias* dóna una major cobertura als escàndols d'àmbit estatal vinculats al PSOE, potenciant el *frame* de corrupció generalitzada i oferint més espai a les veus dels partits de la clivella centre-dreta.

La dramatització és present en la segona fase, especialment en el diari *Levante-EMV* i sobretot a través de la figura de Jacques Lacroix, que adopta les funcions pròpies del *bufó mediàtic* de dit escàndol polític. De fet, tant els defensors d'un *frame* o altre intenten connectar a l'empresari francès amb Lerma o amb Blasco depenent dels seus interessos. Podem afirmar que la necessitat de mantindre l'atenció en la narració provoquen en la segona fase la dramatització s'incrementa de forma més forçada, i per a fer-ho l'exposició de l'esfera privada dels subjectes implicats és una constant.

En esta dramatització es mantenen estables respecte la fase de revelació el lèxic que construeix un i altre *frame*. A un costat lèxic vinculat a l'honorabilitat i moralització de Lerma davant un possible cas aïllat de corrupció i a l'altre els conceptes vinculats al victimisme en referència a Blasco i a l'autoritarisme intern de Lerma. Crida l'atenció com hi ha designacions lèxiques que es converteixen en icona del cas com ara l'expressió *calvario político* per a definir la situació de Blasco. També romanen els *frames* d'obscurantisme o competència entre mitjans. En aquest darrer cas, veiem com es fa evident de forma explícita recordant o destacant primícies o com els diaris segueixen la cobertura de l'altre diari i la contraresten, això passa amb les informacions però també amb les entrevistes. Per exemple, si un dia *Las Provincias* entrevista Ximo Puig, cap de gabinet de Joan Lerma, immediatament trobem una entrevista amb un actor similar o superior a *Levante-EMV*, i a l'inrevés.

En la fase de resposta és quan es consolida una denominació estable de l'escàndol polític, que es consolida com a “caso Blasco”.

Les principals característiques de l'escàndol polític i les seues respostes estan presents en el cas. Observem els anuncis dels habituals potenciadors de credibilitat per part del govern socialista (creació de la comissió de conflicte d'interessos, repetició de la compareixença de Lerma...) així com també la incurrència en escàndols de segon ordre. En aquest darrer cas, destaca l'afirmació de Lerma de no haver tingut mai contacte amb Lacroix que després *Levante-EMV* desmenteix.

La rumorologia i les filtracions de fons no concretes són una constant, la majoria de les quals sorgides del propi partit socialista sense identificar. De totes, la més cridanera que ja hem apuntat al punt anterior, podria ser l'enviament d'una fotografia que desmentiria la versió que negava cap vincle entre Joan Lerma i Jacques Lacroix. Una fotografia que dies després el propi *Levante-EMV* destacaria que havia sigut retallada per eliminar de la imatge a Ciprià Císcar, en una evidència de l'existència d'una tensió en l'esfera privada com a catalitzador de l'escàndol mediat.

És molt remarcable el fet que hem comprovat a través de l'anàlisi inductiva que apunta cap a un intent de desaparició de l'esfera pública del principal afectat per l'escàndol polític, Rafael Blasco. Aquest ofereix una roda de premsa el segon dia de la fase de revelació i conscientment desapareix de la primera persona de l'esfera pública, no trobem cap declaració directa a propòsit de l'escàndol a la premsa en tota la segona fase, només alguna al·lusió en peces desvinculades temàticament i la concessió d'una entrevista el 20 de juliol a la secció de la Ribera on exigeix parlar només de les festes del seu poble i on rep un tractament diferenciat respecte la tònica general de *Levante-EMV*, clarament en consonància amb la seua proposta de

framing. En l'entrevista ofereix alguna opinió al respecte, clarament pactada amb la periodista, i això ens convida a afirmar l'acceptació de la premsa de dita situació.

Este fet es repeteix el 15 d'agost amb una declaració puntual de Blasco a *Las Provincias*, diari que no publica el dia abans una filtració sense contrastar que vincularia a Blasco amb el narcotràfic gallec. Dos úniques declaracions directes en un any i de forma aïllada, el 20 de juliol i el 15 d'agost, i clarament condicionades a un tractament.

Blasco utilitza una comunicació indirecta, a través de filtracions o actors secundaris. Aquesta manifesta desaparició pública té, com ja s'ha dit, una destacable permissivitat dels mitjans, en el sentit que no es detecten informacions o article d'opinió on es critique aquest fet, un element que contrasta amb l'actitud dels mitjans i de l'opinió pública actuals envers els protagonistes de l'escàndol polític.

En relació amb això, es detecta que quan s'aconsegueix una informació o declaració d'un dels protagonistes això condiciona en part la cobertura, es recullen més els *frames* d'aquest subjecte. També hi ha evidències que els subjectes premien amb accessibilitat a ells o al seu entorn les cobertures que potencien els seus *frames*. En definitiva, la competència per obtenir informació provoca un mercadeig amb el *framing* dels actors de l'escàndol polític.

Aquests fets contrasten amb l'estratègia de l'altre dels grans protagonistes, Jacques Lacroix, que no evita i fins tot busca el contacte amb l'opinió pública a través de declaracions i exposició de proves i altres potenciadors de credibilitat en la seua defensa de forma estudiada. Concloem que la resposta davant l'escàndol polític ha canviat en aquest sentit respecte de l'actualitat, i que inclús actors contemporanis com Blasco i Lacroix poden reaccionar diferent per la canviant cultura política en els seus països. En definitiva, Lacroix sembla més conscient a jugar el paper de l'esfera privada per incidir en l'esfera pública. Es podria apuntar en la direcció que el marc de referència de la política europea i en concret francesa als anys 90 era

més propera a la nostra actual. Aquesta actitud obliga a respondre constantment a Lerma i el govern valencià amb potenciadors de credibilitat.

És destacable que en part, Lerma segueix una estratègia també de silenciar les seues aparicions públiques sobre l'escàndol en qüestió. En el seu cas, es manté en silenci i només decideix intervenir en primera persona obligat per l'escàndol de segon ordre que origina *Levante-EMV* amb les informacions sobre Jacques Lacroix.

En esta fase s'entreveu altra de les característiques destacables, un escàndol actua com a eix organitzador temàtic d'un diari. On està la notícia sobre l'escàndol vinculat a Blasco trobem altres vinculades a escàndols. L'escàndol actua, per tant, com a vertebrador de notícies inconnexes.

En esta segona fase es defineix també la diferenciació dels casos anomenats Calp i Blasco, que fins ara apareixen indissolubles perquè, de fet, la investigació d'un porta a la cerca d'altre. Este tractament diferenciat ens permet extraure una conclusió interessant. La mediatització de l'escàndol no va lligada exclusivament als seus efectes jurídics sinó més bé amb qui afecta i quines poden ser les conseqüències en la seua honorabilitat per a provocar un canvi del poder simbòlic. Ací arribem després de constatar com en les notícies derivades del terrenys de la salines de Calp els *frames* vinculats al tractament de caire tècnic i jurídic són majoritaris, mentre que pel que respecta a l'escàndol vinculat als terrenys de Paterna es produïx una tensió de *framing* de caire polític dramatitzat i amb molta més presència. Això contrasta amb els efectes d'un i altre escàndol, en un cas hi ha una condemna i l'altre una absolució.

La tensió entre *frames* es trasllada de forma especialment explícita en els articulistes, que en el cas del *frame* impulsat per Rafael Blasco compta amb el recolzament del periodista J.J Pérez Benlloch que escriu més de 50 articles al diari *Levante-EMV* en dos anys. Sovint els articulistes entren en un debat que arriba al conflicte directe que té continuïtat en el temps.

També són elements destacats de mediatització l'ús de les imatges dels subjectes de l'escàndol polític que concorden amb els marcs que presenta la informació, especialment transmetent estats d'ànim, en un recurs per dramatitzar el fet i aportar narrativitat.

Així mateix els cintets esdevenen un element destacat que denoten amb força els posicionaments dels diaris. Si quan es mediatitza l'escàndol de Rafael Blasco el cintet és "escándalo en la Coput" quan esclata el cas vinculat a Naseiro i Palop el cintet és "escándalo en el PP". També les vinyetes tenen un paper especial, amb el dibuixant Ortifus.

El recurs de publicar recapitulacions dels fets, contextualitzar i resumir el que ha passat cada cert temps per mantenir la narrativitat de l'escàndol polític amb el lector és constants als dos diaris

Totes estes característiques destaquen especialment al diari *Levante-EMV*, encara que pel que fa a l'ús de les imatges és compartit a este darrer diari i a *Las Provincias*.

Arrel de les 5 enquestes que es publiquen durant l'any i mig que dura l'escàndol no es detecta un desgast de l'honorabilitat del president de la Generalitat per dit escàndol. El fet que duguera a terme un ràpid cessament o bé altres elements contextuais com ara la no existència d'una situació econòmica complicada podrien ser la causa, o fins i tot una combinació de totes dues causes. El que sembla cert és que els anys 1990 i 1991 hi ha encara una escassa polarització entorn els escàndols de corrupció política. A la pregunta de si es considera que existeix o no corrupció política a les institucions el 44% opta per l'opció de no respondre. De fet, a les eleccions del maig de 1991, Joan Lerma millora els seus resultats i en els dos mesos previs a les eleccions és el període de menys cobertura de l'escàndol dels dos anys, tot això ens convida a pensar que l'efecte de dit escàndol per canviar el poder és més baix, no té tant d'interès. En tot cas, és també significatiu que la data del judici fóra uns dies després de les eleccions i no abans.

En la fase de resposta observem com els diferents escàndols que sorgeixen es mediatitzen de forma interconnectada. D'un costat trobem, com ja hem dit, una connexió d'espais en aglutinar-se en espais propers físics dels diaris. També detectem l'ús d'un escàndol que esclata en un sector polític o partit polític i que s'usa com a contrapès a altres escàndol ja existent en un sector o partits contraris, com succeeix entre els etiquetats com casos "Naseiro", "Guerra" i "Blasco". En tercer lloc, de l'anàlisi inductiva concloem que també es connecten juxtaposant els fets o actors d'un escàndol a altre, és a dir, els mitjans s'esforcen a trobar vincles entre dos escàndols separats que podrien en alguns casos formar un gran escàndol vinculat. Això és molt evident al diari Levante-EMV amb els escàndols vinculats que impliquen a Blasco i Guerra, i mai queden provades o hi ha un seguiment estable a dites connexions que apareixen en forma de degoteig durant un any aproximadament a manera de rumor. La majoria d'estes notícies no apareixen signades.

Per tant, és ja una conclusió consolidada el fet que en la mediatització dels escàndols polítics un escàndol és defineix i s'emmarca a través d'altre i aquest fet condiciona la reacció de tots els actors polítics. Existeix la proliferació del contraescàndol i també la connexió constant dels actors mediàtics i polítics. Darrere de tot això sembla haver una tècnica més de potenciar la dramatització, l'espectacle del relat de l'escàndol polític.

De l'estudi empíric observem també com en l'origen de la majoria de casos de corrupció del moment apareix la lluita interna dins els partits pel poder simbòlic, crida també l'atenció la similitud pel que fa a la investigació judicial i el tractament de la cintes gravades dels mediàticament anomenats casos "Naseiro" i "Blasco".

També és remarcable que se li dóna una major importància als escàndols d'àmbit estatal, especialment al diari *Las Provincias*.

Hi ha referències tant del PSPV com del PP a una visió de l'escàndol com a element funcional sistèmic, és a dir, que apareix per almar de desviacions i facilita la continuïtat del sistema en la bona direcció. Si mirem amb perspectiva allò que hem aportat en esta anàlisi inductiva observem un vincle clar entre els *frames* vinculats als escàndols polítics mediats *pomes podrides* i *visió funcional* que s'explicitaria sota la proposició: hi ha casos aïllats de corrupció a tots els partits polítics i el fet que es donen a conèixer implica que el sistema funciona i s'autoregula.

De l'anàlisi empíric de les cobertes es conclou que les notícies vinculades a situacions econòmiques negatives són pràcticament inexistentes.

La fase de dramatització o de resposta finalitza els darrers dies de maig i primers de juny generant expectació pel que s'anomena l'esdeveniment mediat que marca la següent fase de l'escàndol polític.

5.5 Fase de culminació o desenllaç

5.5.1 Anàlisi de les dades presentades i dels principals marcs descrits

Entenem aquesta fase seguint la definició de Thomson (2001, pg 110): “Punt crític de l'escàndol polític, condueix a una admissió de la culpabilitat, a una dimissió o a un procés penal”. Com expliquen Dyan i Katz (1987) sol tractar-se d'una fase marcada per un esdeveniment mediàtic que marca una moment final amb espectacularitat, generalment amb la solemnitat d'un judici retransmès.

En el nostre cas marquem l'inici d'esta fase l'1 de juny de 1991, a tres dies de l'inici de "l'esdeveniment mediàtic" que remarquen Dyan i Katz, el judici. De fet, tot i faltar encara uns dies pel judici formal entenem que l'esdeveniment mediàtic s'enceta amb l'entrevista a Rafael Blasco a RNE¹⁶⁵ que recupera en format de notícia el diari *Levante-EMV* l'1 de juny i que ja forma part de l'estratègia en l'esfera pública per incidir en el judici i en l'opinió pública.

Levante-EMV titula l'1 de juny: "Soy víctima de implicaciones políticas que no estan muy claras". De la selecció d'informació que recull *Levante-EMV* de l'entrevista a altre mitjà fem el següent extracte de declaracions destacades:

"Me da miedo entrar en las circunstancias políticas del caso. A veces he llegado a pensar que aquí había también una maquinación política alrededor de este tema. Pero mantengo la confianza en la justicia y creo que hay que abandonar ahora cualquier tipo de consideración política, que sí que la ha habido desde el primer momento. Yo desgraciadamente he sido víctima de algunas implicaciones políticas que no estan muy claras. Pero a mi eso ya me importa muy poco".

"Se ha demostrado que Rafael Balsco no tenía nada que ver con esa denuncia, ya que Rafael Blasco ni siquiera tuvo que actuar como testigo en el juicio del caso de Calpe".

"Por un lado tengo una extrema serenidad porque tengo la conciencia muy tranquila de no haber cometido ningún tipo de irregularidad. Y, por otra, tengo que confesar que estoy bajo una presión de haber estado durante casi un año y medio resistiendo una especie de juicio paralelo"

¹⁶⁵ Radio Nacional de España

“Es absolutamente falso que yo me posicionara en la adjudicación de los terrenos de Paterna”

“Desde hace muchos años conozco a Lacroix, tengo una idea bastante objetiva de lo que es este señor perfectamente honesto y que nunca ha planteado en sus relaciones con la administración nada dudoso”.

En definitiva, el relat de Rafael Blasco de defensa del *frame* centrat en ser víctima d'un conflicte intern no sofreix variacions. Aquest relat s'actualitza amb el que ha succeït en l'anomenat cas *Calp*, on Blasco nega cap intervenció i es defensa amb el fet que no ha sigut citat ni a declarar.

El *frame obscurantisme*¹⁶⁶ es manté present, Blasco insinua elements ocults que no especifica, deixa entreveure fets amagats en l'esfera interna en contra seua. També és destacable la definició que ofereix Blasco de Lacroix, de qui diu que és “perfectamente honesto”. És remarcable que tant en el *frame conflicte intern* com en el de *pomes podrides* els subjectes expliquen les seues accions en el paràmetre de l'honestedat.

Observem doncs com tot i no haver ofert cap declaració (més enllà d'una entrevista acotada durant les festes d'Alzira) en un any i mig Blasco veu necessari influir ara en l'opinió pública i possiblement en el procés judicial amb una entrevista on en definitiva emet un judici de valor que recapitula i referma el seu *frame de víctima d'un conflicte intern*.

¹⁶⁶ S'observarà, com ja s'ha dit, com quan se cita un *frame* per parlar del propi *frame* s'usa la cursiva.

La dramatització i narrativitat com a elements clau de l'escàndol polític contemporani es veuen presents en aquesta fase decisiva. No només Blasco veu necessari donar-li un impuls dramàtic al seu marc a través d'una entrevista sinó que també els propis mitjans de comunicació analitzats emeten les 72 hores prèvies al judici elements perquè l'opinió pública reprenge la narració del relat explicat els darrers 500 dies. Es tracta de reconnectar a l'opinió pública en una narrativitat abans del seu acte mediàtic final i es fa a través de la recuperació d'atributs als personatges i recapitulació de *frames* desenvolupats al llarg d'este temps.

Els diaris introdueixen en l'inici d'aquesta fase peces a mig camí entre la notícia i el reportatge, una espècie de crònica de tot l'escàndol polític a manera de contextualització dels fets amb l'objecte de mantenir connectats al lector. Un exemple il·lustratiu d'això ho trobem el 2 de juny a *Levante-EMV* amb la crònica titulada: "Si te dicen que caí" i el subtítol: "El fiscal pide 3 años de cárcel para el ex conseller Rafael Blasco en el juicio por corrupción que comienza el lunes". És un article-reportatge resum de tota la qüestió de Paterna i Calp, previ al judici. Destaquen les atribucions significatives als subjectes de l'escàndol, novament en especial en el cas de Jacques Lacroix:

"Educado casi siempre, soberbio en ocasiones, amante de los gestos a la italiana y señorial y orgulloso como el buen francés, Jacques Lacroix es un personaje curioso, con el que se podría ir a visitar exposiciones de vanguardia y más tarde marcarse unas sevillanas en cualquier exótico lugar del Mediterráneo"

De forma calcada, això també passa a *Las Provincias* el 2 de juny, quan es publica un requadre sota el títol: "Cronología de una polémica urbanística". En dita cronologia els diaris no perden l'ocasió d'usar l'escàndol des d'un punt de vista mercantilista. En el resum el diari destaca: "*Las Provincias* destapa la noticia".

Aquestes peces informatives recullen la majoria de característiques relatades en les anteriors fases. Detaca la reiterada identificació entre els conceptes escàndol-corrupció, com ja succeïa en la fase de revelació.

En l'anàlisi empíric s'evidencia que existeix una lectura política i una lectura judicial, en les notícies dels primers dies de juny això es fa implícit. Per exemple, el 2 de juny *Las Provincias* organitza la seua peça en base a destacats de columna d'un costat sobre informació jurídica del cas i altra per a "la transcendència política". En aquesta última destaca:

“Però si al final se llega a una sentencia absolutoria el mismo presidente de la Generalitat se encontrará en una difícil situación para justificar el cese de Blasco, a pesar de la medida cautelar que en su día se argumentó. La medida contra el exconseller era algo previsible, pero faltava el motivo. La expectación vendrá luego con la reacción de Blasco, que como ya ha anunciado, no piensa renunciar ni a sus ideas ni a la actividad política, todo ello contando con la premisa de la absolución. De lo contrario, el ocaso político del ex conceller podría ser una realidad.”

A més, en la lectura política queda molt latent que al 1991 és determinant el judici, sembla evident que 25 anys després hi ha un procés condemnatòri previ que té un valor tant alt per a l'opinió pública com el propi judici. En el darrer text de *Las Provincias* s'evidencia quan el diari destaca que serà el resultat el que determinarà el "ocaso político del ex conseller"

El 4 de juny, primer dia de cobertura del judici encetat el dia anterior, els diari *Levante-EMV* obri amb titular destinat al relat de la defensa durant el judici destacant: "El defensor de Blasco pide la nulidad del proceso por considerar «ilegales» las escuchas telefónicas"; alhora que en el subtítol es fa referència a l'acusació de fiscalia. El diari segueix amb la seua tasca contextualitzadora del cas, en definitiva s'acusa a un grup de persones amb Rafael Blasco al capdavant d'haver confabulat per obtenir una comissió milionària del representant de l'empresa

OCC a canvi de concedir els terrenys de Paterna, tot en grau de temptativa després d'haver-se frustrat el delictes.

Paral·lelament, observem com es consolida divergència en els marcs de referència de *Las Provincias* i *Levante-EMV*. El mateix 4 de juny ho podem observar comparant els titulars de coberta d'un i altre diari, on *Las Provincias* es mostra més incisiu contra el fiscal. En dies posteriors observarem com el *frame il·legal* és usat repetidament per *Las Provincias* associat amb l'acusació de Beltran.

4 de juny

Levante-EMV: La defensa del "caso Blasco" sol·licita la nul·litat del proceso

Provincias: "Caso Blasco": Acusan al fiscal de actuar il·legalment

11 de juny

Levante-EMV: Els fiscal se queda sin pruebas para poder acusar al ex conseller Blasco

Provincias: El Tribunal invalida las escuchas telefónicas por ilegales

El *frame víctima de conflicte intern* torna a aparèixer lligat al d'*obscurantisme* en veu del propi acusat Blasco i dels advocats defensors, diuen que són víctimes innocents d'una obscura operació. El debat se situa sobre les gravacions, l'advocat defensor Javier Boix diu que són "parcials" i generen indefensió, van ser encomanades per escoltar altre cas i no este i s'afirma que només es conserva una part interessada de les mateixes.

En tant les designacions significatives esta és l'única fase on apareix només ja l'apel·latiu "caso Blasco" en solitari. Diríem que en la fase de revelació naix una designació, en la fase de resposta es consolida i en la fase de culminació és ja només present una sola

denominació. Crida també l'atenció com el diari genera un marc d'importància i solemnitat de l'escàndol polític en esta fase final amb elements com la designació del cas com a “el mayor escándalo político en el que se han visto inmersos altos cargos de la Generalitat Valenciana”. Els mots *trama* i *red de corrupción, estalla en el escándalo* també són significatius els primers dies de juny amb l'objecte darrerament comentat. Podríem afirmar que el tram final de l'escàndol, marcat per l'espectacularitat d'un esdeveniment mediàtic torna a provocar l'ús d'un lèxic contundent que referma els *frames* bàsics de l'escàndol polític.

És una tendència que el personatge més dramatitzat en el relat mediàtic d'este escàndol polític, Jacques Lacroix, tinga un espai propi complementari i pràcticament diari a manera de “bufó” de l'escàndol polític. Torna a passar el dia 4 de juny, i esdevé una espècie de crònica periòdica que genera un autèntic personatge dramàtic en un relat plenament dramatitzat. Aquest 4 de juny es recull el titular: “Lacroix confia en la absolución y espera un «final mejor al de un envite a la marselesa»”. L'esquema és el mateix, un Lacroix que domina l'escenari mediàtic i ofereix declaracions amb *frames* que simbolitzen el seu relat, en aquest cas s'usa la bel·licositat de la Marsellesa com a comparació a la persecució política que per a ell representa el cas. També és reiteratiu la descripció en el paràmetres habituals que aporta el diari sobre el empresari francès. *Levante-EMV* destaca en la descripció d'este primer dia de judici sobre ell: “Relajado y sonriente, tono desenfadado, conservó la sonrisa, apoyó uno de sus brazos en el respaldo del banquillo después de casi 4 horas de juicio”.

Las Provincias ofereix una cobertura similar. La característica d'esdeveniment mediat pren molta força en *Las Provincias* a través de la pàgina 19 del dia 4 de juny, que usa fotos i comentaris on s'expliciten determinats marcs ja descrits en este estudi i en el diari *Levante-EMV* del mateix dia. D'una banda l'alçada d'expectació per generar atenció, d'altra la potenciació de la imatge de Lacroix com a “bufó” de l'escàndol usant el títol de peu de foto unes declaracions seues “ahora en serio”, i destacant que “no perdió en ningún momento el

sentido del humor”, “llegó sonriente a la sala”, “tuvo uno de esos comentarios chistosos”, “esgrimió varias sonrisas irónicas” i li destaquen la seua declaració “espero tener más suerte que la que tuvo el Olímpic de Marsella en la final de la Eurocopa”.

També es recurrent el lèxic emprat en el peu de foto a la imatge de Blasco, així com la pròpia imatge, al peu de la qual es titula “calvario” y es destaca que “permaneció firme y con semblante serio, aunque desde que se inició el proceso ha manifestado siempre que se encuentra muy tranquilo”

Com es destaca a la literatura sobre l’escàndol polític, certament en aquesta fase final tot ocorre en base a un esdeveniment mediàtic, les publicacions en coberta de *Levante-EMV* i *Las Provincias* són diàries i els judicis vinculats als escàndols polítics són judicis retransmesos.

Cap destacar que observem com en la seua coberta *Las Provincias* sol destacar notícies que contradeixen marcs que promociona el PSPV. Des d’aquest punt de vista, el diari no usa l’etiquetat com a cas “Blasco” com un eix central, durant el mes de juny l’eix central es basa en la pèrdua de l’alcaldia de València per part del PSPV a través del pacte de PP i UV. A mesura que *Las Provincias* sembla detectar que l’escàndol no té especials efectes negatius pel PSPV sembla baixa la intensitat de la cobertura.

El *personatge mediàtic* de l’escàndol, Jaques Lacroix, ocupa un espai destacat del judici retransmès. El 5 de juny els diaris recullen un fet significatiu. L’empresari francès reconeix que va pagar 5 milions de pessetes a col·laboradors de Blasco però afirma que fou per altra feina anterior. *Levante-EMV* titula: “Lacroix reconoce que entregó cinco millones a dos colaboradores de Rafael Blasco acusados de cohecho”. Les designacions a Lacroix continuen emmarcant el personatge en els paràmetres habituals: estranger impertinent extravagant i format. Remarquem el subtítol del dia 5 de *Levante-EMV* que destaca: “El francès afirma que con este dinero pagó un informe técnico realizado para la firma francesa que representava”.

Novament el debat de la validesa de les cintes és molt present, de fet el fiscal demana un recés d'un dia per treballar la defensa de la validesa de les cintes.

En esta fase final de l'escàndol, es produeix una tensió entre *frames* a diverses bandes, on coincideix el fet que es destapen elements ocults que potencien els marcs de cada actor. Un cas paradigmàtic és la recollida per part del diari *Levante-EMV* de la reacció dramatitzada del fiscal. El diari titula el 6 de juny: "El fiscal denuncia que investigaron su vida privada y sus cuentas bancarias". El fiscal respon a acusacions personals efectuades per la defensa, que amplia a Enrique Beltran l'acusació que referma el seu *frame* de víctima d'un conflicte polític intern. Destaquem les declaracions que recull el mateix diari sobre la intervenció del fiscal al judici:

"Yo también he sufrido, y mucho, por tanto este argumento no me vale"

"Tengo un pequeño dossier de anónimos insultantes donde se menciona con malas palabras a mi seres queridos ya fallecidos"

"Y que se diga que yo cobro con consignas políticas, por el amor de dios"

"Yo no obro al dictado de consignas políticas como dijo algun letrado. Jamás se me ha dado una consigna, ni ahora ni en el anterior régimen!"

Detectem certa cobertura diferenciada entre els dos diaris. El dia 6 de juny *Levante-EMV* fa una cobertura més dramatitzada, més propi de la premsa groga. El diari destaca les qüestions personals que explica de passada el fiscal com ara que ha sigut perseguit mentre que *Las Provincias* se centra en la qüestió tècnica de les cintes. Observem el contrast de titulars del

dia 6 de juny. *Levante-EMV* publica: “El fiscal denuncia que investigaron su vida privada y sus cuentas bancarias”; mentre que *Las Provincias* destaca: “Las cintas originales del «caso Blasco» se destruyeron porque la policía sólo tenía dos rollos”. Podríem també destacar que mentre un diari potencia un marc que qüestiona la professionalitat del fiscal, l’altre el situa com a víctima.

El 8 de juny remarquem l’entrevista de *Levante-EMV* al president de la Diputació, que alhora és germà de Rafael Blasco. El diari centra l’entrevista en la part familiar, demostrant l’interès en el vincle personal i la intenció de mostrar la part oculta i dramatitzada de l’escàndol polític. Titula: “El titular de la Diputación pide una rápida y justa solución a la «tortura» del «caso Blasco». Referma el marc de víctima d’un conflicte intern destacant característiques del costat emotiu de l’exconseller Blasco. De l’entrevista destaquem el perfil que de les paraules del seu germà explicita *Levante-EMV*:

"Rafael Blasco tiene una ejecutoria personal, política, social y profesional intachable. Realmente ha servido con absoluta dignidad a sus principios"; "hoja de servicios al PSPV inmejorable"; "sólo quiero expresar el deseo que esta tortura que alcanza a los hermanos, el entorno familiar y de amigos, tenga una solución rápida y justa".

L’11 de juny els diaris recullen amb cobertes principals un dels elements clau del cas: l’anul·lació de les cintes per part del TSJCV. El Tribunal argumenta que “no estamos ante la forma por la forma, sino ante la exigencia del cumplimiento de una formalidad en cuanto ésta es el precio de la seguridad jurídica” y que "cuando se supongan limitaciones de derechos habrá

de dirigirse al órgano judicial pertinente, que si la estima fundada deberá incoar el proceso penal correspondiente y, ya dentro del mismo, decretar la medida solicitada".¹⁶⁷

D'alguna manera i tenint en compte el subjecte de titulars i destacats, el binomi de protagonisme entre Blasco-Lerma sembla haver derivat ara durant el procés mediàtic cap Blasco-Fiscal. Des d'este punt de vista la decisió d'anul·lació de les cintes com a prova esdevé en el marc dels diaris com una derrota del fiscal i una victòria de Blasco. El titular de *Levante-EMV* del dia 11 de juny de 1991 és un exemple d'això: "El fiscal se queda sin pruebas al anular el tribunal las grabaciones telefónicas realizadas en el «caso Blasco»". Paral·lelament, i de forma conscient, no apareix cap declaració al respecte des del govern valencià. La premsa ho recull, el dia 11 del mateix mes *Levante-EMV* destaca en una columna: "No hay ninguna valoración", tot referint-se a l'executiu valencià. És remarcable com la divergència de marcs de referència entre *Las Provincias* i *Levante-EMV* cada vegada és més explícita. En el binomi Fiscal-Blasco *Las Provincias* emprà lèxic que emmarca al fiscal en la il·legalitat en diverses cobertes (4 i 11 de juny) mentre que *Levante-EMV* accentua informacions que condueixen tot i l'anul·lació de les cintes a la sospita. Per exemple, *Levante-EMV* comença a situar les afirmacions dels testimonis en primera plana com a alternativa al contingut de les cintes (18 de juny), fins i tot mitjançant les vinyetes.

Si observem els titulars de coberta de la meitat del mes juny observarem com *Las Provincias* i *Levante-EMV* destaquen informacions diferents, però que es corresponen amb el seu marc de cobertura general d'esta tercera fase. *Levante-EMV* destaca informacions de testimonis que precipiten dubtes en la gestió de la COPUT mentre que *Las Provincias* recull informacions de la defensa que conviden a pensar en un joc brut intern en el partit i de mala

¹⁶⁷ Veurem en l'anàlisi de l'escàndol 2010 la reflexió al voltant de la influència contextual de les decisions judicials envers els escàndols polítics. En aquest cas sembla primar la protecció dels drets individuals dels processats en la investigació.

praxis del fiscal. (*Levante-EMV* i *Las Provincias*: 11 al 18 de juny). Així “ilegal” per a *Las Provincias* associat a la investigació del fiscal i “irregularidades” i “presiones” per a *Levante-EMV* esdevenen pautes lèxiques repetides constantment en cobertes.

L’aparició o no de les informacions a coberta també és significativa. *Levante-EMV* destaca els testimonis que qüestionen la gestió de la Coput mentre que a *Las Provincias* algunes d’estes informacions no apareixen en primera plana. Per exemple, el 14 de juny *Las Provincias* no destaca en la seua coberta la declaració per escrit de Lerma i Birlanga. En general, no obstant això, *Las Provincias* manté una cobertura més baixa que *Levante-EMV*.

El dia 11 de juny té lloc la declaració de Blasco, que es manté ferm en la defensa del seu *frame*. Ell és víctima d’una persecució fruit d’un conflicte intern, i els diaris recullen la interpretació de dit *frame*. *Levante-EMV* titula: “Rafael Blasco afirma que se le sometió a un “trato inhumano” i en l’avantítol es recull: “Defiende una audición pública de las cintas”. En el darrer avantítol Blasco sembla ser conscient i preocupar-se per l’opinió pública, no només la situació jurídica, anul·lades les cintes vol eliminar dubtes demanant que s’escolten, tot i saber que només es conserven una part de les mateixes. L’espectre mediàtic li ha permès romandre en silenci, triar ell el moment d’exposició pública, una qüestió que 20 anys després podria no haver pogut repetir. Estes són les principals declaracions que destaca *Levante-EMV*:

"trato discriminatorio e inhumano"

"en democracia nadie puede saltarse las normas legales"

"siempre he confiado en la justicia"

"ya es hora que los tribunales, sin ninguna injerencia política, puedan pronunciarse en defensa de derechos humanos constitucionales"

"porque lo que quiero es que se aclare todo y se vea que no ha existido nada de los que se acusa"

"se me engañó"

Hem de destacar que es referma la diferenciació de cobertura entre *Levante-EMV* i *Las Provincias*, mentre el primer titula en coberta sobre la no validesa de les cintes el segon usa un titular clarament aliniat amb el marc de Blasco de víctima de conflicte intern.

11 de juny

Titular *Levante-EMV*: “El fiscal se queda sin pruebas al anular el tribunal las grabaciones telefónicas realizadas en el "caso Blasco”

Titular *Las Provincias*: “Blasco habla de conspiración”

En esta tercera fase de l’escàndol polític semblen molt definides les identificacions partidistes vinculades a cada diari. *Las Provincias* destaca de forma més clara aquells marcs que afecten negativament a Joan Lerma i el PSPV mentre que *Levante-EMV* manté de forma més clara certa sospita cap a Blasco i la validesa de les cintes. Es veu en el titular de coberta, però també en el fet que *Levante-EMV* destaque més les declaracions que justifiquen el perquè s’han deixat escoltar o no les cintes. És molt explícit el requadre que acompanya a *Las Provincias* a la notícia del dia 11 de juny de 1991 que es titula: “Por muy extraño que parezca”. En esta notícia s’afirma que “el ingrediente político ha presidido el ambiente durante el año y medio que ha durado la polémica” o “¿Alguien en el partido o en las mismas Cortes se atrevirá a interpelar al presidente Lerma sobre el cese «cautelar» de Blasco?”.

Observem ací les diferents declaracions que recullen un i altre diari

Declaracions destacades de Blasco 11 de juny

Levante-EMV

Diu que ha rebut un tracte "discriminatorio e inhumano"

"En democracia nadie puede saltarse las normas legales"

"Siempre he confiado en la justicia"

"Ya es hora que los tribunales, sin ninguna injerencia política, puedan pronunciarse en defensa de derechos humanos constitucionales"

"Porque lo que quiero es que se aclare todo y se vea que no ha existido nada de los que se acusa"

Las Provincias

“Yo creo que hay que hacer ahora una valoración lo más reflexiva posible. Cuando comenzó este asunto dije que era el comienzo del final de un largo calvario, ahora debo manifestar la satisfacción de que me siento reconfortado por haber vuelto a encontrarse uno con la justicia. Ha sido un año y medio muy duro, en donde yo en algunos momentos he visto actuaciones conspiratorias”.

A més, *Las Provincias* publica una notícia adjunta de pàgina sencera on demana opinió a especialistes i gent propera als acusats sobre la nul·litat de les cintes, totes les opinions identifiquen la decisió com a justa. També *Las Provincias* torna a usar el recurs de les fotos amb peus de text extensos per refermar els *frames* del cas respecte als principals subjectes.

Les notícies creuades amb altres escàndols paral·lels disminuïxen, però no desapareixen. El dia 12 de juny *Levante-EMV* titula: “La ilegalidad de las cintas del «caso Blasco» no influirà en el juicio a Naseiro y Palop”.

Una vegada apareix la decisió sobre les cintes, el cas mediat ens trasllada cap a la fase de les conseqüències de manera progressiva. Un element il·lustratiu d'això és l'article d'opinió del periodista Jesús Civera a *Levante-EMV* el 13 de juny, titulat: "El caso Blasco". Destaquem les següents afirmacions al respecte:

Un caso no está cerrado si no logran encajar la una y la otra manera perfecta

...el esclarecimiento de los hechos se ha visto cercenado de raíz al declarar el tribunal ilegales las pruebas y que la discusión sobre otros derechos ha velado involuntariamente la base de lo que se pretendía juzgar: un tema urbanístico.

No penderá ya por siempre sobre los acusados la sombra de la duda? Que impone más allá de las reglas del juego legales que las grabaciones se oigan?

...no ha sido Blasco víctima del ya irrefrenable juicio paralelo de la opinión pública. No lo pide él?

D'alguna manera, la fase de les conseqüències podria ja començar en este moment, en tot cas cal afirmar que el pas d'una a altra fase és progressiu. I en aquest sentit, com a primera conseqüència podem induir que el judici retransmès no provoca una ferma resposta exculpatòria fins i tot en el cas que l'exculpació siga la sentència final.

Aquesta reflexió té continuïtat en aquesta fase, essencialment mitjançant articles d'opinió. El mateix dia JJ. Pérez Benlloch afirma en un article: "En el seno del partido socialista

incluso se abundará en el ignorado contenido de las cintas para prolongar una condena política que el lermismo andante decretó”.

En tot cas, com a apunt a confirmar, sembla que la preocupació per la presumpció d'innocència era superior a principi dels anys 90 que en èpoques més contemporànies.

Segueix la tendència de *Las Provincias* a defensar el marc de Blasco i de *Levante-EMV* de fer l'inrevés. Les cobertes dels diaris remarquen que un i altre mitjà difereixen en la importància d'unes i altres informacions. *Levante-EMV* dóna importància a informacions que xoquen amb el *frame* central de Rafael Blasco, com la declaració de Lerma o informacions sobre pressions de Blasco en favor d'OCC. *Las Provincias* no destaca res en la seua coberta de l'11 al 20 de juny, dia aquest últim en què destaca que ha desaparegut informació sol·licitada per la defensa de la COPUT i que la versió de Lerma manté contradiccions amb la dels testimonis dels sindicats. Novament el *frame obscurantisme* i *misteri* apareixen en el relat de l'escàndol polític per defensar un o altre marc.

En aquest esdeveniment mediat segueix la crònica diària del que expliquen uns i altres. Destaca la declaració de Lerma per escrit, que reconeix que havia tractat amb Lacroix des de feia 10 anys i que s'havia reunit amb la immobiliària d'UGT abans de l'adjudicació, tot i que justifica les dues qüestions. És remarcable que Lerma s'aculla al seu dret a declarar per escrit i no presencialment, denota ser conscients que el fet de participar en l'esdeveniment mediat pot perjudicar la seua credibilitat. No trobem a la premsa un escàndol de segon ordre generat pel fet de no assistir a declarar en persona, i aquest sembla un element més que ens convida a destacar diferències sobre les cobertures mediàtiques i actitud dels protagonistes en els escàndols polítics de principis del 90 i els actuals. Els polítics poden evitar certa exposició pública sense que este fet escandalitze tant a l'opinió pública.

Destaquem ací a nivell genèric el xoc frontal entre *frames* i els opinadors que els reproduïxen. Cerquem articulistes que opinen puntualment de l'escàndol en un sentit o altre i després detectem articulistes externs als diaris que emprenen tot una causa a la manera de *J'acuse* d'Emile Zola. És el cas de J.J Pérez Benlloch que de forma molt explícita defensa el *frame* *Blasco, víctima d'un conflicte intern*, i els seus respectius *subframes*¹⁶⁸: presumpció innocència, obscurantisme, abús de poder... De vegades es produeix una confrontació directa amb altres articulistes que té continuïtat. La lluita de *frames* es produeix entre actors, entre agents mediàtics i entre opinadors dins dels mateixos agents mediàtics i també entre els propis representants jurídics. És molt rellevant l'article d'Antonio Vergara del 30 de juny de 1991 on es fa una crítica contundent de les opinions de J.J Pérez Benlloch. Recollim ací les afirmacions més destacables d'aquest article titulat: "Salve! Y Usted lo pase bien"

Un periodista insigne es aquel que aborda temas monográficos durante largas temporadas escribiendo muchos artículos acerca de los mismos y diciendo lo mismo aunque con palabras diferentes o engarzadas del revés para que el artículo parezca nuevo (en relación al título Maestros del Periodismo).

A todo esto hay que añadir una porción de ideología y otra, en cantidad que varía, de filias y fobias.

Extraer sustancia de la menudencia cotidiana para publicar artículos monotemáticos siempre ingeniosos y aparentemente diferentes.

¹⁶⁸ Ha d'apreciar-se que la nomenclatura *subframe* anirà transformant el seu significat fins assolir un de consolidat en les conclusions finals. Ací fa referència a marcs secundaris que recolzen el marc general.

L'article de Vergara té resposta directa per part de J.J Benlloch, amb l'article titulat: "Quién es Charlie Parker?". Benlloch acusa Vergara d'haver-se venut orgànicament al poder autonòmic i Vergara acusa Benlloch d'obsessiu sense criteri. El to d'alguns fragments és il·lustratiu:

Otro motivo me alienta: la certeza de que al gobierno autonómico-casi un poco incontestado- le resulta asaz fastidiosos tal urgoneo en esta úlcera político-judicial que a Vergara no le interesa y hasta le aburre

Nada que objetar a que sus preferencias coincidan con el oficialismo institucional. Quien a buen árbol se arrima...etcétera.

Vergara apuesta por el sosiego y una ligera prosperidad sin contratiempo. Un día o otro hay que reposar sobre los pliegues de los poderosos.

Todas las noches rezo para que, cumplida que sea la rendición, no se apodere de mí, la fe del converso.

No sé yo a qué viene obligado un intelectual orgánico del PSOE, olimpo en el que presiento ha sido instalado este colega que jamás escribió del caso Blasco.

Aquesta lluita porta a conflictes que traspassen l'esfera pública i viatgen a l'esfera privada. Passa entre els protagonistes de l'escàndol, entre articulistes i també entre juristes, sobretot en direcció al fiscal del cas.

Novament, en la fase final del judici el debat jurídic es transforma en una lluita entre els *frames* generals de l'escàndol polític. Esta sembla ser una conclusió consolidada, com els arguments jurídics es transmuten i s'identifiquen amb els *frames* mediatitzats. Es torna a veure molt clar en la notícia del 3 de juliol de *Levante-EMV* amb el títol: "El fiscal considera culpable a Blasco, però admite la dificultat para probar el cohecho" amb el destacat "Beltrán niega una "confabulación política para hundir a Blasco". En la mateixa notícia l'advocat defensor de Blasco, Javier Boix diu que Blasco ha sigut sotmés a tot tipus d'investigacions sobre la base de simples indicis i conjetures i no sobre proves concretes. Es tracta de la notícia que cobreix la darrera sessió del judici. *Las Provincias* realitza una cobertura similar dels fets.

En aquesta fase final s'observa un augment de la preocupació pel que és ja la següent fase de l'escàndol polític: les conseqüències. Des d'aquest punt de vista, més enllà de la sentència s'observa una tensió sobre quina sospita quedarà sobre l'inculpat per no saber què diuen les cintes. El debat se situa sobre l'efecte d'escoltar o no les cintes. *Levante-EMV* publica una notícia amb el titular: "Las defensas del «caso Blasco» propusieron aceptar las cintas si no se oían en público". Este fet confirma la consciència que existeix en l'escàndol polític unes conseqüències jurídiques i altres vinculades a la credibilitat en l'opinió pública. D'alguna manera sembla que els defensors de Blasco veuen el cas jurídic favorable i ara es produeix una lluita per guanyar l'opinió pública, perquè pensen que la seua insistència a no acceptar les cintes pot perjudicar a Blasco en el judici paral·lel a l'esfera pública. Un dels advocats defensors destaca en el judici que "la anulación favorece en la práctica al fiscal porque deja una sombra de duda sobre los acusados".

La utilització de símbols, comparacions històriques o amb referents de la literatura i pel·lícules per exemplificar els *frames* de l'escàndol polític estan vigents. Com a exemple destaquem com *Levante-EMV* cita a un dels advocats defensor, Llobell, qui usa un paral·lelisme de la tradició romàntica valenciana, concretament de la lluita contra Napoleó

vinculada al Palleter. Afirmar que els membres de l'IVV han practicat "la lucha contra el francés", contra el Lacroix. Els agents mediàtics prioritzen recollir aquests tipus d'afirmacions dramatitzades dels actors de l'escàndol.

El tractament dels protagonistes de l'escàndol polític des del punt de vista personal, de l'esfera interna de cadascú, de la persona més que del professional és també una constant. Un exemple és l'actualitat al voltant de Rafael Blasco mentre el jurat dirimeix la sentència, com ara la notícia del 17 de juliol a *Levante-EMV* sobre la tornada de Blasco al seu treball. Se centra sobre el fet que encara no té despatx i per això ha de tardar encara uns dies a reincorporar-se. L'article és replet de descripcions personals de Blasco, allunyades dels fets en qüestió:

"...recibió reiteradas muestras de afectos por parte de los concejales del Psoe y de sus compañeros en el funcionariado (...) ingresó en el Cuerpo Nacional de Interventores y Depositarios con el número uno de su promoción..."

Destaca que *Las Provincias* no situa en coberta cap informació sobre el cas del 3 al 19 de juliol.

El 18 de juliol de 1991 el tribunal dicta sentència i absol a tots els acusats en l'anomenat cas "Blasco". En resum, de la sentència literal extraem les següents argumentacions jurídiques:

No existeix suborn: no es prova que l'exconseller o altres acusats reberen dàdives o promesa de pagament per part d'OCC (els pagaments es demostra que foren per altre concepte)

Maquinació per aterar el preu de les coses: no pot dur-se a terme perquè l'adjudicació no arriba a fer-se mai

Intervenció d'empresa amb ànim de lucre: com que es fa amb subasta pública no és possible l'actitud dolosa dels acusats

Es diu que el fiscal fa una incorrecta aplicació dels tipus penals (maquinació i intervenció...) i manca de proves (suborn)

El TSJCV sí que diu que hi ha circumstàncies paradoxals com ara el preu inicial dels terrenys per baix del mercat tot i els informes tècnics auspiciats pel gerent de l'IVV sota les ordres de Blasco, però això no fonamenta el delicte de suborn.

Sobre la cobertura d'este fet destaquem per diaris:

Levante-EMV:

Es tracta del tema central, i cal destacar l'enfocament personalista i dramatitzada de la informació. Prenen importància les tres imatges que es trien en coberta de Blasco que dramatitzen els sentiments de l'ex conseller en el moment d'anunciar la sentència però també durant tot el procés: tensió, satisfacció i eixida. La tensió abans de la resolució del cas, la satisfacció per la sentència i l'eixida per absolució de l'escàndol polític. L'intent de dotar de narrativitat a l'escàndol polític és més present que mai, i està és una aproximació gràfica molt recurrent.

Levante-EMV titula: “El Tribunal Superior absuelve a todos del caso Blasco”. Es dedica l’avantítol de la coberta a la primera reacció del conseller Rafael Blasco: “El ex conseller de Urbanismo afirma que la sentencia pone fin a un «calvario» de año y medio”

En la cobertura interior on adreça la coberta hi ha una informació a doble pàgina. Destaca d’esta fase final de l’escàndol i de l’esdeveniment mediàtic final en forma de judici retransmès la importància de la informació gràfica, com ja succeïa a la coberta. La imatge en gran de Rafael Blasco fent el senyal de victòria n’és un exemple. La selecció del lèxic, i de les paraules concretes extretes de les declaracions de Blasco són significatives per l’expansió dels *frames* corresponents. Fins a en 4 ocasions *Levante-EMV* recull el mot “calvario” de les declaracions de Blasco.

La dramatització de l’esdeveniment mediàtic que marca aquesta fase és constant en ambdós costats. Es posa l’accent en qüestions personals dels subjectes per generar la polarització de *frames*. Si es remarquen unes declaracions concretes de Blasco també es remarquen altres descripcions significatives de la resposta del fiscal o unes declaracions determinades seues. Respecte del fiscal trobem a *Levante-EMV*:

El fiscal se ocultó en su despacho

El fallo supone un duro golpe para el fiscal

Parco en palabras (fiscal)

Visiblemente molesto

Declaracions recollides: "Todo no fue limpio", “actuación justificadísima”.

El mateix dia 19 *Levante-EMV* publica també una informació dedicada a la reacció de Blasco. L’ex conseller fa declaracions a la premsa de forma oberta per primera vegada en un any i mig i en definitiva es referma el *frame víctima d’un conflicte intern*. Blasco es mostra

ara sí afable i disposat a visualitzar una nova esfera interna seua i així ho remarquen els diaris.

El diari *Levante-EMV* titula amb declaracions de Blasco: "Todo fue una gran mentira, y las cintas no habrían cambiado la sentencia". Sobre Blasco el diari fa la següents associació lèxica

:

Fue ayer prolijo a la hora de comentar

Amable y dialogante

Resquemor

Alegría

Contento

Aunque su alegría por la sentencia no podía ocultar su resquemor por aquellos hechos, que según él, iniciaron el camino a un "calvario personal"

"Todo fue una gran mentira, y las cintas no habrían cambiado la sentencia"

"He sido víctima de un entramado"

També tornem a destacar un element clau de la fase final de l'escàndol mediat. En un escàndol polític les conseqüències no es redueixen al resultat del procés judicial, sinó que van molt més enllà i totes les parts en són conscients. Prova d'això és l'intent sistemàtic d'articulistes i del propi Blasco a remarcar la qüestió de què deien o no les cintes, amb l'intent de reduir els àmbits de sospita.

Les fotografies triades acompanyen el relat dels textos. En aquest cas, *Levante-EMV* dona continuïtat a les imatges de coberta de Blasco que reflecteixen el *frame* general que defensa: "calvari" pel conflicte intern, satisfacció per la victòria.

El *frame* de l'obscurantisme és transversal a un o altre *frame* general. En el cas del *frame* general *víctima d'un conflicte intern* s'usa clarament en les declaracions de Blasco,

l'afirmació de "he sido víctima de un entramado" és un prova clara. Ara bé, a l'altre costat l'obscurantisme també és present, per exemple, en el fet de destacar constantment les cintes com un element ocult que haguera pogut canviar la sentència final.

Lerma es nega a fer declaracions, en la mateixa pàgina *Levante-EMV* dóna cobertura encara que reduïda a una columna als portaveus de l'altre *frame* general: *Cas de corrupció puntual, pomes podrides*. Es titula: "El PSOE no tiene que rehabilitar a Blasco, porque no lo inhabilitó". En aquest sentit, el *frame* es manté sota el relat que el cessament va ser per "pèrdua de confiança". S'alimenta d'alguna manera els dubtes de la part obscura que queda latent per la no admissió de les cintes.

Las Provincias:

La cobertura que es fa al sentit de la sentència és similar, destaca que es recullen declaracions de Blasco més àmplies. Aquestes són les següents:

"Daño irreparable que se ha causado y que ya no tiene arreglo a pesar de que la Justicia lo haya aclarado de una forma clara y nítida".

"Hemos sufrido mucho, esto ha sido un calvario en todo momento, con ribetes de inhumanidad hacia determinadas personas y creo que lo importante en este momento no es hacer descalificaciones de ninguna persona, sino que quienes hayan puesto en marcha estos mecanismos que nos han llevado un año y medio de calvario personal, son los que tiene que dar estos tipos de explicaciones y no yo que ahora mismo las exija aquí"

“Lo importante es ahora mirar hacia el futuro, y considerar que éste es un país donde la justicia, al final, hace prevalecer la verdad, sin dejar de pensar que las cosas tienen su coste. Pero lo importante es mirar hacia el futuro”

També a *Las Provincias* evidenciem elements que expliciten la creació d'un esdeveniment mediàtic a través de potenciar l'expectació: “La expectativa despertada ayer sólo era comparable a la registrada el pasado 3 de julio fecha en la que empezaba el juicio oral”

Els elements que destaquen la dramatització a través de la descripció d'elements personals emotius també són destacables. Trobem aquest dia a *Las Provincias*:

“...registrándose diversas escenas emotivas de abrazos, besos y estrechones de manos, sin que faltara más de una lágrima derramada...”

Declaracions de Juan José Esturi: “No sólo lo he sentido por mí, si no por la familia, por los amigos, por los por los amigos de los hijos, por la vergüenza al principio de pasear por la calle, casi sin levantar la cabeza”

També a *Las Provincias* mitjançant la selecció de declaracions es destaca el fet que hi ha una doble conseqüència, la jurídica que s'ha vençut per part de Blasco i la de la credibilitat a l'opinió pública. Ho veiem en les següents declaracions i afirmacions:

Boix: “Es evidente que al declararse una prueba ilegal siempre desde el punto de vista de la opinión pública se puede generar este tipo de sospecha”

Juan Antonio de Juan: “Nos gustaría que toda la parafernalia que ha habido de prensa durante año y medio, lo justo sería que ahora, durante otro año y medio, estuvieran diciendo que ya no estamos acusados, que estamos absueltos”

Las Provincias presenta un espai on dóna veu en primera persona a diferents subjectes, des d'advocats fins a persones anònimes passant per representants polítics. Es referma en estes opinions el posicionament a favor de la sentència i fins i tot la potenciació del marc de Rafael Blasco. De les 10 opinions 8 es posicionen en defensa de la sentència, 2 es mostren crítiques amb el PSPV donant absoluta validesa al *frame* defensat per Blasco i dos no es posicionen en cap direcció. A *Las Provincias*, el *frame* de Blasco sembla haver sigut el guanyador del debat el dia després de la sentència. Cal remarcar que l'oposició dóna validesa al *frame* de Blasco de conflicte intern, especialment UV.

Com en el cas de *Levante-EMV*, en la tercera pàgina *Las Provincias* situa l'opinió de PSPV, destacant la negativa de Lerma a fer declaracions. El president de la Generalitat s'oculta de l'esfera pública en esta qüestió. Des d'este punt de vista podem concloure que quan es succeïxen fets que no són favorables en el debat entre *frames* de l'escàndol polític la resposta habitual dels principals protagonistes afectats és el silenci mediàtic, amb certa permissivitat dels mitjans de comunicació. En este sentit l'espai mediat és plenament conscient, ho veiem al següent extracte de *Las Provincias* el dia 19 de juliol:

“Ahora cuando una sentencia se ha hecho pública, el silencio de casi todos parece ser la norma a seguir. Esa fue, curiosamente, la norma que siguió des de el principio el supuestamente principal inculpado, Rafael Blasco”.

A *Las Provincias* l'espai dedicat a les reaccions dels defensors de la idea que es tracta d'un cas puntual de corrupció política està decididament marcat per un lèxit que evoca el *frame* contrari. Així observem la reiteració dels següents conceptes:

Frialdad, discreción, contrincario político, desacerse del aparato, rehabilitación política, inhabilitado, cese, aniquilamiento político...

Tant de la lectura de *Levante-EMV* com de *Las Provincias* observem que tot i que no siga de forma general en tot el cas, els diaris traspassen la frontera de l'expressió d'opinions implícites cap a l'explicitat de posicionaments en defensa de determinats *frames*, especialment en la part final de la tercera fase de l'escàndol polític. *Las Provincias* és ben explícit en este sentit, destaca un text que resumeix l'escàndol polític que clou de forma molt explícita: "...Es decir, de la medida cautelar, al cese de por vida y al intento de aniquilamiento político de Rafael Blasco..."

Els diaris han creat una narrativitat de prop de dos anys d'escàndol mediat, i en el seu capítol final opten per resumir esta narrativitat i ofereixen una realitat simplificada i emmarcada al lector. En aquesta línia, *Las Provincias* fins i tot publica el dia 19 dos resums de l'escàndol des de l'òptica del que han dit diferents actors del cas i l'altre amb cronologia de fets. Els dos resums encaminen cap al *frame* de Blasco com a víctima d'un conflicte intern, encara que un amb més intensitat que altre.

En l'escàndol polític es consolida la figura del que podríem anomenar "l'articulista *framer*", són periodistes que escriuen sempre en una direcció, que escriuen sempre en la defensa d'un *frame* general de forma continuada. En aquest cas, és molt significatiu el paper de J.J Pérez Benlloch. És significatiu el seu article recapituladori del dia 22 de juliol titulat: "¿Y

ahora qué, señor Lerma?”. Destaquem d’aquest article *framer*, com l’hem catalogat, les següents expressions:

Triunfo de la evidencia.

Cuantos hemos festejado el fallo absolutorio del caso Blasco.

Provocado por la necesidad política.

Obstinación fiscal.

Desmesura de las invenciones y la malicia de los fabuladores.

Hay tipos que confunden la libertad de expresión con el tiro al blanco.

Los más doloroso, por estúpido, ha sido el comportamiento macizo dominante en el partido socialista valenciano. Únicamente colmaba sus intereses de clan.

Deja muchos cabos sueltos y alude conductas que abren fisuras en la credibilidad de los acusados (sobre la sentencia).

Las dichas grabaciones, pues, no deben seguir proyectando sombras de sospecha. Eran ilegales y pudo, además, disponerse de ellas.

Solo queda por delimitar las responsabilidades políticas que laten entre sus entretelas...que se salieran de rositas quienes dieron pie al entuerto, dieron por buenos no pocos malentendidos y urdieron al fin la caída del ex conseller con el estrépito conocido.

Del presidente de la Generalitat y del secretario general del partido es la responsabilidad de no intentar esclarecer los hechos.

Y ahora qué señor Lerma? conozco el percal: seguirá la guerra y el acoso por otros caminos.

En aquest marc, i en el marc ja de l'apartat de les conseqüències que tractem de forma conjunta amb la fase de desenllaç destaquem que una resolució judicial no és l'únic punt resolutori que encamina cap a les conseqüències, però en aquest cas sí que provoca la transformació dels dos grans *frames* generals del cas pel que fa a aquestes conseqüències finals. D'aquesta forma, la transformació que comença a produir-se des del dia en què es coneix que les cintes no seran vàlides es resumeix en la següent taula

Taula. A.89.8 <i>Evolució de l'estigma</i>
Víctima d'un conflicte intern → → → Absolució → → → Lerma ha d'assumir responsabilitats polítiques   Sospita Pomes podrides → Absolució → Sospita de comportament poc ètic, pèrdua de confiança, punt fosc cintes

Font: Elaboració pròpia

La lluita dels *frames* transformats per determinar les conseqüències de l'escàndol polític s'incrementa en la fase final de l'escàndol polític. Des d'aquest punt de vista, l'entrevista és un gènere recurrent. Blasco, que s'ha mostrat ocult a l'esfera pública durant quasi 500 dies sense que l'opinió pública i mediada ho censurara, ara usa el mitjans i mediatitza la seua esfera privada per influir en l'esfera pública. Essencialment accelera la mediatització de sentiments personals que reforcen el seu *frame*. Això queda latent del 22 de juliol de 1991, dia en què *Levante-EMV* publica una entrevista sense format pregunta-resposta. Reclama la seua honorabilitat, i també reclama responsabilitats per un cas de "caça de bruixes". Demana responsabilitats polítiques als dirigents del Consell, i ho fa repetint els termes ja emprats dies anteriors, com és el cas de l mot *calvario* per definir la seua experiència del procés. Aquesta entrevista en format de notícia es titula a partir de declaracions amb el títol: "El fiscal y Lerma

comentaron cuál era el momento oportuno para cesarme”; i l’avantítol: “El ex conseller afirma que no cree que hubiera una «conspiración política para liquidarme”. Destaquem ara algun elements d’esta peça informativa:

Perfil elaborat pel diari

Ha decidido poner fin a un silencio impuesto voluntariamente y justificado en la necesidad de no influir en la independencia de los tribunales.

Dibujan a una persona sometida aún a la presión de un escándalo de amplia repercusión en la opinión pública y a la necesidad de saber afrontar y, en su caso, digerir lo que para él fue una "experiencia tortuosa".

Denominació de l’escàndol

Passa a denominar-se fins a en dos ocasions “escándalo urbanístico”.

Declaracions seleccionades de Blasco

"Calvario sufrido".

"La sentencia demuestra mi integridad moral y honorabilidad".

"Experiencia tortuosa".

"Creo que hay una responsabilidad por parte parte del que puso en marcha el mecanismo de la acusación, que es el que debe dar una explicación sobre los puntos oscuros, que por supuesto no afectan a mi persona pero sí a otras instancias".

"Fundamentalmente la responsabilidad recae en el fiscal, pero no exclusivamente".

(sobre entrevista Lerma-Fiscal). "Durante el juicio quedó demostrado y el fiscal nunca lo desmintió, que mantuvo más de una conversación con Lerma. Quedó probado que el fiscal y Lerma comentaron el momento más oportuno para cesarme. Eso es algo más que enterrar a Montesquieu, el defensor de la separación de poderes. Se investigó a un miembro del gobierno valenciano a todos los niveles y me limito a constatar hechos que han quedado demostrados en el juicio".

"Indefensión".

"No quiero echar leña al fuego".

"Lo único que sé es que quiero que se escuchen mis tesis, que se defienda mi honorabilidad, porque durante un año y medio solo se ha oído la otra versión, la del fiscal, la misma que han rechazado los tribunales"

"Creo que alguien no midió mi caso con la misma vara de medir que a otros. Ahora mi inocencia obligará a que se asuman ciertas responsabilidades".

En esta lluita de *framing* final, Blasco situa el camp de les responsabilitats i per tant en l'assumpció de conseqüències a Joan Lerma i el fiscal Enrique Beltran. La sentència del tribunal és el seu principal recolzament en la defensa final del seu *frame*. És recurrent la frase: "Ahora mi inocencia obligará a que se asuman ciertas responsabilidades".

Davant d'esta situació, a l'altra versió de l'escàndol polític concloem que la sentència provoca una disminució de la seua exposició. Joan Lerma no en torna a fer referència, i els seus portaveus, tant en el govern com en el partit, es limiten a fer declaracions puntuals. D'alguna manera, la narrativitat de l'escàndol mediàtic amb una actitud inversa a la que es va obrir per part dels seus subjectes principals, amb Blasco multiplicant la seua exposició a l'esfera pública i amb Joan Lerma i el govern valencià evitant l'exposició.

De fet situaríem com a notícia desenllaç de l'escàndol polític la del 23 de juliol de 1991 sobre la tornada al treball de Rafael Blasco al seu despatx d'Algemesí, com a símil de reinserció després de l'absolució. Des d'aquest punt de vista destaquem com a principals conseqüències d'aquest escàndol polític:

- Rafael Blasco perd el seu càrrec però recupera gran part de la seua honorabilitat a partir de la sentència, el context li permet mantenir el seu *frame de víctima d'un conflicte intern*
- Joan Lerma no té cap conseqüència política tangible, manté el càrrec, les enquestes li atorguen una pujada electoral, millora el resultat electoral en les següents eleccions, i certament el fet de l'absolució dels acusats li resta certa credibilitat però el fet de dubte en el contingut de les cintes li permet una eixida discursiva.
- Des del punt de vista teòric sembla que ambdós parts de l'escàndol poden mantenir el seu relat d'inici, formalment Blasco resulta tenir les pitjors conseqüències des de l'òptica que en definitiva ell és qui perd el càrrec institucional i orgànic, però una visió més general en el temps ens permet descobrir que la seua honorabilitat no queda malmesa a partir que retorna amb força a l'esfera pública dins de la disciplina d'un altre partit.
- Els mitjans de comunicació defensen els seus marcs, però en tot el procés amb una situació no definitiva i canviant.

Davant d'esta situació, hom pot concloure que l'escàndol polític no té unes conseqüències finals determinades ni en un ni en altre costat, i que l'atac a l'honorabilitat com a eina fonamental per aconseguir el poder polític no resulta tan determinant com en casos posteriors, i caldrà adreçar la investigació en la qüestió de si els comportaments es mantenen en altres escàndol polítics, de si en un context econòmic, polític i social canviant les conseqüències són altres.

5.5.2 Conclusions de les fases de desenllaç i conseqüències

Com bé s'ha defensat en el marc teòric la fase del desenllaç ve generalment determinada per l'existència d'un esdeveniment final mediat, en molts casos un judici. I en aquest cas en concret és del tot així, assistim a un judici "retransmès" pels mitjans de comunicació.

La dramatització i narrativitat com a elements clau de l'escàndol polític contemporani es veuen presents en aquesta fase decisiva protagonitzada com ja hem dit per un esdeveniment central retransmès. Després d'un any i mig d'escàndol polític mediat detectem que els mitjans analitzats dediquen els dies previs a dit esdeveniment a publicar elements que reprenen i resumeixen la narració del relat explicat els darrers 500 dies. I ho fan a través de la recuperació d'atributs als personatges i recapitulació de *frames* principals i específics de l'escàndol polític. La presència de notícies des dels dies abans i durant el judici a la premsa en la coberta d'ambdós diaris és diària.

També els subjectes de l'escàndol polític adapten la seua estratègia a l'esdeveniment mediat. Rafael Blasco fa la seua primera intervenció extensa des del segon dia de l'escàndol polític mitjançant una entrevista. Novament detectem la característica consolidada que sobretot Blasco però també Lerma s'oculten conscientment de la primera persona de l'opinió pública i apareixen quan la seua estratègia li ho demana sense que això represente un tractament condicionat de la premsa. L'espectre mediàtic li ha permès a Blasco romandre en silenci, triar ell el moment d'exposició pública, una qüestió que 20 anys després podria no haver pogut repetir.

Pel que fa a Lerma és remarcable que s'acullga al seu dret a declarar per escrit i no presencialment, denota que existeix la consciència que el fet de participar en l'esdeveniment mediat pot perjudicar la seua credibilitat. No trobem a la premsa un escàndol de segon ordre generat pel fet de no assistir a declarar en persona, i aquest sembla un element més que ens convida a destacar diferències sobre les cobertures mediàtiques i actitud dels protagonistes en els escàndols polítics de principis del 90 i els actuals. Els polítics poden evitar certa exposició pública sense que este fet escandalitze tant a l'opinió pública.

En general, s'accentuen els elements personals emotius vinculats als personatges de l'escàndol. Les descripcions físiques i de qüestions més vinculades a l'esfera privada per dramatitzar l'escàndol durant el judici són una característica remarcada. La crònica judicial amb tractaments personals i descripcions de les situacions és una tònica demostrada. Així mateix, el tractament a través de fotografies que expliciten la dramatització dels personatges és molt destacada.

Aquest increment de la dramatització ve acompanyat d'una confrontació directa entre *frames* més accentuada. La lluita de *frames* es produeix entre actors, entre agents mediàtics i entre opinadors dins dels mateixos agents mediàtics. Esta sembla ser una conclusió consolidada, com els arguments jurídics es transmuten i s'identifiquen amb els *frames* mediatitzats.

La utilització de símbols, comparacions històriques o amb referents de la literatura i pel·lícules per exemplificar els *frames* de l'escàndol polític estan vigents.

En definitiva, tots aquests recursos narratius no fan més que alimentar l'esdeveniment mediat en un context de construcció de *frames* generals del cas a través de designacions lèxiques significatives, descripcions de la situació, selecció de declaracions, les imatges, cintets i confrontació d'articulistes. Crida l'atenció com es traspassen netament els *frames* de les

declaracions literals dels subjectes de l'escàndol al relat de la premsa posteriorment. Passava al principi amb el terme de Lerma "moralitzar" i passa en esta tercera fase amb el concepte "calvario" introduït per Blasco i que repeteix la premsa com a seu constantment. Es denota un posicionament inicial difús de la premsa que va configurant-se i que sofreix modificacions.

De l'observació d'articles d'opinió i notícies induïm que sembla que la preocupació per la presumpció d'innocència era superior a principis dels anys 90 que en èpoques més contemporànies.

En l'escàndol polític es consolida la figura de l'articulista *framer*, són periodistes que escriuen sempre en una direcció les seues peces d'opinió, que escriuen sempre en la defensa d'un *frame* general de forma continuada. En aquest cas, és molt significatiu el paper de J.J Pérez Benlloch.

Cal remarcar també que en la cobertura de l'esdeveniment mediat una continuïtat en l'autoria de les notícies completa, sempre ho cobreixen els mateixos periodistes. (Fulgencio Torremocha y Olegario Gonzalo)

Pel fa a la diferenciació de tractaments entre diaris observem en esta fase la consolidació del tractament diferenciat i l'harmonització dels *frames* impulsats per cada diari respecte el marc conceptual general de cada mitjà. En tot cas sembla, aparentment, menys pronunciat que en l'època contemporània.

En esta tercera fase de l'escàndol polític estan definides les identificacions partidistes vinculades a cada diari. *Las Provincias* destaca de forma més clara aquells marcs que afecten negativament a Joan Lerma i el PSPV mentre que *Levante-EMV* manté de forma més clara certa sospita cap a Blasco i la validesa de les cintes. D'alguna manera, es visualitza la capacitat

de l'escàndol mediat per incidir en la credibilitat dels polítics, fins al punt que en la fase final els diaris defensors del marc propiciat per Blasco situen ja l'escàndol en l'altre costat.

Tot això ens acosta a una conclusió interessant. L'escàndol polític s'ha situat com un element destacat en la consecució del poder simbòlic a través de desgastar la credibilitat i honorabilitat de qui ostenta dit poder. Així els subjectes modelen els seus *frames* per a desgastar el màxim possible al càrrec que més representa el poder simbòlic.

Tot això convida a pensar que s'han difuminat la presència d'ideologies, però en realitat des de l'anàlisi inductiva concloem que els diaris determinen el seu posicionament envers l'escàndol mitjançant el *framing* precisament tenint en compte les clivelles polítiques tradicionals de dits mitjans de comunicació. A mesura que avança un escàndol polític això es fa més evident tal i com hem comprovat en l'estudi. *Las Provincias*, diari d'habitual d'eix conceptual conservador, es consolida en el tram final de l'escàndol potenciant els *frames* contraris als que defensa el PSPV o el propi fiscal o oferint una cobertura menor quan es detecta que l'efecte del cas com a reductor de credibilitat de Lerma és escàs. Mentrestant multiplica la difusió d'escàndols polítics que afecten el PSOE a nivell estatal. D'altra banda, *Levante-EMV* ofereix més visibilitat als dubtes del desenllaç jurídic final vinculats a la decisió sobre les cintes. A més en esta tercera fase la presència dels *frames* es fa més explícita en les informacions d'ambdós diaris. Per tant, concloem que l'escàndol polític mediat ataca la credibilitat i no la ideologia de forma explícita, però implícitament la ideologia hi és present en el *framing* dels mitjans de comunicació.

La qüestió de les cintes ens permet ser conscients que existeix una preocupació sobre el desenllaç en el judici, però també s'és conscient que les conseqüències d'un escàndol polític van molt més enllà. Per tant, es confirma la consciència que existeix en l'escàndol polític unes conseqüències jurídiques i altres vinculades a la credibilitat en l'opinió pública. Blasco és

preocupa, no només de la situació jurídica, ja anul·lades les cintes vol minimitzar dubtes demanant que s'escolten, tot i saber que només es conserven una part de les mateixes. Podríem qualificar estes reaccions com a tradicionals potenciadors de credibilitat ja habituals en este escàndol polític

Seguint en esta línia argumentativa de conclusions afirmem que una resolució judicial pot no ser l'únic punt resolutori que encamina cap a les conseqüències, però en aquest cas sí que provoca la transformació dels dos grans *frames* generals del cas pel que fa aquestes conseqüències finals. Això és, quan es coneix que les cintes no seran vàlides observem la qüestió especialment significativa que els dos grans *frames* mediats generals del cas es transformen, i posen l'accent en este fet. La lluita entre els marcs és ara: *Blasco és una víctima perquè les cintes no són vàlides i se'l vol estigmatitzar tot i guanyar el judici / Blasco segueix en dubte perquè les cintes que demostraven la seua culpabilitat no s'han acceptat.*

En aquest context, podem refermar la conclusió ja extreta en la primera fase i fins tot alçar-la en importància a partir de les decisió judicial del cas. El *frame obscurantisme* és transversal a un o altre *frame* general, i no cessa amb la conclusió del procés jurídic. En el cas del *frame* general *víctima d'un conflicte intern* s'usa clarament en les declaracions de Blasco. Ara bé, a l'altre costat l'obscurantisme també és present per exemple en el fet de destacar constantment les cintes com un element ocult que haguera pogut canviar la sentència final.

Tot això ens convida a destacar que la fase de les conseqüències podria ja començar en este moment, en tot cas cal afirmar que la línia divisòria entre les fases tres i quatre que detecta Thomson (2001) és confusa, i més bé l'etapa de les conseqüències correspondria a una fase de conclusions de tot l'escàndol polític . I en aquest sentit, com a primera conseqüència podem induir que el judici retransmès no provoca una ferma resposta exculpatòria fins i tot en el cas que l'exculpació siga la sentència final.

En tot cas, destaquem com a principals conseqüències d'aquest escàndol polític:

Rafael Blasco perd el seu càrrec però recupera gran part de la seua honorabilitat a partir de la sentència, el context li permet mantenir el seu *frame* de víctima d'un conflicte intern, encara que roman sobre ell el dubte de culpabilitat.

Joan Lerma no té cap conseqüència política tangible, manté el càrrec, les enquestes li atorguen una pujada, millora el resultat electoral en les següents eleccions, i certament el fet de l'absolució dels acusats li resta certa credibilitat però el fet de dubte de les cintes li permet una eixida discursiva.

Des del punt de vista teòric sembla que ambdós parts de l'escàndol poden mantenir el seu relat d'inici, formalment Blasco resulta tenir les pitjors conseqüències des de l'òptica que en definitiva ell és qui perd el càrrec institucional i orgànic, però una visió més general en el temps ens permet descobrir que la seua honorabilitat no queda malmesa a partir que retorna amb força a l'esfera pública dins de la disciplina d'un altre partit en pocs anys. A més de la revisió empírica dels textos els darrers mesos s'imposa quantitativament els suports informatius on predomina el *frame víctima d'un conflicte intern*.

Davant d'esta situació, hom pot concloure que l'escàndol polític no té unes conseqüències finals determinants ni en un ni en altre costat, i que l'atac a l'honorabilitat com a eina fonamental per aconseguir el poder polític no resulta tan determinant com en casos posteriors, i caldrà adreçar la investigació si els comportaments es mantenen en altres escàndol polítics, de si en un context econòmic, polític i social canviant les conseqüències són altres.

Sembla evident que en un context advers, ambdós actors principals se'ls permet no respondre davant de l'opinió pública, poden seleccionar quan i com traslladar els seus *frames*

i els elements propis de l'esfera privada, un element que a priori sembla haver canviat en l'època actual.

En l'anàlisi empíric s'evidencia també que existeix una lectura política i una lectura judicial, encara que podríem determinar que una no sembla tenir més pes que l'altra. A més, en la lectura política queda molt latent que al 1991 és determinant el judici, sembla evident que 25 anys després hi ha un procés condemnatòri previ que té un valor tant alt o més per a l'opinió pública que el propi judici.

6 Estudi Empíric: El segon gran escàndol polític de Rafael Blasco: el “cas Blasco” o “cas Cooperació”.

6.1 Les fases de l’escàndol polític vinculat a Rafael Blasco.

Seguirem ací l’esquema ja dut a terme en l’anàlisi de l’anterior cas. Per tant, novament el marc de la metodologia investigadora vindrà determinat per la definició de fases que ens aporta Thomson (2001), entre d’altres autors. Des d’aquest punt de vista inserirem les notícies aparegudes en la premsa escrita en les diferents fases (revelació, resposta, culminació i conseqüències) per així completar l’estudi cronològic dels fets i l’anàlisi de discurs. Obviarem l’explicació de les característiques de dites fases perquè aquest aspecte ja ha sigut abordat tant en el marc teòric com en l’anàlisi anterior.

6.2 La definició del cas Blasco o Cooperació com a escàndol polític

En aquest apartat investigarem els elements que converteixen els casos a estudi vinculats a Rafael Blasco en un escàndol polític. En sentit pràctic comprovarem si la definició d’escàndol polític consolidada per diferents autors s’adapta al procediment inicial de l’esdeveniment paradigmàtic en este treball.

Seguint el paràmetres teòrics observem com el que la majoria de mitjans de comunicació designen com cas “Blasco” o “Cooperació” s’adapta al que coneixem com escàndol polític. Efectivament observem com es produïxen unes accions o esdeveniments –el procés d’adjudicació fraudulent a un conjunt d’empreses interconnectades i el falsejament del destí de les subvencions a la cooperació- que són posats des del 7 d’octubre en coneixement de

tercers i que resulten suficientment seriosos –desemboquen en una denúncia a la fiscalia i anteriorment la renúncia d’alts càrrecs- per a provocar una resposta pública.

Efectivament, tots els supòsits que els principals autors¹⁶⁹ proposen que es complisquen com a condició per esdevenir escàndol estan presents. La transgressió de normes, valors o codis morals; el fet que les accions siguin ocultes però finalment es fan públiques (7 d’octubre); la desaprovació es comunica d’unes persones a altres –és des del 7 d’octubre un escàndol mediat amb presència del que Thomson (2001) anomena “discurs inflamant” dels propis actors; i finalment hi està en joc la reputació de l’individu – la de les persones acusades, especialment la de Rafael Blasco.

Sembla evident doncs que el cas en qüestió respecta el paràmetres d’escàndol, com també sembla evident que se li pot afegir la determinació d’escàndol polític. Ho seria per a Markovits i Silversten (1998) que afirmen que la qüestió no és tant que afecte a un polític sinó més bé de la naturalesa de la transgressió, que consistirà en una superposició de la lògica o exercici de poder i el procediment degut vinculat a normes legalment vinculants. Més concretament, els fets vinculats a la conselleria de Solidaritat i Participació encaixarien en el marc del que Thomson qualifica com a escàndol de poder. És present una lluita per la reputació política com a principal mantenidor del poder simbòlic bàsic en les democràcies liberals, alhora que s’entreveuen plantejaments per consolidar poder polític i estructures econòmiques que el faciliten. Tot això, s’anirà demostrant al llarg del present estudi.

¹⁶⁹ Per una extensa descripció de les diferents accepcions al terme al llarg de la història veure Thomson (2001) i Jiménez (1995)

6.3 Anàlisi de la fase de revelació a la premsa diària

Determinarem la fase de revelació en el punt que els fets passen de l'esfera privada a l'esfera pública. La data concreta d'este punt és el 7 d'octubre de l'any 2010. Concretament establirem les publicacions del 7 i del 8 d'octubre com a les pertanyents a la fase de revelació.

Es tracta d'analitzar tots els detalls de la mediatització del cas durant aquests primers dos dies, en concret s'hi realitzarà una anàlisi crítica del discurs, d'elements significatius del text a través del seu lèxic i enquadraments, una descripció analítica dels elements destacats de la notícia així com dels tractament dels actors que hi són presents. S'inclouran, per tant, elements essencialment qualitatius, encara que en aquest marc es poden també quantificar determinats resultats. En aquesta fase, en tractar-se de dies molt acotats farem una anàlisi diari. En les posteriors fases es realitzarà un resum de les conclusions diàries.

6.3.1 7 i 8 d'octubre: de l'esfera privada a l'opinió pública

6.3.1.1 Descripció de dades presentades:

El cas apareix a l'esfera pública a través del diari *El País* el 7 d'octubre, per aquest motiu hem sumat a l'anàlisi de la fase inicial aquest diari, a més de l'estudi ja marcat en aquest treball de *Las Provincias* i *Levante-EMV*.

El diari *El País* (Ep.10-001 / Pr-10-002)¹⁷⁰ aporta les següents dades:

El departament de Solidaritat i Ciutadania que dirigeix Rafael Blasco concedeix una subvenció a la Fundación Cultural y Estudio Sociales (CYES) d'1.6 milions d'euros.

¹⁷⁰ D'ara en avant les referències a notícies analitzades en la mostra seran significades amb el codi que es pot veure, que correspon a les inicials del diari (Ep/ Pr / L), l'any de la notícia i el codi numèric global que s'hi assigna per diari.

Existeixen dos projectes per valor de 833.409 euros cadascun per a redactar dos pous a Totogalpa, Nicaragua. Del primer projecte arriben a Nicaragua 23.500 euros i del segon uns 40.000 euros. La resta els destina CYES a l'adquisició a València de dos locals de 295 metres quadrats amb una plaça de garatge (439.668 per a un entresol a l'avinguda Ausiàs March de València i una plaça de garatge, es fan despeses de reforma i equipament per 22.194 euros, es destinen 71.976 euros a "despeses de personal en l'oficina tècnica" i 66.672 a "despeses administratives de l'entitat a Espanya", i també es paguen 208.352 euros per assessorament a l'empresa Arcmed S.L. En el segon projecte es realitzen despeses similars amb justificacions similars). Estes ajudes les certifica el director general d'Immigració i Cooperació al desenvolupament, Josep Maria Felip el 12 de juliol, donant validesa a la justificació de dites subvencions, tot i que el subsecretari de la Conselleria havia exigit que es retornaren part de les subvencions.

El diari *Levante-EMV* (L-10-001 / L.10.002 / L.10-003 / L-10-004 / L-10-005 / L-10-006), el dia 8 d'octubre ofereix una informació extensa sobre els actors i les relacions entre ells de l'escàndol polític. Les dades destacades són les següents:

Es parla de quatre ONGs, dos fundacions i com a mínim 5 empreses. La fundació Entre Pueblos busca ONGs amb necessitat de ser assessorades que segons diu la premsa eren entitats que dictava la Conselleria. Entre Pueblos elabora projectes per a estes fundacions i ONGs i ja inclou les empreses que s'han de contractar que són les 5 ja citades. Estes són les empreses, fundacions i ONGs implicades:

Fundacions:

Fundació CYES: President Marcial López López, de qui es diu que es "inhabilitado por el Tribunal Superior de Justicia de la Comunidad Valenciana y acusado de malversación y apropiación indebida a finales de los años noventa,

cuando presidió el Colegio de Enfermería de Castellón”. Paga 208.000 euros de la subvenció dels pisos a Arcmed per assessorament tècnic.

Fundación Solidaria Entre Pueblos: Dirigida per César Augusto Tauroni (comptable), Alfonso Navarro Torres (“cara visible”), Joaquín Blasco López (“braç executor”) i Adolfo Soler (segon cap). Fundada en 2009 i que en poc de temps rep subvencions milionàries

Empreses: (els responsables de les empreses són, segons explica el diari, els dirigents de Entre Pueblos, que beneficiaven a les seues empreses)

Empresa Gestoria CGS, de César A. Tauroni (el diari explica que és soci del germà de Rafael Blasco)

Arcmed, S.L: De propietat d’Alfonso Navaro Torres

Dinamiz, S.L: Propietat d’ Adolfo Soler Sempere

Desfa, S.L: Propietat de Joaquín Blasco López i administrador Pilar Segura Crespo

Promociones Delibery Barnes: vinculada a Pilar Segura Crespo

ONGs (subvencions rebudes entre 2009 i 2010):

Ceiba: Juan Pablo Ebang és el president fins l’any 2009, i també era assalariat de la fundació Solidaria Entre Pueblos. Va rebre 656.355 euros. Un mínim de 170.000 euros facturats a Dinamiz-E. També en un projecte a Guinea equatorial per a erradicar la sida va contractar a Desfa S.L per valor de 187.000 euros. En este projecte Delivery Burns, gestionada per la presidenta de Desfa S.L, va facturar 70.886 euros.

Fudersa: va rebre 1.406.911 euros en projectes per a la República Dominicana i contracta per valor de 330.000 euros a estes empreses per a material per a hivernals.

Esperanza Sin Fronteras: Rep 579.000 euros, 116.000 euros a Arcmed.

Asa de África: rep 663.378 euros. Presidenta Christine Bernadette Nnom Ayssi. Candidata a Astúries per PSD, vicepresidenta FEDACOT, associació que impulsa Blasco d'ONGD

Asamanu d'África: rep 232.148 euros.

El mateix dia 8 *Levante-EMV* centra altra informació en la figura de César A. Tauroni, una de les empreses assessores de Solidaria Entre Pueblos. S'aporten dades sobre els seus vincles amb un del germans de Rafael Blasco, Bernardo Blasco, tant en l'àmbit polític en el marc d'Unió Valenciana com empresarial a través del grup Apalcine. Així mateix es relaten els contactes de Tauroni amb la resta d'empreses i entitats de l'escàndol polític. S'afirma que Tauroni ha rebut de forma periòdica subvencions de les conselleries ocupades per Rafael Blasco com la del telèfon de l'assistència a gent gran per via d'urgència (2001), els equips informàtics de Benestar social (2002), i de Sanitat. S'informa del fet que Blasco va prescindir del cap d'informàtica, Alfonso Jiménez, per una valoració d'una oferta de tres milions d'euros que no compartia i el va substituir per Marc Llinares, persona amb veu i vot en les adjudicacions actuals en qüestió a la cooperació, segons el diari.

El diari aporta informació sobre el fet que Blasco actua a cooperació com va actuar impulsant la Federació d'Associacions de Veïns de la Comunitat Valenciana (Favcova). Crea una arquitectura d'associacions afins que s'enfronten a les que ell no controla políticament i les prima amb subvencions i es produeixen possibles irregularitats d'adjudicació. En el món

de la cooperació es crea Fedacod, Federación de Asociaciones para el Desarrollo. Les ONG que el diari etiqueta com “de la trama” hi formen part. Esta associació es confronta amb la Coordinadora Valenciana d’ONGs. En relació amb això el diari també informa del conflicte de Blasco amb esta anterior coordinadora pel fet d’exigir que retornen l’1% de les subvencions perquè la conselleria realitze una campanya de promoció conjunta.

Levante-EMV informa també de la presentació d’una denúncia a fiscalia per part del PSPV. Es cita també una afirmació del portaveu del PSPV segons la qual un funcionari de la Conselleria de Blasco destaca que ha desaparegut informació d’un arxiu informàtic.

Per la seua banda, el dia 8 d’octubre el diari *El País* (Ep.10-002) centra el seu titular en el fet de la denúncia del PSPV.

Els fets narrats a les pàgines de *Las Provincias* els dies 7 i 8 d’octubre (Pr.10-002 / Pr-10.003 / Pr-10-004 / Pr.10-005) disten molt dels darrers diaris. El dia 7 d’octubre *Las Provincias* no aporta informació de l’escàndol vinculat a les subvencions a la cooperació. No obstant això, sembla molt significativa la informació central de coberta sobre el portaveu del PSPV a les Corts Valencianes, Ángel Luna. S’acusa al síndic socialista d’uns fets presumptament ocorreguts l’any 1997 després que segons informa el diari l’ex alcalde d’Alacant duguera a terme una reforma en la seua llar sense llicència urbanística, tot unint dos pisos fins generar un de nou de 310 metres. *Las Provincias* informa també que estes obres les va finançar l’empresari Enrique Ortiz, que segons s’afirma rep el 30% de les adjudicacions municipals.

Al dia següent, 8 d’octubre, *Las Provincias* informa que Ángel Luna destaca que no havia de demanar llicència d’obra per tractar-se d’una reforma menor, i aporta informació jurídica per rebatre esta qüestió. També informa del fet que Luna haja mostrat un informe afectat per secret de sumari a les Corts per denunciar irregularitats del Partit Popular.

El mateix dia 8 *Las Provincias* publica una reduïda informació on es resumeix la informació ja descrita anteriorment.

6.2.1.2 *Relat dels actors i tractament dels mitjans als mateixos*

A diferència del cas que implicava Blasco l'any 1989, en la fase inicial hi ha menys escenificació per part dels actors donat que es tracta d'una revelació a través d'una filtració de documents anònima. La informació de documents que revela *El País* i el diari *Levante-EMV* no tenen subjecte, encara que s'evidencia que aquesta filtració és també en mans d'actors polítics concrets que denuncien el cas al fiscal i duen a terme declaracions.

No obstant això, sí que podem extraure les primeres conclusions al respecte del relat dels actors i del tractament del mitjans de comunicació. En primer lloc i en ser la fase inicial on s'identifiquen ja els principals actors citats en el moment inicial del cas elaborarem una taula descriptiva:

Taula A.10.1

Primers actors físics i jurídics citats

Organització	Tipus	Persona associada	Descripció
CYES	Fundació	Marcial López López (president)	Inhabilitat pel TSCV i acusat de malversació i apropiació indeguda als anys 90 quan presidia el Col·legi d'Infermeria. Paga 208.000 euros de la subvenció dels pisos a Arcmed per assessorament tècnic.
Entre Pueblos	Fundació	César Augusto Tauroni	Fundada en 2009 i que en pocs mesos rep subvencions milionàries

Taula A.10.1

Primers actors físics i jurídics citats

Organització	Tipus	Persona associada	Descripció
		(comptable), Alfonso Navarro Torres (cara visible), Joaquín Blasco López (braç executor) i Adolfo Soler (segon cap).	Els seus caps són dirigents de diferents empreses que reben subvencions
Gestoria CGS	Empresa	César A. Tauroni	Tauroni és ex soci de Bernardo Blasco, vincles empresarials en diferents empreses i en el partit UV
Arcmed, S.L	Empresa	Alfonso Navarro Torres	
Dinamiz, S.L	Empresa	Adolfo Soler Sempere	
Desfa, S.L	Empresa	Joaquín Blasco López (administrador) Pilar Segura Crespo	
Promociones Delibery Burns		Pilar Segura Crespo	

Taula A.10.1

Primers actors físics i jurídics citats

Organització	Tipus	Persona associada	Descripció
Ceiba	ONG	Juan Pablo Ebang (president fins al 2009, alliberat Entre Pueblos),	Va rebre 656.355 euros. Un mínim de 170.000 facturats a Dinamiz-E. També en un projecte a Guinea Equatorial per erradicar la sida va contractar a Desfa S.L per valor de 187.000 euros. En este projecte <i>Delivery Burns</i> , gestionada per la presidenta de Desfa S.L, va facturar 70.886 euros.
Fudersa	ONG		Va rebre 1.406.911 euros en projectes per a la República Dominicana i contracta per valor de 330.000 euros a estes empreses per a material per a hivernals.
Esperanza Sin Fronteras	ONG		Rep 579.000 euros, 116.000 euros les factura a Arcmed.
Asa de África	ONG	Christine Bernadette (és una sola persona)	Candidata a Astúries pel PSD, vicepresidenta Fedacot, associació que impulsa Blasco per controlar ONGD (segons premsa) Rep 663.378 euros

Taula A.10.1

Primers actors físics i jurídics citats

Organització	Tipus	Persona associada	Descripció
Asamanu de Àfrica	ONG		Rep 232.148 euros.
Fedacot	Federació	Christine Bernadette Nnomoye Ayssi (vicepresidenta)	Federación de Asociaciones para el Codesarrollo. On s'integren la majoria d'ONGs citades, es diu que és creada per l'entorn de Blasco com a alternativa a la Coordinadora Valenciana de ONG, que és crítica amb el conseller.
FAVCOVA	Federació		És la Federación de Asociaciones de Vecinos de la Comunitat Valenciana. Es diu que Blasco va auspiciar dita associació per aconseguir el control polític del sector, i després crea Fedacot amb el mateix propòsit.
Partit Popular	Partit	Rafael Blasco (conseller Solidaritat i Ciutadania, PP i Sindicats), Francisco Camps	

Taula A.10.1

Primers actors físics i jurídics citats

Organització	Tipus	Persona associada	Descripció
PSPV	Partit	(president Generalitat), Clara Tirado (portaveu de cooperació PSPV Corts).	Clara Tirado presenta l'escrit a fiscalia
Compromís	Partit	Ángel Luna (Portaveu del PSPV Corts)	Primeres declaracions PSPV, acusat d'un escàndol paral·lel el mateix dia que esclata el cas estudiat
EUPV	Partit	Enric Morera (líder del Bloc (el presenten), síndic Compromís)	Primeres declaracions
		Marga Sanz	Primeres declaracions

Font: Elaboració pròpia

El relat i tractament mediàtic de La Generalitat, Rafael Blasco i el PP

Pel que fa al tractament i relat concrets cal començar recollint les característiques dels principals afectats, el Govern de la Generalitat i el partit que governa la institució, el Partit Popular. El primer dia, quan *El País* destapa inicialment l'escàndol, no existeix cap reacció. És el segon dia, data en què es completen les primeres dades de la fase de revelació que la Generalitat emet un comunicat de premsa que el diari *Levante-EMV* (L-10-006) recull destacant: “Es absolutamente falso (que) el Consell haya autorizado con dinero destinado al

Tercer Mundo la compra de ningún bien inmueble en la ciudad de Valencia”. “Los proyectos de cooperación presentados ante el gobierno valenciano tienen la obligación de ser justificados por la entidad receptora hasta el último euro”.

Del plenari de les Corts el diari *Levante-EMV* (L-10-006) recull unes breus declaracions de Blasco destacant que la informació és “falsa y tendenciosa” i que “se suben a un montaje como borreguitos”. El diari recull de forma indirecta una declaració del propi Blasco segons la qual Blasco convida l’oposició a examinar l’expedient, i tot seguit qualifica que “no pudo mantener la oferta. El diputado autonómico Josep Maria Pañella le tomó la palabra y telefoneó a la conselleria para concretar una cita para hoy. Sin embargo, el departamento le contestó que lo pida por escrito, siguiendo el lento cauce oficial”.

Clarament, el relat de Rafael Blasco s’adreça a ridiculitzar les acusacions i els acusadors. Destaquem també com Blasco evita donar una resposta el primer dia tot i ser el propi portaveu a les Corts del partit i el conseller afectat, s’opta per un comunicat on el subjecte se situa en la Generalitat Valenciana. En aquest cas, veiem com tot i així Blasco es veu forçat a fer una interpretació mínima de l’assumpte interpel·lat durant el plenari tot i que la qüestió no apareix en l’ordre del dia. Tot això ens pot dur a pensar de forma encara tímida i preliminar en el fet que al desembre de 1989 veiem com si es triava l’estratègia del silenci aquesta semblava a priori més fàcil d’aconseguir amb uns mitjans més dòcils a l’hora de respectar la imposició de silencis.

Observem com el diari *Levante-EMV* introdueix elements valoratius implícits en el tractament de la resposta a Blasco, tot interpretant, amb informacions que ho sustenten, que l’aleshores conseller dilata la resposta i no compleix el que moments abans ha destacat. Destaquem en la dinàmica de cobertura de l’escàndol polític l’intent dels diaris en cercar contradiccions en el relat dels actors afectats per un escàndol polític. Estes contradiccions

poden ser puntuals com la ja descrita o de més importància i incórrer en un escàndol de segon ordre¹⁷¹.

En aquesta fase de revelació *Levante-EMV* duu a terme un treball d'emmarcament de Blasco que després observarem que és important per la generació dels *frames* del cas. En els dos primers dies d'anàlisi observem com és transversal en les informacions el marc que les possibles accions irregulars actuals de Blasco formen part d'un patró d'actuació generalitzat en el passat de l'aleshores conseller de Solidaritat i Ciutadania. Ho veiem en la notícia del *Levante-EMV* del dia 8 d'octubre (L.10-003) amb afirmacions com "César Augusto Tauroni es un viejo conocido del clan Blasco" o "la forma de Tauroni ha estado en el escaparate de la polémica como beneficiaria de diversos contratos de conselleries por las que ha pasado Rafael Blasco"...etc. És significativa en este sentit també la notícia del mateix dia (L.10.004) titulada "Fundaciones y ONGs socias de la federación afín al PP", on es vincula la creació de la Fedacod a una estratègia per controlar el sector de Rafael Blasco, i s'apunta que ja va dur a terme una estratègia similar en la creació de Favcova. Així mateix en la notícia de cobertura principal del dia, *Levante-EMV* destaca que Christine Bernadette Nnomu Ayissi és la presidenta d'una de les ONGs implicades i que ahora està vinculada amb el passat de Rafael Blasco: "Christine Bernadette Nnomu Ayissi fue candidata en Asturias por el Partido Social Demócrata (PSD), además es presidenta de Fedacot, la asociación que instigó el conseller Rafael Blasco para controlar el mundo de ls ONGD".

Val a dir que a *Levante-EMV* el subjecte principal de la narració general és Rafael Blasco, tot i que si analitzem de forma concreta sintàcticament cada notícia veurem que esta primera fase està marcada per certa heterogeneïtat en el subjectes. A la coberta el subjecte és

¹⁷¹ Com s'ha relatat a l'espai dedicat al marc teòric es pot consultar Thomson (2001) per informar-se extensament sobre el concepte d'escàndol de segon ordre, referit essencialment a les contradiccions en la defensa que un subjecte realitza quan és afectat per un escàndol polític.

“la Conselleria de Blasco”, en la notícia principal el subjecte passa a ser “el Consell”, la segona notícia principal trobem “el ex socio de un hermano del conseller”, en altra la càrrega la trobem en “federación afín al PP” i finalment trobem “el PSPV” en la darrera.

Si observem la primera notícia del cas a *El País* (Ep.10-001) comprovarem que es titula “el Gobierno de Camps destina fondos de cooperación a comprar pisos”. Crida l’atenció que el subjecte siga en aquest cas “el gobierno de Camps”, i això ens convida a recuperar una de les característiques de l’escàndol polític que ja remarcàvem en el primer cas de 1989, en el sentit que en la cobertura de l’escàndol mediat els actors i els mitjans de comunicació intenten apuntar al màxim representant del poder simbòlic possible, en aquest cas al president de la Generalitat, Francisco Camps.

Las Provincias amplia el relat en primera persona de Blasco amb les següents declaracions: “La totalidad de los fondos de cooperación destinados a la cooperación al desarrollo por parte de la Generalitat ha beneficiado a millones de personas que viven empobrecidos”. En el segon dia de revelació, *Las Provincias* només destina una notícia que ocupa un quart de pàgina al fets, i d’aquest la meitat l’ocupa en l’explicació de la Generalitat i les declaracions de Blasco al plenari de les Corts Valencianes. No apareix cap qüestionament al relat de conseller de Solidaritat i Ciutadania, com si que ocorre al diària *Levante-EMV*.

Per tant, pel que fa al tractament mediàtic i relat propi de la Generalitat i Rafael Blasco observem que *Levante-EMV* incorpora elements que contrasten amb les declaracions del principal afectat tot cercant possibles contradiccions, mentre que *Las Provincias* no ho fa. A més, quantitativament *Las Provincias* destina la meitat del total de la informació del cas del dia 8 d’octubre a les explicacions de Blasco i la Generalitat, mentre que al diari *Levante-EMV* esta informació representa una mínima part del total de la notícia. Clarament, *El País* i *Levante-EMV* amplifiquen la mediatització de la revelació dels fets escandalosos mentre que *Las Provincias* els minimitza i hi ha una gran diferència en la part proporcional que ocupa el relat

dels afectats pels escàndols respecte uns mitjans i altre. D'esta forma concloem que existeix un tractament diversificat tant a nivell quantitatiu com qualitatiu.

Tractament i relat d'altres actors

Pel que fa al tractament d'altres actors val a dir que en aquest cas és menor en la fase de revelació, donat que es tracta d'un cas on la revelació es produeix directament per informacions de la premsa en base a la publicació de continguts que s'han aconseguit a través de filtracions que es desconeixen públicament.

Essencialment apareix el subjecte PSPV sota l'acció de la presentació d'una denúncia a la fiscalia anticorrupció per part de la seua portaveu en cooperació, la diputada Clara Tirado. Aquesta acció té presència als dos diaris analitzats amb notícia pròpia encara que molt secundària (L.10-006 / Pr.10-005). *Levante-EMV* titula "El PSPV denuncia en la fiscalia el caso de los pisos" i *Las Provincias* destaca "El PSPV pone en duda la política de ayudas a cooperación". Pel que per a un mitjà és una acció d'un partit a un cas concret ja existent, per a l'altre sembla un fet puntual vinculat a una acció de posar en dubte al PSPV.

A aquest fet el segueixen un recull tímid de reaccions d'altres partits de l'oposició com les d'Enric Morera ("el líder del Bloc lamento que «el dinero para el tercer mundo se lo haya gastado en pisos el señor Blasco»") o Marga Sanz, que exigeix la compareixença urgent de Blasco.

El tractament d'Ángel Luna com a possible contraescàndol

És remarcable pel que fa al tractament dels actors de l'escàndol polític la cobertura que realitza *Las Provincias* durant els tres dies de fase de revelació marcats, que ens conviden a recuperar el concepte de contraescàndol polític al qual havíem apuntat en l'anterior anàlisi. El dia que *El País* desvela el cas vinculat a les subvencions a la cooperació internacional, *Las*

Provincias (Pr.10-001) obri en coberta amb un contraescàndol del portaveu del PSPV amb fets ocorreguts l'any 1997 i de l'àmbit de l'esfera privada. Marcadament és una notícia d'atac a l'esfera íntima desvinculada de la gestió política dels darrers 15 anys. La notícia remarca els següents fets:

- No demana llicència d'obra
- Es diu que ho va pagar Ortiz, que rep el 30% de les adjudicacions de l'Ajuntament quan Luna n'era alcalde
- Treballs per unir diversos pisos per generar-ne un de 310m2

El dia 8 d'octubre *Las Provincias* (Pr.10-002 / Pr.10-003) manté la seua aposta informativa extensa sobre el cas dels pisos del portaveu del PSPV. El diari contradiu explícitament les explicacions de Luna i incorpora declaracions de representants del Partit Popular al respecte com les de la diputada Alícia de Miguel que afirma que el síndic del PSPV “no tiene altura moral para ser portavoz del grupo socialista”.

El mateix dia *Las Provincias* suma una nova informació extensa sobre el que entén com a noves irregularitats d'Ángel Luna pel fet de mostrar a les Corts un document afectat de secret de sumari d'una investigació de presumpta corrupció política del PP.

Observem com de forma clara, *Las Provincias* utilitza l'*agenda setting* centrant la seua atenció en fets escandalosos vinculats al portaveu del PSPV ubicant-lo en subjecte de les principals notícies polítiques tant del dia 7 com el dia 8 d'octubre, alhora que els fets vinculats a Rafael Blasco i al govern valencià queden en segon plànol i literalment a “dudas” del partit socialista.

Sembla indicat per acabar aquest apartat elaborar una taula basada en l'anàlisi sintàctic dels subjectes de les notícies analitzades

Taula A.10.2:
Subjectes de les notícies en la fase de revelació

Notícia	Subjecte
Ep.10-001	El Gobierno de Camps
Pr.10-001 (coberta)	Luna
L-10-001 (coberta)	La conselleria de Blasco
L.10.002	El Consell
L.10-003	El ex socio de un hermano del conseller
L-10-004	Fundaciones y ONG socias de la federación afín al PP
L-10-005	Las ONG
L-10-006	El PSPV
Pr.10-002 (coberta)	Luna
Pr.10-003	Luna
Pr-10-004	Los casos de corrupción
Pr.10-005	El PSPV

Font: Elaboració pròpia

D'aquesta anàlisi observem com per a *El País* i *Levante-EMV* els subjectes principals són el Consell o Blasco, que ocupen 4 de les 6 peces que elaboren vinculades al cas. A *Las Provincias* no trobem cap notícia vinculada al cas on en el titular siga destinat al govern de Camps o bé al conseller Rafael Blasco. *Las Provincias* dedica la seua informació principal de la secció de política els dos dies al subjecte de Luna, i elabora una notícia molt secundària dels

fets de cooperació on el subjecte és el PSPV. Aquest simple anàlisi sintàctic sumat a les reflexions anteriors sobre els actors ens convida a extraure les següents conclusions inicials pel que fa a l'estratègia dels actors i la seua mediació:

- Hi ha dos diaris que treballen en el *frame*: Xarxa complexa de corrupció política organitzada per Rafael Blasco i que, per tant, vincula al Consell

- El *frame* alternatiu a l'anterior no apareix amb claredat a *Las Provincias*, més bé l'estratègia mediàtica se centra a silenciar els fets a través de l'*agenda setting*.

- Interpretem que existeix una resposta mediàtica a través de *Las Provincias* en forma d'atac personal a l'acusador en el marc de la seua esfera privada

- En la mediatització el cas es vincula essencialment a Blasco encara que s'involucra com a subjecte al màxim representant del poder simbòlic possible, el Consell valencià i el president Francisco Camps.

- Es barregen informacions de l'esfera pública i privada del conseller Blasco.

- El conseller Blasco no ofereix una resposta completa i directa sobre l'assumpte i es prioritza una resposta a través de l'actor Generalitat Valenciana.

- La breu resposta en primera persona de Blasco se centra en ridiculitzar i deslegitimar l'acusador en l'àmbit de l'esfera privada.

- A diferència de la fase de revelació del cas de l'any 1989, es detecta una tendència a una major polarització en la mediatització de l'escàndol a través de potenciar o silenciar uns fets o altres.

6.2.1.3 Lèxic i enquadraments significatius

Com ja hem destacat al marc teòric definim el concepte de *frame* (enquadrament) a partir de l'aportació de Canel i Sanders (2006): “És el contingut manifest –que inclou elements simbòlics- que pot evocar contingut absent i que, fent ús de ressonàncies culturals, ajuden a fer més comprensible el món social, i a la vegada impliquen un judici sobre el mateix”. En definitiva són enquadraments que interpreten un fet tenint en compte paràmetres culturals.

Aquests enquadraments es tradueixen en l'anàlisi d'aquesta fase de revelació de l'escàndol polític conegut amb l'etiqueta *cas Blasco* o *cooperació* a partir de variables prèvies com són la interpretació mediada dels arguments de defensa del personatge afectat i dels denunciants, tipus d'elements lingüístics descriptius dels personatges i els fets, dramatització dels fets, personificació, imatge i designacions icòniques...etc. Cercarem, en definitiva, els símbols que els mitjans de comunicació creen i que són essencials perquè l'opinió pública desxifre la fase de revelació de l'escàndol polític. Ens permetrà aquesta anàlisi elaborar un conjunt de variables que triades en bloc configuren el discurs mediat en tant aquesta primera fase d'escàndol mediatitzat.

Certament es fa difícil situar la diferència entre la fase de l'anàlisi de discurs propi dels actors i fets elaborats en el punt anterior i l'actual, com és lògic algunes qüestions ja s'han abordat en el punt previ.

En primer lloc, seguint la metodologia de l'anàlisi a través del *framing* conjuntament amb l'anàlisi crítica del discurs elaborarem una taula d'elements definatoris significatius per introduir els fets als diferents diaris. De la revisió general de les característiques apuntem com a possibles *frames* general del cas:

- Blasco ha teixit una complexa xarxa de corrupció política en les ajudes de cooperació tot emprant mètodes ja usats per ell en el passat en el marc d'un PP amb corrupció generalitzada (*Frame 1*)
- Existeix un atac infundat a les institucions governades pel PP d'actors sense credibilitat que qüestiona la voluntat electoral de la ciutadania. La corrupció afecta a tots. (*Frame 2*)

Taula A.10.3

*Elements justificatius dels frames generals del cas*¹⁷²

Marc o <i>frame</i> general	<i>Frame</i> ¹⁷³ concret	Diari
Frame 1	Auspicia (4) Red Desvía dinero Empresas afines Empresas de la red Entorno de Rafael Blasco Asociación que instigó el conseller Entidad matriz Escándalo en las ayudas al tercer mundo (4)	<i>Levante-EMV</i>

¹⁷² Cap recordar que el buidatge pertany a la fase de revelació i, per tant, és propi de les notícies dels dos primers dies de l'escàndol polític, el 7 i el 8 d'octubre de 2010.

¹⁷³ S'inclou la denominació *frame concret* que en avançar l'estudi i completar les aportacions a la teoria pertinents anomenarem *subframe lèxic*.

Taula A.10.3

*Elements justificatius dels frames generals del cas*¹⁷²

Marc o *frame* general

*Frame*¹⁷³ concret

Diari

Entramado (4) (entramado en el corazón
de la Generalitat / complejo entramado)

Dirigentes del tinglado (2)

Modus operandi piramidal

Recibía consignas

Un subordinado de Rafael Blasco

Facilitaba...

Organizaciones tentadas

Red de fundaciones

Fundación Matriz

Conglomerado de fundaciones

Matriz del conglomerado de ONGs

Conglomerada (2)

Viejo conocido del clan Blasco

Fundaciones y ONG socias de la

federación afín al PP

Rama política

Impulsar la adhesión del mundo

associativo

La Fedacod se ha gestado

Agraciadas con cantidad de dinero

Marc o *frame* general

*Frame*¹⁷³ concret

Diari

Compartir andanzas

Escaparate de la polèmica

La controvèrsia en las adjudicacions

acampó de pleno

Frame 2

“No tiene altura moral para ser portavoz del grupo socialista. Son demasiados agujeros negros en el supuesto impoluto expediente de Ángel Luna” *Las Provincias*

De la cacería a la mesa del PSPV

Luna alegó que no pidió licencia por tratarse de una obra menor pese a que fuentes municipales indican...

(Peu de foto) La casa de Luna. El edificio en el que vive el portavoz del PSOE en les Corts (foto en gran)

(Imatge: catastro)

El PSOE defendió que se mantengan las licencias

Marc o *frame* general

*Frame*¹⁷³ concret

Diari

Mientras el jefe de filas de los socialistas en el Ayuntamiento de Alicante prefirió no sol·licitar licencia de obra para una actuación particular, el grupo parlamentario como tal defendió en la sesión del 14 de juliol todo lo contrario

El presidente Camps, que juega casi todos los días al tetris, ha encontrado su revés en Les Corts. La reforma del piso de Ángel Luna pagada por el constructor Enrique Ortiz. El portavoz del PSPV, en lugar de dejar pasar la bola, insistió en el peloteo a pesar de que hay una querella presentada contra él sobre la que no hay ningún pronunciamiento.

Los políticos valencianos volvieron a embarrarse en los presuntos casos de corrupción política y favores políticos...

Taula A.10.3

*Elements justificatius dels frames generals del cas*¹⁷²

Marc o *frame* general

*Frame*¹⁷³ concret

Diari

Las labores de Camps estan relacionades con *Gürtel* y Álvaro Pérez *El Bigotes* y las de Luna con els constructor Enrique Ortiz.

“La reforma del piso de Luna lo ha dotado de revés a Camps...”

El PSPV pone en duda la política de ayudas a cooperación...

Font: Elaboració pròpia

Taula A.10.4

Elements justificatius de frames secundaris del cas

Competència entre mitjans

Según revelan unos documentos a los que ha tenido acceso *Levante-EMV*

Levante-EMV

El expediente, al que ha tenido acceso

El País

El País

Ocultisme/	(Aquest <i>frame</i> és complementari al	<i>Levante-EMV</i>
Obscurantisme	primer general amb la utilització de lèxic com <i>auspiciar...etc</i>)	
	(Es destaquen elements de misteri com ara la denúncia que fa Ángel Luna segons la qual redacta <i>Levante-EMV</i>). Del archivo informático que contenia los expedientes administrativos se habían hecho desaparecer los anteriores al 2010.	

Font: Elaboració pròpia

A continuació encetem ací l'anàlisi de les anteriors taules d'on es desprèn la creació i alimentació de *frames* generals en aquesta primera fase de revelació.

Frame 1: Blasco ha teixit una complexa xarxa de corrupció política en les ajudes de cooperació tot emprant mètodes ja usats per ell en el passat en el marc d'un PP amb corrupció generalitzada.

En primer lloc de l'anàlisi inductiu a través de l'anàlisi de contingut i de la metodologia del *framing* detectem en aquests dos primers dies de la fase de revelació l'existència de dos *frames* generals del cas. Al diari *Levante-EMV* (també encara de forma menys explícita al diari *El País* analitzat per ser el diari que primer mediatitza el cas) observem un selecció en bloc de conceptes i lèxic que ens evoquen a un escàndol polític entès com el que Thomson (2001)

qualifica com a escàndol de poder, entenent això com els escàndols que posen de manifest que darrere de l'escenari públic on s'exercix el poder de forma visible hi ha formes ocultes de poder i modes encoberts de prendre decisions. D'esta forma els escàndols de poder són escàndols en què les formes ocultes del poder queden sobtadament al descobert davant els ulls de qualsevol observador de l'esfera pública. Aquests escàndols també impliquen sovint transgressions de segon ordre.

És especialment a *Levante-EMV* que aquesta tria d'elements explícita i implícita, remarcada a la taula anterior, que observem la creació del *frame* general del cas que hem concretat sota la següent proposició: Blasco ha teixit una complexa xarxa de corrupció política en les ajudes de cooperació tot emprant mètodes ja usats per ell en el passat en el marc d'un PP amb corrupció generalitzada.

Levante-EMV, tot i no ser el diari que primer mediatitza el cas, fa un seguiment des del primer moment ampli dels fets i els situa com a notícia d'obertura en les publicacions d'esta primera fase de revelació. Dita cobertura dels fets arriba a partir de "documentos a los que ha tenido acceso *Levante-EMV*".

Des del primer moment *Levante-EMV* situa a Blasco com a subjecte d'accions d'abús de poder que ha dut a terme de forma oculta i premeditada i ho fa ja en els grans titulars que organitza a través del verb *auspiciar*, que la RAE¹⁷⁴ defineix en primera accepció com a sinònim de *patrocinar*. Per tant, la coberta de *Levante-EMV* apunta ja a un ús verbal en la direcció del *frame* general proposat. Però no només a nivell verbal, si observem l'objecte directe del titular en coberta del dia 8 d'octubre és també definitori en esta línia, allò que

¹⁷⁴ Real Academia Española (2001). *Auspiciar*. A *Diccionario de la lengua española* (22ª ed.). Recuperat de <http://dle.rae.es/?id=4Q8kPtU>

“auspicio” Blasco és “una red de ONG que desvía dinero de la cooperación a empresas afines”. El concepte “red” ens evoca a una organització complexa, i també és significativa l’acció subordinada a la frase de “desvía dinero”, així com el destí de dits diners “empresas afines”.

Això sí, detectem en aquesta primera fase de revelació que el subjecte de les accions principal és Rafael Blasco, encara que hi ha certa ambigüitat al respecte ja que en la peça principal interior del diari el subjecte passa a ser “el Consell”. Gradualment veurem com aquesta qüestió va definint-se en els següents mesos.

Però no només els titulars de coberta i notícia principal d’obertura són determinants cap a la definició del marc general del cas. A la idea que al darrere hi ha una organització complexa d’activitats sospitoses trobem les següents designacions significatives:

Empresas de la red, entidad matriz, entramado (4), dirigentes del tinglado, modus operandi piramidal, organizaciones tentadas, red de fundaciones, fundación matriz, organizaciones tentadas, conglomerado de fundaciones, Matriz del conglomerado de ONGs, Fundaciones y ONG socias de la federación afín al PP, rama política...

Sobre el fet que l’aleshores conseller de Solidaritat i Ciutadania, Rafael Blasco, és el principal responsable de l’organització de les activitats en sospita també trobem nombrosos elements que ens evoquen a aquest contingut.

Entorno de Rafael Blasco, asociación que instigó el conseller, un subordinado de Rafael Blasco facilitaba, auspiciaba, viejo conocido del clan Blasco...

Se situa a Blasco en el disseny de l'escàndol actual però constantment s'evoca amb lèxic i també en l'argumentari de fons la idea que l'exconseller sempre ha usat mètodes similars en anteriors càrrecs. Destaquen afirmacions com “personas del entorno de Blasco han propiciado la división del mundo asociativo relacionado con la cooperación, lo mismo que en su día se propicio la creación de la Federación de Asociaciones de Vecinos de la Comunitat Valenciana (FAVCOVA)”. El diari connecta fets del passat amb els actuals. També es fa referència al paper en la creació del PSD de Blasco i també es lliguen noms d'este partit amb l'escàndol actual.

Un element destacable és que hi ha *frames* lèxics¹⁷⁵ que evoquen *frames* generals que s'usen repetidament encara que siguin notícies diferents redactades per diferents periodistes: és el cas, per exemple, de l'ús del verb *auspiciar*, que apareix a la coberta, la notícia principal i a una tercera notícia del dia.

Frame 2: Existeix un atac infundat a les institucions governades pel PP d'actors sense credibilitat que qüestiona la voluntat electoral de la ciutadania. La corrupció afecta a tots.

De la comparativa de cobertura els dies 7 i 8 d'octubre la primera conclusió que podem extraure és que *Las Provincias* contribueix a generar el seu propi marc completament distanciat de *Levante-EMV* en la fase de revelació a través de l'*agenda setting*. Com s'ha afirmat a la part teòrica els mitjans determinen sobre què es parla i ho fan per uns motius concrets vinculats al seu context.

¹⁷⁵ En la fase de conclusions aquest concepte es coneixerà com a *subframe* lèxic. En aquest moment de l'estudi les denominacions varien donat que encara no hem induït cap a la nomenclatura definitiva que s'aportarà posteriorment.

En aquest sentit el mateix dia de la revelació del cas per part del diari *El País*, *Las Provincias* publica com a notícia principal de coberta un escàndol de l'esfera interna del portaveu del PSPV a les Corts, Ángel Luna. Es tracta d'un escàndol, propiciat per fets que daten de l'any 1997, i que provocarà una querrela del Partit Popular que finalment serà arxivada. *Las Provincias* desvela que Ángel Luna no va sol·licitar llicència d'obra per fer-se una reforma que consistia a unir dos pisos i destaca a més que l'empresari Enrique Ortiz hauria pagat dites obres.

No és difícil pensar que es tracta d'un intent d'influir en l'agenda mediàtica impulsada per l'entorn del PP el mateix dia que esclata l'escàndol vinculat a Rafael Blasco. És especialment significatiu perquè esta situació ens convida a apuntar a una intervenció absoluta per part del diari en l'assumpte, que consistiria a conèixer que altre diari (*El País*) publicaria la revelació d'informacions molt destacades que afecten el Consell i en concret a Rafael Blasco i actuaria conscientment destacant altra notícia extemporània d'impacte a instàncies d'un agent polític com a element de contraatac. Es dona la paradoxa, casual o no que en els dos casos el concepte "pisos" esdevé central.

Al dia següent, 8 d'octubre, es produeix un fet encara més destacat en la selecció del que és notícia destacada i el que no ho és a *Las Provincias*. El dia en què la notícia sobre les presumptes irregularitats en la conselleria de Solidaritat i Ciutadania obri ja en la majoria de mitjans de comunicació, *Las Provincias* torna a no situar en coberta (Pr.10-002) l'assumpte vinculat a Blasco a diferència de les resta de diaris. No obstant això, situa en coberta novament el contraescàndol¹⁷⁶ vinculat a Luna, i segueix en el marc de l'esfera privada amb el debat dels

¹⁷⁶ Aquesta accepció anirà definint-se en avançar el treball. Ens referim essencialment a l'ús d'un nou fet escandalós que afecta als denunciants d'un primer escàndol i que actua com a contraprogramador d'aquest primer escàndol.

metres quadrats de la casa privada de Luna, situant una foto en gran de l'edifici on viu Luna i mostrant el document de cadastre.

Las Provincias cerca el que hem denominat escàndol de segon ordre en les explicacions de Luna, tot destacant que “Luna alegó que no pidió licencia por tratarse de una obra menor pese que fuentes municipales indican...”

Las Provincias contribueix al *frame* que ataca la credibilitat del PSPV amb un afegit a la notícia que titula: “El PSOE defendió que se mantengan las licencias”. En aquesta informació es mostra la contradicció entre el que defensa en l'actualitat el PSPV i la presumpta acció de l'any 1997 del seu portaveu. Destaca l'entradeta a la informació que explicita: “Mientras el jefe de filas de los socialistas en el ayuntamiento de Alicante prefirió no solicitar licencia de obra para una actuación particular, el grupo parlamentario como tal defendió en la sesión del 14 de julio todo lo contrario”.

La notícia vinculada a Blasco i que és motiu del present estudi no apareix en coberta però tampoc és cap de les dues notícies principals de la secció de política. La primera de les quals ja hem destacat que té la remodelació del pis d'Ángel Luna al centre d'atenció, i la segona sota el titular “De la cacería a la mesa del PSPV” se centra novament en la figura de Luna, pel fet de mostrar un informe policial sota secret de sumari. I fa un vincle entre la caceria on van participar junts el comisari general de la Policia Judicial, Juan Antonio González, i el ex ministre de Justicia, Fernández Bermejo, i també el jutge Baltazar Garzón.

Aquesta notícia (Pr.10-004) és important més enllà de la qüestió vinculada a l'*agenda setting* perquè en aquesta ocasió sí que s'expliciten elements que conduïxen a configurar el

segon *frame* general del cas. Observem en el requadre les afirmacions presents a dita notícia on clarament es referma el frame *corrupció generalitzada en tots els partits*.

El presidente Camps, que juega casi todos los días al tetris, ha encontrado su revés en Les Corts. La reforma del piso de Ángel Luna pagada por el constructor Enrique Ortiz. El portavoz del PSPV, en lugar de dejar pasar la bola, insistió en el peloteo a pesar de que hay una querrela presentada contra él sobre la que no hay ningún pronunciamiento.

Los políticos valencianos volvieron a embarrarse en los presuntos casos de corrupción política y favores políticos... Las labores de Camps estan relacionadas con Gürtel y Álvaro Pérez El Bigotes y las de Luna con el constructor Enrique Ortiz.

La reforma del piso de Luna lo ha dotado de revés a Camps...

Finalment, en una notícia que ocupa un espai d'un quart de pàgina apareix una referència a l'escàndol de les ajudes de cooperació. Destaca que s'emmarca, a diferència de *Levante-EMV*, en un fet aïllat que denuncia el PSPV, sent aquest partit el subjecte de la notícia, potenciant el marc que allò destacat és el fet de denunciar i no els fets denunciats. La notícia (Pr.10-005) és titulada: "El PSPV pone en duda la política de ayudas a cooperación".

Els formats actuals de l'escàndol polític: la consolidació de la dramatització i de la personalització

Un dels elements que destaquen d'estos dos primers dies de mediatització del cas vinculat a Blasco i les ajudes a cooperació és que des de l'inici observem una rutina de redacció i format de l'escàndol polític consolidada i enfocada a dotar de dramatització el cas. Ho veiem en primer lloc en qüestions de format i disseny, qüestions que esdevenen importants pel que fa a l'emmarcament de la realitat en l'escàndol mediatitzat.

El diari *Levante-EMV*, ofereix des del primer dia un cintet propi pel cas, amb un element general (“Escándalo en las ayudas al tercer mundo”) i altre que funciona com a organitzador temàtic de la pàgina i que va canviant. El dia 8 d'octubre esta segona part es transforma en: “Un entramado en el corazón de la Generalitat; “facturación de las consultoras”; “la rama política” i “el impuesto para patrocinar a las consellerías”. El llenguatge que empra és clarament dramatitzat.

Així mateix és remarcable el treball gràfic, especialment el de les gràfiques com les de la notícia L.10-002.

D'altra banda, és remarcable també la creixent personalització. Se cerca especialment l'esfera íntima de Rafael Blasco rastrejant elements del seu passat polític però també portant a elements titulars a membres de la seua família (L.10-003). Aquest element és encara si cap més destacat a *Las Provincias* en la cobertura del que entenem com a contraescàndol polític. Es mediatitzen uns suposats fets ocorreguts l'any 1997 sense especificar font sobre la vivenda personal de l'actual portaveu del PSPV i anterior alcalde d'Alacant, Ángel Luna. En la cobertura se sumen imatges de gran tamany del bloc de pisos on viu el polític socialista i, a més, s'ofereixen dades de caràcter anecdòtic que sumem informació de l'esfera privada, com ara les dimensions del pis resultant de la presumpta reforma, entre d'altres.

6.2.1.4 Les fonts

Si en el primer cas les fonts inicials semblaven una filtració i ben prompte els propis protagonistes esdevenen origen d'informació, en el cas de les ajudes a la cooperació inicialment observem més opacitat en l'origen. El primer diàri que mediatitza la informació destaca únicament com a font "el expediente, al que ha tenido acceso *El País*", mentre que *Levante-EMV* al dia següent cita com a font "según revelan unos documentos a los que ha tenido acceso *Levante-EMV*". Són dos cites puntuals que no tenen continuïtat ni es desenvolupa alguna explicació més en els dos dies que dura la fase de revelació del cas a la premsa.

Sí que criden l'atenció les declaracions del portaveu del PSPV, Ángel Luna, a la premsa on afirma haver rebut una telefonada d'un funcionari de la conselleria de Solidaritat denunciant com explica *Levante-EMV* que "del archivo informático que contenía los expedientes administrativos se habían hecho desaparecer los anteriores al 2010". Aquesta afirmació no té continuïtat en esta fase, i no queda del tot clar si es tractaria dels documents filtrats o bé d'una acció de la pròpia conselleria per ocultar informació

6.2.1.5 La cursa informativa de l'escàndol polític

No trobem elements tan explícits com en el cas del 1989, tot i que cal destacar que sempre es destaca que la informació l'ha obtinguda el diari, com ja s'ha apuntat el punt anterior. La cursa es farà més evident a la següent fase.

6.2.1.6 Conclusions generals de la fase de revelació

Si analitzem d'allò més general a allò més concret, el primer que cal preguntar-nos és què cal perquè quelcom o algú estiga en el centre d'uns fets políticament escandalosos, en el

nostre cas, es tracta d'indagar sobre els factors que provoquen que es genere dit escàndol polític al voltant de la figura de Rafael Blasco els dies 7 i 8 d'octubre de 2010

Si en el cas analitzat prèviament arribàvem a la conclusió que l'obertura d'una investigació judicial era el motiu inicial de l'escàndol polític, en aquest cas el motiu és la filtració de documents o expedients al diari *El País* en primer lloc i *Levante-EMV* posteriorment. Això és, l'escàndol ve originat per proves documentals filtrades que apunten a fets irregulars en la conselleria que ostenta Rafael Blasco. Cal destacar que en els dos dies en els quals hem emmarcat la fase de revelació no ocupen part central la catalogació jurídica dels fets, sinó més bé les característiques narratives dels mateixos. La primera valoració jurídica arriba arrel de la denúncia al fiscal que duu a terme el PSPV.

A diferència del cas que implicava Blasco l'any 1989, en la fase inicial hi ha menys escenificació per part dels actors en primera persona donat que es tracta d'una revelació a través d'una filtració de documents del qual no s'aporta cap informació més. La pròpia informació aconseguida pels mitjans de comunicació és la protagonista.

No obstant això, sí que es poden extraure conclusions al respecte de l'estratègia dels protagonistes en aquests dos dies. Novament, com ja va succeir l'any 1984, comprovem com Rafael Blasco marca un perfil baix de resposta en primera persona, és la Generalitat qui emet un comunicat, tot i que Blasco es veu obligat a fer referència a les acusacions, usant el recurs de la ridicularització als autors de les mateixes. Per tant, en la fase de revelació Blasco evita pronunciar-se formalment però la pressió política l'obliga a fer-ho a les Corts i els diaris ho recullen. En la mediatització del cas al diari que tracta els fets (*Levante-EMV*), els fets es vinculen essencialment a Blasco encara que s'involucra com a subjecte al màxim representant del poder simbòlic possible, el Consell valencià i el president Francisco Camps.

Un dels elements que destaquen d'estos dos primers dies de mediatització del cas vinculat a Blasco i les ajudes a cooperació és que des de l'inici observem una rutina de redacció i format de l'escàndol polític consolidada i enfocada a dotar de dramatització el cas. Ho veiem en primer lloc en qüestions de format i disseny, com també en la narrativitat, qüestions que esdevenen importants pel que fa a l'emmarcament de la realitat en l'escàndol mediatitzat.

La rutina de producció de l'escàndol polític potencia la narrativitat i dramatització del mateix. Un exemple gràfic ben clar derivat d'això és la consolidació de cintets que organitzen la informació pàgina a pàgina com a organitzadors temàtics.

En relació amb això és important remarcar que s'observa major pressió mediàtica a la figura de Rafael Blasco tant en la vessant política com personal, de forma molt especial al diari *Levante-EMV* on gairebé totes les notícies principals incorporen informacions que partint dels fets actuals viatgen a fets anteriors o a elements de l'esfera privada -familiar- de l'aleshores conseller de Solidaritat i Ciutadania.

També *Las Provincias* dona símptomes d'haver accentuat la dramatització i personalització des de la pròpia fase de revelació. S'observa en la potenciació de la cobertura de l'esfera privada del portaveu del PSPV amb imatges de la seua vivenda o amb la narració de fets personals al respecte.

És una conclusió comprovada a l'anàlisi inductiu la destacada polarització en la cobertura del cas del dos diaris marc de la investigació durant la fase inicial. A diferència del que succeïa l'any 1989 des del primer moment apareix de forma marcada una mediatització de l'escàndol condicionada pel marc ideològic de referència del diari. Això és, l'escàndol polític segueix afectant essencialment l'honorabilitat com a principal font de poder simbòlic, però aquest fenomen com ja havíem apuntat en el cas anterior, roman al servei del marc ideològic

de referència, s'usa l'escàndol com a atac entre ideologies amb l'honorabilitat com a camp de batalla, de forma més explícita que al 1989.

Concloem també que l'ús de *frames* concrets¹⁷⁷ per conduir cap a *frames* generals és present a ambdós mitjans de comunicació, però *Las Provincias* prioritza en la fase de revelació l'*agenda setting* com a eina de mediatització. És molt remarcable que la seua cobertura del present escàndol polític és pràcticament inexistent. La seua cobertura de l'escàndol se centra en la potenciació del contraescàndol. El contraescàndol amb els fets que afecten Ángel Luna és l'eina cabdal en aquesta estratègia i, per tant, afirmem que els diaris no només emmarquen la realitat en un escàndol polític sinó que en un sentit figurat també desemmarquen o desenfocuen realitats centrant l'actualitat en altres punts o com és el cas en fets de contraatac. Cal concloure, almenys preliminarment, que sembla provat un vincle estratègic de defensa entre el diari *Las Provincias* i els denunciats, i que fa pensar indiciàriament que el diari coneix la revelació de l'escàndol central en el mateix moment que el propi mitjà revelador, *El País*, i decideix obviar-lo i contraprogramar-lo des de l'inici conscientment.

Seguint la metodologia de l'anàlisi a través del *framing* conjuntament amb l'anàlisi crítica del discurs apuntem dos possibles *frames* generals del cas¹⁷⁸:

- Blasco és font d'escàndols en un PP amb corrupció generalitzada. (*Levante-EMV*)
- Existeix un atac infundat a les institucions governades pel PP d'actors sense credibilitat. Si existeix corrupció és generalitzada en tots els partits. (*Las Provincias*)

¹⁷⁷ Com ja s'ha remarcat més endavant els catalogarem com a *subframes*

¹⁷⁸ En les conclusions de la present fase s'han condensat els dos *frames* generals en estes proposicions tenint en compte totes les característiques exposades.

En aquesta tasca de *framing*, novament i respecte del cas del 1989, observem com el lèxic emprat i els enfocaments són des del primer dia estables i consolidats, destacant que tot i el canvi de redactor es mantenen en diferents notícies també des del primer moment. L'homogeneïtat en el *framing* de la mediatització de l'escàndol polític ja en la primera fase del mateix és un tret diferencial respecte del 1989, tant a *Las Provincias* com a *Levante-EMV*. La marcada polarització des de l'inici del cas n'és una prova més d'això.

Aquesta sensació d'estar davant de relats poc espontanis provoca que es precipiten característiques de l'escàndol polític i fins tot que es done la imatge que arriben quasi de forma premeditada, com succeïx en el tímid escàndol de segon ordre que denuncia *Las Provincias* després de les primeres explicacions d'Àngel Luna al respecte de la reforma del seu pis.

Les darreres conclusions ens aboquen a destacar la desaparició de l'espontaneïtat en la narració dels fets que marcava el primer cas de Blasco de l'any 1989 tant en la potenciació d'un *frame* com d'altre.

6.4 Anàlisi de la fase resposta a la premsa diària¹⁷⁹

6.4.1 Descripció de dades presentades i principals referències als marcs establerts en la fase de resposta i dramatització.

La creixent polarització en la mediatització de l'escàndol que afecta a Rafael Blasco l'any 2010 respecte el de 1989 es manté en l'inici de la fase de resposta. De fet, la comparativa de cobertura d'ambdós diaris des de l'inici de la fase de resposta és amplament divergent respecte al 1989, i novament més que en el tractament explícit s'evidencia en l'*agenda setting* dels diaris.

Levante-EMV duu a terme des del dia 9 d'octubre una cobertura ampla de l'assumpte, basada en dosificar diàriament les novetats i completar-les amb la repetició constant d'informació ja explicada dies abans.

El dia 9 d'octubre *Levante-EMV* (L.10-007) titula: “El Consell subvencionaba a las ONG que la trama de fundaciones ligada a Blasco recomendaba”; i se sumen els subtítols: “El conseller de Cooperación asegura que dimitirá si el fiscal aprecia irregularidades”; “El portavoz del PP se defiende con documentos sin sellos ni registro de salida”. En l'interior del diari es dóna continuïtat a esta notícia principal del dia.

Levante-EMV explica que la fundació “matriz de la trama”, la fundació *Solidaria Entre Pueblos* funcionava com un “departamento más de la Conselleria de Solidaridad y Ciudadanía”. S'explica que va rebre 3.368.632 euros, dels quals va dirigir 1,4 a les empreses

¹⁷⁹ Cal destacar com ja s'ha fet en l'anàlisi de l'escàndol de 1989 que abordarem este treball en la segona fase aglutinant els diferent punts que en la primera fase elaborem de forma separada. El motiu és que el treball inductiu i en ocasions deductiu és més sistemàtic en dita primera fase per detectar els patrons centrals d'emmarcament que després generalment es reproduïxen, i també el fet que la segona fase abarca anys d'anàlisi i d'aquesta manera s'aglutinen dades de forma conjunta i es fa més dinàmica l'anàlisi.

propietat dels seus dirigents. Segons explica *Levante-EMV* personal de confiança de Blasco donava directrius a la fundació per contactar amb determinades ONG i redactar-los projectes que després obtenien subvencions en molts casos nominatives, com la fundació de Marcos Senna, que rep 200.000 euros el 2010 quan no tenia cap experiència prèvia en aquesta matèria.

És destacable com es consolida el que ja apuntàvem en la fase de revelació, la professionalització en la creació de rutines de cobertura de l'escàndol polític, tant en el fons com en la forma. Pel que fa a la forma destaca la creació de cintets amb la funció d'índex temàtic, en aquest cas trobem: "Escandalo en las ayudas al tercer mundo. El modus operandi". La notícia del dia respon a l'explicació de dit "modus operandi". També observem l'existència d'esquemes explicatius en format títol, subtítol i explicació. Destaquem el següent contingut exemplificant, que apareix en un requadre i amb el títol: "Las Claves de la red".

Las claves de la red (Títol general)

La Consellería ungía (Títol)

Personal de confianza de Blasco ofrecía contratos a la matriz (Explicació)

Entre Pueblos contactaba (Títol)

La matriz iniciaba los contactos con las ONG "recomendadas" (Explicació)

Subvenciones (Títol)

En algunos casos las ONGs recibían ayudas (Explicació)

El entramado y sus empresas (Títol)

Un vez recibidas las ayudas se redirigían a las empresas de consultoría
(Explicació)

Pel que fa al fons, al contingut semàntic, cal destacar la continuïtat de *frames* lèxics¹⁸⁰ que es mantenen en el temps per emmarcar la realitat de l'escàndol. És molt destacable la repetició constant d'estos *frames*, per sobre del que ocorria l'any 1989. El diari repeteix dia rere dia en les informacions les mateixes designacions en bloc, inclús quan les notícies són signades per diferents periodistes. Es tracta de l'ús d'etiquetes que com diu la literatura evocuen un contingut implícit que va molt més enllà dels fets en qüestió (Canel i Sanders, 2005; Markovits i Silverstein, 1998). Destaquem:

Entramado, Modus operandi, Matriz del entramado, matriz de la trama, Organizaciones que eran tocadas con la varita mágicas de personal de la Conselleria, La red, Fundación matriz del entramado, El nerviosismo ha inundado la consellería de Blasco...

Aquest lèxic triat en bloc ens aproxima al *frame* general del cas que hem destacat en l'anterior fase com l'impulsat pel diari *Levante-EMV* i que es resumiria en el concepte: *Blasco font d'escàndols en un PP amb corrupció generalitzada*. Dit lèxic representa una continuïtat respecte a l'emprat en l'anterior fase.

Tant els elements gràfics com de continguts presents en notícia com les del primer dia de la fase de resposta, el 9 d'octubre, apunten a una major planificació de la dramatització i narrativitat de l'escàndol mediat o mediatitzat, com ja hem apuntat anteriorment.

¹⁸⁰ Este concepte passa a anomenar-se *subframe* lèxic en les conclusions del treball. S'ha volgut conservar la nomenclatura perquè reflexa millor l'evolució inductiva paulatina de l'anàlisi.

Pel que fa a la resposta concreta dels actors sembla evident que Blasco és conscient, com ja ho era l'any 1989, de la capacitat dels mitjans en la projecció política personal. D'este fet és conscient el diari *Levante-EMV* (L.10-008) que destaca: “La foto con el jugador de moda del equipo amarillo en aquella época es un bien que el político que se precie no debía desestimar”. Apareix la foto amb Senna com a imatge de la notícia del dia 9 d'octubre. A més, el diari també destaca que Canal 9 crea la secció en informatius de *La Notícia Solidària*, que té un cost de 100.000 euros anuals. Blasco és conscient del joc mediàtic entre l'esfera pública i l'esfera privada i l'usa al seu servei.

Respecte de les fonts es repeteix l'esquema de la fase anterior amb referència a documents als quals “ha tenido acceso *Levante-EMV*”. En esta documentació es recullen conversacions, que el diari reproduïx com a prova i per guanyar dramatisme. “Gracias por resolver mis dudas, pero hay otra pregunta que te hice y que creo que en la servilleta no fue anotada”, recull *Levante-EMV* (L.10-009)

Sorprèn en l'àmbit de les reaccions la informació (L.10-009) que avança *Levante-EMV*: “La web de Solidaridad elimina información”. S'explica que part de les informacions vinculades amb les adjudicacions en la web de la conselleria s'han eliminat. Dita informació va desaparèixer el dijous 7 d'octubre.

A mesura que avancen les publicacions a *Levante-EMV* s'actualitza el format que emmarca les notícies. És interessant destacar l'evolució dels cintets com a marcadors temàtics de les notícies i com a eixos conductors de l'escàndol modern. En el següent quadre observem l'evolució dels mateixos en el moment inicial de la fase de resposta

Taula A.10.5

Evolució inicial dels cintets a Levante-EMV

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. El modus operandi

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. La versión de la consellería y de la oposición

Compromís y EU denuncian que se pagaron 182.000 euros en transporte para una feria en Nicaragua

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Reacciones al entramado de fundaciones y empresas

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. El quién es quién de los directivos de las firmas y ONG de la RED

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Los proyectos de las fundaciones bajo sospecha y las denuncias socialistas

Font: Elaboració pròpia

Destaca de l'anterior requadre el fet que els propis cintets representen una evidència de les fases de l'escàndol polític que sintetitza Thomson (2001) en la literatura sobre la qüestió.

Pel que fa a les reaccions de Blasco és destacable que analitzem la primera resposta de l'aleshores conseller de Solidaritat. Les declaracions recollides a *Levante-EMV* (L.10-010) són les següents:

“La Generalitat no ha dado un solo euro para la adquisición de ningún inmueble de esta organización en Valencia”

“Si hay alguna responsabilidad política la asumiré; si la fiscalía detecta alguna responsabilidad e, independientemente de la cuestión judicial, tengo que pedir explicaciones, yo me iré a casa”.

Se mostró seguro de la “transparencia”

“Estrategia degenerada del PSPV, que ha facilitado un expediente trucado, obviando documentos esenciales. És un montaje”

Mostró un borrador de querrela para “atacar la política de cooperación al desarrollo que el PSPV está orquestando desde el pasado 27 de septiembre”

“Le dijo (alto cargo de la dirección del PSPV) que además de estar elaborando esta querrela, la estaba haciendo en connivencia con el Fiscal Anticorrupción de Valencia, Jesús Carrasco”.

De la resposta en primera persona de Rafael Blasco observem destacades similituds amb la reacció duta a terme l'any 1989, que resumim entre punts bàsics:

- Convoca una roda de premsa al dia següent per desmentir les acusacions
- Estratègia basada en atac dur al PSPV i especialment a la tasca del fiscal
- Estratègia basada en capgirar l'escàndol polític i presentar-se com a víctima

En resum Blasco nega qualsevol irregularitat i acusa el PSPV de “manipular una querrela” amb “connivència” amb el fiscal per a desacreditar-lo. Es defensa essencialment de l'acusació sobre la compra de pisos amb diners de cooperació i ho fa mostrant documentació que afirma que està disponible per a tota l'oposició.

El document de Blasco aporta l'argument que Cyes presenta despeses per valor d'1,4 milions d'euros per justificar 833.000. En tot cas, el diari destaca que els documents de Blasco no tenen segell oficial i que els signa el subsecretari però que contradiu els dos certificats anteriors també signats pel mateix subsecretari que validaven la compra de pisos.

És destacable com Blasco situa en primer plànol l'esfera privada de la política quan destaca que un alt càrrec del PSPV li va traslladar el 27 de setembre la informació sobre les

intencions judicials del partit i mostra un esborrany de querella signat per Clara Tirado. Destaca com a primera resposta l'afirmació que dimitirà si el fiscal aprecia irregularitats.

En definitiva, existeixen similituds molt destacables respecte a la resposta de Blasco actual i la del 1989, i es denota escenificació amb potenciadors de credibilitat en forma de compromisos i documentació per a defensar-se. Si al 1989 demostra dominar l'esfera pública ara també, i d'alguna manera l'escenificació que va elaborar Jacques Lacroix i que denotava major preparació en la mediatització d'escàndols sembla ara assimilada tant per Blasco com per la premsa.

Respecte a la reacció immediata de la resta d'actors polítics en els dies immediats a la fase de revelació és el PSPV el que ja ha presentat la seua denúncia i que a més no acudeix a comprovar la documentació facilitada per Blasco. *Levante-EMV* recull de la següent forma les declaracions del líder del PSPV (L.10-016):

Alarte:

“...instó a Blasco a «irse de la vida pública para no volver nunca»”; “Blasco no és más que un trozo de la ola, del gran tsunami de corrupción y de podredumbre en la que se ha sumido el Consell”.

La resta de partits se sumen a les crítiques i ho fan partint dels documents que els ha entregat la conselleria.

Un dels fets destacats de la resposta del Partit Popular és l'impuls del *frame*: els escàndols no tenen efectes electorals en contra del PP. En aquest sentit, el partit al govern juga a airejar una *espiral del silenci* (Noelle-Neumann,1995) al seu favor. *Levante-EMV* explica que “los populares valencianos airearon ayer otra encuesta que demuestra que no hay escándalo de

corrupción capaz de minar sus expectativas electorales”. L’enquesta destaca l’enfocament del PSPV i la pujada de 3 a 4 escons del PP.

Pel que fa a *Las Provincias* el més destacat és com ja hem dit l’*agenda setting*. El primer dia de la fase de reposta tampoc apareix cap informació en coberta de l’escàndol estudiat, ni tan sols obri la secció de política interior. Això sí, es cobreix la notícia de cobertura a la roda de premsa de Rafael Blasco en pàgines interiors.

No trobem cap referència al marc escàndol de corrupció referent a la qüestió demostrant que el diari es mou en altre *frame* distant del de *Levante-EMV* i evidenciant la polarització en la cobertura de l’escàndol polític molt més marcada ara que l’any 1989. La cobertura s’abarca des del *frame*: Atac al PP injustificat i sense efectes electorals per a aconseguir el poder.

La cobertura de *Las Provincias* recull noves declaracions de Blasco encara que siga del mateix acte i això ens ajuda a confirmar les similituds de reacció respecte del 1989. En definitiva, Blasco defensa la idea que és víctima d’una persecució del PSPV que aliat amb el fiscal preparen una querella en base a falsedats. *Las Provincias* es decanta per aquest *frame*, i com a prova les seues dos primeres paraules de l’article (Pr-10-006) són: “Estoy indignado”. Sembla que el marc que planteja Rafael Blasco és molt similar al de l’anterior escàndol analitzat, però apuntem també que tot indica que canvia molt el context mediàtic que ara és més incisiu (alguns molt incisius, altres ultra defensius, en definitiva amb més polarització) i possiblement també un context jurídic també més incisiu, ambdós possiblement influenciats per un estat de l’opinió pública alarmat pels casos de corrupció en un context de crisi econòmica molt greu. Estes són les declaracions de Rafael Blasco que recull *Las Provincias* (Pr-10-006):

“Estoy indignado”

“La gestión de la Generalitat no tiene mácula”

“La Generalitat no ha pagado ni un solo euro para la adquisición de locales de esta ONG en Valencia”

“No nos interesa a qué dedica su dinero Cyes. Lo que nos interesa es si el dinero que le ha dado la Generalitat para los proyectos en Nicaragua ha ido a Nicaragua”

“Se autorizan 48 facturas ajustadas al objeto de la subvención y otras 36 fueron rechazadas al no corresponder a fines solidarios como, por ejemplo, la compra de un local, gastos de notaría, aire acondicionado, etc.”

“53 facturas debidamente justificadas y, por el contrario, fueron rechazadas 25 por no ajustarse al objeto de la convocatoria”

“conocía des el 27 de septiembre que la cúpula de los socialistas y el fiscal anticorrupción colaboraron para elaborar la denuncia. Tengo pruebas de esa colaboración”

“Nada me gustaría más que el fiscal anticorrupción aceptara la querrela, porque disfrutaría. Y lo mismo que me pasa a mí le sucede a altos dirigentes de la Generalitat”

“Lo he hecho público para que el fiscal anticorrupción me llame y contarle lo que me dijo un alto dirigente del PSOE”

“Si hay alguna responsabilidad política la asumiré y me iré a casa”

En resum de les declaracions de Rafael Blasco i de la seua cobertura a *Las Provincias* destaquem:

- Blasco usa un relat similar al de 1989, se situa en el paper de víctima d'un complot del PSPV a qui ataca. També ataca amb actitud de reptar i intimidar al fiscal anticorrupció.

- Blasco torna a traure a la llum l'esfera interna dels partits, la qual sembla dominar a la perfecció. L'escàndol contra ell és en realitat, segons explica, un escàndol de complot contra ell que naix en l'esfera interna del PSPV en connivència amb la fiscalia. Observem ací el *frame conspiració interna* que forma part del *frame obscurantisme*.

- Blasco modernitza la seua estratègia i usa potenciadors de credibilitat que al 1989 només usava Jacques Lacroix. Es prepara un dossier amb els expedients de les ajudes a Nicaragua, es proporcionen dades de l'activitat de la Conselleria els darrers anys, es mostren auditories internes i el "testimonio documentado" de cinc alcaldes de Nicaragua.

- Nega les acusacions aportant documentació que pretén acreditar que els diners no s'han usat per a la compra de pisos

- Les declaracions recollides a *Las Provincias* són més amples i en alguns casos diferents de les de *Levante-EMV* demostrant que allò que diu un actor del conflicte és tan determinant en la resposta com la selecció publicada del que ha dit.

- Blasco no sembla conscient del caràcter més incisiu de l'opinió pública i mediàtica respecte els escàndols polítics, i assegura que dimitirà si es demostra qualsevol connexió o la investigació avança.

- La posada en escena de Blasco és treballada, oferint institucionalitat i recolzat per consellers i conselleres. Això també sembla haver canviat, encara que ja al 1989 era conscient de la importància de l'estratègia comunicativa front l'escàndol.

- Sembla molt destacat recollir que segons el propi Blasco ell coneix des del 27 de setembre la preparació d'una denúncia i, per tant, això ens convidava a pensar que la publicació per part de *Las Provincias* del contraescàndol sobre Luna de fets ocorreguts 12 anys enrere el mateix dia de la mediatització del conegut com cas *cooperació* no és casual. Sembla provat que hi ha una maquinària de l'escàndol i contraescàndol en l'esfera privada per condicionar la mediatització en un i altre sentit, i que Rafael Blasco l'ha activada.

En els dies successius, *Las Provincias* fa de nou de l'*agenda setting* la seua major eina d'interpretació. El cas apareix completament minimitzat, el dia 10 d'octubre només trobem una referència breu de 60 paraules a l'exigència de responsabilitats de Blasco per part de l'oposició (Pr.10-009). En canvi, observem com es mantenen temes amb ampla cobertura en altres direccions, com ara les notícies vinculades al moviment independentista de Catalunya (Pr.10-007).

La potenciació del contraescàndol de Luna segueix vigent en la fase de resposta a *Las Provincias*, la presència del mateix multiplica a la cobertura de les ajudes de cooperació. El mateix diari explica que Rafael Blasco encapçala la querella contra Luna (Pr.10-013).

Observem el següent requadre de les cobertes de *Levante-EMV* i *Las Provincias* dels primer 7 dies de mediatització del cas, on s'evidencia la polarització en les cobertes amb cap presència del cas que afecta a Blasco en *Las Provincias* i la importància de l'*agenda setting* i del fenomen que hem anomenat contraescàndol polític.

Taula A.10.6

Subjectes de l'escàndol polític a les cobertes setmana 1 Blasco/Luna

Data de coberta	<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>
7-10-10	No	Luna
8-10-10	Blasco	Luna
9-10-10	Blasco	No
10-10-10	Blasco	No
11-10-10	Blasco	No
12-10-10	Blasco	Luna
13-10-10	Blasco	No
14-10-10	Blasco / Luna	Luna

Font: Elaboració pròpia

Fent una reflexió comparativa, cap destacar una doble possibilitat en esta abismal diferència de cobertura del cas. *Las Provincias* té una cobertura similar a *Levante-EMV* en el cas del 89 sobretot el primer mes, i després el va deixant de banda o accentuant la vessant d'escàndol intern que afecta el PSPV. L'any 2010, la diferència és molt més gran, molt polaritzada. Podria ser que ara es polaritza més amb els escàndols i també en part que si els diaris detecten que no afecten gaire al seu eix polític contrari per debilitar-lo la polarització és menor. Això és, l'any 1989 *Las Provincias* no detecta que amb l'escàndol pugua erosionar el camp ideològic que no representa, que és el govern del PSPV, amb l'escàndol vinculat a Blasco una vegada aquest és cessat i per tant la polarització en el cas és menor. Això implicaria apuntar a la hipòtesi segons la qual hi ha una major polarització actual, però també el posicionament i cobertura dels diaris està condicionat a com pugua afectar al poder simbòlic dels afectats, i no únicament en les característiques del cas en si. Aquests factors de major polarització també

podrien tenir vincles amb l'estructura de propietat dels diaris, que en el cas de *Las Provincias* és diferent l'any 1989 respecte del 2010.

Destaquem de nou la presència d'un *frame* que el Partit Popular mediatitza i que té especial presència a *Las Provincias*: Les denúncies de corrupció no tenen efectes electorals, el PP seguirà guanyant. Este *frame* és impulsat a través de la filtració d'enquestes així com de successives declaracions. En este sentit, destaca el titular del dia 10 d'octubre a *Las Provincias*: “Costa afirma que el PP obtendrá los mejores resultados con Camps”.

La major polarització en la mediatització de l'escàndol polític en l'època contemporània és visible també a través d'elements textuais explícits o donant veu a actors que altres mitjans situen sota la influència de Rafael Blasco. Ho observem a la notícia de *Las Provincias* del dia 9 d'octubre (Pr-10-006) en expressions com:

Alarte reclamó ayer que el conseller Blasco dimitiese si antes de finalizar la jornada no había devuelto el dinero la Generalitat supuestamente dedicado a comprar un inmueble para la fundación Cyes. El conseller se quedó esperando que alguien del PSPV acudiese a revisar los expedientes.

La Federación de Asociaciones para el Codesarrollo, tras revisar la documentación, lamentó la instrumentalización que desde sectores políticos se hace de la cooperación internacional para el desarrollo y constató la veracidad de las palabras del conseller

Y así ha sido de acuerdo con... (el dinero ha llegado a Nicaragua)

De la cobertura de la primera setmana de mediatització observem constants mostres d'una comunicació més incisiva dels mitjans, menys permissius amb actituds que l'any 1989 apareixien normalitzades. La notícia del dia 10 d'octubre de *Levante-EMV* (L.10-015) és

significativa per remarcar el canvi de context mediàtic. Blasco, com en el 1989, pretén controlar la seua exposició segons els seus interessos. Només admet respondre a *Levante-EMV* un qüestionari per escrit, i després aquest diari ho narra destacant el que explica i el que no. Un fet que contrasta amb el to servidista de l'entrevista que *Levante-EMV* publica amb Blasco l'any 1990.

El diari explicita que el formulari s'envia després que Blasco es negarà “con unos ánimos un poco encendidos” a contestar a *Levante-EMV* durant un acte, i en aquest moment demana que se li envie un qüestionari per correu que “contestó parcialmente y con rapidez”. Es diu que Blasco “yerra” i “obvia” el fet que un redactor del diari sí que va anar a revisar la documentació que es va posar a la seua disposició. En el qüestionari Blasco llança acusacions contra *Levante-EMV* (“aprovecha el espacio para arremeter contra el diario y sus trabajadores”) i diu que no han anat a revisar la informació. Fet que rebut el diari destacant que “en sus respuestas Blasco obvió que un redactor de este periódico estuvo más de 30 minutos acompañado por el director general de Inmigración, Josep Maria Felip, y sus jefes de prensa y gabinete consultando distintas facturas de los expedientes sobre un proyecto en Nicaragua y atendiendo a las explicaciones ofrecidas por su personal de confianza”

Destaquen, de l'entrevista, les següents declaracions de Blasco:

“Para tranquilidad de sus lectores, todo se ha hecho con arreglo a la ley”

“Sin favoritismo alguno”

“No me consta”

“Desconozco el objeto social, pero todos los controles administrativos y la fiscalización interna y externa que consta en la Generalitat es correcta”

“Improbable”

“A determinados grupos políticos y medios de comunicación les interesa encontrar fantasmas donde no los hay, por eso se empezinan a faltar la verdad”

En el qüestionari, Blasco diu que tot s’ha fet d’acord amb la llei, que coneix l’objecte social de les empreses que facturaven i que no li consta relació de cap familiar seu amb la trama. En definitiva, Blasco comprova que no pot controlar la seua esfera pública ni la part privada que es mediatitza i carrega contra els mitjans

Pel que fa a les reaccions de l’oposició destaca la sol·licitud de dimissió per part del PSPV. El partit fa una posada en escena més dramatitzada que en l’escàndol del 1989, cap al *frame* de corrupció generalitzada en el PP, incorporant a Camps, al cas denominat *Gürtel* i posa nom al cas, l’etiqueta com a *caso Basco*, és la primera menció al *frame*¹⁸¹ del cas, la fa Jorge Alarte. D’alguna manera, en cada escàndol de corrupció que es mediatitza s’intenta que la figura a la qual afecta siga representativa del partit en general que ostenta el poder simbòlic. En el cas de Blasco és notable, *Blasco font d’escàndols* implica també *Partit Popular font d’escàndols*.

Declaracions d’Alarte:

“...se vaya y renuncie en cuestión de horas”

“...insisten en la nueva red de presunta corrupción, esta vez de Blasco y esta vez ya, sin ningún pudor ni vergüenza, a costa de la solidaridda de los valencianos”

“Hasta ahí han decidido meter la mano”

“A Blasco se le acabó su tiempo, igual que al presidente de la Generalitat se le acabó hace mucho tiempo”.

¹⁸¹ Més endavant, com ja s’ha dit, es crearà una nova nomenclatura per diferenciar el concepte de *frame* i jerarquitzar-lo.

“Que se vaya, esperamos su renuncia en cuestión de horas. De Camps no esperamos nada, porque ya hace tiempo que tenía que haberse ido”

“...todavía se desconoce dónde tiene Blasco miles y miles de euros”.

“...des de Nicaragua siguen diciendo que allí sólo llegaron 80.000 euros”

“Los pisos están a nombre de quien están y nadie ha devuelto a la Generalitat el dinero que tocaba, así que se le acabó el tiempo a Blasco”

Observem també que es manté el *frame* vinculat a la competència entre mitjans amb expressions continuades com “informaciones periodísticas reveladas en exclusiva por *Levante-EMV*”. En algunes notícies, *Levante-EMV* s’atorga el fet d’haver destapat l’escàndol el dia 8 d’octubre, tot i que *El País*, és el primer a publicar-ho un dia abans.

El diari *Levante-EMV* comença a completar la construcció els primers dies de la fase de resposta del que serà el seu *frame* general del cas que s’assenta sota la idea que Blasco és un personatge que sempre ha tingut un costat fosc escandalós que ara ix a la llum gràcies a la tasca del diari. És molt il·lustratiu el reportatge del dia 10 d’octubre (L.10-0017), que duu com a títol: “Con él va el escándalo”. El subtítol és també significatiu: “Cuatro presidentes, siete carteras y...muchos escándalos. La fama de estrategia de Rafael Blasco –labrada en su etapa con el PSPV y acrecentada con el PP- no le va a la zaga a una gestión en la que, tarde o temprano, acaban floreciendo asuntos controvertidos. Con matices, las polémicas tienen que ver con adjudicaciones que acaban en manos de personas vinculadas a él”.

D’alguna manera en cada escàndol de corrupció que es mediatitza s’intenta que la figura a la qual afecta siga representativa del partit en general que ostenta el poder simbòlic. En el cas de Blasco és notable, com ja hem dit *Blasco font d’escàndols* implica també *Partit Popular font d’escàndols*.

D'esta peça periodística destaquem els següents marcs de contingut que de forma molt marcada condueixen al *frame* general del cas del diari:

Cuatro presidentes, siete carteras y...muchos escándalos. La fama de estrategia de Rafael Blasco –labrada en su etapa con el PSPV y acrecentada con el PP- no le va a la zaga a una gestión en la que, tarde o temprano, acaban floreciendo asuntos controvertidos. Con matices, las polémicas tiene que ver con adjudicaciones que acaban en manos de personas vinculadas a él

Empresa durmiente

Elección a dedo

Primer contrato de el bigotes

Defenestración política del clan familiar

Con él va el escándalo

Una carrera política jalonada de múltiples polémicas (este és el títol al resum cronològic)

Blasco ha reeditado la estrategia

Truncó su rutilante carrera en el PSPV

Escándalo por excel·lència

Designacions directes a Blasco: estrategia, muchos escándalos, asuntos controvertidos, político camaleónico, peaje político de los escándalos, peaje político de los escándalos, polémicas, escándalo (4), amaño...

Fa una cronologia de la vida política de Blasco vinculada a escàndols de cada época.

Esta seria la informació bàsica aportada en la peça per anys

1980: Des del FRAP, arriba al PSPV l'any 1980

1982: Lerma el nombra subsecretari de presidència

1985: Conseller de Presidència, on aprova lleis com la de RTVV

1985-1989: Conseller d'Obres Públiques (Cas Blasco, és cessat. Està casat amb la secretària de Lerma, que és la germana de Ciscar i que després serà directora de l'IVAM)

1992-1995 Crea el PSI a la Ribera. Partit Socialista Independent, que després es convertirà l'any 2006 en el PSD

1995-1999 Assessor i subsecretari d'Eduardo Zaplana

1999-2000 Conseller de treball. Torna a ser conseller, ara amb el PP

2000-2003. C. Benestar Social. Amb escàndols que també veuen la llum mediàtica encara que amb menys intensitat:

- Cas Geriàtrics: concessions de geriàtrics a una UTE amb persones vinculades a ell políticament (secretari de l'Ajuntament de Carlet, Joan Ramon Ferrís). Esta Ute cedeix el contracte a una empresa "adormida", que després la ven a un promotor sevillà.

- Cas Lonerson i informàtica: adjudicacions a Lonerson, empresa "adormida" vinculada a Augusto César Tauroni, ex soci del germà del conseller. Contractes en UTE amb Asispas i Tissat. El centre de la dona 24h (6,7 milions d'euros) i abans uns 700.000 euros més amb el servei de teleassistència. CGS de Tauroni rep paral·lelament un milió d'euros.

2003-2006: Conseller de Territori. Torna a dirigir l'urbanisme valencià. Amb polèmiques com la llei del Golf o les eleccions a dit. En esta època se signa el primer contracte amb *Orange Market* amb la Generalitat, a través de Vaersa, que depén de

Blasco. Convida a tres empreses que en realitat tenen el mateix administrador.

L'empresa cobra la meitat del contracte i no fa la feina.

2006-2007 Conseller de Sanitat. El cap d'informàtica abandona la conselleria per enfrontar-se a una licitació de manteniment de 3 milions d'euros a una empresa que no era de les millors valorades pels tècnics. El substitueix Marc Llinares, que ve de Territori amb Blasco i el seguirà a Solidaritat. A mesos de les eleccions Blasco inverteix 3,3 milions d'euros en una gran campanya de publicitat de postes i tanques per tot el País Valencià. Crea el PSD a partir d'USD i PSI. Els primers llocs els ocupen dirigents de FAVCOVA, entitat veïnal creada per dividir i controlar el sector sota coordinació de Blasco.

2007-2010. Conseller de Solidaritat i Ciutadania, portaveu del PP a les Corts.

Més enllà del contingut és molt destacable el format de reportatge, l'escàndol polític com a temàtica consolidada, amb el descobriment d'una esfera interna de Blasco que “destapa” *Levante-EMV*. Esta notícia (L.10-0017) confirma les hipòtesis inicials que apuntaven cap a una professionalització de les rutines de la cobertura de l'escàndol. Les referències de contingut es compaginen amb elements gràfics al servei del *frame* proposat: elements gràfics que destaquen qüestions dramatitzades de l'escàndol, inclusió d'una vinyeta d'Ortifus que perfila el *frame* general del cas al diari...etc.

Levante-EMV segueix avançant aportant dades noves i connectant-les amb elements del passat vinculats al *frame* proposat. La personificació i dramatització en la figura de Blasco va en augment (L.10-019):

Lonerson se ha convertido en la conexión entre dos escándalos mayúsculos en el corazón de la Generalitat Valenciana que tienen como protagonista principal al conseller de Solidaridad, Rafael Blasco

Lèxic solt: Conselleria de Blasco, Blasco en el centro, clan Blasco, escándalos de Blasco...

En aquesta direcció es recullen informacions que ens acosten al *frame Blasco font d'escàndols*, com ara les que parlen de la desconfiança i temor que genera en un sector del PP Blasco pel que ha representat i pels fets que acaben de fer-se públics. El marc “preocupación en el PP” n’és un exemple, ho veiem en aquest subtítol del dia 13 d’octubre amb paraula en negreta inclosa, també en els fragments de text de la notícia (L.10-026):

“Preocupación. El nuevo escándalo que ha salpicado al conseller Blasco y que siembra dudas sobre la gestión de las ayudas al Tercer Mundo ha causado malestar en las filas populares, sobre todo en el sector cristiano del PP donde el titular de Cooperación nunca ha sido bien recibido. La polémica debilita al síndic popular en la estrategia contra Luna”

“...no sólo el sector conservador recela del conseller, no es la primera vez que el conseller camina por la cuerda floja y que el escándalo no puede sorprender a nadie”

Subframes lèxics¹⁸²: Preocupación, siembra dudas, malestar, inquietud, enciende las alarmas, recelan del síndic popular.

Declaracions: “Camps sabía el riesgo que corría al hacerlo conseller, siempre ha trabajado para sí mismo”; “sobrevivirá como siempre lo ha hecho”.

Observem amb informacions com les anteriors com mentre *Levante-EMV* explica que internament comencen a haver-hi dubtes en sectors del PP a *Las Provincias* no apareix cap informació en este sentit, en una mostra més que els diaris seleccionen i narren les informacions en consonància amb el marc general de referència triat en la seua mediatització de l’escàndol.

Són constants els marcadors textuais que condueixen al *frame* general del cas (L.10-026): “vuelve a estar en el punto de mira”; “el nuevo escándalo que ha salpicado al conseller”, “arroja serias dudas sobre un conseller cuya trayectoria ha estado marcada por los escándalos”...

Es connecta (L.10-019) el cas de les adjudicacions de teleassistència en situacions de risc de 2001 (85.352 euros) i 2002 (640.229 euros), i també els Centres de la Dona 24h al 2002 per 6.7 milions d’euros amb l’empresa Lonerson que està inactiva i recupera la seua activitat al 2011 i en 8 mesos rep 7,5 milions d’euros de concessions urgents. Lonerson, segons explica *Levante-EMV*, no té experiència, per això es presenta en UTE primer amb Asispa i després amb Tissat. S’informa que Lonerson usa la seu, telèfon, web i treballadors de CGS, la companyia propietat de Tauroni. S’explica el vincle de Soler, amb Lonerson i amb les ajudes a cooperació. Soler és el vicepresident de la Fundació Solidaridad Entre Pueblos, és també administrador de

¹⁸² Cal explicitar que en l’anàlisi inductiu s’acumulen coneixements i aquesta és la primera menció al *subframe* lèxic, entés com una categoria que triada en conjunt configura els frames generals, com s’explicarà a les conclusions.

Lonerson i administrador de Dinamiz-e, i també amb Tauroni (que és d'Alzira) via la seua empresa CGS.

Torna a haver en esta mateixa notícia (L.10-019) un gràfic cronològic de la relació entre escàndols de Benestar Social i Solidaritat. Es destaca la següent informació:

Al 2000 Blasco arriba a la conselleria de Benestar Social.

El 9 de maig de 2002 Blasco compareix per les adjudicacions a Lonerson

El 24 de febrer de 2005 Adolfo Soler Sempere adquireix Lonerson

El 29 de juny de 2007 Blasco arriba a la conselleria de Solidaritat

Als pressupostos de 2010 la fundació de Soler Sempere rep 415.000 euros a dit

8 d'octubre de 2010 “*Levante-EMV* destapa el escándalo”

Cada vegada és més present l'intent per novel·litzar l'escàndol polític, molt més que l'any 1989, amb l'intent de simplificar l'escàndol per la seua complexitat, amb gràfics, amb cronologies, reiterant explicacions, reiterant una i alta vegada *frames*.

També és significatiu el conjunt de denominacions que s'usen per referir-se a l'escàndol. En este sentit cal destacar un element important de la cobertura de l'escàndol polític contemporani: l'existència de *subframes* lèxics que evoquen *frames* generals de l'escàndol: *trama, ungir, desviar, captar, matriz, conglomerado*... Paraules o frases que evoquen un significat que va molt més enllà del significat estricte. I els i les periodistes usen estes etiquetes repetidament amb el resultat de generar un clima de misteri i connotacions negatives cap a personatges dramatitzats i les seues accions en sospita. Observem ací només les utilitzades en notícies de l'11 d'octubre al 13 d'octubre (L.10-019 / L.10-25):

Escándalo Lonerson, Tauroni, dirigente en la sombra de Entre Pueblos, Numero 2 de entramado de ONG, Fundación matriz, Empresas de la trama, Fundación que dirige la trama (3), Connivencia con la conselleria de Blasco, C.A. Tauroni, conocido del clan Blasco, Trama de fundaciones y ONG, Camaleónico político de Alzira, Ungen, Entramado, Connivencia de Blasco, Subvenciones millonarias (3), columna vertebral del conglomerado de organizaciones (Dinamiz-E / Solidaria Entre Pueblos), Captan, Solidaria entre pueblos, Eje central del entramado, està dirigida en la soimbra por Cesar Augusto Tauroni, Esta empresa que se encuentra en la columna vertebral que desvía dinero, Trama ONG, Pantalla de CGS (2), Tinglado de asociaciones y empreses, Dirigentes de entramados, el número 2 de este tinglado de ONG, superestructura al menos de un par de entramados, red nucleada, el clan de los Blascos...

La tendència a explicitar interpretacions en la línia de la polarització de la cobertura segueix molt present. Ho veiem en les peces ja destacades anteriorment.

El PSD sería la superestructura al menos de un par entramados. Se sabía que lo era de la red nucleada en torno a la federación de Asociaciones de Vecinos de la Comunitat Valenciana...

El PSD es una de esas formaciones que en tiempos de Blasco en el PSPV se llamaban “de cuadros”. Son pocos pero tienen en común que aparecen, además de en las listas del partido, en empresas, fundaciones y asociaciones alimentadas con dinero público de la Generalitat y en territorios limítrofes o gestionados por Blasco con el ánimo de erosionar al PSPV en las elecciones de 2007

El PSD nació con un pan debajo del brazo

La repetició literal és un paradigma de l'escàndol mediat contemporani. La premsa reitera i fins i tot repeteix una i altra vegada informacions i *frames* icona. En aquest cas durant aquest dies es reiteren les adjudicacions a Lonerson d'anys anteriors del servei de dones maltractades per valor de 6.7 milions d'euros en condicions peculiars, i com després l'empresa és adquirida per Adolfo Soler. Busca crear el que a la teoria hem vist citat com "notícia icona"¹⁸³. Hi ha com una mena de dades icones del dia que ens descobreix de la *fosc* el diari i es reiteren. En definitiva, es tracta de la repetició de dades icona com a arma narrativa i per emmarcar la realitat, que conjugada amb el *frame*-icona generen notícies icona al servei dels *frames* generals del cas i també dels *frames* secundaris del mateix, com són la competència entre mitjans per prestigi o l'obscurantisme.

Com a mostra del que hem anomenat dades icona ens recolzem en la notícia L.10-020 amb les següents repeticions:

6,7 millones en el servicio de mujer maltratada (7 vegades en la mateixa noticia), mujeres maltratadas (10 vegades), etiquetatge de Tauroni i de Solidaridad entre Pueblos (cada vegada que se cita pràcticament, Tauroni i clan Basco junts, 3 en la mateixa noticia). Empresa dormida (11 vegades)

Estes repeticions se succeïxen no només amb un mateix periodista sinó amb diferents signants de les peces (L.10-25).

Com vam detectar en el cas de personatge de Jacques Lacroix a l'escàndol de 1989, destaquem la figura de César Augusto Tauroni com a personatge incònic del cas en les

¹⁸³ Veure marc teòric, en especial Canel i Sanders (2005).

primeres setmanes. En una funció que s'assimila al personatge de bufó¹⁸⁴ acumulen tots els atributs del cas. Ell és la prolongació de les accions de Blasco.

Destaca també la sol·licitud de rectificacions per part dels al·ludits a notícies, com és el cas de CGS, que exigeix la publicació del següent text:

És totalmente falso que CGS y Augusto César Tauroni Masiá facturan, asesoran o reciben dinero de la Fundación Entre Pueblos. CGS ha sido adjudicataria de distintos concursos públicos, sin que su adjudicación tenga en absoluto nada que ver con el conseller Rafael Blasco. La relación comercial entre Augusto C. Tauroni y un hermano del conseller tuvo lugar hacer doce años y tuvo una duración inferior a dos años.

Veiem com existeixen altres escàndols icona de referència que són usats pels actors. El PSPV usa l'etiquetada com a "trama Gürtel" per comparar el cas vinculat a la cooperació, tot dient que pot ser major (L.10-022). També es veu per les declaracions de Clara Tirado, diputada denunciant dels fets per part del PSPV:

"Esta vez no es gente ajena al PP la que organiza estructuras para usar fondos públicos al servicio del partido" / "Se acredita la existencia de una trama de las mismas dimensiones o mayor que la trama Gürtel".

Així mateix també són constants les referències lèxiques de l'oposició que afecten a l'honorabilitat: "Blasco y Camps han superado todos los niveles de indecencia conocidos hasta el momento en la política española".

¹⁸⁴ En les conclusions es catalogarà esta figura com: subjecte *frame*

Per la seua banda, el PP segueix usant l'argument d'atacs infundats per aconseguir el poder (L.10-38).

Declaracions de la portaveu de cooperació del PP a Les Corts, Herminia

Palomar:

“Al PSOE no le importa nada la cooperación internacional, pretenden alargar el asunto de los proyectos de cooperación en Nicaragua que ya ha quedado claro”.

“El PSPV creía haber encontrado un argumento para arremeter contra la intachable gestión del Consell pero, tras la contundente respuesta del conseller Blasco, se han quedado sin munición, porque han vuelto a errar el tiro”.

“Ahora se ceba con la cooperación pero luego será con cualquier otro departamento del Consell”

Els elements que demostren la rutina de cobertura de l'escàndol i que dramatitzen i en faciliten la dramatització són constants, en la notícia del dia 13 d'octubre (L.10-25) observem un nou gràfic en la mateixa línia dels dies anteriors, com en el del dia 8 del mateix mes. Aquesta vegada amb Adolfo Soler al centre i els seus vincles amb: Lonerson (administrador), Dinamiz-e (administrador), PSD (impulsor) i vincles FEDACOD (Bernadette, Ivan Antonio Santos) i el PSI (Gisela Blasco, Bernardo Blasco), a més de FAVCOVA (Ana Maria Rodríguez, Fernando Piera, estos dos líders del PSI).

El PP conjuga diferents *frames* de resposta, hem vist ja el marc *les acusacions no tenen efecte electoral, l'oposició ataca per aconseguir el poder a qualsevol preu, les denúncies de corrupció són un atac als i les valencianes*. També és present en tot el discurs de defensa el marc *corrupció generalitzada*. Es veu clar en diferents notícies, com la del dia 13 d'octubre (L.10-026) amb les següents declaracions:

“El PSOE no es el más indicado para dar lecciones de ética y de moral a nadie porque la historia reciente demuestra que siempre que gobierna el PSOE, en este país se convive con la corrupción y con el paro”.

Pel que fa l'actualitat el diari *Levante-EMV* segueix connectant de forma seriada les empreses i els seus propietaris amb l'ONG “matriu” que exerceix segons les seues informacions de nexes entre la conselleria i altres entitats. Les mostres de narrativitat i dramatització per connectar amb el lector són constants i segueixen sent molt més habituals i específiques que en el cas del 1989. Peces com la titulada “Quien es Quien” (L-10-027) que recopilen els noms propis de l'escàndol i informació sobre els mateixos en són un exemple.

Aquestes informacions es conjuguen amb l'actualitat judicial, al final de la primera setmana de la fase de resposta *Levante-EMV* informa que la fiscalia està investigant les connexions que ha anat detallant el diari.

La major proliferació d'informacions fa que Blasco no puga repetir la certa desaparició mediàtica del cas del 1989, i comparega per segona vegada en roda de premsa. Blasco explica que hi ha moltes factures d'assessorament perquè les ONGs no tenen capacitat pròpia de dur a terme tots els tràmits i contracten assessorament extern. Blasco carrega contra el PSPV, insinua que tot això també ho fan les ONG i fundacions dirigides per persones afins al PSOE. Explica que demanarà explicacions a la gestió en cooperació del PSOE Leire Pajín, en concret de “las subvenciones que recibía la ONG a la que pertenecía Leire Pajín y otras directamente vinculadas con el partido socialista conocidas en toda España”. Destaquem el *subframe* lèxic “modélicos en el mundo” així com novament les repeticions de dades icòniques que usa *Levante-EMV* que en alguns casos apareixen més d'una vegada en una mateixa notícia (L.10-29). En definitiva, observem l'intent de repostar novament mitjançant un contra escàndol:

“No tienen estructura propia y para hacer un proyecto necesitan externalizarlo”

“Si ven los expedientes del resto de ONGD, incluidas las dirigidas por miembros del PSPV, es lo habitual”.

“...modélica en el mundo”

“...expediente trucado y falseado”,

“...es un montaje insidioso del PSPV”

“Interrogaré sobre las subvenciones que recibía la ONG a la que pertenecía Leire Pajín y otras directamente vinculadas con el partido socialista conocidas por toda España”

“No conozco al señor Adolfo Soler”

“Confío en el papel de la justicia para poner freno a los difamadores y a los que traman una campaña de intoxicación y de desprestigio contra la cooperación valenciana, en política no todo vale como está dispuesto a hacer el PSPV-PSOE”

De l'anàlisi del discurs de Blasco refermem la presència d'un contraescàndol contra el síndic del PSPV Angel Luna alimentat per ell mateix. El propi Blasco llança les acusacions en una roda de premsa, diu que la reforma és de 54.000 euros, quan en la querella que han presentat figura 4000 euros segons *Levante-EMV*. Acusa a Luna de no tenir “credibilitat”. El diari qüestiona l'acreditació de les afirmacions de Blasco. Sobre el contraescàndol, queda latent que existeix un tipus de contraescàndol de caràcter rebuscat, sense acreditar en excés i que s'usa bàsicament per atacar la credibilitat i honorabilitat dels denunciants de l'escàndol original. No cerca debilitar la credibilitat de qui ostenta el poder simbòlic, sinó conservar-la. Té un caràcter circumstancial centrat en el contraatac. L'escassa confiança en la solidesa judicial s'evidencia

amb el fet que naixen amb els pretextes al seu no processament. El diari explica que “ante un posible archivo los populares ya advierten que el juez fue secretario general de Presidencia con el gobierno socialista de Juan Lerma”. Això evidencia que la creació d’escàndols mediat a través de la judicialització del mateix té un risc de tornar-se contra el denunciant si la justícia no l’acredita, i en aquest sentit sovint se cerquen potenciadors de credibilitat basats en la desacreditació de la justícia.

A la cobertura de dit acte comunicatiu *Levante-EMV* dedica la seua editorial (L-10-028) on és explícit en la difusió del *frame* general del cas o el secundari d’obscurantisme:

El conseller compareció ayer por fin públicamente para dar explicaciones. No despejó las dudas (...) Informaciones que han ido viendo la luz y de las que *Levante-EMV* ha dado cumplida cuenta...

Inverosímiles (les explicacions de Blasco); auténtico entramado; dicha red está compuestas por varios de los que acompañaban al conseller en otros escándalos en los que se ha visto implicado durante su dilatada carrera política; purgar sus pecados, el inicio de las actuaciones judiciales no exime de la asunción de responsabilidades políticas; no manifestó la menor intención de purgar sus pecados, sino que encima se pasó su jornada laboral dando clases de ética a tiros y troyanos.

A esta editorial l’acompanya una vinyeta que serveix com a reforçament del *frame* general i també el d’obscurantisme, és un exemple clar del que hem anomenat *subframe* icònic on es critica gràficament el que *Levante-EMV* considera escasses explicacions del conseller (L-10-028)

En el camp dels protagonistes de l’escàndol polític les intervencions de Blasco (que es duen a terme amb molta més freqüència que al 1989) i representants del PP i les de membres

de l'oposició es compaginen amb portaveus d'associacions afectades. D'una banda, trobem ONG que expliquen com funcionava el procés i donen certa veracitat a les acusacions de l'existència d'una organització irregular pont entre la Generalitat, les pròpies ONGs i empresaris que es lucren amb esta situació (L.10.-32). D'altra banda, trobem agrupacions que la premsa vincula a l'entorn de Rafael Blasco que actuen en defensa del *frame* base del conseller, com és el cas de la Fedacod, que afirmen que “vemos transparencia y lo vemos todo bien. Lo vemos todo claro”.

En el costat dels implicats en l'escàndol destaca la constant individualització, dramatització i cerca de l'esfera privada per part de *Levante-EMV*, se cerca l'espectacularitat narrativa a través de dades personals cridaneres i la ironia. Observem la següent descripció en la notícia del 14 d'octubre de 2010 (L.10.-33) que s'emmarca amb el cintet: “Escándalo en las ayudas al tercer mundo. El quién es quién de los directivos de las firmas y ONG de la RED”

Los Che no eran los Beatles pero contribuyeron a la causa yeye de romper caderas en plazas y fallas. En Los Ches el talento estaba en los teclados. En este cometido empezó Adolfo Soler Sempere su carrera en el mundo del espectáculo en cuatro de sus variantes: sobre el tablado, en los despachos como representantede artistas, de empleado en discográficas y como político en Unión Valenciana y, después, en el Partido Social Demócrata, engendrado desde Alzira por el clan de los Blasco. (Hi ha foto de cartell de Los Ches).

Tauroni, el hombre que aparece poco pero que siempre está. Pero hay una parte del currículum empresarial del ex socio de Bernardo Blasco menos conocida y más estratosférica. Augusto César Tauroni es consejero de Air Service Manajament, firma

de alquiler de aeronaves. (hi ha un destacat que diu: “Tauroni vuela por encima de todos los administradores”).

Afonso Navarro Torres también es hombre de altos vuelos. Piloto profesional y administrador único de Arcmed. Igual se dedica a asesorar proyectos para ONG que a alquilar limusinas de 9 metros de eslora, barcos o avionetas para gente guapa. La empresa del piloto Alfonso Navarro vendía de esta forma su rama de negocios más hedonista: Para la gente guapa del Primer Mundo.

L’escàndol polític és com ja hem dit també una carrera de notorietat entre l’oposició política, tot evidenciant la seua influència en l’adquisició del poder simbòlic. El dia 15 d’octubre (L.10-35) la coalició Compromís apareix en l’escena mediatitzada de l’escàndol enviant al fiscal un *pen* amb 14 gigues de documentació sobre el cas. Fa una roda de premsa i *Levante-EMV* destaca que la Fundació Solidaria Entre Pueblos tenia accés a comptes bancaris de les ONG a qui representava i ordenava ingressos i pagaments, que els derivava segons els seus interessos. Un exemple són els pagaments de l’ONG CEIBA signats pel president de l’entitat Juan P. Ebang i José Bollaín, secretari de Entre Pueblos. Un d’estos pagaments és de 72.768 euros en “personal, manutención y viajes”. A més, Ebang va estar a sou de Solidaria Entre Pueblos de 1300 euros al mes. Compromís informa que demanarà una comissió d’investigació al respecte, i demanarà una auditoria al Tribunal de Comptes. També s’acredita incompliment de la llei de fundacions que impedeix que les entitats contracten directa o indirectament amb empreses dels mateixos patrons. Compromís aporta documents a la premsa que aquesta va traslladant paulatinament extraient dades-icona que contribueixen a la potenciació del *frame* general del cas. Cada cert temps el diari recopila les informacions o dades icòniques per mantenir la connexió amb el lector. En definitiva, la narrativitat es manté i es

potencia en base a repeticions de *subframes*, gràfics, cronologies, descripcions esquemàtiques dels implicats amb perfil públic i privat... En destaquem la següent: (L.10-37)

22 de agosto de 2008

Resolución del conseller de adjudicaciones a Cyes y ONG

Ayudas a cooperación que recoge los proyectos de la Fundación Cyes para Nicaragua, con 833.409, 93 euros

3 de septiembre de 2008

Se publican en el DOCV

El boletín oficial número 5841 da fe, entre otras, de las ayudas a Cyes

Septiembre de 2008

Dimisión y destituciones

La directora de Cooperación, Carmen Dolz, tira la toalla. El jefe de esa área, Sergio Aguado, y la jefa de servicio de Programas, Teresa Clemente, son apartados

19 de septiembre de 2008

DOCV: Dolz se va y Collado llega

El DOCV publica el nombramiento de Pilar Collado como directora general de Cooperación y el cese de Carmen Dolz

30 de abril de 2010

Collado dimite y entra Felip

Pilar Collado se marcha, pero la dimisión se vende como traslado a la dirección de Turismo interior. La sustituye Josep María Felip

12 de mayo de 2010

Nueva resolución de ayudas

ONG vinculadas al entramado como Fudersa o ASA de África reciben cuantiosas ayudas

23 de junio

Un máster para la fundación Cyes

Inmigración concede 7500 euros para realizar un master

12 de julio de 2010

Se cierra el expediente Cyes

Felip firma el certificado

31 de agosto

Un hospital en Haití

El conseller Blasco anuncia el proyecto que será desarrollado por la Fundación Solidaria Entre Pueblos.

Les designacions i marcs textuais emprats avancen en la mateixa direcció sense abandonar els inicials. La personalització cada dia és major en un context on ja no es parla de la conselleria de Cooperació i Solidaritat sinó de la Conselleria de Blasco i on l'ús de la presumpció és residual. (L.10-37)

La conselleria de Solidaridad y Cooperación es un territorio político de alto riesgo

Esas casillas del organismo de la consellería de Blasco queman

Los cuatro responsables de evaluación, supervisión, aprobación y seguimiento del dinero concedido a ONG y Fundaciones cesaron mientras se tramitaban expedientes como el de la Fundación Cyes – que dedicó subvenciones para cooperación a comprar inmuebles (s’afirma això últim categòricament) (...) Fue entonces cuando, por fin, llegó alguien de la confianza del conseller. Josep Maria Felipe tomó las riendas...

Extractes curts: “Vaivenes de cargos; fueron apartados; a rey muerto rey puesto; encontronazos con el conseller; discrepancias con Blasco; se disfrazó la dimisión; Dolz tira la toalla, entidades vinculadas al entramado...

Ja podem assegurar en aquestes dates que Blasco ha comès en un escàndol de segon ordre seguint el concepte de Thomson (2001), i això passa perquè sembla subestimar el moment més incisiu que es viu. Ell havia assegurat que si la fiscalia encetava una investigació amb indicis dimitiria, i és EUPV la primera a recordar-ho. (L.10-38)

Sembla evident que existeix una font que amb molta seguretat pertany o ha pertangut a l’entorn de l’organització denunciada i que trasllada la informació a Compromís.

Hi ha un element i és que la diputada de Compromís utilitza en declaracions els mateixos *subframes* lèxics emprats per *Levante-EMV* en essència els darrers dies, i *Levante-EMV* destaca precisament estes declaracions. Observem doncs com els *subframes* lèxics del

diari són traslladats als actors i també pot ocórrer a la inversa. (“connivència con la conselleria de Blasco”, “trama de fundaciones”...etc).

Les divergències de cobertura pel que fa a la vessant d'*agenda setting* entre *Las Provincias* i *Levante-EMV* són molt grans. El primer només dedica tres quarts de pàgina a la informació de la denúncia de Compromís a la fiscalia. Cal destacar, no obstant això, que fins ara *Las Provincias* no havia dedicat cap espai superior a mitja pàgina a explicar els arguments dels denunciants. El dia 15 d'octubre ho fa i destaca perquè a diferència de *Levante-EMV* usa les declaracions per etiquetar i definir el cas (Pr.10-17).

Mollà presentó ayer una denuncia a la Fiscalía para que investigue una “presunta trama corrupta”.

Destaca a *Las Provincias* la presència al mateix nivell que la denúncia de Compromís les informacions llançades per Blasco contra la política de cooperació del govern central encapçalada per Leire Pajín, en un text d'opinió signat pel mateix periodista que redacta la notícia anterior sobre la denúncia presentada per Compromís (Pr.10-19):

Las ayudas a Pajín: La Fundación Solidaridad Internacional, que en su día presidió la actual secretaria de Organización del PSPV, Leire Pajín, ha recibido desde 1996 más de 4,8 millones de euros de la Generalitat repartidos en 28 proyectos. Este año la organización no ha recibido ninguna subvención de la Administración valenciana. El pasado martes, Rafael Blasco insistió en varias ocasiones en las ayudas recibidas por la organización que fue presidida por Leire Pajín hace unos cuantos años...

Si al 1989 només a Lacroix se li reconeix una certa preparació en afrontar un escàndol mediat, ara és provada la remarcable creació de rutines en totes les vessants de l'escàndol mediat més professionalitzades. Per part dels diaris però també dels denunciants. La notícia del 16 d'octubre n'és un exemple clar. El PSPV elabora una posada en escena destacable, tot proposant una roda de premsa amb una imatge treballada a través de *plotters* gegants esquemàtics de les "trames". Els partits usen el *framing* en la posada en escena com a element destacat del relat. En aquest cas el PSPV reproduceix el *frame* general del cas de *Levante-EMV: Blasco font d'escàndols*. És significatiu el peu de foto de *Levante-EMV*: "Ángel Luna, ayer, explicando las 'tramas Blasco' ante los tres grandes paneles". I no només es treballa la conceptualització i la imatge de l'acte, sinó el propi esquema d'exposició, amb Ángel Luna dret micròfon en mà en una espectacularització del discurs evident. En la cobertura de l'acte el propi *Levante-EMV* elabora un ranking d' "irregularitats".

Irregularidades, según el PSPV

Solidaria Entre Pueblos

- 1 Se adjudica a dedo el hospital de 3,8 millones de Haití
- 2 La Fundación tiene poco más de un año de vida. Le falta experiencia
- 3 Esa entidad no había trabajado en ayuda de emergencia ni en proyectos sanitarios
- 4 Tampoco tiene experiencia en Haití ni con fondos públicos
- 5 Los patronos de una fundación no pueden facturarle
- 6 Es irregular que el secretario de Entre Pueblos tenga poderes en cuentas de ONG como Fudersa o Ceiba
- 7 La convocatoria de 2008 exigía presentarse en red con alumnos de otra ONG con sede en Valencia
- 8 Carecía de experiencia en seis proyectos en el sector y el país

9 En los proyectos para Nicaragua incluyen la compra de pisos y garajes en Valencia

10 Se le pide que reformule los proyectos, de 833.000 euros cada uno, al reducirse la dotación, pero Fundación Cyes no lo hace

11 Se admite el gasto inmobiliario y se paga con cheques

En els següents extractes de la cobertura de l'acte (L.10-40) del diari *Levante-EMV* queda latent el que hem destacat amb anterioritat respecte la posada en escena i la potenciació del *frame* general del cas de *Levante-EMV* per part també del PSPV:

Tres, casi una por consellería que ha ocupado (referint-se a les trames).

Con una puesta en escena con aire docente

Luna paseaba, como si fuera un profesor en “Blascología”, ante tres grandes paneles de cartón pluma y explicando, inhalámbrico en mano los esquemas de los entramados urdidos en el mundo vecinal y asociativo, en torno a Favcova, en las adjudicaciones de Bienestar Social y en Cooperación.

Entramado Favcova, desvelado en exclusiva por este periódico

“Blasco un animal político caracterizado por el instinto de supervivencia en el poder”

Tiene un modus operandi que se repite, dijo. El conseller detecta una parcela de la sociedad civil que no controla y “crea un aparatro paralelo”. Después lo riega con subvenciones que acaban en buena parte en “bolsillos privados”. Es uno de sus objetivos apuntó. Crear una red clientelar, que da votos al PP, le permite justificarse ante el partido y Camps, “el beneficiario principal de las tramas”. No acaban ahí los fines de Blasco con sus tramas (...) debilitar a la sociedad civil y manipular la competición política son otros objetivos.

Los tinglados de Blasco son más graves que la Güretl y es un entramado “genuinamente valenciano”.

Destapar l'escàndol és un element de prestigi i mercantil per a la premsa com també ho és per als partits polítics en la seua carrera per a aconseguir poder simbòlic a través de l'atac a l'honorabilitat. L'escàndol polític no només desgasta l'honorabilitat per aconseguir el poder simbòlic sinó que és un element de prestigi i notorietat per a un partit destapar-ho. Aquest acte del qual s'informa a la notícia anterior no sembla baladí, es produeix una dia després de l'acte de premsa de la diputada Mireia Mollà de Compromís de denúncia, i representa una prova evident que la carrera entre partits per la notorietat en la denúncia de l'escàndol polític mediat és una realitat cada vegada més accentuada.

L'escàndol mediat contemporani es mou en el camp d'acció-reacció. El PSPV potencia la posada en escena després de la roda de premsa de Compromís sumant-se a les accions judicials i el Partit Popular reacciona el mateix dia contraprogramant el PSPV amb actes successius des de les institucions i des del propi partit. Es podria dir que fins al 16 d'octubre el Partit Popular no ix en bloc a defensar el seu síndic i conseller com així remarca el diari *Levante-EMV*: “Hasta ayer había llevado en solitario su defensa...”. S'organitza una doble roda de premsa, en el marc del Consell amb els consellers Rambla i Castellano, i a les Corts Herminia Palomar (portaveu de cooperació a les Corts), Alicia de Miguel i Rafael Betoret (portaveu adjunt). En la defensa de l'escàndol mediat s'explica el que ja *Las Provincias* deia el dia d'abans en la columna d'opinió, que Solidaridad Internacional (vinculada a Pajín segons informen) ha rebut 4,8 milions d'euros des de 1996, i el PP destaca que és quatre vegades més que Cyes, argumenta això per dir que no ha existit tracte de favor. També afirma el Partit Popular que només els han concedit a Cyes 6 dels 49 projectes presentats.

Remarquem un cop més la tendència dels casos que afecten a Blasco: el contraatac personal al contrincant en l'esfera privada del denunciant de l'escàndol. Succeeix amb Lerma l'any 1989 i passa ara de forma més accentuada perquè exerceix el poder com a conseller i portaveu del PP.

Destaquem les declaracions que els membres del Partit Popular usen per a la defensa de Blasco i en resposta a les acusacions:

Rambla:

“...plena confianza en Blasco”

“...las acusaciones forman parte de las estrategias electorales de la oposición para desgastar al consell.”

“...ahora le ha tocado el turno a Blasco pero el ataque se extenderá a otros consellers.”

“Las explicaciones del conseller deben tener el mismo valor que las informaciones que parten de la oposición”

Corts:

“intachable trayectoria”

Acusaron al PSOE de “abrir una guerra sucia de una bajeza moral sin palancón” contra Blasco por los malos augurios electorales. Denunciaron la “obsesión” de los socialistas por Blasco. “Roza la querulencia a pesar de que todas la denuncias acaban archivándose”.

Una vegada més destaquem com *Levante-EMV* aporta a la narració dels fets de la fase de resposta un doble relat, l'oficial del PP i el que apunta *Levante-EMV* ocult, segons el qual

Blasco genera desconfiança a determinats membres del Partit Popular. Ho tornem a veure en la notícia anterior:

Blasco se encuentra en el ojo del huracán

Blasco ha pasado una semana sin que un representante de primer nivel rompiera una lanza por él...

Dirigentes populares no ocultan en privado su inquietud

L'acte del PSPV té una clara i nova resposta directa del PP, encara que uns dies més endavant, el dia 21 d'octubre (Pr.10-025). Una notícia especialment remarcable a *Las Provincias*, que silencia notícies del *frame* dels denunciants alhora que potencia les del *frame* contrari. Com Luna fa uns dies, el PP compareix amb una imatge del propi síndic del PSPV en gran mostrant l'informe i amb un cercle la capçalera. La notícia es titula: "El PP imputa delitos a Luna que pueden conllevar su inhabilitación". És clarament una acció reflexa de la de Luna amb Blasco. El contraescàndol a la màxima potència, atacant personalment al denunciant amb una acció de resposta que mimetitza l'anterior. La confrontació entre escàndols substitueix la confrontació ideològica, però amb blocs ideològics que ho protagonitzen. Es tracta de l'honorabilitat en el centre de la confrontació amb l'objecte que un projecte ideològic assolisca o mantinga el poder simbòlic.

El dia 16 d'octubre (L.10-42) es produeix una nova sol·licitud de rectificació al diari *Levante-EMV*, provinent de la fundació Solidària entre Pueblos. El diari la publica. En definitiva explica la fundació que no són certes les afirmacions de *Levante-EMV*, en alguns casos les matisa de forma puntual. Diu que les empreses no formen part del patronat, que són persones físiques. (però en realitat el diari diu que són persones físiques que coincideixen amb els llocs de responsabilitat de les empreses). Diu que Soler no és Vicepresident de la Fundació,

diu que la fundació no ha rebut 829.980 euros. Diu que no és cert que les empreses pertanguen “en la mayoría de los casos” a patrons de la fundació. Diu que cap de les empreses citades pertanyen a patrons. Afirmar que no tenen “directores en la sombra”. (“siendo esta afirmación un ejemplo más de la falta de rigor en la exteriorización de la noticia periodística”). Reproduïm pel seu interès la rectificació publicada:

Es incierto que haya creado y favorecido un entramado de entidades con finalidad de desviar fondos de ayuda pública. Ninguna de las empresas mencionadas en la noticia que se rectifica ostentan a fecha de hoy la condición de Patronos de la Fundación, siendo lo cierto que nuestro Patronato está en la actualidad formado exclusivamente por personas físicas, y no jurídicas. No es cierto que D. Adolfo Soler Sempere ostente la condición de Vicepresidente de la Fundación. Es rotundamente falso que la Fundación Solidaria Entre Pueblos haya recibido 829.980 euros en proyectos de la Generalitat para cuya acreditación basta con remitir a los Diarios Oficiales, a las Cuentas Anuales y Memoria de Gestión Económica presentada por la Fundación.

Es manifiestamente incierto que las empresas con las que contrata la Fundación o las ONG a las que asesora en el ejercicio de su actividad humanitaria pertenezcan en la mayoría de los casos a dirigentes de la propia Fundación. Todos los proyectos se encuentran hoy en fase de ejecución, por lo que resultan inciertas las afirmaciones recogidas en las noticias a rectificar en cuanto a la realidad de estas facturaciones en la medida que no todo lo presupuestado es finalmente aceptado. Ninguna de las cinco empresas mencionadas (Armed SL, Dinamiz –E SL, Desfa SL, Promociones Delyvery Burns y Avance Abogados) pertenecen a miembros que tengan la condición de Patronos de la Fundación. No es cierto que la Fundación tenga o haya tenido “directores

en la sombra”, siendo esta afirmación un ejemplo más de la falta de rigor en la exteriorización de la noticia periodística. La Fundación Solidaria Entre Pueblos está regida por sus Patronos y por la Junta Ejecutiva como elemento orgánico de dirección, sin que jamás haya pertenecido o actuado con poder de dirección, de hecho o de derecho, el señor D. Joaquín Blasco López. Es falso de toda falsedad que la empresa CGS o GCS haya facturado cantidad alguna a la Fundación.

Les mostres de professionalització i creació de rutines estables de cobertura de l'escàndol polític es succeïxen, així com la polarització del mateix. Com a exemple destaquem la creació d'una secció d'articles d'opinió que confronten els dos *frames* generals del cas, escrits per representants polítics del PP i del PSPV. Es produeix una batalla explícita de *frames*: *Blasco font d'escàndols sense decència i persona fosca dins un govern i un partit amb corrupció generalitzada versus difamacions per aconseguir desgastar i amagar els mals resultats electorals de l'oposició*; tot amb el prestigi i l'honorabilitat en el centre de la batalla de l'escàndol. Com a mostra dels atributs i designacions representatius d'un i altre *frame* hem elaborat el següent quadre resum dels dos articles:

Clara Tirado: Blasco Atragantado

Subframes lèxics i descripcions atribuïts a Blasco: corrupto impune, conspirador, fontanero, seguidor, acostumbrado a venderse al mejor postor, rodeado de exsocialistas resentidos y de miembros de la peculiar galería de los horrores de la corrupción valenciana, adicción a la mentira, convicción en que no hay escándalo político que se pueda solucionar en la mesa de un reservado con un menú al gusto del invitado, hace años que debió haber abandonado la política

Corrupción generalitzada en el PP (necesidad de recuperar la repulsa pública como barrera profiláctica ante el escandaloso avance de la corrupción política en nuestra comunidad y especialmente ante quienes la protagonizan desde la impunidad)

El otrora imputado por el caso Calpe alardea de carecer: la decència

Lluís Bertomeu: cortina de fum

Extractes:

Cortina de fum com a paradigma del que està fent el PSPV

Ha començat una campanya insidiosa dirigida contra la Conselleria de Solidaritat i Ciutadania per tractar de tancar tres coses de rabiosa actualitat: les últimes enquestes que situen el PSPV a 23 punts del PPCV, la desfeta i l'embolic de les primàries socialistes amb frau inclòs i el nausebund cas de transfuguisme a Benidorm. Pareix que tot val en política, i s'orquestra una furibunda campanya de desprestigi contra la gestió d'esta conselleria a soles per amagar la debacle electoral que de nou el socialisme valencià patirà dins de huit mesos.

El PSPV només s'esforça a inundar d'informació falsa i esbiaxada els mitjans de comunicació al voltant –ara li toca- de la cooperació internacional. Un mar de muntatges pareix que ens espera fins al maig de 2011.

Rafael Blasco ha reaccionat d'una manera immediata, contundent i transparent.

Tant els diputats de Compromís com els d'EUPV han consultat lliurement els expedients. No així els socialistes, que prefereixen filtrar mentides que contrastar veritats.

Blasco contestà en roda de premsa al dia següent punt per punt totes les calúmnies, els enganys i les mentides al voltant d'este tema que s'havien dit i publicat.

Tota la trama de suposats desviaments cau pel seu propi pes. Res de res. Tot una gran invenció, chusca inbarroera.

La cacera quedarà en no-res. El Conseller Blasco, potser un dels caps més brillants de la política valenciana des de la recuperació del nostre autogovern, continuarà servint amb empenta, rigor i honestedat la societat valenciana. Potser la cortina de fum intoxicarà als mateixos que l'han llançada. Temps al temps.

En definitiva es crea un doble perfil de Rafael Blasco per a cada *frame* general del cas: Estratega-conspirador / hàbil i honest; corrupte i immoral / gran polític; servidor públic-aconseguidor i obsessiu del poder

De l'article extraiem també una senyal inequívoca de l'origen de la documentació a la qual han tingut accés PSPV i Compromís a més del diari *Levante-EMV*. Ho explicita la pròpia denunciador del PSPV i autora de l'article, Clara Tirado: "...de entre su propia clientela y de su propia conselleria han debido salir las evidencias que la prensa recava. Suya es la rúbrica que recalca en el expediente". Dies després també ho remarcarà Ángel Luna (L.10-046): "En esta no ha hecho falta porque han sido sus propios funcionarios los que nos han dado los papeles".

En resum, i després de l'anàlisi de les primeres dues setmanes d'escàndol mediat sembla evident concloure que Rafael Blasco pensa que amb els mecanismes de la política d'esfera interna que no ix a la llum podrà silenciar l'escàndol, però quan comprova que aquest extrem no és possible organitza i mediatitza atacs personals. Blasco perd la batalla que acostuma a guanyar en l'esfera interna oculta, perquè ara esta esfera és més visible que mai i no la pot controlar.

A l'altre mitjà analitzat, el diari *Las Provincias*, la realitat és oposada i encara sense haver tingut presència a cap coberta, evidenciant la major polarització ja explicada adés. Destaquem la importància vital d'una espècia de batalla de desacreditació de les font del *frame* contrari. Si al 1989 la premsa té elements importants de *framing* en la reproducció de relats dels actors, al 2010 la premsa esdevé un actor propi i fa una tasca de *framing* que més que reproduir relats i acentuar-los en crea de nous, esdevé actor més explícit en primera persona de les peces informatives. Esta peça de *Las Provincias* desacreditant, quasi ridiculitzant, al PSPV i les seues fonts de forma explícita n'és un exemple. El format és revelador, es redacta un fragment on s'explica el que ha dit el portaveu a les Corts del PSPV i acte seguit es qüestiona dita informació no en veu dels actors afectats sinó en veu pròpia. Es tracta d'una superpolarització, una espècie de futbolització de l'escàndol mediat a la premsa generalista.

En aquesta informació del dia 16 d'octubre (Pr.10-020), *Las Provincias*, dóna a entendre a partir del seu titular ("El PSPV acusa al Consell de corrupción en un proyecto sin adjudicar") amb un grau elevat d'explicitat que ens adreça al pensament que el PSPV exagera i sobredimensiona l'escàndol. Molt lluny de la cobertura del diari *Levante-EMV*, *Las Provincias* no recull les principals informacions llançades en l'acte marcat per la posada en escena de *Levante-EMV* sinó que s'opta per un *zoom* a una dada concreta que es rebut: la corrupció d'un projecte (el d'Haití) que encara no s'ha adjudicat. Observem elements lèxics amb càrrega conceptual explícita que certifiquen el pas a *Las Provincias* de l'*agenda setting* a la potenciació explícita d'un *frame* general del cas concret:

Ni siquiera está adjudicado

Un documento que no va firmado y que en ningún caso supone la adjudicación de ningún proyecto (desacredita la font de la denúncia sobre Haití que és l'acte del Comité Permanente de Acción),

Luna aseguró que, según una información a la que había tenido acceso por Internet, esta firma se dedicaba a la compra-venta de casas de “alto standing”. El rastreo que realizaron los socialistas valencianos en la red no debió ser del todo completo ya que a través de Google se puede encontrar muy fácilmente la empresa Orion Group Internacional con sede en Miami, que se dedica a la construcción de hospitales modulares en lugares donde han ocurrido catástrofes naturales”

Luna mostró también unos paneles que detallaban la supuesta red de corrupción desde 2001. A pesar de ser similar a la de cooperación, los socialistas en su día no acudieron a la Fiscalía “por no disponer de papeles”. Por cierto, toda la documentación que había que aportar llegó ayer a la Fiscalía.

Crida l’atenció com anteriorment hem vist, que *Levante-EMV* en alguna ocasió també qüestionava les fonts aportades per Rafael Blasco (“no llevaba sello”) i que *Las Provincias* fa el mateix, desqualifica el document font del *frame* contrari: “un documento que no va firmado y que en ningún caso supone la adjudicación de ningún proyecto”. Una nova constatació de polarització i batalla explícita de *frames*.

Cal destacar que *Las Provincias* segueix també usant l’*agenda setting* com a potenciador de *frame*. En els dies successius tornem a trobar el contraescàndol del síndic del PSPV Ángel Luna a la coberta (Pr.10-024), fet que encara no ha ocorregut en el cas de l’escàndol mediatitzat de Blasco. Estes informacions es succeïxen a l’interior diferents dies en continguts quasi calcats (Pr.10-22 / Pr.10-23) També prioritza les informacions vinculades a les explicacions de Blasco front a altres (Pr.10-21).

Són constants les accions-reaccions mediades dels actors polítics. Si Blasco filtra (L.10-045) que la fiscalia no veu indicis de delictes en els expedients que els va enviar, al dia següent

el PSPV (L.10-046) anuncia l'obertura de diligències arrel de la seua denúncia. Dies després sabrem (L.10-046) que la data de la decisió del jutjat de no veure indicis en els expedients enviats per Blasco està signada el 8 d'octubre, només unes hores després que es mediatitze l'escàndol, fet que ens indica que Blasco coneix l'assumpte i prepara la seua defensa d'avantmà.

És obertament una batalla de fronts cada vegada en un to més dur, observem ací (L.10-046) la lluita dialèctica entre Camps i Luna durant un dels debats a les Corts, repleta de *subframes* lèxics:

Camps:

“El conseller ha llevado los papeles donde correspondía y ha demostrado que es falso”

“Este gobierno es transparente, hace las cosas conforme corresponde y todos los expedientes, como no puede ser de otra manera, están a disposición de todo el mundo”.

(Diari) Camps calificó al síndic socialista como “hijo de la oscuridad”. Mas adelante reiteró esta idea al celebrar que Blasco supiera dar el paso des del mundo de la oscuridad al de la transparencia, en alusión al transito que hizo el conseller desde las filas socialistas a las del PP

Luna:

“Otra trama genuinamente valenciana y más chapuza que la Gürtel, donde hizo falta que salieran los jueces. En esta no ha hecho falta porque han sido sus propios funcionarios los que nos han dado los papeles”

Els *subframes* introduïts per *Levante-EMV* sobre els dubtes en el Partit Popular envers Blasco es mantenen (L.10-046):

Se vio obligado a pronunciarse

Se limitó a cubrir el expediente en su defensa, evitando entrar en la irregularidades denunciadas por la oposición y destapadas por este periódico

El avance de esta investigación abierta empaña la exculpación que había logrado ayer Blasco del fiscal jefe del TSJCV

El presidente optó por una tibia defensa de Blasco...habló de todo excepto del fondo del asunto

No respondió tampoco a si destituiría a Blasco en caso de que se constaten irregularidade

Camps se limitó a contestar...

Ni siquiera llegó a citar...

El presidente intentó desviar la atención

El oxígeno logrado por el conseller ha durado poco

Com veiem la polarització s'incrementa amb força entre actors polítics com també entre els propis mitjans de comunicació. De la cobertura del mateix dia 21 d'octubre a *Las Provincias* observem com en primer lloc en una de les notícies (Pr.10-026) el titular ("La Fiscalía investiga posibles delitos de fraude y malversación en Cyes") se centra en un element que afecta a Cyes i no tant al Govern valencià o al propi Blasco, mentre que en l'altra peça informativa (Pr.10-027) remarcuem diferències respecte a la cobertura de *Levante-EMV*, com el fet que no aparega el *subframe* "dubtes en el PP cap a Blasco" que sí que recull amb força el diari del grup Prensa Ibérica.

El presidente Camps, conocido futbolero, empleó ayer la conocida estrategia: la mejor defensa de su conseller de Solidaridad y Ciudadanía, Rafael Blasco, es atacar”

Camps embistió a Luna”

Respaldó públicamente a Blasco

S’usen en ambdós diaris vocabularis vinculats a la confrontació extrets d’altres àmbits, en aquest cas de la tauromàquia (“Le hechó un capote”, “Camps embistió a Luna”). En definitiva, Camps ataca a Luna amb els “seus escàndols” y Luna ataca a Camps amb els escàndols de Blasco. Es produeix una lluita d’escàndols, un escàndol es combat amb altre escàndol. (“Luna ignoró las demandas de Camps y denuncia que en Nicaragua...”), i en algun moment les notícies del dia 21 a ambdós diaris semblen situar la sessió de control del govern en la sessió de control de l’oposició.

Observem com la major polarització i dramatització de l’escàndol mediat és progressiva i no s’atura. D’alguna manera l’escàndol mediatitzat es fragmenta en episodis de fets icònics que funcionen en si mateixa com a microescàndols dins d’un gran escàndol. Exemples en tenim molts, ja analitzats i per analitzar, però destaquem la informació apareguda al diari *Levante-EMV* el 24 d’octubre (L.10-048) segons la qual els responsables de la fundació en qüestió copiaven i pegaven projectes d’unes ONGs a altres i s’aporta el fet icònic que es copiava també de la web del *Rincón del Vago*. El titular de la notícia és: “La matriz de la red plagió proyectos ya subvencionados por la Generalitat”; i el subtítol és: “Los técnicos de la Fundación Solidaria Entre Pueblos acudían al *Rincón del Vago* para asesorarse”.

En realitat s’usen elements puntuals i es generalitzen per transmetre una imatge global que condueix a *subframes* que consoliden el *frame* general del cas. En el cas de la còpia de la

web del *Rincón del Vago* el diari concreta després que en realitat va ser per a un sol projecte que a més no es va presentar, fet que accentua més el que ja hem comentat.

Los técnicos de la matriz acudieron a la página web el Rincón del Vago para asesorarse, al menos en un proyecto de cooperación. Esta web es utilizada habitualmente por los alumnos de Primaria para copiar los trabajos de Historia o Sociales que luego presentan a sus profesores. En este foro alumnos de todo el país comparten sus trabajos para, como su nombre propio indica, se aprovechen los menos aplicados. La Fundación Solidaria copió párrafos enteros de esta página de Internet para su proyecto “Contra la Violencia y la Explotación Laboral de Niños, Niñas y Adolescentes en Bata. Este trabajo, al que ha tenido acceso este periódico, no llegó a presentarse, pero fue redactado íntegramente.

En esta i en la pràctica totalitat de notícies de *Levante-EMV* es manté estable l'ús dels *subframes* lèxics i *frames* icona. Aquestes etiquetes connotatives ens traslladen al món de misteri i sospita. Són etiquetes amb connotacions profundes, a les quals se sumen la repetició de les dades icona del cas. No abordem l'assumpte de si allò que s'explica és verídic o no, parlem que existeix una espècie de tematització lèxica concreta agrupada que evoca uns significats culturals molt determinats en el lector.

Subframes lexics estables: matriz de la trama, el entramado, técnicos de la matriz, firmas del entramado, firma impulsora de la Fundación matriz del entramado de ONG, empresas afines, PSD-PSI partido impulsado y creado por el clan Blasco, red de ONGs...

Dades icona: (Contextualització de l'escàndol contant amb les mateixes dades)
Es repeteix la informació de Soler i les llistes electorals de València, es reitera la

informació dels vincles de Soler i UV amb el gernà de Blasco, es torna a afirmar que el mateix Soler és gestor de Lonerson i de la concessió de 6,7 milions de “una empresa dormida”...

Dita notícia parteix d'una roda de premsa que duu a terme una de les associacions defensores del *frame* impulsat per Blasco, que sumen en especial el *subframe* lèxic de “víctima” en una espècie de batalla presentada en inferioritat de condicions a l'estil de David contra Golliach. D'alguna manera també és una tònica de la resposta de Rafael Blasco tant de l'any 1989 com de l'època contemporània l'ús de terceres associacions o actors per a defensar-se. Veiem ací les declaracions de la secretària de Fedacod, la federació d'associacions impulsada per ell mateix.

“El objetivo de estas denuncias no es otro que cambiar el rumbo de las políticas de cooperación que desarrollan las administraciones públicas, que se han abierto a que pequeñas organizaciones trabajen para mejorar la situación de los más desfavorecidos. Estas denuncias sólo buscan favorecer a las grandes multinacionales”.

S'afirma que són “daños colaterales de una batalla política”, una “provocación de los que carecen de ética”

Val a dir també la tendència especial a incloure el concepte “clan Blasco” en les informacions, tot introduint informacions dels germans, i nebots del conseller, com ocorre en la informació del 25 d'octubre (L.10-049).

Com a reflexió general val a dir que el propòsit d'este treball no és destacar la gravetat dels fets, fer un balanç ètic dels esdeveniments polítics o decidir si els actors actuen adequadament o la informació és legítima o no. Es tracta que en l'escàndol mediatitzat

contemporani s'usen instruments comunicatius explícits i implícits per transmetre uns significats profunds arrelats a les creences socials d'una opinió pública determinada. Existeixen uns fets que són interpretats com a escandalosos inicialment, a partir dels quals els diaris es posicionen a través d'un *frame* general del cas, i que s'alimenten amb el que hem denominat *subframes* de diversa tipologia. Això permet una serialització de l'escàndol general a través de la pròpia parcel·lació de *subframes* que alimenten el *frame* general, tot per sobredramatitzar i explotar els efectes en el poder simbòlic centrat en l'honorabilitat i no la ideologia però cercant en darrera instància un canvi ideològic de dit poder, els prestigi mediàtic que aporta la funció de *wach dog* i la mercantilització de les empreses mediàtiques. Un escàndol polític contemporani es construeix a partir de microescàndols vinculats dosificats mercantilment i connectats per *subframes* que condueixen cap a un o més marcs generals de posicionament o *frames* generals.

Observem de forma clara que hi ha hagut una evolució de l'escàndol mediat fins arribar a l'actualitat a la visió extremada vinculada al concepte de postveritat, amb l'aparició de mitjans de comunicació concebuts essencialment per aquest fi i que tenen una dependència absoluta de sectors polítics.

Las Provincias segueix minimitzant notícies que en canvi *Levante-EMV* magnifica, i segueix situant en coberta diversos dies el contraescàndol del síndic del PSPV Ángel Luna alhora que emfatitza les explicacions de Blasco (Pr.10-30 / Pr.10-31). Aquesta darrera notícia rep el títol: "Blasco logra el respaldo de Haití para el hospital que puso en duda Luna". Hi destaca el *frame* defensat per Blasco:

Respaldo obtenido

Satisfecho por el reconocimiento que supone para la política de cooperación especialmente después de que el portavoz socialista en les Corts, Ángel Luna, acusara de corrupción al conseller por este proyecto que aún no está adjudicado.

Sin ir más lejos, Luna vaticinó que el hospital no se construiría...

El proyecto cuenta también con el visto de bueno de la OMS....

(Defensa la credibilitat i prestigi de l'organisme que accepta el projecte) “El CIRH, del qual forma parte el expresidente Bill Clinton y el presidente de Haití...”

El mateix dia *Levante-EMV* és tangencialment diferent, i publica: “Blasco da marcha atrás y saca a concurso el hospital de Haití que encargó a la matriz de la trama”. Com veiem és gairebé contrari a la informació que destaca *Las Provincias* tot denotant contradicció i certa imprevisió en les decisions de l'aleshores conseller.

El *frame* segons el qual allò que importa és el suport electoral i el no-efecte dels escàndols segueix latent. Criden l'atenció declaracions com les del president de la Generalitat, Francisco Camps:

El presidente instó a no hacer caso de lo que publican los medios de comunicación porque “lo importante es que la gente nos quiere”.

A nivell de la cronologia dels fets el 31 d'octubre destaca que la fiscalia anticorrupció cita a declarar als primers testimonis arrel de les denúncies del PSPV i Compromís. Una informació que cobreix *Levante-EMV* (L.10-57), el mateix dia que *Las Provincias* ofereix una peça a mig camí entre la notícia i el reportatge que és una de les apostes més clares de potenciació del *frame corrupció generalitzada i conspiració del PSOE contra els governants valencians* (inclús contra els valencians en general). Destaquem els següents fragments:

Allà por la segunda mitad de 2009 la Comunitat Valenciana podría presumir de ser una de las regiones europeas con mejores índices de estabilidad y con mayor nivel de fiabilidad financiera.

La apuesta por los grandes eventos puso en el mapa a nivel internacional una región demasiado años olvidada por el Ejecutivo central...

Las investigaciones judiciales que vienen salpicando a responsables políticos de todos los partidos en Castellón, Valencia y Alicante están contribuyendo a deteriorar la percepción de región próspera y dinámica que la Comunitat trasladaba siempre al exterior. Los Gürtels, Brugals, Emarsa, las denuncias a Luna, las que afectan a las ayudas de cooperación o incluso el registro al ayuntamiento de la Poble de Farnals... conforman un cóctel que en los últimos días ha derivado en una peligrosa imagen en la que la corrupción parece extenderse como una mancha negra por todos los ámbitos de responsabilidad pública valenciana, y que, para algunos, amenaza incluso la credibilidad de “lo valenciano” en el exterior.

No cabe ninguna duda de que el PSOE y el Ejecutivo central han puesto sus ojos en la Comunitat, y que aquí se ha investigado como en ninguna otra parte de España. De algunas circunstancias poco claras, como la famosa cacería en que participaron el Juez Baltasar Garzón, el entonces ministro de justicia Bermejo y el jefe de la Policía Judicial, Juan Antonio González, podría deducirse cierta teoría de la conspiración, de la que no serían ajenos ni la policía, ni los jueces ni los fiscales, “presionados” por Interior.

En las filas socialistas, el ataque sin cuartel al PP no se ha traducido en ningún rédito electoral.

És recurrent també en este estudi la reflexió sobre els efectes de l'escàndol mediat o mediatitzat en l'obtenció del poder i la seua relació amb la situació econòmica. Ja hem vist les constants referències per part del Partit Popular recollides en especial a *Las Provincias* sobre els escassos efectes electorals de dits escàndols, però és destacable l'equació introduïda pel periodista Pere Rostoll (L.10-059) al diari *Levante-EMV* segons el qual el fet de no tenir efecte electoral tot i la crisi econòmica tindria a veure amb el fet que es deriva la responsabilitat de dita crisi al govern central presidit per Jose Luis Rodríguez Zapatero. Un fet que queda explícit en el subtítol: "Pese a la pérdida de apoyo, los populares mantendrían su hegemonía al hundirse los socialistas por la gestión de la crisis".

Progressivament observem una major preocupació per la imatge dels governants, i la premsa n'és conscient. En definitiva, esta sembla ser una constatació de la preponderància de l'honorabilitat per mantenir o accedir al poder simbòlic. Com a mostra d'esta preocupació destaquem la notícia del dos de novembre de 2010 (L.10-060) titulada: "Camps sí tiene quien le escriba"; i amb el subtítol: "Más de 150 periodistas y personal adscrito a gabinetes de prensa, con un coste de unos 5 millones al año, está volcado en la defensa de la gestión del Consell. El presidente cuenta con un equipo propio en el Palau al margen del de Presidencia". En esta informació destaca el fet que se situe a Blasco com un polític obsessionat amb la seua imatge:

Blasco y Costa, los de peor "prensa interna" (...) Para Blasco, el fin es la imagen. La leyenda negra es que no se contenta con que se escriban notas (al menos una al día), sino que reclama verse en los papeles. Como Mouriño no se muerde la lengua con su equipo.

De la notícia destaquem també les següents aportacions del diari:

También invierte en maquillaje, y mucho

Camps no ofrece ruedas de prensa

El Consell y el gobierno se hayan rodeados de una muralla de profesionales de la información bregados desde hace años en la batalla político-periodística

Realiza funciones de contra-espionaje mediático...

La batalla en Facebook, twitter y flickr: El gran hermano de la Generalitat también està en twitter, Facebook i flickr...

Poques setmanes després es repeteix una notícia similar (L.11-071) amb el titular: “Un equipo de 110 periodistas, politólogos y expertos cuidan cada día de la imagen de Camps”

Hi ha altres indicis de l'obsessió pel control de l'opinió pública i protagonisme de Blasco. A *Las Provincias* trobem una interessant notícia sobre la decepció de la secretària autonòmica de Solidaritat, Gonzone Mora, que era una persona que havia arribat amb molt de protagonisme des del País Basc, pel seu escàs pes a l'ombra de Blasco. Explica *Las Provincias* (Pr.10-044) que “su protagonismo político ha sido muy inferior al esperado a su llegada al 2007”

De fet, esta “obsessió per la imatge”, es dona també amb l'impuls a evidenciar els escàndols polítics com a element central de l'oposició, un fet que observem va en augment. És significativa la campanya del Bloc Nacionalists Valencià de Castelló de llançar la seua loteria de Nadal amb la imatge de Carlos Fabra amb el lema “la loteria que sempre toca”, tot evocant les vegades que l'expresident de Castelló diu haver estat agraiat en els sortejos (Pr.10-045). Este i altres fets ens conviden a pensar a sumar a la nostra teoria de l'escàndol polític la importància dels *subjectes frame*, en el sentit que en la mediatització dels escàndols els mitjans

i els protagonistes usen persones per fer assimilacions d'un cas a un altre, per traslladar el marc de significat d'un perfil polític a altres.

L'11 de novembre *Las Provincias* dóna compte de la creixent polarització i personalització de la cobertura de l'escàndol mediatitzat situant en coberta i pàgines interiors una notícia (Pr-10-35) amb els següents titulars:

Titular: El socialista Luna pierde los papeles y pide la incapacitación de Camps como presidente

Subtítular: El síndico tiene dos querellas abiertas en el TSJ y hay voces que cuestionan su fijación por Gürtel porque no les da votos

El mateix dia *Las Provincias* afegeix una nova notícia (Pr-10-36) també indicadora del ja esmentat pel que fa a la polarització i personalització de la informació, en la qual el qüestionament als denunciants de l'escàndol a títol personal és una constant.

Titular: Sólo 14 diputados del PSPV siguen el debate de las ONG que critican

Subtítol: El PSPV retira una pregunta del pleno y deja a Blasco con las ganas de contestar a la diputada Clara Tirado

El dia 17 de novembre *Las Provincias* (Pr-10-37) segueix en la mateixa línia de qüestionament al síndic del PSPV, també en la coberta amb notícia d'obertura, i afegint que "Blasco dice que si el PSPV aplicara su criterio Ángel Luna ya habría dimitido".

Titular de coberta: La imputación de Luna abre otra brecha en el socialismo valenciano

Els titulars de les notícies (Pr-10-38) en coberta a Las Provincias s'acumulen en esta direcció

La imputación por los pagos de Ortiz acorrala a Ángel Luna

El Portavoz socialista encabezó un manifiesto contra la corrupción que ahora se les vuelve en contra

I cada vegada més deriven cap un *frame* secundari del cas important: qüestionament de la imparcialitat judicial. Ho veiem sobretot quan el cas que el Partit Popular duu a la justícia referent a Ángel Luna comença a desinflar-se jurídicament per prescripció i manca de fonament jurídic (Pr-10-39 i Pr.10-40).

20 de novembre: “El PP cuestiona al TSJ por dar trato preferente a la declaración de Luna”

25 de noviembre: “El PP valenciano pone en entredicho la imparcialidad del fiscal jefe”

És especialment rellevant que descobrim a través de *Las Provincias* la confirmació de la hipòtesi inicial respecte l'estratègia de contraescàndol vinculat al síndic del PSPV, sobre el fet que està coordinada pel propi Rafael Blasco. Ho veiem els dies 27, 30 i 4 nov (Pr.10-40) quan obertament l'aleshores conseller critica l'arxiu de la querella contra Luna i obertament posa en dubte la justícia. Veiem les aportacions en titulars generalment de coberta i declaracions de *Las Provincias* d'aquests tres dies

El fiscal ignora al PP y pide archivar la causa de Luna a los cuatro días de declarar.

El TSJ archiva la primera querrela contra Luna con sólo oír su declaración
Luna impidió que la justicia investigara en 1994 obras adjudicadas a Ortiz
Blasco defiende la práctica de todas las pruebas necesarias y ve inusual que el juez archive con el único testimonio de Luna.
El letrado de Ortiz fue concejal con Ángel Luna

Las Provincias segueix situant en coberta la qüestió de la querrela del síncic del PSPV tot i el seu arxiu. (Dies 11, 20 i 21 desembre. Pr.10.43)

No és fins el 9 de desembre (Pr.10-41) dos mesos després de la revelació del cas, que detectem la primera coberta del diari *Las Provincias* respecte l'escàndol mediat en estudi. De fet, aquesta podria ser l'única informació analitzada per ara si haguérem mantingut estrictament el criteri d'anàlisi de notícies que provenen de la coberta. Es tracta d'una notícia que destaca el *frame transparència* en la gestió de Rafael Blasco en Cooperació. La notícia duu el titular "Blasco detallarà a 200 ONG las ayudas repartidas desde 1996" i en destaquem els següents elements

La denuncia de supuestas irregularidades...
Blasco dá de nuevo explicaciones...
Supuestas irregularidades cometidas en la adjudicación de ayudas a la Fundación Cyes. (denominació)
Según la denuncia la entidad destinó parte de los fondos para la adquisición de pisos y locales en Valencia, extremo que niegan tanto Blasco, que llegó a entregar toda la documentación al fiscal jefe del TSJ, como la fundación involucrada (només parla d'una part que ja no és la central)

Será una jornada atípica porque no es habitual que un conseller dé explicaciones de la gestión realizada durante 14 años, incluyendo legislaturas en las que Blasco ni estaba cerca de Inmigración, y porque permitirá a los miembros del consejo conocer de primera mano toda la información”

Desde que se destapó la polémica, han sido habituales las reuniones con representantes de la cooperación internacional para buscar apoyos, incluso se han conchado apoyos desde organizaciones de relieve internacional, como *Save the Children*, Cruz Roja o Unicef...”

És probable que Blasco saque a relucir el último avance del Plan Anual de Cooperación Internacional. El informe situa en buen lugar a la solidaridad valenciana, ya que establece que en 2009 la mayor parte de las ayudas a proyectos solidarios se destinó a través de convocatorias públicas

És molt important destacar de l’anterior cobertura les grans diferències de marc en la mediatització de l’escàndol entre un i altre diari, novament remarcant l’augment de polarització. *Las Provincias* sobrevalora els gestos d’oferir dades de Blasco i posa en valor organitzacions que defensen el seu marc mentre que *Levante-EMV* opta pel contrari. És especialment cridanera la disparitat de les designacions, sobretot la definició de l’escàndol. *Las Provincias* parla de “polèmica” on *Levante-EMV* destaca “escàndalo” o “tinglado”, *Las Provincias* parla de “supuestas irregularidades cometidas en la adjudicación de ayudas a la Fundación Cyes” on *Levante-EMV* situa “Escándalo en las ayudas al tercer mundo” (“entramado en el corazón de la Generalitat” / “Red de ONG que desvía dinero de Cooperación hacia sus empresas con la connivencia de la conselleria” / “Una red de ONG auspiciada por personal de la Conselleria de Solidaridad y Ciudadanía que desvía dinero del Tercer Mundo a empresas afines...”)

Taula A.10.7

Comparació subframes lèxics desembre 2010

Concepte	<i>Las Provincias</i>	<i>Levante-EMV</i>
Designació	Polémica	Escándalo Tinglado
Definició	Supuestas irregularidades cometidas en la adjudicación de ayudas a la Fundación Cyes	Escándalo en las ayudas al tercer mundo Entramado en el corazón de la Generalitat Red de ONG que desvía dinero de Cooperación hacia sus empresas con la connivencia de la conselleria, Una red de ONG auspiciada por personal de la Conselleria de Solidaridad y Ciudadanía que desvía dinero del Tercer Mundo a empresas afines

Font: Elaboració pròpia

Paral·lelament, *Levante-EMV* mostra una altra visió del contraescàndol que afecta a Àngel Luna (L-10-064) tant en la coberta com en pàgines interiors, alhora que destaca el fet de l'obertura d'una investigació de la fiscalia per la qüestió concreta del finançament d'empreses i el paper de la Fundació denunciada per Compromís (L-10-063).

Titular: El TSJ archiva la querrela contra Luna y reprende al PP por denunciar inexactitudes

Titular: La Fiscalía abre una línea de investigación por la financiación de la red de ONG

Així mateix la repetició i redundància de dades i *subframes* lèxics a través de notícies-reportatge que recapitulen constantment són una constant al diari *Levante-EMV*. Això sí, observem ja com al desembre es consolida l'atenció en els vincles entre la Fundació Solidària Entre Pueblos i les empreses que facturen sistemàticament imports. Destaca el publicat del 31 de desembre sota el títol "Otro escándalo de Blasco" en la línia del *frame* general *Blasco font d'escàndols*.

Novament prima el llenguatge de l'àmbit de la màfia, com si es tractés d'un relat d'una pel·lícula de la màfia italiana: "familia Blasco", "clan Blasco", "auspicar"...

Observem la competència per l'escàndol mediàtic també present ("Un escándalo desvelado por *Levante-EMV*") així com el lèxic que potencia el *frame* d'obscurantisme i misteri

Són constants les mostres que Blasco usa l'esfera interna del partit com a element central d'estratègia per mantenir o assolir el poder simbòlic. Tornem a haver indicis a *Las Provincias* (Pr.11-046) en una notícia que recull la denúncia de Jorge Alarte segons la qual

Blasco té contactes amb el polític Asunción per acostar el PSPV a l'estratègia del govern del PP. (“Alarte asegura que Asunción le invitó a acercarse al PP de la mano de Blasco”)

El *frame batalla interna en el PSPV* esdevé en este sentit recurrent i són constants com hem vist, essencialment a *Las Provincias*, les incursions de Blasco en este àmbit des d'una òptica no pública que després es mediatitza. Aquest *frame* es fon amb el de: *Les denúncies de corrupció no tenen efectes electorals*. Ho veiem en multitud de notícies, com la que publica *Las Provincias* el 9 de gener (Pr.11-047) sota el títol: “El PSPV se asoma al precipicio” amb textos com el següent:

Los cuadros medios de los partidos políticos tienen un olfato especial para detectar las expectativas de éxito y para marcar distancias en tiempos de dificultad. Y en Blanquerías están en plena desbandada. La dirección del partido que lidera Jorge Alarte ha mantenido durante muchos meses un optimismo que se alimentaba del coste que tendría para el PP valenciano las investigaciones de corrupción que afectan a sus principales dirigentes. Pero a poco más de cuatro meses de la cita electoral, el núcleo de dirigentes que sostienen todavía ese análisis se reduce, y el PSPV se adentra por una senda conocida, la de la bronca interna...”.

Les notícies amb el *frame Les denúncies de corrupció no tenen efectes electorals* apareixen sovint a *Las Provincias*. Destaquem la notícia del 18 de març (Pr.11-62) on s'informa del resultat d'una enquesta del PSPV, on el PP augmentaria fins en 25 punts la distància amb el PSPV i on s'afirma que el 43% dels enquestats creu que els “processos judicials contra els partits” no tindran incidència electoral, un 14% creu que afectarà al PP i altre 14% que ho farà al PSPV. Reproduïm extractes de la notícia en aquesta línia:

Pese a una precampaña marcada por los supuestos “golpes de efecto” del PSPV –primero las naranjas podridas en sus carteles electorales, y después un mapa de la corrupción en la Comunitat presentado en Madrid-, la formación que lidera Jorge Alarte cosecha un espectacular batacazo.

Las investigaciones judiciales que afectan a dirigentes de este partido no sólo no alteran sus expectativas electorales, sino que lo que se concluye es que la mayoría de ciudadanos que apoya al PP continúa creciendo.

El *frame la corrupció no té efectes electorals* es barreja a *Las Provincias* amb les notícies que fan referència al marc *corrupció generalitzada* impulsat pel PP. Veiem com destaca en titular de coberta (Pr.11-063) les següents declaracions de Rajoy: “Ni PSOE ni PP estamos a salvo de la corrupción”

No és fins a la darrera setmana del mes de gener que tenim constància que Rafael Blasco havia acudit als jutjats per denunciar difamacions, en una demanda per interposició de rectificació. Ho fa mitjançant la Generalitat qui haurà de pagar les costes perquè com informa *Levante-EMV* (L-11-066) el jutjat archiva la demanda.

Titular: La juez tumba la denuncia de Blasco a *Levante-EMV* por la trama de ONG

Subtítol: El juzgado de Primera instancia número 27 de Valencia absuelve a este periódico y certifica que sus informaciones sobre la red son “exactas y veraces”.

Obliga a pagar las costas a la Generalitat

Destacat: La juez exime a *Levante-EMV* de rectificar, ya que la información publicada “aparece cierta de toda evidencia”.

I a més a més esta mateixa setmana (L.11-067) Blasco anuncia una querella contra Luna, Mollà i Tirado per injúries i calúmnies per les seues acusacions en el cas i pels qualificatius emprats. *Las Provincias* és un dels pocs elements noticiables que cobreix en esta època, encara que no en coberta.

Al febrer de 2011 el fiscal fa públiques les acusacions contra Francisco Camps pels fets vinculats als regals vinculats a l'etiquetat com “cas Gürtel” i demana l'obertura de judici (L.11-069), i aquest sembla marcar també una encara més agressiva campanya de qüestionament de les instàncies judicials del PPCV (L.11-070). Aquest *frame* és mediatitzat per *Las Provincias* sovint en coberta amb notícies com: “La fiscalía contraviene una circular interna en la multa que propone a Camps” (Pr.11-049); o bé: “La dudas sobre la parcialidad judicial calientan la campaña” (Pr.11-51). Mentre *Levante-EMV* ho situa com una reivindicació del PP, *Las Provincias* ho situa com a element amb subjecte genèric, com a *frame* natural.

També és destacat com ja hem afirmat a *Las Provincias* la promoció del *frame corrupció generalitzada*. És demostratiu d'això la coberta del dia 28 de gener (Pr.11-50) on es destaca el titular: “Los Tribunales, campo de batalla de la política”. En aquesta se situen al mateix nivell diversos casos, dos vinculats als socialistes i dos al Partit Popular oferint la imatge de corrupció proporcional a la política, també unes significatives declaracions de Francisco Camps: “Espero la misma vara de medir que con Bono y Chaves”. També té força el *frame parcialitat judicial* a la notícia

Sobre el cas que afecta a Camps: El juez cierra la instrucción de los trajes con dos recursos pendientes

Sobre el cas que afecta a Ángel Luna: El PP reclama el cambio del fiscal en el asunto del informe “por contaminación”

Sobre Rubalcaba: La Fiscalía da un giro y pide ahora la ampliación del caso Faisán

Sobre Bellver: Abierto juicio oral contra el concejal por las obras de Monforte

(declaracions en gran, de Francisco Camps): “Espero la misma vara de medir que con Bono y Chaves”

En definitiva, *Las Provincias* impulsa amb força els frames *parcialitat de la justícia i corrupció generalitzada*.

El context obliga el PP estatal a generar potenciadors de credibilitat com ara el “código contra la corrupción”, fet que genera contradiccions amb determinades accions del govern de la Generalitat com explica *Levante-EMV* (L-11-073) potenciant el *frame* d’obscurantisme.

Titular: El código contra la corrupción del PP obliga al Consell a desvelar todos sus contratos públicos

Subtítulo: Los populares prometen actuar con celeridad ante la mera denuncia por prácticas corruptas. “Hemos cumplido” dice Rajoy a la prensa al fotografiarse con Camps.

Pel que fa a *Las Provincias* segueix sense ubicar el cas a coberta, quan durant els mesos de gener, febrer i març se succeeixen les cobertes dedicades al contra escàndol Luna o al *frame* de qüestionament judicial. (Pr.11-51, Pr.11-52,Pr.11-53, Pr.11-54, Pr.11-55, Pr.11-56, Pr.11-57, Pr.11-58). També destaquen les cobertes a *Las Provincias* (Pr.11-0049) en contrast amb

Levante-EMV que destaquen el *frame Camps innocent* respecte al cas de possibles regals de vestits.

En el primer trimestre de l'any 2011 només trobem dues notícies vinculades a l'escàndol mediatitzat de Blasco. En la principal, la del dia 4 de febrer (Pr.11-052) d'una pàgina d'extensió, es dedica a oferir informació que qüestiona la tasca de denúncia dels representants del PSPV. La notícia té el titular: “La socialista que denunció a Blasco por la ayuda a Haití tarda 78 días en ir a por el expediente”; i el subtítol: “El memorando que se llevó Tirado demuestra que la construcción del proyecto por valor de 3,8 millones de euros no está adjudicado”. Dins del text trobem elements que de forma explícita mantenen dit qüestionament.

“Incluso apuntaron que Onion de Miami era una entidad que se dedicaba a la compra-venta de casas de lujo. Un dato que con una rápida búsqueda en Google dejaba de sostenerse al certificar que Onion era especialista en construir hospitales modulares en zonas donde habían ocurrido catástrofes naturales”

En general seguim trobant constants evidències de la polarització en la mediatització dels escàndols polítics en els quals un mitjà es converteix en portaveu, en atacant i descobridor i altre en defensor.

Existeix en la mediatització de l'escàndol polític una preocupació periodística sobre els efectes de la corrupció política. Destaca un notícia de *Levante-EMV* sobre un estudi d'àmbit local de la Fundación Alternativas sobre el comportament electoral de l'any 2007 (Rivero i Fernández, 2011). No és que no tinga efectes sinó que al 2007 té efectes fins i tot negatius retirar alcaldes vinculats a escàndols polítics, segons l'estudi. Per a fer este estudi es tenen en compte a alcaldies de localitats on existisquen indicis d'il·legalitat de tipus penal, que la responsabilitat recaiga en l'alcalde o membre de l'equip de govern i que hi haja alguna intervenció del jutjat o la fiscalia. Per tant, no implica culpabilitat segura sinó més bé indicis

creïbles per a l'opinió pública. En el cas del País Valencià inclou a 20 municipis i s'especifica que com que la majoria d'estos municipis són de zones on l'especulació urbanística és més gran (turístics, de la costa...) els efectes de la corrupció es poden veure compensats per les expectatives de guany de la bombolla immobiliària. Afirmen que es perdonen perquè s'associen amb el desenvolupament del poble.

Titular: Los valencianos no penalizan la corrupción y castigan que se cambie al alcalde bajo sospecha

Subtítol: Un estudio sobre el comportamiento electoral en 2007 detecta que «limpiar» las listas supuso pérdidas de voto de hasta el 12%

Este element podria modificar-se amb el canvi de situació econòmica al 2011, però alhora recordem que sembla donar-se el cas que els i les valencianes vinculen la crisi amb el color polític del govern central, aleshores del PSOE, i aquest element distorsiona els efectes de l'escàndol polític en aquesta època i que sí que semblen aparèixer l'any 2015.

Si havíem vist amb anterioritat una escalada de qüestionaments judicials del PPCV a mesura que avança la mediatització d'escàndols polítics com els de Camps i Blasco, els moviments de resposta per part del partit segueixen un to agressiu que fins i tot arriba a generar un denúncia contra les cadenes Cuatro, La Sexta, RTVE i Telecinco per les notícies emeses sobre la inclusió en les seues llistes electorals d'implicats, acusats o imputats en processos judicials per corrupció.

El fet acaba xocant amb les polítiques de potenciació de credibilitat que està engegant el Partit Popular d'àmbit estatal (L.11-087 i Pr.11-069):

Levante-EMV

Titular: Gènova fuerza al PPCV a retirar la denuncia que pretendía evitar que se hablara de la corrupción

Subtítulo: Rambla advierte que es tan legítimo defender la libertad de expresión como discrepar de algunas informaciones

Las Provincias

Titular: El PP retira la denuncia ante la Junta Electoral contra cuatro televisiones

Subtítulo: Los populares eliminan la queja para respetar el derecho de información después de recibir un aluvión de críticas incluso a Génova

La pedagogia entorn l'escàndol polític mediat i el món jurídic és constant. Destaquem una columna (L.11-088) titulada: “Què és un imputado?”. S'expliquen els següents conceptes que es destaquen en negreta: El concepto de imputar / Imputación jurídica / Presunción de inocencia / Ingreso en prisión / Cuando se deja de estar imputado / cuándo se está acusado.

El contraescàndol vinculat al síndic del PSPV, Àngel Luna, segueix en primera línia informativa de *Las Provincias*. El 23 de març (Pr.11-064) és titular principal de coberta: “El TSJ manda a Luna al banquillo”. També ho torna a ser el 30 del mateix més (Pr.11-066): “El TSJ pone en tiempo récord la fecha del juicio contra Luna”. S'introdueixen cada vegada més elements de qüestionament de la independència judicial en el cas de Luna, com tornem a veure en la coberta del 31 de març: “Sorpresa en ámbitos judiciales por el «juicio exprés» a Luna”

En el cas de la cobertura de l'escàndol vinculat a Luna destaquem un cop més la polarització, ho veiem si comparem les cobertes del 13 d'abril de *Levante-EMV* i *Las Provincias*.

Levante-EMV: El TSJ absuelve a Luna de encubrimiento al ver razonable que perdiera el informe Gürtel

Las Provincias: El TSJ elige la hipótesis favorable a Luna y lo absuelve

El Partit Popular en veu de Camps comença el compte enrere final per a les eleccions de maig centrant el seu discurs en els següents eixos:

- Les denúncies de corrupció són atacs a tots els valencians del govern de Madrid
- Les denúncies no tenen efectes electorals, “guanyarem” les eleccions

El 29 de març (Pr.11-065) *Las Provincias* informa sobre un acte de partit convocat per Camps a Riba-roja el dia de la convocatòria de les eleccions. Es tracta d’impulsar el *frame* de *victimisme* i llançar el “les acusacions de corrupció no tenen efectes electorals” i també “les denúncies de corrupció són atacs a tots els valencians del govern de Madrid”. Mirem les expressions recollides pel diari:

Camps convocó a su partido en Riba-Roja para trasladar el mensaje: el PP no sólo sigue en pie, sino que además afronta en las mejores condiciones la próxima cita electoral. Y las dificultades que se han atravesado son como consecuencia de que la Comunitat y su gobierno han trabajado con gallardia y no han querido plegarse a las difamaciones, las persecuciones y los intentos que han llegado del Ejecutivo central para parar a esta región.

Los populares concebieron el acto de ayer como la constatación de un éxito: El haber logrado finalizar una legislatura tan complicada y con tanto protagonismo de la

actividad judicial sobre la política, en unas circunstancias envidiables, y con unas expectativas electorales inmejorables.

Declaracions de Camps:

“Nos han puesto la zancadilla, nos han quitado el agua y la financiación, pero los valencianos hemos seguido trabajando porque tenemos proyectos. El gobierno de la Generalitat le ha ganado la partida al gobierno de Madrid. Se han puesto a perseguirnos todos los días, para intentar parar a la Comunitat”.

A nivell contextual cap destacar com naix amb força el conegut com moviment 15M, i això és reflectit especialment pel diari *Levante-EMV*. Ho veiem el 22 de maig (L.11-093), amb cobertes com ara: “El 15M se extiende por los municipios valencianos”; o bé en la del 28 de maig (L.11-095): “Miles de «indignados» cortan el tráfico en Colón 40 minutos”. Les informacions van i vénen a la coberta de *Levante-EMV* sobre este assumpte i ens interessa per la descripció del context, cada vegada més incisiu cap als polítics especialment els del Partit Popular. El 12 de maig *Levante-EMV* (L.11-096) titula: “La corrupción aviva las protestas”; i es destaca també en els elements titulars: “Los indignados increpan a los políticos” i “Los indignados persiguen a Ripoll llamándole corrupto tras el pleno constituyente de Alicante”. També el 20 de juny destaca la coberta principal a *Levante-EMV* (L.11-097): “La marea de «indignados» toma 60 ciudades”. Observem com en un context de crisi creixent i amb protestes socials s’accentuen les mobilitzacions contra els escàndols de corrupció política

Las Provincias sembla deixar de costat via *agenda setting* esta situació de les seues informacions principals a coberta.

El 23 de maig són les eleccions autonòmiques i la premsa llig el resultat electoral en relació a l'escàs efecte electoral dels escàndols mediats o mediatitzat, es tracta d'un fet que reforça el *frame*: *la corrupció no té efectes electorals*. Ho veiem a les cobertes del dia. *Levante-EMV* (L.11-094) titula: “El PP gana pese a Gürtel y el PSPV toca fondo”; mentre que *Las Provincias* (Pr.11-070) destaca: “Camps barre, Alarte ya es historia” . No obstant això, els diaris matisen les seues informacions perquè no xoquen frontalment amb els seus posicionaments. Així *Levante-EMV* explica: “...pero el caso Gurtel, cuyo estallido ha colmado la agenda política durante años no se esfumó ayer en las urnas como una apifanía candonosa: pasó factura. Legó alguna incertidumbre en el PP de Camps. Sube en diputados, baja en porcentaje”. Mentre que *Las Provincias* afirma en la seua crònica com a destacat: “Los casos de corrupción no afectan al PP y los desencantados huyen de los socialistas”.

Tot i la victòria de Camps, cal destacar que aquest es manté atent de l'opinió pública envers els escàndols polítics tenint en compte el context convuls. A finals de juny es fa públic la configuració del seu nou govern on no apareix cap càrrec implicat en qüestions judicials, encara que els dos diaris es mantenen fidels al seu relat i mentre *Levante-EMV* (L.11-098) destaca en titular principal de coberta “Camps liquida a los pesos pesados y nombra un consell tecnócrata y sin imputados”; *Las Provincias* (Pr.11-071) opta per “Camps se deshace de sus pesos pesados en el nuevo Consell”. En aquest marc *Las Provincias* manté un relat de prestigi encara en relació a Blasco i explica que “el peso de la política se traslada a Les Corts. Rafael Blasco deja el Consell muy a su pesar, però sin embargo mantiene su peso político al situarlo al frente del grupo parlamentario”.

Observem com ja el concepte “imputados” és un *subframe* lèxic que guanya cada vegada més força. I cada mitjà el potencia segons l'ocasió, ja ho hem vist a la coberta de *Levante-EMV* en referència al resultat electoral i uns dies ho veiem a la coberta de *Las Provincias* (Pr.11-72) però en relació al líder del PSPV, Jorge Alarte: “Alarte. Imputado por

un presunto delito de injurias y calumnias”. La mateixa notícia no apareix en coberta de *Levante-EMV*. Seguim observant encara al juny de 2011 com l’agenda mediàtica envers els escàndols mediatitzats d’un i altre diari manté diferències destacades.

El 16 de juliol els diaris cobreixen el que és la gran notícia del dia, encara que és *Las Provincias* el que ens permet comprovar millor la reacció de defensa del principal protagonista. Es fa públic l’auto d’obertura de judici a Francisco Camps i es reflexa a la perfecció altra de les batalles d’emmarcament de l’actualitat vinculada als escàndols polítics: l’enfrontament entre legalitat i legitimitat, i també l’ús del marc identitari com a resposta de defensa. *Las Provincias* (Pr.11.73) recull en coberta: “Consell: «No compartimos el auto y los valencianos que nos votaron, tampoco»” i afegeix al subtítol: “La portavoz del Gobierno valenciano asegura que Camps seguirá como presidente los cuatro años para los que ha sido elegido”. És també destacable la notícia adjunta amb el titular: “Barberà dice que quienes acusan a Camps llevaron a Bildu a la política”. En conjunt, la reacció de resposta del PP la veiem repleta de mencions vinculades a l’honorabilitat. (Honor, honorabilidad, honesto, honestidad....).

Un factor determinant en l’assumpte que vincula a Camps és el fet que s’esperen eleccions abans que acabe l’any, i en aquest sentit els marcs vinculats a conceptes com el d’imputació o judici oral forcen la dimissió de Camps el 20 de juliol que és substituït per Alberto Fabra. *Levante-EMV* (L.11-099) ho explica en coberta amb els següents elements titulars: “Fabra substituirá al dimitido Camps”; i “Trillo fue, una vez más, el comisionado por Rajoy para convencer a Camps de la decisión que debía tomar y señalar al sustituto”.

No és fins a l’octubre de 2011 que torna a la coberta d’algun diari el cas vinculat a les ajudes a la cooperació. El 5 d’octubre *Levante-EMV* (L.11-101) titula: “El Tribunal de Cuentas también investiga la compra de pisos con dinero público de Cooperación”. El Tribunal de Comptes investiga si hi ha irregularitats en la subvenció a Cyes per la qüestió dels pisos.

Aquesta és una notícia exemple de com els diaris usen xicotetes novetats per reprendre els escàndols mediatitzats, i ho fan recapitulant el relat dels fets usant els *subframes* lèxics que condueixen al *frame* general del cas, especialment després d'un període de temps llarg sense informar de la qüestió.

Mentrestant el context valencià i estatal segueix cada vegada més engrescat. *Levante-EMV* titula el 16 de novembres: “Los valencianos toman la calle en la protesta planetaria del 15-O”.

El clima del context cada vegada és més tens, tot i que de moment el PP valencià sembla aliè al mateix, centrat en la confrontació de legalitat i legitimitat, en destacar la idea que la corrupció afecta a tots, en qüestionar les decisions judicials i en centrar el discurs en el victimisme i culpabilitat del govern socialista de Madrid. Aquest marc de certa confiança es reflecteix en actes del partit i declaracions. Hi ha una sensació d'immortalitat política a conseqüència d'anys de victòries i la pantalla del govern central socialista que desapareixerà després del 20N. Especialment afecta a polítics emblema dels darrers anys com ara Rus, Camps, Fabra, Blasco... Son referents d'esta divergència del context social i el context del PP valencià les notícies de *Levante-EMV* (L.11-103 / L.11-104). (Elements titulats: “Un grupo católico cantó: ‘Nos encanta recibir un achuchón, pero más nos gusta un bolso de vuitton’ / “El PPCV matiza la frase polémica de Rus: ‘El 20N, champán y mujeres...pero las nuestras’”).

El 20 de novembre són les eleccions estatals. En referència a la tesi per la qual el context condiona l'escàndol mediat a partir d'ara comprovarem un canvi progressiu de l'emmarcament de les notícies d'escàndols vinculada no tant a la situació econòmica que serà de similar gravetat sinó al fet que desapareix el marc vinculat a la culpabilitat del govern del PSOE a Madrid respecte a la situació econòmica valenciana que també ha alimentat el *frame* de *conspiració judicial*. Els darrers titulars de novembre de 2011 de *Las Provincias* abans de

les eleccions contrastaran amb els posteriors a l'elecció de Mariano Rajoy com a president del govern. *Las Provincias* destaca a novembre com a titular principal de coberta: “El Consell frena la sangría de sus empresas y les recorta 1150 millones” o “«El ‘Caso Blanco» y el paro galopante apuntilla la campaña de Rubalcaba”. El mateix dia de les eleccions destaca: “Rajoy, obligado a acabar con los déficits históricos de Valencia”.

D'alguna manera, el dia després de les eleccions de 20 de novembre el Partit Popular estatal i valencià toquen el seu punt de màxim èxit electoral, veurem també com és un punt d'inflexió en la mediació dels escàndols polítics valencians. El 21 de novembre *Levante-EMV* i *Las Provincias* destaquen:

Levante-EMV:

Titular: “Triunfo histórico”

Subtítol: “Rubalcaba cosecha el peor resultado del PSOE”

Destacat: “La CV se afianza como tercer granero de votos de Rajoy”

Destacat: “El PSPV se desangra con el 26,7% de los votos al perder 4 de cada 10 apoyos respecto a 2008”. / “La Comunitat vive un hecho histórico: los populares doblan por primera vez a los socialistas en diputados”

Las Provincias:

Titular: “Rajoy encumbra al PP”

Subtítols: “El Partido Popular consigue el mejor resultado de su historia, 186 diputados, frente al descalabro socialista con 110 escaños”.

Com hem vist, el PP treu una amplíssima majoria absoluta. Este fet amb els detonants previs del 15M marca un canvi sociològic valencià, des del punt de vista que ara la pantalla del

govern del PSOE que frenava el desgast del PPCV i els seus escàndols polítics desapareix. Automàticament aquest canvi contextual de gran efecte es veu traduït en les subsegüents cobertes tant de *Las Provincias* com de *Levante-EMV*. En la taula següent podem veure diferents titulars dels darrers dies de novembre i el mes de desembre a *Levante-EMV* que exemplifiquen el canvi contextual:

Taula A.10.8:

Titulars d'àmbit contextual socioeconòmic al diari Levante (Novembre/Desembre 2011-Gener 2012)

El Estado nacionaliza el Banco de Valencia y le inyecta 3000 millones (23N)¹⁸⁵

El síndic avisa de la quiebra del Consell con 3711 millones sin pagar (24N)

La Comunidad Valenciana es la tercera con más déficit público y menos gasto por habitante (29n)

La factura de la crisi: (29N)

- El consell retiene dinero de la UE para agricultores
- El hospital de Xàtiva evita sustituir bajas
- Nuevos ERE en los institutos tecnológicos
- Paterna cobrará servicios sociales a rentas altas
- Metro y EMT subirán y Valenbisi valdrá 6 euros más

Los bancos aportan 5249 millones para que el Sabadell se quede la CAM por un euro (8D)

El Consell está resuelto a vender sus inmuebles y seguir en ellos en alquiler con tal de lograr liquidez (14D)

Subidón de impuestos (govern central). 31D

Tijeretazo a los funcionarios (Subt: El consell recorta 271 millones a los funcionarios públicos y eliman 40 empresasa de la Generalitat (5G)

¹⁸⁵ El número indica el día i la lletra el mes, sempre entre parèntesi després del titular.

Los reyes de los recortes (La Generalitat sube el IRPF y la gasolina, elimina deducciones fiscales y se replantea la Fórmula 1. El Gobierno de Rajoy limita el uso del dinero en efectivo para luchar contra la economía sumergida). (6 Gener)

Las calles se llenan contra los recortes en educación (22gener)

Font: Elaboració pròpia

Aquest canvi contextual comença a transformar la unanimitat de resposta del PPCV front els escàndols mediatitzats. Si fins el 20 de novembre, data de les eleccions estatals, la confrontació de legalitat i legitimitat, la corrupció generalitzada o la crítica a una suposada “persecució judicial” des de l’Estat és general al PPCV ara la direcció i presidència de la Generalitat es desmarquen paulatinament. La direcció del PP comença a tenir percepció de desgast i pretén desvincular-se dels protagonistes d’escàndols. És l’inici també de la confrontació amb el grup de polítics del Partit Popular que fins ara han ocupat la primera línia política i ara comencen a divergir de la direcció autonòmica i estatal. Ens referim a polítics com Alfonso Rus, Rita Barberá, Francisco Camps... D’alguna manera sembla que han interioritzat unes accions que durant uns anys no resulten plenament escandaloses i que no són fruit especial de contestació pública i jurídica, i quan canvia el context i les accions judicials i mediàtiques es multipliquen s’entroquen en els seus posicionaments. L’estratègia d’aquest grup i del propi Camps no varia, qüestionant la imparcialitat judicial i destacant el seu suport a les urnes. És significatiu de les moltes notícies en aquesta direcció la del 14 de novembre a *Levante-EMV* que titula en coberta: “Camps advierte al tribunal de que el magistrado que le juzga fue un alto cargo socialista”. L’onze de gener *Levante-EMV* titula: “Fabra afirma que el juicio de Camps se ha convertido en un circo”.

És el moment del judici a Camps per l’assumpte dels obsequis de les empreses vinculades al mediatitzat com “cas Gürtel”, que com ja hem relatat en este treball es converteix en un judici televisat. . Camps s’assigna el paper de màrtir i ho escenifica interpretant en el

judici i entrant davant les càmeres amb el llibre de l'assaig sobre Job, i *Levante-EMV* recull com a titular principal de coberta: “Camps lee un ensayo sobre Job, el santo que fue chivo espiatorio”. Afegeix com a subtítol: “El expresidente lleva a juicio un libro que reflexiona sobre los personajes que son linchados por la sociedad”. Finalment el 25 de gener Camps és exculpat pel jurat popular.

Aquesta divisió entre grups genera un enfrontament que trenca el relat del Partit Popular en una i altra direcció. Si des de la direcció autonòmica i estatal del PP comencen a no defensar i a qüestionar cada vegada amb més vehemència a determinats polítics de l'era Camps pels seus escàndols, des d'aquest últim sector s'evidencia una crítica a la política econòmica del govern central. Això és, uns i altres trenquen el relat sobre la corrupció d'un costat i de la crisi econòmica per l'altre. La situació de disparitat de relat provoca que no hi haja homogeneïtat de discurs entre el PP i els mitjans de comunicació que solen reproduir els seus marcs. Ho seguim veient el mes de gener i febrer amb els següents titulars tant de *Levante-EMV* com a *Las Provincias* de foma bastant homogènia:

A.10.9:

Titulars de qüestionament del marc referencial previ del PP a gener i febrer de 2012

Carlos Fabra: “Hemos dado a Rajoy el 12% de los votos y se nos trata como si fuésemos

Guinea” (Subt: Carlos Fabra se enfrenta al presidente de la diputación para defender a

Genova. El jefe del Consell ve irremediables los recortes)

Camps se resiste a descartar su regreso a la Generalitat pero el PP le aconseja un largo descanso

Rus pone en riesgo su futuro en el PPCV tras sus desaires en Sevilla a la dirección nacional. (Subt: El líder provincial no fue a votar a Rajoy como presidente y se mofó de él y de Cospedal en una cena)

Fabra pide explicaciones a Rus por sus palabras contra Rajoy y Cospedal

Font: Elaboració pròpia

Aquest trencament de la pantalla de protecció en el relat del PP que oferia el govern del PSOE es duu a terme en un moment de màxima tensió social i de mobilització, és el que es va denominar la *Primavera Valenciana*. Observem ací el recull de titulars a coberta tant de *Levante-EMV* com de *Las Provincias*.

La protesta estudiantil se enciende en Valencia (L.12-117)

Veiticinco detenidos en otro choque estudiantil con policías (Pr.12.79)

La carga policial provoca una masiva protesta que colapsa toda la Ciudad
(Pr.12-80)

La izquierda aprovecha las protestas para tomar la calle (Pr.12.81)

Las Provincias es mostra més indulgent amb l'acció policial justificant-la per les accions violentes puntuals d'alguns manifestants i destacant el to polititzat de les mobilitzacions. No obstant això, el canvi de relat general imperant ja és present, arrel que el discurs mediat de les protestes no diferencia entre govern valencià i govern de l'estat. Fins i tot *Las Provincias* mostra símptomes de certa confusió en el seu relat mediàtic respecte al relat previ. Aquesta confusió en el relat la trobem des del dia següent de l'anunci del judici a Camps i s'accentua amb el canvi de govern de l'Estat, com ja hem apuntat.

Un fet significatiu és la desaparició mediàtica de Blasco, que no apareix en primera línia mediàtica pràcticament des de fa mesos. Sembla intentar repetir l'esquema pel qual i com va succeir l'any 1989 i 1990 ell marcava el ritme de les seues aparicions.

No obstant això, el fet transcendent del 23 de febrer li impedeix seguir en aquesta espècie d'anonimat mediàtic. En el terreny dels fets els diaris destaquen la detenció Josep Maria Felip, director general de Cooperació de la Generalitat, acusat dels delictes de frau de subvencions, falsedat documental i malversació de fons públics. Es detenen a tretze persones més, entre les quals el subsecretari de Salut, Alexandre Català. I a 12 persones més. També Marc Llinares, alt funcionari de la conselleria; així com Marcial López, president de la fundació Cyes; Arturo Tauroni, director de la Fundació Hemisferi i el seu germà, César Augusto Tauroni; Christine Bernadette, presidenta de l'associació Asa de África; Fernando Darder, president d'Esperança sense Fronteres; y Fernando Cañete, president de Sistemas Inelme y de l'empresa Air Services Management. A estos noms s'han de sumar cinc persones més que no han trascendit. Hi ha secret de sumari, l'operació la duu a terme la Unidad Central de Delitos Económicos y Financieros de la policia Nacional de Madrid. (UDEP). En general, els diaris avancen un possible frau de 7 milions d'euros que implicaria a cinc ONGs i d'1,8 en la qüestió de la compra de pisos amb fons públics que havien d'anar a parar a un programa solidari a Nicaragua.

Davant de la importància d'aquest fet incorporem una taula amb el titulars de les diferents notícies de l'escàndol mediat el 24 de febrer tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias*:

A.10.10

*Titulars informatius de cobertura de l'acció policial del 23 de febrer*¹⁸⁶

<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>
(Coberta) Titular: Detenido el número dos de Blasco en Cooperación y otras trece personas por la trama de ONG Subtítulo: Fabra destituye a Josep Maria Felip y al subsecretario de Sanidad, Catalá. El presidente dice que prescindirá de cuantos estén implicados	(Coberta) Titular: Detenidos por fraude el director de Cooperación y otras 9 personas Subtítulo: Fabra destituye pocas horas después a Josep Maria Felip y a un cargo de Sanidad
Titular: Es mucho +... de lo mismo (editorial)	Titular: Detenido el director de Cooperación y otras nueve personas por malversación Subtítulo: Fabra destituye a Josep Maria Felip y también al subsecretario que supervisó las ayudas para Cooperación desde la consellería de Blasco
Titular: Blasco, ausente del palco de Mestalla	Titular: Todo se tramitó de forma "impecable" asegura Blasco. Subtítulo: El portavoz del PP asegura que nunca se desvió dinero de cooperación para comprar ningún piso

¹⁸⁶ Aparició per ordre jeràrquica de publicació

A.10.10

*Titulars informatius de cobertura de l'acció policial del 23 de febrer*¹⁸⁶

<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>
Titular: Escándalo en las ayudas al tercer mundo: macrooperación de la unidad de delitos económicos y financieros Subtítulo: La policía detiene a dos altos cargos del Consell y otras 12 personas por la trama de las ONG	Titular: “No voy a permitir que nadie ponga en duda a este gobierno” Subtítulo: El presidente Fabra anuncia que el Consell se persona en la causa “porque también se está haciendo daño a la institución”
Titular: Los investigadores estiman que el fraude ronda los siete millones Subtítulo: Más de 40 agentes y tres comisarios de la Unidad de Delincuencia Económica de Madrid se desplazan a Valencia para la operación. Realizan 11 registros en oficinas, pisos y edificios públicos	Titular: Génova avala la actuación de Fabra y la considera lógica y contundente
Titular: Una red de ONG para desviar dinero de Cooperación a sus empresas y comprar pisos Subtítulo: Entre los 14 detenidos hay propietarios de organizaciones que recibieron cinco millones del consell. Contactos en la Conselleria ortorgaban fondos.	Titular: Una carrera paralela a Blasco Subtítulo: Felip ha sido la mano derecha del ahora portavoz del PP Foto: Josep Maria Felip en gran, ocupant la meitat de la pàgina amb la foto.

A.10.10

*Titulars informatius de cobertura de l'acció policial del 23 de febrer*¹⁸⁶

<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>
Titular: Distintos escándalos, mismos actores Subtítulo: El empresario tauroni, vinculado a los Blasco, aparece detrás de todas las adjudicaciones polémicas	Titular: Pozos que resultaron ser pisos Subtítulo: La juez investiga el desvío de ayudas de cooperación para comprar inmuebles
Titular: A la sombra de Blasco Subtítulo: De la Lliga Comunista Revolucionària al PP. La carrera de este político disfrazado de técnico es la historia de una vida paralela a la de su mentor Rafael Blasco. El hombre que lo empujó al precipicio cuando lo llamó para firmar subvenciones envenenadas	Titular: Otro caso a esclarecer (editorial)
Titular: Blasco cambia su versión: "Me iré si tengo yo alguna responsabilidad" Subtítulo: El portavoz del PP dijo el 8 de octubre de 2010 que si se detectaban irregularidades, se iría a casa. Carga contra la oposición por pedir dimisiones hora y media antes de que Fabra eche a los dos implicados	

A.10.10

*Titulars informatius de cobertura de l'acció policial del 23 de febrer*¹⁸⁶

<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>
Titular: El escándalo pone al síndic en la cuerda floja y Fabra lo echará si resulta salpicado Subtítulo: El presidente lo salva por ahora pero desliza que tomará medidas si se complica el caso	
Titular: Fabra destituye a Felip y a Alexandre Catalá y ordena personarse en la causa Subtítulo: “Nos sentimos engañados si esto da los resultados que se están pudiendo ver; los fondos debían ir a quien los necesitaba”, señala el jefe del Consell	
Titular: PSPV i Compromís piden la cabeza del síndic del PP y que se investigue en las Corts Subtítulo: Alarte urge a Fabra a “decir todo lo que sabe” del dinero de Cooperación que se ha destinado a lucrarse.	

La primera conclusió que cal extraure de la cobertura d'este important 24 de febrer de 2012 és que és l'inici d'una homogeneïtzació d'*agenda setting* entre *Levante-EMV* y *Las Provincias*. Es tracta del primer dia que *Las Provincias* situa un titular en coberta destacant

aquest escàndol mediat, ho fa després de 16 mesos des de la revelació del mateix. (només consta una portada on pareix el nom de Blasco vinculat a l'assumpte – “Blasco detallarà a 200 ONG las ayudas repartidas desde 1996”- però és secundari i s'informa tangencialment de les explicacions de l'exconseller més que de qualsevol altra qüestió. L'element quantitatiu resulta significatiu per remarcar que és mitjançant l'*agenda setting* el principal mecanisme mitjançant el qual *Las Provincias* deixa vore la seua participació editorial en l'assumpte. És remarcable que fins al 24 de febrer el diari *Levante-EMV* ha situat la qüestió en 24 cobertes mentre que *Las Provincias* ho ha fet en dos ocasions, només una de forma directa, la del mateix dia 24.

Però l'àmbit quantitatiu no és l'únic indicatiu de diferència. L'anàlisi de contingut d'ambdós diaris és més coincident que mai. Això ens convida a pensar en el fet que una acció judicial concreta i contundent com són les detencions condiciona el marc de cobertura, però també perseguim la idea que els marcs impulsats pel Partit Popular i reproduïts fins ara de forma més o menys fidedigna per *Las Provincias* semblen ara difusos amb el canvi de govern central i la divisió de relats ja argumentada.

Si fins ara *Las Provincias* havia diluït les informacions sobre el cas ara sembla ser més explícit en la situació. Ho veiem en extractes de les notícies i editorial que cobreix els fets, on el *framing* canvia substancialment:

Otro sobresalto en la política valenciana. Otra decisión judicial que siembra dudas sobre la limpieza de decisiones adoptadas desde la administración autonómica durante los últimos años.

(denominació) En el marco de una investigación sobre la concesión de ayudas y subvenciones del Gobierno valenciano para proyectos en el tercer mundo”

La detención de Felip siembra de dudas la política de concesión de ayudas al tercer mundo desde ese departamento.

No es más que un supuesto fraude en forma de desvío de fondos de cooperación internacional

Una trama diseñada para el desvío de fondos públicos

La política de cooperación del anterior Consell.

Según la denuncia del PSPV, Rafael Blasco adjudicó en 2008 ayudas por valor de casi dos millones de euros a la fundación cyes para...

Pero lo cierto es que del grueso de la subvención millonaria a Nicaragua parece que sólo llegaron unos 70.000 euros

Un entramado de empresas pantalla

Entramado de fundaciones

Organización vinculada a la trama

Importe desviado por la conselleria

Siembre dudas (3)

Otro duro golpe para la gestión del consell

Otro caso a esclarecer

Especial dosis de repugnancia al tratarse del presunto desvío de dinero que tendría que haber servido para aliviar a las personas menos favorecidas del planeta.

En la cobertura d' esta notícia de l' acció policial i judicial, no es present cap dels *frames* insigne del diari en la mediatització dels escàndols vinculats al PP, encara més contundent que en el cas de l' obertura de judici a Camps. Per tant, la concreció judicial i el context estatal sembla trencar el *frame* de *Las Provincias* i el del PP. D' un marc seguidista del relat del PP es passa a informar amb cert to crític de les qüestions, esta confusió es contagia perquè el propi PP perd l' homogeneïtat del discurs. En aquest sentit, és d' especial rellevància com això es plasma amb una mutació dels *subframes* lèxics, es produeix un contagi de designacions d' uns

mitjans a altres, hi ha designacions concretes com es pot comprovar a la taula anterior que han marcat la narració de *Levante-EMV* i que ara apareixen en *Las Provincias*.

Cal remarcar que els diari *Las Provincias* anirà augmentant el grau de responsabilitat de Blasco i els seus col·laboradors a mesura que s'interpreta que aquest està més lluny de mantenir el poder simbòlic.

En aquesta mutació provocada pel context del *framing* essencialment de *Las Provincias* i el propi Partit Popular destacarà paulatinament l'aparició d'un nou *frame* a l'escàndol mediatitzat: *El Partit Popular ha canviat impulsat per Fabra i ara aplica la tolerància zero davant la corrupció.*

Veiem com es potencien *frames* lèxics que ens condueixen a aquest nou marc general. Ho veiem en la mediació de *Las Provincias* i en part també en la de *Levante-EMV*, com també en el relat de resposta del president de la Generalitat. El president de la Generalitat decideix cessar d'immediat els càrrecs públics detinguts en l'operació, la caiguda del poder simbòlic per part d'un afectat per un escàndol en investigació judicial és ja automàtica. Imputat és ja un *subframe* que provoca pèrdua de poder automàtica.

Declaracions de Fabra destacades a *Las Provincias*:

“No se puede poner ninguna duda en la gestión del Gobierno y no vamos a dar pie a que nadie interprete otra cosa que no sea la transparencia, la honestidad y la honradez de todas las personas que están en este Gobierno”, advirtió el jefe del Consell.

“No podemos permitir que se ponga en duda la gestión de un gobierno, y desde luego la credibilidad de las instituciones”

“Cualquier actuación que no sea propia de lo que todos los ciudadanos esperan que deba hacer un gestor será censurable”

“Puedo asegurar que no habrá nadie que pueda tener ninguna duda sobre lo que vamos a hacer en este gobierno: aquellas personas que son cuestionadas, imputadas o estén a disposición de la justicia vamos a tener una contestación inequívoca: van a quedar fuera del gobierno de esta comunidad”.

“Desde luego confío en Blasco, una persona con muchísima experiencia que conoce plenamente la administración y estoy convencido también de que su actitud al frente de los cargos de responsabilidad que ha tenido haya sido la que todos esperamos: buena gestión, austeridad y buen gobierno”.

Declaracions de Fabra destacades a *Levante-EMV*:

“No podemos permitir que se ponga en duda la gestión de un gobierno y la credibilidad de un gobierno”

“Nos sentimos engañados si esto da los resultados que se están pudiendo ver; los fondos debían ir a quien los necesitaba”

“compromiso de transparencia y honradez”

“no vamos a dar opción a que nadie interprete otras cosas que no sean la transparencia y la honradez de todas las personas que estén en este gobierno”

“aquellas personas que son cuestionadas, imputadas o están a disposición de la justicia tendrán una contestación inequívoca, que es que van a quedar fuera de lo que es el Gobierno de la Comunitat”.

“La Generalitat va a ser intolerante con aquellos comportamientos que no sean los que van destinados a gestionar adecuadamente los recursos y los intereses de los valencianos”

Partint de l'anàlisi de la peça informativa (Pr.12-086) observem com l'actuació de Fabra sembla tutelada per Madrid. D'alguna manera el PP estatal usa Valencia i Fabra (en una situació de feblesa interna) com a exemple de contundència contra la corrupció. Sembla que el PPCV paga ara un peatge contundent enviat des de Madrid. El que passa és que això trenca el discurs previ del PPCV i augmenta la incoherència del discurs previ, i provoca la rebel·lió dels que hem anomenat els *immortals del PP*. D'alguna manera es pensa que serà una cosa aïllada però quan acaba afectant estructuralment al PPCV els afecta greument, perquè es consolida la idea de corrupció generalitzada en part reconeguda. No es pot generar la imatge de trencament i renovació perquè el canvi de marc ve impulsat en gran part pels portaveus de l'anterior marc.

En només 8 mesos hi ha hagut un canvi tangencial en la resposta de la Generalitat Valenciana davant els escàndols polítics amb efectes judicials: de ser conseqüència d'atacs externs per perjudicar els i les valencianes a la destitució i tolerància zero de les "pomes podrides".

Si analitzem el context observarem com la situació econòmica en els darrers 10 mesos és similar, el que ha canviat és la desaparició d'un govern central d'altre color polític, la desaparició del l'enemic a assenyalar. També pot donar-se una certa consolidació dels moviments de protesta com el 15M.

Aquest viratge provoca com ja hem dit la reconfiguració de la narració mediada de l'escàndol polític. Ho veiem en fragments com el següent de l'editorial i una de les peces informatives de *Las Provincias* del dia (Pr.12-89 / Pr.12-85):

Pero antes de prejuzgar los hechos y de condenar a las personas hay que dejar que hable la Justicia, que es el criterio que siempre ha defendido <i>Las Provincias</i> en los casos de corrupción en que se han visto implicados políticos...En cuanto a las

responsabilidades políticas, el presidente Fabra anunció ayer la destitución de los dos altos cargos implicados y detenidos, en una evidente demostración de que pretende imponer un nuevo estilo en el palau de la Generalitat

Fabra lo tuvo claro: iba a destituir al director general de Cooperación, Josep Maria Felip, detenido, y al subsecretario de sanidad, Alex Catalá, imputado. La presunción de inocencia? Estos dos altos cargos no la han tenido en lo político. Eso queda para los procesos judiciales. Y Fabra, desde luego, ayer fue mucho más lejos en su actuación que en el código ético que impulsó en el último congreso nacional del PP: expediente disciplinario contra el militante cuando tenga abierto juicio oral por cuestiones de corrupción.

El cese de los dos altos cargos no va a servir de ejemplo a los diputados autonómicos actualmente imputados en el PP: Yolanda García, Milagrosa Martínez, Vicente Rambla, David Serra y Ricardo Costa.

Siga com siga en aquest primer indici de mutació de *frame* tant de *Las Provincias* com del Partit Popular, es trenca el mur de contenció a Blasco quan s'adonen que aquest pot posar en perill el poder simbòlic del govern arrel de les actuacions policials. S'entreveu un nou marc: *Fabra representa una nova i ferma política contra els escàndols de corrupció que són cosa d'anteriors governants*. És important veure com no queda clara la línia d'actuació del PP, i que la magnitud mediàtica de l'escàndol sobre les accions judicials que són retransmeses com un gran espectacle exerceixen de pressió. Alguns imputats són cessats sense necessitat d'obertura de judici oral, altres com els diputats autonòmics es mantenen perquè Fabra diu: "en ningún caso eran cuestiones tan graves como lo que estamos hablando". Diversos factors provoquen moviments polítics en els posicionaments envers els escàndols polítics, es trenca l'equilibri entre esfera interna del partit (quedar bé amb "els teus") i necessitat d'afrontar un

posicionament adequat front a l'opinió pública envers els escàndols mediatitzats. Aquest element trenca l'equilibri intern del PP, també els *frames* estables d'alguns mitjans com *Las Provincias*. En definitiva, tot indica que l'empitjorament de l'economia, eliminació del bàlsam del govern socialista com a eix de tots els mal i l'accentuació de la pressió mediada trenquen l'estructura de poder del PPCV. No és baladí perquè això ens referma amb la importància del context més enllà dels propis fets de l'escàndol.

Pel que fa al diari *Levante-EMV* els fets ocorreguts i la mutació narrativa del que fins ara defensaven un *frame* alternatiu al del diari del grup Prensa Ibérica no passa desapercbut. El diari accentua els *subframes* que refermen el seu marc de referència a través de la personalització i el dramatisme i potencia el seu paper com a descobridor de l'assumpte en primícia alhora que s'ataquen la integritat dels marcs que comencen a ser desplaçats. Ho fa també destacant el nou posicionament del PP. Ho veiem de forma clara en aquests extractes de l'editorial del dia (L.12-119):

La supuesta trama montada alrededor del departamento que gestionaba Blasco se desvelaba a través de *Levante-EMV*

(...)

El presidente respondió ayer de manera ejemplar: destituyo a Felip y Català. Es una reacción inédita en un PPCV que cada vez tiene más dificultades para confundir su descrédito con el de la Comunidad Valenciana y atribuir éste a causas exógenas cuando la realidad se empeña en demostrar que los escándalos que nos desprestigian tienen poco que ver con intereses turísticos foráneos, conspiraciones judeomasónicas redivivas o manos negras.

Així mateix el diari reitera el seu paper i és incisiu contra el qüestionament en forma de sol·licituds de rectificació que va rebre dels implicats

...La trama de ONGs que desveló *Levante-EMV* el 8 de octubre; *Levante-EMV* destapó la trama; El pasado 8 de octubre *Levante-EMV* publicaba la información: El Consell auspicia un entramado de ONG que desvía dinero de cooperación a sus empresas. Un año y tres meses después, el Juzgado de Instrucción número 21 de Valencia ha ordenado la detención de 14 personas...; (Prestigi)... Este periódico detalló en su día...

Levante-EMV fue objetivo de numerosos ataques y denuncias por parte de la Fundación Emisferio. Más de una veintena de rectificaciones y hasta dos demandas en el juzgado que los magistrados acabaron por archivar dando la razón a este periódico e imponiendo las costas a la organización.

El dramatisme ens porta a un llenguatge grandiloqüent i a l'ús de formats gràfics que espectacularitzen. Els dos grans *frames* es mantenen a *Levante-EMV: corrupció generalitzada en el PP i Blasco, font d'escàndols*.

Macrooperación

Más de 40 agentes y tres comisarios de la Unidad de Delincuencia Económica de Madrid se desplazan a Valencia para la operación. Realizan 11 registros en oficinas, pisos y edificios públicos

Un calabozo frío y sin colchón para poder descansar

Los habitáculos donde tuvieron que pasar la noche no disponían de un colchón o una almohada en la que poder descansar, ni tampoco de una manta para taparse, todos y todas tuvieron que dormir en el suelo.

Levante-EMV potencia el dramatisme i personalització a través de taules i gràfics que recapitulen informació ja publicada i personalitzen els fets en la figura de persones als quals s'emmarca. Hi ha un gràfic (L.12-119) quasi idèntic al que publicava *Levante-EMV* el dia 9 d'octubre de 2010 amb la relació entre la fundació matriu i les empreses, i altres fundacions . S'afegeix els càrrecs detinguts en la GVA. Es tracta d'una espècia de recapitulació de *subframes* lèxics, dades icona, notícies icona i elements gràfics ja usats i ara actualitzats, és una mena de crònica-resum del *frame* general ara reforçada pels fets contextuals.

Pel que fa a la personalització a través de l'emmarcament de persones implicades destaquem la peça informativa (L.12-124), potenciadora del *frame* que situa a Blasco en l'escàndol permanent, o com ho hem designat en aquest treball: *Blasco, font d'escàndols*.

S'elabora un gràfic que encapçala la notícia amb tots els "escàndols" vinculats a Blasco i les connexions entre els mateixos. Es destaca que Tauroni és un comú denominador especialment del cas mediatitzat com Cooperació i del que anomena el diari cas Lonerson (empresa "adormida" que rep contractes sense experiència pròpia i que és una empresa "pantalla" de CGS -empresa administrada per Tauroni- segons *Levante-EMV*. Lonerson és gestionada inicialment pel cunyat de Tauroni i al 2005 passa a mans de Soler, que ahora és vicepresident de la Fundació Solidaridad Entre Pueblos i administrador de Dinamiz- E. GCS s'encarrega de l'administració de la gestió administrativa de la fundació així com Soler Sempere tant de l'etapa amb Zaplana com de l'etapa amb Camps). Especialment se centra en la relació de l'empresari Tauroni amb Blasco- (S'explica que l'empresari era soci en una empresa de fruites i verdures amb el germà de Blasco, Bernardo. Ells dos també van compartir llista d'UV: número u Tauroni número dos Bernardo Blasco).

Enumera i designa el següents escàndols: “caso Blasco, Geriátricos, Caso Lonerson e Informática, Urbanismo expresas mixtas, Contrato Gürtel de Vaersa, Bronca por la infromática, Campañas de publicidad, Operación PSD-Favcova”.

El empresario Tauroni, vinculado a los Blasco, aparece detrás de todas las adjudicaciones polémicas.

El nombre de Blasco, casi toda su vida en primera línea política -los últimos 12 años como conseller del PP- siempre ha acabado salpicado por escándalos relacionados con adjudicaciones públicas.

En el marc de l'ús de lèxic que ens condueixen a *frames* generals concrets destaquem com l'emmarcament de Blasco en el llenguatge narratiu vinculat a *família de la màfia* és recurrent a *Levante-EMV*: “los Blasco” (tractament de clan, es diu dos vegades); “No sólo los negocios han vinculados a los Tauroni con la familia Blasco...”.

El dramatisme lligat a la personalització de l'escàndol mediatitzat apareix també en els perfils que s'elaboren dels implicats. Destaca el 23 de febrer (L.12-125) el perfil que s'elabora del funcionari Josep Maria Felip. D'alguna manera s'aposta pel frame *Blasco font d'escàndols* a través del perfil d'una persona amb paral·lelismes a la seua figura. És vital en el *frame* general la descripció de persones dominades per l'eròtica del poder, del domini de l'esfera interna del partit, amb objectiu de venjança al PSPV, d'un reconeixement intel·lectual conjugat amb la manca de principis. És remarcable també que els dos diaris tinguen un discurs homogeni en el perfil que elaboren a pàgina sencera de Felip.

Levante-EMV:

Se dan casos de alumnos que mejoran al profesor. Josep Matia Felip i Sardá es más transversal que Rafael Blasco Castany.

Antilermista

En un PP amidonado , con un déficit de cuadros universitarios y el traje salpicado de caspa, Zaplana descubrió un maná en quienes no sentían el color de la gaviota, pero compartían cuentas pendientes con el PSPV y veneración con la erótica del poder.

Las Provincias

Josep Maria Felip es la mano derecha de Rafael Blasco. Se pueden encontrar paralelismos indiscutiibles en su carrera política -que tienen que ver con sus orígenes en formaciones de la izquierda radical y su protagonismo político en el PSOE, antes de pasar a formar parte, sin ningún tipo de prejuicio, del PP-.

Duro golpe para el portavoz de los populares”

Felip de carácter provocador y al que se vincula con la masonería...

Un golpe a Blasco

Es fa un recorregut pel currículum de Felip, centrant el perfil en la dramatització i narrativitat, també en el misteri i fons obscur així com certes excentricitats (“se le vincula con la masonería”): Doctor en dret i llicenciat en ciències econòmiques, professor en la UV, Secretari General de Presidència el 1979 (es considera el primer funcionari de l’administració autonómica valenciana des de ja l’època d’Albinyana, cap de gabinet amb Lerma del 83 al 87, cap de l’àrea d’estudis de la Generalitat (90-96). En el seu perfil polític es destaca: Inici en la Liga Comunista Revolucionària, després PSPV. Proper a Felipe Guardiola i després a Lerma. Entra en contacte amb Blasco amb la victoria del PP el 1995. En aquella època Felip està a

l'àrea d'estudis de la Generalitat i Blasco entra de la mà de Zaplana en l'àrea de Presidència i manté a Felip en el lloc. Blasco recupera després a Felip l'any 2008 en Solidaritat i Ciutadania. Es diu també que al 2007 té vincles amb el Bloc. Amb el canvi de conseller al 2011 es manté com a director general, i després ja es destituït arrel de la detenció.

Especialment en *Las Provincias* progressivament el canvi de marc ve acompanyat de centrar el debat en la figura de Rafael Blasco i els seus "satèl·lits" en "l'escàndol permanent".

Aquest mateix dia observem també com es genera un dels principals escàndols de segon ordre del cas. *Levante-EMV* (L.12-126) compara el que va dir el dia anterior i el que va dir fa un any:

Rafael Blasco al 2010: "Si hay alguna responsabilidad política, la asumiré; si la fiscalía detecta algun nivel de responsabilidad e, independientemente de la cuestión judicial, tengo que pedir explicaciones, yo me iré a casa"

Rafael Blasco al 2012: "Yo dije que si había alguna responsabilidad mía al frente de la consellería presentaría la dimisión"

Blasco, acostumat a diluir-se entre l'esfera pública i l'esfera interna de partits a la seua conveniència, veu contrariada la seua estratègia. La part que ell ha situat en el frontal públic xoca amb les seues accions i no pot defugir de la pressió mediàtica ara més incisiva que fa 20 anys. El diari descriu a un Blasco descol·locat, nerviós, a la defensiva i que s'oculta de la premsa. Canvia la versió sobre la dimissió i defensa la innocència dels detinguts especialment de Felip. Segons *Levante-EMV* Blasco "s'atrinxera" en la sala de plenaris de les Corts durant una hora per no exposar-se a la premsa. El text de *Levante-EMV* emmarca la resposta de Blasco amb les següents expressions:

Emmarcament *Levante-EMV*

Blasco, muy nervioso y que llegó a encararse con varios periodistas.

Cargó contra la oposición

Rafael Blasco sabe lo que es estar en la cuerda floja y lo que es caer. Fue hace 23 años cuando el socialista Joan Lerma lo destituyó al estallar el caso Calp (primera frase de la noticia).

En su trayectoria han proliferado los escándalos, pero siempre ha logrado sobreponerse a ellos

Incombustible

Máxima debilidad

El entonces jefe del consell, muy debilitado por el caso Gürtel, nos se atrevió a dejarlo fuera de la primera línea política, desde hace tiempo aliado del barón provincial Alfonso Rus, rechazó la oferta. Algunos sectores del PPCV le adjudican maniobras para desestabilizar el liderazgo de Fabra e incluso algunos le sitúan detrás de los movimientos para promover la vuelta del expresidente Camps.

Fabra intentó enviarlo a Madrid.

Declaracions que selecciona *Levante-EMV*

“Yo dije que si había alguna responsabilidad mía al frente de la consellería presentaría la dimisión”

“Josep Maria Felip es una persona muy honesta”

“Su detención es un error que no tendrá ninguna consecuencia judicial”

“Si el juez que me puede citar no lo ha hecho, es que no tengo nada que ver”

(sobre l'oposició) “Sin saber el fondo de lo ocurrido y subiéndose al tren de la demagogia y la falta de respeto a la democracia”.

“Lo que ha sucedido, aunque excepcional, no significa ningún síntoma de culpabilidad”

“Lo que hicieron está muy bien y pasó todos los controles y auditorías”.

En definitiva, Blasco aposta per una fugida endavant i enceta també una camí de “resistència”, característica que s'inclourà en el *framing* narratiu dels mitjans de comunicació. També està present la descripció de Blasco com a desestabilitzador intern. Este és altre dels denominadors comuns del perfil i el *frame* vinculat a Blasco: *Font d'escàndols i dominador de l'esfera interna*.

També és remarcable que en aquesta ocasió no existeix el dubte que sí que apareix en el primer cas, des del primer moment *Levante-EMV* usa el *frame Blasco font d'escàndols* per emmarcar la majoria de notícies, i en tot cas parla de l'esfera interna per situar-lo a ell com a desestabilitzador

Pel que fa a la resposta de l'oposició, el mateix dia 24 només *Levante-EMV* en fa referència, els partits denunciants s'adrecen a Blasco i a Fabra, apunten al màxim exponent del poder simbòlic (“Alarte urge a Fabra a «decir todo lo que sabe» del dinero de Cooperación que se ha destinado a lucrarse” / Molla: “Dar luz y taquígrafos a los fondos de cooperación”). El dia 25 de febrer es recullen més reaccions de l'oposició que apunten al màxim representant del poder simbòlic:

Alarte

“Me sonroja que Fabra intente sacar pecho cuando estos ceses no han sido por su propia voluntad ni compromiso democrático sino porque desde Moncloa lo hubieran ehado a él si hubiera mantenido a estos responsables pese a estar en el calabozo”.

De hecho recordó que “Fabra se negó a crear una comisión de investigación y que era ya diputado el 7 de octubre de 2010 cuando se denunciaron por primera vez estas irregularidades y el 19 de abril pasado la Sindicatura emitió este informe y a pesar de ello ratificó en sus cargos a Felip y Catalá, y mantienen a Blasco que su trabajo en los distintos gobiernos que ha creado es crear una red clientelar”.

Molla: “Consideramos que Blasco es el máximo responsable de esta trama de corrupción generalizada para desviar fondos de ayudas a la cooperación internacional de la Generalitat”

Albiol: “Que se convoque demanera inmediata el Consejo Valenciano de Cooperación”.

Els dies subsegüents es manté estable el discurs mediatitzat. *Levante-EMV* segueix fent una aposta per remarcar el paper del diari en el descobriment del cas així com la persecució que va sofrir (L.12-131 / L.12-136). El dia 25 de febrer segueix apareixent de forma estable en quasi totes les peces i fins i tot es dedica una peça informativa de pàgina sencera a este marc recuperant una captura de les principals informacions publicades pel diari.

Cuando *Levante-EMV* destapó el entramado de ONG, la Federación de Entidades por el Codesarrollo y la Cooperación (FEDACOD) convocó un acto titulado:

una imagen vale más que mil palabras. La conferencia versó en una defensa del trabajo de la Fundación Entre Pueblos, ahora Hemisferio, y en ataques a las informaciones periodísticas sobre la trama. Tres de los ponentes que intervinieron, el presidente de Esperanza sin fronteras, Fernando Darder; la presidenta de Asa de África, Christine Bernardette, y el presidente de Fudersa, Rafael Barrera, fueron detenidos por la policía.

Las catorce detenciones practicadas en el enésimo escándalo de presunta corrupción que salpica al PP valenciano, esta vez por el destino de dinero de Cooperación, constituyen el último capítulo de una historia cuyos trazos principales fueron destapados por *Levante-EMV* desde el 9 de octubre de 2010.

En definitiva, es reitera el dia 25 i confirmen dades del dia anterior: 14 detinguts i 5 ONG investigades, els 5 presidents de les quals estan empresonats: Barrera (Fudersa), Marcial López (Cyes), Arturo Tauroni (Hemisferio, abans Solidaria Entre Pueblos), Christine Bernadette (Asa de África) i Fernando Darder (Esperanza sin fronteras), interrogatoris a funcionaris que van formar part de la Conselleria. A estos detinguts se sumen Felip, Català, Llinares, Augusto César Tauroni, Arturo Tauroni i Fernando Cañete (propietari empresa Inelme). Falten tres noms que no han transcendit. *Levante-EMV* fa una llista amb el títol: “Detenidos”; i els organitza segons el pes de poder simbòlic que ostenten.

Trobem el 25 de febrer nous exemples de la importància de l’escàndol de segon ordre en l’escàndol mediat i mediatitzat. S’elabora una peça informativa (L.12-132) sobre el que va dir el PP el darrer 6 d’octubre, amb el titular; “El PP no quiso investigar hace 4 meses”; i subtítol: “Los populares acusaron a la oposición de emular «el realismo mágico» con sus denuncias y actuar «como Goebbels»”.

Sembla una cosa evident que el Partit Popular sofreix un canvi de relat i contextual gran. Passa de creure's que és intocable, en el sentit que es banalitzava el caràcter de la denúncia en general inicial de les ajudes de cooperació i ara el qüestionament és més intens.

La pressió sobre el Consell sobre què fer amb Blasco és gran. El Consell situa l'inici d'alguna decisió judicial que l'implique com a element central per a prendre mesures. La imputació s'ha convertit en el PP en "línea roja" en la majoria dels casos. Hi ha una marca present: moment de màxima debilitat del PP i alhora de Rafael Blasco.

Queda latent que en aquest moment la credibilitat d'un líder polític com Fabra resideix en el seu posicionament envers els escàndols mediats. Aquest és un element cabdal, ell això ho té clar com també ho tenen clar els mitjans de comunicació i una part del PP. Tots menys els "immortals del PP". Això provoca que no hi haja ni una paraula de defensa de Blasco com remarca el diari. No obstant això, el *frame* preferit de Blasco en la resposta es converteix en la paraula "tranquilo".

Emmarcament reaccions (L.12-133)

Rafael Blasco será relegado como síndic del PP en las Corts a la primera decisión judicial que cuestione de forma directa su gestión al frente de la ya extinta conselleria de Solidaridad.

La trama corrupta de ONG

Rafael Blasco está contra las cuerdas.

El ahora síndic del PP ya fue destituido en 1989 por el entonces presidente de la Generalitat, el socialista Joan Lerma, en medio de un escándalo urbanístico. Salió absuelto al anularse una parte de las escuchas.

Alberto Fabra está dispuesto a cortar por lo sano.

El PP possiblement atravesia su peor momento de sus 17 años al frente de la Generalitat. No se puede permitir ni un sólo desliz para que su labor en el Consell tenga un mínimo de credibilidad.

Ni una palabra para defenderlo (destacat de paràgraf)

El hombre fuerte de Fabra no dedicó ni una sola palabra para defender al portavoz y su gestión al frente de Cooperación.

D'alguna manera en la cronologia de les reaccions als fets en el Partit Popular se segueix el següent esquema: Negar la veracitat de les denúncies, atacar els denunciants i defensar els denunciats fins el moment en el qual s'obrin diligències judicials d'algun tipus. Aleshores s'intenta actuar en el nivell més baix possible de la representació del poder simbòlic i si avança la investigació es presenta com un fet desvinculat dels responsables presents. A nivell polític i mediàtic a mesura que algú perd o té perspectives de pèrdua de poder simbòlic es deslegitima independentment de la situació judicial. Alhora des de l'oposició al poder simbòlic el procés és invers, el missatge d'erosió de credibilitat i honorabilitat se centra en el major representant del poder simbòlic possible en un procés en ascens que sempre acaba citant al màxim responsable de la institució. Veiem ací les declaracions del portaveu del govern valencià que es recullen a *Levante-EMV* el dia 25 de febrer (L.12-135)

José Císcar:

“El presidente lo tiene claro: con la corrupción, tolerancia cero”.

“Nosotros no estábamos”, alega Císcar a la pregunta de por qué no se hizo nada cuando se denunció el caso, durante la etapa de Camps.

La única concesión de Císcar hacia los implicados fue: “Ojalá que al final todo quede en una mera sospecha y que se demostrara la no culpabilidad de las

personas que han sido imputadas pero entre tanto que nadie tenga la menor sospecha sobre cualquier persona que forme parte del gobierno de la Generalitat. Actuamos con contundencia y con firmeza y lo vamos a seguir haciendo”.

És important el canvi de marc dels representants del PP al govern de la Generalitat que ja hem remarcat adés. El canvi de marc ve marcat per nous *subframes* lèxics: *contundència*, *tolerància zero contra la corrupció*, “nosotros no estábamos”, *línia roja*... El canvi de marc porta implícit un reconeixement del marc de l’oposició dels darrers anys i queda latent quan en esta noticia el diari destaca el següent de la roda de premsa: “¿Se abrió una investigación interna cuando la oposición denunció los hechos en octubre de 2010?. «No me consta», admitió, para añadir que, no obstante, «en aquel momento nosotros no estábamos». Era la etapa de Francisco Camps en el Consell”.

Per la seua banda, *Las Provincias* manté el tema per segon dia en coberta, encara que amb un titular secundari. Dedicar la seua informació a la declaració de Fernando Darder segons la qual se li va demanar una comissió i en el centre de l’escàndol se situaria la Fundació Hemisferio vinculada a la conselleria. *Las Provincias* es dedica essencialment a seguir reproduint el nou marc de resposta de la presidència de la Generalitat, i aquest ja és un fet diferencial perquè ara la resposta es viu en primera persona per part del president i del seu portaveu. Se segueix amb el marc de *contundència contra la corrupció*.

Rafael Blasco está tranquilo, “muy tranquilo” aseguran desde su entorno... pero la sensación particular del ex conseller no la comparten, ni de lejos, ni en el Palau de la Generalitat ni en la calle Quart.

Fabra ha enviado un mensaje contundente. Es el punto y final a la tesis de esperar a que exista una condena judicial antes de exigir responsabilidades políticas. Ya no cabe dar la espalda a las decisiones judiciales, ni atribuir las a la influencia del poder político de otro partido en determinadas instancias judiciales (entre otras razones porque ahora es el mismo partido).

Fabra ha marcado una clara línea de actuación, ha establecido la hoja de ruta a seguir.

Císcar: ‘El presidente Fabra lo tiene muy claro, con la corrupción tolerancia 0’

En el momento en el que se produce una denuncia o reclamación formal, la administración tiene la obligación de hacer averiguaciones.

“En aquel momento no estábamos”.

Observem la consolidació del frame *contundència de Fabra contra la corrupció* i és destacat perquè en el subjecte se situa al president més que al Partit Popular, on la mesura rep contestació. També és molt significatiu que el propi diari explicita la tesi ací avançada que el detonant en el canvi de *frame* és el canvi de govern a Madrid (“Ya no cabe dar la espalda a las decisiones judiciales, ni atribuir las a la influencia del poder político de otro partido en determinadas instancias judiciales, entre otras razones porque ahora es el mismo partido”).

Siga com siga l'eix de *Las Provincias* com del PP s'ha modificat tangencialment en uns mesos. Sembla d'alguna manera que Fabra és una espècie d' *OPA* del PP nacional al PP valencià, que repica els comunicats recolzant-los, en un nou marc que defensa que la corrupció forma part del passat, el PP té ara una “contudent convicció contra la corrupció” inspirada pel seu nou líder i recolzada pel PP estatal

L'espai de *Las Provincias* per a l'oposició és reduït al mínim comparat amb *Levante-EMV*. Canvia paulatinament el marc, però segueix aplicant *l'agenda setting* reductora a l'oposició.

Ens trobem davant una situació judicial de secret de sumari. En aquest fet són constants, no obstant això, filtracions d'informacions (L.12-138) sota les fonts de “fuentes juridicas” o “fuentes del TSJCV”. En definitiva, es continua recapitulant informacions amb detalls del procés judicial sovint de caire secundari però que atorguen dramatisme i grandiloqüència a la situació: “hasta las seis de la mañana (...) una operación preparada en menos de 24h (...) tras pasar 36 horas incomunicado en un calabozo...”. Qualsevol detall encara que no siga important a efectes jurídics o polítics del cas es destaca si aporta detalls que dramatitzen la situació o demostren el treball investigador del diari. S'eleva l'anècdota a noticable per dramatitzar la cobertura, un exemple és la peça en requadre que destaca: “Una operación preparada en menos de 24h”; i que remarca: “El miércoles se reunió el Fiscal Anticorrupción con tres comisarios de Madrid para la operación del día siguiente”.

Detectem que apareix el *frame* de misteri. El diari indaga en una qüestió que “no ha trascendido” i es ressaltava la dificultat a l'accés a la informació i els elements ocults per descobrir (“sólo han trascendido (...) los nombres no han trascendido (...) realizaron una investigación que llevaron con total secretismo desde mayo de 2011 a febrero de 2012, durante ese tiempo se realizaron escuchas telefónicas e, incluso, se colocaron micrófonos en bares y restaurantes.”).

En el camp dels fets, *Levante-EMV* (L.12-139) concreta que la presumpta organització corrupta disposava d'estructura en Miami, es destaca que empreses i comptes bancàries. Es diu que Esperanza Sin Fronteras va enviar 57.000 euros a una firma de Miami Desarrollos de Ecuador INC. Es diu que a Miami estava també l'empresa que volia col·laborar amb un milió

d'euros en l'hospital d'Haití. Tot sota el paraigües de “según confirmaron fuentes conocedoras del caso”.

Levante-EMV destaca els fets vinculats a Miami, mentre que *Las Provincias* centra la seua informació en el titular: “La juez deja en libertad con cargos al exdirector general de Cooperación”. És el tercer dia consecutiu que *Las Provincias* ubica informació de l'escàndol mediatitzat en coberta, encara que siga de forma secundària. Cal destacar com en l'ús del llenguatge *Las Provincias* va incorporant dades incona i lèxic usat prèviament per emmarcar l'escàndol per part de *Levante-EMV*, forma part del canvi de marc impulsat, sempre amb el paraigüa de l'abans i després en la direcció del PP regional amb la reacció de Fabra.

On sí que coincideixen els dos diaris és a destacar la tensió en l'esfera interna del PP provocat pel canvi de marc en l'escàndol mediat. Hi ha una tensió entre un sector del PP valencià i Fabra i el seu equip recolzat per Moncloa. És el PP a dos velocitats, on *els immortals* es mantenen en el marc front Fabra i Madrid. Rus critica l'estratègia de Fabra. Rus lidera el sector del PPCV que es manté en el seu discurs mentre des de Génova i el Palau de la Generalitat es canvia de marc intentant generar un discurs de novetat que recela del passat del PPCV. No és només que ja no es puga usar el govern de Madrid com a para-xocs dels escàndols, és que aquest govern els ataca per salvaguardar la imatge estatal.

En aquest context, Blasco no fa declaracions, tot el que transcendeix és per terceres persones o “fuentes cercanas”. Així és que els mitjans recullen que “Blasco no tomó la palabra però trasladó a miembros de la dirección provincial que «Felip es honrado» y que la situación «se va a aclarar». Novament veiem un Blasco que usa l'esfera interna per incidir en l'esfera pública de forma indirecta.

Observem a través del següent requadre com *Las Provincias* i *Levante-EMV* emmarquen la situació esmentada:

Levante-EMV:

En medio de la tormenta, Blasco alló cobijo al amparo de Alfonso Rus.

En realidad fue como si nada hubiera ocurrido.

La situación de Blasco es de manifiesta debilidad.

El líder del PP (Fabra) es especialmente sensible contra la corrupción tras haber heredado un PP afectado por diversos escándalos y, sobre todo, tras haber redactado por encargo de Rajoy el nuevo código ético que quiere marcar la línea de regeneración del partido.

El presidente Fabra está decidido a cortar por lo sano con cualquier situación de supuesta corrupción y Blasco será sustituido a la primera decisión judicial que le afecte directamente.

Las Provincias:

La posición de Rus permite comprobar ciertas diferencias con la actuación de Fabra.

Destitución fulminante con el reconocimiento de la calle Génova.

El exconseller ha encontrado, tras su pérdida de influencia dentro del partido tras la marcha de Camps, su espacio orgánico en esta alianza con el líder provincial.

Declaracions de Rus recollides per *Las Provincias* i *Levante-EMV*

“A toda esa gente que se tira de la moto antes de empezar hay que decirle que calma, uno no es culpable hasta que se demuestre lo contrario”.

“No es que lo apoye es que hasta que se demuestre lo contrario...es que se criminaliza a uno y después si te he visto no me acuerdo”

“Hay un tema muy claro. Uno no es culpable hasta que se demuestra lo contrario. Y aquí a la gente le dicen: ya está usted manchado. Habría que esperar a ver si la justicia determina el sí o el no”.

A propòsit del fet noticiable del manteniment en presó preventiva de César Augusto Tauroni, es perfila un fenomen que en el cas vinculat al terrenys de Paterna havíem descrit al voltant de la figura de Jacques Lacroix. A través de designacions significatives i altres recursos es construeix la figura de l'empresari corrupte en l'ombra amb extravagàncies... Podria recordar-nos al Lacroix dels anys 90, però que actua sempre en l'esfera interna. És en aquest sentit especialment recurrent la peça (L.12-143) titulada “Augusto Tauroni: el hombre que trabajaba en la sombra”; acompanyada amb el subtítol: “El empresario encarcelado está detrás de varios escándalos acontecidos en conselleries de Blasco”.

Las Provincias (Pr.12-098)) segueix incorporant *frames* lèxics que fins ara no usava i només vèiem a *Levante-EMV*, i començarà també a perfilar a Tauroni de personatge icona del cas.

Durant els darrers dies de febrer de 2012 i primers de març es repeteix l'esquema de generar informacions molt concretes que aporten alguna novetat puntual del sumari en secret a través de filtracions i completar la informació recapitulant dades icona, *frames* lèxics i altres elements que aporten dramatisme com ara la informació: “Los miembros de la trama se reunían en bares y restaurantes para despachar los temas peliagudos” (L.12-147).

Cada dia que passa pren més importància la tensió en l'esfera interna del PP traslladada a l'esfera pública, en especial al diari *Las Provincias*, que en coberta del dia 28 de febrer destaca: “Blasco desafía a Fabra y le recuerda que fue imputado y no dimitió”. De la pugna govern valencià-govern de l'Estat ara es passa a una certa pugna entre el relat de la direcció

del partit a Génova (seu estatal) impulsat per Fabra al relat dels *immortals del PP*. Blasco posa exemples de casos per desacreditar la decisió de Fabra. Parla del propi president Fabra sobre la seua imputació l'any 2003. (Fabra va acudir a declarar imputat pel que es coneix com a “caso Renfe” després d'una querella del PSPV per prevaricació, tràfic d'influències i falsedat de document públic). També recupera els exemples de Camps i Bellver. Defensa la presumpció d'innocència i arriba a dir que les decisions les va prendre l'anterior directora general Carmen Dolz (que va abandonar abruptament el càrrec). Destaquem les declaracions de Blasco i l'emmarcament de *Las Provincias* (Pr.12-100):

Blasco:

“Si entonces hubiera dimitido (Fabra) ahora no ocuparía el cargo que tiene”

“No hay nada de nada contra mi persona en la causa. Ni una sola línea en la investigación ni una imputación.”

“El tratamiento de cada imputación debe ser singular”

“Fabra ha tomado unas decisiones que pueden hacer mucho daño a nivel profesional, personal y familiar”

Emmarcament *Las Provincias*:

La investigación sobre las ayudas de cooperación a determinadas ONG se ha elevado por encima del plan judicial para adquirir tintes políticos de enfrentamiento en la familia popular.

Blasco se metió en un terreno pantanoso al mentar el nombre de Alberto Fabra.

La argumentación escoció en el Palau de la Generalitat.

Fuentes próximas al presidente calificaron de “desafortunadas” sus declaraciones.

Al diari *Levante-EMV* també es reproduceix este trasllat de tensió entre l'esfera interna i esfera pública en el Partit Popular. (L.12-151). Destaca també com intenta implicar a les anteriors membres de la seua conselleria i que l'abandonen per discrepàncies Carmen Dolz i Pilar Collado (muller d'Antonio Clemente).

Declaracions de Blasco

“Si hubiera dimitido hoy no sería presidente de la Generalitat”

“Bellver fue imputado y además a juicio, si con esa imputacion hubiera dimitido hoy no sería diputado”

“Hay que ser muy respetuosos con las imputaciones judiciales y muy escrupulosos en las decisiones que se toman hasta que no se haya producido una sentencia firme”

“Ha actuado correctamente pero se ha abierto un camino en que todos van a tener que ser muy cuidadosos”

“Se le interpuso una querrela política que se archivó rápidamente”

“No puedo ser corresponsable” (dels funcionaris).

“Felip y Catala son honorables, lo que yo no estoy tan seguro es si alguien fuera de este ámbito ha podido cometer alguna cosa” (no recolza a funcionaris).

Emmarcament *Levante-EMV*

En un PP trufado de cargos imputados por presunta corrupción, el portavoz del popular y exconseller, Rafael Blasco, encontró ayer caldo de cultivo ideal para lanzar recados. En todas direcciones sobre todo al partido y Ejecutivo.

Las declaraciones de Blasco cayeron como una bomba en el ejecutivo.

Levante-EMV no ho situa en coberta, però sí *Las Provincias*. Això implica que la contestació a Blasco en el format de *poma podrida* és ara un marc prioritari per a *Las Provincias*. Blasco passa de formar part del marc central del PP, a tenir tracte de *poma podrida* i això té traducció progressiva per a aquest darrer diari. Per tant, és *Las Provincias* qui produeix un major canvi de *frame* en la mediació de l'escàndol polític arrel de l'operació policial.

En definitiva, cada vegada és més present la característica de Blasco com a gran desestabilitzador intern, la seua estratègia de tensar l'esfera interna i portar a l'esfera pública dita tensió en favor del seus interessos per mantenir el poder simbòlic que ostenta. Este és un factor ja candent en el primer cas analitzat de l'any 1989, encara que ara amb la major pressió mediàtica Blasco s'exposa més i es veu obligat a aparèixer en primera persona. Es produeix un moviment coincident, i és la revolta de Blasco contra un president. D'alguna manera és una espècie de complex *d'Edipo polític* de Blasco que es veu pressionat pels presidents a causa de conflictes vinculats a la creació de xarxes clientelars estables i connectades en el temps. Blasco intenta mitjançant les esferes internes del partit i usant la filtració de notícies destruir la reputació del president. El resultat és desigual pel context i en el segon escàndol els seus moviments en l'esfera interna no els pot mantenir en l'àmbit privat i canalitzar només la informació que a ell li interessa. En aquesta *batalla d'Edipo*, *Las Provincias* trenca el seu marc de presumpció d'innocència i ja no cobreix el marc a Blasco: situa l'escàndol en primera línia, dóna veu al sector del President i Govern central, trau a la llum els seus moviments interns. És ben present aquest fet els darrers dies de febrer i primers de març en aquest diari. Recuperem

en la següent taula elements significatius d'emmarcament de la notícia que *Las Provincias* situa en la seua coberta (Pr.12-108) sota el titular: “Cooperación bajo sospecha”. Endinsats en el mes de març de 2012 *Las Provincias* completa el seu viatge i mimetitza *frames* fins ara exclusius del diari *Levante-EMV*.

La Fundación está presidida por Cesar Augusto Tauroni, persona cercana al exconseller Blasco. De hecho su vinculación se remonta a la etapa de éste en Sanidad y Bienestar Social.

El dato de la fecha de creación de Hemisferio (2008) ya pone en cuarentena su gestión, dado que uno de los motivos decisivos en la concesión de ayudas, si no el más determinante, es la experiencia.

El testimonio de alguno de los imputados pone de manifiesto que Hemisferio se encargaba de todos y cada uno de los pasos necesarios para realizar ese proyecto y también de cómo presentarlo ante la Generalitat para tener acceso a la subvenciones.

A la hora de formalizar la subvención Hemisferio ocultaba su nombre y usaba el de otras ONG para ganar concursos.

Los 1,6 millones para pozos de riego en Nicaragua se destinaron a pisos en Valencia.

La llegada de Blasco a Solidaridad dejó huella. Y no sólo por la “noticia solidaria” que cada informativo de Canal 9 durante aquella época recogía para dejar muestra de la apuesta del Consell por la cooperación al Tercer Mundo. Fuentes cercanas al ámbito de las ONG recuerdan que el conseller modificó de manera progresiva la dinámica de concesión de ayudas de concurso abierto a convenios directos con fundaciones i instituciones.

Con la llegada de Blasco, el protagonismo de estas entidades es casi tan destacado como el de distintos colectivos de inmigrantes. Entidades (en el ámbito de la cooperación se las conoce como “paraetes”) que abandonan un estado de semiclandestinidad para pasar a disfrutar de algunas de las ayudas principales en el ámbito de las ayudas al Tercer Mundo.

Com hem vist, ara sí *Las Provincias* posa en agenda els vincles de Blasco amb Tauroni i el qüestionament de la seua fundació Hemisferio a l'hora d'obtenir subvencions. Es dona veracitat a dades que abans no apareixien o es qüestionaven: sobrecost, manipulació de concursos, falta d'experiència de la fundació Hemisferio, connexions de Blasco amb els implicats...

Las Provincias suma noves informacions en esta recopilació de dades. Enumera un conjunt d'ONG de perfil baix que no tenien quasi activitat i passen a primera línia: Entre Fronteras, Fudersa, Asa de Africa, Ceiba, Cazadores Solidarios (liderada per un caçador d'elefants)... El diari arriba a dir que “hasta algún compañero de partido” desitja la seua imputació.

Hi ha un punt en què el personatge protagonista, Rafael Blasco, perd la seua situació de poder simbòlic, fins i tot sense haver encara abandonat el seu lloc de poder institucional, i impulsa també un canvi de marc envers dels mitans.

Com hem vist *Las Provincias* duu a terme un reposicionament de marc respecte l'escàndol polític vinculat a les ajudes de cooperació i Blasco, de no ser una tema prioritari en l'*agenda setting* del diari i potenciar el contraescàndol impulsat per Blasco passa a donar veracitats a dades i marcs impulsat inicialment per *Levante-EMV*. De manera similar ocorre el

8 de març quan *Las Provincias* apunta: “Los imputados señalan a Blasco en el centro de la trama de las ONG” (Pr.12-111).

En relació a aquesta situació, *Las Provincias* sembla impulsar un potenciador de credibilitat del seu reposicionament. Sembla ara més adreçat a potenciar en part un marc de *pomes podrides* tot exaltant la dignitat generalitzada de les institucions i societat valenciana. Tot sembla ser un *contraframe* a la idea de corrupció generalitzada en les institucions valencianes i el PP que es mediatitza en altres mitjans i actors polítics. En este sentit, crea la iniciativa “Val +, Valencia es mucho más”. Es tracta d’un acte i una campanya que persegueix “reivindicar el prestigi de Valencia”. El diari ho recull en la seua coberta del dia 7 de març (Pr.12-109) amb el títol “Somos mucho más” i el subtítol: “La sociedad civil se vuelca en el acto para reivindicar el prestigio de Valencia. La llamada de *Las Provincias* reúne a 152 asociaciones y más de 800 asistentes”. En en el centre de la notícia es destaquen les declaracions del seu director Julián Quirós: “Valencia es mucho más que los errores cometidos por unos pocos”. Per tant, veiem com no només els representants polítics es veuen obligats a generar potenciadors de credibilitat, els propis mitjans de comunicació els generen quan hi ha certa confusió en el seu marc de referència.

En aquest treball de reposicionament *Las Provincias* sol traçar una línia entre un “abans” i un “després” en el govern valencià. Ho veiem de forma evident en notícies com les del 18 d’abril (Pr.12-120) que en coberta principal destaca: “El Consell saca facturas ocultas en los cajones por 1850 millones”. Veiem ací com es referma que la Generalitat del PP i *Las Provincias* han variat el seu marc. Ara representen un trencament amb l’anterior etapa fins al punt de semblar que la governava altre partit. El marc se situa en la màxima: tolerància zero i renovació. Es veu clar ací que sembla que hi haja hagut un canvi de partit al govern de la Generalitat quan, de fet, no s’ha canviat ni de legislatura. El concepte clau és “facturas ocultas”,

en el sentit que és un *frame* lèxic que evoca una ocultació amb l'afegit que d'alguna manera seria una autoocultació. Dos relats dins del propi PPCV entren en col·lisió.

El xoc entre aquests dos sectors en el Partit Popular es farà cada vegada més evident i més amb les decisions que pren el president de la Generalitat, Alberto Fabra, posteriorment a les detencions: cessament de càrrecs imputats, personació de la Generalitat en el cas i comissió d'investigació de l'atorgament i execució de subvencions. Paral·lelament, Blasco intenta avançar en el llançament d'un manifest en recolzament seu i de Fabra per la qüestió de les imputacions. I alhora rep el recolzament constant de dissidents de la línia del PP estatal i regional, essencialment d'Alfonso Rus. *Levante-EMV* titula en coberta del 4 de març les declaracions d'Alfonso Rus: "Siempre estaré con Blasco, no hay ningún problema; para mí es un fenómeno". En aquesta direcció Blasco busca el conflicte intern acostant-se a membres del partit que pateixen o són susceptibles de partir una situació política i judicial similar. Hi ha una notícia a *Las Provincias* (Pr.12-112) que parla sobre una reunió del grup del PP a Corts on Blasco agafa la paraula i diu: "Siempre defenderé a los diputados de este grupo estén en la situación que estén". Cal dir que en este moment estan imputats: Sonia Castedo, Vicente Rambla, Yolanda García, Ricardo Costa, David Serra, Pedro Hernández Mateo i Milagrosa Martínez.

Sobre el *farne* designatiu del cas val a dir que tot i que és remarcable la professionalització en la cobertura de l'escàndol mediat, no sembla consolidar-se una designació universal. El *frame* més usat és Caso Cooperación, però conviu amb Caso Blasco o trama de ONG.

En aquest context se succeïxen les notícies econòmiques negatives tant en el marc del Consell com en el del Govern de l'Estat (març-abril-maig)

A.10.11

*Titulars contextuals socioeconòmics a les cobertes març-maig 2012*¹⁸⁷

Fabra anuncia otro tijeretazo de 500 millones para combatir el dèficit (Pr.12-113)

BBVA señala a la C. Valenciana como la autonomía peor preparada para sortear la crisis (L.12-169)

Los ERE del sector público arrancan con más de 200 despidos en el IVVSA (Pr.12-116)

Si no era bueno con Zapatero, no lo es ahora (Pr.12-118, editorial)

Cae en picado la renta anual de los valencianos, que ya es 2688 euros inferior a la media estatal (L.12-176)

Nuevo tijeretazo de Rajoy: 10.000 millones en sanidad y educación (Pr.12-119)

El Consell suprimirá servicios sanitarios e impondrá el pago de recetas según la renta (L.12-177)

El Consell saca facturas ocultas en los cajones por 1850 millones (Pr.12-120)

El penúltimo recorte. (Rajoy presenta en el Congreso un ajuste de 65.000 millones “porque España ya no es libre para decidir” / El IVA general sube del 18% al 21% y los parados perderán un 17% del subsidio de desempleo) (Pr.12-159)

El cuarto y más duro recorte (Rajoy incumple sus promesas al subir el IVA y recortar el desempleo y pensiones en su nuevo ajuste / Pretende ahorrar otros 65.000 millones / Habrá menos concejales y gastos municipales) L.12-340

Sabotaje en la emisión de Canal 9 tras anunciarse 13000 despidos (Pr.12-162)

Trabajadores de RTVV cortan el informativo al conocer que el ERE afectará a 1295 empleados (L.12-341)

Miles de personas toman la calle contra los recortes (Pr.12-163)

¹⁸⁷ Entre parèntesi trobarem destacats i subtítols, així com la identificació dels titulars, que apareixen sense cometes.

En alerta máxima (la economía española se consume: la prima de riesgo alcanza un insoportable récord y la Bolsa se hunde) (Pr.12-164)

La Comunitat, la primera en pedir fondos del plan de rescate. (Pr.12-164)

La Generalitat debe 8500 millones más de lo que vale todo su patrimonio (Pr.12-183)

El Consell admite que el déficit de 2012 doblará el autorizado por el gobierno sobre el último año (Pr.12-184)

La Comunitat tardará más que el resto de España en remonstar de la crisi (Pr.12-187)

Más de 10.000 desempleados valencianos rescatan sus planes de pensiones por la crisis (L.12-408)

El gobierno frena las prejubilaciones al exigir treinta y cinco años cotizados (Pr.12-190)

La C. Valenciana necesitó en 2012 el mayor “rescate” autonómico (L.12-426)

El Consell avisa de subidas de impuestos nuevos si hacienda no eleva el dèficit (Pr.12-197)

La pobreza sube el doble en la Comunidad Valenciana que en España (L.12-431)

El mismo PP que pide más financiación para Valencia la rechaza en el Congreso (Pr.13-205)

Font: Elaboració pròpia

Mentre *Las Provincias* completa el seu reposicionament, *Levante-EMV* reforça el seu *frame* que manté des de l'inici del cas. Són recurrents les notícies que fan referència a fets més enllà de l'anomenat cas Cooperació i els lligams entre els mateixos. Estes novetats puntuals i concretes es formalitzen a través d'un titular de coberta on s'avança la novetat i que duu a l'interior del diari on es repeteix l'esquema d'aquest titular de coberta. La informació ocupa els dos primers paràgrafs i aproximadament després la resta del text (sobre el 75%) generalment es repleta recapitulant informació, davant el secret de sumari es serialitza la informació a través de dosificar novetats puntuals que es completen amb dades icona i els *subframes* habituals. Ubiquem ací els principals titulars de coberta que segueixen este esquema els mesos de març,

abril i maig, i que alhora ens serveixen de llistat de microfets que fan avançar l'escàndol mediatitzat al diari *Levante-EMV*:

Taula A.10.12

Titulars de coberta al diari Levante-EMV vinculats a l'esquema narratiu de l'escàndol polític (Març-abril 2012)

Titulars	Apreciacions
Un error impidió al Consell recuperar 74.000 euros de los que debe la trama vecinal de Blasco	Fent referència a l'associació que es vincula a Blasco de Favcova
Uno de los cabecillas de la red de ONG desvió dinero de Cooperación a sus farmacéuticas	Sobre el fet que “la trama d’ONG” tenia empreses multidisciplinars per fer front a diverses necessitats. Ací s’explica com Joaquín Blasco que era el número dos d’Hemisferio va facturar des de la seua empresa farmacéutica Desfa y Delibery Barnes 370.000 euros en medicaments i avaluacions de dos projectes.
La trama de ONG montó una “conselleria paral·lela” para controlar sus subvenciones	Ací el diari avança que la presumpta organització delictiva tenia treballadors que simulaven treballar per l’administració amb despatxos en la conselleria, correu electrònic i imatge institucional pública. Tauroni s’havia introduït a la conselleria i gestionava

Taula A.10.12

Titulars de coberta al diari Levante-EMV vinculats a l'esquema narratiu de l'escàndol polític (Març-abril 2012)

Titulars	Apreciacions
	com un funcionari més les subvencions de la ONG segons informa <i>Levante-EMV</i> . El diari concreta el correu usat: atgtco2@gva.es . Es diu també que en les oficines d'Hemsferio hi havia expedients de la conselleria.
Blasco abroncà a la trama de ONG en su despacho oficial	Informació en base a una discussió que Blasco va tenir amb Tauroni, Llinares i M Dolores Escandell per mantenir al marge a l'ONG Esperanza sin Fronteras, que era adjudicatària.
Blasco adaptó el organigrama de Solidaridad y dio poder para contratar a sus cargos afines	Sobre el fet que Blasco va elaborar un ROF particular per a la Conselleria on es delegaven poders amplis a alguns membres ara implicats
La fundación que cofinanciaba el hospital de Haití se creó el mismo día que pidió la ayuda	La fundació que anava a cofinanciar l'hospital es va crear el mateix dia que va sol·licitar l'ajuda a la Generalitat. La fundació es deia American Hope and Mercy Foundation. Una de les seues

Taula A.10.12

Titulars de coberta al diari Levante-EMV vinculats a l'esquema narratiu de l'escàndol polític (Març-abril 2012)

Titulars	Apreciacions
	empreses impulsotres era Desarrollos de Ecuador, implicada en el cas judicial. Empresa vinculada amb Tauroni, segons destaca el diari.
Collado dimitió porque no quería subvencionar a la trama de ONG	Colladao, antiga directora general de Cooperació, alerta que els criteris de subvencions no eren rigorosos i al final dimiteix. Explica que Llinares i Sanjuán la van pressionar però que es va negar a signar dites resolucions. La funcionària Amparo Ortiz explica que les irregularitats comencen amb l'arribada de Llinares que no era persona de confiança de la directora general Collado i que custodiava expedients al seu despatx. Expliquen, també ho fa Dolz, que Llinares i Sanjuán tenien connivència amb Blasco.

Font: Elaboració pròpia

En aquestes darreres notícies que actualitzen fets es mantenen estables els *subframes* lèxics que dramatitzen i emmarquen en una idea concreta general de l'escàndol mediatitzat en

qüestió. Així observem els següents elements lèxics presents a totes elles i que es repeteixen constantment:

Trama vecinal de Blasco, trama de ONG, red, red de ONG, trama de ONG, funcionarios y empresas (es consolida ara un *frame* designatiu més ampli), matriz de la trama, entramado, cabecillas de la trama, campar a sus anchas...

Hi ha un element de l'estructura organitzativa de les notícies que especialment a *Levante-EMV* és rellevant en la transmissió de marcs: el cintet. Es tracta d'una figura organitzativa del text que funciona de fet com un dels principals emmarcadors de la realitat, emmarca i serialitza. Apareix en els moments on es produeixen fets determinants que ocupen extensos espais informatius.

En primer lloc hem de destacar els cintets com un dels elements més explícits d'emmarcament del contingut dels escàndols mediatitzats, és on més s'aprecia el *framing* realitzat pels mitjans. Alhora mantenen un estil altament dramatitzat i són elements molt destacats en el manteniment de la narrativitat, funcionen com un índex temàtic que serialitza la informació. També veiem com es reproduïxen els *frames* generals a l'escàndol polític com pot ser el misteri o el caràcter de prestigi i de mercantilització del paper dels mitjans en l'escàndol mediatitzat. D'alguna manera són una mostra clara de les apreciacions fetes en este treball de forma encara mes explícita.

Això és visible sobretot al diari *Levante-EMV*, on d'entre tots els cintets de la taula que els recull des del 9 d'octubre de 2010 al mes de març de 2012 la paraula més emprada és "escándalo", que apareix en tots els cintets a excepció de dos. Els segueixen paraules com "ayudas", "tercer mundo", "ONG", "red" o "trama".

Essencialment està present al diari *Levante-EMV*, encara que en part també és testimoni de la mutació del marc de *Las Provincias*. No és baladí que el seu primer ús a aquest darrer diari coincidisca amb aquest canvi, així sota el paraigües de “golpe a la cooperación” incorpora un sentit més equidistant que el de *Levante-EMV* i allunyat d’assenyalar directament un partit o govern.

Cal dedicar un apartat a banda a la notícia del diari *Levante-EMV* de l’11 d’abril de 2012 (L.12-178) per la seua representativitat a l’hora de traslladar uns marcs concrets a la societat. Veiem oportú traslladar la taula concreta de la notícia present a l’annex¹⁸⁸.

Gènere: notícia

Espai: sencera

Autor: Sergi Pitarch

Cintet: No

Títol: La trama de las ONG llamaba “Mister X” al empresario encarcelado para no dejar rastro

Subtítol/destacat: Los correos electrónicos que los funcionarios de la Generalitat mandaban a las organizaciones nunca utilizaban el nombre de César Augusto

Tauroni. La policía añadió el mote Rogger Rabbit (Blasco), el Medallas, Mickey Mouse y el Farmacéutico

Foto: Tauroni i Llinares

Columna encapçalada amb cintet: La Red; i titulada: Veleros, un avión y coches de lujo en Cooperación

Elements destacats d’emmarcament:

La trama de ONG y funcionarios

¹⁸⁸ Veure annex d’anàlisi de notícies

La trama de ONG y funcionarios que defraudó presuntamente nueve millones de euros de la Generalitat para el Tercer Mundo estaba perfectamente organizada y jerarquizada y en ella cada miembro tenía su papel asignado

(...)

El mote de “mister X”, utilizado por los funcionarios de la Generalitat ahora imputados fue posteriormente asumido por la policía en sus investigaciones para identificar a Tauroni. Este nombre se añade a los ya revelados por este periódico: Rogger Rabbit a quien fuentes de la investigación señalan como el exconseller de Solidaridad, Rafael Blasco; el “farmacéutico” que era el empresario Joaquín Blasco; y el “medallas” a quien la policía señala como el cooperante Fernando Darder. No ha trascendido todavía la identidad de Mickey Mouse, aunque es seguro que se encuentra entre alguno de los ahora imputados.

(...)

El hecho de llamar “Mister X” revela el poder e influencia que éste tenía sobre los demás miembros de la trama y el simbolismo que querían darle. Cabe recordar que en los años 80 se bautizó con este nombre al supuesto autor intelectual de la creación de los GAL, el grupo terrorista impulsado por el Estado para hacer la guerra sucia contra ETA.

(...)

La influencia de “Mister X” era tal que campaba a sus anchas por la Consellería que dirigió Rafael Blasco.

El empresario ahora en prisión, Cesar Augusto Tauroni tenía un Mercedes de gran cilindrada y aseguraba tener un avión en el aeródromo de Manises...pero ahí no acababa la vida ostentosa de los que se suponían que estaban acostumbrados a trabajar en el Tercer Mundo. En Valencia elegían restaurantes de lujo, siempre por la

zona de la plaza de la Reina y la calle del Mar. Además en los desplazamientos a los supuestos proyectos se alojaban en los mejores hoteles que tenían los paisajes a los que viajaban.

Hem destacat en especial esta peça informativa perquè resulta interessant per la seua càrrega en elements que emmarquen la realitat, marcs que simbolitzen i consoliden altres marcs més genèrics. A través de situar en primera línia qüestions en principi secundàries com els malnoms o les dades extravagants (“restaurantes de lujo en la plaza de la Reina”, “avión en Manises”, “los mejores hoteles...”) es potencia una imatge d’una organització criminal professionalitzada i que gaudia de privilegis a costa dels diners dels més necessitats. Especialment l’ús dels malnoms tindrà continuïtat en el temps i es converteixen en *subframes* destacats que evoquen molt més del fet en si. “Mister X” és segons diu el diari que creu la policia Tauroni. “Roger Rabbit” seria Rafael Blasco. “El Farmecútico” seria Joaquín Blasco i “el Medallas” Fernando Darder. Es diu que “Mickey Mouse” no ha trascendit qui seria.

El que sí que és comú a *Las Provincias* i *Levante-EMV* és el fet de recollir la mediatització del conflicte intern del PP que proposa Blasco. Si en el primer escàndol analitzat que es mediatitza al desembre de 1989 el llenguatge de lluita interna acaba centrant l’atenció, en aquest cas també ocupa un paper important pel que fa a la mediatització de la situació interna del Partit Popular, encara que paral·lelament es segueix narrant des d’una òptica de la honorabilitat o falta d’ella. Des d’aquest punt de vista es produeix un segon gran escàndol polític en l’arrel de la resposta a este escàndol i a altres escàndols en el marc del Partit Popular. Veiem en aquesta taula els elements titulars en les cobertes d’estos mesos al respecte de l’escàndol de poder intern generat en el Partit Popular arrel de la resposta de la direcció regional i estatal:

Taula 10.13

Recull de titulars de coberta vinculats a les tensions en l'esfera interna de poder al Partit Popular. Primavera 2012.

El PP frena un manifiesto de Blasco en defensa de él y de Fabra (Pr.12-103)

Rus: “Siempre estaré con Blasco, no hay ningún problema; para mí es un fenómeno”

(L.12-156)

Blasco aprieta a Fabra para que reivindique más financiación (L.12-062)

Blasco sugiere que Fabra puede tener rival en el congreso del PP (L.12-163)

Nuevo desafío de Blasco a Fabra: “No descarto una alternativa” (Pr.12-114)

La permisividad del PP con la exconsellera Such alivia a Blasco (Pr.12-117)

Fabra anuncia que desterrará a los imputados de la dirección del PP (L.12-179)

Fabra matiza que los imputados podrán volver a la dirección del PPCV si son

“absueltos” (L.12-180)

El PP faculta a Fabra a suspender de militancia a sus cargos pero evita la mención a

imputados (L.12-185)

Rita Barberá recuerda a Fabra que el PP “es de todos” (Pr.12-122)

Fabra sacrifica a dos cargos salpicados en Nóos y promete echar a todos los

implicados (L.12-186)

Fabra fuerza la dimisión de dos cargos de la Generalitat por el caso Nóos (Pr.12-123)

Fabra encarga a Clemente controlar a Blasco desde el grupo parlamentario (Pr.12-

129)

Fabra deja claro que Blasco ha acabado su carrera pero elogia su labor en el partido

(L.12-218)

Los populares vulneran la norma para evitar como síndic a Betoret, Serra y Marí

(L.12-219)

Fabra toma el control del grupo parlamentario tras la salida de Blasco (Pr.12-147)

Fabra sólo prevé expedientar al diputado Hernández Mateo (L.12-233)

Fabra prescindirá de Blasco como portavoz aunque el TSJ no lo impute (Pr.12.156)

La acusación judicial contra Castedo y Alperi eleva a diez los diputados del PP bajo sospecha (L.12-339)

Rus consume el desafío a Fabra y pone a Blasco en la ejecutiva (Pr.12-160)

Rus mantendrá a Blasco en su ejecutiva aunque el TSJCV lo impute (Pr.12-161)

Castedo y Díaz Alperi, imputados por cohecho y tráfico de influencias (Pr.12-165)

Fabra arrebató un edil a Rita para dirigir las Corts (L.12-349)

Fabra entierra la etapa Camps en las Corts y asciende a Bellver para ganar poder en Valencia (L.12-350)

Fabra fulmina a los imputados de la dirección del grupo en Les Corts (Pr.12-169)

El comité de Derechos del PPCV expedientará a todos sus imputados (L.12-352)

Rus advierte de que no todas las imputaciones son iguales, pero Fabra pide ejemplaridad (L.12-384)

Fabra liquida la era Camps y potencia a Císcar y Castellano (L.12-386)

El alcalde de Castelló deja la presidencia del PP tras ser imputado en Gürtel (L.12-430)

Carlos Fabra reaparece para criticar la mano dura del PP contra la corrupción (Pr.12-197)

Font: Elaboració pròpia

El seguit dels titulars de coberta de l'anterior notícia evidencien l'intent del Partit Popular mediatitzat essencialment per *Las Provincias* d'un nou marc de trencament resumit en: *canvi i tolerància zero davant la corrupció*. En este nou marc *imputat* funciona com a *subframe* lèxic determinant, un concepte que evoca molt més del que significa i que anirà cada vegada assolint més pes. El fet trasllada les enormes tensions internes que provoca la resposta

a l'escàndol mediatitzat. Observem ací alguns elements destacats del mes de maig de 2012 en esta direcció:

7 de maig (L.12-185)

La bandera contra la corrupció y por la transparencia levantada por Alberto Fabra le ha llevado a comprometerse públicamente a limpiar de imputados los órganos de dirección del PPCV. Pero será eso, una decisión política que finalmente no quedará plasmada negro sobre blanco en los estatutos del partido.

16 de maig (L.12-186)

La determinación de Fabra a la hora de lanzar un mensaje de contundencia contra los presuntos casos de corrupción no cuenta con el respaldo unánime del PP. Algunos dirigentes cuestionaron ayer en privado esta estrategia al considerar que supone abandonar a su suerte a los cargos afectados y, además, alimenta las sopechas de corrupción durante el mandato de Francisco Camps.

16 de maig (Pr.12-124)

Luis Lobón presentó su dimisión para no dañar la imagen de la Comunitat.

La salida de los dos altos cargos de la Generalitat responde a la máxima impuesta por Alberto Fabra y que ayer volvió a repetir: “Aquellas personas que estén inmersas en procesos judiciales van a tener que dejar sus responsabilidades”.

En el seno del PP existe recelo porque un amplio sector entiende que no se maneja la misma vara de medir sobre los imputados... La causa de financiación tiene a varios diputados del PP como David Serra, Yolanda García, Ricardo Costa, Vicente Rambla, Milagrosa Martínez y Angélica Such. Todos mantinene su escaño en Les Corts en la bancada popular. Algunos cargos del segundo escalafón del consell, cargos asimilables a los de Felip, Catalá y Lobón imputados en la causa de la

financiación mantienen su trabajo a pesar de haber pasado ya a declarar... Fuentes de presidencia de la Generalitat señalaron que el caso Nóos y el de financiación del PP valenciano no son equiparables “porque en este último se va en contra del partido y el resto afecta a personas”.

L'anàlisi inductiu que estem duent a terme ens obliga a realitzar-nos diverses qüestions de relleu sobre la qüestió de la resposta davant els escàndols mediatitzats. Què té més pes? L'efecte regenerador d'accions contundents contra els imputats o el fet que això represente un reconeixement de possibles irregularitats a l'opinió pública? Per l'efecte electoral posterior podríem concloure que ha sigut la segona opció, encara que cal anar amb prudència perquè el context és determinant. Podem assegurar que la caiguda del govern “culpable” de Zapatero, l'efecte de la crisi i les mesures de Rajoy o el fet que l'opinió pública no veu la diferència entre els gestors de l'era Camps i l'era Fabra en no cristal·litzar el seu marc també pel fet que és contestat internament diàriament poden estar en el centre de les respostes.

A més, la denominada “línia roja” dels imputats implica contradiccions perquè hi ha casos on l'afectat no dimiteix o no és cessat perquè cada cas té particularitats, en concret hi ha una directora general i un 12% de diputats a corts que estan imputats i no se'ls ha demanat la dimissió. Fabra cerca arguments per definir certes contradiccions, explica que no és igual, que en un cas es va contra el partit i en l'altre contra persones (diu *Las Provincias* que ho diu l'entorn del president). També es deixa entreveure que si un alt càrrec es demostra que és innocent pot tornar mentre que un diputats no...hi ha enormes dificultats per trobar un potenciador de credibilitat per al PP, perquè no serveix per a tots i hi ha una gran part de polítics implicats cadascú amb la seua particularitat i això impedeix un patró general, i el fet que no s'aplique el mateix barem a les Corts per mantenir la majoria parlamentària condiona molt l'estratègia.

El que sí que hem de destacar és la preponderància de *subframes* com “línia roja de Fabra”, “tolerància zero front la corrupció”, “determinació”, “imputats” o “contradicció” que va consolidant-se en la confecció de *frames* generals en lluita com són:

Nova etapa del PP de lluita contra la corrupció / El PP segueix sent un partit de corrupció generalitzada

En este punt és important destacar el que ja havíem apuntat com a indicatiu mesos enrere. En l'escàndol polític apareix una figura que esdevé personatge emblemàtic a manera fins i tot del paper del “bufó”. Sol ser una persona vinculada d'alguna manera al personatge polític principal afectat per un escàndol polític i en la mediació de les informacions es produeix una personalització i sobredramatització sobre la seua figura. Som capaços de detectar esta figura en altres grans escàndols, com podria ser la d'Álvaro Pérez “El Bigotes” en l'anomenat cas Gürtel. En el nostre anàlisi s'ha situat en este paper a Jacques Lacroix en el primer dels casos analitzat i a César Augusto Tauroni en el segon cas. Aquests personatges són usats de forma simbòlica per representar significats més amplis i profunds que emmarquen una realitat més general, d'alguna manera simbolitzen tot el que es vol transmetre en un tot un cas o inclús són el símbol de l'emmarcament d'una època determinada. Hem decidit anomenar este figura com *subframe subjecte* de l'escàndol, on recauen els atributs que ens porten al marc general del cas.

Las Provincias segueix confeccionant la seua nova agenda, i tot i que no ha succeït un fet el mes d'abril d'extraordinària importància mediàtica trobem aparicions en coberta de l'escàndol mediat, cada vegada amb un to més dramatitzat i incorporant designacions abans emprades per altres mitjans. Tot i que és menys incisiu i sembla intentar seguir l'esquema de *pomes podrides* *Las Provincias* comença a practicar també el que hem anomenat *subframe subjecte*, i ho fa també al voltant de la figura de César Augusto Tauroni. Ho veiem a la notícia del 21 d'abril (Pr.12-121) que ve de coberta i que titula “Un imputado por las ONG intenta

asaltar una reuni3n de Cooperaci3n". En ella el germ3 de Cesar Augusto Tauroni actua com una extensi3 del *subframe* subjecte. Ac3 veiem com una informaci3 amb dades desvinculades del cas contribueix a la dramatitzaci3, extravag3ncia i creaci3 de personatge novel·lesc. Tamb3 se li bolca els atributs que permeten descodificar el *frame* general del cas. En aquest cas els responsables de la trama s3n uns presumptes criminals amb voluntat de tripijoc i aix3 3s despr3s del actes narrats ac3 tot i que no formen part dels fets vinculats al cas. Destaquem ac3 les seg3ents expressions que conjuguen el *framing* proposat:

El imponente Mercedes que conduci3 llam3 desde el primer momento la atenci3n de los presentes. Pareci3 complicado maniobrar por las estrechas calles de Ciutat Vella con semejante autom3vil. Estacion3 el veh3culo en las inmediaciones con tan mala suerte que colision3 contra un coche patrulla de la Polic3a Local. Lejos de pedir disculpas se despach3 con un "hijos de puta" presuntamente dirigido a los agentes, seg3n fuentes conocedoras del asunto. Adem3s dos agentes de la Polic3a Nacional comprobaron -no sin cierto asombro- como el Mercedes no hab3a pasado la ITV y el identificado adem3s ten3a el carn3 caducado.

3s veritablement destacat el canvi en *l'agenda setting* de *Las Provincias*, que multiplica la pres3ncia en coberta del cas una vegada Blasco ja no compta amb el suport absolut dels m3xims representants del poder simb3lic a la Generalitat i org3nic al Partit Popular estatal. 3s ara una *poma podrida* del passat desvinculada i enfrontada a l'actual PP i amb p3rdua en el tractament de la presumpci3 d'innoc3ncia, destaca el contagi de designacions de *Levante-EMV* cap a *Las Provincias* novament, aspecte que es veu clar en la not3cia del 18 de maig de 2012 (Pr.12-127):

Una investigación judicial que ha puesto en el punto de mira la gestión del conseller Rafael Blasco durante su etapa en la Consellería de Solidaridad y Ciudadanía.

El desfaldo se situaría entre los 5 y los 7 millones.

Dónde iba a parar el dinero desviado?.

Los primeros datos de la investigación muestran una trama dirigida por el empresario Augusto César Tauroni quien creó un entramado financiero....

Al menos existen 4 mercantiles con sede en EEUU que recibieron transferencias de las supuestas entidades benéficas.

Qué sentido tiene recurrir a sociedades americanas para proyectos que se van a desarrollar en otros países? (preguntes amb opinió explícita).

La red

Felip, conocedor de las irregularidades

Los integrantes de la red no se preocupaban ni siquiera de los plazos para presentar un informe.

La solución fue de los más chapuzera

Lo documentación és amplia i superaría los 10.000 folios.

Si durant els primers set dies de l'escàndol mediat vam fer una comparativa de cobertes tot destacant la desaparició de l'assumpte en la pràctica totalitat de cobertes a *Las Provincias*, ara la situació és tangencialment diferent. L'escàndol mediat entorn al cas de les ajudes a la cooperació és notícia de coberta ara per ambdós diaris, observem els 20 primers dies de cobertura després de l'acció judicial i poques setmanes després que el PP guanye el poder al govern de l'Estat. La taula diferencia entre titulars principals de coberta i secundaris.

Taula 10.14

*Comparativa d'agenda setting a cobertes febrer i març 2012*¹⁸⁹

Data de coberta	<i>Levante-EMV</i> /Principal	<i>Las Provincias</i> / Principal
24-02-12	Sí / Sí	Sí / Sí
25-02-12	Sí / Sí	Sí / No
26-02-12	Sí / Sí	Sí / No
27-02-12	Sí / Sí	Sí / No
28-02-12	Sí / Sí	Sí / No
29-02-12	Sí / Sí	Sí / No
01-03-12	No	No
02-03-12	Sí / No	Sí / No
03-03-12	Sí / No	Sí / No
04-03-12	Sí / No	Sí / No
05-03-12	No	No
06-03-12	No	No
07-03-12	Sí / No	No
08-03-12	No	Sí / Sí
09-03-12	No	No
10-03-12	Sí / No	No
10-03-12	Sí No	No
11-03-12	Sí / No	NO
12-03-12	Sí / No	No
13-03-12	Sí / No	Sí / No
14-03-12	Sí / No	No
15-03-12	No	No

¹⁸⁹ Es determina si la notícia està en coberta del diari i alhora si és titular principal del mateix

16-03-12	No	No
17-03-12	No	No
18-03-12	No	No

Font: Elaboració pròpia

De la taula anterior, observem com dels primers 20 dies després de les detencions de funcionaris i empresaris *Levante-EMV* situa en coberta els fets en 16 dies, dels qual sis són obertura del dia. *Las Provincias* ho situa en 11 dies, dels quals dos com a titular principal. Si ho comparem amb la fase de revelació i primers dies de la fase de resposta la diferència és destacada. Ara *Las Provincias* situa l'escàndol com a fet important del dia, tot i que no tant sovint com a fet principal.

Pel que fa a les denominacions del cas cal dir que es compagina “caso Cooperación” amb els apel·latius definatoris “trama de ONG” o “trama de ONG y funcionarios”.

L'última designació que fa referència a la implicació de funcionaris ens porta a reflexionar sobre la complexitat d'este escàndol polític, que implica el que la literatura especifica com a escàndol polític com també escàndol funcional. De fet, és rellevant que tant en el cas que esclata l'any 1989 la corrupció funcional i la corrupció política es fusionen.

Aquesta complexitat i la necessitat de simplificar, dramatitzar i emmarcar l'escàndol provoquen la constant reiteració de gràfics que esquematitzen i recapitulen informació. És significatiu el gràfic de *Levante-EMV* que resum el quadre de polítics, funcionaris, ONG i empreses implicades (L.12-189). S'organitza a través dels següents eixos de forma jeràrquica que són enllaçats amb accions:

1 Augusto Tauroni: Controla el entramado de Hemisferio y también tiene influencia en la GVA

2 Personas implicadas dentro de la GVA y Consellería: Català, Felip, escandell, Sanjuán, Llinares.

3 Hemisferio. Red empresarial y de ONG: Ceiba, Asia de África, Esperanza sin fronteras, Cyes, Fundersa / Dinamiz-e, Arcmed, Desfa.

4 Fernando Cañete: ambos son propietarios de empresas en Miami a las que iba a parar el dinero de la trama. Las empresas de Miami: New Castle Consulting, Equioment Marketing Consulting Corp, Advantia, Worldwide Human Resources, Quinto Centenario, Hindra Holding and Investment, Excellence Consulting Corporation

(además del dinero que se transfería a las tres empresas del propio grupo Hemisferio, las pruebas apuntan a que, además, también se transfería capital a otras seis empresas de Tauroni situadas en EEUU)

Amb tot, i tenint en compte l'anàlisi dut a terme fins ara detectem una estructura estable de la notícia de cobertura de l'escàndol mediatitzat, especialment de la fase de resposta:

Taula A.10.15

Estructura narrativa de la notícia de l'escàndol mediatitzat en la fase de resposta

1 Titular amb l'última novetat periòdica que reflexa la reparcel·lació novel·lística de l'escàndol mediat.

2 Subtítol que amplia i emmarca la novetat del titular, alhora que el contextualitza.

3 Entradeta d'un o dos paràgrafs on s'amplia l'última novetat. Sovint compta amb una primera frase d'unes 10-20 paraules a manera de conclusió on se centra l'última novetat. ("La Conselleria era una prolongación de Hemisferio"...etc)

4 Generalment, un mínim d'un 50% del text que contextualitza amb les dades

frame i *subframes* lèxics que es repeteixen al llarg dels mesos

5 Icona gràfica (gràfic, mapa conceptual, destacat amb elements centrals...)

que emmarca dita novetat del titular.

Una de les qüestions que esdevenen centrals en l'emmarcament de l'escàndol polític mediatitzat i els seus protagonistes és l'ús d'informacions presents en el sumari interceptats als investigats com ara conversacions telefòniques, documents o correus electrònics. Els diaris fan una selecció de dits extractes generalment descontextualitzada que aporten dramatització, personalització i narrativitat a l'escàndol. En definitiva, aquestes seleccions són un element força de potenciació dels *frames* generals i secundaris, i se solen situar en elements titulars. Aquest apartat afecta essencialment en este cas al que hem anomenat subjecte *frame* de l'escàndol: César Augusto Tautoni. Observem ací alguns extractes seleccionats:

Taula A.10.16

*Extractes de converses interceptades per la investigació policial i mediatitzades pels mitjans*¹⁹⁰

Levante-EMV

(Conversacions entre els germans Tauroni)

“Hay que dar prioridad a lo nuestro antes que a lo de los negratas”

“Los proyectos con negrolandia se han cerrado”

“Si tienes un rato tráeme una Coca-cola”

“No podemos estar en el monocultivo...”

“Mándame gente al IVAM...”

¹⁹⁰ Entre cometes només els extractes de converses. Les anotacions i referències del diari apareixen sense amb l'objectiu de diferenciar-les, com en la majoria de requadres d'este treball. Els comentaris contextuals de l'anàlisi els trobem entre parèntesi.

(El sumari recull converses de Mari Ángeles Rincón, secretàri de Blasco dels darrers 12 anys, amb el germà de Tauroni i l'interrogatori que se li va fer. Els avisa que van a ser detinguts)

La secretaria de Blasco a Tauroni antes de ser detenido: “Es inminente”

“Lo que le pasó en el papelito va a ser inminente”

“Arturo, no nos conocemos te llamo pues de parte de Rogger..vale? Entonces, a ver, cuando va a estar lo que tienen que traer”

(Felip a Tauroni)

“ Estamos hablando de muchos millones. Si hay que darle 20 no es problema. No suponen nada”

(Un empresari de Dénia a LLinares)

“Me he hecho un esguince en los dedos de contar billetes”

(D'un correu de la directora de la fundació Hemisferio, Maribel Castillo al germà de Augusto, Arturo Tauroni)

“Del paquete, cinco son para el conill y 3200 para la negra”

(Missatge de text):

Blasco a Tauroni: “Ánimo, siempre me tendrás a tu lado. CocaCola qué...”

(Conversa quan Blasco deixa de ser conseller de solidaritat, després eleccions de 2011)

“Va a salir todo muy bien, con más tranquilidad, pero que van a ir las cosas mejor de lo que tenían, que lo importante es resistir y mantener el tipo...que acabarás conmigo de alcalde de Nueva York”

(Germana de Tauroni a Tauroni, correus electrònics).

“Qué pasa ahora que ya no está el conejo? Tenéis proyectos o será el fin?”

“De momento seguimos adelante sin el Conill, por lo menos presentaremos hasta diciembre”

“Te tiene que dar un sobre para traérselo que la secre del conill entre el viernes y el lunes” (altre correu del germà de Tauroni)

Las Provincias

Blasco amb Tauroni, són tres conversacions on el diari especifica Blasco-Tauroni i la data, també es destaca a manera de titular un extracte de la conversació. Hi ha tres:

- “Sólo falta que se desaprovechen las oportunidades”
- “Si puedes resumirlo en un folio o folio y medio”
- “Me lo envían en un sobre y yo se lo enviaré”

“Estoy con el agua al cuello”(Llinares)

“Ostia se han cargado a Rambla y han puesto a Rosado, con Rosado teníamos buena mano, sabes”,

“En un mes sabremos cómo nos irá”,

“No perdamos la ilusión y a ver si podemos mantener esto” (Tauroni)

“Con lo que le dijiste el otro día lo tienes excitado” (per Blasco)

(Una conversa de Maribel Castillo, directora de la fundació Hemisferio, amb el seu marit també imputat, Fernando Cañete)

“Augusto ha dicho que si hay que pagar a los de aquí, pues se les paga y que los de allí, que se mueran”.

(Correu de Tauroni a la seua secreària)

“Del paquete que me comenta J.J me comenta que 5 son para el conill (como se conocía a Blasco) y 3200 para la negra (Bernadette, de Asade) y el resto para su empresa”

“RR (Rogger Rabit), como se conocía a Blasco, cantidades de 7500 y 5000 euros”.

El País (sobre Mireia Mollá)

Tras una charla de casi tres minutos en la que hablan de un juicio en Castellón y una consulta profesional sobre la compra de un avión años antes, Tauroni cambia de tema: “Y luego habrá que meditar qué hacemos con la Mireia, si la denunciemos o qué hacemos con ella”, plantea a Gómez Tejedor. “La violamos o cualquier barbaridad de esta (sic), ¿no?” inquires el letrado, a lo que el empresario le responde: “Sí, lo que sea, pero...”. El abogado le interrumpe: “Más quisiera la pobre, en fin”. Y se despiden entre risas.

Font: Elaboració pròpia

Els diaris creen seccions icòniques per recollir estos fragments interceptats que són repetits constantment en el futur. (L.12-191), i alhora els diaris i en especial *Levante-EMV* emmarquen de forma explícita la publicació de dits fragements:

La ONG matriz del entramado¹⁹¹

Las conversaciones interceptadas por la policía y que obran en el sumario del caso en poder de *Levante-EMV*...

Los empresarios de Alzira muestran un absoluto desprecio por el mundo de la cooperación.

Las conversaciones demuestran una gran familiaridad e incluso vinculaciones que pueden ir más allá.

Blasco conocido en la terna por “Roger Rabbit” o “el conejo”

El empresario también conocido como “mister X”

De la taula de la plana anterior crida l'atenció que només *El País* cobrisca el contingut vinculat a les paraules sobre la diputada Mireia Mollà. La resta de diaris en fan referència indirecta molt discreta algun dia successiu. Ací s'entreveu la competència entre mitjans. Com que un mitjà ho publica en primícia, tot i ser molt cridaner la resta no ho potencia, ben al contrari. Només hem vist una referència a *Levante-EMV* el 8 de maig (Titular: “Fabra evita una condena explícita de los comentarios machistas y racistas de la trama”). Això és, la competència i la mercantilització de l'escàndol polític condicionen la cobertura fins al punt de no dedicar-li espai a qüestions de relleu que altres han publicat prèviament. Destaquem en la següent taula l'emmarcament del diari *El País* de la conversació que cita a la diputada de Compromís:

En una conversación telefónica entre Tauroni y su abogado, José Vicente Gómez Tejedor, registrada el 19 de septiembre de 2011, se profieren unas amenazas verbales que aunque fueran solo fanfarronadas no por ello pierden una profunda carga

¹⁹¹ Com ja s'ha dit amb anterioritat en els requadres d'elements extrets del diari només apareix en cursiva els extractes els quals puguen ser susceptibles de confusió de la seua literalitat o no.

de violencia y desprecio dado que hacen referencia a una hipotética agresión sexual.

La destinataria es Mireia Mollà, diputada de Compromís.

El lenguaje y el grado de odio que destila la grabación coinciden con el tono de otras muchas intervenciones telefónicas. Así, en el sumario hay charlas en las que Tauroni se refiere a los periodistas como sicarios. O en las que Josep María Felip, exdirector general de Cooperación, habla de asaltar *EL PAÍS*. Incluso Marc Llinares, exjefe de área de Cooperación, explica que su mujer le aconseja ir “con la metralleta a matar” a un periodista.

Estos extractes de converses tenen especial importància pel que fa a l'emmarcament d'atributs als personatges, en especial al subjecte *frame* com ho és César Augusto Tauroni. Només a tall d'exemple crida l'atenció que se li atribueixen declaracions que no realitza ell mateix fins i tot. Ho veiem a *Las Provincias* del 25 de maig (Pr.12-134), que titula: “Tauroni: ‘A los de aquí se les paga, los de allí que se mueran’”. En realitat l'extracte sorgeix d'una conversa de Maribel Castillo, directora de la fundació Hemisferio, amb el seu marit també imputat, Fernando Cañete. No és una declaració del propi Tauroni, tot i que el titular l'atribueix perquè Tauroni és converteix en personatge *frame* del cas, el bufó del cas que rep els atributs essencials del *frame* específic i general. La frase original sí que cita a Tauroni, però de forma indirecta, i és: “Augusto ha dicho que si hay que pagar a los de aquí, pues se les paga y que los de allí, que se mueran”

Un nou exemple de l'impacte de dits extractes el trobem al diari *Levante-EMV* del 30 de maig de 201. (L.12-197), en una notícia a pàgina sencera (“Escuchas de la trama de ONG: “Me he hecho un esguince en los dedos de contar billetes”). La notícia se centra en la publicació d'extractes de conversacions com a element central de dramatització i *framing*. En molts casos els extractes estan descontextualitzats i no se sap qui els diu i en quin context fins

a l'interior de la notícia. En aquest cas la frase es de José Luis Maldonado, un empresari de Dénia a qui la conselleria de Cooperació li patrocinava el vaixell al 2011 amb una línia nominativa de 97.000 euros a través de l'ONG Punto Cero Solidario. Li l'adreça les paraules a Llinares. En tot cas, l'extracte sembla fora del cas ja que Maldonado i la seua esponsorització no estan imputats. S'usa per a il·lustrar com Llinares actua de forma clientelar.

Val a dir que amb el pas dels dies, aquests extractes es van convertint en *subframes* lèxics, es repeteixen constantment per emmarcar nous fets i s'usen com a símbols de significats més profunds. Queda latent en la notícia L.12-211.

Tornant a la reacció del protagonistes, Blasco fa mesos que no apareix a intervenir directament, intenta fer com al 1989 però la mediació de l'escàndol és més persistent amb els protagonistes. Ell el que fa és actuar en l'esfera interna per qüestionar el poder simbòlic dels seus superiors polítics, com al 1989. Ara intervé però mitjançant un comunicat que és mediatitzat pel diari *Levante-EMV* (L.12-196) seleccionant els següents extractes:

Emmarcament del comunicat de Blasco de *Levante-EMV*:

Blasco se expresó así en un comunicado después de no haber querido comparacer en las Corts tras las conversaciones publicadas ayer por *Levante-EMV*

Blasco:

“El levantamiento de sumario constata que la actuación de la Generalitat y de la Conselleria de Solidaridad y Ciudadania ha sido ajustada a derecho”

“Además, en contra de los que muchos pensaban, ni siquiera estoy imputado”

Blasco lamentó “el comportamiento de quienes se han dedicado a una cacería política basada en mentiras y calumnias en vez de ser respetuosos con el Estado de Derecho”.

Blasco sembla persistir en el seu intent de controlar les seues aparicions en l'esfera pública, però les proves que les dificultats per aconseguir-ho han augmentat són latents. *Levante-EMV* ho fa explícit en la notícia del 30 de maig de 2012 (L.12-198)

Blasco, quien compareció tras la junta de portavoces de les Corts, se vió obligado a responder a las preguntas de los periodistas al respeto. Era la primera vez que lo hacía ya que desde la semana pasada se había limitado a remitir a los medios declaraciones grabadas en un despacho.

Els problemes de Blasco per controlar el que la teoria denomina part del darrera són constants, aquesta part oculta esdevé sovint la part frontal. Ho tornem a veure el 7 de juny a *Levante-EMV* (L.12-199) amb una coberta titulada: “Blasco usa cabinas telefónicas”; i concretada amb el subtítol “El exconseller, cuyo departamento está siendo investigado, se echa a la calle para hablar”. La imatge gràfica amb fotografia del moment inclosa completa un marc de misteri d'algú que s'amaga però no ho pot fer. Els mitjans mostren com un trofeu la seua capacitat per desemmascarar la part que els representants del poder simbòlic pretenen “amagar” a la ciutadania. Trobem en aquest festeig pel “desemmascarament” diversitat de suports, també una vinyeta (L.12-203) amb el títol: “Blasco usa cabinas telefónicas”; amb una persona dins d'una cabina i un text que diu: “Es un homenaje a Jose Luis López Vázquez”.

Aquest dia Blasco defensa el caràcter anecdòtic dels extractes de conversacions, alhora que és evident la importància del subframe lèxic “resistir”, il·lustrat a propòsit d'un extracte de

les conversacions: “Lo importante es resistir... Yo soy alguien que resiste mucho”. La frase és important perquè Blasco no es retira mai, resisteix tant si el cessen com si no, i aquest comportament esdevé un marc mediatitzat.

El 8 de juny (L.12-201) tornem a comprovar una nova mostra de l'intent de Blasco de controlar l'esfera pública de forma planificada amb gestos que imposta cap a la part frontal de forma premeditada, cerca la mediatització de determinats moments que li puguin ser favorables. Amb motiu de la detenció de 5 persones més per la causa es narra una circumstància que denota la dramatització del relat, com és narra la situació gest a gest, també com Blasco es mou en les distàncies curtes de l'esfera interna projectant-la a l'exterior al seu propòsit. També com es ven el *frame de malvat intel·ligent* de Blasco:

El síndic popular, sin embargo, demostró oficio y aguardó su momento. Una vez concluída la sesión de control, Fabra permaneció en su escaño unos momentos. Pero cuando se levantó, Blasco hizo lo mismo. El jefe del consell se giró para marcharse y entonces el exconseller aprovechó para indicarle que se dejaba unos papeles. Fabra los recogió y se vio obligado a volverse hacia el portavoz, que le tendió la mano. Tras un instante de incertidumbre, el titular de la Generalitat se la estrechó. Los fotógrafos frieron a flashes el momento.

D'altra banda, l'oposició demana la dimissió o cessament de Blasco, en base especialment a l'escàndol de segon ordre després que no haja fet el que va dir que faria: dimitir si es detectava alguna irregularitat que arribara als tribunals. L'oposició vincula la situació amb el cas general del Partit Popular: “Demuestra la putrefacción del PP”. Es va del particular al tot tot induint *frame corrupció generalitzada*. A l'hora de les responsabilitats tenim les polítiques i les jurídiques. L'oposició ho remarca:

Clara Tirado:

“Indignante y indecente que un personaje del calado de Rafael Blasco siga sentado como portavoz del PP”

“Máximo conspirador y urdidor”

“Exigimos el cese inmediato de Blasco porque mintió cuando dijo que dimitiría si hubiera alguna irregularidad, cuando afirmó que los expedientes de la cooperación valenciana estaban perfectos y cuando dijo que había a su alrededor gente muy honorable”

Mollà:

“El PP no puede negar ni un minuto más la implicación directa de Blasco, que hoy dirige el grupo parlamentario popular en las Corts, con este entramado corrupto”.

“Si no se plantan es porque al Partido Popular le sale muy caro el silencio de Blasco”.

Albiol:

“Protagonista de una historia mafiosa”

“Su situación refleja la imagen de putrefacción del PP”.

Las Provincias segueix acumulant cobertura cada vegada més assimilada a la de *Levante-EMV*, tot i que decantant-se per exposar el *frame de pomes podrides* cap a Blasco. En ocasions passa a informar de fets en exclusiva, una qüestió inèdita fins aleshores. Ho veiem en la notícia del 24 de maig (Pr.12-131), en la del 25 de maig (Pr.12-133) o bé en la del 8 de juny (Pr.12.136)

Reconocen que llegaron incluso a sentirse presionados e incómodos por la actitud del conseller en alguna reunión...

Blasco se mostró enfadado diciéndoles que no tenían ni idea y que revisaría todos los expedientes para ver si estaban bien tramitados...

Los contactos del empresio, apodado “mister x”, con Felio, conocido como “el conejito” y Marc copaban decenas de páginas del sumario. También en muchas de ellas aparecen referencias a “Roger Rabbit” y “el conejo” como llamaban a Blasco...

Las conversaciones del sumario de la causa de Cooperación sitúan al ex conseller Rafael Blasco y los máximos responsables de su departamento en una situación más que comprometida, casi insalvable. Al menos de cara a los ciudadanos...

Comprometida, insalvable (La situació de Blasco)

Las conversaciones entre Tauroni i el conseller eran constantes, hablaban hasta cuando éste estaba en el extranjero

Hemisferio controlaba toda una serie de empresas y oenegés a través de las cuales les obtenía la subvención. Las entidades facturaban después a precios desorbitados o incluso sin que se prestara el servicio a firmas controladas directa o indirectamente por Tauroni. El entramado financiero estaba compuesto por numerosas empresas, alrededor de una decena, algunas con sede en EEUU. Dinamiz, Avance o Desfa son algunas de las firmas utilizadas por el cabecilla para desviar fondos. En algunos proyectos se llegó a saquear el 70% e incluso el 90% de todo el presupuesto. Al Tercer Mundo llegaba muy poca de la inversión que salía de las arcas de la Generalitat. Algunas de las conversaciones muestran el escaso aprecio de los cabecillas de la red hacia los destinatarios de las subvenciones: “Augusto ha dicho

que si hay que pagar a los de aquí, pues se les paga y que los de allí, que se mueran”.

(Resum del cas, 8 de juny).

Com ja hem remarcat el mes de maig i juny es succeeix la reordenació de l'emmarcament de *Las Provincias* que assimila conceptes d'altres mitjans, encara que es defuig de la corrupció generalitzada en el PP al qual apunten altres i s'assumeix una visió més propra a Blasco com una gran *poma podrida* tant de PP, com de PSPV. El *framing* esdevé més explícit que mai sobre Blasco a *Las Provincias*, un *frame* de resistència front a totes les evidències demostrant falta d'ètica política i mantenir el càrrec al preu que siga, un *frame* visible a través de símls (“como un tentetieso”) i lèxic contundent (“carne viva”, “sufre urticària”, “resistir”, “mangarrufas de Blasco”, “aguanto”, “sin caer...”). Ho veiem en l'article del 25 de maig (Pr.12-135):

La historia de Rafael Blasco en política es como la dels tentesieso. Así ha sobrevivido en primera línea, con un balanceo en ocasiones extremo que incluso en su día le llevó a salir con aparente naturalidad de la orilla socialista a la popular. A su historial sumó el accésit de haber sido conseller con los dos grandes partidos.

Causa en carne viva

Sufre urticaria

...que el tentetieso caiga aunque sea a cañonazos.

Blasco, al estilo Blasco, se mantienen con garbo y no duda en mandar comunicados para defender su immaculado gestión al frente de Cooperación aunque sea a base de Ariel.

Pasillos hirviendo

En el cabezal de su cama está cincelada la clave de todo su éxito: resistir

A Blasco y Clemente, que se sientan uno al lado del otro en el hemiciclo, les une un nombre: Pilar Collado.

A pesar de la cercanía física se escenificó ayer que al portavoz y al nuevo coordinador general del PP les separa un océano

La sesión de ayer recordó a tiempos pasados en los que los casos judiciales ocupaban cada uno de los minutos del debate

A pesar del zafarrancho, el portavoz aguantó. Como un tentetieso con un balanceo muy acusado mantuvo su escaño, justo detrás de Fabra, pero sin caer.

Mentrestant tot i que amb contradiccions s'entreveu a *Las Provincias* un marc de canvi en la direcció del PP personalitzat en la figura de Fabra. El manteniment del poder simbòlic dels anàlegs al marc conceptual d'un mitjà és una prioritat destacada, i en els escàndols polítics i si les evidències judicials provoquen la caiguda de referents del poder simbòlic es deixen caure i s'exalta a altres referents per mantenir dit poder. En aquest marc, s'entreveu a *Las Provincias* també la visió d'una certa funció sistèmica de l'escàndol polític. En definitiva, vivim una espècie d'equilibrisme en el *framing* de l'escàndol polític. *Las Provincias* en aquest sentit podríem dir que fa un *reframing*. A tall d'exemple reproduïm el següent extracte de l'editorial del 8 de juny de 2012 (Pr.12.138)

La justicia está haciendo su trabajo, con lentitud pero con solvencia, y el Consell ha ido apartando a los altos cargos que de momento se han visto implicados en el caso. El presidente Fabra anunció ayer que se ha cortado la línea de subvenciones a las entidades investigadas, en una actuación que también está encaminada a mostrarse implacable ante un escándalo que lógicamente produce indignación en la sociedad y que exige medidas ejemplares.

Com hem dit, s'entreveu, no obstant això, algunes contradiccions en el relat que són mediatitzats també per *Las Provincias*. Observem el següent extracte de l'editorial de 9 de juny

(Es fa una cita dels casos on Fabra no ha actuat prèviament)

En todos estos casos las razones éticas que se han esgrimido para apartar a los implicados de sus responsabilidades políticas sencillamente no existen, se han esfumado o decaen ante otros intereses. En concreto, el propio y legítimo interés de no tensionar su partido, lo que sin duda se produciría si cortara la cabeza de Carlos Fabra o Mónica Lorente cuando los congresos provinciales de Castellón y Alicante están a la vuelta de la esquina. Políticamente es comprensible, pero al hacer excepciones, tantas excepciones, el argumento ético que sostiene la estrategia se vuelve endeble.

Tot això ens condueix a una conclusió que a hores d'ara sembla contrastada en base a l'eix escàndol polític-esfera interna del partit. La resposta als escàndols polítics està condicionada per l'equilibri intern de poders en els partits. El poder intern condiciona tota resposta.

En el marc dels fets cal destacar que *Levante-EMV* té accés a un informe de pèrits que analitzen el cas segons el qual només el 2,5% de l'ajuda atorgada a Cyes arribà a Nicaragua, la major part va adreçada a la compra dels pisos, i 456.000 es paguen a ARCMED i que s'adjudiquen il·legalment. També s'acredita problemes en general de justificació, irregularitats en pagaments sense acreditar tota la documentació o incompliments de requisit d'experiències.

El 13 de juny es produeix un dels fets que acceleren els esdeveniments: La jutge veu indicis de delictes en l'acció de Blasco al front de la conselleria i demana al TSJ la seua imputació formal. Es diu que Blasco posa el seu càrrec a disposició de Fabra, però aquest diu que deixa d'exercir de portaveu però manté formalment el càrrec fins que la imputació siga efectiva. Després afirma que “tendrá que dejarlo”.

El contingut de la coberta ens dóna pistes del que vindrà: una major dramatització i intensitat en la narració. *Levante-EMV* titula (L.12-207): “Fabra aparta a Blasco como síndic del PP tras apreciar la juez ‘indicios de delito’ en su gestión”. El *lead* de la pròpia coberta reflecteix que ens trobem davant un escàndol més que mediat retransmès gest a gest:

Fabra se enteró por un mensaje de móvil de que la juez que instruye la causa sobre la trama de ONG que desvió ayudas a la cooperación solicitaba al TSJ su imputación. El aviso cambió radicalmente su semblante, aunque esperó a que finalizara el acto de Cruz Roja en el que estaba presente para salir.

També succeeix aquesta tendència cada vegada més accentuada en la notícia (L.12-212) que recull la reacció de Blasco a l'auto de la jutge. Es retransmet el que passa segon a segon des que rep el missatge i es tanca al despatx. Es fa potenciant el *framing* i fent ús del sarcasme i ironia (“nervioso”, “inquieto”, “torció el gesto”, “más pálido”, “bruscamente”, “al que aludían como Roger Rabbit se mostró escurridizo”, “poner tierra de por medio”, “se fue pitando”)

Blasco torció el gesto, demudó la expresión. Miró hacia arriba, a un lado, y, visiblemente inquieto, se encaminó con una carpeta que manejaba nervioso a hacerse la foto de grupo. Bastante más pálido que al inicio del acto. Al conluir los flashes, los

periodistas acudieron a él para inquirirle: “¿Va a dimitir como portavoz?” “No”, contestó bruscamente. “¿No le puedo preguntar?” “ Sí, y yo no contestarle”, dijo para abandonar el hemiciclo con gesto alterado. Como los periodistas le seguían, Blasco, a quien los miembros de la trama aludían con el apodo de Rogger Rabit, se mostró escurridizo. Sin pensarlo, les cerró el portón del hemiciclo para poner tierra de por medio. “Va a dimitir”, le siguieron pese a ello por los pasillos de la Cámara. El todavía sindic se fue pitando a la dependencias del grupo popular, desde donde recibió la llamada de Fabra para que acudiera a Palau.

Alhora en el camp de la resposta la complexitat de l’assumpte evidencia la dificultat de mantenir una reacció homogènia de l’escàndol polític, i en aquest sentit es multipliquen els marcs de contradicció en la narració mediada. Els fets superen la “línia” de Fabra. No és possible mantenir-la i mantenir alhora el poder simbòlic per la presència de diputats imputats a les Corts. En definitiva, és un reflex clar del difícil equilibri en el marc d’un escàndol polític mediat entre mantenir potenciadors de credibilitats davant l’opinió pública i alhora mantenir l’estabilitat interna en el partit polític.

Ho veiem en la pròpia editorial del dia de *Levante-EMV* (L.12-208), que porta com a títol “Manual flexible de decisiones”, la qual reproduïm de forma íntegra:

El presidente de la Generalitat, Aberto Fabra, ha administrado tan diferentes y variadas interpretaciones de la célebre doctrina de asunción de responsabilidades tras una imputación judicial que tiene que ha acabado por desorientar incluso a sus más devotos y pacientes seguidores. Tan pronto ha exigido la dimisión de altos cargos del Consell apenas unos minutos después de ser señalados por un juez como ha preferido saltarse sus propias instrucciones para evitar la salida de colaboradores con más galones

en el PP (Carlos Fabra) o mayor peso estratégico (Ricardo Costa, V.Rambla o Dora Ivars). La última vuelta de tuerca que ha sufrido ese peculiar código ético, que se ha cobrado ya seis víctimas, ha tenido como protagonista al Síndic del PP en las Corts, Rafael Blasco. Fabra ha aplicado con él la norma de manera preventiva, aunque administrándole una dosis más reducida. El resultado es desconcertante: el exconseller continuará de portavoz parlamentario aunque sin actuar como tal. El político alcireño va camino de equiparar su estatuto judicial al que sufren sus más directos colaboradores de la Conselleria de Cooperación desde que la instrucción ordenada por una juez confirmara las escandalosas irregularidades denunciadas por *Levante-EMV* que afectaban nada menos que a los fondos de ayuda al tercer mundo. La enrevesada salida ofrecida a Blasco está a la altura del turbador pasado del Síndic del PP. Queda por ver si esta vez agrandará su leyenda liberándose de otra imputación judicial, como ya ocurrió en 1991 en el llamado caso Calpe.

En definitiva *Levante-EMV* es manté ferm en el seu *frame* general del cas: *Blasco font d'escàndols d'un PP amb corrupció generalitzada*.

Dins del propi relat dels fets apareixen notícies icones del propi cas. Encara que esta ocupe un espai només d'uns mesos, crida l'atenció que la foto de Blasco usant una cabina telefònica esdevé una notícia icona, que és usada amb posterioritat per emmarcar nous fets. Ho veiem en l'aparició de la mateixa de dues vinyetes o en el text de diverses notícies emprant el recurs del sarcasme (L.12-209 / L.12-212):

...via mòvil, la notícia que no le llegó por la cabina telefónica...

El *frame* general *Blasco font d'escàndols en un PPCV amb corrupció generalitzada* és constant des del primer dia a *Levante-EMV*, amb un increment d'efectes i de presència a partir de les condicions contextuals. A *Las Provincias* arrel de la progressiva pèrdua de poder simbòlic de Rafael Blasco el *frame* també és present, però més bé des d'una òptica més restringida i centrat en el marc *Blasco, font d'escàndols*. Cada vegada que sorgeix algun fet novel·los es complementa amb recapitulacions d'informacions del cas però també de la biografia dels escàndols polítics de Rafael Blasco. El *frame* evoluciona cap a la caiguda de Blasco com a font d'escàndols. Un exemple d'això el trobem el mateix 13 de juny (L.12-213), on destaquem els següents fragments de la notícia que ho expliciten:

vuelve a enfrentarse a la justicia

sucesión de escándalos

el hombre es el único animal que tropeza dos veces con la misma piedra

no ha dejado de flirtear con el abismo

el escurridizo Roger Rabbit

gestión plagada de sobresaltos

Un denominador común: un núcleo de personas de absoluta confianza que lo sigue a lo largo de las responsabilidades que ha ido asumiendo y que acaba estando detrás de jugosas adjudicaciones.

defenestración definitiva

dicen que es como los gatos, que tiene siete vidas pero esta ya es la última que tenía

Succeeix el mateix a *Las Provincias* en la notícia de cobertura dels fets (Pr.12-143):

Rafael Blasco no volverá a ejercer como portavoz parlamentario del PP.

veterano portavoz

dilatada carrera

Blasco pone así fin a una dilatada trayectoria política..

...aunque su nombre ha aparecido vinculado también en diversas ocasiones a investigaciones judiciales. Precisamente por una de estas causas Blasco se vio obligado a abandonar el Gobierno de Lerma y también del PSPV.

En aquesta notícia *Levante-EMV* elabora una biografia de l'escàndol polític de Rafael Blasco que viatja de l'any 1989 al 2010 i on es repeteixen les principals dades *frames* dels diferents casos, i s'intenta crear vincles entre personatges vinculats a Blasco i el seu paper en cada escàndol.

Es fa a través d'un gràfic recurrent que s'ha repetit i actualitzat en diverses ocasions per part del diari amb expressions recurrents com "otra película, los mismos autores". Aquest és el resum de dades que elabora *Levante-EMV* sobre la biografia d'escàndols de Rafael Blasco:

Als 60 i 70: militant del FRAP i PCE, és empresonat.

Als 80: home fort de Lerma, conseller de presidència i de la COPUT.

Al 1989: denuncia de Blanca Blanquer sobre un possible suborn que destapa una possible adjudicació molt per sota del preu a Paterna. És cessat per Lerma.

1992-95: Intenta crear la Convergència Valenciana, fusionar regionalisme UV i nacionalisme fusterià.

Al 1995: es recuperat per Zaplana a Presidència, i després esdevé home fort de l'estratègia de Camps.

1999: conseller de Treball

Al 2002/3: conseller de Benestar Social:

Escàndols dels geriàtrics, una UTE vinculada a Joan Ramon Ferris (vinculat al passat del conseller) s'emporta la gestió de quatre geriàtrics i després cedeix els quatre contractes a una empresa adormida que després la ven a altre promotor.

Cas Lonerson i Informàtica: Altra empresa adormida controlada per Tauroni a través de CGS (empresa informàtica). Lonerson accedeix amb una UTE al contracte del telèfon de la dona 24h. Ha de comparèixer. Al 2005 Adolfo Soler adquireix Lonerson. Adolfo Soler després serà el vicepresident de Entre Pueblos. Soler l'adquireix de l'anterior propietari que era Emili Jesús Sanchís, cunyat de Tauroni. Soler administrerà després Dinamiz-e. CGS després controlarà Entre Pueblos, i li facurarà per assessorar-la.

2003/6 conseller de Territori: escàndol amb les empreses mixtes amb elecció a dit del soci privat és qüestionat per UE i síndic de comptes. Finalment no adjudiquen ni una sola VPO.

Contracte de Gürtel a VAERSA: adjudicació de 138.000 euros amb concurs fraudulent on les empreses tenen propietaris coincidents.

2006/7: conseller de Sanitat.

El cap d'informàtica dimiteix perquè qüestiona adjudicacions milionàries 3,3 milions d'euros en campanyes publicitàries de dubtosa adjudicació.

2007/12 Solidaritat

Operació PSD-Favcova: confabula per a crear el PSD de PSI, aquest darrer creat per Blasco quan és expulsat del PSOE.

2010: cas Cooperació

Es recorre als icones *frame* a través d'elements com el gràfic anterior o la pròpia imatge principal que il·lustra la notícia, que és una foto de Blasco en la banqueta dels acusats del judici dut a terme l'any 1991.

En el cas de *Las Provincias* (Pr.12-141) segueix la homogeneïtat. Observem un esquema narratiu similar, tot i que com ja hem dit més personalitzat en Blasco, tot recordant el *frame pomes podrides*. De fet, la cobertura del 13 de març posa en evidència el procés d'homogeneïtzació en la mediació de l'escàndol polític que produeixen els propis fets i el context. Si *Levante-EMV* publica una biografia de l'escàndol en format de gràfic, *Las Provincias* edita una crònica de la trajectòria política escandalosa de Rafael Blasco. Ho fa a través de la referència literària i cinematogràfica d'*Invictus*, a propòsit de l'ús de la història de Nelson Mandela per part de Blasco en les seues xarrades al grup parlamentari. El text és una prova molt evident del canvi narratiu i de marc de *Las Provincias* cap a un major dramatisme amb l'ús de metàfores i *subframes* lèxics contundents per guanyar espectacularitat. *Resistència* és un *subframe* lèxic que pren especial força d'un relat al voltant de Blasco caracteritzat com personatge fosc de l'esfera interna que alça sentiment contrariats, d'alguna manera es descriu un personatge públic que vivia en l'esfera pública i "matava" en l'esfera privada. La reproduïm íntegrament.

La mixomastosis es la gran amenaza para los conejos. Una enfermedad vírica que durante los últimos años se ha convertido en una plaga mundial que afecta a estos mamíferos. Una vez el virus afecta al conejo, el animal se vuelve apático, pierde el apetito y desarrolla fiebre. Si el conejo tiene resistencia, en unos 13 días le sobreviene la muerte.

A Rafael Blasco la apodaban “el conejo” varios imputados en la trama de ayudas a ONG. El escándalo de cooperación se ha convertido en la particular mixomastosis del dirigente popular. Un animal político cuyo vocabulario gira en torno a un solo vocablo: resistir.

En la intimidad históricos socialistas brindarán con cava si ven caer al personaje más odiado por el puño y la rosa. La de Blasco es la historia política más contada en la Comunitat. Desde hace semanas su aliento en el cogote de Alberto Fabra incomodaba más de la cuenta.

El joven Blasco se curtió en la izquierda de la izquierda. Con el marxismo como fuente de inspiración se labró un futuro a golpe de escisiones de partidos matriz para crearse poco a poco su propia historia. Desafiando el franquismo en la última etapa de la dictadura como miembro del Frente Revolucionario Antifascista y Patriótico (FRAP). Blasco pisó la cárcel, la Modelo de Barcelona en concreto, tras volver de una reunión clandestina más allá de los pirineos.

Con el autonomismo, entró en el equipo de Lerma. En la universidad mientras estudiaba Derecho conoció a Ciprià Ciscar, a la postre su cuñado ya que se casó con su hermana Consuelo. Batalló duro en el sindicato democrático Universitario. A finales de los ochenta llegó su primer escándalo. La reclasificación de uno de los terrenos en Patena y Calp le llevaron al banquillo de los acusados. Fue absuelto. Lerma ya le había dado boleto de la conselleria de Obras Públicas y del PSOE.

Juró odio eterno a los socialistas valencianos. Vendió sus conocimientos y dossiers al mejor postor y Eduardo Zaplana, largo como ninguno, lo fichó para ganar la presidencia de la Generalitat. Blasco lo llevó en volandas. Conseller sin afiliación, firmó su carné de militante del PP en Castellón el mismo día en el que Carmina Ordóñez

sumía al mundo de rosa en un paño de lágrimas por su muerte tan prematura y el PSPV elegía a Pla líder.

Las espaldas de Blasco cargaron la acometida de la oposición por el asunto Lonerson (le afectó en su etapa de Bienestar Social, sin llegar al juzgado) en plena transición de Zaplana a Camps con Olivas como presidente. Un asunto raro en el que ya polulaban algunos de los que se han hecho famosos con la trama de cooperación.

Blasco mantuvo puesto fijo en el gobierno valenciano. Con Camps, anduvo por las áreas de Sanidad y para terminar en una conselleria menor que él mismo se encargó de darle realce. Mobilizó al partido desde el área de Participación Ciudadana pero conservó una parte para mover dinero a golpe de subvención solidaria. Fue el primer cargo de la Comunitat en hacer doblete en el consell y como síndico en les Corts.

Camps, que lo sacó del gobierno y mantuvo como portavoz en les Corts, le dio sillón en las reuniones del pleno del Consell. Una de las excentricidades que fulminó Fabra al instante. Blasco que animó a sus diputados en horas bajas con películas como *Invictus* ya no es invencible. Hace días que su letrado de confianza, Javier Boix, el mismo que le salvó hace 20 años y que dio una lección en la causa de los trajes estudia el sumario de la cooperación. Quizá su historia sirva para hacer un *remake* de “Sopa de Ganso”, con la que también instruyó a la bancada popular.

Las Provincias assimila ja l’estructura que hem dibuixat de l’escàndol polític, amb una contextualització ràpida de l’assumpte a través de gràfics que resumeixen l’escàndol polític en qüestió. El gràfic publicat el mateix dia de l’editorial anterior recull les dates essencials: Octubre 2010 (denúncia Psoe i Compromís), Maig 2011 (La fiscalia denuncia). 23 febrer (primeres detencions) 2012, 24-25 febrer de 2012 (detencions), 22 de març 2012 (GVA es persona). 17 de maig 2012 (s’alça el secret de sumari), 31 de maig 2012 (El TSJCV demana

que se sume un nou jutge), 7 de juny (cinc detinguts més)12 de juny 2012 (La jutge demana imputació de Blasco).

També suma una notícia explicativa que recupera tot el relat de l'escàndol mediat, el relat que fins ara desenvolupa *Levante-EMV*. Queda latent el contagi de *frames* només observant la fitxa¹⁹² de la notícia del 13 juny a *Las Provincias* (Pr.12-145)

Gènere: notícia

Espai: pg. 23 sencera

Autor: M.Hortelano

Cintet: Caso Cooperación

Títol: Así funcionaba la trama

Subtítol: Un complejo entramado de ONG logró desviar entre cinco y siete millones de los fondos para cooperación

Destacat: Las subvenciones para el Tercer Mundo acabaron en cuentas privadas en el extranjero o se usaron para comprar pisos

Foto: agents eixint de la conselleria de Cooperació

Tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias* destaca també cert emmarcament de reconèixer les capacitats de Rafael Blasco, en el sentit de destacar les seues manques ètiques alhora que la seua habilitat política en l'esfera interna. En aquest sentit és molt significatiu l'article a *Las Provincias* del 13 de juny (Pr.12-142) titulat "El Blasco de Fabra". Important pel que fa al paper de Blasco entre l'esfera interna i la pública. Es remarca a Blasco com un estratègia clau en este àmbit. En especial per la seua operació d'absorció del valencianisme regionalista. I es diu que qui farà ara dit paper i en què consistirà d'ara endavant: absorbir

¹⁹² Veure l'Annex referent a les fitxes d'anàlisi de les notícies.

UPyD? Preparar-se per la derrota al 2015?...etc. Blasco adopta atributs sovint de personatge de llegenda negra.

Cada novetat en els fets tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias* ve acompanyada d'una tasca d'emmarcament dels diaris que es repeteix en el temps en la seua estructura. Ocupa la coberta principal i normalment l'editorial; engega una cadena de cintets profundament significatius i que serialitzen la informació; es recuperen les dades i icones *frames* que contextualitzen i narrativitzen les novetats i es potencien les reaccions al nou fet. El 13 de juny n'és un exemple, també pel que fa a recollir les reaccions. En aquest cas novament de Fabra i l'oposició. En definitiva, en la mediatització de l'escàndol es reparcel·la com en una mercaderia comunicativa les novetats del qual cal anar dosificant i venent per capítols. Amb un titular amb la principal novetat dramatitzada i un subtítol que complementa el titular. Una primera frase del text a manera de moralitat contundent. Dos o tres paràgrafs explicant la novetat i després reiteració de dades *frames* i altres marcs concrets i generals.

En el cas del president de la Generalitat intenta aclarir la difusió de la seua "línia roja", mentre que l'oposició es caracteritza per centrar les seues crítiques en el càrrec que més poder simbòlic ostenta i a destacar el *frame Blasco font d'escàndols d'un PP amb corrupció generalitzada*. En aquest sentit és destacable el fet que si es produeix una decisió concreta que afecta al càrrec afectat en un escàndol l'oposició demana conseqüències en el càrrec del següent escalafó institucional o orgànic.

Fabra:

“Él sabe cuáles son las barreras que no se pueden pasar dentro del PP”

“Mantendrá el cargo a la espera que se produzca la imputación y luego no tendrá más remedio que dejarlo”

Puig:

“La lista de imputados en el PP parece no tener fin”

Puig lamentó que Fabra no haya actuado retirando a Blasco y “haya tenido que verse finalmente forzado a actuar a causa de la decisión de un juez. Al final la falta de valentía política ha hecho que sea el juez el que aparte a Blasco”

Mollà:

“El presidente no puede continuar jugando a esconderse detrás de la no imputación formal del portavoz para retrasar su cese”

Albiol:

“Por fin se pone en el lugar que toca al exconseller”

Esta línia és constant, altre exemple el veiem el dia 14 de juny (L.12-223)

Antonio Torres:

“Fabra tiene una doble vara de medir, si es con poder y pueden presionar al presidente se quedan. Fabra tendría que haber propuesto el cese inmediato de Blasco, se ha quedado a medias”

Mollà:

“Si te pillan te ceso, si no continúas saqueando”.

Marga Sanz:

“Fabra muestra su debilidad al no cesarle”

En aquest sentit, l'escàndol polític està fortament lligat a l'esfera interna dels partits, des del seu inici quan sovint apareix com a resultat de tensions internes en dita esfera i després en cada pas representa una tensió entre diferents estaments de l'esfera interna. Amb Blasco és especialment així, tant al 1989 com ara. Crida l'atenció la notícia del 14 de juny de *Levante-*

Emv (L.12-218), on veiem com Fabra ha de jugar a un relat d'equilibri amb el qual pretén apartar a Blasco però el temor a problemes interns fa que ho faça amb un relat d'elogi. Tot plegat provoca contradicció entre marcs. Mentrestant Blasco segueix amb la seua estratègia de control de l'esfera pública intentant marcar el seu temps. Envia un comunicat com a “portaveu” del PP, amb el logotip del partit, on reitera els elements de defensa que ha destacat sempre, i afirma que és ell qui ha posat a disposició del partit el càrrec.

Fabra:

“Una pieza fundamental para el grupo y el partido”

Alabó su generosidad por ser “el primero en poner su cargo a disposición”

Blasco:

Blasco emitió un comunicado como “portavoz” del PP en el que expresa “nuevamente” “su confianza total en el funcionamiento de la justicia, en la presunción de inocencia y en el derecho a una defensa justa y sin juicios paralelos”

“Quiero recordar que aunque se produzca una imputación ésta es garantía procesal para el ciudadano en su legítimo derecho de defensa ante los tribunales de justicia”

“Reiteraré mi disposición total y absoluta a renunciar al cargo en el caso de que ésta se produzca”

El marc d'un PP afectat per una corrupció generalitzada s'alimenta amb força, ho veiem a la notícia del 14 de juny que usa el context econòmic per reflectir-ho en el seu titular: “La bancada popular, al borde del rescate” (L.12-220). Observem la contundència dels *subframes* lèxics: “sogas”, “estranguladores”, “imputados”, “preimputados”, “banquillo con lesionados”, “entrañas”, “víctimes”, “el señor de las tijeras y destituciones”, “maldecir...”.

Las corbatas tienen vocación de sogas. Los escaños del PP dibujaban ayer una estampa en la que los hombres luchaban contra nidos estranguladores.

El grupo popular es una especie de tanatorio circunspecto que ayer montó velatorio matutino por el último difunto político: Rafael Blasco.

Son ocho los parlamentarios populares a los que les cuelga la etiqueta de imputados. La bancada es un banquillo repleto de lesionados.

Cuando se gobierna 17 años los aplausos no salen de las entrañas, los palmas en conserva, en precepto, de concurso de tele.

En la bancada popular se sienten víctimas directas o familiares políticos de víctimas del señor de las tijeras y destituciones, Alberto Fabra. En el ala derecha de les Corts se acomoda la auténtica oposición. Rita Barberá, Francisco Camps, Sonia Castedo y Alfonso Rus ocupan la penúltima fila...

Los seis imputados de la Gürtel maldecían la hora en que adjudicaron Fitur, el imputado Pedro Hernández Mateo cubicaba el riesgo Brugal y el preimputado Blasco debía tener pensamientos solidarios.

Cada diputado, en su "luna" personal. Nunca fue tan complicado conciliar la vida política y judicial. La inédita circunstancia de un grupo popular con ocho imputados, que en caso de traición darían la mayoría a la izquierda, ofrece un cuadro desolador para el presidente Fabra. El trazo que lo remata es la condición de preimputado de Blasco.

És significatiu com en notícies com l'anterior es designa a Alberto Fabra com el "señor de las tijeras y destituciones". Crisis i resposta als escàndols són el marc de definició per al president de la Generalitat.

El relat de Blasco és mantenir-se sabent jugar l'esfera interna i treballant l'esfera pública, encara que aquesta segona faceta no li ha funcionat tant ara, l'esfera pública de l'escàndol polític és molt més persistent. *Resistència* és un *subframe* clau. Ho tornem a veure en el marc mediat de *Levante-EMV* a la notícia del dia 14 de juny (L.12-221) que duu com a títol: “Las resitencias de Blasco en el pasado”.

El síndic del PP, Rafael Blasco, es un resistente nato.

Una tenacidad en mantenerse en el poder en la que tiene experiencia. Lo demostró hace 23 años.

Cuando lo destituyeron hace 23 años Blasco al día siguiente lo encontraron en su despacho, atrincherado.

Emèrit Bono lo encontró en su despacho tras ser destituido como conseller y siguió yendo a las ejecutivas del PSPV. “Llegaba a allí –a las ejecutivas- y se sentaba ante la mirada atónita de todo el mundo”.

Las resitencias de Blasco en el pasado.

Sembla provat el fet que els diaris usen novetats destacades que conjuntament amb la repetició de dades, marcs i elements gràfics mantenen la serialització de l'escàndol polític. Quan sorgeix una d'aquestes novetats destacades es crea una fase que sol durar unes 72 hores en les quals es crea una estructura estable de notícia serialitzada que parteix en la coberta

Els diaris usen recursos per guanyar espectacularitat, un exemple és destacar la part de les declaracions que més dramatitzen un cas, descontextualitzant-les per canviar-los o accentuar-los el sentit. Com passa el 14 de juny (L.12-223) quan veiem el titular assignat a declaracions de Carlos Fabra “El que la haya hecho, que la pague”, quan l'extracte complet de declaracions sembla dir més bé el contari en el sentit de no culpabilitzar de forma prèvia: “Cada

uno tendrá que responder de lo que ha hecho realmente, no de lo que se le acuse. El que la haya hecho que la pague y el que no la haya hecho que no la pague”.

És recurrent la reivindicació funcional del diaris en l'escàndol polític, com a contrapoder al servei de la societat, com a font de prestigi pel diari. En aquest sentit destaca com *Levante-EMV* es reivindica després dels atacs i peticions de rectificació soferts. Ho veiem a la notícia del 14 de juny (L.12-225) titulada: “Trató de silenciarnos con rectificaciones”.

Presentaron más de una docena de peticiones de rectificación y un acto de conciliación para intentar restar credibilidad a las noticias sobre la trama de ONG y funcionarios que ahora ha confirmado la instrucción judicial.

En muchos casos las rectificaciones eran meras interpretaciones semánticas con la única intención de confundir al lector cuando son publicadas. Blasco intentó que este periódico publicara que el fiscal no investigaba su conselleria. És més, intentó replicar la noticia sobre la sentencia favorable a este periódico.

En todas se valió de los servicios jurídicos de la Generalitat y de todos los resortes mediáticos que le permitía su influencia...

El diari destaca les següents accions de rectificació:

Taula A.10.17

Llistat de rectificacions exigides per Blasco a Levante-EMV segons els propi diari

10 d'octubre: Tauroni negaba relación con Hemisferio

18 d'octubre: Hemisferio administraba las cuentas de las ONG de la trama.

28 de octubre: Las facturas son legales

19 de noviembre: Blasco no financió al PP a través de una organización

19 de noviembre: Blasco niega que el fiscal investigue su conselleria

3 de enero: Blasco lleva al juzgado a *Levante-emv*

26 de enero: rectificación a la resolución judicial

Font: Elaboració pròpia a partir del buidatge de notícies

L'augment de presència a *Las Provincias* és vigent, encara que amb la particularitat que se sol destacar la determinació de Fabra, encara que amb les seues contradiccions. L'escàndol mediatitzat està al servei del nou relat del PP i Fabra, la notícia se centra en el *frame*: *Fabra és la regeneració i trenca amb el passat*. Ho veiem ja en el subjecte del titular (Pr.12-148) : “La salida de Blasco permite a Fabra coger el timón del PP en Les Corts”. Veiem alguns *subframes* lèxics i extractes significatius de la notícia:

Nuevo

coger el timón

Blasco no tuvo mejor ocurrencia.

Fabra ha apartado de la portavocía a Rafael Blasco lo que le deja el control del grupo parlamentario. Ya domina también el Consell y partido.

La decisión de apartar a Blasco se ha “vendido” como temporal aunque nadie discite que será definitiva

Com ja hem dit, el fet que *Las Provincias* es decante per aquest nou marc on es crea una línia divisòria entre el PP “d’ara” i el “d’abans”, no evita que es remarquen les contradiccions en suports informatius com en la notícia (Pr.12-149) titulada: “Imputados de primera, de segunda y el síndic”.

Ensalada popular de imputaciones

La doctrina Fabra es tolerancia cero en los casos de corrupción. Una receta que tiene distintas variantes

Un riesgo innecesario en plena debacle económica (quedar-se en minoría per expulsar imputats de les corts)

En el seno de los populares no se entiende la distinción de clases sociales entre los imputados del partido. La vara de medir no es la misma para todos

A mesura que passen els dies, especialment *Levante-EMV* destaca estes contradiccions. És especialment recurrent l'editorial (L.12-233) del 23 de juny titulada: "Entre el escaño y el crédito"

El Partido Popular de la CV conjuga el verbo dimitir de una manera muy peculiar. Depende del afectado. La casuística, que ya había alcanzado un bucle difícil de superar con la retirada de las competencias de su portavoz en les Corts, Rafael Blasco, al que el presidente del Consell, Alberto Fabra, decidió dejar en un segundo plano sin apartarle del cargo, añadió ayer una nueva modalidad que riza todavía más el rizo.

El expediente, que rompe la doctrina interpuesta por Farbra para sanear la imagen del PP, se aplica para ganar tiempo

El resultado aporta serenitat interna pero también desprestigio externo. La variedad de criterios adoptados para asumir responsabilidades políticas, por mucho que se enreden en explicaciones cada vez más incoherentes, desacredita al PP valenciano. Y también a Fabra.

Apareix amb força un nou *frame* secundari a *Levante-EMV* segons el qual Fabra usa segons li interesse la doctrina contra els imputats, marc que pren força i es consolida. És molt interessant la frase: “El resultado aporta serenidad interna pero también desprestigio externo”. Resideix ací un debat essencial de l’escàndol polític mediat: l’equilibri entre l’opinió pública i l’esfera interna dels partits. És una batalla crucial, que acaba afectant el poder simbòlic en una o altra direcció i fins i tot provoca l’aparició de contraescàndols i escàndols de segon ordre per revenja.

Tot aquest procés és aprofitat per l’oposició per elevar l’exigència de responsabilitats com ja hem explicat. Ho tornem a veure en les declaracions que destaca el diari *Las Provincias* el 23 de juny:

Puig:

“Si Fabra no actua inmediatamente es que no tiene autonomía política, ni capacidad de decisión y demuestra una ausencia total de liderazgo”/

“El presidente Fabra no ha sabido cumplir ni con sus propios compromisos cuando aseguró que iba a llevar a cabo una especie de perestroika en el PP y en el Consell, pero al final nada de nada”

Mollà:

Mollà cree que si Fabra mantiene al síndic pasará a ser su cómplice

El 4 de juliol *Las Provincias* i *Levante-EMV* publiquen el contingut de l’auto d’inculpació de la jutge del 29 de juny, que compta amb 25 pàgines i on es diu que hi ha indicis d’haver comés 6 delictes i que podria haver cobrat diners de l’organització. La jutge Molina, en la pàgina 25 de l’auto, apunta directament a Blasco: “Rafael Blasco Castany conocía el fin último de Augusto César Tauroni de lucrarse con los fondos obtenidos de las subvenciones de

la consellería y además, participó de los beneficios ilícitos obtenidos por Tauroni al recibir determinadas cantidades de dinero por parte de éste”.

Es torna a explicar els *modus operandi* segons el relat present a l’auto: Hemisferio buscava petites ONG amb escassa infraestructura per optar a ajudes, Tauroni crea una xarxa d’empreses tant a Espanya com a EEUU i la conselleria amb Blasco assabentat i la complicitat de funcionaris implicats els adjudicava subvencions. La xarxa d’empreses es quedava la majoria de la inversió, de la qual només arribava una petita part al país destinatari del projecte. Es donen dades de com es falsejava la concurrència fent que participaren altres ONG a la vegada totes impulsades per Hemisferio, que redactava els projectes. I hi ha proves que Blasco ho sabia tot.

Es publica el contingut d’un correu electrònic en l’auto i el diari el reproduïx, el del 27 de novembre de 2011, de Tauroni a la seua secretària: “Del paquete que me comenta J.J me comenta que 5 son para el conill (como se conocía a Blasco) y 3200 para la negra (Bernadette, de Asade) y el resto para su empresa”. Hi ha també anotacions de diners interceptades a Tauroni i que estan en l’auto: “RR (Roger Rabbit), como se conocía a Blasco, cantidades de 7500 y 5000 euros”.

S’especifica la qüestió dels pisos, que es van pagar amb una subvenció per a pous, i només van arribar al projecte 43.000 euros i existeixen cobraments de 969.875 euros per a pisos. En este cas Cyes es va saltar condicions de l’adjudicació com el fet de no tenir experiència, i ho va fer perquè Blasco va pressionar els tècnics. En les justificacions d’esta última subvenció consten factures de comerços i empreses de Nicaragua fetes després de finalitzar el projecte i estan comptabilitzades en euros quan en realitat són córdobes. Un euro són 30 córdobes, d’esta forma el jutjat explica que es desviaven diners també. Després hi ha ingressos de les ong a societats americanes, totes elles amb domicili de l’empresari Tauroni.

Pel que fa a la coneguda construcció d'un hospital a Haití la jutge explica com tots sabien prèviament que se li havia d'adjudicar a la Fundació Esperanza sin Fronteras. Aquesta no va pagar el milió d'euros que s'exigia per adjudicar el projecte de 4 milions d'euros, que va ser pagat per una societat que era també de Tauroni. (American Gope and Mercy Foundation)

EL 4 de juliol torna a aparèixer el gràfic de *Levante-EMV* sobre els implicats, novament. També es torna a crear idèntic un recull dels extractes seleccionats en les gravacions i missatges.

En la notícia de *Las Provincias* del mateix 4 de juliol adjunta s'explica el que diu l'auto sobre el *modus operandi*. El tema dels pisos, que es van pagar amb una subvenció per a pous, i només van arribar al projecte 43.000 euros i existeixen cobraments de 969.875 euros per a pisos. En este cas Cyes es va saltar condicions de l'adjudicació com el fet de no tenir experiència, i ho va fer perquè Blasco va pressionar els tècnics.

Observem com una tònica general que després d'un fet novedós i impactant que es mediatitza, Presidència de la Generalitat respon amb una mesura exemplaritzant que funcione com un potenciador de credibilitat. Ho veiem el dia 5 de juliol a *Las Provincias* (Pr.12.156) quan Fabra anuncia que prescindirà de Blasco siga com siga ("Fabra prescindirá de Blasco como portavoz aunque el TSJ no lo impute"). Novament mostra que els equilibris interns són complicats, donat que sembla contradictori que es diga això però es mantinga a Blasco ara com a portaveu. El tractament de les fonts és sempre difús: "La reflexión pertenece a uno de los colaboradores más cercanos del president de la Generalitat". Aquesta darrera informació la destaca *Las Provincias* en coberta, mentre que *Levante-EMV* no en fa cap menció, demostrant una vegada més que *Las Provincias* és el mitja que més presència dóna als anuncis de potenciadors de credibilitat del president de la Generalitat.

Per la seua banda, *Levante-EMV* (L.12-338) més que centrar-se en el debat intern del PP o en els potenciadors de credibilitat de Fabra segueix publicant informació personalitzada i dramatitzada, amb detalls que ens volen expressar molt més del que signifiquen en primera instància:

Según ha podido comprobar *Levante-EMV*, los apartamentos se encuentran en dos grandes edificios de reciente construcción en Miami. El apartamento situado en el 485 de Brickell Avenue se encuentra dentro del Viceroy Hotel Condo de cinco estrellas, un apartahotel de lujo en la ciudad de Florida. El edificio dispone de garaje comunitario, jardín, piscina y una recepción 24 horas. Según información del sumario Tauroni también hizo uso del dinero de cooperación para sus estancias en el piso. En concreto 4000 euros.

Tot i que la força de Blasco i el seu entorn per influir a l'opinió pública a través d'acció en l'esfera interna de partits i mitjans és ara molt més limitada, observem encara la presència del que hem anomenat contraescàndol. Ho veiem en la notícia de coberta al diari *Levante-EMV* del 6 de juliol (L.12-339): “Leire Pajín otorgó 41 millones a la entidad de la OMS que le da Trabajo”.

En el marc dels fets, novament la xifra de la quantitat de diners presumptament defraudats torna a variar, si ja havia passat dels 6 milions d'euros als 3,3 en l'explicació dels diaris, ara la premsa recull la xifra present a l'auto de 4,4 milions d'euros. En la línia de la professionalització en les rutines de mediatització de l'escàndol polític *Las Provincias* (Pr.12.158) prepara una taula gràfica amb dites presumptes quantitats estafades. Forma part també de la transformació del *framing* a este diari. Per la importància dels fets, la recollim:

Taula A.10.18

*Quantitats defraudades en les subvencions segons el sumari*¹⁹³

Projecte i País	Subvenció rebuda	Fondos desviados
Abastecimiento de aguas y soberanía alimentaria. Nicaragua	1.666.818,00	1.493.507,79 (89,6%)
Mejora de Infraestructuras de comunicación. Guinea	415.000	250.955,01 (60,5%)
Proyecto de desarrollo. Tailandia	385.550	289.162,50 (75%)
Reducción del nivel de contagio del sida. Malabo	350.297,03	330.794,79 (92,0%)
Desarrollo agrícola y empleo de la mujer en Monteplata. Rep.Dominicana	345.551,40	127.116,44 (36,8%)
Desarrollo agrícola y empleo de la mujer en Yamasá. Rep.Dominicana	338.551,40	122.493,44 (36,2%)
Desarrollo agrícola y empleo de la mujer en Sabana G. de B. Rep.Dominicana	335.177,76	169.264,77 (50,5%)
Desarrollo agrícola y empleo de la mujer en Bagayuna. Rep.Dominicana	334.778,50	172.017,60 (51,4%)
Fortalecimiento de la producción agropecaria. Perú	332.232,29	192.250,81 (57,9%)
Sobiranía alimentaria de las mujeres de Boghé. Mauritania	331.711	186.205 (56,1%)

¹⁹³ Taula que apareix íntegrament a *Las Provincias*

Taula A.10.18

*Quantitats defraudades en les subvencions segons el sumari*¹⁹³

Projecto y País	Subvención recibida	Fondos desviados
Sobirania alimentaria y apoyo a la mujer de Mfou. Camerún	331.667	183.510,86 (55,3%)
Violencia sexual y explotación sexual del niño. Malabo	296.988,56	209.395 (70,5%)
Proyecto desarrollo en Uchiza. Perú	274.205,73	200.170 (73%)
Centro de desarrollo rural y educación en Andahauyillas. Perú	247.614,61	139.996,57 (56,5%)
Construcción de un hospital en Haití	177.779,19	42.223 (23,8%)
Proyecto desarrollo. Paraguay	162.500	99.125 (61%)
Desarrollo agrícola y empleo. México	150.090	133.580, 10 (89%)
Proyecto de desarrollo. Camerún	140.492,61	92.725,12 (66%)
Proyecto de desarrollo. El Salvador	130.415,45	52.166, 18 (40%)
Desarrollo agrícola y empleo. Rep. Dominicana	124.739,80	104.781,43 (84%)

Font: Taula d'informació a *Las Provincias* (Pr.12.158)

A nivell contextual el mes de juliol de 2012 la premsa recull un nou retall d'importància del govern central. Mariano Rajoy presenta un ajust de 65.000 milions d'euros i puja l'IVA del 18% al 21%. Dies després se succeïx el punt rècord de la prima de risc espanyola fet que recullen els diaris ("Alerta Mxima" Pr.12-164), amb la situació valenciana al capdavant de les xifres negatives ("La Comunitat, la primera en pedir fondos del plan de rescate" Pr.12-164). El punt culminant del cas Blasco és el punt culminant de la crisi espanyola i valenciana. Aquest fet, com ja hem explicat condicina la resposta i la mediatització dels escàndols polítics.

També és el mes en els qual es coneix els efectes de l'ERO a Canal 9 i en conseqüència hi ha un tall als informatius dut a terme pels propis treballadors. Així com la gran manifestació contra les retalles que es produeix el 19 de juliol de 2012.

El 3 d'octubre es produeix un fet judicial de vital importància: Rafael Blasco és imputat pel TSJ i citat a declarar el 18 d'octubre i se li imputen 6 delictes. Observem com es refermen les característiques relatades en aquest treball de rutina estable de cobertura, existeix una estructura marc que es repeteix cada vegada que ocorre un fet destacat: coberta, notícia que informa de la novetat i es complementa i contextualitza amb la repetició de dades *frame*, *subframes* lèxics i *suframes* icònics, peça que representa una biografia dels escàndols de Blasco, resposta dels implicats (Fabra, oposició...) i editorial

En aquest sentit el primer que farem per la importància de l'assumpte és recollir els elements titulats a les cobertes de *Las Provincias* i *Levante-EMV*.

<i>Levante-EMV</i> (L.12-342)	<i>Las Provincias</i> (Pr.12-166)
Espai: principal Titular: Blasco no deja el escaño pese a ser imputado en el fraude de las ONG Subtítol: El exconseller dimite como portavoz del PP, un cargo del que ya había sido apartado. / Fabra: "Ningún imputado tendrá responsabilidades políticas"	Espai: secundari Titular: Blasco dimite como portavoz del PP tras ser imputado, pero no deja su escaño Subtítol: El presidente Fabra afirma que "nadie con una imputación puede tener responsabilidades dentro del partido"

Cal destacar que ambdós diaris i especialment *Las Provincias* culminen el viatge cap a certa homogeneïtzació en la mediatització de l'escàndol mediat, encara que és cert que en el cas de *Levante-EMV* es tracta d'una coberta principal mentre que per a *Las Provincias* ocupa un lloc secundari.

En el camp de la informació cap destacar el fet que Blasco dimiteix com a portaveu del Partit Popular però no abandona l'escó, com ja hem dit que destaquen ambdues cobertes. Esta informació es desenvolupa en les notícies d'obertura a *Levante-EMV* i *Las Provincias*. Destaquem les seleccions lèxiques de *Levante-EMV* (L.12-343):

Caso Cooperación

Trama de ong y funcionarios

Desvío de más de 6 millones de euros

Pese a que se le acusa de delitos tan graves como malversación, cohecho o prevaricación el exconseller de Solidaridad aseguró que mantendrá su puesto como diputado en la cámara

Duro auto emitido por la jueza de instrucción Nieves Molina

Demoladores informes del fiscal anticorrupción

Matriz del entramado corrupto

En aquesta ocasió Blasco sí que emet una resposta, fet que no és habitual donat que generalment tria l'esfera interna per traslladar els seus marcs indirectament a l'esfera pública. Tant *Levante-EMV* com *Las Provincias* mediatitzen la seua resposta, el primer li dedica una pàgina sencera per a la resposta de Blasco i altra per a la de la resta, mentre que el segon elabora una única peça informativa de dues pàgines per a narrar fets i reaccions. En definitiva, la resistència és el seu eix, i declara el mateix que va declarar al 1989. Torna a l'estratègia del

victimisme, de la conspiració i de la crítica a l'oposició. Apareix de nou la confrontació de la supremacia electoral com a exculpadora d'acusacions. Fabra referma el seu *frame* de canvi i contundència contra la corrupció mentre que l'oposició exigeix que Blasco abandone l'escó i eleven novament l'exigència de responsabilitats al màxim representant del poder simbòlic, el president de la Generalitat.

Levante-EMV

Blasco¹⁹⁴

“reconfortado”

“durante 24 meses he sufrido un acoso político sin ningún fundamento”.

“una imputación no és más que una garantía procesal para defenderse”.

Asume con “tranquilidad” y como una “oportunidad” la decisión del TSJ.

Se mostró convencido que “saldrá sin ningún tipo de cargo”.

“La causación no tiene ningún fundamento ni ninguna base judicial, la causa de sustanciará con un sobreseimiento”.

Insistió en que ha sufrido dos años de “linchamiento político” y una situación de “absoluta indefensión”. La imputación judicial le va a permitir ahora “aclarar cuestiones” y colaborar con la justicia para defender su “honorabilidad”.

“La oposición está acostumbrada a criminalizar la vida pública”, algo que ya hizo en la anterior legislatura y que consiguió un “gran fracaso electoral”. No es “nada respetuosa” con principios del estado como la presunción de inocencia, el derecho a una defensa justa o a “evitar juicios paralelos”.

¹⁹⁴ Com ja s'ha explicat, els textos en requadre literals de la redacció del diari no apareixen entre cometes si no és per eliminar alguna confusió, el que sí que apareix entre cometes són les declaracions literals dels subjectes de l'escàndol triats pels mitjans

“La oposición como no tiene alternativas, intenta desviar esa carencia hacia la criminalización política, y así les va”, sostuvo Blasco que cuestionó esa “estrategia que les ha llevado a fracasos electorales reiterados”.

“Hay miembros de esos partidos que han estado imputados y han sido judicializados, y no presentó la dimisión nadie, ni nadie se lo ha pedido”

Rus: “Blasco me ha dicho que no hay nada y le creo”.

Serafin Castellano: “Aplicaremos los estatutos con la apertura de un expediente, como hacemos en todos los casos”.

Antonio Torres: “Fabra tiene que apartar del Parlamento a todos los imputados”

Mireia Molla: “No puede seguir en un escaño una persona imputada por desvío de fondos de cooperación. Estamos en un estado total de corruptocracia y si Fabra no actúa, está avalándola”.

“Ningún imputado tendrá responsabilidad política”.

Las Provincias (destacat que diu: “Las reacciones”)

Blasco: “Naturalmente que voy a seguir en mi escaño de Les Corts” aseguró ayer el ya exportavoz.

Albeto Fabra: “Nadie que esté imputado puede tener responsabilidades políticas dentro del partido”

Francesc Romeu: “La imagen de la bancada del PP, llena de imputados, ya afecta a la imagen de la Comunitat”.

Mireia Mollà: “La dimisión de Blasco llega tarde y es insuficiente porque debería dejar también Les Corts”.

Marga Sanz: “Fabra debería pedir a los diez imputados de su grupo parlamentario el acta de diputado”.

Levante-EMV recull com Blasco usa l'esfera pública per pressionar contradient a Fabra i cercant la seua pròpia estratègia. Fa unes declaracions on afirma que si Fabra li ho demana se n'anirà i desplaça la pressió cap al president de la Generalitat.

Blasco:

“Siempre consideré que busca lo mejor para el partido yo no voy a ser un obstáculo en esto”: de este modo redirigió las voces que le exigen su marcha de les Corts al jefe del consell.

“Son acusaciones sin fundamento, dimito de portavoz para defenderme”.

“Mi dimisión ha sido voluntaria y fui yo quien se la planteé voluntariamente al presidente en el mes de junio cuando ni siquiera había sido imputado”.

L'esfera interna del PP queda descoberta. Els diaris (Pr.12-170) recullen la resposta de Fabra a Blasco. “Fabra: «Blasco ya es mayor para saber si debe dejar el escaño (...) tiene mucha experiencia y sabe lo que tiene que hacer en cada momento»”

Cal que destaquem que aquesta és la primera vegada que tenim constància que *Levante-EMV* denomina el cas com “caso Cooperación”, i que *Las Provincias* ho havia fet anteriorment. *Imputació* es consolida com un *subframe* que implica molt més del que realment signifca i marca una frontera política vital. D'altra banda, és molt present a *Levante-EMV* novament la mercantilització de la informació i la carrera de prestigi per arribar el primer a mediar un escàndol. Ho tornem ací a veure:

La acción judicial, que nació tras las revelaciones de *Levante-EMV* y las denuncias de las diputadas Clara Tirado y Mireia Mollà

(...)

El exconseller de Solidaridad Rafael Blasco y la Fundación Hemisferio, matriz del entramado corrupto, utilizaron un derecho que ampara a todos los ciudadanos para intentar silenciar las informaciones de *Levante-EMV*.

Levante-EMV usa la pagina 4 i l'editorial per elaborar una nova peça vinculada a la biografia escandalosa de Rafael Blasco, a la promoció del *frame* central *Blasco font d'escàndols*. Observem la fitxa de la notícia de la pàgina quatre amb el suggerent titular: “Siete Consellerías, ocho trienios de escándalos”

Gènere: notícia

Espai: sencera. Pg 4

Autor: Francesc Arabí

Cintet: Caso Cooperación: Una vida pública cabalgando sobre la polémica

Títol: Siete veces conseller y ocho trienios de escándalos

Subtítol: El portavoz del PP en las Corts afronta de nuevo una causa judicial de presunta corrupción 23 años después de ser destituido por Lerma en Obras Públicas.

Foto: Blasco emmarcat pel text. La pàgina completa és el gràfic ja tradicional al *Levante-EMV* que connecta tota la seua vida política a través dels escàndols polítics.

Destacat: contratos bajo sospecha salpican la carrera de este superviviente desde que cayó en desgracia el día de los Santos Inocentes de 1989

Si existeix una història valenciana dels escàndols polítics, Blasco és el seu paradigma. Aquest és el marc constant de *Levante-EMV*, i el centre d'aquest marc és un gràfic lineal l'esquema del qual es repeteix amb una periodicitat alta. Aquest esquema periodístic format per un text que ocupa al voltant d'1/3 de pàgina enmig d'un gràfic centrat en una línia on se situen els seus càrrecs i els escàndols sorgits mentre els ostentava apareix cada vegada que sorgeix un fet que provoca una onada de notícies. El gràfic busca també els vincles entre els escàndols.

En el gràfic s'emmarquen les èpoques amb les designacions d'escàndols, emmarcaments tan generals com "caso Bienestar Social" on s'inclouen dos escàndols polítics.

Hi ha una presència constant d'ús de *subframes* lèxics que evoquen molt més del que signifiquen en si mateixos. Per exemple, quan s'acusa a Blasco d'haver signat un "contrato Gürtel", és una manera de dir molt més que la signatura d'un contracte. Els elements lèxics d'opinió explícita es succeïxen, un bon exemple és l'ús constant, per exemple, de superlatius com "costosísimas campañas de publicidad".

És el gràfic marc del *frame Blasco Font d'escàndols*, apareix cada vegada que hi ha una notícia essencial del cas i va completant-se encara que en realitat es publica una i altra vegada molt similar. Cerca l'espectacularitat, dramatització, obscurantisme, mantenir el fil narratiu amb uns fets vinculats entre si de forma cronològica.

Reproduïm ací la informació present al gràfic:

1982-1989 (Etapa Joan Lerma)

- 1985/89: Por primera vez en su carrera pasa a timonear el urbanismo. Volverá con el PP
- caso Blasco: La denuncia de una directora general suya, Blanca Blanquer, contra dos funcionarios, a los que acusa de ofrecerse a reclasificar suelo en Calp a cambio de 3 millones, lleva al juez a “pinchar” los teléfonos. Sale un posible amaño en la venta de un solar de la empresa pública Ivvsa en Paterna. Lerma lo destituye el 28 de diciembre de 1989. Sería absuelto tras anularse las cintas.

1995-2003 (Con Eduardo Zaplana y Jose Luis Olivas)

- 2 2002/03 Caso Bienestar Social: Once años después vuelve a ser protagonista de escándalos políticos. Geriátricos: Cuatro de los 73 geriátricos sacados a concurso se los lleva una UTE de la que forma parte una firma donde figura como administrador el por entonces secretario del ayuntamiento de Carlet, Joan Ramón Ferris, vinculado con el pasado político del conseller. Se autoriza que la UTE ceda el contrato a una empresa “dormida” que a su vez lo vende a un promotor sevillano
- 3 Caso Lonerson e Informática: Detrás de otra firma “dormida”, Lonerson, se encontraba el empresario Augusto César Tauroni, exsocio de un hermano del conseller. Como no tiene experiencia, recibe contratas en UTE con Tissat y se lleva la gestión de los Centros Mujer 24 horas.

2003-2006 (Etapa Camps)

2003/06 Conseller de Territorio. Catorce años después Blasco vuelve a dirigir el urbanismo valenciano.

- 4 Urbanismo-Empresas mixtas: La aplicación de la legislación urbanística y las empresas mixtas, con elección a dedo del socio privado que debía hacer el negocio, fue cuestionada por las instituciones europeas, però también por el *Síndic de Comptes*. El experimento fue un fracaso absoluto. No lograron poner en el mercado una sola VPO

- 5 Contrato Gürtel de Vaersa: la firma pública adjudicó a dedo por 138.000 euros a *Orange Market* una campaña sobre el uso de los contenedores amarillos tras un paripé de selección entre tres empresas que en realidad tenían el mismo administrador. El mismo con tres nombres.

2006-2007 PP (Etapa Camps)

2006/07 Conseller de Sanidad: vendió gestión pero se volcó en costosísimas campañas publicitarias

- 6 Bronca por la informática: El jefe de Informática, Alfonso Jiménez, acabó abandonando la conselleria tras el enfrentamiento con la dirección por las exigencias en torno a un contrato millonario

- 7 Campañas de publicidad: hacia final de legislatura, Blasco invirtió unos 3,3 millones en campañas de publicidad, que incluían costosísimos monopostes informativos

2007-2012 PP (Etapa Camps 2)

2007/2012 Desde Solidaridad, ha reeditado la operación PSD Favcova però en el ámbito de las ONG

- 8 Operación PSD-Favcova: De cara a los comicios de 2007, nace PSD a partir de USD, formación impulsada por el PSI, creado por Blasco tras la defenestración del clan familiar.

- 9 El Caso Cooperación: La jueza que instruye el caso de fraude en ayudas a la Cooperación durante la etapa de Blasco como conseller de Solidaridad ve indicios de delito en la actuación de éste y abre la vía a la imputación

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la gràfica de *Levante-EMV* (L.12-345)

És recurrent el recurs de començar les peces informatives de l'escàndol polític amb una frase interpretativa que atrape el lector i després iniciar la narració dels fets, en aquest cas: "El presidente Zaplana escuchó aquello de «estoy dispuesto a trabajar con cualquier partido para echar al PSOE»". D'altra banda, esta frase d'inici de reportatge de Francesc Arabí és significativa del concepte polític de Rafael Blasco, un home que viu de l'esfera pública de la política però que ataca i sobreviu en l'esfera privada. En l'àmbit mediàtic es difon la imatge d'un personatge amb atributs d'antagonista d'història literària: se li reconeix una astúcia i capacitats equiparables a la rancúnia i escassa ètica política. De fet, en el relat mediàtic de la seua biografia política es recurrent el fet que sempre acaba en disputa en els sectors polítics on treballa, sempre acaba cercant destruir en l'esfera privada als moviments polítics que prèviament ha contribuït a propulsar amb èxit: estava al PSPV i després és converteix en el seu enemic principal, intenta crear a partir d'UV un moviment polític més gran (Convergència Valenciana)

i després ajuda a la seua desaparició, és peça clau al PP però finalment lluita contra la cúpula oficial de Fabra...etc.

Aquesta visió es referma aquest mateix dia en la pròpia editorial de *Levante-EMV* (L.12-348), de la qual hem destacat els següents marcs lèxics:

Siempre ha estado bajo sospecha

(...)

Entre el mito del gobernante sagaz, camaleónico, inspirado, astuto y escurridizo que tanto ha deslumbrado a influyentes cebáculos periodísticos y la leyenda de gestor imaginativo e infatigable que se ha labrado Blasco entre dirigentes inexpertos e informadores en ayunas subyace un elemento común que liga toda trayectoria pública del incombustible político alcireño: las sospechas de corrupción que le descabalaron del Consell que presidía en 1989 el socialista Joa Lerma y que hoy dos décadas después le obligan a abandonar la portavocía parlamentaria del PP.

(...)

Incontenible ambición política

(...)

Recetas más clásicas del clientelismo político

Refermem novament que quan es produeix un fet clau, sorgeix sempre una fase d'uns tres o quatre dies de cobertes. A l'interior hi ha un esquema estable: notícia gran que explica la novetat i repeteix tota la història usant dades frame, reexplicant notícies *frame*, peça entre la notícia i el reportatge que connecta amb el passat de Blasco o d'altres protagonistes i que sol tenir un element gràfic que el recolza i reaccions del govern i de l'oposició.

Com sabem el *frame* general del cas de *Levante-EMV* resideix en la proposició *Blasco*, *font d'escàndols* i es completa amb *d'un PP afectat per corrupció generalitzada*. Conseqüentment el diari *Levante-EMV* complementa la darrera informació amb una nova peça informativa titulada: “«Tsunami» en el grupo de las Corts”. En aquesta s’informa de la situació dels 10 imputats del grup popular, amb la corresponent connotació del concepte. Es fa a través d’imatges de cadascú. Alhora *Levante-EMV* destaca en el seu subtítol que “Fabra aprovechará la dimisión de Blasco para apartar a los imputados de la dirección popular en la Cámara”. És un article on s’entreveuen les contradiccions i tensions internes en el Partit Popular. Unes tensions de l’esfera interna que queden a partir d’ara més descobertes que mai. La situació obliga a Fabra a usar potenciadors de credibilitat davant de l’opinió pública, i en esta ocasió anuncia que els diputats imputats no estaran en la direcció del grup a les Corts.

El fet ja remarcat a *Las Provincias* segons el qual l’escàndol polític es personalitza en la figura de Blasco mentre se li dóna especial difusió al marc impulsat de Fabra de canvi i contundència en el Partit Popular front la corrupció es repeteix estos dies també. Novament reflectint alguna contradicció del president de la Generalitat, i és que la situació de divisió en el relat del Partit Popular provoca també que els diaris que generalment més promocionen dit marc tinguen un discurs inestable i més independent, fet que ens sembla d’especial interès i que condiciona el *framing* d’un mitjà de comunicació també al context intern d’un partit. Ho veiem en la notícia del 5 de juliol titulada: “Fabra fulmina de la dirección del grupo a los parlamentarios imputados”. Una notícia de la qual destaquem els següents tractaments que ho evidencien:

Alberto Fabra aprovechó ayer la imputación de Rafael Blasco en la trama de Cooperación que investiga el TSJ valenciano para endurecer en parte su posición con los parlamentarios encausados por investigaciones judiciales.

(...)

La medida, con todo, se queda a medias, puesto que el dirigente popular no les obliga a dejar el escaño.

En definitiva novament uns fets novedosos importants en l'escàndol polític provoquen la necessitat de generar potenciadors de credibilitat. Ací la primera setmana de juliol succeeixen les imputacions d'Alperi, Castedo i Blasco i el president de la Generalitat respon anunciant la dimissió de l'últim com a síndic, el fet d'apartar els imputats del càrrec directiu del grup i l'expedient obert pel partit als mateixos.

Fruit d'aquesta reflexió podem establir una taula on de forma coincident amb les dates es reproduïxen fets mediàtics noticiosos al voltant d'escàndols polítics de representants del Partit Popular i anuncis de potenciadors de credibilitat com a resposta. A més, la taula suma el vincle amb titulars coincidents en dates del context intern del Partit Popular i el context econòmic. Tot des del 24 de febrer de 2012, data en què es produeixen les detencions. (titulars de coberta o principals de pàgina, se selecciona un titular d'un diari o altre).

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
Detenido el número dos de Blasco en Cooperación y otras trece personas por la	El escándalo pone al síndic en la cuerda floja y Fabra lo echará	Rus arropa a Blasco pese a las dudas del PP sobre su futuro(L.12-140)	Atacan la sede del PP con lemas ofensivos tras la

¹⁹⁵ La taula manté el format amb línies de quadrícula per facilitar-ne la lectura

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
trama de ONG (L.12-118) (i notícies vinculades els dies subsegüents)	si resulta salpicado (L.12-127) Fabra destituye a Felip y a Alexandre Catalá y ordena personarse en la causa (L.12-128) El presidente Fabra anuncia que el Consell se persona en la causa “porque también se está haciendo daño a la institución” (Pr.12-85) El PPCV revelará a Blasco a la primera decisión judicial que	Blasco desafía a Fabra y le recuerda que fue imputado y no dimitió (Pr.12-099) Clemente reprocha a Blasco ante el grupo su desafío a Fabra (Pr.12-102) El PP frena un manifiesto de Blasco en defensa de él y de Fabra (Pr.12-103)	cargas policiales (L.12-145) Sólo 6 colegios tenían números rojos al inicio de las protestas (Pr.12-107) La sociedad civil se vuelca en el acto para reivindicar el prestigio de Valencia. La llamada de Las Provincias reúne a 152 asociaciones y más de 800

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
	cuestione su gestión (L.12-133) El Consell reclamará que devuelvan el dinero y expedientará a los fubcionarios imputados (L.12-135) Císcar: “Nosotros no estábamos” (Pr.12-093) El Consell presiona a Blasco al ordenar que investiguen las ayudas a la cooperación (L.12-155)	Rus: “Siempre estaré con Blasco, no hay ningún problema; para mí es un fenómeno” (L.12-156) Blasco aprieta a Fabra para que reivindique más financiación (L.12-062) Blasco sugiere que Fabra puede tener rival en el congreso del PP (L.12-163) La permisividad del PP con la exconsellera Such	asistentes (Pr.12-109) Fabra anuncia otrp tijeretazo de 500 millones para combatir el dèficit (Pr.12-113) BBVA señala a la C. Valenciana como la autonomía peor preparada para sortear la crisis (L.12-169) Si no era bueno con Zapatero, no lo es ahora (Pr.12-118)

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
		alivia a Blasco (Pr.12-117)	Cae en picado la renta anual de los valencianos, que ya es 2688 euros inferior a la media estatal (L.12-176) Nuevo tijeretazo de Rajoy: 10.000 millones en sanidad y educación (Pr.12-119) El Consell suprimirá servicios sanitarios e impondrá el pago de recetas según

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
			la renta (L.12-177)
La trama de las ONG llamaba “mister x” al empresario encarcelado para no dar pistas (L.12-178) (En general converses interceptades)	Fabra anuncia que desterrará a los imputados de la dirección del PP (L.12-179) Fabra sacrifica a dos cargos salpicados en Nóos y promete echar a todos los implicados (L.12-186) Fabra cierra el grifo a las entidades investigades (Pr.12.137) Fabra releva a un alto cargo de RTVV antes	Fabra matiza que los imputados podrán volver a la dirección del PPCV si son “absueltos” (L.12-180) El PP faculta a Fabra a suspender de militancia a sus cargos pero evita la mención a imputados (L.12-185) Rita Barberá recuerda a Fabra que el PP “es de todos” (Pr.12-122)	El Consell saca facturas ocultas en los cajones por 1850 millones (Pr.12-120)

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
	de saber por qué está imputado (Pr.12.139)	Fabra encarga a Clemente controlar a Blasco desde el grupo parlamentario (Pr.12-129) Collado dimitió porque no quería subvencionar a la trama de ONG (L.12-192-193-194) Fabra evita una condena explícita de los comentarios machistas y racistas de la trama (L.12-202)	
La juez ve indicios de delito y sitúa a Blasco	Fabra aparta a Blasco como síndic del PP	Fabra deja claro que Blasco ha acabado su	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
al borde de la imputación (Pr.12-140)	tras apreciar la juez “indicios de delito” en su gestión (L.12-210)	carrera pero elogía su labor en el partido (L.12-218) Los populares vulneran la norma para evitar como síndic a Betoret, Serra y Marí (L.12-219)	
La bancada popular, al borde del rescate (L.12-220)	Fabra toma el control del grupo parlamentario tras la salida de Blasco (Pr.12-147)	Imputados de primera, de segunda y el síndic (Pr.12-149)	
El fiscal acusa a Rafal Blasco de cohecho, prevaricación y malversación de fondos (L.12-230)	Fabra prescindirá de Blasco como portavoz aunque el TSJ no lo impute (Pr.12.156)	Fabra sólo prevé expedientar al diputado Hernández Mateo (L.12-233)	Rajoy presenta en el Congreso un ajuste de 65.000 millones “porque España ya no es

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
La acusación judicial contra Castedo y Alperi eleva a diez los diputados del PP bajo sospecha (L.12-339)		Rus consume el desafío a Fabra y pone a Blasco en la ejecutiva (Pr.12-160)	libre para decidir (Pr.12-159) 0Sabotaje en la emisión de Canal 9 tras anunciarse 13000 despidos (Pr.12-162) Miles de personas toman la calle contra los recortes (Pr.12-163) La economía española se consume: la prima de riesgo alcanza un insostenible récord y la Bolsa

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
			se hunde (Pr.12-164) La Comunitat, la primera en pedir fondos del plan de rescate (Pr.12-164)
Castedo y Díaz Alperi, imputados por cohecho y tráfico de influencias (Pr.12-165) Blasco no deja el escaño pese a ser imputado en el fraude de las ONG (L.12-342)	Fabra: Ningún imputado tendrá responsabilidad política” (L.12-347) Fabra entierra la etapa Camps en las Corts y asciende a Bellver para ganar poder en Valencia (L.12-350)	“Tsunami” en el grupo de las Corts. Fabra aprovechará la dimisión de Blasco para apartar a los imputados de la dirección popular en la Cámara (L.12-346) Fabra premia la fidelidad del concejal Bellver tras	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
	Fabra fulmina a los imputados de la dirección del grupo en Les Corts (Pr.12-169) El comité de Derechos del PPCV expedientará a todos sus imputados (L.12-352)	distanciarse de Barberá y le nombra portavoz del PP en Les Corts (Pr.12-168)	
Blasco niega los hechos en sus nueve horas de declaración ante la juez (Pr.12-172)		Notables del PPCV arremeten contra Rajoy y Fabra por la falta de inversiones	Paro parcial, protesta general. (L.12-367)
La juez pide que se depuren responsabilidades penales por la	Fabra ordena investigar si se filtró un informe del “caso	Rus advierte de que no todas las imputaciones son iguales, pero Fabra	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
filtración de Vela a Blasco (L.12-368)	ONG” a Blasco (Pr.12-172) Vela dimite dos horas antes de conocerse su imputación (L.12-381) Fabra liquida la era Camps y potencia a Císcar y Castellano (L.12-386) El PPCV destaca la “firmeza y la “determinación” de Fabra en la lucha contra la corrupción (Pr.12-178)	pide ejemplaridad / El líder provincial del PP lamenta la dimisión de Vela (L.12-384)	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
El TSJ valenciano deja a Rambla, Such y Martínez a un paso del banquillo (Pr.12-180) (ací més que un fet noticiós mare hi ha conjunts de fets que són englobats)	Relevos al menos en tres secretarías autonómicas y cambio total en Sanidad (Pr.12-181) El Consell crea un comité de Cooperación que incluye a las cajas liquidades (L.12-399) El PP valenciano reafirma su mano dura ante la corrupción pese a la inacción de Génova (Pr.12-185) Alberto Fabra fuerza la dimisión de Carlos	El PP no pedirá los escaños de Such, Ranbla y Martínez sin la sentencia (Pr.12-181) Génova supervisará las cuentas del grupo parlamentario del PP valenciano en las Corts (L.12-398) Diputados del PP se “rebelan” y exigen que el partido ampare a los imputados (L.12-400) Andrés Ballester: “El PP debería dar	Fontcalent reduce la zona de presos peligrosos y gana sitio para políticos y empresarios (L.12-393) La Generalitat debe 8500 millones más de lo que vale todo su patrimonio (Pr.12-183) La Comunitat lidera los deshaucios con 12.5000 en nueve

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
	Fabra de Aerocas tras abrirle el juez de Nules juicio oral (L.12-413) El PP sancionará a los diputados que muestren actitudes indecorosas (Pr.12- 192)	cobijo y cariño a los imputados siendo cauteloso” (L.12- 405) El PP nombra a Blasco portavoz de Territorio en las Corts para que tenga un plus (L.12-420)	meses. (Pr.12- 183) El Consell admite que el déficit de 2012 doblará el autorizado por el gobierno sobre el último año (Pr.12- 184) El vicepresidente del Consell abandona la casa de la cultura suecana escoltado entre los forcejeos, insultos y salivazos de decenas de

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
			manifestantes. (L.12-404) La Comunitat tardara más que el resto de España en remontar de la crisis (Pr.12-187) Jueces y fiscales investigan unos 150 casos de corrupción en la Comunitat Valenciana (L.12-406) Más de 10.000 desempleados valencianos rescatan sus

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
			planes de pensiones por la crisis (L.12-408) Cada valenciano recibe 840 euros menos que un cántabro en educación y sanidad (Pr.12-190) El gobierno frena la prejubilaciones al exigir treinta y cinco años cotizados (Pr.12-190) Fabra admite que habrá más

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
			recortes tras el aviso de Montoro (Pr.12-190) La C. Valenciana necesitó en 2012 el mayor “rescate” autonómico (L.12-426)
La conselleria de Blasco dio al fiscal documentos falsos para justificar las ayudas (L.12-427)		Carlos Fabra reaparece para criticar la mano dura del PP contra la corrupción. (Pr.12-197)	El Consell avisa de subidas de impuestos nuevos si hacienda no eleva el dèficit (Pr.12-197) La pobreza sube el doble en la Comunidad

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
			Valenciana que en Espanya (L.12-431)”
La juez procesa a Blasco por prevaricación, malversación y tráfico de influencias (Pr.12-200)	Blasco deja su cargo en el PP pero mantiene el escaño tras ser procesado (L.12-438) Fabra sentencia a Blasco: “No me temblará el pulso” (L.12-440) El PPCV plantea retirarle el carné como primer paso (L.12-442)	Rus ensalza la “categoría personal” del exconseller tras pactar su salida (L.12-438) La expulsión de Blasco amenaza la unidad del PP en Les Corts (Pr.12-203)	El mismo PP que pide más financiación para Valencia la rechaza en el Congreso (Pr.13-205) Cada diputado del PP tendrá que hacer público si apoya la expulsión de Blasco (Pr.13-206)
La Generalitat pide cárcel para el	El caso Blasco fuerza a la Generalitat a	El PP aplaza expulsar a Blasco	El Consell tiene el 14,1% de las

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
exconseller Blasco por la primera pieza del caso Cooperación (L.13-443)	modificar los parámetros de la Cooperación (L.12-460)	pese a pedir la Generalitat 11 años de cárcel (Pr.13-211) Fractura total en el PP (L.12-456) Rus: Uno es inocente hasta que lo diga un juez” (Pr.13-218) “Rus avisa a Fabra de un conflicto en el grupo si expulsa a Blasco” (L.12-461)	facturas en los cajones de todas las autonomíass (L.13-444)
Rambla,Such y Martínez, a un paso del banquillo (Pr.12-220)	Fabra pretende que la mitad de los imputados del PP deje el escaño (Pr.12-221)		

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
El PP echa a Blasco por criticar a Fabra en TV tras mantenerlo como imputado nueve meses (L.12-463)	Fabra suspende a Blasco de militancia e intenta expulsarlo en les Corts (Pr.12-227) Fabra justifica la expulsión de Blasco en su deslealtad y descarta expedientes a otros imputados (L.12-469)	El exconseller afirma que nadie le ha comunicado la sanción y no se irá voluntariamente (Pr.12-229) Rus anuncia que no acudirá a una reunión en la que el exconseller pretende defenderse e incluso podría pedir que el sufragio sea secreto (Pr.12-232) Blasco se va del PP antes de que lo echen, pero intentará volver si sale absuelto (L.12-474)	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
	Fabra y su Consell se recortan el sueldo un 2% por haber incumplido el objetivo de dèficit (Pr.13-249)	Denuncian a Castellano por enchufar a 31 camaradas y a Fabra por dos (L.12-477) Bellver garantiza a Rambla, Such y Martinez que no los expulsará si se abre juicio (Pr.12-239) Alberto Fabra, denunciado por contratos irregulares (Pr.12-242) Císcar vincula la denuncia contra Fabra a Blasco: “No creo en las	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
		casualidades” (L.12-479) La línea roja contra la corrupción se adueña del último pleno de Les Corts (Pr.12-244) La línea roja de Fabra no ha permitido desviar el foco de las investigaciones judiciales del PP valenciano (Pr.13-246) Rus reclama ante casi 2000 militantes que el gobierno no	

Taula A.10.20¹⁹⁵

Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)

Titular novetat en l'escàndol	Titular potenciador de credibilitat	Titular situació interna	Titular context econòmic i social
		discrimine a Valencia (Pr.13-250) “La misma firmeza que él ha aplicado con los imputados” (Pr.13-251)	

Font: Elaboració pròpia a partir del buidatge de notícies.

La taula ens permet concloure que l'escàndol polític és indissoluble del context econòmic i social, com també del context de l'esfera interna dels partits. S'observa com Fabra precipita decisions forçat per la percepció que té d'una opinió pública influenciada per la gestió econòmica del govern estatal i del seu propi govern, i com les decisions estan influenciades o condicionades per la pròpia esfera interna. Entre els titulars que trobem en cada filera mai hi ha una diferència major de tres dies, estan íntimament interconnectats, és evident que sense uns fets tampoc s'entenen els altres.

El 18 d'octubre Rafael Blasco declara davant la jutge i destaca que sembla seguir la mateixa estratègia que fa 23 anys: la de qüestionar el procés i al·legar la vulneració dels seus drets tot presentant-se com un “màrtir” víctima tant de l'oposició com d'un sector del seu propi partit.

“Después de 25 meses de linchamiento público y mediático sin que se haya respetado mi presunción de inocencia ni el derecho a juicio, he podido demostrar que mi acusación no tiene objeto alguno”.

Destaca el fet que en general tot i el secret de sumari acaba filtrant-se amb detalls tot el que passa en el tribunal.

L'intent de Blasco per polaritzar el debat cap a marcs polítics que ha usat al llarg de la seua trajectòria és sempre present, això evidencia l'obsessió de Blasco per actuar en l'esfera interna de cara a l'esfera pública. Destaca en la notícia de *Levante-EMV* la referència al debat secessionista:

Blasco pretende que se anulen las cintas del caso porque fueron transcritas en catalán normativo.

Boix pide las cintas porque los “pinchazos” se tradujeron al catalán.

Boix: “Hablan valenciano coloquial y se ha traducido como un catalán normalizado, perdiendo el sentido original cuando se traduce posteriormente al castellano”.

El procés judicial és pràcticament retransmès, sempre cercant la dramatització i espectacularitat en la descripció de l'ambient. A manera d'exemple destaca el fet que es repetisquen en la cobertura del dia 19 d'octubre a *Levante-EMV* fins a 34 vegades que va estar més de 9 hores declarant i que de fet no va eixir ni a dinar.

Esta espectacularitat es veu reforçada per la pressió de l'opinió pública, que es trasllada en fets com les concentracions a la porta dels jutjats que són recollides per la premsa amb pèls i senyals:

Miembros del 15m calentaban la mañana con referencias a la militancia del portavoz del PP en el FRAP en sus años mozos y llenaron la calle Palacio de Justicia con carteles de Blasco con niños del Tercer Mundo. “El conseller a Picassent” “corrupto” o “Blasco me da asco” fueron alguno de los cánticos.

El dramatisme i espectacularitat són presents a *Levante-EMV* però també a *Las Provincias* en els mateixos termes, que recupera la imatge d'un Blasco de llegenda tant maliciós com intel·ligent.

Jornada interminable para el último portavoz del PP en Les Corts, de nueve horas, no salió del TSJ a comer como Camps y Costa.

Visiblemente cansado

Muy seguro de su declaración (en un titular de columna).

La declaración, según fuentes consultadas por LAS PROVINCIAS, fue de una seguridad que algunos llegaron a definir como impactante. Las tablas del conseller, al parecer, también se notaron ante la instructora de la causa.

El cabecilla

És remarcable també el fet destacat a *Levante-EMV* que remarca que “nadie del PP acudió para apoyarle”.

Com a element central i potenciador de credibilitat Blasco entrega una declaració de béns on demostra que no ha incrementat les seues propietats des dels anys 80. En tots els elements Blasco deriva la responsabilitat. Els sobres rebuts eren qüestions vinculades a la secretaria, l'hospital d'Haití era “una iniciativa de Camps”, de les adjudicacions diu que ell no n'era responsable administratiu sinó dels directors generals. Sobre Llinares diu: “Él sabrá por qué ha hecho lo que dicen que ha hecho”. Sobre el malnom li pregunten: “Tiene usted algún tipo de apodo?” I contesta: “No, yo no tenía ningún tipo de apodo”.

Les descripcions dramatitzades dels procés judicial es compaginen amb la repetició de dades icona o extractes de les converses que s'han convertit en un *subframe* més amb sentit que va molt més enllà de les expressions en si. “Roger Rabbit” o “el Conill” són ja un *subframe* lèxic que denoten molta més informació, emmarquen les informacions. Ho veiem a la notícia del dia 19 d'octubre de *Levante-EMV* com també en les sucsegüents on es segueixen publicant seccions amb les converses (L.12-360).

Conversación 19/09/2011 a las 13.39

Conversación 19/09/2011 a las 13.41horas

Mensaje de texto 19.09.2011

En l'esquema que intenta ser un complement a les aportacions teòriques de l'estudi de l'escàndol polític mitjançant el *framing* observem com hem destacat els *subframes* icònics com a elements importants per consolidar el marc o *frame* general del cas. En el procés judicial encetat aquest és un factor cabdal i ho veiem en la pròpia notícia del 19 d'octubre al diari *Levante-EMV* (L.12-354) sobretot a partir de la imatge seleccionada: la Guàrdia Civil acompanyant a Blasco. Les visites al jutjat o el judici tenen una valor d'imatge destacat, d'ací esta fotografia. Són imatges icona dels escàndols polítics mediats.

Un dels elements clau en els escàndols que afecten a Rafael Blasco és l'efecte expansiu dels mateixos. Són constants els contraescàndols intencionats com els escàndols de segon ordre que es generen. Un dels més cridaners és el que implica al conseller d'Hisenda, Jose Manuel Vela. La jutge demana un document sobre les subvencions de la conselleria de Cooperació, i este informe elaborat per l'Interventor de la Generalitat arriba primer a les mans del conseller Vela que li'l fa arribar a Blasco, segons la interpretació de les imatges del plenari. El fet implica que les persones implicades tenen abans la informació que el propi jutjat i les parts i això podria ser un delictes de revelació de secrets (L.12-369).

La juez abre una investigación sobre la filtración de Vela a Blasco por si hay delito.

Información publicada en su edición de ayer de *Levante-EMV*, que desveló en exclusiva que el conseller Jose Manuel Vela facilitó a Blasco un informe elaborado por el Interventor sobre la legalidad de la ayudas...

Fue el secretario de la Sala de lo Civil y lo penal el que trasladó al juez la información publicada por *Levante-EMV*.

És molt significatiu l'assumpte perquè és el propi diari *Levante-EMV* qui destaca la qüestió el dia abans a través de la reproducció de fotogrames del vídeo on es veu el moviment del plenari. Veiem com es destaca la imatge del diari com un *watchdog*, que lluita contra l'obscurantisme, coses que passen de forma oculta i els mitjans aconseguixen desxifrar. El procés és magnificat pel propi diari i la narrativitat i el dramatisme és molt present (L.12-369).

Las imágenes muestran como Vela coge un sobre, lo dobla y se gira para pasárselo a la secretaria del grupo popular M. Fernández Vidal, con el fin de que ésta se lo haga llegar al exconseller, sentado en tercera fila. Éste lo toma, saca el documento

y lo lee discretamente colocándolo debajo del banco del escaño. Entonces desconocía el contenido. Tras unos minutos, sale del hemiciclo pero al poco regresa, posa el mismo escrito en el escaño y lo relee, sin tomar ya precauciones de que alguien pueda captar el contenido.

L'esquema de microescàndols es repeteix. Es destaca un microescàndol sobre Vela i l'interventor emmarcat dins del subescàndol del cas de Vela i l'entrega del document, que no suma al mateix escàndol sinó que incideix en una decisió passada escandalosa. *Levante-EMV* (L.12-370) titula: "Vela ascendió al interventor que hizo el informe filtrado a Blasco".

El subescàndol al voltant del conseller Vela es produeix com hem dit dins de l'escàndol polític de Blasco però té l'autonomia suficient com per disposar de totes les fases d'un escàndol independent. Això és, no existiria sense l'escàndol mare, però pot ser analitzat com un escàndol propi. Fruit de la mediatització a *Levante-EMV* i *Las Provincias*, destaquem la composició del mateix:

Taula A.10.21

Estructura del subescàndol del conseller Vela

Fase	Fet	Titulars
Revelació. 21 novembre	Vela lliura un document a Blasco durant una sessió de Les Corts	Vela facilita a Blasco un informe del interventor para el juez del caso ONG (L.12-368)
Resposta. 22 Novembre	Reaccions	Fabra ordena investigar si se filtró un informe del "caso ONG" a Blasco (Pr.12-172)

Taula A.10.21

Estructura del subescàndol del conseller Vela

Fase

Fet

Titulars

La oposició exige la
dimisió de Vela per posar
“bajo sospecha” al Consell
(Pr.12-172)

La juez pide que se depuren
responsabilidades penales por
la filtración de Vela a Blasco
(L.12-368)

Vela ascendió al interventor
que hizo el informe filtrado a
Blasco (L.12-370)

El Consell dice no dudar de
Vela pero ya contempla su
imputación (Pr.12-173)

El PPCV admite que si citan
a Vela como imputado tendrá
que dimitir porque “no se

Taula A.10.21

Estructura del subescàndol del conseller Vela

Fase	Fet	Titulars
		pueden hacer distingos” (L.12-380)
Escàndol de segon ordre		Seis días después de anunciar Fabra una comisión de investigación no se sabe quien la formará ni cuándo arrancará (L.12-380) Vela ya tiene decidida su dimisión (Pr.12-176) El TSJ imputará de inmediato a Vela por filtrar el documento a Blasco (Pr.12- 177) El TSJ investigará a Vela y al interventor de la Generalitat por la filtración a R.Blasco (L.12-381)

Taula A.10.21

Estructura del subescàndol del conseller Vela

Fase	Fet	Titulars
Desenllaç i conseqüències. 1 desembre		Vela dimite dos horas antes de conocerse su imputación (L.12-381) La dimisión de Vela da tiempo a Fabra para remodelar el Consell (Pr.12-178) Rus advierte de que no todas las imputaciones son iguales, pero Fabra pide ejemplaridad (L.12-384)
Final		Archivada la causa contra Vela por filtración de un informe judicial del “caso cooperación”

Font: Elaboració pròpia extreta del buidatge de notícies

Des d'aquest punt de vista observem que es crea una successió encadenada que naix de l'escàndol polític basada en contraescàndols, escàndols de segon ordre, subescàndols i microescàndols. Definim els conceptes:

Taula A.10.22

Aportacions a la teoria i definicions d'escàndol, subescàndol, contraescàndol, escàndol de segon ordre i microescàndol

Escàndol polític: accions o esdeveniments autònoms que són posats en coneixement de tercers i que resulten suficientment seriosos per a provocar una resposta pública. (Thomson, 2001)¹⁹⁶

Subescàndol: escàndol polític que s'origina en relació a altre escàndol polític anterior. És un escàndol polític dins d'altres escàndol polític

Contraescàndol: escàndol polític que afecta als denunciants d'un escàndol polític anterior i que la mediatització dels quals és una clara estratègia de contrapès a aquest.

Escàndol de segon ordre: escàndol que s'origina estrictament a causa d'una resposta contradictòria a l'escàndol polític original.

Microescàndol: és la unitat mínima amb la qual es serialitza un escàndol polític. L'escàndol polític s'organitza a través de petits fets escandalosos serialitzats, són els capítols d'un escàndol, amb menys autonomia que un subescàndol polític, però amb la suficient entitat com per esdevenir la mínima part divisible d'un escàndol polític.

Font: Elaboració pròpia

Això ens porta a actualitzar reflexions sobre l'escàndol mediatitzat entès com una col·lisió de *frames* i una lluita per mercantilitzar primer la informació.

L'escàndol polític mediatitzat es compon d'una suma de microescàndols i escàndols de segon ordre que sumats li donen forma a una idea general o *frame*, i de la potenciació de

¹⁹⁶ El marc definitori es basa en Thomson (2001) i se li aporta el matís de fet "autònom" per diferenciar-lo de subprocessos presents en l'escàndol polític.

l'empresa periodística com a gran descobridor dels fets que uns subjectes pretenien mantenir ocults. Tot això s'escenifica amb narrativitat minuciososa, pràcticament retransmetent uns fets que un dia es presenten com a nous i posteriorment van repetint-se usant la mateixa arquitectura lèxica (*subframes*) que consolida un marc conceptual o *frame* general d'un escàndol polític d'un mitjà de comunicació. Es produeix essencialment en les primeres fases de l'escàndol polític una confrontació de marcs i d'estes arquitectures lèxiques que els suporten entre els diferents mitjans de comunicació. Progressivament es produeixen contagis de *frames* i de seleccions lèxiques que desemboquen en certa homogeneïtzació quan sobretot les investigacions judicials aporten algunes conclusions. El *frame* homogeni i les seues estructures semàntiques s'imposen en major o menor mesura, i els marcs derrotats muten per complet o es transformen per no quedar aïllats en l'opinió pública que ha esdevingut predominant. És una espècie d'implementació de l'espiral del silenci de Neumann en els mitjans de comunicació que no poden suportar els seus marcs inicials davant certes evidències de vegades fermes de vegades no tant. L'escàndol polític es construeix com una casa, que competeix amb l'arquitectura conceptual veïna fins aconseguir imposar-se un *frame* general del cas condicionat pel context econòmic, judicial i polític. Els subjectes protagonistes mantenen una lluita conceptual paral·lela que en general i sobretot en les primeres fases és ressaltada o silenciada en un o altres mitjans segons els posicionaments inicials de cadascú. Aquesta lluita conceptual veu dels *frames* generals instal·lats en una societat, així com de *frames* secundaris que es comparteixen en la gran majoria d'escàndols mediats, tals com la potenciació de l'obscurantisme, el dramatisme, la serialització dels fets, l'ús de dades i notícies icona o l'ús d'esquemes de cohesió en la redacció que es reproduïxen de forma constant al llarg de tot el procés.

En el camp dels fets, *Levante-EMV* mediatitza un informe de l'interventor de l'Estat que acredita les irregularitats en la concessió de l'ajuda a Nicaragua. (L.12-372): "El

interventor del Estado constata que la conselleria de Blasco dejó que se perdieran 1.8 millones”. *Levante-EMV* té accés al document (“...el documento, en poder de *Levante-EMV*...”). L’interventor de l’Estat destaca irregularitats generalitzades en la concessió de subvencions, el mateix informe destaca que Blasco va perdre 1,8 milions d’euros d’una ajuda. S’informa que no és es va rebre el 2,57% de l’ajuda a Nicaragua. El document certifica que “claramente no acredita reunir, al menos, el requisito contemplado en la primera base de la convocatoria de experiencia en el país y el sector destinatario”. Es parla de la societat Arcmed, que va cobrar del projecte 456.960 euros i que està vinculada a Tauroni i a Hemisferio. També ACIP S.L rep pagaments dels projectes, una empresa vinculada al president de Cyes i familiars.

Paral·lelament i també en el camp dels fets s’accentua la investigació als EUA sobre el seguiment dels diners ingressats en diferents comptes i la jutge i el fiscal viatgen a este país (L.12-378: “Una comisión judicial de cinco personas viaja a Miami para estrechar el cerco sobre Blasco”).

Les contradiccions internes respecte al marc de contundència mediatitzat per Alberto Fabra provoquen que els potenciadors de credibilitat deriven paulatinament en escàndols de segon ordre. És destacat el paper de l’oposició en explicitar esta qüestió. Recollim la selecció de declaracions del líder de l’oposició Ximo Puig al respecte recollides per *Las Provincias* (Pr.12-175). En definitiva s’apunta el marc de corrupció generalitzada a través de les contradiccions en el discurs de Fabra. “Avalar la corrupció” és un *subframe* lèxic clau del *frame* genèric “corrupció generalitzada”.

“Es terrible que la Generalitat se persone como acusación particular en un caso para acabar prostituyendo su papel allí y defender a un imputado”.

(Sobre Vela) “La gota que ha hecho colmar el vaso, no se puede aguantar un día más ni el conseller Vela ni este gobierno”.

“No es posible continuar con la situación que un tercio de los diputados están imputados y en una connivencia absoluta entre el gobierno y los imputados”.

(sobre Císcar). “Cuando acaba los plenos dice que él haría otra cosa pero que el imputado haga lo que quiera”.

“Fabra no es que esté luchando contra la corrupción como prometió sino que está avalando la corrupción, protegiendo a estos corruptos a través de la utilización del poder de la Administración”.

En el camp de les designacions genèriques del cas sembla ser estable com a “caso Cooperación” en diaris com *Las Provincias* o *El País*, mentre que *Levante-EMV* s’ha mostrat fins ara més anàrquic oscil·lant entre “caso ONG”, “trama de ONG” o fins i tot novament “caso Blasco”. És a partir d’este moment que comencen les aparicions en el diari *Levante-EMV* de “caso Cooperación”, encara que val a dir que estes designacions varies també vénen marcades pels propis redactors. Per exemple, detectem que quan el redactor és Ramón Ferrando que darrerament s’ocupa del cas, i no només Sergi Pitarch, la designació passa de “trama de ONG” a “caso Blasco”.

A estes altures i fruit de les reaccions tant en el primer cas com en el segon, i especialment en aquest segon, observem que els escàndols polític són també aprofitats pels sectors de poder d’un partit per dur a terme canvis que consoliden el seu poder simbòlic. Ho veiem novament en el fet que Fabra usa la dimissió de Vela per remodelar el govern. *Levante-EMV* (L.12-386) titula “Fabra liquida la era Camps y potencia a Císcar y Castellano” mentre que *Las Provincias* destaca “El presidente pone su sello al nuevo gobierno, que sólo mantiene a tres caras de Camps. Císcar sale reforzado y reparte juego entre Buch, Castellano y Catalá”. Els escàndols estan com veiem íntimament lligats a l’esfera interna, i aquest mateix dia és una prova més que *Las Provincias* és una finestra pel nou marc del president de la Generalitat i en

una peça informativa (Pr.12-178) titula: “El PPCV destaca la ‘firmeza’ y la ‘determinación’ de Fabra en la lucha contra la corrupción” i destaca que “ha impuesto una línea roja infranqueable para que nada desvíe la atención del trabajo por los ciudadanos y por ello ningún cargo que se encuentre inmerso en un proceso judicial tiene responsabilidades”.

Els missatges vinculats a l'esfera interna no cessen, i s'usen en totes direccions. El 10 de desembre observem al diari *Levante-EMV* (L.12-388) la mediatització d'una filtració d'un document intern de l'actual direcció general, tot apunta a que es tracta de “foc amic” per desacreditar a Blasco. En l'escàndol polític es persegueix mantenir la reputació dels màxims representants del poder simbòlic per part dels atacats, però sovint esta línia es difumina a causa de les tensions internes i s'acaben produint atacs en l'esfera pública que són el reflex de les lluites internes. *Levante-EMV* titula: “La conselleria de Blasco triplicó el coste de evaluación de las ayudas de cooperación”; i subtitula: “Bienestar Social ha gastado este año 36.000 euros en analizar proyectos, mientras que el mismo trabajo costó 90.000 euros en 2011”. Tot indica que ho filtra el consell actual perquè, de fet, apareixen aclaracions de la contractació actual i potencia el *frame Blasco poma podrida en un PP que ha canviat*.

També l'oposició reclama mesures al voltant dels escàndols polítics, un exemple el trobem el 10 de desembre (Pr.12-179) quan el PSPV proposa que es puguin crear comissions d'investigació a proposta de la pròpia oposició sense necessitar els vots del partit al govern. *Las Provincias* titula: “El PSPV intenta que el tripartito cree comisiones de Les Corts en solitario” i subtitula “presenta una enmienda para saltarse la mayoría del PP y propone que las investigaciones sólo necesiten el apoyo de tres grupos”. Veiem com “el tripartito” és ja un *subframe* actiu a *Las Provincias*, en relació a les connotacions de la paraula extreptes del govern de coalició de la Generalitat de Catalunya d'anys enrere.

Les contradiccions i escàndols de segon ordre generats per la resposta de Fabra segueixen. A propòsit de la imputació per l'anomenat cas *Fitur* dels diputats Such, Rambla i Martínez els diaris remarquen: “El PP no pedirá los escaños de Such, Rambla y Martínez sin la sentencia” (Pr.12-181). Destaquem els següents requadres sobre com es mediatitzen les explicacions dels portaveus del govern sobre la situació. En definitiva, s'evidencia la contradicció del potenciador de credibilitat per mantenir el poder simbòlic futur com la línia roja de Fabra amb el fet de perdre el poder en present si no es compta amb el diputats imputats a les Corts.

Císcar recuerda que el acta de diputado es personal y que así se actuó en el caso del exalcalde de Torrevieja Hernández Mateo.

El vicepresidente recuerda que cesó a Dora Ibars y ahora “ya no está imputada”.

Mientras no exista una condena de un tribunal de justicia no se le reclamará el escaño en el Parlamento valenciano.

El manteniment del *frame* principal estratègic provoca situacions rocambolesques, com la readmissió de representants que han sigut desimputats, com ara la directora general de Promoció Dora Ivars: “Fabra aparta al interventor por el caso de la filtración y restituye a Ivars” (L.12-392). Però les contradiccions internes provoquen anades i tornades, com la que es produeix en este assumpte posteriorment el 28 de febrer de 2013 quan Dora Ivars torna ser imputada pel mateix cas, fet que destaquen ambdós diaris a coberta (Pr.12-189 / L.12-407) i que provoca el seu nou cessament com a càrrec públic.

És evident que s'interpreta la pressió de l'opinió pública front els escàndols polítics i altres elements del context. Aquesta pressió de l'opinió pública veu dels marcs de corrupció

generalitzada que solen aparèixer als diaris, un exemple el tenim en la coberta de *Levante-EMV* del 16 de desembre: “Fontcalent reduce la zona de presos peligrosos y gana sitio para políticos y empresarios”; i els subtítol: “La medida coincide con un aumento de los procesos abiertos a cargos públicos y financieros”.

La importància de la imatge icona en l’escàndol polític en relació als processos judicials és cabdal. Ho veiem en aquest cas, però també és destacable en altres processos. És especialment significativa la coberta del diari *Las Provincias* del dia 18 de desembre, amb una imatge principal de coberta on apareix la portaveu de Compromís, Mónica Oltra, asseguda en la banqueta dels acusats, i amb el titular: “Mónica Oltra, en el banquillo”. La imatge s’explota més enllà del motiu jurídic, i dita imatge d’un polític o política assegut en la banqueta dels acusats és una imatge icònica.

És significatiu especialment a *Levante-EMV* que no es consolida una sola denominació del cas, sinó que aquesta varia moltes vegades determinada pel periodista que redacta la notícia, com ja hem apuntat. Així mateix cal dir que les denominacions de diferents persones implicades va actualitzant-se i guanyant pes denotatiu. De “empresario Tauroni” ara passem a “el empresario encarcelado” o “el encarcelado Tauroni”; del exconseller o síndic Rafael Blasco passem a “imputado Rafael Blasco” (L.12-397).

Paral·lelament segueix molt vigent l’impacte mediàtic de la crisi econòmica així com el constant conflicte en l’esfera interna del Partit Popular. Ho veiem en la peça informativa sobre la crisi econòmica el 22 de desembre a *Las Provincias* que titula: “La Generalitat debe 8.500 millones más de lo que vale todo su patrimonio”; i concreta que “La Comunitat lidera los deshucios con 12.500 en nueve meses”. En definitiva, a l’Estat han augmentat en un any un 15%, mentre que a la Comunitat Valenciana un 23%. Una quarta part dels desnonaments de l’estat passen ací, 12.464 de 49.702. Uns dies després *Las Provincias* mateix titula (Pr.12-

184): “El Consell admite que el déficit de 2012 doblará el autorizado por el gobierno sobre el último año”.

En el cas del conflicte intern, el PP estatal intervé els comptes del PPCV, els supervisarà. *Levante-EMV* potencia la imatge de tutela davant el *frame* de corrupció general en el partit. Novament tensió interna derivada d'escàndols. També és interpretable com a potenciador de credibilitat. (L.12-398). Així mateix segueix la tensió sobre la denominada línia roja d'Alberto Fabra (“Diputados del PP se «rebelan» y exigen que el partido ampare a los imputados” L.12-400).

Amb tot, *Levante-EMV* segueix amb força amb el marc corrupció generalitzada, i tenen especial rellevància els cintets, com el de l'1 de febrer: “Los escándalos salpican al PP: críticas internas a la estrategia de Fabra (L.12-401)”.

La mediatització del sumari secret és constant, especialment al diari *Levante-EMV*. Es publiquen extractes de converses, documents i fins i tot literalment extractes dels interrogatoris. Un exemple és la peça informativa de *Levante-EMV* del dia 7 de febrer que, de fet, és titulada amb una pregunta d'este extracte (L.12-403): “No le extrañó que un funcionario del Consell se abriera cuentas en Miami?”.

Aquest darrer element fa guanyar en dramatisme la narració, com també ho fa el constant intent a oferir detalls que generen personatges singulars, són els personatges *frame* que hem ressaltat amb anterioritat. Destaquem en aquesta direcció la peça de *Levante-EMV* del dia 7 de febrer titulada: “Tauroni, «de nacionalista valenciano al PP». Una informació que parteix de declaracions d'una anterior parella seua. Observem alguns fragments de les atribucions del diari del diari a César Augusto Tauroni:

“Augusto era nacionalista valenciano al principio y luego se hizo del PP, más del PP que Rajoy”. (declaracions de l’exparella)

“Esta actitud me llamaba muchísimo la atención porque cuando éramos novios era nacionalista valenciano, y ahora, del PP. Y yo me acuerdo que le decía: pero tu eres un poco chaquetero, no?. Él se ofendía mucho y me empezaba a decir que España iba tan mal porque estaba el PSOE entonces”.

El frame corrupció generalitzada en el Partit Popular pren cada vegada més força al diari *Levante-EMV*. Destaquem la coberta del dia 8 de febrer (L.12-404) en aquest sentit, que com a element principal conjuga titulars de diferents escàndols polítics:

Coberta

Espai: principal

Titular: El Consell admite que las ayudas de Blasco a la trama de ONG están plagadas de irregularidades

Tres destacats amb foto:

Caso Urdangarín: Documentos del dossier del duque apuntan a que Valencia habría pagado al Instituto Nóos

Caso Gürtel: El juez investiga los contratos de la Luz de las Imágenes, Vaersa y el Sepiva

Caso Fabra: El Supremo ordena que también se juzgue por cohecho al político de Castelló

Foto: (Ciscar eixint corrents i escoltat de Sueca): Ciscar sale a empujones de Sueca

Peu de foto: El vicepresidente del Consell abandona la casa de la cultura suecana escoltado entre los forcejeos, insultos y salivazos de decenas de manifestantes.

També la coberta principal del dia 18 de febrer és molt explícita en este sentit (L.12-406): “Jueces y fiscales investigan unos 150 casos de corrupción en la Comunitat Valenciana”.

Podem afirmar que l'any 2013 es produeix un moment contextual en què la pressió de l'opinió pública i mediada cap als governs del Partit Popular arriba a la seua màxima expressió. Aquest *frame* es conjuga constantment amb el de *Blasco font d'escàndols* a *Levante-EMV*, ho tonem a veure el mateix dia 8 de febrer en una peça informativa titulada (L.12-405): “El fiscal relaciona a Blasco y Tauroni desde el año 2001”; i subtitulada: “Anticorrupción solicita a la juez que investigue los 8.3 millones que Blasco adjudicó en Binestar Social al empresario”.

En el Partit Popular es produeix una lluita constant entre *frames*, i destaquem una tendència que el diari *Levante-EMV* sol destacar més les afirmacions dels representants del PP que qüestionen les mesures contra la corrupció d'Alberto Fabra, mentre que *Las Provincias* intenta donar coherència al *frame* de *nou PP que lluita contra la corrupció*. Ho veiem amb claredat els dies 10 i 11 de febrer quan mentre *Levante-EMV* destaca les queixes d'un diputat del PP per abandonar els imputats (Andrés Ballester: “El PP debería dar cobijo y cariño a los imputados siendo cauteloso”), *Las Provincias* opta per titular una línia oposada (“El PPCV reafirma su mano dura ante la corrupción pese a la inacción de Génova”). En aquesta darrera notícia de *Las Provincias* és explícita la promoció de dit *frame* que genera un abans i un després en el PPCV.

La dirección regional del PP no va a cambiar la política de tolerancia cero que aplica con los altos cargos o los parlamentarios imputados en investigaciones judiciales en asuntos de corrupción, afirmaron ayer diversas fuentes populares. Esta es la respuesta que la cúpula del partido le dedicó ayer a Alfonso Rus, presidente del PP en la provincia de Valencia que el sábado afirmó que mientras él esté en el partido “un imputado es un compañero más”.

Rus ha visto la oportunidad de apoyarse en la actitud laxa mostrada por la cúpula nacional del PP con, por ejemplo, Jesús Sepúlveda, exmarido de la ministra Ana Mato, o con la propia ministra...”.

Tot això amb el context creixent d’una situació econòmica de profunda crisi accentuada en territori valencià, com ve reflecteixen els diaris també estes setmanes (Pr.12-187).

La Comunitat tardará más que el resto de España en remontar de la crisis

Los analistas del BBVA prevén una caída del PIB del 1,8% durante este año y una subida del 0,7% en 2014.

Els escàndols polítics impliquen una competició de cobertura entre mitjans, de notorietat entre l’oposició, entre l’esfera interna i els potenciadors de credibilitat en els afectats i fins i tot en el poder judicial. Com a mínim així es presenta de forma mediatitzada per part de *Las Provincias* en una peça informativa destacada titulada “La lucha de Ruz y Bermúdez por el «caso Barcenás» convulsiona la justicia” (Pr.12-191). Totes aquestes pugnes donen lloc a la potenciació del *frame obscurantisme* com podem veure en aquest extracte de la mateixa notícia:

Las maniobras dilatorias de la fiscalía anticorrupción para no judicializar los papeles de Bárcenas originaron el conflicto de competencia en la Audiencia Nacional, una pugna con poderosos intereses en la sombra

L'intent del Partit Popular de generar un *agenda setting* més en la línia del seus interessos polítics com ara l'ús recurrent del debat identitari de símbols es mediatitzat per la premsa (L.12-421): "El PP reverdece la exaltación de los símbolos indentitarios de cara a las elecciones de 2015".

L'escàndol mediat afecta tot el procés i tots els actors del mateix. Sembla evident que les actuacions judicials són molt conscients també de la competició mediàtica de *frames* i actuen en conseqüència sabent que els judicis són processos mediats. En part, s'observa com es genera una investigació judicial mediada on els advocats són conscients de l'efecte de les seues paraules i qualificacions. Sembla evident que l'advocat de Rafael Blasco, Javier Boix pressiona jurídica i mediàticament la jutge i el fiscal novament parlant d'errors procedimentals. La fiscalia contraataca també de forma dramatitzada i amb intencions mediàtiques d'influir, i qualifica el posicionament de Boix de "extravagante y absurdo".

A finals del mes d'abril de 2013 es mediatitza un nou escàndol de segon ordre, a través del diari *Levante-EMV* que titula: "La conselleria de Blasco dio al fiscal documentos falsos para justificar las ayudas" (L.12-427). Estos documents que *Levante-EMV* revela que estaven "falsejats" els envien el 13 d'octubre de 2010 a la fiscalia i els signa Amparo Issaría, exsecretaria de l'ex directora general de Solidaritat, Tina Sanjuán. Es tractava de simular que en la proposta participava una ONG que sí que complia les bases, quan en realitat no hi va participar sinó que va ser la pròpia Cyes. *Levante-EMV* publica els documents en qüestió.

El 27 d'abril es mediatitza el capítol final del subescàndol vinculat a l'exconseller Vela. Finalment, la denúncia és arxivada, i ho remarca especialment *Las Provincias* que ho situa en espai principal de coberta a diferència del diari *Levante-EMV*:

Archivada la causa contra Vela por filtración de un informe judicial del “caso cooperación” (Pr.12-195)

El alcalde de Castelló deja la presidencia del PP tras ser imputado en Gürtel (L.12-430)

Ocorre un nou capítol vinculat al *subframe imputació* i les seues conseqüències. *Levante-EMV* recull en coberta el titular: “El alcalde de Castelló deja la presidencia del PP tras ser imputado en Gürtel” (L.12-430).

Mentrestant segueix el degoteig de context econòmic de crisi i de confrontació amb el govern central. On abans hi havia un pretext argumental a favor ara hi ha retrets entre el mateix partit. Ho veiem l'11 de maig a *Las Provincias*: “El Consell avisa de subidas de impuestos nuevos si hacienda no eleva el déficit” (Pr.12-197). O el 7 de maig a *Levante-EMV*: “La pobreza sube el doble en la Comunidad Valenciana que en España (L.12-431)”.

Així mateix es manté el tira i arronsa entre diferents sectors del Partit Popular en relació a la resposta als escàndols polítics. “Mano dura de Fabra contra la corrupción” és com hem dit un *frame* consolidat a *Las Provincias*. El 10 de maig *Las Provincias* titula (Pr.12-197): “Carlos Fabra reaparece para criticar la mano dura del PP contra la corrupción”.

Cal seguir remarcant que tot i que *Levante-EMV* i *Las Provincias* han acostat interpretacions pel que fa a l'*agenda setting* i l'escàndol en anàlisi, s'evidencien diferències.

L'11 de maig només *Las Provincias* situa en la coberta (Pr.12-198): “El Supremo sentencia al PSPV a pagar las costas por el recurso al carpetazo del «caso de los trajes»”.

El 17 de maig *Levante-EMV* informa: “Una funcionaria revela que el jefe de gabinete de Blasco la obligó a manipular pruebas”. Es tracta d'un exemple més de microescàndols que fa avançar la narració de l'escàndol general. Una funcionària, Begoña López, diu que se li va demanar fabricar un conjunt de factures falses per ocultar les irregularitats en l'expedient de CYES sobre l'assumpte de la compra de pisos. Segueix l'esquema bàsic del microescàndol ja explicat: S'aporta esta novetat en els primers dos fragments i després es recopila informació *frame* ja donada.

El 18 de maig succeeix un fet jurídic cabdal: La jutge processa a Rafael Blasco. Els diaris ho titulen amb cobertes principals, com és el cas de *Las Provincias* que titula: “La juez processa a Blasco por prevaricación, malversación y tráfico de influencias” (Pr.12-200); i subtitula: “La instructora termina la investigación de parte del fraude de las ONG y da traslado a la Fiscalía para que solicite la apertura de juicio oral”. A nivell de dades s'explica com el jutge creu que només el 3% del pressupost va arribar al fi lícit de la subvenció. Es dona la xifra que es van gastar 806.000 euros en immobles, i que es van facturar 456.000 euros a una empresa de Tauroni per suposats treballs. Es concreta que a Nicaragua només van arribar 43.000 euros. Rafael Blasco hauria comés segons l'auto els delictes de tràfic d'influències, prevaricació, malversació i falsedat documental com a inductor.

Encara que al dia següent, el 19 de maig, *Levante-EMV* publica una notícia en la línia de treball de la dramatització de l'escàndol polític, titula tant en coberta (L.12-433) com en la notícia d'obertura (L.12-434): “Golpe de gracia a Blasco”. A més, inclou requadres gràfics amb imatges sota el títol de “acusados”, amb les imatges de Blasco, Tauroni, Tina Sanjuan (secretaria general de Solidaritat), Xavier Llopis, Marcial López (president CYES), Josefa

Cervera, Josep Maria Felip, Marc Llinares (cap de gabinet) i Alexandre Catalá (subsecretari de Solidaritat).

És significatiu com a prova definitiva del que a l'inici d'este treball hem qualificat com a contraescàndol dissenyat per Blasco cap a Angel Luna que es faça explícit en l'auto un correu entre els acusats que es titula: "Argumentos para ridiculizar a Ángel Luna". A més *Levante-EMV* destaca que l'auto té una plana sencera dedicada a l'estratègia dels acusats per combatre les informacions del diari. *Levante-EMV* ho aprofita per destacar el seu paper de servei públic en aquest sentit i recupera els correus on comparteixen les rectificacions al diari i repeteix com "en más de 20 ocasiones" van sol·licitar rectificacions que expliquen "a hechos que después durante el proceso se han demostrado ciertos". Es recorda que el diari ha guanyat els dos casos jurídics vinculats.

També és remarcable que l'auto reflexa en conversacions que els acusats es queixen que algú els ha sostret documents, i això també confirma la tensió en l'esfera interna pròxima com a detonant per a la mediatització i judicialització de l'escàndol polític.

Observem tot allò comentat en la redacció de notícia de *Levante-EMV* del dia (L.12-435)

En un escrito de octubre de 2009 el empresario preso le envía un mensaje con un adjunto titulado "Rectificación Levante-EMV ACTM". El día siguiente ambos comentan la citada rectificación, y el 15 del mismo mes hablan de que la fuente de la información puede provenir de "un posible robo de documentación".

Ambos imputados se envían un correo con un adjunto donde se lee "argumentos para ridiculizar a Ángel Luna" y una entrevista de este periódico a uno de los imputados.

Com és habitual *Levante-EMV* genera un cintet per organitzar la informació davant d'un fet destacat com aquest, en concret tria "Caso Cooperación".

És significatiu que quan es produeixen novetats molt destacades arrel de documents concrets, es produeix també una reparcel·lació de la mediatització dels mateixos. Ho veiem el 20 de maig, quan *Levante-EMV* segueix amb la qüestió derivada del mateix auto tot centrant-se a remarcar l'escàndol de segon ordre referent al presumpte falsejament de documentació a partir del titular (L.12-437): "Blasco entregó al Síndic de Comptes y al fiscal expedientes «alterados» para defenderse". Per a fabricar un potenciador de credibilitat acaben generant un escàndol de segon ordre

El 22 de maig se succeïxen les repostes en forma de potenciadors de credibilitat de les organitzacions i altres elements provinents de l'esfera interna dels partits. *Levante-EMV* destaca: "Blasco pacta con Rus dejar la ejecutiva provincial del PP pero retiene el escaño" (L.12-439). El concepte *doctrina Fabra* és ja un *subframe* estable, encara que contradictori amb els diferents fets. Segueix certa tensió interna i novament Alfonso Rus fa una lectura reduïda de la doctrina. Blasco presenta la seua renúncia i l'executiva l'accepta després del processament. En aquesta peça informativa es destaca que "en la más laxa de las interpretaciones de la llamada doctrina Fraba, el exconseller Rafael Blasco la cumpliría a medias".

És significatiu que el diari *Levante-EMV* use unes declaracions que Rus va fer fa mesos (març) ,i per tant, descontextualitzades en este moment i les destaque: "Es un fenómeno, gran político y gran persona".

Com és habitual en el cicle de l'escàndol polític analitzat, Fabra llança després d'un fet d'impacte en l'opinió pública com ha sigut el processament de Blasco un missatge per

potenciar el seu marc de canvi i contundència contra la corrupció. En la coberta del 24 de maig (L.12-440) *Levante-EMV* titula: “Fabra sentència a Blasco: «No me temblará el pulso»”.

La història de Fabra com a president és la historia dels condicionants per la percepció d’una opinió pública “alçada” contra la corrupció i, per tant, basada en els potenciadors de credibilitat. La percepció va canviant, i sorgeixen diferències entre la resposta a l’escàndol polític tenint en compte la magnitud pública de l’escàndol polític. Per exemple, trobem polítics amb situacions jurídiques similars amb diferents resposta per part de presidència. En aquest cas, l’efecte de la mediació de l’auto de processament de Blasco provoca un nou plantejament respecte a la pertinença dels afectats per investigació dels diputats a les Corts. Si fins ara la defensa consistia en el fet que l’acta era individual i per això no se’ls obligava a dimitir, ara la magnitud mediada de Blasco fa necessari que es moga el criteri i s’anuncie que en saber la definició de l’acusació de l’advocacia de la Generalitat l’exconseller serà expulsat del grup popular si no dimiteix. Això fa evident que els efectes polítics d’un escàndol mediat tenen el seu determinant en la magnitud mediada de dit escàndol i els efectes que pot tenir en el manteniment del poder simbòlic, i no tant de forma exclusiva en la situació jurídica concreta de cada persona.

Aquest procés és dramatitzat per la premsa mitjançant l’ús de lèxic que li aporta contundència i dramatisme, com per exemple l’ús lingüístic propi dels enfrontaments violents, com l’execució. Ho veiem en la notícia d’obertura interior (L.12-441):

Lèxic bèl·lic: Sentència, acta de defunción, no me temblará la mano, máxima contundencia, informe interno demolidor...

És evident que hi ha una escenificació de resposta a l’escàndol polític pel poder afectat, i es fa explícita en les cròniques periodístiques. És significatiu que el PP tenia una escenografia

preparada pel seu cap, amb la idea de marcar el *frame contundència contra la corrupció*, l'escenificació es fa latent en la mateixa notícia d'obertura:

La Diputada Clara Tirado, en tono inquisitivo, acusó a Fabra de “tener miedo” al exconseller y lanzó la pregunta: “A que no le va a expulsar?”. La intervención pilló desprevenido al Consell, que no esperaba que el PSOE introdujera el tema antes de la pregunta de Compromís. Fabra hizo un gesto al vicepresidente Jose Ciscar, en quien havia delegado la respuesta, para que no le pisara el anuncio. Y Císcar tiró balones fuera y no respondió”.

Cal doncs destacar l'ús de Fabra de la pressió mediada a Blasco. Les advertències i peticions a membres d'un propi partit es mediatitzen per potenciar les possibilitats d'èxit. En la notícia s'explicita: “La invitación a irse fue formulada en plaza pública y con el afectado de cuerpo presente”.

Destaquem també que “contundència”, s'ha convertit en un *subframe* lèxic important vinculat a Fabra, introduït per potenciar el canvi respecte a l'anterior època i qualificar el grau d'acció contra els escàndols.

Destaquem també d'esta notícia les següents declaracions, les de Fabra ja comentades i les de membres de l'oposició alçant la responsabilitat al president:

Fabra:

“No me temblará la mano para hacer aquello que considere necesario para manetener la dignidad y honorabilidad de estas Cortes... Le aseguró que seré coherente con lo que haga la abogacía y la jueza sobre las conclusiones y

determinaciones que tenga que tomar, y lo haré con la máxima contundencia, no tenga ninguna duda”.

Oltra:

“Qué tiene Blasco en los cajones que tienen ustedes tanto miedo”.

Remarquem també novament l'actitud de Rafael Blasco de mostrar permanentment una part frontal d'acord amb el seus interessos de mediació. Ho explicita el propi *Levante-EMV* en la mateixa crònica:

Fabra suscitó una de las ovaciones más intensas de la sesión, aplausos a los que, como si con él no fuera, se sumó Blasco en varias ocasiones. El diputado pasó seguramente uno de sus tragos más amargos. Lo hizo, eso sí, sin perder la compostura, con semblante serio, aunque intercambié alguna que otra sonrisa.

La consolidació de *frames* com ja hem defensat no és limita només als recursos textuals, sinó que també prenen importància els icònics, com les fotografies. Observem dues imatges, una de Fabra amb la mà al coll i mirada amenaçant, i altra de Blasco somrient amb to burlesc i amenaçador. Les dues imatges potencien dos dels *frames* recurrents del moment: (*línia roja contundent de Fabra front Blasco, font d'escàndols*).

Els intents de potenciar la credibilitat es multipliquen, i segueixen generant tensió en l'esfera interna. Ho veiem en la notícia del mateix dia de *Levante-EMV* amb el titular: “El PPCV plantea retirarle el carné como primer paso” (L.12-442).

Si hay algo en que los populares valencianos coinciden es que Fabra no lo tendrá fácil a la hora de desembarazarse de Blasco. La mayoría de los diputados y

cargos consultados coinciden en que el veterano político no dejará el escaño. Hay quien opina incluso que si se ve muy presionado acabe aireando información comprometida para el Consell. Blasco lleva lustros trabajando en la Generalitat.

(...)

Con todo, hay una diferencia, sustancial entre unos casos y otros. Respecto a Gürtel, el Consell defiende a los imputados, en el caso Blasco, el propio Consell sería su acusador.

Novament aquestes són més evidències de la tensió en l'esfera interna que provoca un escàndol polític. Es produeix una tensió interna en tot escàndol polític on cada sector juga el seu paper. L'escàndol polític és molt especialment un reequilibri de les forces internes, del poder simbòlic intern d'un partit. Este és un factor determinant que sovint no es remarca, i possiblement siga el procés més destacat de tot escàndol polític en el qual es produeix una lluita de poder que posa a prova el poder simbòlic intern vigent i que acaba amb una renovació o el manteniment dels líders afectats. Els casos vinculats a Blasco en són un gran exemple d'este lluita en l'esfera interna que es trasllada en forma d'escàndol polític. Ambdós casos parteixen de l'esfera interna del partit polític de Rafael Blasco, ambdós generen un procés de rebuig o adhesió a Blasco, ambdós acaben amb Blasco perdent el poder simbòlic tot i tenir desenvolupaments jurídics molt diferents. Una reflexió interessant és que Blasco abans d'esclatar els dos escàndols ja no té bona relació amb Lerma ni amb Fabra. En un cas més que l'altre per la situació de poder, però en part als dos presidents l'escàndol polític els permet allunyar a Blasco del poder, i en ambdós casos el polític d'Alzira ocupa el paper de víctima d'una espècie de complot intern. Val a dir que d'alguna manera o altra, Blasco és vist pels dos presidents de la Generalitat i amb més de 20 anys de diferència com un impediment per mantenir el poder simbòlic.

El mateix 24 de maig ens serveix per seguir confirmant l'homogeneïtzació de *frames* entre *Levante-EMV* i *Las Provincias*. En la mateixa línia que el diari del grup Prensa Ibérica el mateix dia, *Las Provincias* (Pr.12-201) titula “Fabra muestra a Blasco la puerta de salida del PP” i usa la crònica d'ambient com a element dramatitzador:

Fabra prácticamente sentenció a Blasco cuando desde la tribuna le enseñó la puerta de salida del grupo popular.

La oposición asistía entre incrédula y boquiabierta la intervención del presidente y a los aplausos de un serio Rafael Blasco aunque, sus palmas no fueron las que sonaron con más entusiasmo dentro del grupo popular.

Com *Levante-EMV*, *Las Provincias* també destaca el conflicte en l'esfera interna derivat de la resposta a l'escàndol mediat: “La expulsión de Blasco podría sacar a la luz las grietas en el PP de Les Corts” (Pr.13-204):

La más que probable salida de Rafael Blasco de Les Corts vía tarjeta roja puede poner sobre la mesa cuál es la verdadera radiografía actual de la bancada que sustenta al Consell.

Durant la primera setmana de juny la qüestió interna augmenta de pes en la mediatització. El 3 de juny a *Las Provincias* destaca en una de les notícies el següent núvol lèxic:

Caso Cooperación

Temblar el pulso

Puerta de salida

Expulsi3n (3)¹⁹⁷

Como ya adelant3 *Las Provincias* puede sacar a la luz las grietas del Partido

Popular

Pone de los nervios al Partido Popular

Fidelidad a las 3rdenes de la direcci3n 3s primordial

Fuga de votos

Fabra controla la mayor3a del grupo

Doctrina del presidente con los imputados

Los imputados

Enrocado en su posici3n

Ganar adeptos

Fuentes cercanas al grupo popular apuntaron que la clave est3 en Consuelo

C3scar, esposa de Blasco y actual directora del IVAM. Es la pieza sobre la que habr3a que negociar la salida del exconseller de las filas populares.

Blasco no entiende el motivo de su futura expulsi3n cuando hay diputados de su grupo que est3n un pelda3o por encima de 3l en los procesos judiciales.

En definitiva, *Las Provincias* avança un dels dilemes de les properes setmanes. Si Blasco no dimiteix caldria votar la seua eixida i podria ser que no es respectara totalment la disciplina de vot. Es diu que internament hi ha diputats que defensen convèncer a Blasco a trav3s de Consuelo C3scar que 3s directora de l'IVAM i membre del CVC. Les filtracions internes s3n constants. Aquesta sembla una filtraci3 de presid3ncia, tot advertint que est3 en joc tamb3 la continuïtat de Consuelo C3scar.

¹⁹⁷ Entre par3ntesi les repeticions en el text

L'expressió “no me temblará el pulso” és converteix en declaració marc de Fabra, tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias*. Hi ha declaracions de polítics en l'escàndol mediatitzat que es converteixen en declaracions icona, que són preses com a referència constant.

El 4 de juny es coneix altre fet fonamental de dit escàndol mediat: l'acusació particular de la Generalitat Valenciana sol·licita 10 anys de presó per al seu exconseller. La situació és molt particular: La pròpia Generalitat demanant presó per a un exconseller que en este moment forma part del grup parlamentari al govern. Per la seua banda en la resta d'acusacions particulars, el PSPV demana per a Blasco 15 anys de presó i 36 d'inhabilitació, i 2.192.000 euros de multa. L'acusació popular demana 13 anys de presó i inhabilitació.

Pel que fa a l'esquema de redacció es manté la situació: primera frase interpretativa explícita, dos o tres fragments d'explicació de la novetat i una part restant extensa per repetir dades *frames* i contextualitzar. Destaquem ací la frase inicial de text (Pr.13-208):

Rafael Blasco sufrió ayer un terrible golpe. Nada debe doler tanto como que un órgano controlado por quienes fueron tus compañeros, solicite cárcel para uno de los suyos.

Els diaris prenen partida clara en l'assumpte i de forma bastant homogènia per exigir la dimissió de Blasco. Observem el següent extracte de l'editorial de *Las Provincias* (Pr.13-210)

No se entendería que si la propia Generalitat considera que Blasco cometió varios delitos en el ejercicio de su cargo como conseller, hasta el punto de reclamar pena de prisión para él, siguiera formando parte del grupo del Partido Popular como si nada hubiera ocurrido.

El 23 de maig Fabra diu allò de “no me temblará el pulso” i alimenta un escàndol de segon ordre ara sota esta declaració icona. L’escàndol de segon ordre resideix també en el fet de les incoherències. A Blasco se li demana ara que hi haja judici oral per a l’expulsió, a Hernández Mateo no se’l va expulsar fins la sentència... La notícia de *Las Provincias* del dia 5 de juny (Pr.13-212) explica que el PP finalment no l’expulsa ara tot i la qualificació d’acusació de l’Advocacia. També passa que el PP afirma que el cas de Blasco és diferent a la resta d’imputats perquè està l’Advocacia personada, però este element entra en contradicció amb el fet que tot i el seu pronunciament no és expulsat. Les contradiccions en les explicacions generen un escàndol de segon ordre referent a l’etiquetada com “doctrina Fabra”. La pròpia *doctrina Fabra* i les seues incoherències generen un escàndol de segon ordre amb importants efectes en l’esfera interna del partit. Observem ací paraules i extractes clau de la notícia:

Expulsión (8)

Expulsar (2)

Expulsado

Apartar (2)

La caída de Blasco

Orden de salida

Salida de Blasco

El tema Blasco

Finiquito

Caso cooperación (2)

A pesar de la dureza de la Abogacia, el PP entiende que no es suficiente para apartar a su diputado.

No le temblaría el pulso a la hora de apartar a Blasco (una declaración que puso ojiplático a parte de la bancada popular)

Blasco decide aguantar el pulso

Doctrina Fabra

El PP tiene un problema, especialmente porque parecen que desconocen el mecanismo de expulsión que marca el artículo 27.2

En esta mateixa notícia el diari fa explícit el joc de l'oposició d'exigir sempre la següent peça política que ostente poder simbòlic quan s'afirma: "La teoría es la misma que la de Mónica Oltra. Blasco sabe que una vez caiga él la oposición irá a por otra pieza"-

El mateix dia *Levante-EMV* se centra a destacar el marc de *Blasco font d'escàndols* en la seua coberta, més enllà de les contradiccions que remarca *Las Provincias* en la resposta del president de la Generalitat. *Levante-EMV* destaca en coberta el resultat del document de qualificacions delictives al qual ha tingut accés: "El Consell admite que la trama de Cooperación operó en todas las consellerías de Blasco" (L.12-448).

El PPCV se ha declarado incapaz de esconder las alarmas y desactivar una presumible red fraudulenta que se nutrió 12 años de los presupuestos públicos pese a los abundantes titulares que proporcionó *Levante-EMV*.

En el terreny del fets el mateix dia per part de *Levante-EMV* s'informa que una becària va viatjar a Nicaragua enviada per Begoña Campaña, que era assistenta tècnica i tutora. La becària és Victòria Vila. Aquesta va informar que només havien arribat uns 50.000 euros.

El diari informa a més que el fiscal afirma que Blasco va ordenar eliminar les factures dels pisos en els justificants de la subvenció i posa data fictícia a 20 d'agost, quan era octubre. A més, ordena mantenir en quarentena els expedients. Es manipulen els justificants i es fa desaparèixer documentació dels expedients enviats al Síndic i a la Fiscalia a l'octubre. El que fa Rafael Blasco es fabricar un potenciador de credibilitat que usa en la roda de premsa que va organitzar com a potenciadora de credibilitat. Ara la qüestió esdevé un escàndol de segon ordre.

Cada dia s'accentua més la deriva cap a un conflicte intern. En aquest sentit, sembla una condició provada l'habilitat de Blasco en la mutació d'escàndols de poder vinculats a la corrupció política a escàndols de poder vinculats a conflictes interns. Progressivament aquest va anant cap a esta direcció, com ja va passar al 1989. Blasco alimenta l'escàndol intern i declara: "Fabra ha de respectar la presumpció d'innocència". Això no obstant, la seua situació i la del context li aporta més debilitat. Observem ací alguns extractes d'una de les notícies del dia i el dia següent (L.12-451 / L.12-453):

Por si alguien tenía alguna duda sobre las intenciones del exconseller Rafael Blasco, ayer por la tarde acudió a la comisión de Medio Ambiente, de la que es portavoz de Territorio del PP, como un diputado más. El gesto fue interpretado como su firme voluntad de mantener el pulso hasta el final.

Conflicto interno

Pulso

Los populares están en manos del exconseller

Diferente vara de medir con otros casos

La fractura es total en el PPCV ante el futuro del exconseller, que acepta marcharse pero en el caso de que se fije juicio oral

El desafío del exconseller al presidente

Inocencia

Peleáis

Le temblaba la voz, cosa rara en él, cuando dio la cara ante los medios tras nueve meses en silencio

Sonó a desafío

Fractura total en el PP (2)

División

Desmoralización del grupo

Caso Cooperación

Desgarro interno

Corrillos

Desgaste de contar entre sus escaños con nueve imputados

Demolidor informe de la abogacía

El consenso es un espejismo

Grupo dividido

Desgaste

Desesperación

El cintet de la cobertura de *Levante-EMV* és novament l'índex que ens marca el frame destacat: "Caso Cooperación, el desafío del exconseller al presidente".

Sembla evident que al 2013 l'exposició pública és major que al 1989, Blasco és pressionat mediàticament i duu a terme moltes més declaracions que aleshores, moltes entre passadissos sense buscar-les com la d'estos dies. Genera conflicte intern però ho ha de fer exposant-se més a l'esfera pública. Encara que aconseguix estar nou mesos en silenci, des de la tardor de 2012, quan la situació és límit decideix incrementar l'exposició pública. Aquesta

setmana a més de les declaracions que hem analitzat els diaris parlen d'una entrevista a la cadena Ser.

La premsa crea un àmbit d'acció i reacció, d'atac i resposta entre Fabra i Blasco. Ací en la notícia del 6 de juny (L.12-455) en la mateixa pàgina apareixen les dos declaracions al·ludint-se mútuament. *Levante-EMV* recull un *tuit* de Fabra “Blasco sabe que tendrá que dejar el Grupo Parlamentario cuando se cumplan las dos condiciones que anuncié. Y una de ellas ya se ha cumplido”; i ho emmarca el diari afegint: “El mensaje cayó como una bomba en la Cámara, donde los diputados apuntaban que el presidente se comunicaba con Blasco vía redes sociales. Hoy se verán las caras de nuevo en Las Corts, en la sesión de control a Fabra”.

El *frame* de conflicte intern derivat de l'escàndol polític en el marc del Partit Popular és ara més intens que mai. Observem el mateix dia 6 de juny els marcs que destaca *Las Provincias* en notícia que parteixen de la coberta titulada: “Blasco le aguanta el pulso a Fabra y el presidente gana tiempo para que renuncie” (Pr.13-217).

Lo importante no está en lo que dice Blasco, la miga está en lo que piensa
(primera frase del text).

Fabra señaló que no le temblaría el pulso a la hora de decidir sobre el futuro del exconseller una vez estuviera listo el informe de la Abogacía y se pronunciara la juez sobre la apertura del juicio oral.

El conseller dejó ayer claro que no piensa dejar su sillón en el grupo popular.
Lo tendrán que echar.

Echar un pulso

Erguido en su escaño

Firme como un muñeco de cera, la espalda en el respaldo, la mirada fija, las piernas cruzadas y sus gigantescas manos entrelazadas.

Muchos recordaron que lo tiraron del PSPV y sus pensamientos siempre van mucho más allá de sus declaraciones.

Tras hablar, el exconseller posó para los fotógrafos como si estuviera en la alfombra roja...

Blasco espera que antes que la juez del caso Cooperación abra su juicio ya se conozca la fecha de la vista de otros compañeros de grupo.

Todo un filón para la oposición que ayer ya se empezó a explotar.

La situació d'este escàndol, de la crisi econòmica i d'altres escàndols provoca que el partit en el govern no siga capaç de mediatitzar cap marc conjunt i la premsa és homogènia en el seu *framing*. El 7 de juny la coberta de *Las Provincias* i de *Levante-EMV* és idèntica: "Rus: Uno es inocente hasta que lo diga un juez". Per la seua rellevància destaquem ací les declaracions de Rus que recullen els diaris d'aquest mes de juny de 2013. Són interessants perquè les seues declaracions no són molt menys greus que les que va fer Blasco a l'entrevista televisiva a Intereconomia 15 dies després per les quals és expulsat del partit. I no tenen conseqüències, i això és una prova que en l'escàndol mediat i intern s'aprofiten les circumstàncies per mantenir el poder en una o altra direcció.

Rus

"Creo en la presunción de inocencia y hasta que el juez no diga lo contrario creo que las personas son inocentes".

"Si fuera por libre diría lo que pienso, pero como no voy por libre, me callo".

"El partido en Madrid, dirá lo que tenga que decir. Aquí se marcan otras líneas. El presidente ha marcado otra línea, esté yo de acuerdo o no, según lo que pienso que no quiero decir públicamente".

“El señor Luna fue al banquillo y automáticamente dijeron: inocente. Y está allí, sentado en primera línea de Les Corts. Y el señor Bellver fue al banquillo y fue delcarado inocente. Y está ahí, de síndic nuestro...Y no encuentro más. Che esperad...” (fent relació amb el tema de la imputació de Fabra).

“Todo esto confunde mucho y cuando hay mucha gente que tiene que ir al banquillo no se puede decir que una cosa es de una forma y otra de otra”.

Les notícies de novetats judicials o polítiques impactants, potenciadors de credibilitat del Consell i context econòmic de crisi estan interconnectades com ja hem demostrat en la taula al respecte¹⁹⁸. Ara, un dia després de conèixer la qualificació del delictes de la fiscalia i de les acusacions particulars trobem el següent potenciador de credibilitat resumit en el titular de l'11 de juny: “El caso Blasco fuerza a la Generalitat a modificar los parámetros de la Cooperación”(L.12-460). Ací essencialment veiem com s'augmenten els paràmetres per evitar discrecionalitat i potenciar la transparència. Abans els elements subjectius representaven 20 punts, i ara huit. Cada ONG opta només a un projecte i ha d'haver realitzar prèviament quatre projectes de cooperació.

Mentrestant la mediatització del conflicte intern és constant: “Rus avisa a Fabra de un conflicto en el grupo si expulsa a Blasco” (L.12-461). A més, el context intern complica una acció conjunta en augmentar el nombre d'implicats en una situació judicial encara més avançada que Blasco. Són notícies que també participen del *frame: Partit Popular corrupció generalitzada*: “Rambla, Such y Martínez, a un paso del banquillo” (Pr.12-220). Notícies que provoquen la constant voluntat de mediació de potenciadors de credibilitat per part del president de la Generalitat com es veu a la notícia de coberta del dia 20 de juny: “Fabra pretende

¹⁹⁸ Veure taula A.10.20

que la mitad de los imputados del PP deje el escaño” (Pr.12-221). Esta noticia demuestra la importància de la resposta en forma de potenciadors de credibilitat, i de la pressió de l’opinió pública en l’escàndol mediat. Fabra busca potenciadors de credibilitat, i la situació de Blasco està portant a l’extrem el problema. Pretén que el seu potenciador de credibilitat siga més creïble, i varia la seua estratègia.

No obstant això, també reflexa la dificultat d’afrontar una resposta universal als escàndols mediats, cada cas té una repercussió judicial, i amb similars situacions judicials l’esfera mediada i opino pública imprimeixen unes necessitats de resposta diferents. Els partits polítics tenen una gran dificultat a homogeneïtzar situacions de resposta que impliquen potenciadors de credibilitat. El que es veu ara amb claredat és que aconseguir una resposta al *frame* de *corrupció generalitzada en el PP* esdevé una prioritat per damunt de qualsevol qüestió.

No es percep està situació vint anys abans. Observem ací extractes de la notícia:

Cambio de estrategia, pero no de objetivo. Alberto Fabra pretende que los diputados del grupo popular imputados en causas judiciales tengan una salida que permita anticiparse a la posible apertura de juicio oral, de manera que los parlamentarios afectados por esta decisión dispongan ya de una hoja de ruta consensuada con la dirección del PP valenciano.

Para el PP y para su discurso de toletancia cero con los imputados, lo imprescindible es que esos parlamentarios dejen el grupo popular.

Tot això ocorre amb la importància imperant del mot “imputados”, que s’ha convertit en el gran *subframe* de la política, en un concepte amb profundes connotacions connectades

amb la continuïtat o fi del poder simbòlic, amb la credibilitat i honorabilitat de qualsevol polític o política.

La successió de notícies d'un i altre costat de l'esfera interna es produeixen a través de filtracions. Tots són missatges en l'esfera pública adreçats a l'esfera interna. És el que es coneix com un "globus sonda". En tot cas la notícia potencia el *frame*: *el nou PP valencià amb Fabra al capdavant contra la corrupció del vell PP valencià*.

El 20 de juny succeïx un fet cabdal en el procés de l'escàndol polític vinculat a la figura de Rafael Blasco, l'entrevista a 13TV. L'exconseller, en veure's augmentada la pressió política cap a ell incrementa la seua presència en els mitjans amb l'objectiu clar de transformar el marc de corrupció política en el marc de víctima d'una persecució interna, tot afegint crítiques al sistema judicial, en especial al de la fiscalia. Com ja hem dit l'estratègia és la mateixa que en l'anterior escàndol polític analitzat vint anys enrere tot i que el context és diferent. A continuació d'una anàlisi minuciosa de dita entrevista per la seua importància. Destaquem primer ací els marcs que reproduceix Blasco en l'entrevista¹⁹⁹:

Blasco "no tenia competències en l'adjudicació", signa el treball de valoració dels tècnics.

El director de Cyes és "el principal responsable" si es demostra que s'ha falsejat la destinació de les subvencions.

Blasco ha sigut víctima d'una "denúncia política" originada per partits polítics i no per cap implicat en la cooperació i està sofrint una persecució que ha derivat en un martiri "radiat", "televisat" i "publicitat" "per a tot el món". Ara acudeix als mitjans per "dignitat política" per reclamar un "judici just"

¹⁹⁹ Incorporarem ací extractes de l'entrevista emmarcats en una redacció pròpia per fer comprensible els marcs centrals que promociona.

La decisió de personació de l'abogacia de la Genetalitat no té sentit i no té cap precedent, i s'ha fet per pressions polítiques de presidència que és d'on depén.

A Espanya existeix l'anomalia que no es respecta la presumpció d'innocència, quan aquesta és una garantia processal.

La fiscalia està perseguint a Rafael Blasco i a altres membres del Partit Popular i es comporta de forma dispar amb altres casos idèntics. Amb Luna no es va investigar la filtració del document, amb Camps es va dur a terme un judici paral·lel injust.

Camps és exemple que quan un càrrec dimiteix i després judicialment guanya no se'l reposa, també n'és un exemple el cas de Vela.

Blasco va tenir un gest que "pocs han tingut a España". Afirma que va dimetir com a síndic sense estar ni imputat, i explica que ho va fer voluntàriament perquè ningú "li ho va demanar". Ara diu que vist el que ha passat amb Camps i Vela i per no "trair als votants que van triar l'opció on ell figurava" no deixarà l'escó.

El Partit Popular no està tenint equitat, quan Bellver o Fabra van estar imputats no se'ls va tractar igual, destaca.

El 1989 en la cinta no hi havia converses pròpies de Blasco, i ara les conversacions amb Tauroni s'han manipulat a través d'extractes que no són representatius, amb menys de 50 telefonades en un any curtes que no són representatives, destaca. No tenia relació personal especial amb Tauroni.

L'any 1989 va sofrir un cas similar i en aquella ocasió no només es va fallar la seua innocència sinó que es va "condemnar els denunciants per vulneració de drets constitucionals".

És un moment de crisi política on estan sofrint moltes persones i qualsevol judici de valor sobre un polític es generalitza.

Blasco afirma que “nadie con autoridad en el partido me ha dicho que me vaya”.
Afirma que Fabra no li ha dit que se’n vaja, que li ha dit que se n’ha d’anar si s’obre el judici. Blasco explica que “ningún demòcrata puede hacer una condena sin sentencia firme”

Sobre el grup popular Blasco recorda que “hay nueve personas imputadas” i que cal cercar una solució sense “caudillismos raros” perquè “la democracia lleva que un exceso de caudillismo acaba perjudicando a quien actua de esta forma”

A continuació destaquem els *subframes* lèxics i extractes destacats a l’entrevista pel propi Blasco:

Ninguna responsabilidad; martirio; juicio paralelo; instrucción que ha sido absolutamente radiada por todo el mundo, y televisada por todo el mundo, y publicitada por todo el mundo; perplejo, insólito, sin precedentes, personalizado en mi, se sufre mucho, fallar muchas cosas, asunto muy politizado, el escándalo de 1989 se montó..., presunción de inocencia, desprestigio clase política, linchamiento sin ver la letra pequeña, inocencia, inocente (6), tranquilidad, que acabe cuando antes, errores en la instrucción, estado de derecho, campaña terrible de difamación, obligación moral, dimití voluntariamente, cumplir a rajatabla, llamar la atención la tenacidad de la fiscalía, dignidad, no me han pedido que me vaya, uno no pide ser responsable de terceros, esa persona (Tauroni), conversación sacada de contexto, corta pega seguro, conversaciones intervenidas sin autorización, son interpretacions, casi me arrepiento de algunas cosas que dije, respaldo del PP, nadie con autoridad me ha dicho que ha perdido la confianza en mí, Fabra fue imputado, no dimitió, uso canallesco, grupo

popular con nueve imputados, solución sin caudillismos raros, exceso de caudillismo, periodistas imputados .

Transcripció entrevista televisada a 13 TV^{200/201}

(Corregeix al presentador en la introducció quan diu que “con Fabra es el único con el cual no ha formado parte del gobierno”: “Formé parte del gobierno porque asistia a las reuniones del gobierno”)

P. A usted se le acusa de adjudicar 1,6 millones de euros que al final acabaron en la compra de dos pisos y dos garajes en Valencia. ¿Esa es la acusación?

B. No, esa es una de las especulaciones que van por ahí. No, yo no he adjudicado nunca nada. Mi papel como conseller no consiste en adjudicar porque entre otras cosas no tenia ni las competencias de contratación. Y lo único que hacía era firmar las resoluciones de las subvenciones a las fundaciones o ONG en la última etapa del gobierno. Y esta fue una fundación que se presentó al concurso y cumplía todas las garantías y mecanismos legales establecidos desde el punto de vista administrativo. Desde el punto de vista de la gestión de los expedientes es una gestión absolutamente transparente y perfecta. Lo que sucede es que hay una acusación sobre este señor...

P. ¿El presidente de Cyes?

B. El presidente de Cyes. Se le acusa de haber desviado una parte de ese dinero...

P. ¿Entonces a usted de qué se le acusa?

²⁰⁰ En negreta extractes destacats.

²⁰¹ Extreta de <https://www.youtube.com/watch?v=UC8fyq-ftj4&t=28s>. (consulta 20 de desembre de 2018)

B. (explica el procés administratiu de donar una subvenció...) **Mi participación en esto no ha ido más allá que dar por bueno la propuesta que hacen los técnicos previo una evaluación de una empresa externa que evaluaba también todo esto y por lo tanto desde el punto de vista de mi responsabilidad es absolutamente ninguna.**

P. ¿Entonces cómo explica usted que aparece como imputado de un asunto que implica el desvío de 6 o 8 millones de euros que no fueron a parar donde tenían que ir a parar?

B. Ahora es el momento que esto se sustancie judicialmente y asuman las responsabilidades quien les corresponda. El momento de ahora es importante pero yo llevo el **martirio de 2 años i 8 meses de una instrucción que estaba bajo secreto de sumario pero que ha sido absolutamente radiada por todo el mundo, y televisada por todo el mundo, y publicitada por todo el mundo, y que estamos todavía en la fase de dirigencias previas , yo no tengo ni siquiera la convocatoria de juicio.** Lo que pasa es que se han ido precipitando las cosas y al final es momento de que uno dé su opinión y explicación , porque **al final uno es objeto de un juicio paralelo y de unas informaciones que uno no ha entrado a valorarlas por respeto a la justicia, pero que ahora es momento de explicar mi visión de todo esto.** Es más, en este caso concreto en la instrucción aparece como el subsecretario de la propia conselleria certificó que tenía que devolver esta fundación el dinero que en principio había certificado y que finalmente se justificó para la compra de los pisos que en principio los habían justificado para montar la oficina técnica para llevar a cabo su trabajo (...) **Si ahora después se demuestra que esta persona ha hecho un mal uso de este dinero, pues que todo el peso de la ley caiga sobre esta persona que haya podido**

malversar este dinero. Pero será el responsable él. Pero no sobre la administración valenciana o yo que seguimos a rajatabla la ley de cooperación valenciana

P. ¿Como se explica usted que la abogacía de la Generalitat pida prisión para usted, la abogacía del propio gobierno al que usted formó parte?

B. A mi esto me tiene tan perplejo como les tiene a ustedes a propósito de la situación de la agencia tributaria i la infanta. Es un hecho insólito, es un hecho que no tiene precedentes en la administración valenciana, es un hecho que se ha personalizado exclusivamente en mí, y después que es un órgano que depende de la presidencia.

P. ¿Usted cree que la abogacía de la Generalitat ha recibido presiones de arriba para actuar así?

B. Por supuesto, si no hubiera tenido indicaciones concretas no se hubiera personado.

P. ¿Usted ha dicho que es víctima de un montaje político?

B. En la Comunidad Valenciana hay cerca de 1200 organizaciones solidarias que se dedican a proyectos de cooperación al desarrollo. De éstas unas 300 se presentaron a acceder a las ayudas, y nunca ninguna presentó ningún recurso o queja, ni hizo manifestación de disconformidad con las resoluciones. Yo estoy en esta historia por una denuncia que en octubre de 2010 presentó el PSOE y que se adherió a la misma un grupo que se llama Compromís que también está en el parlamento valenciano y a partir de ahí comenzó una investigación en una fiscalía que ha derivado en todo esto. Yo no estoy aquí por ninguna denuncia de ninguna persona particular, ni de ninguna ONG sinó que estoy por una denuncia política que luego se ha ido precipitando i que dura ya casi tres años. Y yo espero

que eso se sustente lo más rápido posible, porque se sufre mucho, uno se tiene que callar muchas cosas, estamos en un asunto muy politizado.

Pero uno tiene la conciencia muy tranquila, yo soy inocente, y estoy aquí porque creo que la dignidad de una persona está por encima de cualquier consideración y creo que es el momento de reivindicar que no vale todo, y que la la presunción de inocencia, evitar un juicio paralelo, tener derecho a un juicio justo, a una defensa justa me parece que en el contexto actual en que hay muchas confusiones en España es el momento de reivindicar la presunción de inocencia.

P. Hay una experiencia previa que tiene usted de un caso que acabó en juicio en 1989 y que luego se le absolvió, Y quizá esto le hace pensar no hacer caso de quien le dice que dimita y que se vaya a esperar en casa lo que pueda pasar.

B. En aquella circunstancia no sólo pasó eso sino que la sentencia condenó a aquellos que habían presentado la denuncia por haber vulnerado derechos constitucionales básicos. El escándalo se montó en aquellos momentos por un tema de Calpe que yo no tenía nada que ver, y fue cuando dejé el partido y luego pues vinieron a buscarme. Esto me anima a reivindicar la presunción de inocencia y a no dar por válido lo que está ocurriendo. Estamos en un momento en el que el desprestigio de la clase política lleva al linchamiento sin ver la letra pequeña de lo que puede ocurrir en cada caso. En esta oportunidad va a suceder exactamente lo mismo, yo tengo una total confianza en mi inocencia si no no estaría aquí hablando con total tranquilidad y lo que sí que deseo es que esto acabe cuanto antes. A mi modo de ver ha habido muchos errores en la instrucción. Son cosas incompatibles con lo que tiene que pasar en un estado de derecho.

Voy a citar dos casos valencianos muy recientes. Por ejemplo, uno el del expresidente Camps. Sufrió una campaña terrible de difamación, en el boom de esa

campana ganó unas elecciones con mayoría absoluta, 1.200.000 votos, luego tuvo el gesto ético de dimitir, ir a un juicio salir inocente y luego estar en la situación en la que está, eso de que sales inocente y los partidos luego te reponen nada. Y luego está el anterior conseller de economía y administraciones públicas se le acusó por parte también de un partido político de izquierdas de haberme entregado un documento del sumario a mi, cosa que no era cierta. Esta persona tuvo que dimitir y a los pocos meses quedó absuelto pero a esta persona se le ha visto truncada la carrera política por otra acusación falsa.

P. ¿Ese es el motivo por el cual usted no deja el escaño?

B. Mire yo he hecho una cosa que han hecho pocos en España, y es que antes de estar imputado dimití como portavoz en las cortes y dimití de mis cargos orgánicos. O sea que yo cumplí a rajatabla y lo cumplí voluntariamente nadie me lo pidió. Sin embargo yo creo que tengo la obligación moral, porque me considero inocente, de continuar defendiendo la opción de los votantes que eligieron la candidatura en que yo iba. Y por lo tanto yo no voy dimitir como diputado porque estoy en representación. Y lo que procuraré es sin salir de diputado causar el menor perjuicio al Partido Popular. No voy a dejar el escaño (...) Le puedo dar muchos casos, mira el actual portavoz en las Corts valencianas del PP, fue imputado, fue procesado, salió inocente y hoy es portavoz del PP en las Cortes, sin haber dimitido absolutamente de nada. Y doy otro dato, la fiscalía ha sido la misma en mi caso, en el de Camps i en el de Bellver.

P. ¿Le llama algo la atención de la fiscalia anticorrupción?

B. **Me llama mucho la atención de esa tenacidad en una dirección. No lo sé pero no recuerdo que haya afectado a políticos de otros partidos.** Le puedo esgrimir por ejemplo como en la anterior legislatura el portavoz del partido socialista en les Corts enseñó un documento que estaba bajo secreto de sumario y la fiscalía no abrió ni

diligencias para averiguar de donde este señor había sacado este documento que lo enseñó ostentosamente en un debate desde la tribuna de las Cortes. En cambio, a este colega conseller que estaba en les Corts valencianes por decir que había enseñado un documento le abrieron diligencias, tuvo que dimitir del gobierno y a los dos meses se ha demostrado que era inocente.

P. Dicho así parece que la fiscalía está actuando bajo consignas de favorecer a la izquierda.

B. No estoy haciendo ningún juicio, estoy hablando de datos concretos, de hechos concretos que se están dando allí. Yo quiero pensar que hay buena fe, y pienso que hay instancias judiciales que están convencidas que aquí hay una trama y que detrás de esta trama alguien se ha beneficiado. Incluso yo diría que si hay una trama que el peso de la justicia caiga sobre las personas que están detrás. Ahora de eso deribararlo que había un conseller que estaba tonto que no se enteraba de que había una trama y de que no se cumplía la legislación eso es absolutamente y radicalmente falso. La legislación y la ley se ha cumplido a rajatabla, y yo he estado siempre al lado de ley y soy inocente, Y si hago este alegato en el final de mi carrera política es por dignidad y porque creo que no se debe generalizar y estamos viviendo momentos muy difíciles, en donde a parte del sufrimiento de muchas personas que están en el paro etc etc, pues cualquier juicio de valor sobre un político tiende a generalizarse y no contribuye a nada.

P. Dos problemas. Uno que con Camps el partido lo apoyaba mientras a usted lo quieren echar y el otro que no me ha quedado claro a dónde ha ido a parar el dinero.

B. Creo que Camps se merece más consideración por parte del Partido Popular al haber ganado tres elecciones y haber pasado lo que ha pasó y haber salido inocente. A mi no me han pedido que me vaya, a mi me han dicho que si se cumple que tenga que ir a juicio me tenga que plantear mi permanencia en el grupo parlamentario popular.

Y esta es una cuestión que yo tomaré en conciencia porque no quiero perjudicar al Partido Popular.

Lo que me parece interesante es la pregunta de dónde han ido a parar si es que ha habido desvío de fondos, no estoy en condiciones de decirle dónde han ido a parar porque la responsabilidad de un consejero no es saber donde acaban los proyectos porque esto tiene su propia dinámica. Pero desde luego si se ha desviado un solo euro quien lo haya hecho lo tendrá que pagar, pero uno no puede hacerse responsable de un tercero. O sea nosotros no podemos hacernos responsables si el taxista que nos ha llevado hasta aquí la gasolina la ha defraudado o se la cobra tres veces al director del programa de aquí, eso ya lo investigará la justicia. A los responsables públicos lo que nos tiene que preocupar es si la gestión se ha hecho conforme a ley, y yo le garantizo que así ha sido. Un ministro no revisa las facturas, tiene personal para ello. Existen mecanismos de control que han sido avaladas por la propia abogacía, por la propia intervención delegada que es de la Generalitat no es de la propia conselleria incluso.

P. La última vez usted acabó implicado y absuelto por la no validez de unas cintas pero no quedó claro nada más. Ahora se vuelve a ver inmerso bajo las siglas del PP. ¿Qué ocurre que tienen una fijación con usted y hay una trama hacia usted o es que hay algo más porque incurrir diversas veces...?

B. Por eso digo que es importante la información. Usted ha dicho que hubo unas escuchas telefónicas mías. Pero mire, en esas escuchas de aquella época no hay una sola conversación mía, no había una sola conversación de Rafael Blasco. El daño ya estaba hecho.

Lo mismo que ahora, a mi no se me ha intervenido ni una sola conversación telefónica pero en cambio en la parte de la acusación se dice que una de las personas de la ONG principal encausada en esto se dice que tenía una relación personal conmigo.

Esa persona es una persona que estuvo siendo seguida y controlada cerca de un año por la policía, a lo largo de este tiempo sólo hay unas 50 llamadas telefónicas conmigo. Mucho menos que con otras personas como el presidente de la Cruz Roja. En todo este año no hay una sola entrevista conmigo, no hemos comido juntos, no he estado en su casa, no ha estado en mi casa, y en ninguna de las conversaciones se habla para nada de ninguna cantidad de dinero, no hay ni siquiera un ofrecimiento de regalo ni de navidad. Sumadas todas las llamadas telefónicas no salimos ni a tres minutos al mes de conversación. Eso explica que la relación es la habitual y normal de una persona que tiene una relación igual con centenares de asociaciones (...). Por ejemplo, en el tema de Cyes, no hay ni una sola conversación que haga alusión al caso de Cyes, ni una sola y es la que nos está llevando ahora a esta situación, ni una sola palabra. Y luego no hay ni una sola conversación que se desprenda algo concreto, las he explicado todas.

P. Nos decía que tiene idea de la persona que ha dado la orden a la abogacía. ¿Es Fabra?

B. Yo lo que dije es que la abogacía depende de la presidencia. A mi incluso me pareció acertado que la abogacía se personara. Ahora no me parece bien que se me acuse cuando no se acredita que yo me haya beneficiado ni con un solo euro. Ahora, en otros casos la abogacía ha dicho de personarse y alguien ha dicho que no se persone por lo tanto...

P. Le quería preguntar por una parte de las conversaciones. La que alude al 4 de noviembre con el señor Tauroni, a quien usted le dice: he visto que la Diputación ha sacado una cosa y habría que presentarse...sólo faltaría que se desaprovechasen la oportunidades... no tiene sentido estar en el monocultivo... (-li recorda extracte, no copie literal pregunta-)... Cómo explica esa conversación?

B. Es muy difícil explicar una conversación sacada de contexto. Hay que decir que todas estas conversaciones están intervenidas sin autorización del juez. Hay momentos en que se dice...no se escucha... Hay corta pega seguro. En el informe de fiscalía se citan dos conversaciones que no estan en el sumario. Hay el caso de un periodista que llama a tres ONG y les dice que si le explican cosas al fiscal se les saca de esto y ese periodista no está citado ni de testigo.

Esto responde, la llamada que citas, a la coordinación entre la Generalitat y las diputaciones. Esa conversación yo hasta planteo que tiene frases que yo casi me arrepiento de algunas cosas que dije ahí, porque en una conversación si no sabes que te estan grabando pues dices cosas que quizá no vinan a cuenta. Pero no se desprende hecho delictivo, son interpretaciones. En este caso les puedo decir que hay grabaciones de abogados con sus clientes, como en el caso de un magistrado ilustre que también cayó en este error.

P. ¿Por que no ha podido convencer al PP? Casi tiene más crítica del PP que de la otra parte.

B. Tengo el respaldo de muchísima gente del Partido Popular. Mucho respaldo a pesar de una situación como la que estoy atravesando. A mi nadie con autoridad del partido me ha dicho que ha perdido la confianza en mí.

P. El señor Fabra no le ha dicho... vayase...

B. El señor Fabra me ha dicho si usted acaba en el banquillo usted se tiene que plantear...

P. ¿No le ha dicho que se vaya?

B. No, no

P. Vino aquí el presidente Fabra y cuando le preguntamos si él hubiera dimitido de estar en su situación dijo depende.

B. El presidente Fabra está haciendo lo que él cree que es mejor para los valencianos, pero el presidente Fabra cuando fue alcalde fue imputado y no dimitió, entonces si hubiera dimitido no hubiera sido presidente de la Generalitat. En democracia una persona es inocente hasta que no haya una sentencia en firme. Otra cosa es el uso canallesco que se haga de esto. Pero un demócrata tiene que esperar que haya una condena. Otra cosa que es haya una cuestión que haya un escándalo político que pueda afectar el partido, y por eso me marché de mis cargos en el partido.

Pero yo no generaré ningún problema a Fabra, y si se cumplen los requisitos y Fabra me lo pide pues lo haré. Ahora no perderé la representatividad del acta. Dejaría el grupo pero no el acta.

Hay una situación compleja en el grupo popular, con nueve personas imputadas. Tendrá que haber una decisión sin caer en caudillismos raros, porque la democracia lleva que un exceso de caudillismo acaba perjudicando a quien actúa de esta forma. Mis compañeros quedarán absueltos ya verán también.

P ¿No considera que está haciendo daño al partido?

B. Pero si los partidos no han sido capaces de ponerse de acuerdo, es absurdo que uno se aplique una iniciativa que... Todos los periódicos han tenido periodistas imputados y no por ello han sido expulsados.

L'entrevista és el vèrtex que marca la línia final de l'escàndol polític. El debat intern que s'ha mediatitzat a l'esfera pública en el Partit Popular al voltant de la resposta a l'escàndol polític vinculat a Rafael Blasco és produïx ara sense filtres. El president de la Generalitat personalitza la seua acció i enceta un expedient d'expulsió de Blasco argumentant deslleialtat, i s'enceta un procés per expulsar també a l'exconseller del grup parlamentari que exterioritza encara més les fissures internes que provoca un escàndol mediatitzat d'estes dimensions.

D'alguna manera es veu ací en este procés mediat com Blasco és un subjecte polític que fa de la resistència i de l'agitació interna a través de la mediació de dita esfera interna dels partits la seua arma. L'anàlisi comparatiu del cas nascut l'any 1989 i l'actual denota que una de les grans diferències és també la resposta del president de la Generalitat, la de Lerma sembla que ve advertida de l'amenaça que representava i s'actua abans de qualsevol pas judicial, i en l'altra es condiona als jutjats. D'alguna manera observem com l'escàndol polític ve determinat per la situació interna dels partits. Pot esdevenir una "oportunitat" per dirimir assumptes interns, o els propis assumptes interns poden esdevenir un fre a la resposta des de la màxima autoritat del poder simbòlic.

En la cobertura de la reacció del president de la Generalitat després del que s'emmarca com a "desafiament de Blasco" destaca el matís ja explicat en *Las Provincias* i *Levante-EMV*. Mentre un es manté ferm en el *frame Blasco font d'escàndols dins d'un PP amb corrupció generalitzada* en *Las Provincias* es visualitza *Blasco font d'escàndols en un nou Partit Popular que intenta lluitar contra la corrupció*. Com és habitual els cintets de *Levante-EMV* marquen el *frame* de forma ben explícita ("El Partido Popular y sus imputados en las Corts: La decisión del comité de derechos y garantías"; i "Los imputados del PPCV: Las discrepancias internas".) Uns i altres escenifiquen una tensió interna, més encara quan es destapa la certesa que cal votar l'expulsió i que amb l'acta de cessament del partit no és suficient. Destaquem ací els titulars de coberta d'un i altre diari del dia 23 de juny:

Las Provincias (Pr.12-222)

Titular: Fabra suspende a Blasco de militancia e intenta expulsarlo en les Corts

Subtítol: La maniobra de la dirección choca con el regamento de la Cámara que exige una votación para apartar a un diputado de su grupo parlamentario

Levante-EMV: (L.12-463)

Titular: El PP echa a Blasco por criticar a Fabra en TV tras mantenerlo como imputado nueve meses

Subtítulo: El comité disciplinario suspende de militancia al exconseller y lo envía al grupo de no adscritos en las Corts / Rafael Blasco: “No pienso dejar el escaño, cuando reciba la notificación presentaré un recurso”.

Extractes *Levante-EMV*

Casi 25 años después de que Joan Lerma le expulsase del PSPV, el presidente de la Generalitat, Alberto Fabra, puso ayer la primera piedra para finiquitar la “segunda” carrera política de Rafael Blasco, la que ha protagonizado en el PP desde que Eduardo Zaplana lo recuperó para la vida pública.

En la salida de Blasco pesa más la indisciplina que la presunta corrupción.

El último desafío de Blasco al President

El contraataque de Blasco provocó un enfado mayúsculo en el Palau.

Su futuro quedó sentenciado.

Luz verde de la dirección para proceder contra Blasco

Desafío de Blasco del miércoles

Fabra traslada en conflicto a les Corts

Discrepancias internas

Fabra ha encontrado en estas declaraciones el pretexto perfecto para cortar el último vínculo del exconseller con el partido.

Subframes lèxics:

Sentenció, malindre, descalificación, ha irritado sobremanera, falta muy grave, infracción muy grave, suspensión de militància, expediente disciplinario, suspensión

de militancia, inhabilitación, expulsión, teledirigir, comité de derechos y garantías, movimiento orgánico, desagradable vitola, firmas contra Blasco, reunión interna, diputados díscolos, pérdida de un aliado...

Extracte *Las Provincias*

El desafío de Blasco al liderazgo de Fabra

Apoyo total de Génova

En la familia populatr las posiciones són encontradas sobre la intervención de la Abogacía.

Varios cargos del PP se echaron la mano a la cabeza. “Si lo hacen así sin votar Blasco nos lleva a los tribunales y gana. Y si la Mesa los acepta sus miembros cometerán prevaricación”, alertó un alto cargo popular.

Es algo innatural al PP, un partido acostumbrado a que todas las decisiones se tomen por aclamación.

No lograr 54 votos sería casar a luz grietas en el grupo parlamentario.

La oposición lamentó ayer que Fabra tire a Blasco por sus declaraciones y “no por el caso de corrupción”.

Com ja hem comentat pel que fa a la reacció de Blasco és latent la seua intenció de transformar un escàndol de corrupció política en un escàndol de conflicte intern on ell se situa com a la víctima. De fet, si observem el *frame* lèxic i els extractes destacats l’afirmació és evident.

Taula A.10.23

Framing comparatiu en el tractament de la notícia del 23 de juny de 2012

Diari	Emmarcament diari (Extractes i frames lèxics)	Declaracions de Blasco
<i>Levante-EMV</i>	Rafael Blasco no tiene intención de asistir como espectador al entierro político que ayer comenzó a organizar el PP, al suspenderle de militancia e inhabilitarle para ser diputado en las Corts. Ni tampoco	“perplejidad” “no voy a dimitir como diputado” “Lo normal en un partido es que si van a tomar una decisión sobre ti te llamen y te avisen”
	Caso Cooperación No podía esconder su malestar Fuentes cercanas al exconseller recuerdan que se deberá votar por mayoría su expulsión del grupo, algo que la dirección va a tratar de evitar. “Con que haya tres que no vayan a la reunión para no votar se evidencia la debilidad del presidente” El entorno del dirigente lamenta la “doble vara de medir” del PP respecto a unos casos y otros. “El problema no es Rafael	“Cuando me comuniquen esa resolución, que no conozco, miraré los argumentos y la recurriré”

Taula A.10.23

Framing comparatiu en el tractament de la notícia del 23 de juny de 2012

Diari	Emmarcament diari (Extractes i Declaracions de Blasco frames lèxics)
	Blasco. El problema es que hay ocho o nueve diputados imputados y algunos tienen más avanzado que él el proceso y se les debe aplicar la misma medicina”, señalan desde el grupo
<i>Las Provincias</i>	Su entorno sí que confirmó “Me parece curioso que no me Fuentes de su círculo más íntimo avisen cuando van a tomar una dicen que siente que no ha resolución sobre uno” recibido el mismo trato que el resto de sus compañeros en una situación similar

Font: Elaboració pròpia a partir dels extractes de notícies

Les peces informatives biogràfiques de Blasco que reproduïxen el *frame* imperant són una constant cada vegada que succeïx un fet novedós important. El dia 23 de juny observem una nova informació biogràfica al diari *Levante-EMV* (L.12-467). Novament l'emmarcament se situa entre el mite i la llegenda negra, entre el protagonisme i l'antagonisme. És un personatge de novel·la negra, però amb cert aire de respecte intel·lectual, una persona obsessionada amb el poder més enllà de qualsevol sigla política i ideologia.

Si la experiencia es un grado, la pechera política de Rafael Blasco (Alzira, 1945) resplandece como la de un veterano de guerra archicondecorado.

Camaleón de la política más casado con el poder y la lucha que con las siglas de cualquiera de las formaciones en que ha militado. Y han sido más de media docena.

Su activismo se forjó en el Sindicato Democrático de Estudiantes, enfrentado al falangista y oficialista SEU, cuando estudiaba Derecho en la Valencia gris de los años sesenta. Pero su verdadero debut político se materializó en la orilla comunista. A finales de esa década, su antifranquismo lo llevó a integrarse en el Movimiento Comunista Español (MCE), fracción marxista-leninista. Creó una escisión de la formación y luego se incorporó al PCE Marxista Leninista. Blasco también formó parte del Frente Revolucionario Antifascista y Patriótico (FRAP)- “Carlos” era su nombre de guerra en aquella organización que perseguía instaurar la dictadura del proletariado con la ayuda de la lucha armada-. Sin embargo, en 1981 rompió con el PCEml y lanzó su propia entidad política. Se llamó “La Causa”.

Aquello no había hecho más que empezar. Porque fue en los años ochenta cuando Rafael Blasco se subió a su primer caballo ganador: el todopoderoso PSPV de Joan Lerma y de su cuñado Ciprià Císcar (que fue quien le presentó a su actual esposa, Consuelo Císcar). En la vera socialista estuvo desde 1982, como subsecretario de Presidencia, hasta diciembre de 1989, cuando Lerma lo destituyó como conseller de Obras Públicas y Urbanismo al calor del escandaloso caso Blasco del que saldría absuelto en 1991 tras anularse las cintas que lo inculpaban.

El PSPV ya era historia para él. Pero como buen guerrillero del FRAP, la historia política de Blasco no estaba finiquitada. Impulsó en 1993 el partido nacionalista Convergència Valenciana. Fue un compás de espera hasta que Eduardo Zaplana llegó al Palau, se fijó en él y le tendió la alfombra azul de la todavía más

poderosa administraci3n popular. Empez3 como *outsider* de subsecretario de Presidencia. Lo rodeaba el glamuroso hechizo de los independientes que se permiten el lujo de cabalgar sin carn3. Pero este hombre de partido -no de uno concreto sino de partido pol3tico en general- acab3 enrol3ndose como militante pol3tico del PP en julio de 2004, en plena era Camps. Con 3l redonde3 su carrera pol3tica, lo que le ha llevado a ser siete veces conseller, portavoz popular en las Corts y fact3tum intelectual del espectro conservador valenciano.

En torno a su maquiavelismo pol3tico -la leyenda nunca tiene bastante-, a Blasco se le identifica con la fundaci3n en Alzira del Partido Socialista Independiente (PSI), y que ser3a el germen del posterior Partido Socialdem3crata (PSD), ambos pensados para debilitar al PSPV. Ahora, apartado de la militancia del PP, ya hay quien espera a ver si al camale3n de la Ribera le queda una 3ltima piel pol3tica.

Novament en l'3mbit dels fets tant el dia 24 com el 25 de juny es destaca el debat intern en el grup parlamentari amb filtracions d'un i altre sector. Com resisteix i obliga a mediatitzar la situaci3 i a que s'haja de votar la seua expulsi3. Tot i que ambd3s diaris destaquen que el signe de la votaci3 3s clar podria haver alguna abs3ncia de la mateixa significativa, com l'anunciada d'Alfonso Rus. Comen3a Fabra aleshores a llan3ar missatge p3blics cap als diputats que tenen diverses imputacions tot destacant que no se'ls expulsar3 del grup. Novament l'esfera p3blica esdev3 l'espai on s'envien missatges per incidir en l'esfera interna. Destaquem ac3 extractes i subframes l3xics d'ambd3s diaris d'aquests dies:

Como liberado tras la expulsión del partido que ha iniciado el PPCV contra Blasco	Culebrón, nerviosismo creciente, florezcan las grietas tras la doctrina de Fabra...
Fabra se expresó ayer sin cortapisas después de estar nueve meses expuesto al desgate político de mantenerlo sentado en la bancada popular.	Cualquier paso en falso puede acabar en los tribunales.
Supenderlo cautelarmente, desalojarlo del grupo popular.	Blasco, uno de los políticos más veteranos de la Comunitat y el único que ha sido conseller con los dos grandes partidos, vigilará con lupa el proceso.
Fabra desvinculó la decisión de la situación judicial, como si quisiera fijar una nueva “doctrina”.	Melindres Como adelantó <i>Las Provincias</i> Por las mañana se sucedieron las
Fabra enviaba un mensaje de tranquilidad al resto de imputados y de paso animarles a mantener un perfil bajo (al contrario que Blasco).	reuniones en el grupo popular mientras Blasco, al que nadie llamó para departir pese a que estuvo en su despacho, hizo la mudanza sacando cajas y bolsas llenas de
El PP pretende que el pase de Blasco al grupo mixto no se convierta en munición para que la oposición exija el sacrificio de más imputados.	papeles. A más de uno le preocupó la imagen de cara al futuro. El PP quería evitar la votación para tapar las posibles grietas entre los diputados.
El jefe del Consell llegó acompañado de un séquito que les escoltó en todo	

momento. La intención era clara: trasladar imagen de unidad.

Pocos en el PP dudan que Blasco plantará batalla y recurrirá cada medida disciplinaria que se tome contra él.

Font: Elaboració pròpia en base al buidatge de notícies

Queda confirmada la connexió entre l'esfera interna i l'escàndol mediat. Una vegada s'ha trobat un argument perquè Blasco estiga en els no adscrits es produeixen missatges en l'esfera pública adreçats a l'esfera interna en el sentit que la resta de diputats del PP no seran expulsats tot i que vagen a judici. Per tant, es fa evident que la intervenció de Fabra va molt més enllà de la situació judicial estricta, els efectes de l'escàndol mediat en forma de pressió de l'esfera pública cap a Blasco són molt més elevats que la resta, i això s'evidencia especialment en la notícia (Pr.12-239) que *Las Provincias* titula: "Bellver garantiza a Rambla, Such y Martínez que no los expulsará si se abre juicio".

Finalment el 26 de juny els diaris recullen la notícia de la decisió de Blasco d'abandonar el grup de les Corts del Partit Popular moments abans d'una votació imminent (es fa públic a les 12h i la votació estava prevista per a les 18h). Observem els titulars de coberta del dia:

Las Provincias (Pr.12-236)

Titular: Blasco pierde el pulso con Fabra

Subtítol: Renuncia al grupo del PP horas antes de votarse su expulsión / El exconseller se vio 30 minutos con Alfonso Rus a mediodía

Levante-EMV: (L.12-474)

Titular: Blasco se va del PP antes de que lo echen, pero intentará volver si sale absuelto

Subtítol: El exsindic votará con el grupo y el consell dice que es un “gesto que le honra”

Novament l'escàndol genera bàndols interns, és el desenllaç d'un escàndol intern sorgit de l'escàndol original amb la victòria de Fabra, però amb el contrapunt de Blasco a poder continuar si l'absolen. Blasco cerca mantenir-se. Novament Blasco aconsegueix situar-se en situació de conflicte amb el màxim representant del poder simbòlic en el marc del seu partit. Durant un any, la confrontació sorgeix entre ell i Fabra més que entre ell i l'oposició, i això es fa evident amb l'extensa presència de lèxic bèl·lic i de confrontació interna.

D'altra banda i tenint en compte la reacció de l'oposició cal seguir destacant que els potenciadors de credibilitat en els escàndols són vistos generalment sempre com insuficients i en cas que impliquen la desaparició d'un càrrec implicat via dimissió o cessament generalment se cerca atacar la següent figura que represente un poder simbòlic més alt. L'oposició se situa en el *frame corrupció generalitzada*, i en concret es critica que a Blasco se'l force a dimitir per una qüestió disciplinària. Observem el titular de les reaccions dels representants de l'oposició (L.12-475):

Ximo Puig: “Lo echan, no por el robo, sino por no acatar lo que dice Fabra”.

Enric Morera: “Una salida pactada a cambio de no airear escándalos”.

Marga Sanz: “A Fabra aún le quedan ocho imputados en el grupo”.

Tot indica que Blasco ha forçat una situació que tot i la presumible victòria del president de la Generalitat ningú queda indemne. Els diaris usen les descripcions de situacions i gestos per potenciar estos marcs: (Pr.12-244):

...Aunque tanta defensa por dejar claro que con la salida del exconseller del grupo popular se ha cortado de raíz un problema quedó reventada por el afectuso saludo que Rita Barberá le propinó a Blasco en su escaño tan pronto como salió Fabra. La oposición aplaudió el gestó y la alcaldesa les dedicó un brindis torero...

La descripció de l'ambient i gestos és extensa, afecta especialment a Blasco qui cada vegada és emmarcat com a personatge més excèntric especialment per a *Las Provincias*. Destaquem els següents extractes de la notícia titulada “Mañana de pésame a Blasco” (Pr.12-240):

A las 10.42h Rafael Blasco se desvirgó como diputado no adscrito.

El primero en auxiliarle fue su excompañero Manuel Bustamante, que abrió el turno del pésame.

Blasco en su nueva ubicación, solo y en soledad.

Otro se hubiera quedado en casa a ver Ana Rosa. A Blasco en cambio, le va la marcha.

Se sentó y uso sobre la mesa su kit de supervivencia: la caja de su gafas de patilla metálica y su vetusto Motorola con tapa dura a prueba de mirones. Un teléfono que solo marca cada vez que saca su misteriosa agenda manuscrita del bolsillo de la chaqueta.

El presidente de la Diputación fue el primer VIP en desfilas ante un muerto político que muchos avisan que está muy vivo.

El 27 de juny els diaris recullen un fet d'especial importància pel nostre estudi i en especial de la fase de resposta. Tant *Levante-EMV* com *Las Provincias* recullen la notícia de la denúncia d'una “enigmàtica” associació (Asociación contra la corrupción en la Comunidad Valenciana) primer contra el síndic del PP, Rafael Castellano, i després contra el propi Alberto Fabra, precisament les dos persones amb qui la confrontació pública amb Fabra ha sigut més directa. Dies després es fa explícit per part del portaveu del Consell, José Císcar, que les sospites del causant de l'acció recauen en el propi Rafal Blasco. Siga com siga, este fet en la part final de la fase de resposta confirma una vegada més els profunds lligams entre l'esfera interna i l'escàndol polític. Hi ha un fet que crida profundament l'atenció i és el fet que el present escàndol polític en estudi comence amb un contraescàndol cap a un dels denunciants de la situació com és l'exsíndic del PSPV Ángel Luna i ja en el darrer moment de la fase de resposta s'acabe amb la mediació d'un nou intent de contraescàndol cap a altre dels confrontats amb l'exconseller en aquest moment. Observem els elements titulats dels dies 27 i 28 de juny:

<i>Levante-EMV</i>	<i>Las Provincias</i>
Denuncian a Castellano por enchufar a 31 camaradas y a Fabra por dos (L.12-477) Císcar vincula la denuncia contra Fabra a Blasco: “No creo en las casualidades” (L.12-479). La constructora favorecida por Castellano reformó la casa de su principal colaboradora (L.13-481).	Alberto Fabra, denunciado por contratos irregulares (Pr.12-242)

És especialment explícit a *Las Provincias* la denúncia del fet com un atac de venjança a Fabra. (Pr.12-243):

La noticia cayó ayer como una bomba en el PP valenciano, por la posibilidad de que acabe imputado el líder del PP valenciano en plena cruzada contra la corrupción que él mismo lidera.

Un peaje a pagar por su lucha contra los casos de corrupción.

En los corrillos políticos se habla de que las demandas podrían salir del propio entorno cercano de los denunciados, pero la organización se desvincula de cualquier sigla política.

Los grupos de la oposición parecen casi tan preocupados por la hoja de ruta contra la corrupción que ha trazado el presidente Alberto Fabra como sus propios compañeros de partido.

El marc sobre Blasco es mimetitzat a un i altre diari, com a un polític amb una cara pública i altra obscura. Rafael Blasco és font d'escàndols i especialista en l'esfera interna dels partits. Especialista en moure's en l'esfera interna usant l'esfera pública. Altra prova és la coberta del diari *Las Provincias* del 30 de juny (Pr.13-245) que titula "Blasco, 30 años moviendo los hilos" i subtitula "Al exconseller le llega la segunda muerte política tras trabajar en la cocina de cuatro presidentes". La coberta s'acompanya amb una imatge partida en quatre on s'especifiquen les quatre grans etapes polítiques de Blasco:

1990 Deja el PSPV tras haber sido la mano derecha de Lerma (foto amb Lerma)..

2001 (Foto amb Zaplana).

2003 Conseller de tres carteras y portavoz de la etapa de Camps (Foto amb Camps).

2013 Apartado de la portavocía de les Corts tras su imputación (Foto amb Fabra).

Com ja hem acreditat en nombroses ocasions, *Las Provincias* manté el fet diferencial en l'emmarcament en tractar el cas de Blasco més en el sentit d'una *poma podrida*, i destacar la determinació d'Alberto Fabra com a nou impuls contra la corrupció. Això no obstant, sovint hi ha mitjans que en la defensa del seu emmarcament de referència es reproduïx la confusió si el partit referencial de dit marc també té contradiccions al respecte o es mostra dividit. I aquest cas no n'és una excepció. El mateix 30 de juny és fa explícit aquest tret en la notícia (Pr.13-246) que també parteix de coberta i que titula "18 ceses no tapan la sombra de la corrupción" i subtitula "La línea roja de Fabra no ha permitido desviar el foco de las investigaciones judiciales del PP valenciano". La notícia recull els 18 càrrecs afectats per la "línia roja de Fabra": Rafael Blasco, Pedro Henández Mateo, Angélica Such, David Serra, Josep Maria Felip, Aleixandre Catalá, Ricardo Calatayud, Ignacio Bernacer, Jorge Vela, Jose Manuel Vela, Ricardo Costa, Yolanda García, Vicente Rambla, Carlos Fabra, Dora Ibars, Enrique Crespo, Luis Lobón i Inmaculada Garcia.

Destaquem de dita notícia els següents extractes de text:

El alcalde de Castelló optó aún por ser más radical.

Fabra no atendió a los que recibió desde el primer momento respecto al callejón sin salida en el que podía terminar entrando de llevar hasta el último extremo ese tipo de planteamiento.

Los casos de algunos dirigentes del PP han permitido comprobar que lo que quizá en un principio fue una apuesta honesta por la regeneración del PPCV ha terminado convirtiéndose en una espiral sin fin, que en ningún caso ha permitido a los populares de la Comunitat retirar el foco de la corrupción para ponerlo en su acción política.

Las Provincias manté la línia difusa entre el reconeixement per la contundència de Fabra i notícies aïllades que caminen en altra direcció. Ho veiem arrel de la possible imputació del síndic del Partit Popular arrel de la denúncia de l'ACC en una notícia (Pr.13-251) titulada en base a una declaració de l'esfera interna del PP amb la frase: “La misma firmeza que él ha aplicado con los imputados”; i subtitulada: “Cargos del partido piden que se trate a Castellano con la ‘dureza’ que él ha empleado y creen que será ‘víctima’ de la línea roja de Fabra”. *Levante-EMV* també recull la notícia (L.13-484) de dita contradicció en coberta amb el titular: “Castellano no aclara si dimitirá en el supuesto de que lo imputen en el caso Taroncher”.

Hem reflexionat habitualment sobre la importància del que hem anomenat personatges icona o subjectes *frame*, elements que sovint s'entrellacen entre casos per potenciar el *framing* de referència. Hi ha personatges icona i *frames* d'escàndols mediats que s'entrecreuen per augmentar dramatisme i espectacularitat. Ho veiem en la següent notícia en coberta de *Las Provincias* (Pr.13-253):

Títol: Blasco se reunió con “El Bigotes” el día de la entrevista que le costó su expulsión del PP

Subtítol: El encuentro se produjo en un céntrico hotel de Madrid donde también estaba la mujer del exsúndic del PP

Foto: Blasco, arribant al TSJ

En este tipus de notícies s'usa una redacció poc convencional amb inicis recurrents marcats pel recurs de la ironia com el següent:

Madrid cuenta con cerca de 50.000 plazas hoteleras, ¿Cuál es la probabilidad de que dos personas coincidan en uno de esos establecimientos sin que se produzca una cita previa? Realmente muy baja, aunque el azar siempre puede presentar las combinaciones más sorprendentes.

Explica que Blasco i Álvaro Pérez es coneixien de les campanyes electorals i diu que no se sap de què van parlar. La noticia usa els *subframes Gurtel, Cooperació, Blasco, Bigotes...* i genera insinuacions sense cap informació concreta, tot usant la major part del text a repetir dades *frame* ja exposades.

D'altra banda al juliol de 2013 es reprenen les notícies pròpiament del cas en relació a les novetats judicials resultants de les declaracions que s'estan succeint davant la jutge. En l'àmbit dels fets cronològics la presidenta d'Asade África, Christine Bernadette, explica a la jutge que els van fer ingressar 100.000 euros a tres empreses que no tenien res a veure amb el projecte. Explica en una escrit això i que era Hemisferio qui gestionava els comptes. Es diu que s'ingressa en concret 96.573 euros a les empreses International Human Resour, Worldride Training y Apima.

Dies després *Levante-EMV* informa en coberta que "El Tribunal de Cuentas fija en 2 millones el daño que Blasco y su equipo causó al Consell por el caso ONG". La secció d'enjuïtzament del Tribunal de Comptes estableix que Rafael Blasco, Alexandre Catalá, Josep Maria Felip i Marcial López podrien ser presumptes responsables solidaris de la responsabilitat

comptable del frau de les ajudes a la cooperació, i xifra la quantitat en 1.951.290,20 euros. Això implica que caldrà que presenten un aval per fer front en cas que siguen condemnats. Es tracta del document de liquidació provisional del tribunal al qual ha tingut accés *Levante-EMV*.

El format d'estes notícies que relaten novetats puntuals és l'habitual, s'expliquen les novetats que incorpora l'escrit de Bernadette i després més de la meitat del text representa una recapitularització: de la primera causa dels pisos, de com Blasco és expulsat i del procés i l'entrevista, i es torna a fer referència a la declaració feta per Fabra sobre no tremolar-li el pols per prendre decisions.

En aquest context dimiteix la diputada del PP Alicia de Miguel per la seua imputació en l'anomenat cas *Gürtel*. Ho destaca *Levante-EMV* en la seua coberta del dia 23 de juliol (L.13-485): “De Miguel dimite de diputada horas antes de ser imputada en Gürtel”.

El *frame* de corrupció generalitzada en el PP s'incrementa, especialment al diari *Levante-EMV* i a les declaracions dels membres de l'oposició. Les notícies com la del 25 de juliol (L.13-487) són constants, en aquest cas titulada en coberta “El PP y Blasco vetan investigar los contratos de Tauroni con la Generalitat”, sobre el fet que el PP i el propi Blasco com a no adscrit rebutgen una comissió d'investigació dels contractes amb Tauroni amb les conselleries que ha ocupat Rafael Blasco. El fet de jugar en el titular amb les paraules “Blasco y el PP” ja és significatiu. Argumenten que ja està investigant la justícia i que el propi empresari no hi podria assistir. En general, el Partit Popular respon a l'acusació de corrupció generalitzada en el seu partit situant la corrupció en punt de generalització a tots els partits polítics:

En ese momento el PP enchufó el ventilador. Al PSPV le recordó Filesa, Corcuera, Roldán, las comisiones de los AVE y los ERE. Y a Esquerra Unida le echó

en cara que dirigentes de esta formación “asaltan supermercados, roban carritos de la compra...”

Pleno escoba de ayer para barrer cuatro nuevas peticiones de investigación sobre escándalos que salpican al partido y también al Consell. Y van 82.

Tauroni, el perejil de las tramas orquestadas en torno a Blasco.

Observem les declaracions dels portaveus en la sessió de les Corts que origina la notícia:

Maluenda:

“Cómo vamos a crear la comisión si no podrá comparecer porque está en prisión? Seria una falta de respeto a los tribunales dado que el caso Cooperación se está investigando”

“Pedimos pedón a todos los ciudadanos si en alguna cosa hemos podido fallar”

“No vamos a defender a este señor, sinó todo lo contrario, es un señor al que no conocemos, un presunto delincuente y pensamos que quien la haga que la pague. Somos el primer grupo en condenar las ilegalidades i irregularidades”.

Clara Tirado:

“Son cómplices de la UTE Blasco-Tauroni...”

“Ustedes son los únicos que saben lo que pasó, no necesitan investigarlo”

“Son un grupo de 54 disciplinados secuaces del brazo político estructurado de una trama para saquear dinero público” .

Albiol:

“Son el partido de la corrupción, de los imputados y los cómplices de los delincuentes”.

“El caso Cooperación es solo la punta del iceberg de una trama histórica que parece Los Soprano”.

Mollà

“...Trama de corrupción auspiciada por Blasco que adaptaba sus necesidades societarias a la conselleria en la que estuviera”. Compromís pregunto al PP “por dónde se pasan el informe de la Abogacía de la Generalitat”.

En el *framing* de *Levante-EMV* que es resumeix amb la proposició *Blasco font d'escàndols d'un PP amb corrupció generalitzada* hi participa també com ja hem esmentat les imatges. La d'aquesta notícia del 25 de juliol és especialment significativa de com Rafael Blasco rep el suport de diputats del PP abans de començar el plenari. És la imatge de dos diputats posant a l'hora la seua mà al muscle de Blasco i aquest tocant-los dita mà.

El *framing* de *Levante-EMV* es trasllada a través de les imatges, d'elements organitzatius com els cintets i a través també dels gèneres com les cròniques d'ambient de la sessió de les Corts. En aquest àmbit destaca el paper del periodista Francesc Arabí. El mateix 25 de juliol n'observem una titulada “Blasco: el diputado impasible del que ‘su’ grupo reniega”. Destaquem els següents extractes que expliciten de forma molt clara el marc referencial de *Levante-EMV* (L.13-488):

Si de joven uno ha sido marxista y, ya en la madurez, ha seguido la teoría de Lakoff sobre los marcos referenciales, es normal que pueda permanecer impasible a un chaparrón de críticas y acusaciones de corrupción, formuladas desde la izquierda y no

rebatidas desde el PP, sus antiguos compañeros de viaje... Blasco sabe como nadie que las Corts es superestructura y que la lucha de clases, la clase alta, media y baja del PP-se dirime en la calle. Y sabe, por el tal Lakoof, que el terreno de juego para ponerle la zancadilla al alto mando popular no se constriñe al hemicycle. No en balde cultivó su vocación extraparlamentaria en el FRAP...

Pero lo que de verdad sí le entusiasmó, a tenor de su sutil gesto, fueron las constantes alusiones de Tirado, Albiol y Mollà a que Blasco “es de los suyos, del PP”. Se nota que el escaño 92 que ahora ocupa Blasco está en el lado de la oposición. Y que este Blasco y este PP, polos opuestos, no logran despegarse.

En el marc del fets de l'escàndol polític estudiat destaquem que el 31 d'agost el jutjat rebutja el recurs de Blasco i ratifiquen l'auto de processament. Així mateix la jutge exclou de l'acusació particular al PSPV i a la Coordinadora d'ONG, deixant en este àmbit en solitari a un pare que va presentar la proposta d'acusació particular en solitari.

Com ja hem destacat la fase de resposta la ubiquem fins el moment en què s'obri judici oral a Rafael Blasco, el 4 de setembre de 2013.

Per finalitzar l'anàlisi empíric de la fase de resposta i per la seua importància en la mediatització del marc de referència dels diaris en especial de *Levante-EMV* recollim tots els cintets de la fase des de l'11 d'octubre de 2010 al 23 de juny de 2013.

Taula A.10.24

Recull de cintets al diari Levante-EMV 2010-2013

9 d'octubre

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. El modus operandi

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. La versión de la consellería y de la oposición

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Reacciones al entramado de fundaciones y empresas

Compromís y EU denuncian que se pagaron 182.000 euros

10 d'octubre

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Reacciones al entramado de fundaciones y empresas

11 d'octubre

Las relaciones entre los escándalos de Blasco

13 d'octubre

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Los vínculos políticos del tinglado de asociaciones y empresas

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Reacciones

14 d'octubre

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Las explicaciones del conseller y las críticas de la oposición

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Las ONG asesoradas por la fundación solidaria entre pueblos se desmarcan

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. El quién es quién de los directivos de las firmas y ONG de la RED

16 d'octubre

Escándalo en las ayudas al tercer mundo. Los proyectos de las fundaciones bajo sospecha y las denuncias socialistas

31 de diciembre de 2010

Una red de ONG desvía fondos a empresas

24 de febrer de 2012

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: macrooperación de la unidad de delitos económicos y financieros

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: La operación

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: La trama

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Polémicas encadenadas

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: El director general de Cooperación

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Las explicaciones del portavoz y su situación en el PPCV

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Las explicaciones del portavoz y su situación en el PPCV

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: La decisión del titular de la Generalitat

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: La oposición

*Las Provincias*²⁰²

Golpe a la Cooperación

²⁰² Quan el cintet siga de *Las Provincias* es remarcarà, donat que el nombre dels mateixos és sumament menor.

25 de febrer

Las Provincias

Golpe a la Cooperación

Levante-EMV

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Sumario bajo secreto

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: El futuro político de Rafael Blasco

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: La iniciativa de la Generalitat

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: El entramado de cooperación
destapado por *Levante-EMV*

26 de febrer

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Procedimiento judicial

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: investigación

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Las consecuencias políticas

27 de febrer

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: medidas contra el presunto fraude

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: vinculaciones con el Consell

28 de febrer

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: investigación

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: las cuentas de la fundación de los
inmuebles

29 de febrer

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: investigación

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: Las explicaciones del exconseller

2 de març

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: el expediente de Nicaragua

Escándalo en las ayudas al tercer mundo: consecuencias políticas

18 de maig

Fraude en las ayudas de la Generalitat al tercer mundo: se abre el sumario judicial

24 de maig

Sumario del fraude en las ayudas al tercer mundo: Los pinchazos telefónicos

Sumario del fraude en las ayudas al tercer mundo: declaraciones ante el juez

30 de maig

Sumario del fraude a las ayudas al tercer mundo: revelaciones

Sumario del fraude en las ayudas al tercer mundo: Pinchazos telefónicos

13 juny:

Fraude en las ayudas a la Cooperación: Decisión judicial

Fraude en las ayudas a la Cooperación: la investigación

Fraude en las ayudas a la Cooperación: el retiro del síndic del PP

Fraude en las ayudas a la Cooperación: una trayectoria política jalonada de polémicas

Las Provincias:

Caso Cooperación

14 juny

Fraude en las ayudas a la Cooperación: las explicaciones del presidente

Fraude en las ayudas a la Cooperación: El estado de ánimo del PP y los futuros recambios

Fraude en las ayudas a la Cooperación: La posición socialista y el calendario judicial de Blasco

Fraude en las ayudas a la Cooperación: Las reacciones

Fraude en las ayudas a la Cooperación: La investigación

Fraude en las ayudas a la Cooperación: El proceso

Las Provincias

El relevo de Blasco

15 de juny

Fraude en las ayudas a la Cooperación: La investigación

4 de juliol

Fraude en las ayudas al tercer mundo: el auto judicial

Fraude en las ayudas al tercer mundo: informe del fiscal anticorrupción

5 de juliol

Fraude en las ayudas al tercer mundo: informe del fiscal anticorrupción

3 d'octubre

Caso Cooperación: El proceso judicial alcanza al máximo responsable político

Caso Cooperación: El proceso judicial alcanza al máximo responsable político

Caso Cooperación: Una vida pública cabalgando sobre la polémica

Caso Cooperación: Repercusiones en el PP y reacciones

Caso Cooperación: La reacción de Fabra

4 d'octubre

Relevo en el grupo parlamentario popular: La estrategia

22 novembre

El caso cooperación salpica al conseller de hacienda: La investigación judicial

1 de desembre

Caso Cooperación: crisis en el Consell

1 de febrer

Los escándalos salpican al PP: críticas internas a la estrategia de Fabra

8 de febrer

Los escándalos salpican al PP: Caso Cooperación

19 de maig

Caso Cooperación

5 de juny

Caso Cooperación: claves de la operación

Caso Cooperación: la repercusión política

Caso Cooperación: las calificaciones

6 de juny

Caso Cooperación: El desafío del exconseller al presidente

Caso Cooperación: La crisis en el PPCV

23 de juny

El Partido Popular y sus imputados en las Corts: La decisión del comité de derechos y garantías

El Partido Popular y sus imputados en las Corts: Las reacciones

El Partido Popular y sus imputados en las Corts: Consecuencias en el grupo parlamentario

El Partido Popular y sus imputados en las Corts: Las valoraciones del presidente

24 de juny

El Partido Popular y sus imputados en las Corts: La expulsión del grupo

26 de juny

Los imputados del PPCV: El abandono del exconseller de solidaridad

Los imputados del PPCV: Las discrepancias internas

Font: Elaboració pròpia en base al buidatge de notícies

6.4.2 Conclusiones fase de resposta o dramatització

Essencialment el primer que cal remarcar sobretot durant el primer any de la fase de resposta és el seguiment de les tendències que s'havien apuntat en l'anterior fase. És destacable com es consolida la professionalització en la creació de rutines de cobertura de l'escàndol polític, essencialment pel que fa a l'efectivitat en la transmissió de *frames* tant en el fons com en la forma.

En general, la mostra analitzada de la fase de resposta és d'una extensió considerable (247 peces a *Las Provincias* i 492 al diari *Levante-EMV*) que ens permet extrapolar conclusions a partir de l'anàlisi essencialment inductiva al qual se sumen algunes aportacions fruit també d'una perspectiva deductiva que quantifica alguns elements remarcables. Així mateix val a dir que les conclusions de la present fase tenen un caràcter acumulatiu, no serien possibles sense les aportacions de les conclusions d'anteriors fases de l'actual escàndol polític així com de les conclusions pròpies a l'escàndol polític ja analitzat completament ubicat a principis dels anys 90.

Gran part d'estes aportacions les podem resumir en la taula²⁰³ dedicada a les rutines mediàtiques del *framing* a l'escàndol polític. Resumirem a continuació la composició i relacions entre els elements que la formen:

²⁰³ Veure taula C1 de les conclusions del present estudi

Partint des d'una òptica jeràrquica en la seua mediació de la realitat els mitjans de comunicació emmarquen la realitat de l'escàndol polític en base a un o diversos grans marcs genèrics d'interpretació que representen un denominador comú semàntic dels escàndols polítics en general. Es tracta de plantejaments assentats profundament en la cultura d'una societat i que es transmeten en la narració de qualsevol realitat com és la dels escàndols polítics. Sovint com remarca la literatura poden tenir un propòsit funcional regulador dels comportaments però també són fonament de canvi del poder simbòlic que representen els governs de les institucions en democràcia. L'honorabilitat dels responsables polítics ha esdevingut el principal atribut en qüestió d'estos marcs, desplaçant la lluita explícita entre ideologies. És remarcable ací el concepte *lluita explícita*, donat que com demostra l'anàlisi inductiva l'escàndol polític mediat manté el seu lligam amb les ideologies donat que els marcs de referència de cobertura dels escàndols polítics d'estos diaris està condicionat pel seu marc ideològic de referència, com també ho està la dels principals protagonistes d'un escàndol polític. Això és, els escàndols mediàtics són una arma que ataca l'honorabilitat però on les ideologies juguen un paper de fons implícit important. En aquesta interrelació és essencial el context social, econòmic i polític del moment.

Aquests marcs conceptuals dels escàndol polític es concreten en un o diversos *frames* principals específics d'un cas concret. Són la concreció a la situació puntual del cas. Alhora aquests *frames* principals es conjuguen amb *frames* secundaris.

Aquests *frames* principals d'un cas en sí mateixos representen només una idea marc amb connotacions profundes amb un nivell alt d'abstracció, sense nivell de concreció per sí mateixos. Per a la seua mediatització cap a l'opinió pública necessiten ser processats. Això implica una procés de simplificació a través de la creació d'una narrativitat i dramatització que alhora es concreta en el que hem anomenat *subframes*, que no són més que marcs específics que construeixen el marc principal més general del cas. Aquests es subdivideixen en:

- *Subframes* icònics: fotos, elements gràfics i d'organització de la informació

- *Subframes* lingüístics: elements del text, lèxics, que ens conduïxen als marcs principals. Existeix una espècie de tematització lèxica concreta que agrupada evoca uns significats culturals molt determinats en el lector.

- *Subframes* subjecte: generar subjectes sobredramatitzats amb valors referents del marc o extrapolar protagonistes d'altres escàndols amb altres connotacions culturals. Pertanyen a este apartat la creació del que hem anomenat subjecte *frame* de l'escàndol polític com també la proliferació de dades aïllades que potencien la dramatització personalitzada a través d'informacions personals en principi desvinculades del cas però que aporten connotacions a la narrativitat importants. És vital en aquest *subframe* en els casos vinculats a Rafael Blasco la descripció de persones dominats per l'eròtica del poder, del domini de l'esfera interna del partit, amb objectiu de venjança al PSPV, el reconeixement intel·lectual conjugat amb la manca de principis. Es tracta de l'estructura narrativa de Rafael Blasco i els seus satèl·lits en l'escàndol permanent. En aquest cas un exemple clar és l'emmarcament de la figura de César Augusto Tauroni. En altres casos, com per exemple en el mediatitzat com a cas *Gürtel*, trobem la figura de "El Bigotes".

- *Subframe* notícia/dades/declaracions icona: Notícia, dades o declaracions noticiables que simbolitzen el *frame* general i són potenciades pels mitjans essencialment a través de la repetició constant. Situem ací per la seua importància l'ús d'informacions presents en el sumari interceptats als investigats com ara conversacions telefòniques, documents o correus electrònics. Els diaris fan una selecció de dits extractes de vegades descontextualitzada que aporten dramatització, personalització i narrativitat a l'escàndol mediat. En definitiva, aquestes seleccions són un element força

de potenciació dels *frames* generals i secundaris, i se solen situar en elements titulars i repetir-se una i altra vegada convertint-se en potents *subframes*.

- *Subframe* del contraescàndol: mecanisme de resposta al *frame* principal dels subjectes que se senten atacats. Funciona en realitat com un *subframe* perquè contribueix generalment a alimentar un dels *frames* (generalment el de defensa) principal del cas.

- *Subframe* escàndol de segon ordre o tall de ràcord: fruit que un mitjà ressalte una contradicció sorgida de la resposta de defensa de l'afectat per un escàndol polític. Representa una oportunitat per refermar les connotacions dels *frames* principals del cas. No deixa de ser també un error argumental o un tall de ràcord que es decideix mediatitzar amb un objectiu concret. Per això, a allò que Thomson (2001) etiqueta com a escàndol de segon ordre proposem també la denominació de *subframe tall de ràcord*.

b) *Subframe* subescàndol: creació d'escàndols dins de l'escàndol amb autonomia pròpia i que a diferència del contraescàndol no es creen com a resposta del *frame* de defensa sinó més bé com a complement al *frame* base de l'escàndol mediat. No es mediatitzarien sense l'escàndol mare, però pot ser analitzat com un escàndol propi amb les seues pròpies fases.

- Altres: la tipologia del que hem anomenat *subframes* pot ser per força més extensa.

Ahora la taula destaca el que hem anomenat metodologia en el sentit de les eines o processos que es duen a terme amb els components d'un escàndol polític. En essència, i tot i que la llista no es tancada, en destaquem tres per damunt de la resta. El primer d'ells és el procés conegut arrel de la teoria de *agenda setting* i el seu paper essencial en l'omissió o potenciació de contingut o dels propis *subframes* descrits. El segon estaria vinculat al primer i representaria la repetició sistemàtica essencialment de les dades, notícies o *subframes* icona.

Hem decidit també destacar com a procés i rutina en l'extensió de *subframes* i per tant de *frames* principals el procés de contagi que origina la confrontació de marcs inicials. Aquest contagi de *subframes* i per tant de *frames* és produeix en totes direccions: entre mitjans, entre mitjans i protagonistes, entre els propis protagonistes, entre protagonistes i mitjans...

Així mateix en aquest camp metodològic i de processos de l'escàndol polític proposem també el mecanisme de la serialització de dades noves que es presenten com a microescàndols. A diferència del subescàndol aquests tenen menys autonomia, són la part divisible de l'escàndol polític central però en si mateixos no serien un escàndol polític propi. L'escàndol polític es crea a través de la serialització de fets que es venen com a microescàndols dosificats.

Amb tot, i tenint en compte l'anàlisi duta a terme fins ara detectem una estructura estable de la notícia de cobertura de l'escàndol mediat, especialment de la fase de resposta:

1 Titular amb l'última novetat periòdica que reflexa la reparcel·lació novel·lística de l'escàndol mediatitzat.

2 Subtítol que amplia i emmarca la novetat del titular, alhora que el contextualitza.

3 Entradeta d'un o dos paràgrafs on s'amplia l'última novetat. Sovint compta amb una primera frase d'unes 10-20 paraules a manera de conclusió on s'interpreta de forma explícita l'última novetat. "La Conselleria era una prolongación de Hemisferio"...etc

4 Generalment, un mínim d'un 50% del text que contextualitza amb els *subframes* (dades *frame* i *frames* lèxics...) que es repeteixen al llarg dels mesos

5 Icona gràfica (gràfic, mapa conceptual, destacat amb elements centrals...) que emmarca dita novetat del titular.

Cada novetat en els fets tant a *Levante-EMV* com a *Las Provincias* ve acompanyada d'una tasca d'emmarcament dels diaris que es repeteix en el temps i en la seua estructura. Ocupa la coberta principal i normalment l'editorial; engega una cadena de cintets profundament significatius i que serialitzen la informació; es recuperen les dades i icones *frames* que contextualitzen i narrativitzen les novetats i es potencien les reaccions al nou fet.

Sembla provat el fet que els diaris usen novetats destacades que conjuntament amb la repetició de dades, marcs i elements gràfics mantenen la serialització de l'escàndol polític. Quan sorgeix una d'aquestes novetats destacades es crea una fase que sol durar unes 72 hores en les quals apareix una estructura estable de notícia serialitzada que parteix de la coberta. Destaca el diari *Levante-EMV* amb la creació i repetició de gràfics idèntics que van actualitzant-se cercant l'espectacularitat, dramatització, destapar l'obscurantisme i mantenir el fil narratiu amb uns fets vinculats entre si de forma cronològica.

Des d'aquest punt de vista observem per l'anàlisi en profunditat d'estos dos casos però també fruit de la revisió d'escàndols coetanis presents en els mitjans analitzats que es crea una successió encadenada que naix de l'escàndol polític basada en contraescàndols, escàndols de segon ordre, subescàndols i microescàndols.

Escàndol polític → Contraescàndols → Escàndols de segon ordre → Subescàndols → Microescàndols

Això ens porta a actualitzar reflexions sobre l'escàndol mediatitzat entès com una guerra de *frames* i una lluita per mercantilitzar primer la informació. L'escàndol polític mediatitzat es compon d'una suma de microescàndols i escàndols de segon ordre que sumats li donen forma a una idea general o *frame*, i de la potenciació de l'empresa periodística com a gran descobridor dels fets que uns subjectes pretenien mantenir ocults. Tot això s'escenifica

amb narrativitat minuciosa, pràcticament retransmetent uns fets que un dia es presenten com a nous i posteriorment van repetint-se usant la mateixa arquitectura lèxica que consolida un marc conceptual o *frame* general d'un escàndol polític d'un mitjà de comunicació. Es produeix essencialment en les primeres fases de l'escàndol polític una confrontació de marcs i de les arquitectures lèxiques que els suporten entre els diferents mitjans de comunicació. Progressivament es produeixen contagis de *frames* i dels *subframes* que el sostenen que desemboquen en certa homogeneïtzació quan sobretot les investigacions judicials aporten algunes conclusions o sorgeixen canvis estructurals. El *frame* homogeni i les seues estructures semàntiques s'imposa en major o menor mesura, i els marcs derrotats muten per complet o es transformen per no quedar aïllats en l'opinió pública que ha esdevingut predominant. És una espècie d'implementació de l'espiral del silenci de Neumann (1995) en els mitjans de comunicació que no poden suportar els seus marcs inicials davant certes evidències de vegades fermes de vegades no tant. L'escàndol polític es construeix com una casa, que competeix amb l'arquitectura conceptual veïna fins aconseguir imposar-se un *frame* general del cas condicionat pel context econòmic, judicial i polític. Els subjectes protagonistes mantenen una lluita conceptual paral·lela que en general i sobretot en les primeres fases és ressaltada o silenciada en un o altres mitjans segons els posicionaments inicials de cadascú. Aquesta lluita conceptual veu dels *frames* generals instal·lats en una societat, així com de *frames* secundaris que es comparteixen en la gran majoria d'escàndols mediats, tals com la potenciació de l'obscurantisme, el dramatismes, la serialització dels fets, l'ús de dades i notícies icona o l'ús d'esquemes de cohesió en la redacció que es reproduïxen de forma constant al llarg de tot el procés.

La repetició literal és un paradigma de l'escàndol mediatitzat. La premsa reitera i fins i tot repeteix una i altra vegada informacions i *frames* icona. Hi ha com una mena de dades icones del dia que ens descobreix de la "foscor" el diari i es reiteren. En definitiva, es tracta de

la repetició de dades icona com a arma narrativa i per emmarcar la realitat, que conjugada amb el *frame*-icona generen notícies referencials al servei dels marcs generals del cas i també dels secundaris del mateix, com són la competència entre mitjans per prestigi o l'obscurantisme.

Com a reflexió general, i en resum, val a dir que el propòsit d'este treball no és destacar la gravetat dels fets, fer un balanç ètic dels fets polítics o decidir si els actors actuen adequadament o la informació és legítima o no. Es tracta que en l'escàndol mediatitzat contemporani s'usen instruments comunicatius explícits i implícits per transmetre uns significats profunds arrelats a les creences socials d'una opinió pública determinada. Existeixen uns fets que són interpretats com a escandalosos inicialment, a partir dels quals els diaris es posicionen a través d'un *frame* general del cas, i que s'alimenten del que hem denominat *subframes* de diversa tipologia. Això permet una serialització de l'escàndol general a través de la pròpia parcel·lació de *subframes* que alimenten el *frame* general, tot per sobredramatitzar i explotar els efectes en el poder simbòlic centrat en l'honorabilitat i no la ideologia però cercant en darrera instància un canvi ideològic de dit poder, els prestigi mediàtic que aporta la funció de *wach dog* i la mercantilització de les empreses mediàtiques.

Respecte del comportament concret d'ambdós diaris és molt important destacar de l'anterior reflexió les grans diferències de marc en la mediatització de l'escàndol entre un i altre, novament remarcant l'augment de polarització, a *Las Provincias* no trobem cap referència al marc *escàndol de corrupció* referent a la qüestió durant el primer any de la fase de revelació demostrant que el diari es mou en altre *frame* distint del de *Levante-EMV* i evidenciant la polarització en la cobertura de l'escàndol polític molt més marcada al 2010 que a l'any 1989. La cobertura s'emmarca des del *frame: Atac al PP injustificat per aconseguir el poder, la corrupció no té efectes electorals pel PP, la corrupció afecta a tots els partits; i judicialització sobredimensionada de la política i parcialitat judicial alimentada pel govern socialista de Madrid*. Durant els primers set dies de la mediació de l'escàndol *Las Provincias*

no ubica l'assumpte en coberta en cap ocasió, mentre que selecciona en coberta l'assumpte vinculat a Ángel Luna en quatre ocasions. *Levante-EMV* fa tot el contrari.

Fent una reflexió comparativa, cap concloure una doble possibilitat en esta abismal diferència de cobertura del cas. *Las Provincias* té una cobertura similar a *Levante-EMV* en el cas del 89 sobretot el primer mes, i després el va deixant de banda o accentuant la vessant d'escàndol intern que afecta el PSPV. L'any 2010, la diferència és molt més gran, molt polaritzada. Podria ser que ara es polaritza més amb els escàndols i també en part que si els diaris detecten que no afecten gaire la credibilitat del seu marc polític rival per debilitar-lo la polarització és menor. Això és, l'any 1989 *Las Provincias* no detecta que amb l'escàndol pugua erosionar el camp ideològic que no representa, que és el govern del PSPV, amb l'escàndol vinculat a Blasco una vegada aquest és cessat i per tant la polarització en el cas és menor. Això implicaria apuntar a la hipòtesi segons la qual hi ha una major polarització actual, però també que el posicionament i cobertura dels diaris està condicionat a com pugua afectar al poder simbòlic dels afectats, i no únicament en les característiques del cas en si.

En aquest sentit, concloem també la importància vital d'una espècia de batalla de desacreditació de les fonts del *frame* contrari, que especialment té ressò en *Las Provincias* els primers mesos de la fase de revelació. Es passa en un primer moment d'una incidència a través de *l'agenda setting* cap a una intervenció a través del qüestionament de determinades informacions clau en defensa del marc contrari. Si al 1989 la premsa té elements importants de *framing* en la reproducció de relats dels actors, al 2010 la premsa esdevé un actor propi i fa una tasca de *framing* que més que reproduir relats i accentuar-los en crea de nous, esdevé actor en primera persona de les peces informatives. En tot cas, observem també com el diari *Levante-EMV* participa del qüestionament de les fonts i documentació que defenen el *frame* contrari. Es tracta d'una superpolarització, una espècie de futbolització de l'escàndol mediat a la premsa generalista. Tot en la línia d'una creixent preponderància de la cultura reputacional i d'imatge

dels polítics, i en conseqüència un avanç en la tendència a l'atac a la reputació personal com a element cabdal d'erosió política.

Pel que fa a la resposta concreta dels actors és provat que Blasco és conscient com ja ho era l'any 1989 de la capacitat dels mitjans en la projecció política personal. En definitiva, existeixen similituds molt destacables respecte a la resposta de Blasco actual i la del 1989, i es denota escenificació actualitzada amb potenciadors de credibilitat en forma de compromisos i documentació per a defensar-se.

Es denota, no obstant això, que des d'un primer moment no és conscient que existeix un context molt més incisiu en la mediació de l'escàndol polític i usa afirmacions categòriques i atacs com en 1989 a la fiscalia i els denunciants per tallar d'arrel la situació que després esdevenen escàndols de segon ordre. De la cobertura observem constants mostres d'una comunicació més incisiva dels mitjans, menys permissius amb actituds que l'any 1989 apareixien normalitzades.

En resum, sembla evident concloure que Rafael Blasco pensa que amb els mecanismes de la política d'esfera interna que no ix a la llum podrà silenciar l'escàndol, però quan comprova que aquest extrem no és possible organitza i mediatitza atacs personals. Blasco perd la batalla que acostuma a guanyar en l'esfera interna oculta, perquè ara esta esfera és més visible que mai i no la pot controlar.

La premsa dels primers mesos de la fase de resposta emmarca a Rafael Blasco en una doble vessant, *Levante-EMV* més incisiu en les seues acusacions i *Las Provincias* desviant l'assumpte de l'agenda mediàtica o fent inclús de contrapès al marc d'atac.

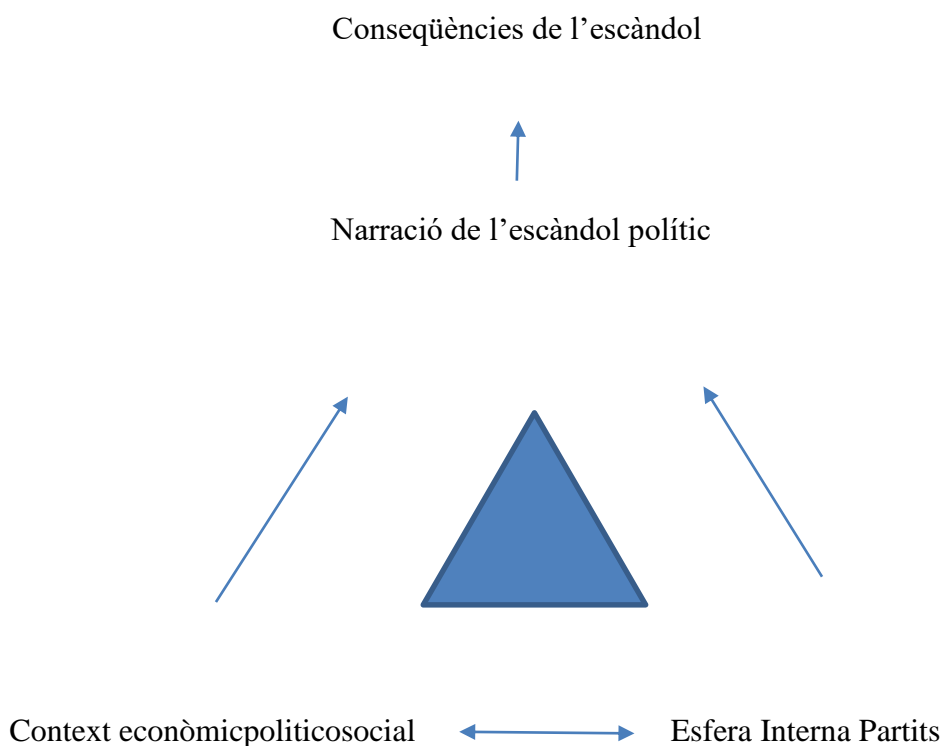
També en la resposta de l'oposició s'observa una professionalització en la transmissió de marcs d'atac a l'honorabilitat que representa l'escàndol polític. Si al 1989 només a l'empresari Jacques Lacroix se li reconeix una certa preparació en afrontar un escàndol mediat, ara és provada la remarcable creació de rutines en totes les vessants de l'escàndol mediatitzat més professionalitzades. Per part dels diaris però també dels denunciants, els marcs no només se citen sinó que s'escenifiquen, es dramatitzen. També és remarcable que d'alguna manera en cada escàndol de corrupció que es mediatitza s'intenta que la figura a la qual afecta siga representativa del partit en general que ostenta el poder simbòlic. L'escàndol polític és com ja hem dit també una carrera de notorietat entre l'oposició política, tot evidenciant la seua influència en l'adquisició del poder simbòlic. Destapar l'escàndol és un element de prestigi i mercantilització per a la premsa com també ho és per als partits polítics en la seua carrera per obtenir de poder simbòlic a través de l'atac a la l'honorabilitat. L'escàndol polític no només desgasta dita honorabilitat per aconseguir el poder sinó que esdevé en l'actualitat un element de prestigi i notorietat per a un partit destapar-ho.

Un dels fets destacats de la resposta del Partit Popular és l'impuls del *frame*: *els escàndols no tenen efectes electorals en contra del PP*. En aquest sentit, el partit al govern juga a airejar una espiral del silenci al seu favor, tot confrontant representativitat i legalitat. El PP conjuga diferents *frames* de resposta, hem vist ja *les acusacions no tenen efecte electoral*, *l'oposició ataca per aconseguir el poder a qualsevol preu*; i *les denúncies de corrupció són un atac als i les valencianes*. També és present en tot el discurs de defensa: *corrupció generalitzada en tots els partits*

És en aquest context entre els anys 2010 i 2011 que naix amb força la connotació al voltant del concepte "imputado" i amb ell les primeres grans conseqüències polítiques. El 16 de juliol del 2011 es fa públic l'auto d'obertura de judici a Francisco Camps i es reflexa a la perfecció altra de les batalles d'emmarcament de l'actualitat vinculada als escàndols polítics:

l'enfrontament entre legalitat i legitimitat, i també l'ús del marc identitari com a resposta de defensa.

Altre element remarcable de les conclusions és el vincle entre l'escàndol polític, el context social i econòmic i l'esfera interna dels partits polítics. És molt destacable l'estret vincle provat entre l'actualitat de l'escàndol, els anuncis de potenciadors de credibilitat en resposta, i la inestabilitat interna i condicionament del context social i econòmic. La gràfica que representa les consideracions fruit de l'anàlisi inductiu és una prova remarcable sobre esta interconnexió. El gràfic ens permet concloure que l'escàndol polític és indissoluble del context econòmic i social, com també del context de l'esfera interna dels partits. Es tracta del triangle de l'escàndol mediatitzat on en el vèrtex situem la narració de l'escàndol mediat condicionada per les dos bases dels context economicopoliticosocial i l'esfera interna dels partits polítics. La relació entre les bases del triangle determinen la narració de l'escàndol com també les conseqüències concretes del mateix.

S'observa com Fabra precipita decisions forçat per la percepció que té d'una opinió pública influenciada per la gestió econòmica del govern estatal i del seu propi govern, i com les decisions estan influenciades o condicionades per la pròpia esfera interna.

En l'aplicació estricta de la teoria del triangle de l'escàndol polític mediat a este cas concret observem situacions d'especial interès amb conclusions en diferents direccions:

Diferents estudis i els propis resultats electorals qüestionen que efectivament el marc d'escàndols polítics tinguen efectes electorals, especialment pel que fa al Partit Popular valencià. Fins a l'any 2011 aquesta tendència sembla tenir continuïtat i es podria donar com a vàlida donat que este any se succeïxen els èxits electorals del Partit Popular. No obstant això, recordem que sembla donar-se el cas que els i les valencianes vinculen la crisi amb el color polític del govern central, aleshores del PSOE, i aquest element distorsiona els efectes de l'escàndol polític en aquesta època i que sí que semblen aparèixer l'any 2015. L'anàlisi inductiva dels marcs del govern del Partit Popular dels primers anys d'este estudi ho demostra. Hi ha una sensació d'immortalitat política a conseqüència d'anys de victòries i la pantalla del govern central socialista que desapareixerà, com queda demostrat en este estudi, paradoxalment després de la contundent victòria electoral del Partit Popular a les eleccions generals de l'Estat del 20 novembre. El que va succeir entre els resultats electorals autonòmics, municipals i estatals del 23 de maig i del 20 de novembre de 2011 en el context valencià respecte dels anys següents és un canvi molt remarcable de tendència que condicionen l'esquema dels escàndols polítics mediats i el seus efectes electorals. Amb l'anàlisi qualitativa amb apunts quantitativs observem com en realitat el gran element contextual canviant entre una situació d'efectes polítics concrets i canvi del model de resposta dels escàndols mediats al sistema valencià és l'element contextual polític al Congrés dels Diputats. Això sí cal remarcar que els valors no són absoluts, existeixen elements socials importants com el naixement de l'anomenat moviment 15 M, com també ha quedat reflectit en l'estudi.

Com es tradueix esta transformació en l'àmbit concret? L'estudi reflectit en les diferents taules d'anàlisi que creuen la mediació cronològica de notícies econòmiques contextuais, de l'escàndol polític vinculat a la conselleria de cooperació i del conflicte intern en els partits polítics ofereix sense dubte la conclusió que existeix una interconnexió entre les mateixes. Es produeix un canvi de tendència que naix del canvi del govern central amb el qual els escàndols de corrupció política comencen a tenir primer conseqüències en els marcs mediats predominants i després efectes electorals estretament en relació als efectes de la crisi econòmica i a les tensions internes del PP. L'anàlisi inductiva analitza especialment l'escàndol mediat en la conselleria de Cooperació però analitza també les notícies vinculades a altres escàndols polítics del moment amb altres protagonistes polítics.

Aquest canvi contextual comença a transformar la unanimitat de resposta del PPCV front els escàndols mediats. Si fins el 20 de novembre de 2011 la confrontació de legalitat i legitimitat, la corrupció generalitzada o la crítica a una suposada "persecució judicial" des de l'Estat és general al PPCV ara la direcció i presidència de la Generalitat es desmarquen paulatinament. La direcció del PP comença a tenir percepció de desgast i pretén desvincular-se dels protagonistes d'escàndols. És l'inici també de la confrontació mediada en l'esfera interna del Partit Popular, protagonitzada pel que hem anomenat els *immortals del Partit Popular* que fins ara han ocupat la primera línia política i ara comencen a divergir de la direcció autonòmica i estatal. Ens referim a polítics com Alfonso Rus, Rita Barberá, Francisco Camps... i per suposat, Rafael Blasco. D'alguna manera sembla que han interioritzat unes accions que durant uns anys no resulten plenament escandaloses i que no són fruit especial de contestació pública i jurídica, i quan canvia el context i les accions judicials i mediàtiques es multipliquen, s'enroquen en els seus posicionaments.

Aquesta divisió entre grups genera un enfrontament que trenca el relat del Partit Popular en una i altra direcció. Si des de la direcció autonòmica i estatal del PP comencen a no defensar

i a atacar cada vegada amb més vehemència a determinats polítics de l'era Camps en un reposicionament *express* dels *frames* pels seus escàndols, des d'aquest últim sector s'evidencia una crítica a la política econòmica del govern central. Això és, uns i altres trenquen el relat de la corrupció d'un costat i de la crisi econòmica per l'altre. La situació de disparitat de relat provoca que no hi haja homogeneïtat de discurs entre el PP i els mitjans de comunicació que solen reproduir els seus marcs.

Aquest trencament de la pantalla de protecció en el relat del PP que oferia el govern del PSOE es duu a terme en un moment de màxima tensió social i de mobilització, és el que es va denominar la "Primavera Valenciana".

És aquest context de vital importància el que emmarca un fet transcendental: l'operació policial del 23 de febrer de l'any 2012 amb la detenció de 14 persones, essencialment empresaris i alts càrrecs de la conselleria que dirigia Rafael Blasco. És una operació policial mediada, un gran acte d'impacte mediàtic. La primera gran conclusió que cal extraure de la cobertura d'este important 24 de febrer de 2012 és que és l'inici d'una homogeneïtzació d'agenda mediàtica entre *Levante-EMV* i *Las Provincias*, i no només de l'*agenda setting* sinó també del sentit de la cobertura.

Això ens convida a pensar en el fet que una acció judicial concreta i contundent com són les detencions condiciona el marc de cobertura, però també perseguim la idea que els marcs impulsats pel Partit Popular i reproduïts fins ara de forma més o menys fidedigna per *Las Provincias* semblen ara difusos amb el canvi de govern central i la divisió de relats ja argumentada. La situació de divisió en el relat del Partit Popular provoca també que els diaris que generalment més promocionen dit marc tinguen un discurs inestable i més independent, fet que ens sembla d'especial interès i que condiciona el *framing* d'un mitjà de comunicació també al context intern d'un partit.

A aquest procés de mutació del *frame* en base al context l'hem anomenat procés de *reframing*. En aquest sentit és d'especial rellevància com això es plasma amb una mutació dels *frames* lèxics, es produeix un contagi de designacions d'uns mitjans a altres, hi ha designacions concretes com es pot comprovar en les taules que han marcat la narració de *Levante-EMV* i que ara apareixen en la de *Las Provincias*. Aquest procés de contagi i mutació és el que hem descrit de forma genèrica en la taula²⁰⁴ esquemàtica de la producció de l'escàndol mediatitzat.

En aquest procés de *reframing* essencialment del marc de *Las Provincias* i el propi Partit Popular destaca l'aparició d'un nou *frame* general a l'escàndol mediat: *El Partit Popular ha canviat impulsat per Fabra i ara aplica la tolerància zero davant la corrupció que és fruit de pomes podrides* del passat. Hem de destacar la preponderància de *subframes* lèxics com *línia roja de Fabra, tolerància zero front la corrupció, determinació, imputats o contradicció* que va consolidant-se en la nova batalla de *frame* general que es resumirien en les proposicions antagòniques: *Nova etapa del PP de lluita contra la corrupció de pomes podrides com Blasco/ El PP segueix sent un partit de corrupció generalitzada amb paradigmes com Blasco, font d'escàndols*.

En definitiva, tot indica que l'empitjorament de l'economia, l'eliminació del bàlsam del govern socialista com a eix de tots els mal i l'accentuació de la pressió mediada trenquen l'estructura de poder del PPCV. No és baladí perquè això ens referma en la importància del context més enllà dels propis fets de l'escàndol.

A l'altre costat de *frame*, el diari *Levante-EMV* accentua els *subframes* que refermen el seu marc de referència a través de la personalització i el dramatisme i potencia el seu paper com a descobridor *watch dog* de l'assumpte en primícia alhora que s'ataquen la integritat dels marcs que comencen a ser desplaçats. Per tant, podem concloure que en la batalla de *frames* on

²⁰⁴ Veure taula C1

el context juga un paper clau els *vencedors* rendibilitzen el seu paper funcional com a font de prestigi.

El *reframing* afecta els diaris, els partits i també al principal afectat. Blasco accentua el seu paper com a gran desestabilitzador intern, la seua estratègia de tensar l'esfera interna i portar a l'esfera pública dita tensió en favor dels seus interessos per mantenir el poder simbòlic que ostenta. Este és un factor ja candent en el primer cas analitzat, encara que ara amb la major pressió mediàtica Blasco s'exposa més i es veu obligat a aparèixer en primera persona. Es produeix un moviment coincident, i és la revolta de Blasco contra un president. D'alguna manera és una espècie de *complex d'Edipo polític* de Blasco que es veu pressionat pels presidents a causa de conflictes vinculats a la creació de xarxes clientelars estables i connectades en el temps. Blasco intenta mitjançant les esferes internes del partit i usant la filtració de notícies atacar la reputació del president. El resultat és desigual pel context i en el segon escàndol els seus moviments en l'esfera interna no els pot mantenir en l'àmbit privat i canalitzar només la informació que a ell li interessa. *Resistència* és un *subframe* lèxic que pren especial força d'un relat al voltant de Blasco caracteritzat com personatge fosc de l'esfera interna que alça sentiments contrariats, d'alguna manera es descriu un personatge públic que *vivia* en l'esfera pública i *matava* en l'esfera privada. Blasco adopta atributs sovint de personatge de llegenda negra. En l'àmbit mediàtic es difon la imatge d'un personatge amb atributs d'antagonista d'història literària: se li reconeix una astúcia i capacitats equiparables a la rancúnia i escassa ètica política.

En aquesta batalla d'Edipo, *Las Provincias* trenca com ja hem dit el seu marc de presumpció d'innocència i ja no cobreix el marc a Blasco: situa l'escàndol en primera línia, dóna veu al sector del president i govern central i trau a la llum els moviments interns de Blasco. *Las Provincias* homogeneïtza la seua narració envers el diari *Levante-EMV* en la cobertura concreta de l'escàndol polític vinculat a Rafael Blasco, amb l'apreciació que se li dóna un caire

d'element singular ja diferenciat de la direcció del Partit Popular. Comparteix ara amb *Levante-EMV* la primera proposició del seu marc general del cas, el referent a *Blasco, Font d'escàndols*. En aquest treball de reposicionament *Las Provincias* sol traçar una línia entre un *abans* i un *després* en el govern valencià.

En línies generals es remarcable que els mitjans mostren com un trofeu la seua capacitat per desemmascarar la part que els representants del poder simbòlic pretenen “amagar” a la ciutadania. Trobem en aquest festeig pel “desemmascarament” diversitat de suports.

Hi ha una conclusió remarcable i és el fet que existeix un punt en què el personatge protagonista, Rafael Blasco, perd la seua situació de poder simbòlic, fins i tot sense haver encara abandonat el seu lloc de poder institucional, i això provoca un canvi de marc envers dels mitjans. Això és, el vincle amb el poder simbòlic del principal afectat en un escàndol polític condiona en moltes direccions els efectes de dit escàndol, en el sentit que un sector incrementa el qüestionament de la seua honorabilitat si manté un alt nivell de poder simbòlic però alhora si el perd el sector mediàtic que optava per un *frame* de defensa pot canviar el seu posicionament. El manteniment del poder simbòlic dels anàlegs al marc conceptual d'un mitjà és una prioritat destacada, i en els escàndols polítics si es produeix la caiguda de referents del poder simbòlic es deixen caure i s'exalta a altres referents per mantenir dit poder.

Per avançar en el marc de les conclusions és obligat realitzar-nos diverses qüestions de relleu sobre la resposta davant els escàndols mediats. Què té més pes? L'efecte regenerador d'accions contundents contra els imputats o el fet que això represente un reconeixement de possibles irregularitats a l'opinió pública? Per l'efecte electoral posterior podríem concloure que ha sigut la segona opció, encara que cal anar amb prudència perquè el context és determinant. Podem assegurar que la caiguda del govern *culpable* de Zapatero, l'efecte de la crisi i les mesures de Rajoy o el fet que l'opinió pública no visualitza la diferència entre els

gestors de l'era Camps i l'era Fabra en no cristal·litzar el seu marc també pel fet que és contestat internament diàriament poden estar en el centre de les respostes. A més, el *subframe línia roja* dels imputats implica contradiccions perquè hi ha casos on l'afectat no dimiteix o no és cessat perquè cada cas té particularitats.

En aquest sentit, l'escàndol polític està fortament lligat a l'esfera interna dels partits, des del seu inici quan sovint apareix com a resultat de tensions internes en dita esfera i després en cada pas representa una tensió entre diferents estaments de la mateixa. És una batalla crucial, que acaba afectant el poder simbòlic en una o altra direcció i fins i tot provoca l'aparició de contraescàndols i escàndols de segon ordre per revenja. A estes altures i fruit de les reaccions tant en el primer cas com en el segon, i especialment en aquest segon, observem que els escàndols polítics són també aprofitats pels sectors de poder d'un partit per dur a terme canvis que consoliden el seu poder simbòlic. Per tant, cal assegurar que molt més determinant que la visió funcional de l'escàndol està el seu vincle amb l'obtenció del poder simbòlic tant intern en un partit com de les institucions. Això implica que en un escàndol polític els fets en si mateixa no determinen tant la seua estructura com el propi context d'obtenció de poder. En els escàndols polítics vinculats a Blasco és especialment així, tant al 1989 com ara.

Aquest increment de la pressió que impedeix l'habitual control de la informació que exercia Blasco en el passat també és present cap als partits polítics. La història de Fabra com a president és la història dels condicionants per la percepció d'una opinió pública *alçada* contra la corrupció i, per tant, basada en els potenciadors de credibilitat. La percepció va canviant, i sorgeixen diferències entre la resposta a l'escàndol polític tenint en compte la magnitud pública del mateix. Fabra crea un criteri marc que pretén que siga homogeni, però xoca amb el fet que la resposta a un escàndol polític no es pot homogeneïtzar en base a uns fets objectivables, perquè aquests estan fortament condicionats per la magnitud mediada de cada cas que mai és la mateixa i que alhora és canviant. Això és, per exemple, a mateixa situació judicial no implica

que hi haja una mateixa pressió mediada de l'escàndol i aquest fet és altament demostrat en este cas. La magnitud mediada de Blasco fa necessari que es moga el criteri i s'anuncie que en saber la definició de l'acusació de l'advocacia de la Generalitat l'exconseller serà expulsat del grup popular si no dimiteix, un fet que no sembla necessari en altres casos inclús de major incidència judicial. Això fa evident que els efectes polítics d'un escàndol mediat tenen el seu determinant en la magnitud mediada de dit escàndol i els efectes que pot tenir en el manteniment del poder simbòlic, i no tant de forma exclusiva en la situació jurídica o de fets concrets de cada persona.

Hem de concloure doncs l'enorme dificultat d'afrontar una resposta universal als escàndols mediats, cada cas té una repercussió judicial, i amb similars situacions judicials l'esfera mediada i opinió pública imprimeixen unes necessitats de resposta diferents. Els partits polítics tenen una gran dificultat en homogeneïtzar situacions de resposta que impliquen potenciadors de credibilitat.

El *reframing* que intenta dur a terme la direcció del PPCV té molts impediments en la seua mediatització pel context en general però també per les tensions de l'esfera interna. És molt destacat concloure el difícil equilibri en el marc d'un escàndol polític mediat entre mantenir potenciadors de credibilitats davant l'opinió pública i alhora mantenir l'estabilitat interna en un partit polític. Així mateix és latent també les contradiccions d'usar marcs no propis que en la literatura reflexa a la perfecció Lackoff (2007).

Hem extret conclusions de com afecta el context en el procés de l'escàndol mediat i en els principals implicats. Però l'anàlisi inductiva d'este treball ens permet anar més enllà i amb totes les precaucions possibles inclús preguntar-nos: L'escàndol mediatitzat condiciona el procés judicial?

L'estudi ens permet també concloure com la mediació de l'escàndol afecta també el procés judicial en major o menor mesura. No podem extraure conclusions aplicables de forma categòrica sobre si l'escàndol mediat i el seu context afecta o no el resultat d'un procés judicial encara que tenim indicis per apuntar cap a esta direcció. Sembla evident que les actuacions judicials són molt conscients també de la competició mediàtica de *frames* i actuen en conseqüència sabent que els judicis són processos mediatitzats. En part, s'observa com es genera una investigació judicial mediada on els estaments judicials són conscients de l'efecte de les seues paraules i qualificacions. En especial sembla evident que l'advocat de Rafael Blasco, Javier Boix, pressiona jurídica i mediàticament la jutge i el fiscal novament parlant d'errors procedimentals i és conscient que el procés és mediat. La fiscalia contraataca també de forma dramatitzada i amb intencions mediàtiques d'influir. Sobre este aspecte convindrà ser pacients i sumar les apreciacions després de conèixer i analitzar la pròpia sentència.

Per finalitzar aquest apartat de conclusions farem referència a reflexions més secundàries però també importants.

Queda refermada l'existència de *frames* generals secundaris inherents a tots els escàndols polítics, com són l'obscurantisme i el misteri. També és molt remarcable el marc de l'escàndol polític com una competència de prestigi i mercantilització dels mitjans de comunicació en esta fase de resposta. És recurrent la reivindicació funcional dels diaris en l'escàndol polític, com a contrapoder al servei de la societat, com a font de prestigi pel diari, i també com a reclam sensacionalista font de negoci.

La competència i la mercantilització de l'escàndol polític condicionen la cobertura fins al punt de no dedicar-li espai a qüestions de relleu que altres han publicat prèviament. Es destaquen constantment les aportacions de cada mitjà, es critiquen certes mancances d'altres mitjans i alhora se silencien continguts que han sigut exclusives d'altres mitjans.

En definitiva, els escàndols polítics impliquen una competició de cobertura entre mitjans, de notorietat entre l'oposició, entre l'esfera interna i els potenciadors de credibilitat en els afectats i fins i tot en els estaments judicials.

Com a conclusió secundària és remarcable també la implicació de funcionaris en l'escàndol, aspecte que ens porta a reflexionar sobre la complexitat d'este escàndol polític, que implica el que la literatura especifica com a escàndol polític com també escàndol funcional. De fet, és rellevant que tant en este com en el cas que esclata l'any 1989 la corrupció funcional i la corrupció política es fusionen.

6.5 Anàlisi de les fases de desenllaç i conseqüències a la premsa diària

6.5.1 Descripció de dades presentades i principals referències als marcs establerts en la fase de desenllaç i conseqüències

Entenem aquesta fase seguint la definició de Thomson (2001): “Punt crític de l'escàndol polític, condueix a una admissió de la culpabilitat, a una dimissió o a un procés penal”. Com expliquen Dyan i Katz (1992) sol tractar-se d'una fase marcada per un “esdeveniment mediàtic” que marca una moment final amb espectacularitat, generalment amb la solemnitat d'un judici retransmès. De fet els diaris emmarquen el judici com un element on hi ha “150 professionals acreditados de 32 medios de comunicaci3n”.

En el nostre cas marquem l'inici d'esta fase el 4 de setembre de 2013, data en què s'anuncia l'obertura del judici oral; i finalitzarem l'estudi amb la mediatitzaci3n de la sentència

del Tribunal Superior de Justicia que es mediatitza als dos diaris el 27 de maig de 2014, encara que hem completat l'estudi uns dies posteriors per obtenir la màxima informació possible.

El 4 de setembre de 2013 *Las Provincias* i *Levante-EMV* recullen en la seua coberta el fet que la jutge haja decidit l'obertura del judici oral. La dinàmica per la qual *Las Provincias* iguala i en alguns moments puntuals supera la presència quantitativa de *Levante-EMV* es manté. En aquest cas és *Las Provincias* qui li dedica una espai principal a la notícia en la coberta a diferencia de *Levante-EMV*, i ho fa fent mostra que ha adoptat el *frame* general del cas aplicat per *Levante-EMV* des del principi o com a mínim la proposició que implica *Blasco*, *Font d'Escàndols*.

Titular: La juez abre juicio contra Blasco y otros ocho acusados por el saqueo de fondos de cooperación (*Levante-EMV*. L.13-495)

Blasco se sienta otra vez en el banquillo por corrupción veintidós años después (*Las Provincias*. Pr.13-254)

La fase de culminació o desenllaç no és una excepció respecte a la tònica general ja remarcada en les anteriors fases. Respecte al cas de fa 22 anys no es percep una gran diferència de cobertura a nivell quantitativa però sí qualitativa. El *framing* dels diaris és més explícit i troba rutines de producció periodística més professionalitzades i estables.

Com ja hem destacat la narració és essencial en l'escàndol mediatitzat contemporani i aquesta fase de desenllaç arriba després d'una certa aturada informativa després de l'estiu i observem en conseqüència una tendència important a usar connectors de narrativitat per recuperar el relat complet. S'intenta a l'inici d'esta fase la recontextualització del cas cap a l'opinió pública. Així trobem, per exemple, al diari *Levante-EMV* (L.13-493) un espai amb imatges dels implicats i un resum en cada foto sobre les implicacions de cadascú. Es treballa

l'impacte dels suports en este sentit i en destaquem també la peça titulada “El caso Blasco de la A a la Z” (L.13-494) que contextualitza la narració de l'escàndol a través d'una espècie de diccionari del cas. Té especial importància com una prova més de la contextualització per mantenir la narrativitat, però també perquè es barregen persones i informacions concretes amb *subframes* lèxics de forma explícita que ens indiquen el nivell de dramatització de l'escàndol polític contemporani.

El caso Blasco de la “A” a la “Z”

A: Ayudas / B: De Rafael Blasco / C: De Cyes / D: De Diputadas / E: De escuchas / F: De Fundación Hemisferio / G: De Generalitat / H: De hospital de Haití / I: De interventor / J: De Josep Maria Felip / L De Marcial López / M: De María Pía Calderón / N: De Negrolandia / O: De ONG / P: De Pisos / Q: De querella / R: De Rogger Rabbit / S: De Solidaridad y Ciudadanía / T: De Tauroni / V: De Vela / X: De Míster X / Z: Que contiene Dinamiz E

(Cada paraula té després un text reduït explicatiu d'unes 30 paraules)

Són constants també en este primer moment de la fase de desenllaç la personificació d'informació a través de donar especial rellevància a fets concrets de l'esfera interna però que construeixen un perfil en l'esfera pública en especial de Rafael Blasco en la línia del marc general. És especialment significativa la descripció sobre els embargaments de les propietats privades (L.13-497), que es complementen amb gràfics i imatges.

Patrimonio de Blasco: Una vivienda, dos fincas urbanas y una finca rústica

Blasco transformó lo que era inicialmente una casa de campo en un naranjal, en un conjunto de tres edificios en los que destaca una mansión. El complejo dispone de una piscina exterior, una pequeña vivienda de los caseros y campo de tenis.

Mentrestant en la fase de resposta continua el conflicte en l'esfera interna del Partit Popular que es mediatitza constantment. Continua amb especial importància el *subframe* lèxic *imputados* i les contradiccions que genera respecte a les decisions del president de la Generalitat. Els atacs i defenses del president de la Generalitat en una esfera interna mediatitzada són constants. Destaquem l'escàndol polític que genera la petició d'indult d'un alt nombre d'imputats del PP per a l'alcalde de Torrevieja condemnat. També és remarcable el judici i condemna a Carlos Fabra. Adjuntem ací els titulars dels darrers mesos de l'any 2013 i primers de 2014 al respecte d'escàndols polítics i conflictes interns que deriven destacats a la coberta dels diaris analitzats durant novembre i desembre de 2013 i gener de 2014:

Taula A.10.25

Titulars de coberta d'escàndols polítics i conflictes interns derivats (novembre 2013-gener 2014)

Sin documentos para Barberá (L.13-495)

El President arropa a Carlos Fabra Fabra 2 días antes del juicio (L.13-499)

Fabra asegura que no habrá imputados por corrupción en las litas del PP de 2015

(L.13-500)

Diputados del PP piden el indulto para un alcalde condenado (Pr.13-258)

Casi todos los diputados del PP pedirán el indulto al alcalde prevaricador (Pr.13-259)

Fabra reprende a sus diputados y rechaza el indulto a Hernández Mateo (Pr.13-260)

El PP de Les Corts desoye a Fabra y sigue apoyando a Hernández Mateo (Pr.13-261)

Los diputados que avalaron el indulto se arrepienten, aunque Fabra insinúa sanciones

(L.13-503)

La Audiencia condena a 4 años de cárcel a Carlos Fabra por delito fiscal tras

absolverlo de cohecho (L.13-504)

Carlos Fabra, condenado a cuatro años de cárcel por no pagar a Hacienda (Pr.13-262)

Castedo espeta a Castellano: “Escupir hacia arriba tiene sus riesgos” (L.13-512)

Fabra no teme quedarse en minoría (Pr.14-271)

Diputados del PP amenazan con rebelarse y no votar la expulsión de Martínez forzada por Fabra (L.13-534)

Alfonso Rus planta cara a Fabra y rechaza que se expulse a los parlamentarios del PP procesados (L.13-535)

La apertura de juicio contra Alperi obliga a Fabra a mover ficha y sacarlo de Les Corts (Pr.14-272)

Milagrosa Martínez ya incomoda al PP (Pr.14-273)

La exconsellera Gema Amor no volverá al Partido Popular (Pr.14-274)

Milagrosa Martínez busca apoyos contra su expulsión (Pr.14-278)

Martínez se irá si el PP le paga su defensa (Pr.14-279)

Milagrosa Martínez deja Les Corts y pacta con el PP seguir de alcaldesa (Pr.14-279)

Fabra acusa al PSOE de dañar la imagen de Valencia (Pr.14-280)

Alperi renuncia a su escaño y acusa a Zaplana de urdir una “venganza contra él” (L.13-552)

Font: Elaboració pròpia a partir del buidatge de notícies

El context intern en el Partit Popular segueix mediatitzat i, a més, el context general econòmic i social també és estable respecte a la fase anterior. Un dels elements més remarcables és el conflicte que estos mesos abans de 2014 es viurà amb el tancament de RTVV. Anotem en la següent taula els titulars context en coberta més destacats:

Taula A.10.26

Titulars de coberta sobre context social i econòmic al novembre i desembre 2013

El Consell liquida RTVV (L.13-501) (Subtítol: La sentència del TSJ que anula el

ERE y ordena la readmisión de los mil despedidos lleva a Fabra a cerrar la televisión.

El presidente considera “inviabile” el ente público porque la plantilla costaría 72 millones. Rosa Vidal asegura que ella no estará en el equipo de cierre y critica a la Generalitat)

Fabra decide cerrar RTVV tras la sentencia que anula el ERE de casi 1000 trabajadores (Pr.13-257)

El cierre de RTVV desborda a Fabra y el PP se protege con la cancelación de actos públicos (L.13-506)

La fiscalía advierte de que la corrupción política se ha extendido al mundo económico (L.13-507)

Denuncian a un joven por llamar “ladrón” a Fabra en un acto en la Catedral (L.13-508)

El fiscal pide que los casos de corrupción de aforados los investiguen jueces ajenos al TSJCV (L.13-509)

Los jueces exigen que los jurados dejen de juzgar casos como el de Camps (L.13-510)

El Consell aplicará en tres meses el copago sanitario (L.13-512)

Los impagos de las empresas hunden los ingresos de Hacienda en la C.Valenciana (L.13-513)

Rajoy da largas a la financiación “justa” que reclama Fabra (L.13-549)

Font: Elaboració pròpia a partir del buidatge de notícies

El 8 d'octubre el diari *Las Provincias* publica una entrevista amb César Augusto Tauroni. És la primera entrevista al mitjans amb l'empresari, i es fa a través d'un qüestionari tancat sense possibilitat de rebatre respostes, des de la presó. El seu és un relat del greuge, de víctima d'una voluntat política d'empresonar a Blasco, molt crític amb la justícia. Rebutja

responsabilitats en la compra de pisos per part de Cyes, així com en cobrar percentatges i desprestigiar les proves de la fiscalia.

El diari li dóna especial rellevància i ocupa un espai a la coberta amb el titular: “A nadie se le escapa que esto es una caza de brujas contra Blasco”. És significatiu el *subframe* lèxic amb el qual s’etiqueta a Tauroni tant en esta entrevista com en la majoria de notícies a *Levante-EMV* i *Las Provincias* amb el mot “presó” sempre present i que essencialment és: “empresario preso”. Reproduïm ací dos extractes que resumeixen el contingut de la mateixa (Pr.13-256):

P: Lleva 19 meses en prisión- Es el único de todos los imputados. La Fiscalía siempre se ha opuesto a su salida.

R: Sí, llevo más de un año y medio. He descubierto que aquí la justicia es otra de las cosas que falla estrepitosamente. El “riesgo de fuga” es una excusa, una herramienta para que imputados confiesen lo que han hecho y lo que no han hecho. En lo que a mí respeta nunca y digo nunca van a conseguir que mienta contra nadie ni que firme un acuerdo. Primero me metieron en prisión para evitar destruir pruebas, luego me cambiaron el motivo a “riesgo de fuga” y, a continuación, la Fiscalía me pide 300.000 euros de fianza. Unos meses más tarde, me piden 12 millones. ¡Qué desatino.

P: Usted se siente víctima de una persecución política?

R: Yo no, porque yo no soy nadie. Pero a nadie se le escapa que esto es una caza de brujas contra el señor Blasco. He explicado hasta la saciedad las pobres excusas con las que contaba la Fiscalía para tratar de imputar a Blasco y se han entendido. Lo que no entiendo es cómo se puede llegar a malinterpretar tanto un email, sobretodo cuando había otros y conversaciones que lo explicaban totalmente. Vieron unos e-mails y los otros no? Escuchaban algunas llamadas que les convenían

y obviaban las otras? Por no hablar de que la investigación partió de una información robada y de una intervención ilegal de conversaciones. A ver quien se cree que un pendrive apareció en el despacho de la diputada de Compromís, Mireia Mollà. Tras unos meses, lo llevaron al fiscal.

En aquest context destaca un informe que fa públic la Fiscalia sobre les denúncies que rep, i que segons expliquen han augmentat al 2012 un 33% essencialment les que afecten a consellers i diputats. Este fet s'ha d'analitzar amb cautela perquè en essència els diaris l'interpreten com un augment dels casos de corrupció. En este estudi ens interessa la dada com a element notori que introdueix com a fet provat que més enllà de les condemnes el que ha augmentat segur són les denúncies a representants polítics i aquest fet pot estar vinculat a la tendència d'atac a l'honorabilitat i credibilitat dels representants polítics amb l'objecte d'obtenir el poder simbòlic. En la notícia del 12 de desembre al diari *Levante-EMV* (L.13-507) es destaca que les denúncies amb diligències penals contra aforats passen de 18 al 2011 a 24 al 2012. La Fiscalia afirma que “el mayor número de denuncias fueron de particulares, inconcretas, faltas de precisión, llenas de generalidades y abocadas al archivo”. Cal explicar que el diari *Levante-EMV* ho interpreta com un augment de la corrupció política amb el titular: “La fiscalía advierte de que la corrupción política se ha extendido al mundo económico”

A nivell contextual trobem una incidència important de notícies als diaris que prolonguen el marc de *corrupció política* i que caminen cap al marc general de *corrupció generalitzada*, especialment al diari *Levante-EMV*. Es denota la idea que el sistema judicial no és suficientment efectiu contra els delictes penals duts a terme per representants polítics en la seua acció política.

La fiscalía advierte de que la corrupción política se ha extendido al mundo económico (L.13-507)

El fiscal pide que los casos de corrupción de aforados los investiguen jueces ajenos al TSJCV (L.13-509)

Los jueces exigen que los jurados dejen de juzgar casos como el de Camps (L.13-510)

Durant estes darreres setmanes de l'any proliferen notícies puntuals a les quals hem batejat en este treball com a microescàndols que van alimentant el relat. Un exemple és la notícia del tancament de comptes bancàries als EUA implicades en el procediment (“La trama de ONG cerró cuentas en E.E.U.U para desviar dinero tras saltar el escándalo” / “La UDEF revela que el día que *Levante-EMV* publicó el caso Blasco un imputado liquidó depósitos bancarios”. L.13-511). La darrera notícia és reveladora també de l'impacte de la revelació de l'escàndol i de com *Levante-EMV* no desaprofita cap oportunitat per remarcar el seu paper al respecte.

El 7 de gener té lloc l'inici del judici amb la vista dedicada a les qüestions prèvies. És la primera imatge de Rafael Blasco en la banqueta dels acusats. A nivell conceptual tot continua al seu lloc, amb Blasco volent ocupar el paper de víctima d'un procés polític i amb els principals diaris emmarcant la figura de l'exconseller com a font permanent d'escàndols. Destaquem ací els principals *subframes* lèxics que encaminen a un o altre marc dins dels elements titulars

Blasco	Diari
Indefensión	Artimañas legales
Vulnerar derechos	Ningún apoyo

Negar amistad	Solo
Inocente	Ni família, ni amigos
No enriquecido	Relación con el líder de la trama

En el camp dels fets concrets la defensa de Blasco demana la nul·litat del judici per vulneració dels drets dels processats mentre que en essència el *subframe amigo / amistad* esdevé un element cabdal en el judici com també en la mediació. Així mateix destaca la voluntat de *Levante-EMV* d'introduir amb força el marc *soledat de Blasco*, en el sentit de destacar la seua pèrdua de poder.

Com ja vam destacar a l'anterior fase es tracta d'un judici mediatitzat i en aquest sentit la descripció de l'ambient així com de detalls puntuals esdevenen un factor de dramatització i de transmissió de marcs important. Sembla que el periodisme entén que la portada a l'esfera pública de detalls concrets de l'esfera privada en principi sense importància en la narració estructural dels casos esdevé un mecanisme més efectiu de mediatització de l'escàndol. És un element dramatitzador important. En la primera vista del judici per abordar les qüestions prèvies se segueix la tònica de dramatitzar sobretot a través del detalls secundaris però amplament connotatius i dramatitzadors dels *frames* vinculats a l'escàndol polític. Els detalls en l'esfera interna marquen la narració i són usats com a elements d'introducció de *frames*. Es com si es denotara que allò que diuen els actors, allò que passa en l'esfera pública de forma explícita és menys efectiu a l'hora de transmetre marcs que allò que fan els actors i denota del context implícit de cada situació. La imatge pren especial importància com en aquest cas (L.13-516) on la fotografia per il·lustrar la notícia reflecteix el moment en què se li treuen les manilles a César Augusto Tauroni sota la mirada d'Alexandre Català.

Ho observem en quasi totes les peces d'aquest primer dia de judici, però essencialment en la notícia titulada: "Ni familia, ni amigos ni protestas" (L.13-516). En general, es destaca la manca de presència de polítics fent costat a Blasco, a diferència del cas de Camps. Tant en el cintet com en l'avantítol i el titular. És un perfil de caiguda en desgràcia política de Blasco, i com ja hem dit en cada fase la transmissió de *frames* és més explícita:

El juicio empezó a las 10.02 en el Palacio de la Justicia.

Llegó solo a su juicio donde a la entrada le esperaban una veintena de periodistas. El político no reuyó a las preguntas...

Fue la escenificación del abismo en que ha dejado caer el PP a quien fue su estrategia plenipotenciario y quien le brindó sucesivas victorias electorales desde que cambiara de chaqueta tras ser expulsado del PSPV en los años 90.

Hasta su propia esposa, la directora general de IVAM, Consuelo Císcar, prefirió arropar al presidente de la Genetalitat, Alberto Fabra, en el Fórum Europa que sentarse en los fríos bancos de la sala donde se dirime si su marido entra en prisión.

Si los partidarios del exconseller entre los años 1999 i 2011 no quisieron estar presentes en la sesión, tampoco lo hicieron sus detractores. Ni un solo ciudadano se manifestó ante en TSJCV...

Saqueo de fondos

Cúpula (3)

La llegada de Tauroni engrilletado levantó la expectación de los allí presentes, acusados y abogados. El empresario encarcelado y Blasco ni se miraron a la cara cuando se cruzaron. Con unos kilos menos, un color de cara amarillento y un traje

negro de raya diplomática, Tauroni parecía más el asistente a un entierro que el preso en un juicio.

Sobre el contingut concret de la declaració als mitjans de comunicació de Blasco a l'entrada de jutjat, cal remarcar que aquest és l'únic inculpat que s'atura a atendre als mitjans en una acció que sembla estudiada novament en el tret que el caracteritza de voler explicitar els seus marcs a la premsa quan li interessa. Llança un missatge a l'opinió pública, però també sembla que cap als propis estaments judicials a qui sembla ser conscient que cal influenciar (L.13-515). En resum, s'entreu un Blasco amb similar estratègia a l'esfera pública que al 1991, però que sembla obviar el context canviant tant judicial com social, econòmica i políticament.

“No me he aprovechado nunca de ningún cargo por el que he pasado”.

“Mis recursos són menores que cuando entré en política”.

“Lo afronto con mucha serenidad y tranquilidad, confiado en la justicia”.

“Es el tiempo de la verdad. La verdad es circunstancial con la justicia y estoy convencido de que este juicio va a permitir aclarar todas las cosas”.

“Después de casi tres años de juicio paralelo en los que no se ha tenido en cuenta la presunción de inocencia y en los que se han vulnerado derechos fundamentales como este”.

“És momento de dejar hablar a la justicia y cuando esto termine estoy seguro de que voy a tener tiempo de poder hablar de muchas más cosas”.

Com ja hem destacat el concepte “amistat” o “relació” esdevenen clau tant en el judici com en l'escàndol mediat. El 10 de gener té lloc la declaració de Rafael Blasco i el

conseqüent interrogatori del fiscal que caminen en esta direcció i que queda explicat en els elements titulars (L.13-518):

Levante-EMV

Titular: Blasco se escuda en los técnicos: “Me enteré por la prensa”

Subt: El fiscal logra que Blasco admita su relación con el líder de la trama tras una estudiada cadena de preguntas

Las Provincias

Títular: Blasco niega amistad con Tauroni y se desmarca de la concesión de las ayudas

Subtítol: El exconseller rechaza que presionara a funcionarios para que aprobaran las subvenciones: “Sólo quería que no se perdieran por estar fuera de plazo”

Com ja hem destacat els marcadors explícits són cada vegada més evidents, també a *Las Provincias* de forma especial. Esta situació va en augment en l'escàndol polític de forma progressiva i cronològica fins al punt que en moltes ocasions provoca una transmutació de gèneres informatius i d'opinió. Si entenem que la diferència entre estos dos principals gèneres és el fet de fer més o menys explícita la subjectivitat (Burguet, 1997) entendrem esta descrita difuminació entre gèneres. Destaquem ací els marcs que es fan més evidents a través de les expressions seleccionades per *Las Provincias* per narrar la notícia (Pr.14-263):

Rafael Blasco se sentó ayer en el banquillo con dos puntos sobre los que articular una complicada defensa sobre cómo fue posible que una subvención de 1.8 millones de euros para Nicaragua se destinara a la compra de pisos en Valencia.

Augusto César Tauroni, cabecilla de la trama...

El resto de sus declaraciones se trufó con fórmulas socorridas de “no lo sé” o “no me acuerdo”. Demasiadas ocasiones recurrió a estas muletillas para mantener intacta su credibilidad. Condición que también se debilitó con “escapadas” a las preguntas del fiscal Vicente Torres. “No me está contestando”, le advirtió. “Ya lo sé”, admitió.

El muro diseñado por el letrado Boix y Blasco para frenar el interrogatorio se fue resquebrajando a medida que avanzaba el reloj. Y entonces sí, el exconseller pareció acorralado.

Tampoco supo explicar de manera convincente por qué enviaba a Tauroni información acerca de las noticias de Nicaragua, el destino real del dinero. “Se la mandé a él y a otros muchos. Por esa sensación de inseguridad ante lo que salía en prensa”.

En algún momento incluso pareció presentarse como víctima de este entuerto.

Blasco demostró nervios de acero. No le temblaron las manos. Tampoco la voz.

També observem una buscada grandiloqüència amb la qual es tracta la narració del judici mediat, amb espectacularitat i amb dramatització.

Tant a *Las Provincias* com a *Levante-EMV* es manté la repetició d'elements recurrents com són els extractes de converses intervinguts que es converteixen en *subframes*. Aquestes apareixen novament recollides amb els formats gràfics preestablerts. De fet, el propi fiscal les usa més que com a prova concreta com a càrrega denotativa. (L.13-519 / L.13-520 / Pr.14-264)

Així mateix és important les proves de professionalització en les rutines de producció periodística de l'escàndol mediat. Es consoliden seccions amb imatges fixes (“Las declaraciones...”), s'indexa la informació mitjançant els cintets, s'usen *subframes* perdurables

en el temps i estructurats, es recontextualitza qualsevol nova informació per mantenir la narrativitat. També les designacions són estables, crida l'atenció per la seua estabilitat en els darrers anys les referents a Tauroni, que el diari *Las Provincias* etiqueta quasi en la totalitat dels casos com “el cabecilla de la trama” mentre que *Levante-EMV* ho fa com “el empresario preso”.

Recollim per la seua importància en el relat les declaracions destacades a un i altre mitjà de Rafael Blasco:

“Si yo hubiera tenido intención de ayudar a alguien, cosa que no se me pasó por la cabeza, no hubiera sacado un concurso y contratado una evaluadora externa”.

“Ningún conseller tramita los expedientes, para eso está la estructura administrativa”.

“Ninguna ONG, más de mil en la C.Valenciana, presentó alegaciones a las ayudas a la Fundación Cyes”.

“Yo no sabía si en Nicaragua Cyes iba a hacer un pozo o veinticuatro”.

“No pude aplicar las recomendaciones de la sindicadura a los proyectos de Cyes porque era conseller en funciones”.

“No me creía lo que decía la prensa sobre Cyes, porque si me lo hubiera creído hubiera abierto un expediente disciplinario”.

“Esa diputada socialista iba diciendo por ahí que tenía papeles para encerrar a Blasco en la cárcel. No me lo creía”.

“Nunca he comido con él. Ni he estado en su casa. Ni he dicho que se presentara a nada. Tampoco conocía el nombre de sus empresas. ¿Cómo voy a saber que una facturó el 25% de la subvención?”

“Yo hice mía la propuesta de los funcionarios. Un conseller no interviene en la fiscalización, seguimiento y tratamiento de las ayudas. Si ni siquiera sabía que unos de los requisitos era la experiencia previa de los solicitantes...”

“Que por qué me llamaba jefe? No me importa que me lo digan. Como si me dicen jefe municipal”, dijo ante la sorpresa de la sala.

“Somos todos de Alzira”

“...existía la tendencia a hablar en plural”

“Hablo con pasión pero sin afán recriminatorio”

“No me lo podía creer. De hecho si me lo hubiera creído habría abierto un expediente para investigar eso”.

L’11 de gener els diaris (L.13-524, Pr.14-266) mediatitzen la declaració del dia anterior d’Augusto César Tauroni, de qui hem ressaltat que és el subjecte *frame* per excel·lència del cas. El fiscal demostra que l’empresari va copiar elements d’internet per justificar les subvencions i que dita justificació es va fer després de la revelació de l’escàndol polític. Tauroni admet la còpia així com la seua voluntat de guanyar diners, alhora que descarrega la responsabilitat en el funcionariat tot exculpant a Blasco. Es produeix el que hem anomenat una declaració-*frame* que es repetida: “Lo mío es facturar y ganar dinero”. En línies generals es manté el perfil caricaturesc de Tauroni, a qui l’emmarcament general identifica quasi sempre com “cabecilla de la trama”. L’incongruència i l’impostura caracteritzen el marc mediàtic, quasi burlesc. El primer paràgraf del text continua sent un element vital d’emmarcament, amb una dosi alta de contingut explícit

Com en el dia anterior es prioritza que el lector puga desxifrar de forma ràpida i amb detalls simples que denoten realitats complexes de la situació. En aquesta major dramatització

de la fase final de l'escàndol tot comunica, les imatges també, com es pot observar en la imatge d'esta noticia on figura Tauroni a qui li estreny la corbata.

A diferència del primer cas i amb motiu de la pèrdua de poder simbòlic no es veu una lluita mediatitzada intensa de *frame* en el judici. Hi ha hagut una homogeneïtzació en la cobertura d'atributs cap a Blasco i els acusats entre ambdós diaris.

Destaquem ací alguns dels extractes que escenifiquen les qüestions analitzades lones amunt (Pr.14-266 / L.13-525):

Las Provincias

Cabecilla de la trama (3)

Augusto César Tauroni lleva casi dos años en la cárcel. Pero seguramente nunca se vio tan atrapado como durante las dos horas en las que intentó salir indemne del interrogatorio del fiscal. Ni el más optimista de los presentes ayer en la Sala le hubiera dado un punto en el combate dialéctico. Tauroni dista mucho de parecerse a Blasco. Ni tiene el verbo ni sabe aguantar el tipo... El lío que él mismo se montó para tratar de explicar qué hizo realmente su empresa Arcmed en los proyectos de Nicaragua fue monumental. Pero, por si lo anterior no fuera suficiente, todavía se hundió un poco más en el fango cuando dijo que en Nicaragua no hizo nada sobre el terreno, luego que sí...

Incongruencias

Tauroni no supo salir de la encerrona

Hubo tiempo durante la mañana para episodios cuanto menos desconcertantes. Tauroni aludió a la paranoia Walt Disney, en referencia a las tesis de la Fiscalía sobre los apodos en la trama. Habló del conejo o Roger Rabbit que vinculan con Blasco. "Le dan mucha importancia a esa palabrita. Para mi conejo es cualquier cliente. A uno que me quería alquilar un apartamento en Miami también le llamo conejo".

Levante-EMV

Empresario encarcelado

El goteo de evidencias que vinculan al empresario encarcelado Augusto César Tauroni y el exconseller aumentan en cada minuto que pasa de juicio.

Sí que podem destacar que hi ha certa reconfiguració de *frames*, o més bé de marcs vinculats que condueixen al marc final. En este sentit en esta fase final la idea marc nascuda de l'estratègia de l'acusació és refermar els vincles personals que uneixen a Blasco i Tauroni i que expliquen un tracte de favor. *Levante-EMV* fa seguidisme del darrer *frame* ("El goteo de evidencias que vinculan al empresario encarcelado Augusto César Tauroni y el exconseller aumentan en cada minuto que pasa de juicio"). La situació ve condicionada per l'estratègia jurídica de l'acusació de la qual els diaris se'n fan ressò, però alhora els acusadors també usen *subframes* i posicionaments alimentats en l'escàndol mediat pels mitjans. El vincle entre el procés judicial i el procés mediat és destacable i recíproc.

El diari *Levante-EMV* dóna mostra d'esta professionalització en la mediatització de la tercera fase de l'escàndol polític. Manté dissenys que recolzen el seu marc i fomenten la narrativitat i dramatització. En aquest dia onze de gener tornen a usar el format base per destacar les principals declaracions del dia tot emmarcant-les amb comentaris propis (L.13-525):

(De la declaració de Tauroni)

"La palabra conejo la utilizo en muchos ámbitos"

"Aqui el que no está tranquilo soy yo"

"Claro que había que esconderse no paraban de dar leña"

“Blasco no es mi amigo y no hemos viajado juntos. No tenemos hobbies en común”

“Blasco es una persona que siempre intenta ayudar a la gente”

“Blasco no me avisó de que la policía me iba a detener. Es absurdo”

“Me choca que Cyes quisiera comprar pisos. Lo que no entiendo es que aquí (en el banquillo) no haya ningún funcionario que lo aprobó”

“Quería solidarizarme con Blasco. Como nos decimos en la cárcel. Ya saldremos. Pero vamos, no saldremos juntos de la cárcel. Unos saldrán antes y otros después”

No és fins el 16 de gener que tornem a trobar en coberta la qüestió, a propòsit de les declaracions de Josep Maria Felip i Alexandre Catalá, els quals destaquen que van signar però perquè no n'eren conscients, sota la premissa de la confiança amb el seus subordinats. No van revisar la documentació. Felip explica que va demanar a Blasco que s'havia de destituir a Marc Llinares per la manca de custòdia de la documentació i aquest li va replicar: “Déjate de historias, lo primero es dar la respuesta política”. Recollim aquí les declaracions que recull *Las Provincias* al respecte (Pr.14-268).

Declaracions destacades

Felip:

“La abogacía de la Generalitat me pidió un informe para defenderse de las acusaciones”.

“No era el más indicado para ese puesto. Pero lo hice porque Rafael Blasco me lo pidió”.

“El conseller nunca me presionó. Y la anterior directora se fue a la francesa. No me dijo nada”.

Catalá:

“Daba por sentado que cuando me traían un documento era correcto y no dudaba en firmarlo”.

“No tengo ni idea de los expedientes, ni tenía criterio para saber si eran o no buenos”.

“Parece que quiera tirar balones fuera, pero quien trabaja en la Administración sabe que funciona así”.

Bàsicament, el que fan *Las Provincias* i el diari *Levante-EMV* és alternar informacions a partir de les declaracions que duen a terme els testimonis i imputats en la causa tot centrant-se essencialment en el vincle que Blasco tenia o deixava de tenir amb els fets. Observem ací els diferents titulars de coberta al respecte dels dies subsegüents:

La secretaria de Tauroni admite ante el tribunal que la trama dependía de Blasco (L.13-528).

Un funcionario acusa a Blasco de presionarle para que eligiera a Cyes (L.13-530).

Una técnico revela que los proyectos de Cyes eran famosos por sus deficiencias (Pr.14-270).

En definitiva, destaquen els testimonis les declaracions dels quals impliquen d'alguna manera a Blasco, com són els de la secretària de Tauroni que confirma els vincles de Blasco i

que responia al malnom de *Conill* i la de diferents funcionaris que l'impliquen en pressions per saltar-se el plec de condicions per atorgar a Cyes la subvenció. Sergio Aguado, excap d'àrea de la conselleria de Solidaritat afirma (L.13-531) que Blasco el va pressionar perquè Cyes obtinguera la subvenció i que ell es va negar donat que no complia els requisit i per això va ser cessat del seu càrrec. Les pressions es duen a terme el 31 de juliol de 2008, quan explica que es va produir una reunió amb el propi Blasco qui els va pressionar i afirmar que era ell qui acreditava l'experiència o no. Afirma que tots els tècnics tenien la mateixa opinió a excepció de Tina Sanjuan, que era la secretària general de la conselleria pel projecte. Declara Aguado que va rebre indicacions de Sanjuán per trobar arguments que justificaren l'experiència prèvia de Cyes. Aquest indica que es va manipular l'informe de l'avaluadora perquè es donara la subvenció, però que l'avaluadora no va ser i que, per tant, podria haver sigut la pròpia conselleria.

També s'interroga a Luis Fernando Castel, responsable de l'avaluadora externa del projecte, que afirma que va rebre indicacions de Sanjuán per trobar arguments que justificaren l'experiència prèvia de Cyes. Aquest informa que es va manipular l'informe de l'avaluadora perquè es donara la subvenció, però que l'avaluadora no va ser.

S'interroga també a Dolores Escandell, excap del servei de Cooperació que diu que hi havia interès a tancar quan abans l'expedient de Cyes.

Es reproduïx un correu electrònic interessant on es confirmen part de les acusacions de còpia de projectes ja presentats en altres espais i donant indicacions de Tauroni a Cyes de fer-hi molts canvis. (Hi ha una peça adjunta que es titula amb un extracte d'este correu: "No los puede reconocer ni la madre que los parió").

A *Las Provincias* (Pr.14-270) el 29 de gener s'amplia la llista de declaracions de tècnics en este sentit. Una tècnica de la conselleria de Solidaritat, Begoña Campaña (tècnica i la tutora

de la becària que va visitar Nicaragua) afirma que eren conegudes les irregularitats en l'esfera interna dels tècnics de la conselleria. Diu que després de mediatitzar l'escàndol va ser apartada de la tutoria de becaris que va recaure en una persona de la confiança de Llinares. La van acomiadar i va denunciar.

Eva Sola, tècnica que va redactar l'informe amb els incompliments també va ser apartada. Ella va ser la primera que s'adona dels incompliments en l'experiència i en la compra de pisos.

També declara Amparo Baixauli, exdona de Luis Castell, un tècnic que s'encarregava també de l'avaluació. Esta testimoni diu que el seu marit es la persona que va afegir la informació que sol·licitava la conselleria sense veure l'expedient original.

També declara Fernando Baroja, responsable de la consultora que va elaborar l'informe per a que Cyes justificara el seus projectes.

Ana Tamarit també declara, tècnica del departament de gestió de projectes. També és la parella d'un membre del PSPV. Ella diu que Blasco volia que els tècnics signaren tots un document destacant que tot era correcte. Ella va denunciar el seu acomiadament improcedent.

Es succeïxen els microescàndols que alimenten la línia argumental. En destaquem l'aparegut al diari *Levante-EMV* el dia 26 de gener ("Tauroni compró tres avions al contratista de las cacerías de Castellano y urdió pagos en B". L.13-533) i que amplien el radi d'acció de l'escàndol. En concret ara se cita al portaveu de les Corts del Partit Popular, Castellano, perquè ell li havia adjudicat a l'empresa venedora d'avions a César Augusto Tauroni 34,17 milions d'euros segons explica el diari, tot insinuant que podria haver tracte de favor pel mode de pagament. Així mateix es vincula a altre escàndol polític publicat per *Levante-EMV* segons el qual l'empresa adjudicatària de l'aviació d'extinció d'incendis hauria organitzat una dotzena

de caceres a les quals hi ha assistit Castellano. Ahora estes notícies alimenten també com ja hem dit la figura del subjecte-*frame* del cas amb atributs extravagants i ostentatoris.

És remarcable també que durant aquests dies el diari *Levante-EMV* fent seguidisme de la línia d'acusació del fiscal canvia el *frame* designatiu del subjecte *frame* de “empresario preso” a “empresario amigo de Blasco” i “el amigo de Blasco” o etiquetes similars (L.13-533).

Segueix el debat intern entre conservar el poder simbòlic present i el del futur imminent per guanyar l'opinió pública. La caiguda de Blasco no para l'espiral en este sentit. Un altre exemple el veiem amb les notícies a cobertes dels dos diaris sobre l'anunci del president de la Generalitat sobre el fet que no hi haja cap imputat al grup parlamentari de les Corts del Partit Popular i, per tant, arriscar-se a perdre la majoria absoluta. En este sentit observem com la pressió que es percep de l'opinió pública força a Fabra a fer estos anuncis en forma de potenciadors de credibilitat. Els dos diaris titulen i subtitulen en coberta (Pr.14-271 / L.13-534):

Las Provincias

Titular: Fabra no teme quedarse en minoría

Subtítol: El PP sostiene que mantener el escaño es incompatible con sentarse en el banquillo / La diputada Milagrosa Martínez asegura estar tranquila y se reafirma en que no dimite

Levante-EMV

Titular: Diputados del PP amenazan con rebelarse y no votar la expulsión de Martínez forzada por Fabra

Subtítol: El PP echará del grupo a la exconsellera si no renuncia. El presidente asume quedarse en minoría en las Corts pero sin procesados.

El conflicte intern al voltant d'esta qüestió és una constant els dies subsegüents. Al final sembla evident que l'estratègia del PPCV xoca amb problemes en l'esfera interna que multipliquen la mediatització i fan difícil l'execució de la proposta augmentant la percepció de corrupció generalitzada i trencant el relat unitari. Com veiem en cada cas hi ha un soroll mediàtic intens, i en realitat s'observa com es mediatitza el marc d'un Fabra amb concessions i vinculats a pactes amb els presumptes corruptes. D'una banda la mesura implica un reconeixent del marc de l'oposició i els mitjans de comunicació que recolzen el *frame* de corrupció generalitzada en el PP i de l'altre debilita la resta de marc com el proposat per Fabra en el sentit que el conflicte intern fa que perda adeptes. La mesura sembla sovint una posada en escena que té actes particulars en cada cas. Ho veiem a la taula²⁰⁵ habilitada amb anterioritat i ho recuperem ací mitjançant els següents titulars de coberta:

Alfonso Rus planta cara a Fabra y rechaza que se expulse a los parlamentarios del PP procesados (L.13-535)

La apertura de juicio contra Alperi obliga a Fabra a mover ficha y sacarlo de Les Corts (Pr.14-272)

Milagrosa Martínez ya incomoda al PP (Pr.14-273)

La exconsellera Gema Amor no volverá al Partido Popular. (Anuncia su decisión tras reunirse con Fabra porque “sigue habiendo corrupción”.) (Pr.14-274)

Milagrosa Martínez busca apoyos contra su expulsión (Pr.14-278)

Martínez se irá si el PP le paga su defensa (Pr.14-279)

Milagrosa Martínez deja Les Corts y pacta con el PP seguir de alcaldesa (Pr.14-279)

²⁰⁵ Veure taules A.10.20 i A.10.24

El fiscal reclama que la causa contra Milagrosa Martínez siga en el TSJ pese a su dimisión (La exconseller cede a la presión y deja les Corts a cambio de mantener la alcaldía) (L.13-542)

Fabra acusa al PSOE de dañar la imagen de Valencia (Pr.14-280)

La dirección nacional del PP se esfuerza en exhibir un apoyo incondicional sin fisuras a Fabra (Pr.14-281)

Alperi renuncia a su escaño y acusa a Zaplana de urdir una “venganza contra él” (L.13-552)

A partir del 12 de març es reprèn la mediatització del judici a les cobertes d’ambdós diaris. En línies generals els marcs es mantenen estables. Destaquem ací els titulars pertinents:

La fiscalía acusa a Blasco de hacer “clientelismo político” y mantiene su petición de 14 años de cárcel (Pr.14-275)

La defensa de Blasco niega las pruebas y afea al Consell que no reclamara el dinero (Pr.14-276)

Blasco alega que és víctima de “una bola acusatoria falsa” (L.13-537)

Es manté la creixent explicitat dels marcs, en fragments exemple com el següent s’evidencia (Pr.14-277):

El letrado de Blasco, Javier Boix,, demostró ayer, una vez más su habilidad para encontrar explicación -otro asunto es la solidez de sus argumentos- a las acusaciones de la Fiscalía.

És important remarcar que l'advocat defensor, Javier Boix, centra la seua defensa en un atac als efectes de la mediatització de l'escàndol polític: “Boix mantuvo ayer su alegato de defensa, en el juicio por el saqueo de fondos en la conselleria de Solidaridad, que ‘toda la acusación se basa en una bola sin fundamento’ que la Fiscalía ha alimentado ‘basándose en recortes de prensa’. Afirmo que ‘todo es una acusación de bar’ y ‘al fiscal solo le ha faltado apelar a a los hackers del Kremlin’” (L.13-537)

El 14 de març té lloc el torn d'última paraula dels acusats. Els diaris recullen les declaracions de Blasco, encara que és remarcable que el judici va perdent atenció mediàtica que no es recuperarà fins el dia de la sentència. Es recullen les següents declaracions de Blasco centrades en el dany que se li ha causat per la mediatització del cas, en el seu paper de víctima. En destaquem ací les declaracions:

“Sé de las dificultades que uno atraviesa cuando pasa por estas circunstancias. Sé que en el ejercicio de esta responsabilidad pública se cometen errores y aciertos. Estoy convencido de que algun error de gestión he cometido, pero lo digo desde la convicción de haber estado siempre del lado de la ley y de no haber traspasado ninguna frontera que rozara la ilegalidad”.

“He sufrido un gran daño en tres años en un juicio paralelo en el que la presunción de inocencia ha brillado por su ausencia”.

“Ha habido filtraciones que han causado un daño irreversible en términos familiares, personales, políticos e incluso económicos”.

Cap remarcar que especialment al diari *Levante-EMV* es manté cada cert temps la mediatització de microescàndols en la coberta referents a altres elements per mantenir viva la narrativitat entorn a Blasco mentre s'espera la sentència. Hi ha una element destacat que és que

la premsa busca mantenir la narració anunciant elements a manera de microescàndols que després no tenen continuïtat:

El fiscal investiga ahora a Blasco por alzamiento para evitar el embargo (L.13-538).

El fiscal estudia los expedientes de las obras de la mansión de Blasco en Alzira (L.13-543).

Blasco podrá seguir como diputado en las Corts aunque lo condene el TSJ (L.13-544).

Consuelo Císcar. Última víctima del caso Blasco (L.13-547).

Tauroni utilizó una multinacional como pantalla para el portal del inmigrante (L.13-550).

El TSJ investiga los contratos del Hospital General con Tauroni. (L.13-552)

Aquests microescàndols i notícies similars situen a Blasco com a subjecte radioactiu de contagi d'escàndols. Cau en desgràcia i amb ell els seus satèl·lits. L'escàndol polític s'alimenta de l'esfera interna com a reclam dramatzador i estes notícies i en especial la del 5 d'abril (L.13-547 i L.13-548) en són una prova més. A més, també es denota com l'actual equip de la direcció del PP es conscient de l'efecte contrari de l'opino pública als escàndols polítics dels afectats i de persones vinculades. Destaquem els següents elements del retrat que es fa de Consuelo Císcar al diari *Levante-EMV* aquest dia, que en definitiva segueix el patró de subjectes *frame* de persones vinculades a Rafael Blasco, persones amb excentricitats i vinculades al poder (L.13-548)

Hermana del exconseller socialista, esposa de exconseller (PSPV y PP) y secretaria personal del expresidente Lerma, pasó a ocupar cargos culturales en 1996,

ya con el PP, hasta que en 2004 asumió la dirección del IVAM. Diez años marcados por un sello personalista y el languidecimiento del proyecto.

Fontanero ideológico del Palau

Ha marcado su etapa en el IVAM con ese mismo estilo personalista, con nombramientos vinculados a ella y los suyos...y la autopromoción personal en certámenes y proyectos extranjeros.

Las acusaciones de ayudar desde su puesto a promocionar la carrera de su hijo escultor, Rabbaci, son de las que peor ha llevado. Y al final el caso Gao Ping –el empresario chino detenido como cabecilla de una trama de blanqueo de dinero- puso en el ojo del huracán su política de compras, a raíz del pago de 440.000 euros al citado Gao por 61 fotografías...

Ahora se va, no sin red, seguirá ligada al arte y al poder (las migajas de él) a través del Consell Valencià de Cultura.

Els responsables d'estaments judicials també llancen marcs a l'opinió pública. Ací el fiscal del Tribunal Suprem, Manuel Dolz, ofereix una entrevista on en essència qüestiona els aforaments dels polítics, en reproduïm alguns fragments de les seues respostes (L.13-549):

“Los más importante es blindar que la policía que investiga a los políticos corruptos esté blindada de cualquier tipo de injerencia. También la Fiscalía y, por supuesto, los jueces de instrucción. Esto es muy importante porque los fenómenos de corrupción tocan esferas de poder”.

“Hay que blindar a policías, fiscales y jueces para que no sufran injerencias y hay que acabar con los aforados”.

“La corrupción se ha incrementado por el boom inmobiliario...”.

“La corrupción está muy enraizada en nuestra sociedad y encontramos ejemplo ya de ello en el XIX con el caciquismo”.

Els titulars vinculats als context i a la resposta del PPCV i els seus potenciadors de credibilitat generen debat intern mediatitzat fins al final del cas. Crida l’atenció el titular de *Las Provincias* del 23 de maig segons el qual és l’oposició amb les seues denúncies les que forcen la dimissió de càrrecs, deixant entreveure els contres en l’aplicació del que és ja un *subframe* lèxic consolidat: “la línea roja de Fabra”.

Alperi deja su escaño y Castedo lo hará en los próximos días (Pr.14-282)

Castedo cuestiona a Fabra: “Estoy de las líneas rojas hasta la coronilla” (L.13-554)

Fabra obliga a dimitir a Lola Johnson al ser imputada por el agujero en las cuentas de RTVV (L.13-555)

Compromís fuerza a Fabra a destituir a Johnson (Pr.14-283)

Císcar dice ahora que los imputados podrían ir en las listas del PP (Pr.14-284)

Així mateix en especial en el diari *Levante-EMV* s’aprofita novetats de diferents tipus com alguns informes judicials per refermar el marc de *corrupció generalitzada* (“La Audiencia reclama más magistrados ante la avalancha de casos de corrupción”. / L.13-556)

El 25 de maig tenen lloc les eleccions europees. És en este punt quan sobretot en el País Valencià té efectes electorals palpables els escàndols del Partit Popular. Els efectes en els marcs i en la mediació dels escàndols previs es traslladen ara a efectes electorals concrets negatius pel PP més intensos que a la resta de l’Estat. El PP perdria la gran part de majories absolutes en municipis si s’extrapola el resultat a unes municipals. Ací podem reflexionar sobre el fet

que el PPCV és qui més ha perdut de tot el PP estatal i, per tant, sembla evident que els potenciadors de credibilitat de Fabra no compensen el *frame* general del corrupció generalitzada en el PPCV sobretot sense el paraigües de la responsabilitat d'un govern aliè a Madrid. Ací ha d'influenciar també la divergència de relat amb el conflicte intern. També podem remarcar que al final la coneguda com a "línia roja de Fabra" no rebaixa la mediatització del *frame* de *corrupció generalitzada*, i fins i tot indiquem que és possible que el potencie.

Levante-EMV (L.13-557)

Titular: PP y PSOE se hunden ante el auge de partidos minoritarios

Subtítol: Fabra obtiene el peor resultado de las autonomías del PP / Victoria amarga del PP: en la C.Valenciana pierden casi la mitad del electorado / Cataclismo socialista: El futuro de Rubalcaba, en entredicho. Podemos supera a Compromís.

Las Provincias (Pr.14-285)

Titular: La izquierda gana por primera vez en Valencia después de 23 años.

Subtítol: El PPCV es la fuerza más respaldada con el 29% de los votos, pero pierde la mitad de su apoyo / La suma de PSPV, EU, Compromís y Podemos rebasa ampliamente al centroderecha.

Arribem a la data clau final del nostre estudi. El 28 de maig de 2012 es fa pública la sentència d'un judici que ha durat 30 sessions i el dia següent es mediatitza als diaris *Levante-EMV* i *Las Provincias*.

La sentència, de 274 pàgines, es produeix tres dies després de les eleccions europees, es denota que el tribunal es conscient dels efectes de la mediatització de l'escàndol polític.

En general en ambdós diaris es reproduïxen els *frames* bàsics que una i altra vegada s'han reproduït, és la caiguda retransmesa a l'estil pràcticament cinematogràfic, dramatitzada i que marca el capítol final d'una gran narració.

Els diaris creen seccions per optimitzar la cobertura, com és el cas de *Las Provincias* amb la secció: "Las frases del TSJ"; on es destaquen extractes de la sentència, prova de cobertura professionalitzada de l'escàndol mediat.

Blasco:

"No efectuó actuación alguna para cumplir las recomendaciones del Síndic"

Blasco y Tauroni:

"Su relación trasciende de la profesional entre un funcionario y un
petionario"

La conselleria

"Blasco ha pervertido una estructura desordenada para la consecución de sus
propósitos"

El Caso

"Es un exponente más de la corrupción política, una de las peores lacras de la
sociedad y exige una respuesta severa"

Marcial López:

"Ha hecho de la cooperación su medio de vida. Los hechos son particularmente
reproables"

Per diaris, *Las Provincias*, que empra la coberta i huit planes més de cobertura, emmarca la sentència com a "especialmente dura" i en destaca les conseqüències polítiques per a Rafael Blasco i després també per a la resta d'imputats. Són les següents:

Rafael Blasco: 8 anys de presó i 20 d'inhabilitació

Tina Sanjuán: 7 anys, 6 mesos i un dia de presó i 17 d'inhabilitació

Augusto César Tauroni: 8 anys de presó i 20 d'inhabilitació

Alexandre Catalá: 4 anys i sis mesos de presó i 7 d'inhabilitació

Josefa Cervera: 3 anys i sis mesos de presó. 4 milions de multa

Marcial López: 4 anys de presó 6 milions de multa

Josep Maria Felip: 7 anys d'inhabilitació

Javier Llopis: 3 anys de presó, 2 anys inhabilitació.

Marc LLinares: 4 anys de presó, 7 anys d'inhabilitació.

Durant tot el procés i especial tant en la fase de resposta com en el moment clau de la fase de desenllaç la recapitulació d'informació és constant. La repetició de *subframes* està en l'essència de l'escàndol mediat. En aquest cas el perfil biogràfic de Blasco és una constant en les diferents fases. Esdevé una peça pràcticament calcada quan es produeixen moments clau de l'escàndol i cada vegada són més homogènies en ambdós diaris amb els mateixos marcs: *marxisme, Frap, relació sentimental, Psoe, PP, font d'escàndol..* Es tracta de repeticions d'elements altament dramatitzats a través de la personalització de la informació generant un personatge-mite. Rafael Blasco és un personatge-míte que encarna els principals *frames* inherents a qualsevol escàndol polític: obscurantisme, manca d'ètica, esfera privada oculta que xoca frontalment amb el perfil públic difós i que destapa un mitjà de comunicació, ambició, traïció, ostentació de poder, estratègia...

El *framing* esdevé com ja hem dit en l'etapa contemporània a aquest segon escàndol molt més explícit i rutinari. De fet, es fa visible en elements titulars més que mai. Ho observem al destacat principal d'esta notícia: "Superviviente, exiliado, encarcelado, indultado, reconvertido, estrategia y cocinero del poder, la sentencia del TSJ lo ha apartado de la política"

o bé a este altre destacat (Pr.14-292): “Analista, estratega, exigente, encantador de serpientes, los diputados le temían tanto como la oposición”.

Les dades de caràcter personal impregnen els diaris (L.13-562):

A la cárcel con 70 años: el 9 de febrero del año que viene Rafael Blasco cumplirá 70 años. Esta edad no será impedimento para entrar en prisión...

Per la seua importància i com ja hem fet en anteriors moments reproduïm íntegrament el retrat que com cada vegada que succeïx un fet substancial en l'escàndol elaboren els diaris. En este cas tant *Las Provincias* (Pr.14-291) com *Levante-EMV* tornen a elaborar-ne un el dia de mediatització de la sentència.

Las Provincias (Pr.14-291)

Ni Joan Lerma, ni Eduardo Zaplana ni Jose Luis Olivas, ni Francisco Camps, ni siquiera ha sido Alberto Fabra aunque contribuyó con un empujoncito. Ha tenido que ser la pantalla del TSJ la que se ha llevado por delante a Rafael Blasco.

Durante más de cuatro intensas décadas surcó las aguas turbulentas de la política. Navegó con las baquichuelas del Movimiento Comunista de España y del Partido Comunista de España Marxista-Leninista donde se embarcó en el Frente Revolucionario Antifascista Patriota (los terroristas del FRAP). Pasó por el crucero del PSPV tras estar en la cárcel después de la muerte de Franco. Por último se enroló en el PPCV y contribuyó a ensamblarlo y a navegar. Pero él ya no se encuentra en ese navío. Le obligaron a saltar al mar, aunque seguro que se guardó un salvavidas.

Siempre ha sido un superviviente. Quizá por sus orígenes, la isla del Xúquer, ha sabido salir adelante y volver a empezar. Nació en Alzira el 9 de febrero de 1945.

Años difíciles para una familia republicana, aunque bien situada. En aquella fecha, Churchill, Stalin y Roosevelt estaban reunidos en Yalta para repartirse el mundo. Ese año finalizó la segunda guerra mundial y 51 países ratificaron en San Francisco el acta de fundación de la ONU. En España el Gobierno aprobó el fuero de los españoles, el Valencia CF perdió su segunda final de Copa consecutiva en Montjuich y se acordó que el San Pí V pasara de ser hospital y convento a Museo.

De Cipriano Císcar al FRAP

Rafael Blasco Castany, doctor en Derecho, tiene dos hermanos. Francisco, nacido en 1931, alcalde de 1979 a 1991. Y Jordi, nacido en 1947. Los tres estudiaron Derecho, militaron en el PSPV y tuvieron cargos políticos.

Cuando era alumno en la Facultat de Derecho, Rafael conoció a quien después sería su cuñado, Ciprià Císcar, el hermano mayor de Consuelo. En aquella etapa estudiantil estuvo en el Sindicato Democrático Universitario, enfrentado al SEU, el sindicato universitario del régimen. Fue a finales de los años 60 cuando inició su militancia política en el Movimiento Comunista de España (MCE). A principios de los 70 protagonizó una escisión en esta formación que se denominaría MCE Marxista-Leninista. Se integró en el Partido Comunista de España Marxista-Leninista, plataforma desde la que se creó el FRAP. Que además de la palabra está dispuesto a instaurar en España la dicadura del proletariado a través de las pistolas. Lucha armada lo llamaban.

Su pertenencia al Frap le obligó a dejar Valencia y a marcharse a Barcelona y Madrid. A sus 31 años, el 2 de junio de 1976 la Policio hizo público el ingreso de Blasco en la Modelo de Barcelona. Había sido detenido al volver de Francia tras asistir a una reunión. El indulto, tras la muerte de Franco le abrió la puerta de la prisión.

Pero en aquella época no todo fueron reuniones clandestinas y conspiraciones. Blasco se preocupó de su futuro y aprobó unas oposiciones que lo convirtieron en interventor municipal. Incluso se casó.

El amor llega en el Palau

La llegada de la democracia supuso un vuelco en su vida. De la mano de su hermano aparcó sus veleidades comunistas de juventud y se integró en el PSPV. Fue en aquel 1979 cuando Felipe González consiguió, en un congreso extraordinario celebrado en septiembre, borrar del mapa el marxismo del Psoe y apuntalar la vertiente socialdemócrata del partido. Rafael Blasco acaba de sufrir su primera gran caída del caballo, como San Pablo en su persecución a los cristianos. Había visto la luz de la política, la posibilidad de hacer algo práctico.

En 1982 Joan Lerma accedió a la presidencia de la Generalitat, y Rafael Blasco se convirtió en subsecretario de presidencia. Un año después Lerma lo nombró conseller de Presidencia. Consuelo Císcar era entonces la secretaria de Lerma. Él estaba separado y ella, viuda. Rebrotó el amor.

La carrera política de Blasco se lanzó. De presidencia pasó el 24 de julio de 1985 a la Conselleria de Obras Públicas. Era uno de los hombres de peso del Consell y en el partido, aliado de su cuñado, Ciprià. Y un peligro para Lerma: Blasco y Císcar sumaban la Ribera y l'Horta, las comarcas más pobladas de Valencia.

Y a Blasco le llegó la primera pantanada en política. Blanca Blanquer, directora general de urbanismo, trasladó a la Fiscalía su sospecha de que dos funcionarios se ofrecían, a cambio de 500 millones de pesetas, a recalificar suelo en Calpe. Las

escuchas telefónicas ampliaron la trama y descubrieron un arreglo en la venta de terrenos del Instituto Valenciano de la Vivienda a UGT en Paterna. Lerma lo destituyó el día de los Inocentes de 1989. Blasco fue al banquillo y salió limpio. El juicio se anuló en julio de 1991 tras desestimarse las grabaciones.

El PSPV le dio el finiquito a él, a su hermano Francisco le presentó una moción de censura en Alzira, y Jordi no volvió a ser diputado.

Dicen que fue entonces cuando Rafael Blasco se conjuró para hundir el partido que le había acogido. Pero lo cierto es que volvió al trabajo de interventor municipal en el ayuntamiento de Algemés que se había ganado a base de codos en los 70. También se doctoró en derecho. Rafael estaba fuera de la primera línea de la política valenciana, pero por poco tiempo.

Fracasó su intento de crear Convergencia Democrática Valenciana, buscaba mezclar el valencianismo de UV con quienes miran hacia Catalunya. Y llegó Zaplana al PP tras el verano de 1993. Fichó a Consuelo Císcar y más tarde a Blasco. Era la hora de crear su leyenda –los expedientes que se le atribuyen--, de la venganza y de su segunda caída del caballo: en 20 años había ido del extremo del marxismo-leninismo al centro-derecha, al PP.

Blasco ayudó a suavizar el perfil cerca del PP. Estaba en la cocina, en la estrategia electoral. En 1995 el PP, junto a UV, desbancó a Lerma. Por el pacto del pollo Zaplana fue presidente de la Generalitat. Blasco siguió en la cocina, esta vez en el Palau como subsecretario de Planificación. Ya fue en la siguiente legislatura, en julio de 1999, cuando Zaplana lo nombró titular de Trabajo.

Su carrera en el PP parecía imparable. Blasco contó para todos los presidentes. Ocupó, además de Trabajo, las carteras de trabajo, Bienestar Social, Territorio, Sanidad e Inmigración, conselleria que bautizaría como Solidaridad y Ciudadanía.

La cumbre la alcanzó con Francisco Camps, cuando, además de conseller, el 2 de noviembre de 2009 fue nombrado portavoz del PP en Les Corts. Su misión, atenuar los continuos ataques de la oposición al presidente por Gurtel, en especial los de Ángel Luna, el síndico socialista.

Amigo y aliado político de Alfonso Rus, tras elaborar el programa electoral de los populares en 2011 en plena crisis por “el caso de los trajes” Camps lo sacó del consell pero lo dejó al frente del grupo parlamentario. El sucesor de Camps, Alberto Fabra, lo mantuvo en el parlamento desde julio de 2011, hasta que fue implicado en el “caso Cooperación”. El 3 de julio de 2012 la jueza que instruye el caso detectó indicios de delito. Blasco fue apartado de la portavocía pero mantuvo el cargo. Lo dejó cuando fue imputado el 2 de octubre.

Retuvo el escaño como otros parlamentarios del PP que estaban y están imputadis. Però el 25 de junio de 2013 Rafael Blasco abandonó el grupo popular tras la apertura de un expediente en el partido que buscaba su expulsión por criticar a Fabra en televisión. Se quedó solo. La abogacía de la Generalitat le había pedido 11 años de cárcel por el “caso Cooperación”. Tras la condena, ahora abandona les Corts.

Levante-EMV (L.13-565)

El submarino Blasco navegó más de 284.000 horas por la política valenciana, con bandera de dos Estados (PSPV i PP) y pabellón de cuatro presidentes (Lerma,

Zaplana, Olivas y Camps desde que en 1982 entró de subsecretario en el Palau socialista. Demostró gran flotabilidad y capacidad para emerger o esconder el lomo según citara la carta de navegación de quien siempre actuó bajo el síndrome de la clandestinidad, el sello de quien militó en el Frente Revolucionario Antifascista y Patriótico (FRAP) a finales de los 60 i 70. Pero un día, el submarino fue hundido por un torpedo judicial. En aguas de Nicaragua, un 28 de mayo.

Ayer, justo un 28 de mayo, de 1995, el electorado valenciano alumbró la nueva era popular. El día del 19 cumpleaños, 72 horas después de la primera derrota del PP en dos décadas, tres magistrados del TSJ firmaron una sentencia de condena a prisión con carga simbólica, con sabor a declaración de ruina por aluminosis del régimen popular. En esta historia de relatos cruzados, Blasco ha tropezado de nuevo con el magistrado Juan Climent, quien ya dejó tocado al submarino cuando en 1990 dio por válidas las grabaciones sobre el pago de comisiones en la compra de un solar del Ivsva en Paterna, después de que la policía pinchó los teléfonos de la conselleria de Obras Públicas, gobernada por Blasco. El TSJ invalidó las cintas un año después. Así fue como el hoy condenado salió vivo del primer caso Blasco, después que Lerma lo destituyó el día de todos los Santos Inocentes de 1989.

Rafael Blasco Castany (Alzira, 9 de febrero de 1945) ha superado varios casos Blasco. Se diría que es un caso en sí mismo. Un político que ha circulado por varias consellerías (Presidencia, Obras Públicas, Empleo, Bienestar social, Territorio, Sanidad e Inmigración), igual que Giulio Andreotti fue siete veces primer ministro. Como el hombre que timoteó la política italiana desde la posguerra y que flirteó con la mafia, Blasco ha agotado todas las vidas del gato desde que se afilió al PCE (Marxista-Leninista), germen del Frap. En 1982, mientras naranjito lloraba por el ridículo de España en el mundial y Felipe abanderaba el cambio, el camarada Carlos o Víctor (los

alias que usó en la clandestinidad) cerró la etapa antisistema y se convirtió en profesional del poder. En el PSPV, siguió predicando El Carme- con su mano derecha, Vicente Pérez Plaza, alias Venancio Vega, para captar adhesiones. Con un mensaje que sonaba a principio fundacional de la iglesia de la blascoología, a manual de instrucciones del blasquismo: “Si queréis entender la política, tenéis que ver El Padrino”. Hijo de republicano liberal represaliado por Franco, se doctoró en supervivencia ya de niño junto al Xúquer, viendo córrer a la gente para salvar sus enseres de las riadas. Blasco siempre sobrevivía, aunque lo daban por náufrago político. Con un palillo y una servilleta, construía un velero. Gracias a su instinto. A que es portador del cromosoma de Maquiavelo, a sus trienios de combate por la dictadura del proletariado y a un sentido comercial de la política, que curtió de joven vendiendo enciclopedias.

Tras aquel juicio del 91, Blasco –“Conill” según era conocido en la trama de ONG- empezó a rumiar su venganza al PSPV. El 1993 atacó por el flanco nacionalista al impulsar Convergència Valenciana, un intento fracasado de aglutinar al regionalismo de UV y al nacionalismo fusteriano de UPV. “Estoy dispuesto a trabajar con cualquier partido para echar al PSOE”. Zaplana lo fichó y lo nombró subsecretario. Incorporó a un profundo conocedor del enemigo y de la estructura de la Generalitat, saber del que ha sacado enorme rédito. Blasco cocinó a Giddens para que Zaplana se proyectara como librepensador, con la ponencia: “La España de las oportunidades”, en el congreso del PP de 1999. Año en el que consumó la operación de fagocitar a UV, chequera pública en mano, para que el PP logara la mayoría absoluta.

La pornografía del poder

Nunca fue “uno de los nuestros” para la derecha con pedegrí, ni se sintió sentimentalmente del partido- a sus compañeros se refería como “los del PP”-, pero

ejerció durante tres lustros de arquitecto de las tramas clientelares a beneficio popular. Con ejecutoria invariable: minar los flancos críticos y auspiciar entidades proPP. Así, reventó el movimiento vecinal y dinamitó la Coordinadora de ONG. En el primer caso, levantó Favcova, que engendro el PSD para erosionar el PSPV y con un embrión en el PSI montado por el clan Blasco en la Ribera.

El camarada Víctor irá a la cárcel. Por montar esta trama al servicio del PP cobró algo más que una comisión de influencia política. En la prisión lo espera Augusto César Tauroni, quien a través de empresas como Lonerson o CGS y como contratista de las conselleries que gobernó Blasco ha construido la pista del dinero. Una autopista. Que tiene el kilómetro 0 en Alzira y el 31 en Picassent. En el límite entre l’Horta y la Ribera. En el linde entre la erótica y la pornografía del poder.

Será la segunda vez que pise la cárcel. La primera, tras ser detenido en la frontera francesa por asistir a una reunión del antifranquismo en el exilio. Acabó en la Modelo de Barcelona. Esta vez por una actividad algo menos modélica.

Els símils són importants per a la transmissió de marcs, la de *Levante-EMV* és una comparació amb un submarí mentre que la de *Las Provincias* és una comparació de Blasco amb un mariner de guerra i totes les seues “navegacions”. En definitiva una mostra més de l’homogeneïtzació de la cobertura final.

Cal remarcar que el *framing* de l’escàndol polític és més explícit com més avança l’escàndol, fet que és una evidència que trobem especialment en aquest segon cas i que veiem extrapolable a altres casos. La fase final de l’escàndol és una recapitulació dels marcs generals i un avanç cap a una conclusió que els referma. L’esquema de la notícia de l’escàndol és paradoxal en l’estructura d’esta tercera fase altament connotativa i emmarcadora, l’explicació

de les novetats i una gran part de recapitulació del que hem anomenat *subframes* del cas que mantenen viva la narració encaminada al trasllat de la transmissió de marcs concrets a l'opinió pública.

En el marc de les reaccions (Pr.14-293) en especial veiem la tensió en el PP i com en part per agenda es contraposa a un nou PP que representa Alberto Fabra. Este “nou PP” adapta el *frame* segons el qual la corrupció és generalitzada en tots els partits a través de la figura de Rafael Blasco tot destacant que al cap i a la fi ha estat en tots els governs de la democràcia “menos en el mío”.

El PSPV, EUPV i Compromís refermen el *frame corrupció generalitzada* del PP, i centren les seues crítiques en la figura més alta que exerceix el poder simbòlic, el president de la Generalitat, Alberto Fabra. Ataquen el *subframe* lèxic *línia roja*.

Analitzant les reaccions cal destacar que hi ha uns lligams entre casos, i entre subjectes polítics que generen una interconnexió en la resposta i el relat del PP. El diari *Levante-EMV* i *Las Provincias* recullen les declaracions de Camps, que tot i la sentència manté el to de presumpció d'innocència en entendre que encara no és ferma. Fins i tot en este punt, els que són presentats majoritàriament en l'esfera pública com el passat escandalós del PP segueixen defensant-se entre ells. (L.13-568)

“Lleva desde el inicio de la democracia en todos los gobiernos de la Generalitat. Tendrían que preguntarle a Lerma, Zaplana, Olivas y a mí mismo”

(Periodista) Jamás sospechó nada? “No jamás, ni ustedes”

“Yo quisiera recordar que Blasco llevó, `motu proprio´ a la Fiscalía el expediente”.

“Yo creo en la inocencia de todo el mundo hasta que nadie diga definitivamente otra cosa”

“Que sepa no hay nada en firme a día de hoy”

El *subframe escándalo Blasco* és un dels símbols més explícit del *frame* general del cas que trobem ja al final de l'escàndol. El diari *Levante-EMV* usant esta designació (L.13-568) crea una espècie de subtipus d'escàndol que mereix esta denominació dins de la creació del marc *Blasco font d'escàndols*.

La cobertura motivada per les reaccions dels protagonistes a *Las Provincias* ens convida a reflexionar sobre el viatge dut a terme per aquest mitjà en el marc cognitiu d'este escàndol mediat. Del contraescàndol de Luna mediatitzat per *Las Provincias* filtrat pel propi Rafael Blasco a destacar la següent frase: “Clara Tirado, la diputada que con su denuncia a fiscalía inicio la investigación judicial sobre el desvío de las ayudas de la Generalitat para la cooperación internacional...”. En aquesta direcció tant al diari *Levante-EMV* com a *Las Provincias* es produeix un emmarcament cap a les denunciants (Mollà i Tirado) ocupant el paper en part d'heroïnes. Aquest paper també l'ocupen persones que han declarat com també els fiscals que han treballat en la causa, o el propi pare que exerceix d'acusació particular. Detectem, per tant, una espècie de *frame* secundari en este i altres escàndols polítics contemporanis que podem etiquetar com *frame* d'herois i heroïnes de l'escàndol polític que pot afectar a l'emmarcament de persones com dels propis diaris “reveladors”.

Això no obstant i com ja hem remarcat el *reframing* de *Las Provincias* afecta al 50% del *frame* general, ja que el que fa referència a la segona proposició del *frame* que defensa *Levante-EMV* la interpretació s'allunya de *corrupció generalitzada en el PP* a *corrupció*

generalitzada en el sistema polític. L'editorial del 29 de maig n'és un exemple (Pr.14-294).

Veiem alguns exemples dels *subframes* lèxics destacats a dita notícia:

La lacra de la corrupció

El autor intelectual de la red corrupta

Repugnante

Red corrupta

La sentencia no és sólo para Blasco y sus colaboradores sino a la corrupción política en su conjunto.

La condena acaba con un personaje clave en la política valenciana de los últimos treinta años, protagonista en los gobiernos autonómicos del PSPV i en los del PP, en el centro siempre de la polémica, odiado por unos, admirado por otros, temido por todos.

D'alguna manera veiem com la mediació de l'escàndol polític es un viatge de la part al tot. D'un fet escandalós que es compona a través de la difusió seriada de microescàndols que al final condueixen a una idea general. Pel camí es produeix una lluita ferotge dels actors polítics per imposar el seu *frame* i dels mitjans de comunicació que es posicionen en un o altre marc. Aquest procés implica reposicionaments condicionats pel context i una empenta en la fase final per intentar consolidar el que hem anomenat *frame-meta*, que és l'intent determinat per tot el procés d'instal·lar un *frame* final que s'ubica ja en l'imaginari col·lectiu i servirà de *subframe* icona per a futures mediatitzacions d'altres fets noticiables. Els denunciants intenten magnificar els danys en la credibilitat i honorabilitat de les persones que més alt poder simbòlic ostenten i els atacats intenten fer un control de danys per mantenir dit poder. S'intensifica en la fase final la generalització dels marcs en marcs generals, el de l'oposició destacant la corrupció generalitzada que implica passat i present i el del govern intentant consolidar la idea d'un nou Partit Popular que ha lluitat contra la corrupció del passat.

Pel que fa als detalls concrets del diari *Levante-EMV* d'aquests dies cal remarcar que s'ha incrementat la redacció de les notícies per part del periodista Ramón Ferrando qui usa un estil menys explícit de transmissió de *frames*, encara que no altera el sentit general de l'anàlisi. En tot cas durant estos dies els seus articles es barregen amb els dels més habituals Pitarch i Arabí. Destaca també en aquesta diferenciació de redactors al diari *Levante-EMV* com novament Pitarch s'inclina per etiquetar el cas amb el *subframe* lèxic "caso Blasco". Ací s'explicita la voluntat del periodista en denominar l'escàndol com a "caso Blasco" i no "caso Cooperación". Això confirma la teoria de la importància de la designació del cas i el paper dels redactors més enllà dels diaris on escriuen en concretar uns *subframes* o altres. *Caso Blasco* vindria a respondre més al *frame* general del cas explicitat en la proposició *Blasco font d'escàndols* i el periodista Sergi Pitarch explicita la seua voluntat d'usar-ho inclús quan la lluita entre *subframes* designatius ja s'ha donat i consolidat en altra designació²⁰⁶.

Fent una anàlisi inductiva dels elements que es mediatitzen de la sentència cap establir com ja havíem apuntat en la fase anterior que s'entreveu una connexió entre les reflexions de les institucions judicials i els marcs imperants en l'opinió pública i mediada. De fet, la premsa destaca que "el caso Cooperación es el primer asunto de calado de corrupción política en el que se ha pronunciado el Tribunal Superior de Justicia", com si no hi hagués hagut en els darrers 30 anys de democràcia cap altre cas penal que vinculara un polític en el marc d'aquest tribunal. D'esta forma, la pròpia sentència justifica les decisions de forma explícita per "la transcendencia muy negativa en la sociedad". Cal destacar en esta fase final el marcat caràcter funcional de l'escàndol polític mediat que s'entreveu, induït pel contingut de la pròpia sentència. D'esta forma l'escàndol polític seria una espècie de catarsi que acabaria amb l'acció

²⁰⁶ Ací convé destacar la voluntat explicitada per part de representants d'ONGD per evitar l'ús de la paraula *cooperació* en la designació mediàtica del cas.

sanadora d'una sentència exemplar. Ho veiem en els extractes que la premsa destaca de la sentència (L.13-561):

Sentència:

Los hechos han tenido una trascendencia muy negativa en la sociedad.

La corrupción exige una respuesta severa.

El caso es un exponente de la corrupción política que actualmente constituye una de las peores lacras que sufre nuestra sociedad, que exige una respuesta severa por parte de las instituciones.

Lèxic present a la sentència i que escull la premsa: completa aberración, actitud prepotente, muy cuestionable, intención burda.

Són molt constants en esta línia en ambdós diaris l'ús de *subframes* lèxics que ens condueixen cap a la sensació d'esta catarsi i que els mitjans que han fet un paper més destacat en la mediatització del cas s'atorguen la responsabilitat d'esta funció sanadora de l'escàndol polític que acaba amb una condemna "exemplar", "contudent", "severa"...

Per refermar el que hem dit anteriorment destaquem l'article (L.13-567) de Jesús Civera, responsable de la secció d'opinió al diari *Levante-EMV*. Es tracta d'un destacable article en la línia dels efectes en les decisions judicials dels escàndols mediats i de les reaccions al respecte de l'opinió pública. Civera qüestiona explícitament un element que ja s'ha apuntat en este estudi: la influència dels marcs imperants en les decisions judicials. Des d'este punt de vista detectem que una part de la sentència participa dels *frames* generals del cas detectats i, per tant, cap concloure que interactua amb l'escàndol mediat. Això és, si els fets jutjats no foren subjecte d'una mediació que impacta a l'opinió pública la pròpia sentència podria variar. Amb les precaucions que implica l'assumpte sí que apuntem com a gran conclusió que l'escàndol

mediat condiciona la sentència, que es justifiquen elements jurídics de pena a través de l'ús explícit de *subframes* lèxics que evoquen els *frames* generals del cas. Reproduïm extractes destacats de l'esmentat article de Civera:

Es muy cuestionable que una sentencia se deje influenciarse por el ruido mediático o por la presión social, porque –si nos abstraemos del caso Blasco- ese “detalle” rasga sin duda el principio de igualdad. Qué sucedería si el señor al que se juzga no es famoso? Los jueces, a menudo, en un intento de justificar una evaluación determinada, lo denominan “alarma social”. ¿Alarma social? No es ese un sujeto político, refractario por tanto a la presunta “cientificidad” jurídica? Resulta una traslación ideológica que ha de contaminar el hecho juzgado, y por tanto una muestra de parte, contraria a la asepsia. Una evidencia colorista de lo que hablamos aparece en la sentencia que firman Climent, Oliva y Ferrer: “...no deja de ser un exponente más de la corrupción política que actualmente constituye una de las peores lacras que sufre nuestra sociedad, que exige una respuesta severa por parte de nuestras instituciones...”. ¿Es que el tribunal pretende hurtar el papel a los políticos? Desde luego se instituye como órgano moral. Y califica, retrata y define un fenómeno social para aconsejar después a los representantes democráticos el camino a seguir.

Se juzgue a Lenin o a Blasco conviene neutralizar la retórica política.

Igual los ciudadanos, democráticamente, aprueban derrumbar esas coindiciones-y convenciones-que dibujan a grandes trazos la sala.

Los jueces se insertan en la política, como lo hacen los empresarios, cada vez con más vigor.

A los jueces se les ha de pedir que se aproximen a la naturaleza de la ciencia, envuelta de un carácter neutro.

Y que no salpiquen de literatura política sus escritos. Mucho menos de política de actualidad.

Se subrayaba ayer que la sentencia era ejemplarizante. Mala señal. Porque se percibe como lección o escarmiento. O sea, como correctivo político. Y para eso ya están Fabra o Lerma, que echaron a Blasco y divulgaron la lección.

Ens ha semblat remarcable recollir l'opinió d'un dels advocats de l'acusació particular que era pare d'un xiquet haitià acollit que arriba a destacar sobre els condicionaments judicials (Pr.14-295): “Con el tiempo vi que si hubiera cedido a los ofrecimientos que me hicieron para personarme con un colectivo o una ONG, no hubiera tenido éxito. Yo me presenté como el padre de un niño haitiano en acogimiento permanente”.

És també remarcable la tendència final dels diaris de consolidar el que ja hem qualificat com *frame-meta*, però alhora este procés propi de les narracions més dramatitzades també afecta al relat en l'esfera pública sobre els personatges implicats. Es potencia la creació de personatges-mite polaritzats en l'esfera que transita entre els conceptes del *bé* i del *mal*. Com ja hem dit es crea una mitología heroica, es crea en el relat la figura dels herois i contraherois finals de la narració. Ho hem vist en l'esfera del *mal* que rep un correctiu “exemplaritzant” però també ho veiem en la dimensió del *bé* com ocorre amb les denunciants, amb els fiscals del cas i especialment amb figures que reben atributs literaris en el tram final, com podria ser la becària que viatja a Nicaragua o el pare que decideix participar com a acusació particular. Les mostres són variades, però en destaquem la següent apareguda al diari *Las Provincias* (Pr.14-295):

Cuando Antonio Penadés, un abogado y periodista que no trabaja ni de abogado ni de periodista, aterrizó en Haití en 2009, la isla aún no había sido zarandeada por un

terremoto de magnitud 7, pero la miseria ya estaba allí. Este valenciano de 43 años rastreó los orfanatos y topó con la desgracia más descarnada. En uno de ellos conoció a Jefe, un niño de siete años y unos meses que media un metro raspado y apenas pesaba 14 kilos. El chaval sufría parasitosis intestinal. Esa enfermedad se cura en España en quince días con unos medicamentos que están en cualquier farmacia. Al no ser tratado a tiempo, la infección detuvo su madurez mental. “Ahora tiene 12 años y una edad mental de ocho, pero es un encanto”, apunta Penades, quien también aprendió en aquellos reductos que con 3000 euros –“eso es una fortuna” cubren sus necesidades de un año completo.

Cuando el caso Cooperación alcanzó las páginas de los periódicos, Penadés ya hacía tiempo que estaba cansado de las corruptelas de los políticos. Pero conocer que un dinero que debía de ayudar a la víctimas del terremoto de Haití, la patria de uno de sus cuatro hijos, nunca llegó a su destino porque unos cuantos políticos querían más y más, le reconcomía. Después de noches sin pegar ojo, decidió actuar: “Fue por una cuestión de coincidencia social. Yo estaba calentito y sentí la necesidad de hacer algo, de mirarles a los ojos o presenciar cómo les juzgaban.

Penadés que nunca había ejercido como letrado se colegió y redactó una querrela para personarse como acusación popular. La juez Nieves Molina aceptó. “Mi suerte fue ser tan individualista. Con el tiempo vi que si hubiera cedido a los ofrecimientos que me hicieron para personarme con un colectivo o una ONG, no hubiera tenido éxito. Yo me presenté como el padre de un niño haitiano en acogimiento permanente”.

Entre el personal de la conselleria en aquella época se encontraba Begoña Campaña, que tutelaba a los becarios. La responsable solicitó información antes de enviar a una de sus trajadoras a Nicaragua. La respuesta de la técnico pertinente fue

que no podían mandársela porque esos expedientes estaban en “otras esferas”. Pero la becaria viajó finalmente a Nicaragua. Victoria Vila se quedó estupefacta con lo que vio en el país centroamericano y llamó “bastante alterada” porque apenas había dos pozos manuales de los que salía “muy poca agua” y, lo peor, de los 1.8 millones de euros adjudicados solo habían llegado 43.000.

El abogado novato se entregó a su propósito. Había mucho que hacer. “Así que me puse a ayudar” -cuenta Penadés, quien se armó de paciencia y dedicó todo su tiempo libre a tumbar a los poderosos. Aparcó su faceta de lector i escritor (Ha publicado un libro titulado “El hombre de Esparta” y otros relatos cortos además de dirigir un taller de escritura) para leerse los 30.000 folios del sumario –“no leí otra cosa durante un año”-y, a continuación entrevistarse con decenas de personas en busca de información. No dudó en jugar a los detectives y acudir a un restaurante en busca de una factura que hubiera sido decisiva. “Por suerte no hizo falta, pero el dueño me respondió con la información que le preparó Blasco”. Daba igual. Los débiles, un abogado sin topa, una becaria curiosa y unos funcionarios rebeldes, vencieron a los poderosos, que ya cargan con 41 años de cárcel y 80 de inhabilitación. Y lo que aún queda por juzgar.

Penadés considera que es importante manifestarse y salir a protestar a la calle. “Hay mucha gente con capacidades sentada en el sofá de su casa”, indica pero recuerda que los cambios “deben propiciarse desde dentro del sistema”. La becaria está desaparecida. Ese ruido estrepitoso la tiene asustada y ha decidido no volver a abrir la boca. La licenciada en ciencias de la información, que cobraba 1800 euros, ya hizo bastante descubriendo que el dinero se quedó en Valencia.

No és l'únic suport en este sentit, en podem destacar també l'anterior del diari *Levante-EMV* titulat: “El padre coraje que persigue la trama de ONG”.

Al final del procés, en els dies posteriors de la sentència també, hi ha una proliferació de notícies que s'encaminen cap a l'efecte funcional de l'escàndol polític. Els mitjans de comunicació visualitzen que la seua tasca de vigilants del poder es tradueix en conseqüències sanadores del cas.

6.5.2 Conclusions de la fase de desenllaç i conseqüències

Com bé s'ha defensat en el marc teòric, la fase de desenllaç ve generalment determinada per l'existència d'un esdeveniment final mediat, en molts casos un judici. I en aquest cas en concret és del tot així, assistim a un judici "retransmès" pels mitjans de comunicació.

La fase de culminació o desenllaç no és una excepció respecte a la tònica general ja remarcada en les anteriors fases. Respecte al cas de fa 22 anys no es percep una gran diferència de cobertura a nivell quantitativa però sí qualitativa. El *framing* dels diaris és més explícit i trobem rutines de producció periodística més pautades i estables. La dramatització i narrativitat com a elements clau de l'escàndol polític contemporani es veuen presents i incrementats en aquesta fase decisiva protagonitzada com ja hem dit per un esdeveniment central retransmès.

En aquest sentit, els marcadors explícits són cada vegada més evidents. Esta situació va en augment en l'escàndol polític de forma progressiva i cronològica fins al punt que en moltes ocasions provoca una transmutació de gèneres informatius i d'opinió. Si entenem que la diferència entre estos dos principals gèneres és el fet de fer més o menys explícita la subjectivitat entendrem esta descrita difuminació entre gèneres.

Els detalls en l'esfera interna marquen la narració i són usats com a elements d'introducció de *frames*. Allò que diuen els actors, allò que passa en l'esfera pública de forma

explícita és menys efectiu a l'hora de transmetre marcs que allò que fan els actors i denota del context implícit de cada situació. Sembla que el periodisme entén que la portada a l'esfera pública de detalls concrets de l'esfera privada en principi sense importància directa en la narració estructural dels casos esdevé un mecanisme més efectiu de mediatització de l'escàndol. La imatge pren especial importància en este procés i en esta fase en concret.

Així mateix són importants les proves de professionalització en les rutines de producció periodística de l'escàndol mediat. Es consoliden seccions amb imatges fixes, s'indexa la informació mitjançant els cintets, s'usen *subframes* perdurables en el temps i estructurats i es recontextualitza qualsevol nova informació per mantenir la narrativitat. Tot això segueix un procés pautat i conscient com a rutina de producció periodística i és en este element on sembla residir una de les principals diferències respecte a l'escàndol polític de principis dels anys 90.

A diferència del primer cas no es veu una lluita intensa entre *frames* en el judici. Hi ha hagut una homogeneïtzació en la cobertura d'atributs cap a Blasco i els acusats entre ambdós diaris. Ja hem relatat conclusions al respecte en l'anterior fase d'este procés.

Sí que podem destacar que hi ha certa reconfiguració de *frames*, o més bé de marcs vinculats o *subframes* que condueixen al marc final. En este sentit en esta fase final la idea marc nascuda de l'estratega de l'acusació és refermar els vincles personals que uneixen a Blasco i Tauroni i que expliquen un tracte de favor. *Levante-EMV* fa seguidisme d'este *frame*. La situació ve condicionada per l'estratègia jurídica de l'acusació que usa *subframes* i posicionaments alimentats en l'escàndol mediat pels mitjans. El vincle entre el procés judicial i el procés mediat és destacable i recíproc.

Cal concloure, com ja hem explicat, que el *framing* de l'escàndol polític és més explícit com més avança l'escàndol, una evidència que trobem especialment en aquest segon cas i que veiem extrapolable a altres casos. La fase final de l'escàndol és una recapitulació dels marcs

generals i un avanç cap a una conclusió que els referma. L'esquema de la notícia de l'escàndol és paradoxal en l'estructura d'esta tercera fase altament connotativa i emmarcadora. Tot gira al voltant de l'explicació de les novetats a manera de microescàndols i una gran part de recapitulació del que hem anomenat *subframes* del cas que mantenen viva la narració encaminada al trasllat de la transmissió de marcs concrets a l'opinió pública.

En relació amb este esquema de la notícia escandalosa durant tot el procés i especialment en la fase de resposta com en el moment clau de la fase de desenllaç la recapitulació d'informació és constant. La repetició de *subframes* està en l'essència de l'escàndol mediatitzat. En aquest cas el perfil biogràfic de Blasco és una constant en les diferents fases. Esdevé una peça pràcticament calcada quan es produeixen moments clau de l'escàndol i cada vegada són més homogènies en ambdós diaris amb idèntics *subframes* lèxics. Es tracta de repeticions d'elements altament dramatitzats a través de la personalització de la informació generant un personatge-mite. Rafael Blasco és un personatge-mite que encarna els principals *frames* inherents a qualsevol escàndol polític: obscurantisme, manca d'ètica, esfera privada oculta que xoca frontalment amb el perfil públic difós i que destapa un mitjà de comunicació, ambició, traïció, ostentació de poder, estratègia...

Observem en conseqüència una tendència important a usar connectors de narrativitat per recuperar el relat complet. S'intenta durant esta fase la recontextualització del cas cap a l'opinió pública.

En resum, l'estructura base de la notícia en esta tercera fase es compon de micronovetats, recontextualitzacions i repeticions de *subframes*.

En el camp concret de les respostes dels principals responsables no hi ha canvis significatius. A nivell conceptual tot continua al seu lloc, amb Blasco volent ocupar el paper

de víctima d'un procés polític i amb els principals diaris emmarcant la figura l'exconseller com a font permanent d'escàndols.

Rafael Blasco llança missatges a l'opinió pública a través dels mitjans de comunicació quan creu que li interessa, però també sembla que cap als propis estaments judicials a qui sembla ser conscient que cal influenciar. En resum, s'entreu un Blasco amb similar estratègia a l'esfera pública que al 1991, però que sembla obviar el context canviant tant judicial com social, econòmica i políticament

S'intensifica en la fase final la generalització dels marcs en marcs generals, el de l'oposició destacant la corrupció generalitzada que implica passat i present i el del govern intentant consolidar la idea d'un nou Partit Popular que ha lluitat contra la corrupció del passat. Es persegueix consolidar un *frame*-meta que perdure en el temps i siga útil en l'emmarcament de les realitats futures.

Segueix el debat intern entre conservar el poder simbòlic present i el del futur imminent per guanyar l'opinió pública. La caiguda de Blasco no atura l'espiral en este sentit.

Al final sembla evident que l'estratègia del PPCV xoca amb problemes en l'esfera interna que multipliquen la mediatització i fan difícil l'execució de la proposta augmentant la percepció de corrupció generalitzada i trencant el relat unitari. Com veiem en cada cas hi ha un soroll mediàtic intens, i en realitat s'observa com es mediatitza el marc d'un Fabra amb concessions i vinculades a pactes amb els presumptes corruptes. D'una banda la mesura implica un reconeixent del marc de l'oposició i els mitjans de comunicació que recolzen el *frame* de corrupció generalitzada en el PP i de l'altre debilita la resta de marc com el proposat per Fabra en el sentit que el conflicte intern fa que perda adeptes.

El 25 de maig tenen lloc les eleccions europees. És en este punt quan sobretot en el País Valencià observem efectes electorals tangibles dels escàndols polítics. Els efectes en els marcs i en la mediació dels escàndols previs explicats en les fases anteriors es traslladen ara a efectes electorals concrets negatius pel Partit Popular més intensos que a la resta de l'Estat. El PP perdria la gran part de majories absolutes en municipis si s'extrapola el resultat de les eleccions europees a unes municipals. Ací podem reflexionar sobre el fet que el PPCV és qui més ha perdut de tot el PP estatal, i per tant sembla evident que els potenciadors de credibilitat de Fabra no compensen el *frame* general de corrupció generalitzada en el PPCV sobretot sense el paraigua de la responsabilitat d'un govern aliè a Madrid. Ací influencia també la divergència de relat amb el conflicte intern. També podem remarcar que al final la coneguda com a *línia roja de Fabra* no rebaixa la mediatització del *frame* de corrupció generalitzada, i fins i tot indiquem que és possible que el potencie.

Es potencia la creació de personatges-mite polaritzats en l'esfera que transita entre els conceptes del *bé* i del *mal*. Es crea una mitologia heroica, es crea en el relat la figura dels herois i contraherois finals de la narració. De fet apuntem al *frame* general als escàndols polítics *d'Heroi/na de l'escàndol*. Ho hem vist en l'esfera del *mal* que rep un correctiu "exemplaritzant" però també ho veiem en la dimensió del *bé* com ocorre amb els denunciants, amb els fiscals del cas i especialment amb figures que reben atributs literaris en el tram final, com podria ser la becaria que viatja a Nicaragua o el pare que decideix participar com a acusació particular.

La fase de desenllaç, per tant, ens condueix a unes conseqüències marcades per l'intent de consolidar *frames* convertint-los en *frames-meta* a través d'assentar personatges-mite referents que responen a una lògica narrativa dramatitzada que a manera de conte transmet uns valors finals concrets de rerefons moral.

Fent una anàlisi inductiva dels elements que es mediatitzen de la sentència cap establir com ja havíem apuntat en la fase anterior que s'entreveu una connexió entre les reflexions de les institucions judicials i els marcs imperants en l'opinió pública i mediada. D'esta forma la pròpia sentència justifica les decisions de forma explícita per "la transcendencia muy negativa en la sociedad". Cal destacar en esta fase final el marcat caràcter funcional de l'escàndol polític que s'entreveu, induït pel contingut de la pròpia sentència. D'esta forma l'escàndol polític seria una espècia de catarsi que acabaria amb l'acció sanadora d'una sentència exemplar.

Des d'este punt de vista detectem que una part de la sentència participa dels *frames* generals del cas detectats a través dels principals *subframes*, i, per tant, cap concloure que interactua amb l'escàndol mediat. Això és, si els fets jutjats no foren subjecte d'una mediatització que impacta a l'opinió pública la pròpia sentència podria variar. Amb les precaucions que implica l'assumpte per la dimensió d'esta conclusió, sí que apuntem com a conclusió de l'anàlisi inductiva que l'escàndol mediatitzat condiona la sentència, que es justifiquen elements jurídics de pena a través de l'ús explícit de *subframes* lèxics que evoquen els *frames* generals del cas.

És molt constant en esta línia en ambdós diaris l'ús de *subframes* lèxics que ens condueixen cap a la sensació d'esta catarsi i que els mitjans que han fet un paper més destacat en la mediatització del cas s'atorguen la responsabilitat d'esta funció sanadora de l'escàndol polític que acaba amb una condemna "exemplar", "contudent", "severa"... El judici retransmès és una oportunitat més per reivindicar el paper funcional dels mitjans de comunicació envers la vigilància del sistema polític, l'escàndol mediat és una font de prestigi i mercantilització dels mitjans de comunicació.

En este estudi ens interessa la dada com a element notori que introdueix com a fet provat que més enllà de les condemnes el que ha augmentat segur són les denúncies a representants

polítics i aquest fet pot estar vinculat a la tendència d'atac a l'honorabilitat i credibilitat dels representants polítics amb l'objecte d'obtenir el poder simbòlic. Les denúncies amb diligències penals contra aforats passen de 18 al 2011 a 24 al 2012.

En definitiva, veiem a través de l'anàlisi inductiva d'esta tercera fase com la mediació de l'escàndol polític es un viatge de la part al tot. D'un fet escandalós que es compon a través de la difusió seriada de microescàndols que al final condueixen a una idea general. Pel camí es produeix una lluita ferotge dels actors polítics per imposar el seu *frame* i dels mitjans de comunicació que es posicionen en un o altre marc. Aquest procés implica reposicionaments condicionats pel context i una empenta en la fase final per intentar consolidar el que hem anomenat *frame-meta*, que és l'intent condicionat per tot el procés d'instal·lar un *frame* final que se situa ja en l'imaginari col·lectiu i servirà de *subframe* icona per a futures mediatitzacions d'altres fets noticiables. A manera de conte literari este *sprint* final per consolidar marcs en l'imaginari col·lectiu implica un esforç en consolidar personatges-mite dins l'eix moral de la societat. Tot amb un rerefons funcional d'una sentència amb presència dels *subframes* centrals que es mediatitza com a catarsi col·lectiva i que els mitjans rendibilitzen. Tot amb la irrupció d'un *frame* general secundari als escàndols polítics detectat com és el *d'heroi/na de l'escàndol polític*. Els denunciants intenten magnificar els danys en la credibilitat i honorabilitat de les persones que més alt poder simbòlic ostenten i els atacats intenten fer un control de danys per mantenir dit poder.

7 Conclusions finals

Estes reflexions finals parteixen dels documents parcials de conclusions de cada fase dels escàndols polítics analitzats. A la vegada és remarcable que el treball ha anat elaborant conclusions de forma acumulativa, això és, que a mesura que avançava l'anàlisi s'aportaven noves idees consolidades que partien de l'anterior. Per aquest motiu observarem que són les conclusions de les darreres fases del segon cas analitzat les principals recollides ací. Alhora, el treball s'inicia assentat en les aportacions essencials en la matèria del teòric Thomson i la seua obra de referència *El escándalo político: poder y visibilidad en la era de los medios de comunicación*. A partir d'este marc teòric de referència alimentat amb la majoria d'obres que també aborden la matèria, s'actualitzen els plantejaments de base adaptant-los al context valencià a través de l'anàlisi de diferents escàndols polítics mediatitzats lligats a la figura de Rafael Blasco, però també d'altres escàndols polítics puntuals coetanis emmarcats en un context concret social, econòmic i polític. Alhora s'intenta extrapolar en un mateix context geogràfic com influencia dit entorn canviant donada la separació temporal dels casos analitzats de 22 anys. Cal refermar que l'objecte d'este treball és defugir en la mesura del possible de l'avaluació en el terreny ètic de les actuacions dels protagonistes de l'escàndol polític, es persegueix analitzar els processos de mediatització molt més que detallar cronològicament els detalls propis de cada escàndol.

Blasco és un personatge icònic de l'estructura política valenciana, ha sabut interpretar els moments per situar-se sempre en el relat dominant: lluita contra el franquisme en l'època predemocràtica, primera línia política en l'època hegemònica del govern socialista dels anys 80 i reubicació en l'eix polític del Partit Popular en la seua època de màxima esplendor. En tot

aquest període han aparegut escàndols mediats i mediatitzats²⁰⁷ de major o menor magnitud vinculats a la creació de xarxes clientelars. De fet, Rafael Blasco és protagonista del primer escàndol mediat de grans dimensions de la democràcia valenciana i d'un dels darrers amb efectes penals i mediàtics de grans dimensions.

Donada la magnitud de la mostra analitzada proposem una segmentació de les conclusions per eixos temàtics connectats amb les hipòtesis remarcades a l'inici d'esta tesi doctoral.

7.1 Evolució i tractament dels *frames* principals específics del cas

En el present estudi se cerquen les propostes que vinculades als dos casos generen conclusions fermes al respecte. En tot cas, convé començar per destacar els *frames* principals de cada cas i la seua evolució.

En el primer dels casos observem tant pel relat de les persones implicades com dels mitjans analitzats dos *frames* principals específics del cas:

- Rafael Blasco és una *poma podrida* dins del PSPV i Joan Lerma ha actuat amb exemplaritat.
- Rafael Blasco és víctima d'un conflicte intern que pretén eliminar els oponents a Joan Lerma en el seu partit.

La defensa d'un o altre *frame* general per part dels mitjans és més difusa que en temps contemporanis, i de caràcter irregular. Estos marcs evolucionen cap als següents *frame*-meta:

²⁰⁷ Com ja s'ha explicat en el marc teòric d'este treball és remarcable diferenciar el concepte *mediat* del concepte *mediatitzat*. En el segon cas la idea implica més que situar en agenda informacions determinades, ser part d'un procés constructor de la realitat. (Arroyo, 1997)

- Blasco és innocent i ha sigut víctima d'una persecució política fruit d'un conflicte intern.

- L'honorabilitat de Blasco segueix en dubte perquè les cintes que demostraven la seua culpabilitat no s'han acceptat com a prova.

En esta reformulació dels *frames* al final del primer escàndol polític analitzat, estan més definides les identificacions partidistes vinculades a cada diari. *Las Provincias* destaca de forma més clara aquells marcs que afecten negativament a Joan Lerma i el PSPV mentre que *Levante-EMV* manté de forma més clara certa sospita cap a Blasco i la validesa de les cintes.

Pel que fa al segon cas analitzat, el que s'enceta l'any 2010 i afecta a les ajudes a la cooperació, apuntem els següents dos grans posicionaments defensats, en aquest cas sí, clarament per un o altre diari:

- Blasco és font d'escàndols en un PP amb corrupció generalitzada. (*Levante-EMV*)

- Existeix un atac infundat i en conflicte amb el resultat electoral a les institucions governades pel Partit Popular d'actors sense credibilitat. Si existeix corrupció és generalitzada en tots els partits. (*Las Provincias*).

Clarament és el primer dels dos *frames* el que acabarà imposant-se molt abans de la sentència judicial. Posteriorment es produeix un procés de *reframing* en el cas del diari *Las Provincias* que se situarà en el marc proper a l'inicial del diari *Levante-EMV* amb matisos: *Blasco font d'escàndol desvinculat d'un nou PP que intenta lluitar contra la corrupció*.

Finalment en aquest segon gran cas el diari *Levante-EMV* evolucionarà cap a una visió funcional de l'escàndol mediat: *Blasco és font d'escàndols en un PP amb corrupció generalitzada i ha sigut condemnat gràcies a l'acció de denúncia del diari*.

Concloem que la principal diferència entre l'escàndol mediat i mediatitzat d'una i altra època separada per 22 anys és de nivell qualitatiu més que quantitatiu. És una conclusió comprovada a l'anàlisi que existeix un esquema de cobertura més sofisticat i consolidat en l'època contemporània respecte al que s'inicia l'any 1989. Així mateix, aquesta major dedicació a les rutines de producció periodística envers l'escàndol polític és proporcional a la major polarització ja des d'un primer moment en la transmissió de *frames* dels mitjans de comunicació. A diferència del que succeïa l'any 1989 des del primer moment apareix de forma marcada una mediatització de l'escàndol condicionada pel marc ideològic de referència del diari. Aquesta major polarització en l'emmarcament de l'escàndol polític no només afecta als mitjans de comunicació, també és important destacar que els mecanismes d'atac i defensa de les persones implicades són més ràpids i intuïtius. Esta situació va en augment en l'escàndol polític de forma progressiva i cronològica fins al punt que en moltes ocasions provoca una transmutació de gèneres informatius i d'opinió. Si entenem que la diferència entre estos dos principals gèneres és el fet de fer més o menys explícita la subjectivitat (Burguet, 1997) entendrem esta descrita difuminació entre gèneres. En termes teòrics destaquem l'evolució d'un escàndol mediat a cada vegada més un escàndol mediatitzat en l'actualitat, en el sentit que el paper constructor de la realitat (*agenda building*) és més palès en l'actualitat.

Si al 1989 la premsa té elements importants de *framing* en la reproducció de relats dels actors, al 2010 la premsa esdevé un actor propi i fa una tasca de *framing* que més que reproduir relats i accentuar-los en crea de nous i en silencia alguns d'existents, esdevé des d'aquest punt de vista actor en primera persona de les peces informatives. Es tracta d'una superpolarització, una espècie de *futbolització de l'escàndol mediat* a la premsa generalista. Tot en la línia d'una creixent preponderància de la cultura reputacional i d'imatge dels polítics, i en conseqüència un avanç en la tendència a l'atac a la reputació personal com a element cabdal d'erosió política.

Els detalls en l'esfera interna marquen la narració i són usats com a elements d'introducció de *frames*. Allò que diuen els actors, allò que passa en l'esfera pública de forma explícita és menys efectiu a l'hora de transmetre marcs que allò que fan els actors i denota del context implícit de cada situació. Sembla que el periodisme entén que la portada a l'esfera pública de detalls concrets de l'esfera privada en principi sense importància directa en la narració estructural dels casos esdevé un mecanisme més efectiu de mediatització de l'escàndol. La imatge pren especial importància en este procés i en esta fase en concret.

Així mateix, són importants les proves de professionalització en les rutines de producció periodística de l'escàndol mediatitzat. Es consoliden seccions amb imatges fixes, s'indexa la informació mitjançant els cintets, s'usen *subframes*²⁰⁸ perdurables en el temps i estructurats i es recontextualitza qualsevol nova informació per mantenir la narrativitat. Tot això segueix un procés pausat i conscient com a rutina de producció periodística i és en este element on sembla residir una de les principals diferències respecte a l'escàndol polític de principis dels anys 90.

Cal puntualitzar que aquesta major polarització podria venir condicionada no només pel canvi de tractament en l'escàndol mediat sinó que no podem descartar la influència d'una major polarització pel factor del grau d'afectació cap al poder simbòlic dels afectats, en el sentit que en el segon cas podria ser més evident les conseqüències d'un escàndol d'esta magnitud en el partit del govern. Cap recordar que en el primer dels casos el principal afectat ja no formaria part del govern des del primer moment de la revelació del cas.

²⁰⁸ Veure la taula C1 (explicada amb més detall en el següent punt de conclusions 7.2) per desxifrar el paper d'estos *subframes* en la mediatització de l'escàndol polític.

7.2 Rutines de redacció periodística de l'escàndol mediàtic en la transmissió dels *frames* principals de producció periodística

Este apartat de conclusions descriu essencialment la taula C1, i alhora recull conclusions de forma acumulativa de tot l'anàlisi tot i que especialment són fruit de la investigació aplicada al cas que afecta la conselleria de Solidaritat i Ciutadania que es mediatitza l'any 2010.

Partint des d'una òptica jeràrquica en la seua mediació de la realitat els mitjans de comunicació emmarquen la realitat de l'escàndol polític en base a un o diversos grans marcs genèrics d'interpretació que representen un denominador comú semàntic dels escàndols polítics en general. Es tracta de plantejaments arrelats profundament en la cultura d'una societat i que es transmeten en la narració de qualsevol realitat com és la dels escàndols polítics. Sovint com remarca la literatura poden tenir un propòsit funcional regulador dels comportaments però també són fonament de canvi del poder simbòlic que representen els governs de les institucions en democràcia. L'honorabilitat dels responsables polítics ha esdevingut el principal atribut en qüestió d'estos marcs, desplaçant la lluita explícita entre ideologies. És remarcable ací el concepte *lluita explícita*, donat que com demostra l'anàlisi inductiva l'escàndol polític mediatitzat manté el seu lligam amb les ideologies donat que els marcs de referència d'estos diaris estan condicionats pel seu marc ideològic de referència, com també ho està la dels principals protagonistes d'un escàndol polític. És qüestiona l'honorabilitat dels rivals polítics ideològics o interns del partit. Això és, els escàndols mediatitzats són una arma que ataca l'honorabilitat però on les ideologies juguen un paper de fons implícit important. En aquesta interrelació és essencial el context social, econòmic i polític del moment.

Aquests marcs conceptuals dels escàndols polítics es concreten en un o diversos *frames* principals específics d'un cas concret. Són la concreció a la situació específica del cas. Alhora aquests *frames* principals es conjuguen amb *frames* secundaris.

Els *frames* principals d'un cas en si mateixos representen una idea marc amb connotacions profundes amb un nivell alt d'abstracció, sense nivell de concreció per sí mateixos. Per a la seua mediatització cap a l'opinió pública necessiten ser processats. Això implica una procés de simplificació a través de la creació d'una narrativitat i dramatització que alhora es concreta en el que hem anomenat *subframes*, que no són més que marcs específics que construeixen el marc principal del cas. Aquests es subdivideixen en:

- *Subframes* icònics: fotografies, elements gràfics i d'organització de la informació.
- *Subframes* lingüístics o lèxics: elements del text, essencialment lèxic, que ens conduïxen als marcs principals. Existeix una espècie de tematització lèxica concreta que agrupada evoca uns significats culturals molt determinats en el lector.
- *Subframes* subjecte: generar subjectes sobredramatitzats amb valors referents del marc o extrapolar protagonistes d'altres escàndols amb altes connotacions culturals. Pertanyen a este apartat la creació del que hem anomenat *subjecte frame* de l'escàndol polític com també la proliferació de dades aïllades que destaquen la dramatització personalitzada a través d'informacions personals en principi desvinculades del cas però que aporten connotacions a la narrativitat importants. És vital en aquest *subframe* en els casos vinculats a Rafael Blasco la descripció de persones dominades per l'eròtica del poder, del domini de l'esfera interna del partit, amb objectiu de venjança al PSPV, el reconeixement intel·lectual conjugat amb la manca de principis... Es tracta de l'estructura narrativa de Rafael Blasco i els seus satèl·lits en l'escàndol permanent. En aquest cas un exemple clar és l'emmarcament de la figura de

César Augusto Tauroni o en el primer dels casos Jacques Lacroix. En altres casos, com per exemple en el mediatitzat com a cas *Gürtel*, trobem la figura coneguda com *el Bigotes*.

- *Subframe notícia/dades/declaracions icona*: Notícia, dades o declaracions noticiables que simbolitzen el *frame* general i són potenciades pels mitjans essencialment a través de la repetició constant. Situem ací també per la seua importància l'ús d'informacions presents en el sumari interceptats als investigats com ara conversacions telefòniques, documents o correus electrònics. Els diaris fan una selecció de dits extractes de vegades descontextualitzada que aporten dramatització, personalització i narrativitat a l'escàndol mediatitzat. En definitiva, aquestes seleccions són un element força de potenciació dels *frames* generals i secundaris, i se solen situar en elements titulars i repetir-se una i altra vegada convertint-se en potents *subframes*.

- *Subframe del contraescàndol*: mecanisme de resposta al *frame* principal dels subjectes que se senten atacats. Funciona en realitat com un *subframe* perquè contribueix generalment a alimentar un dels *frames* (generalment el de defensa) principal del cas.

- *Subframe escàndol de segon ordre o tall de ràcord*: fruit que un mitjà destaque una contradicció sorgida de la resposta de defensa de l'afectat per un escàndol polític. Representa una oportunitat per refermar les connotacions del *frame* principal del cas. No deixa de ser també un error argumental o un tall de ràcord que es decideix mediatitzar amb un objectiu concret. Per això, a allò que Thomson (2001) etiqueta com a escàndol de segon ordre proposem la denominació complementària de *subframe tall de ràcord*.

- *Subframe subescàndol*: creació d'escàndols dins de l'escàndol amb autonomia pròpia i que a diferència del contraescàndol no es creen com a resposta del

frame de defensa sinó més bé com a complement al *frame* base de l'escàndol mediat. No es mediatitzarien sense l'escàndol mare, però poden ser analitzats com un escàndol propi amb les seues pròpies fases.

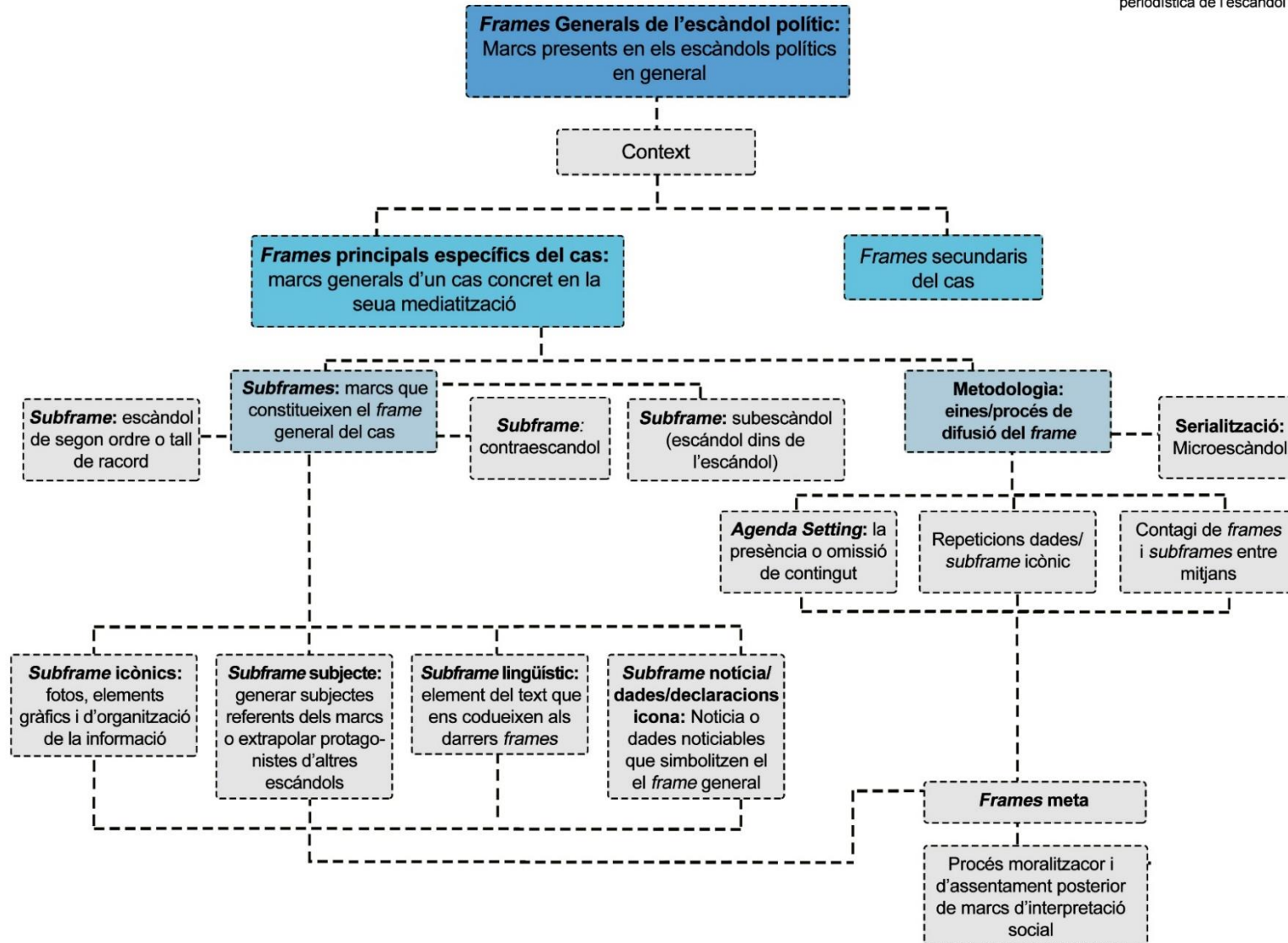
- Altres: la tipologia del que hem anomenat *subframes* ha de ser per força més extensa, però hem remarcat fins ací els més generalitzables.

Ahora la taula destaca el que hem anomenat metodologia en el sentit de les eines o processos que es duen a terme amb els components d'un escàndol polític. En essència, i tot i que la llista no es tancada, en destaquem tres per damunt de la resta. El primer d'ells és el procés conegut com *agenda setting* i el seu paper essencial en l'omissió o potenciació de contingut o dels propis *subframes* descrits. El segon estaria vinculat al primer i representaria la repetició sistemàtica essencialment de les dades, notícies o *subframes* icona. Hem decidit també destacar com a procés i rutina en l'extensió de *subframes* i per tant de *frames* principals el procés de contagi que origina la confrontació de marcs inicial. Aquest contagi de *subframes* i per tant de *frames* és produeix en totes direccions: entre mitjans, entre mitjans i protagonistes, entre els propis protagonistes, entre protagonistes i mitjans...És un fet constant l'ús de *subframes* lligats a marcs contraris de forma involuntària o poc conscient i, per tant, la consolidació final de marcs contraris als pretesos, en un procés ja resumit abastament per la literatura i en especial per Lakoff (2007).

Així mateix en aquest camp metodològic i de processos de l'escàndol polític proposem també el mecanisme de la serialització de dades noves que es presenten com a *microescàndols*. A diferència del subescàndol aquests tenen menys autonomia, són la part mínima divisible de l'escàndol polític central però en si mateixos no serien un escàndol polític propi. L'escàndol polític es crea a través de la serialització de fets que es venen com a *microescàndols* dosificats.

A partir del que hem destacat, proposem la següent aportació a la teoria en format de taula:

Taula C.1 Rutines conceptuals en la producció periodística de l'escàndol mediàtic

Amb tot, destaquem també la següent correlació en la rutina de redacció d'estructura narrativa de la notícia de l'escàndol polític mediatitzat, especialment de la fase de resposta:

Taula C.2

Estructura narrativa de la notícia de l'escàndol polític mediatitzat

1 Titular amb l'última novetat periodística que reflexa la reparcel·lació novel·lística de l'escàndol mediatitzat.

2 Subtítol que amplia i emmarca la novetat del titular, alhora que el contextualitza.

3 Entradeta d'un o dos paràgrafs on s'amplia l'última novetat. Sovint compta amb una primera frase d'unes 10-20 paraules a manera de conclusió on s'interpreta de forma explícita l'última novetat.

4 Generalment, un mínim d'un 50% del text que contextualitza amb els *subframes* (dades *frame* i *frame* lèxic...) que es repeteixen al llarg dels mesos.

5 Icona gràfica (gràfic, mapa conceptual, destacat amb elements centrals...) que emmarca dita novetat del titular.

Font: Elaboració pròpia

Sembla provat el fet que els diaris usen novetats destacades que conjuntament amb la repetició de dades, marcs i elements gràfics mantenen la serialització de l'escàndol polític. Quan sorgeix una d'aquestes novetats destacades es crea una fase que sol durar unes 72 hores en les quals es crea una estructura estable de notícia serialitzada que parteix de la coberta. Destaca el diari *Levante-EMV* amb la creació i repetició de gràfics idèntics que van actualitzant-se cercant l'espectacularitat, dramatització, destacar l'obscurantisme i mantenir el fil narratiu amb uns fets vinculats entre si de forma cronològica.

Des d'aquest punt de vista observem per l'anàlisi en profunditat d'estos dos casos però també fruit de la revisió d'escàndols coetanis presents en els mitjans analitzats que es crea una successió encadenada que naix de l'escàndol polític basada en contraescàndols, escàndols de segon ordre, subescàndols i microescàndols.

Això ens porta a actualitzar reflexions sobre l'escàndol mediatitzat entès com una guerra de *frames* i una lluita per mercantilitzar primer la informació. L'escàndol polític mediatitzat es compon d'una suma de microescàndols i escàndols de segon ordre que sumats i a través de *subframes* li donen forma a una idea general o *frame*, i de la potenciació de l'empresa periodística com a gran descobridor dels fets que uns subjectes pretenien mantenir ocults. Tot això s'escenifica amb narrativitat minuciosa, pràcticament retransmetent uns fets que un dia es presenten com a nous i posteriorment van repetint-se usant la mateixa arquitectura lèxica que consolida un marc conceptual o *frame* principal específic d'un escàndol polític d'un mitjà de comunicació. Es produeix essencialment en les primeres fases de l'escàndol polític una confrontació de marcs i de les arquitectures lèxiques que els suporten entre els diferents mitjans de comunicació. Progressivament es produeixen contagis de *frames* i dels *subframes* que el sostenen que desemboquen en certa homogeneïtzació quan sobretot les investigacions judicials aporten algunes conclusions o sorgeixen canvis estructurals en el context²⁰⁹. El *frame* homogeni i les seues estructures semàntiques representades pels *subframes* s'imposen en major o menor mesura, i els marcs derrotats muten per complet o es transformen per no quedar aïllats en l'opinió pública que ha esdevingut predominant. És una espècie d'implementació de l'espiral del silenci de Neumann en els mitjans de comunicació que no poden suportar els seus marcs inicials davant de canvis contextuais o certes evidències de vegades fermes de vegades no tant. L'escàndol polític es construeix com una casa, que competeix amb l'arquitectura

²⁰⁹ Veure Taula C.1

conceptual veïna fins aconseguir imposar-se un *frame* general del cas condicionat pel context econòmic, judicial i polític. Els subjectes protagonistes mantenen una lluita conceptual paral·lela que en general i sobretot en les primeres fases és ressaltada o silenciada en un o altres mitjans segons els posicionaments inicials de cadascú. Aquesta lluita conceptual veu dels *frames* generals instal·lats en una societat, així com de *frames* secundaris que es comparteixen en la gran majoria d'escàndols mediàtics, tals com la potenciació de l'obscurantisme, el dramatisme o mecanismes com la serialització dels fets, l'ús de dades i notícies icona o l'ús d'esquemes de cohesió en la redacció que es reproduïxen de forma constant al llarg de tot el procés.

La repetició literal és un paradigma de l'escàndol mediatitzat. La premsa reitera i fins i tot repeteix una i altra vegada informacions i *frames* icona. Hi ha com una mena de dades icones del dia que ens descobreix de la *fosc* el diari i es reiteren.

Com a reflexió general val a dir que el propòsit d'este treball no és destacar la gravetat dels fets, fer un balanç ètic dels fets polítics o decidir si els actors actuen adequadament o la informació és legítima o no. Es tracta que en l'escàndol mediatitzat contemporani s'usen instruments comunicatius explícits i implícits per transmetre uns significats profunds arrelats en les creences socials d'una opinió pública determinada. Existeixen uns fets que són interpretats com a escandalosos inicialment, a partir dels quals els diaris es posicionen a través d'un *frame* general del cas, i que s'alimenten del que hem denominat *subframes* de diversa tipologia. Això permet una serialització de l'escàndol general a través de la pròpia parcel·lació d'estos *subframes* que alimenten el marc general, tot per sobredramatitzar i explotar els efectes en el poder simbòlic centrat en l'honorabilitat i no la ideologia però cercant en darrera instància un canvi ideològic de dit

poder, els prestigi mediàtic que aporta la funció de *wach dog* i la mercantilització de les empreses mediàtiques²¹⁰.

En definitiva, veiem a través de l'anàlisi inductiva, especialment en l'època contemporània, com la mediatització de l'escàndol polític es un viatge de la part al tot. D'un fet escandalós que es compon a través de la difusió seriada de microescàndols que al final condueixen a una idea general. Pel camí es produeix una lluita ferotge dels actors polítics per imposar el seu *frame* i dels mitjans de comunicació que es posicionen en un o altre marc. Aquest procés implica reposicionaments condicionats pel context i una empenta en la fase final per intentar consolidar el que hem anomenat *frame-meta*, que és l'intent condicionat per tot el procés d'instal·lar un *frame* final que s'ubica ja en l'imaginari col·lectiu i servirà de *subframe* per a futures mediatitzacions d'altres fets noticiables. A manera de conte literari este *sprint* final per consolidar marcs en l'imaginari col·lectiu implica un esforç en consolidar personatges-mite dins l'eix moral de la societat. Tot amb un rerefons funcional d'una sentència amb presència dels *subframes centrals* que es mediatitza com a catarsi col·lectiva i que els mitjans rendibilitzen.

7.3 L'honorabilitat en el centre del debat polític com a pilar d'atac i defensa del poder simbòlic

Que l'escàndol polític mediatitzat posa en el punt de mira essencialment l'honorabilitat com a principal font de poder simbòlic és un factor ja apuntat per altres autors, essencialment Thomson (2001), i que este treball permet corroborar. Hi ha una creixent preponderància de la cultura reputacional i d'imatge dels polítics, i en

²¹⁰ Veure taula C.1

conseqüència un avanç en la tendència a l'atac a la reputació personal com a element cabdal d'erosió política. Els denunciants d'un escàndol intenten magnificar els danys en la credibilitat i honorabilitat de les persones que més alt poder simbòlic ostenten i els atacats intenten fer un control de danys per mantenir dit poder.

En este estudi ens interessa la dada com a element notori que introdueix com a fet provat que més enllà de les condemnes el que ha augmentat són les denúncies a representants polítics i aquest fet pot estar vinculat a la tendència d'atac a l'honorabilitat i credibilitat dels representants polítics amb l'objecte d'obtenir el poder simbòlic. Les denúncies amb diligències penals contra aforats passen de 18 al 2011 a 24 al 2012.

Ara bé, la present anàlisi ens convida a reflexionar sobre si este fet es produeix en detriment de les clivelles polítiques ideològiques tradicionals o no. Destaquem, com ja hem dit, que especialment en els escàndols contemporanis aquest fenomen roman al servei del marc ideològic de referència, s'usa l'escàndol com a atac entre ideologies amb l'honorabilitat com a camp de batalla, de forma més explícita en els escàndol mediatitzats contemporanis.

7.4 L'anàlisi dels protagonistes dels escàndols mediàtics

Una de les qüestions més visibles a l'estudi és els punts homogenis de resposta de Rafael Blasco davant l'escàndol mediatitzat. De fet, mentre s'observa un canvi contextual transcendent es detecta una mimesi de comportament de Blasco en una i altra època. Hi ha una actitud constant de Blasco per traslladar una part d'allò ocult de l'escàndol de l'esfera privada a la pública mentre altra se la reserva explícitament.

Blasco és conscient, tant l'any 1989 com el 2010 de la capacitat dels mitjans en la projecció política personal. Allò que marcarà la diferència és el canvi d'enfocament mediàtic en una i altra època. Existeix un context molt més incisiu en la mediació de l'escàndol polític que no permet triar per part del representant polític allò que és permès mantenir o no a l'esfera interna. Blasco perd la batalla que acostuma a guanyar en l'esfera interna oculta, perquè ara esta esfera és més visible que mai i no la pot controlar.

Blasco accentua el seu paper com a gran desestabilitzador intern, la seua estratègia de tensar l'esfera interna i portar a l'esfera pública dita tensió en favor dels seus interessos per mantenir el poder simbòlic que ostenta. Blasco intenta mitjançant les esferes internes del partit i usant la filtració de notícies atacar la reputació primer en el cas del president Joan Llerca i posteriorment d'Alberto Fabra. És una espècie de síndrome d'Edipo que ha determinat la mediatització dels escàndols polítics de Rafael Blasco en una i altra època analitzada. El resultat és desigual pel context i en el segon escàndol els seus moviments en l'esfera interna no els pot mantenir en l'àmbit privat i canalitzar només la informació que a ell li interessa.

Resistència és un subframe lèxic que pren especial força d'un relat al voltant de Blasco caracteritzat com a personatge fosc de l'esfera interna que alça sentiments contrariats, d'alguna manera es descriu un personatge públic que *vivia* en l'esfera pública i *matava* en l'esfera privada. Blasco adopta atributs mediats sovint de personatge de llegenda negra. En l'àmbit mediàtic es difon la imatge d'un personatge amb atributs d'antagonista d'història literària: se li reconeix una astúcia i capacitats equiparables a la rancúnia i escassa ètica política.

S'usa la repetició d'elements altament dramatitzats a través de la personalització de la informació generant un personatge-mite. Rafael Blasco encarna els principals

frames inherents a qualsevol escàndol polític: obscurantisme, manca d'ètica, esfera privada oculta que xoca frontalment amb el perfil públic difós i que destapa un mitjà de comunicació, ambició, traïció, ostentació de poder, estratègia...

Hi ha una conclusió remarcable i és el fet que existeix un punt en què el personatge protagonista, Rafael Blasco, perd la seua situació de poder simbòlic, fins i tot sense haver encara abandonat el seu lloc de poder institucional, i això provoca un canvi de marc envers dels mitjans. Això és, el vincle del poder simbòlic del principal afectat en un escàndol polític condiona en moltes direccions els efectes de dit escàndol, en el sentit que un sector incrementa la posada en qüestió de la seua honorabilitat si manté un alt nivell de poder simbòlic però alhora si el perd el sector mediàtic que optava per un *frame* de defensa pot canviar el seu posicionament. El manteniment del poder simbòlic dels anàlegs al marc conceptual d'un mitjà és una prioritat destacada, i en els escàndols polítics si es produeix la caiguda de referents del poder simbòlic es deixen caure i s'exalta a altres referents per mantenir dit poder.

En línies generals es remarcable que els mitjans mostren com un trofeu la seua capacitat per desemmascarar la part que els representants del poder simbòlic pretenen "amagar" a la ciutadania. Trobem en aquest festeig pel *desemmascarament* diversitat de suports.

També en la resposta de l'oposició s'observa una major professionalització contemporània en la transmissió de marcs d'atac a l'honorabilitat que representa l'escàndol polític. Si al 1989 només a Lacroix se li reconeix una certa preparació en afrontar un escàndol mediat, ara és provada la remarcable creació de rutines en totes les vessants de l'escàndol mediatitzat més professionalitzades. Per part dels diaris però també dels denunciants, els marcs no només se citen sinó que s'escenifiquen, es dramatitzen.

També és remarcable que d'alguna manera en cada escàndol de corrupció que es mediatitza s'intenta que la figura a la qual afecta siga representativa del partit en general que ostenta el poder simbòlic. L'escàndol polític és com ja hem dit també una carrera de notorietat entre l'oposició política, tot evidenciant la seua influència en l'adquisició del poder simbòlic. Destapar l'escàndol és un element de prestigi i mercantil per a la premsa com també ho és per als partits polítics en la seua carrera de consecució de poder simbòlic a través de l'atac a l'honorabilitat.

Es potencia la creació de personatges-mite polaritzats en l'esfera pública que transita entre els conceptes del *bé* i del *mal*. Es crea una mitologia heroica, es crea en el relat la figura dels herois i contra herois finals de la narració. Ho hem vist especialment en el segon escàndol analitzat en l'esfera del *mal* que rep un correctiu "exemplaritzant" però també ho veiem en la dimensió del *bé* com ocorre amb els denunciants, amb el fiscal del cas i especialment amb figures que reben atributs literaris en el tram final, com podria ser la becària que viatja a Nicaragua o el pare que decideix participar com a acusació particular. Per tant, cal concloure que el poder estigmatitzador és major en els escàndols contemporanis.

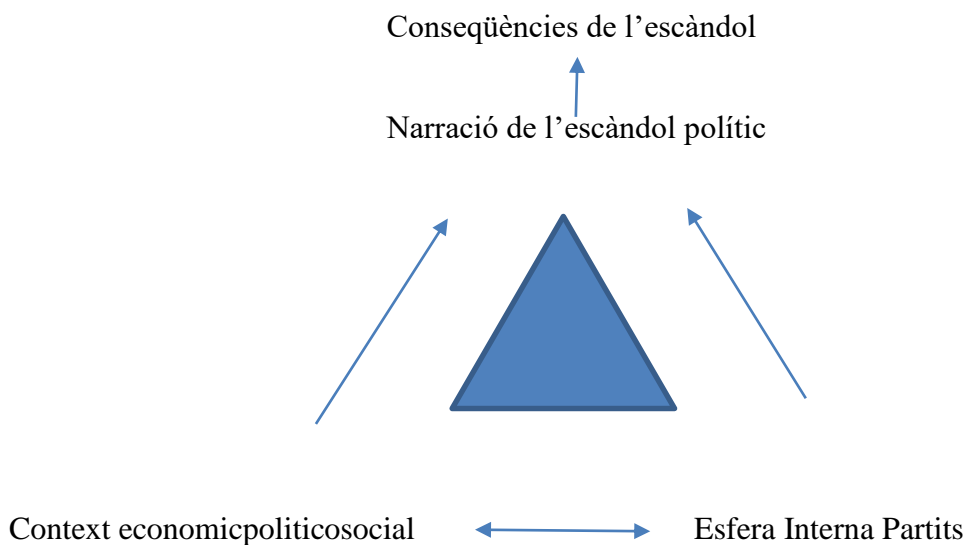
7.5 Els vincles de l'escàndol polític mediatitzat amb el context social, econòmic i polític

Altre element remarcable de les conclusions és el vincle entre l'escàndol polític, el context social i econòmic i l'esfera interna dels partits polític. És molt destacable l'estret vincle provat entre l'actualitat de l'escàndol, els anuncis de potenciadors de credibilitat en resposta, i la inestabilitat interna i condicionament del context social i econòmic. La taula A.10.19 ens permet concloure que l'escàndol polític és indestriable

del context econòmic i social, com també del context de l'esfera interna dels partits. Es tracta del triangle de l'escàndol mediatitzat on en el vèrtex situem la narració de l'escàndol condicionada per les dos bases dels context *economicopolíticosocial* i l'esfera interna dels partits polítics. La relació entre les bases del triangle determinen la narració de l'escàndol com també les conseqüències concretes del mateix.

Esquema C.3

Triangle d'interacció contextual de l'escàndol mediatitzat

S'observa com l'aleshores president de la Generalitat, Alberto Fabra, precipita decisions forçat per la percepció que té d'una opinió pública influenciada per la gestió econòmica del govern estatal i del seu propi govern, i com les decisions estan influenciades o condicionades per la pròpia esfera interna.

En l'aplicació estricta de l'exemple del triangle contextual de l'escàndol polític mediatitzat a este cas concret observem situacions d'especial interès amb conclusions en diferents direccions.

Diferents estudis i els propis resultats electorals qüestionen que efectivament el marc d'escàndols polítics tinguen efectes electorals, especialment pel que fa al Partit Popular valencià. Fins a l'any 2011 aquesta tendència sembla tenir continuïtat i es podria donar com a vàlida donat que este any se succeïxen els èxits electorals del Partit Popular. No obstant això, recordem que sembla donar-se el cas que la realitat mediada i l'opinió pública vincula la crisi econòmica amb el color polític del govern central, aleshores del PSOE, i aquest element distorsiona els efectes de l'escàndol polític en aquesta època i que sí que semblen aparèixer l'any 2015. L'anàlisi inductiva dels marcs del govern del Partit Popular o de mitjans de comunicació dels primers anys d'este estudi ho demostra. Hi ha una sensació d'immortalitat política a conseqüència d'anys de victòries i la pantalla del govern central socialista que desapareixerà, com queda demostrat en este estudi, paradoxalment després de la contundent victòria electoral del Partit Popular a les eleccions generals de l'Estat del 20 de novembre de l'any 2011. El que va succeir entre els resultats electorals autonòmics, municipals i estatals del 23 de maig i del 20 de novembre de 2011 en el context valencià respecte dels anys següents és un canvi molt remarcable de tendència que condicionen l'esquema dels escàndols polítics mediatitzats i el seus efectes electorals. A esta conclusió arribem després de comprovar mitjançant l'anàlisi qualitativa amb apunts quantitius que en realitat el gran element contextual canviant entre una situació d'efectes polítics concrets i canvi del model de resposta dels escàndols mediàtics al sistema valencià és en gran part l'element contextual polític al Congrés dels Diputats. Aquesta tendència es reforça amb les dades estadístiques recollides per Alaminos et Al. (2011) que refermen la sobrepercepció de responsabilitats en la gestió del govern central. Això sí, cal remarcar que els valors no són absoluts, existeixen elements socials importants com per exemple el naixement de l'anomenat moviment 15 M, com també ha quedat reflectit en l'estudi.

Com es tradueix esta transformació en l'àmbit concret? L'estudi reflectit en les diferents taules d'anàlisi inductiva també amb elements quantificables i que creuen la mediació cronològica de notícies econòmiques contextuals, de l'escàndol polític vinculat a la conselleria de Cooperació i del conflicte intern en els partits polítics ofereix sense dubte la conclusió que existeix una interconnexió entre les mateixes. Es produeix un canvi de tendència que naix del canvi del govern central amb el qual els escàndols de corrupció política comencen a tenir primer conseqüències en els marcs mediats predominants i després efectes electoral estretament en relació als efectes de la crisi econòmica i a les tensions internes del PP. L'anàlisi inductiva analitza especialment l'escàndol mediat en la conselleria de Solidaritat i Ciutadania però analitza també les notícies vinculades a altres escàndols polítics del moment amb altres protagonistes polítics.

El context, per tant, provoca un procés de mutació del *frame* i dels *subframes* que el sostenen que hem anomenat procés de *reframing*. La situació de divisió en els marcs del Partit Popular provoca també que els diaris que generalment més promocionen dit marc tinguen un discurs inestable i més independent. Alhora és destacat concloure el difícil equilibri en el marc d'un escàndol polític mediatitzat entre mantenir potenciadors de credibilitat davant l'opinió pública i alhora mantenir l'estabilitat interna en un partit polític

En aquest sentit, l'escàndol polític està fortament lligat al context de l'esfera interna dels partits, des del seu inici quan sovint apareix com a resultat de tensions internes en dita esfera i després en cada pas representa una tensió entre diferents estaments de dita esfera. És una batalla crucial, que acaba afectant el poder simbòlic en una o altra direcció i fins i tot provoca l'aparició de contraescàndols i escàndols de segon ordre per revenja. A estes altures i fruit de les reaccions tant en el primer cas com en el segon i, especialment en aquest segon, observem que els escàndols polítics són també aprofitats

pels sectors de poder d'un partit per dur a terme canvis que consoliden el seu poder simbòlic. Per tant, cal assegurar que molt més determinant que la visió funcional de l'escàndol és el seu vincle amb l'obtenció del poder simbòlic tant intern en un partit com en les institucions. Això implica que en un escàndol polític els fets en si mateixa no determinen tant la seua estructura com el propi context d'obtenció de poder. En els escàndols polítics vinculats a Blasco és especialment així, tant al 1989 com al 2010.

Seguint en el marc dels efectes i el context, cal concloure que la resposta a un escàndol polític no es pot homogeneïtzar en base a uns fets objectivables, perquè aquests estan fortament condicionats per la magnitud mediada de cada cas que mai és la mateixa i que alhora és canviant. Això és, per exemple, a mateixa situació judicial no implica que hi haja una mateixa pressió mediada de l'escàndol i aquest fet és altament demostrat en este cas. Això fa evident que els efectes polítics d'un escàndol mediatitzat tenen el seu determinant bàsic en la magnitud mediada de dit escàndol i els efectes que pot tenir en el manteniment del poder simbòlic, i no tant de forma exclusiva en la situació jurídica o de fets concrets de cada cas.

Hem de concloure doncs l'enorme dificultat d'afrontar una resposta universal als escàndols mediats, cada cas estudiat té una repercussió judicial, i amb similars situacions judicials l'esfera mediada, situació de poder, context social i opinió pública imprimeixen unes necessitats de resposta diferents. Els partits polítics tenen una gran dificultat a l'hora d'homogeneïtzar situacions de resposta que impliquen potenciadors de credibilitat.

7.6 La interacció de l'escàndol mediàtic amb els processos judicials

Com bé s'ha defensat en el marc teòric, la fase del desenllaç ve generalment determinada per l'existència d'un esdeveniment final mediat i mediatitzat, en molts casos un judici. I en els casos analitzats és del tot així, assistim a un judici "retransmès" pels mitjans de comunicació.

La dramatització i narrativitat com a elements clau de l'escàndol polític contemporani es veuen incrementats en el marc d'este esdeveniment central retransmès. El judici és precedit d'una tasca de recontextualització de l'escàndol que ve seguida sobretot en l'actualitat d'una confrontació directa entre *frames* més accentuada. La lluita de *frames* es produeix entre actors, entre agents mediàtics i entre opinadors dins dels mateixos agents mediàtics.

Concloem també que existeix un procés inculpatori polític i judicial que no han per força de ser coincidents. Hi ha una càrrega inculpatòria que precedeix les sentències, i que es pot impostar encara que aquestes sentències siguin exculpatòries. Novament en l'escàndol polític contemporani s'evidencia més encara que existeix una lectura política i una lectura judicial, encara que podríem determinar que una no sembla tenir més pes que l'altra. A més, en la lectura política queda latent que al 1991 és més determinant el judici, i que sembla evident que 25 anys després hi ha un procés condemnatori previ que té un valor tant alt o més per a l'opinió pública que el propi judici. En el segon cas hi ha una clara mediatització que posa en qüestió molt més que els propis fets jutjats, en definitiva és un procés on es qüestiona de forma conjunta la tendència clientelar i el seguit d'escàndols que han acompanyat la carrera política de Rafael Blasco en un context polític, social i econòmic molt determinat.

L'estudi ens permet també concloure com la mediació de l'escàndol afecta també el procés judicial en major o menor mesura. No podem extraure conclusions aplicables de forma categòrica sobre si l'escàndol mediatitzat i el seu context afecta o no el resultat d'un procés judicial encara que tenim indicis per apuntar cap a esta direcció. Sembla evident que les actuacions judicials són molt conscients també de la competició mediàtica de *frames* i actuen en conseqüència sabent que els judicis són processos mediats. En part, s'observa com es genera una investigació judicial mediada on els estaments judicials són conscients de l'efecte de les seues paraules i qualificacions i actuen en conseqüència.

Podem apuntar que s'entreveu una connexió entre les reflexions de les institucions judicials, com ara les de la pròpia sentència, i els marcs imperants en l'opinió pública i mediada. D'esta forma la pròpia sentència del cas vinculat a les ajudes a la cooperació justifica les decisions de forma explícita per "la transcendencia muy negativa en la sociedad". Cal destacar en esta fase final el marcat caràcter funcional de l'escàndol polític que s'entreveu, induït pel contingut de la pròpia sentència. D'esta forma l'escàndol polític seria una espècie de catarsi que acabaria amb l'acció sanadora d'una sentència exemplar.

Des d'este punt de vista detectem que una part important de la sentència participa dels *frames generals* del cas a través dels principals *subframes* i, per tant, cap concloure que interactua amb l'escàndol mediatitzat. Això és, si els fets jutjats no foren subjecte d'una mediació que impacta a l'opinió pública en un context determinat la pròpia sentència podria variar. Amb les precaucions que implica l'assumpte per la dimensió d'esta conclusió, sí que apuntem com a conclusió de l'anàlisi inductiva que l'escàndol mediatitzat condiciona la sentència, que es justifiquen elements jurídics de pena a través de l'ús explícit de *subframes* lèxics que evoquen els *frames generals* del cas.

7.7 L'escàndol polític mediatitzat com a producte mercantil i font tangible de prestigi

És remarcable el marc de l'escàndol polític com una competència de prestigi i mercantilització dels mitjans de comunicació en esta fase de resposta. És recurrent la reivindicació funcional del diari en l'escàndol polític, com a contrapoder al servei de la societat, com a font de prestigi pel diari, i també com a reclam sensacionalista font de negoci.

Els mitjans de comunicació apunten a evolucionar l'escàndol cap a un clima de catarsi, de paper sanador dels comportaments escandalosos del poder polític. Els mitjans que han dut a terme un paper més destacat en la mediatització del cas s'atorguen la responsabilitat d'esta funció sanadora de l'escàndol polític que acaba en el segon dels casos amb una condemna "exemplar", "contudent", "severa"... El judici retransmès final és una oportunitat més per reivindicar el paper funcional dels mitjans de comunicació envers la vigilància del sistema polític, l'escàndol mediat és una font de prestigi i mercantilització dels mitjans de comunicació.

En definitiva, els escàndols polítics impliquen una competició de cobertura entre mitjans, de notorietat entre l'oposició, entre l'esfera interna i els potenciadors de credibilitat en els afectats i fins i tot en el poder judicial.

8 Índexs de taules

Taules Marc Metodològic i Teòric (M)

Taula	Descripció	Pg
M.1	Cronologia d'escàndols polítics de Rafael Blasco	22
M. 2	Difusió i audiència de <i>Levante-EMV</i> i <i>Las Provincias</i> (1990-2008)	29
M.3 a M.7	Dades estadístiques sobre percepció de la corrupció política	86-91
M.8	Impacte de les notícies sobre corrupció política en les principals capçaleres	92
M.9	Els escàndols circumscrits i els escàndols mediats	103

Taules Anàlisi Empíric (A)

Taules escàndol 1989

Taula	Descripció	Pg
A.89.1	Enquadrament lèxics significatius 27 de desembre	153
A.89.2	Anàlisi de les cobertes del dia 28 de desembre	178
A.89.3	Enquadraments de cobertes 28 de desembre	181
A.89.4	Enquadraments a Blasco i Lerma 28 de desembre	188
A.89.5	Enquadrament llenguatge bèl·lic	190
A.89.6	Anàlisi d'imprecisions en les dades presentades	192

A.89.7	Conceptes vinculats a l'ètica i credibilitat política introduïts per Blasco (entrevista)	231
A.89.8	Evolució de l'estigma	279
	<u>Taules escàndol 2010</u>	
A.10.1	Primers actors físics i jurídics citats	298
A.10.2	Subjectes de les notícies en la fase de revelació	308
A.10.3	Elements justificatius de <i>frames</i> generals del cas	311
A.10.4	Elements justificatius de <i>frames</i> secundaris del cas	315
A.10.5	Evolució inicial dels cintets a <i>Levante-EMV</i>	333
A.10.6	Subjectes de l'escàndol polític a les cobertes setmana 1	340
A.10.7	Comparació <i>subframes</i> lèxics i definicions desembre 2010	389
A.10.8	Titulars d'àmbit contextual socioeconòmic al diari Levante (Novembre/Desembre 2011-Gener 2012)	404
A.10.9	Titulars de qüestionament del marc referencial previ del PP al gener i febrer de 2012	406
A.10.10	Titulars informatius de cobertura de l'acció policial del 23 de febrer	409
A.10.11	Titulars contextuais socioeconòmics a les cobertes març-maig 2012	444
A.10.12	Titulars de coberta al diari <i>Levante-EMV</i> vinculats a l'esquema narratiu de l'escàndol polític (Març-Març 2012)	446
A.10.13	Recull de titulars de coberta vinculats a les tensions en l'esfera interna de poder al Partit Popular. Primavera 2012	453
A.10.14	Comparativa d' <i>agenda setting</i> a cobertes febrer i març 2012	460

A.10.15	Estructura narrativa de la notícia de l'escàndol mediat en la fase de resposta	462
A.10.16	Extractes de converses interceptades per la investigació policial i mediatitzades pels mitjans	463
A.10.17	Llistat de rectificacions exigides per Blasco a <i>Levante-EMV</i> segons els propi diari	492
A.10.18	Quantitats defraudades en les subvencions segons el sumari	499
A.10.19	Reproducció del contingut present al gràfic de <i>Levante-EMV</i> (L.12-345)	508
A.10.20	Vincles entre fets, potenciadors de credibilitat, context intern i context socioeconòmic en l'escàndol polític estudiat (2012-2013)	513
A.10.21	Estructura del microescàndol del conseller Vela	539
A.10.22	Aportacions a la teoria i definicions d'escàndol, subescàndol, contraescàndol, escàndol de segon ordre i microescàndol	543
A.10.23	<i>Framing</i> en el tractament de la notícia del 23 de juny de 2012	590
A.10.23.1	<i>Framing</i> comparatiu en el tractament de les notícies del 24 i 25 de juny	594
A.10.24	Recull de cintets (<i>Levante-EMV</i> :2010-2013)	606
A.10.25	Titulars de coberta d'escàndols polítics i conflictes interns derivats	638
A.10.26	Titulars de coberta sobre context social i econòmic novembre i desembre 2013	639

Taules Conclusions (C)

Taula	Descripció	Pg
C.1	Rutines conceptuals en la producció periodística de l'escàndol mediatitzat	701
C.2	Estructura narrativa de la notícia de l'escàndol polític mediatitzat	702
C.3	Triangle d'interacció contextual de l'escàndol mediatitzat	710

9 Bibliografia

- Aira, T.(2008). *La construcció mediàtica de l'agenda política. El pes del màrqueting polític en les estratègies partidistes. El cas de l'enquadrament mediàtic de l'Estatut de Catalunya 2006*. (Tesi doctoral). Facultat de Comunicació Blanquerna, Barcelona.
- Amadeo, B. (1999). *El proceso de transmisión de significados. La aplicación de la teoría del framing a la cobertura de la corrupción política en Argentina (1991-1996)*. (Tesi doctoral). Universidad de Navarra, Pamplona.
- Amadeo, B. (2008). "Framing: modelo para armar". A: Baquerín, M. T. (ed.). *Los medios: ¿aliados o enemigos del público?: derivaciones de las teorías de la comunicación surgidas en los setenta*. Buenos Aires: Editorial de la Universidad Católica Argentina (EDUCA), pp. 183-237.
- Arditi, B. (2004). "El populismo como espectro de la democràcia: una respuesta a Canovan". *Revista Mexicana de Ciencias Política i Ciencias Sociales*, 195, pp. 105-120
- Arroyo, L (1997). "Fábulas y fabuladores. El escándalo político como fenómeno de los medios de comunicación". A: Laporta, F. i Álvarez, S. (eds), *La corrupción política* Madrid: Alianza Editorial, pp.335-359.
- Altschull, J. (1973). "The Journalist and Instant History: an Exemple of the Jackal Syndrome". *Journalism Quaterly*, 50, pp. 489-490.
- Bandrés, E. (2013). "La economía de las regiones españolas en la crisis". *Papeles de economía española*. 128, s.p.
- Beltran, M. (1985). "Cinco vías de acceso a la realidad social". *Reis*, 29, pp. 7-41.

- Beltran, A. (2009). “La Sociedad Valenciana y los medios de comunicación”. *Zeitschrift für Katalanistik*, 22, pp. 315-328.
- Berelson, B.; Lazarsfeld, P. i McPhee, W. (1954). *Voting, a study of opinion formation in a presidential campaign*. Chicago: Chicago University Press.
- Bennet, W.L. i Lawrence, R.G (1995). “News icons and the Mainstreaming of Social Change”. *Journal of Communication*, 45, pp. 20-39
- Bennett, W. L. (2012). “The Personalization of Politics: Political Identity, Social Media, and Changing Patterns of Participation.” *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 644, pp. 20–39. *JSTOR*, *JSTOR*, www.jstor.org/stable/23316140.
- Bird, E. (1997). “What a Story! Understanding the Audience For Scandal”. A: Llull, J. i Hinernman, S. (comps). *Media Sandals: Morality and desire in the Popular Culture Marketplace*, Cambridge: Polity Press, p. 99-121.
- Blai, J. A. (2000). “Els anys de la desfeta” en la televisió (imp)possible. València: Edicions 3i4
- Bockelmann, F. (1983). *Formación y funciones sociales de la opinión pública*. Barcelona: Gustavo Gili.
- Bouissou, J.M. (1991). “Corruption la Japonaise”. *L'Histoire*, 142, pp.84-87
- Burguet Ardiaca, F. (1997). *Construir les notícies: una teoria de la redacció periodística*. Barcelona: Blanquerna Comunicació.

Canel, M.J., i Sanders, K. (2005). “El poder de los medios en los escándalos políticos: la fuerza simbòlica de la noticia icona”, *Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura*, 32, pp. 163-178.

(2006). *Morality Tales: political scandals and journalism in Britain and Spain in the 1990s*. Creskill, New Jersey: Hampton Press INC.

Canel, M.J. (1999a). *Comunicación política: técnicas y estrategias para la Sociedad de la información*. Madrid: Tecnos.

Castells, M. (2003). *L’Era de la informació: economia, societat i cultura*. Volum II: el poder de la identitat. Barcelona: UOC

Dahl, R.A. (1985). *Polyarchy: Participation and Opposition*, New Haven, CN: Yale University

Dayan, D. i Katz, E. (1992). *Media Events: The Broadcasting of History*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

(1995) *La historia en directo. La retransmisión televisiva de los acontecimientos*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili.

Eco, U. (1981). *Lector in fábula*. Barcelona: Lumen.

Entman, R. (1993). “Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm”. *Journal of Communication*, 43 (4), pp. 51-58.

Fernández García, N. (2014). *Medios, Género y Política: presentación en prensa escrita de las ministras españolas*. (Tesi doctoral). Universitat Autònoma de Barcelona. Barcelona.

Fiske, J. (1989). *Understanding Popular Culture*, Boston: Unwin Hyman.

- Frei, R., i Rovira Kaltwasser, C. (2008). El populismo como experimento político: historia y teoría política de una ambivalencia. *Revista de Sociología*, 22, pp. 117-140
- Friedrich, C.J. (1966). Political pathology. *Political Quarterly*, 37, p.74
- Gamir, J.V. (2005). “Poder político y estructura mediática: la comunicación en la Comunidad Valenciana durante la presidencia de Eduardo Zaplana (1995-2002)”. *Aposta. Revista de Ciencias Sociales*, 23, pp. 1-22
- Garzón Valdés, E. (1997). “Acerca del concepto de corrupción”. A Laporta, F. i Álvarez, S. (eds). *La corrupción política*. Madrid: Alianza Editorial.
- Gil, S., Llorca R, Picazo, A.J. (2006). “L’economia: una era de prosperitat”. A Piqueras, J.A. (coord.), *Transició, democràcia i autonomia. Vol. VI: Història del País Valencià*. Barcelona: Edicions 62, pp. 285-322.
- Gitlin, T. (1980). *The Whole World is Watching: Mas Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press
- Goffman, E. (2009). *La presentación de la persona en la vida cotidiana*, Buenos Aires: Amorrortu Eds.
- Giglioli, P. O. (1996). “La corrupción política y los medios de comunicación. El caso Tangentópolis”. *Revista Internacional de Ciencias Sociales*, 149.
- Habermas, J. (1987) *Teoría de la acción comunicativa. I. Racionalidad de la acción y racionalización social. II. Crítica de la razón funcionalista*. Madrid: Taurus.
- Heidenheimer, A.; Johnston, M.; i Le Vine, V. (eds) (1989). *Political Corruption. A Handbook*. New Brunswick: Transaction Publishers

- Iranzo Montés, L.A. (2012). *El papel de la prensa diària durante la transición a la democràcia en Valencia (1976-1982)*. (Tesi Doctoral). València, Universitat de València.
- Jiménez Sánchez, F. (1995). *Detrás del escàndalo político: Opinión Pública, dinero y poder en la España del siglo XX*. Barcelona: Tusquets Editores.
- (1997). "Posibilidades y límites del escàndalo político como forma de control social". A: Laporta, F. i Álvarez, S. (eds). *La corrupción política*. Madrid: Alianza Editorial.
- Johnson, Chalmers (1995). *Japan: Who Governs? The Rise of the Developmental State*. Nova York: W.W. Norton
- King, Anthony (1986). "Sex, Money, and Power" A: Hodder-Williams R., i Ceaser, J. (comps). *Politics in Britain and the United States: Comparative Perspective*. Durham, N.C.: Duke University Press.
- Klitgaard, R. (1988). *Controlando la corrupción. Una indagación pràctica para el gran problema social de fin de siglo*. Buenos Aires: Sudamericana
- Koziner, N. (2013). "Antecedentes y fundamentos de la teoría del framing en comunicación". *Austral Comunicación*, 2 (1), pp. 1-25.
- Laguna, A. (ed.) (2000). *La comunicación en los 90. El Mercado Valenciano*. Valencia: Universidad Cardenal Herrera-CEU.
- Laporta, F. i Álvarez, S. (eds) (1997). *La corrupción política*. Madrid: Alianza Editorial.
- Lackoff, G. (2007). *No pienses en un elefante: lenguaje y debate político*. Madrid: Complutense.

- Lang, G. E.; Lang, K. "Watergate. An Exploration of the Agenda-Building Process". A: Wilhoit, G.C.; Debock, H., eds. (1981). *Mass Communication Review Yearbook 2*. Beverly Hills, CA: Sage., pp. 447-468.
- Lippman, W. (2003). *La opinión pública*. San Lorenzo del Escorial: Cuadernos de Langre.
- López García, G. (ed.) (2010). *El ecosistema comunicativo valenciano. Características y tendencia de la primera década del siglo XXI*. València: Tirant lo Blanch.
- Llull, J. I. i Hinerman, S. (eds.) (1997). "The Search for Scandal". A *Media Scandals. Morality and desire in the Popular Culture Marketplace*. Londres: Polity Press, pp.1-33.
- McClure, R., i Patterson, T. (1976). "Print Vs. Network News". *Journal of Communications*, 26 (2), pp. 23-28.
- McCombs, M.; Shaw, D (1972). "The agenda-setting function of mas media". *Public Opinion Quarterly*, 36, pp.176-187.
- McCombs, Maxwell (2004). *Setting the agenda: The mass media and public opinion*. Cambridge: Polity.
- McCombs, M. (2006). *Estableciendo la agenda*. Barcelona: Paidós.
- McCombs, Maxwell (2005). "A look of agenda-setting: past, present and future". *Journalist Studies*, 6 (4), pp. 543-557
- Malem Seña, J.F. (1997). "El fenómeno de la corrupción", A: Laporta San Miguel, F.J., i Álvarez Medina, S. (eds), *La corrupción política*, Madrid: Alianza Popular.
- (2000). "La corrupción política". *Jueces para la democràcia*, 37, pp.26-34.

- Markovits, A. S.; Silverstein, Mark (eds) (1998). *The Politics of Scandal: Power and Process in Liberal Democracies*. Nova York: Holmes and Meier.
- Martín, M. (1993). “La mediación de los medios de comunicación de masas”. A De Moragas, M.(ed.), *Sociología de la comunicación de masas*. Tom I, Barcelona: Gustavo Gili.
- Moodie, G. (1994). “On Political Scandals and Corruption”. *Governement and Opposition*, 15 (2).
- Nino, C. (1992). *Un país al margen de la ley*. Buenos Aires: Emecé
- Noelle-Neumann, E. (1995). *La espiral del silencio. Opinión pública: nuestra piel social*. Barcelona: Paidós.
- Pierre B. (1997). *Sobre la televisión*, Barcelona: Anagrama.
- Piqueras, J.A; Laguna, A., Martínez, F.A; Alaminos, A. (2011). *El secuestro de la democracia. Corrupción y dominación política en la España actual*. Madrid: Akal.
Recuperat de <https://leer.amazon.es/?asin=B007PF36A4>
- Posada, E. (1994). “Corrupción y democràcia”. *Claves de razón práctica*, 45, pp. 16-23.
- Rivero, G.; Fernández-Vázquez, P. (2011). “Las Conseqüèncias electorales de los escàndalos de corrupción municipal” (2003-2007). *Estudios de Progreso*, 59, Fundación Alternativas.
- Rose-Ackerman, S. (1978). *Corruption: A Study in Political Economy*. Nova York: Academic Press
- Sábada, T. (2001) “Origen, aplicación y límites de la teoría del “encuadre” (framing) en comunicación”. *Comunicación y Sociedad*, 14 (2) pp. 143-175.

- (2006). *Framing. Una teoría para los medios de comunicación*. Pamplona: Ulzama.
- Sartori, G. (1980). *Partidos y Sistemas de Partidos*. Madrid: Alianza
- Semetko, H.; Valkenburg, P. (2000). “Framing European Politics: a content analysis of press and television news”. *Journal of Communication*, 50, (2), pp. 93-109
- Sevilla, M. (1998) “La Comunidad Valenciana en la Unión Europea”. A: Villaverde Castro, J. *Las Comunidades Autónomas españolas en la Unión Europea*. Madrid, Comision de las Comunidades Europeas.
- Sherman, L.W, (1978). *Scandal and Reform: Controlling Police Corruption*. Berkeley: University of California Press. Reimpres a Heidenheimer *et al* (1989).
- Sierra, R. (2000). “Nuevo mapa mediático para Zaplana”. *El Siglo*, 431.
- Solimano, A. (2008). “La corrupción: motivaciones individuales, fallas del Estado y desarrollo”. A: Solimano, A.; Tanzi, V. i del Solar, F. *Las Termitas del estado*, Chile, Fondo de Cultura Económica-CIGLOP.
- Thomson J.B. (2001). *El escándalo político: poder y visibilidad en la era de los medios de comunicación*, Barcelona: Paidós.
- Tranfaglia, N (1992). *Mafia, Politica e Affari, 1943.1991*. Roma: Laterza
- Van Dijk, T A. (2003). “La multidisciplinariedad del análisis crítico del discurso: un alegato en favor de la diversidad”. A: WODAK, R. i MEYER, M. (comp.). *Métodos de análisis crítico del discurso*, Barcelona: Gedisa Editorial, pp. 143-177.
- (1999). “El análisis crítico del discurso”. *Anthropos*. 186, pp. 23-36

- Verdú, Y. (2008). *Sesgo y encuadre en las noticias de televisión. Mecanismos de manipulación periodística a propósito del urbanismo y del agua en los informativos de Canal 9*. (Tesi Doctoral) Universitat de València, València
- Viadel, F. (2006). *No mos fareu catalans. Història inacabada del "blaverisme"*. Barcelona: L'esfera dels llibres
- Villorúa, M., i Jiménez, F. (2012). "La corrupción en España (2004-2010): datos, percepción y efectos". *Reis*, 138, pp.109-134.
- Weber, M. (2018). *La política como profesión*. Madrid: Biblioteca Nueva.
- Walter, D. (1994). Winner takes all: the incredible rise – and could it be fall – of Silvio Berlusconi". *Contents*, 23 (4/5), pp.18-24.
- Wolf, M (1991). *La investigación de la comunicación de masas. Crítica y perspectivas*. Barcelona: Paidós.
- Xambó, R. (2010). "Els mitjans de comunicació al País Valencia". *Arxius de sociologia*, 23, pp. 3-16.
- Yanai, N. (1990), "The Political Affair. A Framework for Comparative Discussion". *Comparative Politics*, 22 (2), pp.185-198. *JSTOR*, *JSTOR*, <https://www.jstor.org/stable/422313>
- Yiengar, S. (1991), *Is anyone responsible? How television frames political issues?* Chicago: The University of Chicago Press.
- Zamora, R., i Marin Albadalejo, J.A. (2011). "Un modelo para analizar la representación simbólica del escándalo de corrupción política desde la teoría del framing: aplicación al "caso Umbra", *MHCJ*, 2, pp 213-238

10 Annexos

10.1 Format de taula d'anàlisi²¹¹

Data / Codi	Breu resum del tema i elements remarcables	Descripció del suport informatiu	<i>Framing</i>: designacions i atribucions, paraules clau, dades, repeticions...	Subjecte de la notícia / Persones citades / Fonts / Declaracions...
		Gènere: Espai: Signatura: Cintet: Titular: Avantítol: Fotografia: Destacats:	Paraules clau: Designacions: Emmarcaments destacats:	

²¹¹ S'observarà que la taula d'anàlisi pròpia de l'escàndol de 1989 planteja més columnes, posteriorment i a mesura que avança l'estudi s'aglutinaran les categories per optimitzar l'estudi.

10.2 Apunts en brut de les taules d'anàlisi²¹²

²¹² Existeix un annex digital de les taules d'anàlisi per explicar el procés inductiu que després dóna lloc al treball presentat. Cal tenir en compte que estes taules que apareixen com a annex digital i que per extensió no figuren en el dipòsit imprès són documents en brut, en format A3, amb imprecisions i sense les correccions pertinents. Posteriorment la informació ha sigut processada i corregida en la present tesi doctoral impresa. El valor que se li atribueix a la decisió d'adjuntar-les en el dipòsit digital que ha sigut avaluat pel tribunal és precisament explicitar este procés de buidatge inductiu de l'emmarcament mediàtic de l'escàndol polític de la forma més natural possible.